XXVII

5. 8. . 120

5. D. 8.

Digitized by Google

Digitized by Google

TUBA MAGNA
MIRUM CLANGENS SONUM,

Ad Sanctiſſimum D. N. Papam

CLEMENTEM XI.

IMPERATOREM, REGES, PRINCIPES, MAGISTRATUS OMNES, ORBEMQUE UNIVERSUM.

De neceſſitate longè maxima reformandi

SOCIETATEM JESU

Per Eruditiſſimum Dominum

D. LIBERIUM CANDIDUM

S. Theologiæ L. L.

EDITIO TERTIA

Correcta, aucta, & priorum editionum adverſus HUYLENBROUCQUIUM *Apologetica, in duos Tomos diviſa.*

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTINÆ.
MDCCXVII.

Digitized by Google

AD

TUBAM MAGNAM

APPENDIX,

Continens variorum Autorum Opuſcula, de neceſſitate longè maxima reformandi Societatem Jeſu.

I

AURELII LE BLANC

GRATIANOPOLITANI

OPUSCULUM

De neceſſitate reformandi Jeſuitas ob turbas longè maximas, quas pluſquam à ſæculo in Eccleſia ſuſcitant cum maximo Reipublicæ Chriſtianæ & honoris Sanctæ Sedis præjudicio.

SECTIO PRIMA.

De turbis quas ſuſcitant per Molinianas novitates ſuas.

OMnibus in amore eſſet Societas, ſi quemadmodum ab initio dum viveret Sanctiſſimus Fundator ipſius Ignatius, ſic & hodiè pacem amaret, ab excitandiſque in Eccleſia turbis ſibi temperaret. Ve-

Digitized by Google

Verùm ab eo tempore quo novitias Molinæ opiniones defendendas ſuſcepit, graviſſimas in Eccleſia turbas ſuſcitare non ceſſavit. Et turbarum quidem initium dediſſe per novitatum illarum defenſionem, teſtis omni exceptione major eſt Clemens VIII. in ſolemni Oratione quam die 20. Martii 1602. ad Socios habuit dicens: „ Hæc quæ inter vos tamdiu agitata eſt controverſia, ita pertinacibus concertationibus, in multorum aures & animos per univerſam Europam ſe inſinuavit, & tam ingentes turbas in multis Academiis excitavit, ut maximum Reipublicæ Chriſtianæ periculum minitari videatur, niſi vel ad pacem mutuam vos ipſi deducamini, vel ſalutare remedium nos huic negotio adhibeamus. Etenim novis iſtis veſtris opinationibus, vel veteribus quidem, ſed ſepultis jam poſt mille ducentos annos, & ab Eccleſia profligatis, ita Catholicorum animos rurſus imbuere ſtuduiſtis, ut procul dubio videamini pacem ſcindere, inconſutilem Domini tunicam dividere, & in Eccleſia Dei Pelagii hæreſim iterùm invehere. Quid enim aliud eſt, vel prorſus repudiatis, vel ſaltem poſthabitis vetuſtiſſimis illis & Sanctiſſimis viris, Hieronymo, Ambroſio, Auguſtino, Proſpero, & aliis, qui nullis vigiliis aut labori pepercerunt, adverſus Pelagianos conſtantiſſime dimicarunt, eorum artes diſſuerunt, venenum detexerunt, falſos ſenſus aperuerunt, & argumentationes omnes diſſolverunt: quid (inquam) aliud eſt; poſthabitis his Sanctiſſimis & doctiſſimis Patribus, Recentioribus quibuſdam, vel nullius, vel certe exigui nominis Doctoribus tanquam ducibus, ad iſtas veſtras opinationes defendendas uti, quam Eccleſiam Dei Pelagianorum erroribus denuo inficere & contaminare? Quid eſt hoc quod molimini? An non dubitatis pro defenſione unius Molinæ invehere in Eccleſiam Dei Pelagii dogma? Perpendite, obſecro vos, quam grave periculum à veſtris iſtis concertationibus univerſo Chriſtiano Orbi impendeat. Nolite communi neceſſitati & ſaluti privatas veſtras rationes præferre. Cedite Patribus, ce-

" cedite veritati.... Mementote omnes vos Eccleſiæ unius filios eſſe. Per ſponſum ejus Chriſtum Jeſum rogo vos, ut omni odio depoſito, diſſidiiſque propriis ſemotis, ita inquirendæ & indagandæ veritati operam navetis, ut à vero ſenſu Scripturarum, & à defæcata S. Auguſtini doctrina, quam & Eccleſiæ doctrinam eſſe nemo veſtrûm ignorat, nullis invidiæ & livoris facibus impediamini.

Orationis hujusce fragmentum, inter Romanorum Pontificum de S. Auguſtino elegia, Euchologio ſuo, à S. Inquiſitione Romana approbato, inſeruit Franciſcus Macedo Ordinis Minorum Theologus celeberrimus, in Clemente VIII. pag. 406. & 407. Sicut & Cardinalis Noriſius in Vindiciis Auguſtinianis, a Sacris Inquiſitoribus Imperii Veneti approbatis c. 6. ubi addit, hanc ipſius Clementis manu exaratam ſibi oſtenſam fuiſſe ab Illmo. D. Philippo Vicecomite Mediolanenſi, Epiſcopo Catacenſi.

Nec à Molina novitiæ cœperunt opiniones: in eas, contra ſeriam S. Ignatii Fundatoris ſui monitionem, ipſo in Concilio Tridentino inclinaſſe viſi ſunt Laynez (S. Ignatii in Generalatu ſucceſſor) & Salmeron, quos ad Concilium iſtud proficiſcentes litteris ſuis admonuerat, *ne novam ullam opinionem, firmis licèt rationibus nixam* (verba ſunt Orlandini l. 6. c. 26.) *proferrent in medium, quæ vel ad hæreticorum commenta deflectere, vel ad eorum, qui nova ſectantur, opinionem videretur accedere; ac quamdiu ab Eccleſia pars non definiretur alterutra, à probabiliſſimis etiam rebus aſſenſum cohiberent & linguam.*

Non cohibuerunt tamen, imo Laynius (teſte Pallavicino Hiſtor. Concil. Trid. l. 8. c. 13.) Tridentinum Canonem quo liberum arbitrium, motum *& excitatum à Deo, diſſentire poſſe* definit, *ſi velit*, ita emolliendum cenſuit, ut ſanciretur, hominem communi duntaxat vocationi poſſe diſſentire, tacitè tunc ſeminans quod Societatis Theologi ſecutis temporibus apertè ſenſerunt, ſpecialibus gratiæ per ſe efficacis auxiliis diſſentiri non

poſſe; de humana proinde libertate actum eſſe, ſi iis excitaretur, ac moveretur.

Hoc idem Salmeronem ſenſiſſe Thomas de Lemos in volum. Actor. 6. ſeſſ. pag. 133. probat ex actis manuſcriptis ejuſdem Concilii in arce S. Angeli aſſervatis. Qui & addit, iisdem Theologis diſplicuiſſe verba illa præfati Canonis: *liberum arbitrium, motum & excitatum à Deo*, eorum loco reponendum cenſentibus, *mens à Deo mota & excitata*, quaſi mens ſola à Deo moveretur, non voluntas: *cum* enim *in plena Congregatione proponeretur Patribus Concilii canon ille quartus* " Si quis " dixerit liberum hominis arbitrium, motum & exci- " tatum &c. " *omnibuſque Patribus illa verba placerent*: *P. Laynez è Societate ſemel & iterum dixit : non placet quod dicitur:* " liberum arbitrium, à Deo motum & ex- " citatum, ſed mens mota & excitata ponatur. " *Quod cum Patribus diſplicuiſſet, Epiſcopus quidam dixit, illam ſententiam, quam proponebat P. Laynez, eſſe Pelagianam: nolentem Deum agere & movere hominis arbitrium, ſeu liberam voluntatem, ſed tantum intellectum & mentem.* Idem plane Salmeronem cum Laynio ſenſiſſe fertur pag. 133. eorumdem Actorum.

Fuerunt illa controverſiarum de auxiliis infauſta prænuntia (ait Sapientiſſimus Serrius Hiſtor. Congregat. de Auxiliis l. 1. c. 1.) à venerandis Concilii Patribus ægris auribus excerpta, quæ ferventiſſimis monitis amovere ſategerat B. Ignatius. Sed quid illo ad ſuperos evocato? Sui jam juris facti, quaſi exceſſiſſent ex ephebis, ſuo quiſque indulſit ingenio. Tenendæ S. Thomæ doctrinæ legem, qua contra novitates omnes vineam ſuam, ſacrâ velut ſepe, munierat in Conſtitutionibus ſuis ſanctiſſimus parens, demoliri ſenſim ac diſſipare aggreſſi ſunt: idque non privatim ac clanculùm, ſed facto velut agmine, collatiſque conciliis. Ea de re ſtatim actum ea in Congregatione, qua ad ſupremam Societatis præfecturam vocatus Didacus Laynez, communibus votis S. Ignatio ſuffectus anno 1558. Illic ad limam vocata tenendæ S. Thomæ doctrinæ lex, ſpecioſæ interpretationis obtentu concuſſa eſt, *accommodatioris u-*

tilioriſque Theologiæ, propediem edendæ, accepto conſilio, quæ ſolemni Præpoſitorum ac Theologorum Societatis approbatione prælegenda foret. Ita quippe ſtatutum in Declar. ad cap. 14. p. 4. Conſtit. litt. B. *In Theologia legetur vetus & novum Teſtamentum, & doctrina Scholaſtica D. Thomæ. Prælegetur etiam Magiſter ſententiarum. Sed ſi videretur temporis decurſu alius Author ſtudentibus utilior futurus, ut ſi aliqua Summa, vel liber Theologiæ Scholaſticæ conficeretur, qui his noſtris temporibus accommodatior videretur; gravi cum conſilio, & rebus diligenter expenſis, per viros qui in univerſa Societate aptiſſimi exiſtimentur, cumque Præpoſiti Generalis approbatione, prælegi poterit.*

Hinc velut ſigno dato, orta confeſtim opinandi licentia. Seu enim *accommodatioris Theologiæ* editione, Societatis votis reſpondere feſtinarent aliqui, ſeu novæ ſcholæ erigendæ Principes, novique Iſraelis Magiſtri evadere vellent alii, diligenti æmulatione tentatum eſt. Id mutua geſtorum ſubſequentium collatione videas. Nova quidem vulgavit Molina anno duntaxat 1588. At ſcientiam mediam, doctrinæ ſuæ caput & corpus, annis antehac triginta, & mente concepiſſe, & in Scholaſticis diſputationibus, ſub ſcientiæ naturalis nomine, ſe propugnaſſe profeſſus eſt. Quæ duo ſi conferas, eum ignes concepiſſe ſuos invenies anno circiter 1558. quo Generalis Congregationis Decretum emiſſum eſt. Idem in Fonſeca notare licet. Prodiit quidem ejus Metaphyſica, iiſdem novitatibus famoſa, anno 1696. Verum alta illa ſcientiæ mediæ myſteria ſibi ab annis ſupra triginta, revelata gloriatur, ſed non ea palam eructare auſum eſſe, donec à Molinæ, Suarezii, Vaſquezii, Mendoſæ præviis revelationibus authoritatem accepiſſent. Quæ ſi debitè conferas, ad præfatæ Congregationis vicina tempora revocabis, quibus à male ſibi conſciis parentibus, abortivi fœtus opportuno ſilentio celabantur.

Primus ſodalium ſuorum doctrinam, diuturna illa tacitaque meditatione concoctam vulgavit in publicum, ac Litterario certamini commiſit Prudentius de Monte Major anno 1581. jacta velut alea probaturus, quam apud

apud viros eruditos fortunam eſſet habitura. Theſes publicæ diſputationi dedit Salmanticæ, quibus tum abſoluta Dei erga actus liberos Decreta, tum gratuitam prædeſtinationem explodebat. Res incommode ceſſit. Hunc quippe publica diſputatione exagitavit Dominicus Bannez, Ordinis Prædicatorum, primariæ Cathedræ Moderator, qui etiam non ita poſt, editis in i. p. D. Thomæ Commentariis, eas naſcentis Molinianæ Scholæ novitates impetiit ac profligavit, tanta tamen animi modeſtia, ut illos nunquam ex nomine deſignarit, quorum opinationes refellebat: ſatis officio ſuo conſultum putans, ſi veritatem abſque ullius famæ jactura tueretur: *ut facilius corriperet pœnitendo* (inquit Leo Magnus ſerm. de Paſſ.) *quos nulla deformaſſet abjectio.*

Nec ſolum Ordinis Prædicatorum Theologi, verùm etiam alii graviſſimi Salmanticenſis Univerſitatis Magiſtri, novam illam doctrinam, tanquam erroneam, ac de Pelagianorum reliquiis derivatam, ad ſacros fidei Cenſores deferendam eſſe judicarunt. Quo factum eſt ut S. Inquiſitionis Valliſoletanæ Judex inſignis Joannes Areſius, Vir ingenio, litteris, prudentia, & omni virtutis officio præſtans, Salmanticam hujus rei inquirendæ & examinandæ cauſa miſſus ſit: qui, diligenti examine de aſſertionibus & aſſertoribus facto, omnis S. Theologiæ Salmanticenſis Magiſtros in unum congregatos conſuluit. Qui omnes temeritatis & erroris nota dignam eſſe judicarunt, prout totidem omninò verbis referunt Prædicatores in ſua contra Molinam Apologia, ſacris fidei Quæſitoribus Matriti data anno 1595. Quod & Theologi Societatis fatentur in libello ſupplici iiſdem ipſis fidei Quæſitoribus ſub idem tempus exhibito, cujus mentionem injecit Paulus Leonardus in Apol. pro ſcient. Med. 3. p. n. 35.

Anno 1584. elaborari incœpit ſtudiorum liber per ſex Patres ad id juſſu P. Generalis Aquaviva deputatos, ſed nonniſi anno 1585. abſolutus, & anno 1586. publicæ luci datus, ſub hoc titulo: *Ratio atque inſtitutio ſtudiorum.* In quo cavetur ut Theologiam S. Thomæ Socii ſe-

ſequantur, *paucis exceptis*, inter quæ excipitur doctrina aſſerens, *cauſas ſecundas eſſe propriè & univocè inſtrumenta Dei; &, cùm operantur, Deum in illas primum influere.*

Librum hunc ægre tulerunt viri è Societate primæ notæ. Interceſſit Henricus Henriquez, id præſertim ſtomacho ferens, quod in novâ edenda Theologia Societatis honor agi diceretur; ſuæque interceſſionis capita, poſt annos aliquot, dato libello ſupplici expoſuit Clementi VIII. Pontifici Maximo.

Philippo quoque II. Hiſpaniarum Regi diſplicuit immoderata, quæ in libro illo elucebat, de S. Thomæ dogmatibus judicandi licentia. Librum de ratione ſtudiorum ſacris fidei Quæſitoribus tradidit, qui in illum uti *temerarium*, *periculoſum*, *jactantia plenum* animadverterunt. Sua demum apud Sixtum V. effecit authoritate, ut illum publicis Societatis uſibus interdiceret, quemadmodum teſtatur clariſſimus Pegna Rotæ Romanæ Decanus in ſua de initiis celeberrimæ controverſiæ narratione.

Hoc proinde ſublato, alter aliquantulum emendatior prodiit anno 1590. In eo ſtatuitur, ut Socii *in Theologica Facultate ſequantur S. Thomæ doctrinam*, ſed ſic ut liberum relinquatur, *ut alios graves Doctores ſequi poſſent, qui velint, in paucis quibuſdam quæſtionibus, quæ ſubjecto liberarum propoſitionum catalogo continentur.*

Id verò ibidem notatione digniſſimum (proſequitur Serrius) quod cum non ita pridem Sixtus V. Pontifex Maximus Societatis Præpoſitos ſeriò monuiſſet, ut eum doctrinæ Canonem præfigerent, *quem Paterna Inſtituta* (Sancti utique Ignatii Conſtitutiones) poſtulabant, id ſe nova illa ſtudiorum ratione exſecuturos gloriantur, qua maxime violarunt. Dum ſcilicet ſexaginta & amplius Angelicæ Theologiæ quæſtiones privatorum opinationibus permiſerunt, cujus ne vel unam, invitante licèt pietate, permittendam judicaverat B. Ignatius. Ut ut eſt, fecit ſuperioris libelli adverſa fortuna, ut non abſimilis jacturæ metu, illum publicæ luci ſubdu-

ducendum, & intra domeſticos fines continendum, judicaverint Societatis Præpoſiti.

Demum anno 1594. de nova ſtudiorum edenda ratione, ſeu verius de ſuperiori recognoſcenda, atque emendanda actum eſt in Congregatione Generali anno 1594. habita. Cujus Conſilii conſcius Clemens VIII. S. Thomæ doctrinæ juxta Conſtitutionum S. Ignatii præſcriptum ſtandum edixit. Cujus juſſis obtemperantes Socii, in hac ipſa Congregatione Decretum 56. hiſce verbis condiderunt. *Noſtri omnino S. Thomam ut proprium Doctorem habeant, eumque in Scholaſtica Theologia ſequi teneantur. Tum quia Conſtitutiones nobis eum commendant, & Summus Pontifex Clemens VIII. id ſe cupere ſignificavit. Tum quia cum unius Scriptoris doctrinam in Societate eligendam Conſtitutiones moneant, nullius hoc tempore doctrina poteſt occurrere, quæ ſit ea ſolidior, aut ſecurior, ut non immerito S. Thomas Theologorum Princeps ab omnibus habeatur.*

Verum hanc tenendæ Thomiſticæ doctrinæ legem, à Clemente VIII. præſcriptam, & à Congregatione illa Generali impoſitam, Claudius Aquaviva anno 1599. pene irritam fecit, ita decernens: Noſtri *non ſic Sancto Thomæ adſtricti eſſe intelligantur, ut nulla prorſus in re ab eo recedere liceat; cùm illi ipſi, qui ſe Thomiſtas maximè profitentur, aliquando ab eo recedant, nec arctius noſtros Sancto Thomæ obligari par ſit, quàm Thomiſtas ipſos.*

Unde neglectam ſatis in Societate Decreti Clementis VIII. & laudatæ Congregationis Generalis religionem, pluſquam ſatis experientia docuit, innuitque Mutii Vitelleſchii Præpoſiti Generalis epiſtola tranſmiſſoria, data 4. Januarii 1617. ubi de ſuis conqueritur, quod ad eas ſententias non acceſſerint, quæ tutiores eſſent, quæ bonis moribus conducerent magis, quæ denique pietatem alere & prodeſſe poſſent; nec Decreta ſervaverint, quibus removeri jubentur à Cathedris, qui S. Thomæ doctrinam parvi facerent, aut eam corde non præ ſe ferrent. Vitelleſchii verba ſunt iſta: *Nonnullorum ex Societate ſententiæ, in rebus præſertim ad mores ſpectantibus,*

bus, plus nimiò liberæ, non modo periculum eſt ne ipſam evertant, ſed ne Eccleſiæ etiam Dei univerſæ inſignia adferant detrimenta. Omni itaque ſtudio perficiant, ut qui docent, ſcribuntve, minime hac regula & norma in delectu opinionum utantur: „Tueri quis poteſt; Probabilis „ eſt; Authore non caret. " *Verum ad eas ſententias accedant; quæ graviorum majorisque momenti Doctorum ſuffragiis ſunt frequentatæ; quæ denique & pietatem alere, & prodeſſe queunt, non vaſtare, non perdere. Quoniam verò Conſtitutiones, Decreta, Regulas probè callent de S. Thoma ſequendo, de non promovendis ad Cathedras, aut etiam removendis, qui ejuſmodi doctrinam parvi facere, aut cordi non habere præ ſe ferunt (præſertim ſi novitatum amantes deprehendantur, qui nulla ratione ſunt ferendi) reliquum præterea nihil eſt, niſi ut hæc ipſa ſerventur, uti maximi rem momenti, quam maximè poſſum urgere.*

Verùm Decretorum illorum immemores illi è Societate, quotquot hactenus in occulto novitatibus fuerant delectati, parvi habita S. Thomæ doctrina, novitates ſuas incircumſpecte, erectoque ſupercilio in ſcholis venditare aggreſſi ſunt.

Hos inter primi in aciem deſcenderunt Leonardus Leſſius, & Joannes Hamelius, Lovanii in Collegio Societatis S. Theologiæ Profeſſores annis 1585. & 1586. Ii ſcilicet propoſitiones triginta quatuor, de Scriptura Sacra, de providentia, prædeſtinatione, reprobatione, gratia, juſtificatione, publicis lectionibus docuere, quæ celeberrimæ Facultatis Lovanienſis zelum ac religionem concitarunt.

Delatis itaque ad ſacrum Theologorum Ordinem propoſitionibus (ait Clariſſimus Serrius) nihil temerè leviterque tentandum voluit Academia. Variorum imprimis Societatis diſcipulorum quaterniones conſulendos judicavit, data ſelectis Magiſtris hujuſce rei provinciâ, ne unius alteriuſve diſcipuli oſcitantiæ culpa foret, qui dicentium ex pulpito Magiſtrorum dicta minus fideliter excepiſſent. Ubi verò compertum fuit conſonare omnes, eaſdemque ab omnibus propoſitio-

nes excerptas eſſe, Cenſuram in eas inſtruxit, ſeu verius benignam admonitionem ad eoſdem Theologiæ Profeſſores, cæteroſque Collegii Lovanienſis Jeſuitas directam: qua nempe, ſingulis notatis propoſitionibus, earumque demonſtrata falſitate, ac novitate, ſuadent meliora conſilia; Sanioris atque à Pelagianiſmo remotioris doctrinæ zelum commendant; Majorum exempla, ac potiſſimum Roberti Bellarmini, qui non ita pridem Lovanii ſumma cum laude docuerat, ad imitationem proponunt.

Cenſuræ ſuæ varia tranſumpta ad Belgii Antiſtites tranſmiſit Facultas, ad Mechlinienſem ſcilicet, Ruremundenſem, Iprenſem, Buſcoducenſem, Atrebatenſem, Namurcenſem, nec non ad Archiepiſcopum Cameracenſem, ac demum ad cæteros omnes Belgii Epiſcopos,& inſignia Sedum vacantium Capitula,nec feriit cenſura columbas. Et enim anno 1588. die 20. Januarii Lovanienſium judicium, data in Leſſium Cenſura longe durior, confirmavit Duacenſis Academia, ab Illuſtriſſimis Præſulibus Joanne Hauchino Mechlinienſi, Ludovico de Barlemont Cameracenſi, Guilielmo Damaſi Lindano Gandavenſi ſententiam rogata. Cenſuram cæterorum Doctorum nomine & authoritate adornavit Guilielmus Eſtius, ſua Orbi Chriſtiano famâ notiſſimus, qui naſcentem novitatem innumeris Scripturarum, Conciliorum ac Patrum momentis exagitavit.

Cenſuræ quidem Lovanienſi Leſſianas propoſitiones velut peregrinas, offenſivas, periculoſas, hæreſique vicinas notanti, Jeſuitæ oppoſuerunt contrarium judicium Facultatis Trevirenſis & Moguntinæ. At fruſtra. Tum quia Facultates iſtæ celebritate & eruditione comparabiles non ſunt Lovanienſi & Duacenſi. Tum quia Facultates ſunt Jeſuitarum, qui judices eſſe nequeunt in propria cauſa. Scandalum ergo magnum in Univerſitate Lovanienſi Leſſianæ creaverant novitates. Unde Henricus Henriquez l. de ult. fine. 12. gratuitam propugnans prædeſtinationem, Leſſium tacito nomine carpit, dicens: *Quidam doctus prædicavit in Academia Lovanienſi oppoſitum, cum magno ſcandalo Academiæ, &*

re

re ad Sixtum V. Papam delata, ſuſtinuit ſuæ temeritatis gravem reprehenſionem.

Et quia Lovanienſem Cenſuram anno 1588. exceperat, ac ſolito loco affigi juſſerat Academia Duacenſis, non jubente quidem, ſed ita optante, ac per litteras ſignificante Nuntio Apoſtolico, pax Belgicis Scholis reſtituta putabatur: cùm ecce turbas alias, ſuperioribus nihilo mitiores Duaci excitarunt Societatis Profeſſores annis 1589. & 1590.

Academiæ doctrinam (inquit Serrius) Calviniſmi palam ſugillavit Joannes Deckerius Theologus Jeſuita, in ſuis ad i. 2. D. Thomæ prælectionibus q. ſua 4. propoſit. 2. *Difficile eſt* (aiebat ille de ſententia Duacenſium) *videre in quo hæc ſententia differat à ſententia Calvini. Nam Calvinus dicit &c.... Hæc verò opinio dicit &c... Quæ ſententiæ duæ, in quo inter ſe ſecundùm rem diſcrepent, certè non video &c.* Rurſus in dictato quodam extraordinario, ex illis Edicti Sixti V. verbis: *ſuper quibuſdam ſanæ doctrinæ articulis*, ſuam ſuorumque doctrinam, ab Apoſtolica Sede probatam effutiit. Non abſimili audacia Phyſicus Profeſſor in tr. de cauſis Facultatis doctrinam ſub Calviniſmi nomine prolixius oppugnavit, cæterique paſſim, poſthabito Apoſtolici Nuntii Edicto (quo ad impediendas ulteriores contentiones ac diſſenſiones, ſuper materiis controverſis ab omni decertatione uſque ad judicium Apoſtolicæ Sedis deſiſtere univerſis ac ſingulis præceperat) adverſus Academiarum Cenſuras notata Leſſii & Hamelii dogmata tenacius ſectabantur. Hinc ergo motus, hinc diſſenſiones ac rixæ.

Nuntio Apoſtolico procul abſente, rem primo cognoverunt Atrebatenſis & Tornacenſis Epiſcopi, qui, indicto Jeſuitis ſilentio, Academicæ Cenſuræ ſtandum judicarunt, donec controverſa dogmata judicaſſet Apoſtolica Sedes. Amicam etiam inter partes diſſidentes compoſitionem curarunt menſe Februario anni 1591. Eique ſubſcripſerunt tam Epiſcopi illi, quàm Boſſemius Cancellarius Duacenſis, Guilielmus Eſtius, Bartholomæus Petrus Linthrenſis, necnon Jeſuitæ Joanne

nes Deckerius, & Joannes de la Haye Rector Collegii Soc. Jeſu.

Quod adeo mirum, ut Societatis viros, in ſuis ſervandis finibus adeo experrectos & acres, ei ſubſcripſiſſe, miraculi prope loco haberi poſſit. Sed hanc illis ſubſcriptionem (inquit Serrius extorſit cauſæ neceſſitas, in quam illos Academia Duacenſis induxerat, nequid illis pejus accideret. Aperta enim in primis atque explicatiſſima lex erat (in tr. de opinionum delectu pag. 10.) cui illos ſtare voluerunt Illuſtriſſimi Præſules, eique repugnare palam pudor erat: *quæ opiniones, cujuscumque Authoris ſint, in aliqua Provincia aut civitate, multos aut noſtrorum, aut exterorum Catholicos, & non indoctos offendere ſcientur, eas ibi nemo doceat aut defendat, quamvis alibi ſine offenſione doceantur.* Rurſus cum ante annos 23. pacto cum Academia Duacenſi inito, ad docenda Paſtoralia duntaxat admiſſi fuiſſent, hoc eſt ad Theologiam nudam, qualem ſimplicium Sacerdotum, & Curatorum ſtatus exigit, edocendam; timendum illis erat, ne, ſi oblatæ compoſitioni acquieſcere nollent, omni docendi jure interdicerentur: quippe qui pacta jam pridem inita violaverant, contentioſa illa de divinis auxiliis tractatione. Stimulabat & illos tam præfracta, tam audax Decreti à Nuntio Apoſtolico lati violatio; metuſque erat, ne, ſiquid hac occaſione muſſitarent, admiſſi delicti pœnas luerent. Quare demiſſo ſupercilio, oblatæ compoſitioni ſpecie ſaltem aſſenſêre, ea tamen conditione verbo additâ: *niſi à Generali ſuo Præpoſito improbarentur;* quod illum forte ab ipſo improbatum iri ſuſpicarentur.

Conditionem, tametſi lepidè feſtivam, accepêre ſequeſtri præſules; ea nihilominus lege, ut Præpoſiti Generalis improbatio (ſi forte accideret) Ordinario loci, ſcripto ac forma juris exhiberetur.

Verùm bono licèt animo omnia fierent, non diu Jeſuitas initæ compoſitionis religio tenuit. Quin potius injuriam clanculùm cauſati, Nuntium Apoſtolicum Coloniæ commorantem litteris occuparunt Menſe ipſo Februarii die 17. quibus Academiam variis calumniis im-

impetebant, illuſtriſſimoſque pacis ſequeſtros, uti publici juris violatores incuſabant.

Erant hæc calumnioſæ criminationis capita 1. quod priſtinum Edictum in cauſa Lovanienſi latum; qua par erat reverentia, debitoque loco minimè vulgaſſet Academia, hoc eſt non in fronte Cathedræ Profeſſoris Theologi, ſed à tergo, ut à nemine legi obſervarique poſſet.

2. Quod ab ea dubitatum eſſet, an Edictum illud Theologos Duacenſes perinde ut Lovanienſes adſtringeret. 3. Quod eouſque deſipuiſſet, ut etiam in quæſtionem verterit, an reipſa à Nuntio Apoſtolico emanaſſet Edictum, an à quopiam ſubdolo impoſtore. 4. Quod ab illius obſervantia procul abſuiſſet Academia, ex quo tempore latum erat. 5. Quod conviciis Societatis viros affeciſſent Academiæ Theologi, novaque in dies jurgia concitarent. 6. Quod tentata ab Illuſtriſſimis Epiſcopis compoſitio novas diſſenſiones commoviſſet: aliaque id genus conviciorum plauſtra, de ſuſcitato Bajaniſmo, quibus meritiſſimos Theologos non apud Nuntium tantum, ſed & apud viros Principes oneraverant. Hamum voravit Nuntius Apoſtolicus, falſis expoſtulationibus circumventus. Rem totam, Cardinali Sfondrato litteris ſignificavit; ac, necdum exſpectatis Reſcriptis, ordinaria Nuntii Apoſtolici authoritate uſus, Atrebatenſem & Tornacenſem Epiſcopos per litteras monuit, ut recentem flammam extinguerent, publicâ Edicti (in cauſa Lovanienſi aliàs editi) promulgatione. Id impigre præſtiterunt prudentiſſimi Præſules, non ſine aliquo Academiæ ſenſu: cui plane perſpectum erat, ex falſa ſuggeſtione mandatum illud extortum fuiſſe; eamque iteratam Edicti publicationem, cum tacita ſui accuſatione (quaſi in eo aliàs publicando ſervandoque defuiſſet) ſuique nonnulla ignominia conjunctam eſſe. At injuriam pati maluit, quàm officio deeſſe. Edictum nova ſolemnitate vulgatum, novà venerationis & obſervantiæ ſignificatione oſculata eſt.

Interea Nuntius Apoſtolicus novo Edicto, quo prioris obſervantia jubebatur, in Academiam Duacenſem,

falſis ab adverſa parte criminationibus appetitam animadvertit, durioreſque ad ejuſdem Rectorem epiſtolas dedit, univerſo Theologorum Ordini communicandas. Verùm novi iſtius Edicti promulgationi interceſſit Academia, quod illud à Judice falſis documentis, & adverſæ partis artibus circumvento latum certò ſciret. Ea tamen animi modeſtiâ ſe geſſit, ut nihil de ſua in Nuntium Apoſtolicum veneratione remitteret. Prolixas ad eum litteras miſit 13. Auguſti 1591. adjunctis publicæ fidei inſtrumentis, quibus æmulorum criminationes diluebat. Rerum geſtarum ſeriem aperuit, ſuam in veteri Edicto ſervando religionem probavit: omne in Jeſuitas accuſatores crimen rejecit, rogavitque ſupplex, ut ſartâ tectâ manente amica compoſitione, ab Epiſcopis Atrebatenſi & Tornacenſi graviſſimis de cauſis initâ, mutuoque partium aſſenſu ſuſceptâ, ab hujuſce novi Edicti promulgatione ſuperſederet. Epiſtolam hanc totius Theologici Ordinis nomine ſcripſit Guilielmus Eſtius, vir omni laude ſuperior, pietate, eruditione, religionis zelo commendatiſſimus.

Hæſit ad hæc Nuntius Apoſtolicus, nihilque quod ſciamus ab Academia Duacena poſtulavit, juſſitque, deinceps acceptis epiſtolis. Quare nec ex juris formulis Edictum illud ſecundum vulgatum unquam, nec in publicos Academiæ Commentarios relatum eſt.... quo circa effectum eſt, ut priſci Belgicarum Academiarum Oſores, qui qualibet ex re criminandi occaſionem arripuêre, nodumque quolibet in Scirpo, quæſiêre, primum quidem Octavii Edictum ad ſua Inſtituta detorſerint; ab hoc tamen ſecundo proferendo prorſus penitus temperaverint, quod illud effectu caruiſſe ſatis noſſent.

Ad Cenſuram Lovanienſem redeundo, eam quidem recentium Societatis Theologorum Moraines, Pauli Leonardi, Henao, Annati &c. ſcripta, de divina gratia tractantia, contendunt, à Sixto V. fuiſſe proſcriptam, uti maleferiatum opus, & abortivum Bajanæ Factionis partum. Id verò qua parte conentur extundere? mirum dictu! Animadverterunt ſcilicet viri boni tum Sixtum

V.

V. in Brevi Pontificio ad Octavium Nuntium ſuum de die 5. Aprilis 1588. tum Octavium in Decreto, ortam Lovanii controverſiam ſignificaſſe, de *quibusdam ſanæ doctrinæ articulis*; ac protinus, quaſi ridente Minerva, ac ſecundo ſibi favente Mercurio, hæc ad Leonardi Leſſii deſignandam doctrinam miſere detorſerunt; eamque propterea uti *ſanam* à ſummo Pontifice, ejuſque Nuntio judicatam jactitarunt. Rurſum, indictum Academiæ ſilentium, quaſi non itidem Societati juſſum eſſet, damnationis loco reputarunt, indigna plane atque injuſta facti diſſimulatione; ac demum Michaelem Bajum (cujus propoſitiones aliquot Pius V. & Gregorius XIII. prædamnaverant) è Lovanienſibus Cenſoribus unum animadverterunt, eoque modico fermento totam Academiæ maſſam corruptam conclamarunt.

Non opus hic morari, quæ ad primam criminationem confutandam ſcripſit recens Belgicarum Cenſurarum Apologiſta, legendum ſcilicet *ſacræ* non *ſanæ* doctrinæ. Tametſi enim legendum ſit, *ſanæ doctrinæ*, non ideò Leſſii commendata doctrina, aut Lovanienſium prædamnata Cenſura putanda eſt. Ea quippe loquendi ratione controverſiæ Academiam inter & Societatis agitatæ argumentum indigitatur. Cum enim non de philoſophicis, ſed de Theologicis quæſtionibus ageretur, ſoleatque Theologia ſacræ doctrinæ nomine nuncupari: hinc de quibuſdam ſacræ doctrinæ articulis ortæ controverſiæ dici potuerunt. Cumque rurſus repugnet id ſanum non aſſeri, quod ſacrum merito dicitur; quidni quoque ſuper *ſanæ doctrinæ* articulis ortæ controverſiæ dictæ fuerint? Hoc itaque ſibi voluit unum Pontifex Maximus, de rebus Theologicis Lovanii controverſiam emerſiſſe.

Quamquam ſi eâ loquendi ratione, non ipſa per ſe controverſiæ materia, ſed alterutrius partis doctrina deſignata fuiſſet, quo, quæſo, jure, quove titulo, id in rem ſuam Jeſuitæ præ Lovanienſibus verterent? Certe dum controverſiam ortam ſignificat Sixtus V. de *quibuſdam ſanæ doctrinæ articulis*, ne verbulo quidem in-

inſinuat, quæ pars *ſanam* illam doctrinam profiteretur. Pari itaque ſorte, ſi quid inde lubet extundere, verba hæc ſuas in partes trahere poſſent Lovanienſes ac Jeſuitæ.

Verùm iis omiſſis, non ita operoſum erit primæ hujus in Lovanienſem Cenſuram criminationis iniquitatem aperire, ex ipſis ſolis Nuntii Apoſtolici delegationis inſtrumentis, antequam Cenſurarum Belgicarum authoritatem, petitis aliunde monumentis demonſtremus.

Quæ etenim, amabo! ratio, quæ forma juris patitur, ut in ipſo Pontificis Brevi, quo utrique parti æquè ſilentium indicit, cauſam judicandam ad ſe vocat, inſtrumenta partium ad ſe tranſmitti jubet, facti cognitionem poſtulat, ut controverſiam tandem authore Spiritu Sancto definiat, partem alteram unius appoſitione voculæ prædamnaverit? Facti repugnantiam vehementer auget temporum obſervatio. Datum quippe fuit Sixti V. Decretum 15. Aprilis 1588. Cenſura autem Lovanienſis non ante diem Menſis ejuſdem 28. ab Octavio Romam tranſmiſſa eſt, nec niſi ſub finem Maii ſummo Pontifici reddi potuit. Quî ergo contentam in eo Decreto Lovanienſis Cenſuræ damnationem fabulantur, damnatam nobis à Sixto V. Cenſuram obtrudunt, quo illam tempore nec legerat, nec expenderat? Quod quam veriſimile ſit, judicent eruditi.

Sed & Nuntius ipſe, Pontificiæ voluntatis dignus Interpres, quique iis verbis *ſanæ doctrinæ* pariter utitur, ſuo in Decreto profitetur, Romanam Eccleſiam neutrius partis damnaſſe ſententiam, alterutramque Cenſura aliqua notare vetat, donec controverſia Authoritate Pontificia fuerit definita. Num, quæſo, illud necdum ab Eccleſia damnatum dixerit, notarique vetuerit, quod Brevi ſuo Pontifex prædamnaſſet?

Quinimo poſt datum illud Sixti V. Decretum, Cenſuræ ſuæ defenſionem edidit Academia Lovanienſis, Leſſiique doctrinam novis confutavit argumentis, præſente ac volente Nuntio Apoſtolico. Ut quid autem paſſus eſſet ille, Lovanienſes denuo coram ſemetipſo eandem

eandem ſolemniter doctrinam profiteri, quam Pontifex ipſo delegationis ſuæ Decreto proſcripſiſſet; eamque rurſus, uti peregrinam, offenſivam & periculoſam publicè confutare, quam idem veritatis Arbiter approbaſſet? Mirum!

Secunda, de impoſito Academiæ Decreto ſilentio, criminatio ſua ipſius levitate diſſipatur, & evaneſcit. Nam & Societati æquâ ſorte indictum eſt, non ſpectatis quidem controverſæ doctrinæ meritis, ſed vitandæ contentionis ſtudio, donec rem Sedes Apoſtolica definiret. Quid hinc porrò Jeſuitæ ſibi præ Lovanienſibus arrogant? Rebus enim ita in ſuſpenſo poſitis, ſtat utriuſque partis æqua conditio, judicii Eccleſiaſtici ſpectata ratione, nulliuſque propterea definita vel damnata ſententia cenſenda eſt. Quamquam tamen ſua unicuique doctrinæ ſervanda prærogativa ex aſſertoribus, authoribuſque petita, ſic ut Leſſiani articuli nonniſi privati viri opinationes habeantur; Lovanienſium verò Cenſuræ tanquam venerandi Ordinis aſſertiones excipiantur, cujus eſt doctrinale de rebus Theologicis judicium ferre. Hinc Baſtidam, indicti ſilentii prætextu objectam ſibi Cenſuræ Lovanienſis Authoritatem declinantem, non ſemel coram Clemente VIII. Lemoſius exagitavit, quod eam meritiſſimis Patribus venerationem in lato doctrinali judicio non exhiberet, quam tanti fama nominis poſtulabat.

Tametſi attenta inſtrumentorum lectione ſatis innoteſcat, nec Brevi Pontificio, nec Nuntii Apoſtolici Decreto, plenum abſolutumque ſilentium partibus indictum, ſed circumſpectione aliqua temperatum eſſe. Pontifex quippe *à contentionibus, diſſenſionibus, decertationibus, diſſidiis*, non à publicis lectionibus abſtinendum injunxit. Nuntius vero neutri parti vetuit, ne ſua ſedate & pacifice ſentirent ac legerent, ſed ſtatuit, ut utrique parti *maneat ſua ſentiendi & docendi libertas, ſervata utrimque Chriſtiana in eruenda veritate modeſtia, depulſiſque hinc inde injurioſis ac invectivis, privatis publiciſque contentionibus.* Firmioribus non ſtat fundamentis tertia contra Lovanienſis criminatio. Quid enim

enim (proſequitur Serrius cap. 7.) ſi Cenſores interfederit Michaël Bajus, à Pio V. ante annos viginti damnatus? Nunquid univerſum Theologicum Ordinem, obtorto veluti naſo ductum, privati cujuſdam hominis ſtudia æmulari, eique jam pridem illatæ calumniæ vices Societati rependere voluiſſe putandum erit? Aut Academiam Duacenſem, omneſque pene Belgii Epiſcopos, Lovanienſis Cenſuræ vindices (quibus nihil unquam commune cum Bajo fuerat) malo in Societatem animo actos, ac vindictæ facibus animatos exiſtimabimus? Abſit.

Alius certè erat, ætate illa, non Academiarum modo, & Epiſcoporum, de quibus talia ſentire ſacrilegum eſt, ſed & ipſius Michaëlis Baii animus, alia voluntas. Illatum enim vulnus non ſola diuturnitas temporis obduxerat, ſed eximiæ virtutis, ſummæque humilitatis ſenſus, quo Sedis Apoſtolicæ judicium abſque ulla prorſus criminatione amplexus, quieverat. Adeo ut non tam læſa ſit ea damnatione doctrinæ illius fama, quàm aucta pietatis ac Religionis opinio: cui Scriptores Eccleſiaſtici, etiam ex ipſa Societate, Palavicinus hiſtor. Conc. Trid. l. 15. c. 7. Toletus, Poſſevinus, Valerius Andræas &c. illuſtre perhibent teſtimonium.

Unius Theophili Raynaudi verba dare ſufficiet, qui ut rugoſæ frontis, & obducti ſupercilii Cenſor eſſe ſolet, in laudando viro minus Societati propitio, fidem ſibi facilius conciliabit. In clauſula Operis de libris configendis n. 571. de humilitate poſt juſtam confixionem tenenda ſermonem habens, *quo in genere*, inquit, *Michaël Bajus æternum quibuſvis ſcriptoribus exemplum ſapientiæ ac virtutis ſtatuit. Cùm confixis à Franciſco Toleto per Pontificem ad id delegato, nonnullis ejus libris, oblatâque Cenſurâ, an acquieſceret rogatus, malle ſe* dixit *porcos paſcere, quàm cujuſque per Eccleſiam delecti Judicis de Scriptionibus ſuis pervicaciter obluctari.*

Quare nec Octavius, Apoſtolicæ ſedis Nuntius, Lovanienſis diſſidii diligentiſſimus cognitor, ullam de me-

meritiſſimis Cenſoribus factionis, coitionisque ſuſpicionem habuit, ſed illos uti religioſo zelo ductos excepit. Nec qui Societatis partes egêre in Congregationibus auxiliorum, objectamque ſibi Cenſuram Lovanienſem ægrè tulêre, eam doctiſſimis viris injuriam irrogarunt. Sed & aliis pluribus argumentis cap. illo 7. Serrius ad oculum demonſtrat, Cenſuram Lovanienſem iniquis Baii artibus minime tribui poſſe.

Cenſurarum itaque Belgicarum illæſa permanet authoritas, à magna parte Inferioris Germaniæ Epiſcoporum comprobata. Unde niſi totius cauſæ cognitionem ad ſe vocaſſet Romanus Pontifex, Concilii Nationalis judicio, velut Semipelagiana proſcripta fuiſſet novo-antiqua Societatis doctrina, uti Serrius probat c. 3. Tot verò Epiſcoporum judicia inſtar luculentiſſimæ approbationis haberi religio vult. Ideòque plurimùm diverſa fuit Leſſii, Cenſorumque Lovanienſium apud Romanos Pontifices fortuna: cum prior, proſcriptæ à Lovanienſibus doctrinæ Patronis, à Sixto V. acrem temeritatis ſuæ ſuſtinuerit reprehenſionem, Henricus verò Gravius, Cenſuræ Lovanienſis author, ab eodem Pontifice ob exquiſitam eruditionem adſcitus à Gregorio XIV. Succeſſore ipſius honorificè in Aulam exceptus, Bibliothecæque Vaticanæ & Apoſtolicæ Typographiæ præfectus ſit inſtitutus.

Nec Romanis minus probata fuit Guilielmi Eſtii, Cenſuræ Duacenæ Authoris, eruditio. Propter eam quippe de controverſis divinæ gratiæ quæſtionibus ab Illmo. Armachano, quo tempore ſub Clemente VIII. Romanis Congreſſibus aderat Cenſorum & Conſultorum primus, conſilium rogatus fuit. Unde in Congreſſibus iſtis ſeu Congregationibus de auxiliis, teſte P. Gregorio Nunnio Coronello, Congregationum Secretario, commendata, noviſque, reprobatis, periculoſiſque Molinæ opinionibus coram Paulo V. oppoſita fuit Lovanienſis Cenſura die 14. Septembris 1605. *Cum Doctores* (inquit) *Facultatis Lovanienſis verbatim excerptas triginta & eo amplius propoſitiones, à Profeſſoribus Societatis in ſuis prælectionibus traditas in eadem Civitate Lovanienſi, di-*

li-

ligenter conſideraſſent, illas peregrinas & periculoſas judicantes, habito hac de re maturo conſilio, ne quid leviter & temerè credidiſſe viderentur, quoſdam ex ſuis ad Profeſſores Societatis miſerunt, ut cum illis conferrent, & an prædictas propoſitiones pro ſuis vellent agnoſcere, intelligerent. Cum autem *prædicti Profeſſores, illis inſpectis, in ſententia ſua perſiſterent, Doctores Facultatis graviter commoti ſunt, quod ſibi cernere viderentur præcipuum illud de gratia Chriſti, & divina prædeſtinatione argumentum, novis, jam diu reprobatis rejectiſque periculoſis opinionibus corrumpi, & turpiter inſici. Unde ad illam dignam adhibuerunt Cenſuram.*

Cardinalis quoque Baronius, in exquiſito Codice, propria ipſius manu ſcripto, in Cardinalis Riccii Bibliotheca aſſervato, eandem Cenſuram laudat ut gravem; & quemadmodum Academia Lovanienſis Leſſianas, ſic ipſe Molinianas plurimum improbat novitates: quæ & olim Romæ & in Hiſpania excitarunt, & nunc in Eccleſia univerſa graves excitant rixas ac diſſenſiones. *Legi* (inquit Baronius in epiſt. ad Archiep. Viennens.) *Molinæ libros, ſed non ſine ſtomacho, cum in illis, nihil potentius præ ſe ferat, quam S. Auguſtino adverſari.... eumque oſcitantiæ arguere, ſeque illo in diſputationibus vigilantiorem acutioremque jactare. Vah ſuperbum caput! Quis poteſt eum talia loquentem abſque nauſea tolerare? Licet ut anguis effugiat, & è manibus facilè elabatur, ut etſi temerarium quis inveniat, haud facilè poſſit hæreſis convincere & ſugillare: non hujuſmodi commentatoribus indiget Eccleſia, quæ puritate, candore, nitore delectari tantummodo conſuevit, ipſa non habens maculam neque rugam. Legi* (*inquam*) *eum, & ad quinquaginta & amplius notavi propoſitiones, verba, phraſes, quæ vel ſaltem affines eſſe erroribus Pelagianorum, ſive Semipelagianorum* (*licet ipſis cautius, intra Catholicæ fidei limites, vel proteſtando ſaltem, ſe contineat*) *nemo puto, qui abſque affectu illa perlegerit, negabit omnino. Quid Eccleſia Dei indiget hujus Molinæ libris, ut diſcat quæ à tot Sanctis Patribus, Conciliis, atque Decretis, jam ante tot ſæcula didicit atque docuit? Quod ad id ipſum*

D.

D. N. Clementem VIII. Papam attinet, hoc ipſi in propoſito eſt, hoc in voto, hoc denique in Decreto, ut nec ad latum unguem à veſtigiis Prædeceſſorum ſuorum recedat, ſed iiſdem inſtet quam firmiſſime. Scivit plane tot ſanctos Pontifices, Innocentium, Sixtum, Cæleſtinum, Hormiſdam, ac denique Fælicem, cujus ſunt Canones Arauſicani Concilii, hoc profeſſos ſuis ſcriptis eſſe, atque teſtatos, Romanam Eccleſiam, in iis quæ ſpectant ad gratiam & liberum arbitrium, ſequi ſemper conſueviſſe S. Auguſtinum. Teſtatur equidem id tot idem verbis Hormiſdas ſuis litteris, adeo ut alio judicio opus non ſit, cùm jam præjudicatum ſit..... Monui RR. PP. meos Soc. Jeſu, ne æſtimationem ſuam in defenſione librorum Molinæ periclitari ſinant, & in diſcrimen adduci.

Hujus epiſtolæ. fidem facit Petrus Matth. Hiſtor. ſeptem annorum pacis l. 7. narrat. 4. Eleutherii in eandem epiſtolam nugas, offucias & commenta ſolidè refellit Serrius l. 5. ſect. 3. c. 5. edit. 2.

Quid verò de eadem novo-antiqua Molinæ doctrina Henricus Henriquez Societatis Doctor, & Suarezii Magiſter? Enatis in Hiſpania diſſidiis longè graviſſimis de iſta Molinæ doctrina, contenta in libro *Concordia* nuncupato, de doctrina utique Auguſtinianæ de gratiæ per ſe efficacis ad ſingulos actus pietatis neceſſitate adverſantis, ab Auguſtiſſimo S. Inquiſitionis Senatu ſententiam ſuam dicere juſſus, anno 1594. ſic cenſuit; *Licet Author admittendus videatur, ut apud Cenſores purget ſe de vehementi ſuſpicione hæreſis Pelagianæ, cui ſæpe favet, & monitus non deſiſtit: liber tamen dignus eſt ut omnino prohibeatur: nec enim purgari poteſt: cùm paſſim infinitis locis ſcateat periculoſis & erroneis doctrinis. Nam parat viam Antichriſto; dum contra merita Chriſti, & gratiarum auxilia, ac prædeſtinationem, plurimùm tribuit viribus naturalibus liberi arbitrii.*

Illa novitate concordiæ, quam ſibi Author arrogat, aſſerens etiam Sanctos Auguſtinum, Thomam, & reliquos Patres, imò & Pelagium, alioſque hæreticos, ſi advertiſſent illam, fuiſſe ſibi conſenſuros.... blaſphemè & inverecundè, more hæreticorum, bellicat contra SS. Patres ſapien-

pientiſſimos, & illas eorum ſententias, quas Theologi certas & indubitatas aſſerunt, ait Author eſſe periculoſas, & eſſe occaſionem multorum errorum, imo tollere libertatem arbitrii noſtri, neque à Conciliis fuiſſe veritatem de prædeſtinatione, & gratia, & libertate arbitrii, declaratam, aut plane intellectam antequam author hunc librum conderet...... In ſpeciali de concurſu generali Dei aſſerit quædam nimis ſalſa, aut temeraria. De gratia & auxiliis ita diminutè agit, ut periculoſè aditum præbeat erroribus Pelagianorum, aut reliquiis illorum, qui dicuntur Semipelagiani.

Et in altera Cenſura anno 1597. juſſu Clementis VIII. edita: *Cùm eſſem in Academia Salmanticenſi, mandatum mihi eſt anno 1594. ut ſcriberem quæ adverteram circa librum de Concordia liberi arbitrii, gratiæ & prædeſtinationis Ludovici Molinæ &c. Mihi verò id quod obſervavi ad Senatum S. Inquiſitionis Hiſpaniæ, deſignans quæſtionem, diſputationem, paginam, & cujusque paginæ lineam Authoris; deinde breviter addens notam Cenſuræ. Eadem cura commiſſa eſt viris doctiſſimis in Hiſpania, quibus doctrina fere tota libri viſa eſt ſuſcitare antiquos errores Pelagii & Semipelagianorum, de vi naturali liberi arbitrii, ut poſſit homo certò credere omnibus myſteriis fidei, implere omnia præcepta moralia, vitare omne peccatum mortale contra illa, & reſiſtere omnibus tentationibus, etiam difficilibus, habere dilectionem Dei ſuper omnia, & contritionem de omnibus peccatis, idque per naturalem vim liberi arbitrii, ſine ulla neceſſitate auxilii prævenientis, ſatiſque eſſe concurſum Dei concomitantem. Quem quidem explicat eſſe concurſum cauſis etiam naturalibus communem. Eum vero dici auxilium gratiæ, quia datur ſine merito hominis. Deum non providere* (id eſt prædefinire) *ſingula bona moralia, aut ſupernaturalia, nec prædeſtinaſſe homines adultos, & Angelos qui ſalvantur, niſi quia in ſigno rationis Deus praſcivit hunc & illum bene uſurum vi naturali arbitrii, aut etiam auxilii, & præſcivit hunc ita bene utentem deceſſurum in gratia, & tunc dici prædeſtinatum. Nam ſi Deus, ante præcognitum eum uſum liberi arbitrii, prædeſtinaſſet aliquem, aut in tempore*

pore contuliſſet auxilium efficax præveniens, non relinqueretur, inquit, in homine libertas arbitrii. Quæ doctrina, ſi à viris aſtutis & potentibus alicujus familiæ defendatur, adferet periculoſum diſcrimen toti Eccleſiæ, & ruinam multis Catholicis. Eleutheri objecta contra iſtius Cenſuræ veritatem & ſoliditatem, partim falſa*, partim futilia eſſe demonſtrat Serrius l. 1. c. 17. & l. 5. Sect. 3. c. 1. Edit. 2.

Eapropter Belgicis Cenſuris nihilo mitiores fuerunt Molinianarum novitatum illarum Cenſuræ, quas Univerſitates & Epiſcopi Hiſpaniarum, à Cardinale de Quiroga Inquiſitore Generali, ſententiam rogati dedere. Quemadmodum & Romæ S. Congregatio de auxiliis dedit poſt decem prope annorum examen, ſepties repetitum, etiam in judicio contradictorio, prout idem Serrius in laudata Hiſtoria ex actis authenticis luce clarius demonſtrat. Et Clemente quidem VIII. ad ſuperos vocato, Paulus V. meditatum à ſe adverſus eaſdem novitates judicium, laudatæ Congregationis judicio conforme, in ſuſpenſo poſuit, & commodiori tempeſtate à ſe promulgandum pollicitus eſt. Neque tamen citra temeritatis notam, propterea quod necdum promulgatum ſit, eædem novitates cenſeri queunt approbatæ: ſiquidem ſilentium iſtud Romanorum Pontificum approbationis loco jactare, *hominum eſt nimis audacium* (ait Illuſtriſſimus D. Carolus Mauritius le Tellier, in Decreto ad Remenſem Academiam directo die 15. Julii 1697.) *qui ſedem Apoſtolicam Proteſtantium calumniæ committunt, qua eam de contempta jam tandem Auguſtiniana doctrina, noviſque Molinæ inventis in animum inductis accuſant.* Quare cum Gabriel Thirioux è Soc. Jeſu Theologus in Theſibus die 5. Decembris 1696. in Remenſi Collegio defenſis aſſeruiſſet, (quod) *doctrina Ludovici Molinæ.... ita ab errore Calvini, aliorumque hujus ætatis ſectariorum recedit, ut ad opinionem Pelagianorum nullo modo accedat. Et ideo tam valide impetita, toties à diverſi generis hoſtibus impugnata, & coram ſummis Pontificibus tam diligenter agitata, tamquam aurum in fornace probata, pu-*

rior

rior inventa eſt, ut ait Maurolicus, & cum honore ex tot diſputationum fluctibus emerſit) temerariam ipſius audaciam Illuſtriſſimus repreſſit dicens, quod *quantumlibet hujus Theſis Author in deſpicienda futilique Maurolici ſui authoritate fidem ponat, ferre nullatenus poſſumus eam, immoderatis adeo laudibus doctrinam efferri, quæ ex ipſa ſui origine ſiniſtræ ut minimam ſuſpicionis labem incurrit. Quod & ex antedictis, & probatiſſimorum hujus ætatis Scriptorum ſuffragio perſpicuum eſt, maxime verò ex Cardinalis Baronii Epiſtola, cujus acre judicium magni apud omnes ponderis eſt. Tantum igitur abeſt, ut Molinæ doctrinam, velut Eccleſiæ approbatione dignam excipere liceat, quin potius illum ipſum, veluti virum propriis figmentis cæterorum Novatorum more delectatum habere neceſſe eſt, ejuſque doctrinam infauſta novitatis & audaciæ labe ab ipſo ſui authore notatam exſibilare.* Et poſt multa laxiora Molinæ dogmata exculta eruditione confutata, adverſus ſuperiorem Gabrielis Thirioux aſſertionem, quæ tertiæ columnæ prima erat, ita pronuntiat: *iis de cauſis, aliiſque graviſſimis bene multis, invocato Dei nomine, re maturiùs expenſa, auditis S. Theologiæ Doctoribus eruditiſſimis, ſapientiſſimis, & in Epiſcopali dignitate conſtitutis, damnavimus, atque damnamus primam propoſitionem tertiæ columnæ Theſis habitæ die 5. decembris ultimo elapſi, quam & hic ſupra retulimus, uti falſam, temerariam, ſcandaloſam, captioſam, & inducentem in errorem.*

Merito quidem, quia de Molinæ doctrina longe durior fuit Cenſura Congregationis de Auxiliis, uti conſtat ex actis illius propria Secretariorum manu ſubſcriptis, in laudata Hiſtoria à Serrio laudatis; quibus licet publica & authentica fides adhibenda non ſit, defectu legitimæ promulgationis, juxta Innocentii X. Decretum; fides tamen hiſtorica deneganda non eſt, dum à viris gravibus & notæ probitatis referuntur, prout nec deneganda eſt fides hiſtorica Actis ſacrarum Congregationum, Cardinalis Præfecti ac Secretarii Chirographo, ſigilloque non munitis, tametſi Urbani VIII. Decreto ſancitum ſit, *hujuſmodi declarationibus*

bus, tam impreſſis & imprimendis, quàm manuſcriptis, nullam fidem eſſe in judicio, & extra, à quoquam adhibendam, ſed tantum illis quæ in Authentica forma, ſolito ſigillo & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis præfecti, ac Secretarii Chirographo ſigilloque munita ſunt, dum earum veritas à viris gravibus, & notæ probitatis, v.g. à Fagnano, Barboſa, Jordano, Antoniello, Lezana, Pignatello aſſeritur, declarationeſque illæ, ut veræ, ex ipſis Autographis eorum ad jus Canonicum commentariis vulgantur. Enimverò Romani Pontifices per ſimilia Decreta fidem cenſuris vel declarationibus illis non auferunt, quam ante habebant (ſiquidem *facti cauſæ infectæ nulla Conſtitutione fieri poſſunt* l. *in bello* §. facti ff. de captivis & poſtliminio reverſis) ſed quam reipſa non habebant, non habere denuntiant. Atqui veritatem Cenſuræ, ſeu Cenſurarum & Actorum Congregationis de Auxiliis, teſtantur viri graves & notæ probitatis, ſcilicet Cardinalis de Noris, qui viſam à ſe ſupra laudatam Clementis VIII. Orationem, Molinianos tam belle defricantem, ipſius manu exaratam, lectaque ex integro Coronelli iſtius Congregationis Acta Manuſcripta diſerte teſtatur. 2. Illuſtriſſimus D. Philippus Vicecomes Epiſcopus Catalenſis, qui hoc idem teſtatum reliquit in notis ad cap. 4. libri S. Auguſtini vindicati. 3. Illuſtr. D. Jacobus Boonen Archiepiſcopus Mechlinienſis, cujus iſta ſunt verba: *Paulus V. Bullam componi juſſit, cujus habeo exemplum, & Autographum in archiviis Pontificiis Romæ aſſervari fide digni teſtes affirmant.* 4. Illuſtr. D. Carolus Mauritius le Tellier Archiepiſcopus Dux Remenſis, qui delineatæ contra Molinam Conſtitutionis Pontificiæ, in ſuſpenſo poſitæ, & in commodiorem tempeſtatem dilatæ mentionem facit, in celebri Cenſura, anni 1697. 5. Joannes Mabillonus Benedictini Inſtituti, Reipublicæque Litterariæ decus ingens, qui viſa à ſe, dum Romæ degeret, omnia acta Autographi Congregationis de Auxiliis, ſub Clemente VIII. & Paulo V. profitetur in Muſæo Italico. 6. Carolus Riccius, Angelicæ Auguſtinienſium Bibliothecæ & Archivi præfectus,

ctus, qui recitatam à Coronello coram Paulo V. rerum omnium ſub Clemente VIII. geſtarum narrationem à ſe cum ejuſdem Autographis collatam, dato Chirographo teſtatus eſt. 7. Dominicani complures, Carmelitæ Salmanticenſes, Jacobus Gibiuſſus Oratorii Berulliani Presbyter, qui jam tum ab anno 1630. nonnulla actorum iſtorum fragmenta in tractatus ſuos Theologicos tranſtulerunt. Illoſne omnes Janſenianos Jeſuitæ de more dicent, & ſacra etiam capita familiari illa infamiæ labe aſpergent? Ipſa utique divinorum Auxiliorum Acta non niſi à Janſenianis exſcribi, laudari, commendari, ubique conclamant: belle ſane reponit laudatiſſimus Serrius: *Agite, & me jam, quod hæc ipſa acta laudarim, plenis buccis Janſenianum appellate; per me licet, nihil modo convicio moveor: Id à vobis dici, quod illis, non ſolum infamia non eſt, ſed gloriæ cumulus.*

Non ex uno itaque illo Innocentii X. interdicto colligi poteſt falſitas hiſtorica Actorum illorum, de quorum veritate tam celebres & tam illuſtres viri teſtantur: primigenii, quos Serrius in hiſtoria ſua refert, Codices adeundi ſunt, & videndum bonave an mala, vel merito ſuſpecta fide referantur. Quod poſterius tanto minus credibile eſt, quanto verius, quod præter Actorum Autographa, alia etiam documenta propemodum infinita, totâ pene hiſtoriâ fideliter recitet. Malam potius Jeſuitarum fidem Serrius demonſtrat, ex eo quod malorum litigatorum more in judicio victi, tam multa in judices convicia jecerint, eorum ſuffragia rationibus deſtituta, affectibus præcipitata, ac adverſæ partis artibus extorta criminantes, rejecta inſtrumenta, contemptos Libellos, ſpretas chartas, otioſis lectoribus ingerentes; ab iniquis tandem, uti prætenderunt, cognitoribus, ad æquos rerum æſtimatores à decreta ſententia ad ipſa cauſæ merita provocantes, prout tota paſſim hiſtoria ſua Eleutherum factitare Serrius toto lib. 5. ad oculum oſtendit. Quas enim (inquit) moleſtias Clementi VIII. non intentarunt, ut ipſum à ferenda contra Molinam ſententiâ deterrerent?

Ipſi

Ipſi timorem incutere conati ſunt, clamoribus magnis Romanam Curiam implentes, de odio, Conſultorum partialitate, & inſufficienti ad rem tantam peritia calumniantes, deque turbis magnis orituris, ſi Molina damnaretur, de neceſſitate Concilii œcumenici ad rem tantam definiendam, ita ut ſua Sanctitas jure quereretur dicens: *Adeo me iſti perturbant, ut pene mentis errore ex perturbatione me afficiant.* Sententiam quoque Congregationis Valentia velut Calvinianam & Lutheranam traduxit. Cumque Auguſtinum in Molinæ partes trahere vellet, *corrupit ejus authoritates; nec minus impudenter, quam temere plura alia aſſeruit.* Verba ſunt Secretarii publicis actis inſcripta. Cumque petita reſponſionum ſuarum exemplaria tradere negligerent Jeſuitæ, eos ipſe ſubridens: *Profecto mirum eſt* (inquit) *quod Reverentia veſtra clamet millies, quod Molina non audiatur, & nunc idipſum vos omnes etiam clametis apud Principes, & nihilominus non poſſumus à vobis impetrare exemplaria, ut expendamus veſtras rationes. Acriorem audaciæ ſuæ Cenſuram tulit Gregorius de Valentia* (ait Serrius l. 2. c. 19.) *quod non Prædicatores modo, ſed & Cenſores ipſos Lutheraniſmi notaſſet, minuſque modeſte dicendo ſe geſſiſſet, ita ut Conſultores omnes mirabantur hominis temeritatem in corrumpendis quibusvis Scripturis, & impudentiam in loquendo.*

Nec Sanctiſſimo ipſi Domino Papæ Clementi VIII. pepercerunt, utpote quem malo in Societatem animo fuiſſe, ab Hiſpanis in Prædicatorum gratiam circumventum, minus pro dignitate argumenti eruditum, Molinianæ doctrinæ, ac præſertim Scientiæ Mediæ myſteria non ſatis edoctum, tritis obmurmurationibus ſuis queſti ſunt.

Quid vero Sanctiſſimo D. N. Paulo V. Claudius Aquaviva Societatis Generalis? Cum ſub ipſo jam inſtructum eſſet Pontificii diplomatis ſpecimen, Molinæ damnans doctrinam, Claudius Aquaviva Societatis Præpoſitus Generalis; liberali audacia Pontifici denuntiavit, ſe, ſi forte Sanctitas ſua eam infamiæ notam Societati inureret, dena Jeſuitarum millia præſtare non

poſſe, qui contumelioſa & indecora Apoſtolicæ Sedis Authoritati non ſcriberent, prout ex manuſcripta controverſiarum iſtarum Hiſtoria à Jeſuita Poſſino elucubrata, teſtatur nuperus Scriptor libri Gallice inſcripti „ Etat du Siege de Rome, id eſt "Status Romanæ Se- „ dis to. 3. pag. 28. in Clemente VIII.

SECTIO SECUNDA.

De Turbis per Jeſuitas in Eccleſia ſuſcitatis à tempore Congregationum de Auxiliis.

VIſum eſt ſectione prima quod turbas in Eccleſia magnas, & tumultus Jeſuitæ ſuſcitarint tempore Congregationum de Auxiliis, Romanam Curiam clamoribus implendo, moleſtiam Pontifici creando, Congregationis Conſultores calumniando, totam fere Europam, ſeu illius Principes in ſui patrocinium commovendo, Academiamque Pariſienſem pro ſe ſtare mentiendo &c, ita ut ipſos omnia audere Pontifex conquereretur. Nec verò Pontificio decem annorum examine contenti, Academias conſulendas, imo & Concilium generale convocandum conclamarunt, ut de Molinianis dogmatibus (ad fidem pertinentibus) judicaret (aliàs inquiebant, timendum, ne Pontificiam definitionem Academiæ parvifacerent, novoque diſcrimini Eccleſia committeretur) ita ut illi ipſi, qui tanto nunc ſtudio & zelo Pontificii judicii in facto Janſeniano definiendo infallibilitatem tuentur, ipſius in dogmatibus illis fallibilitatem tunc crediſſe convincantur, idque conclamaſſe verbo & facto: verbo, dato ad id Paulo V. libello. facto, ut quid enim Academias audiendas, & Concilium Generale congregandum vociferati ſunt, ſi abſque illis Pontificem in definiendo infallibilem crediderunt? Ut quid inſuper Molinam ipſum audiendum prætenderunt? Ut quid tot ſtrophis & adinventionibus Pontificiam definitionem eludere, retardare, & impedire conati ſunt? Ut quid inſtiterunt, & à Magnatibus urgeri curarunt, ne cauſa ſub Paulo V.
poſt

poſt tot ſub Clemente VIII. examina reſumeretur? Ut quid denique uſque adeo ipſis curæ fuit ne concluſa à Paulo V. cauſæ definitio, definitivaque Conſtitutio promulgaretur? Iſta profecto indicia non ſunt hominum ſincere amantium & quærentium veritatem, credentiumque in ea definienda infallibilem Spiritus Sancti aſſiſtentiam Pontificiis ex Cathedra definitionibus nunquam deeſſe. Hæc quiſquis ſincerè amat & quærit veritatem, ſincerè quærit & amat eam cognoſcere quam certius fieri poteſt. Cujus etiam inſinceritatis argumenta alia plura in Congregatione de Auxiliis præbuerunt, dum adduci non potuerunt, ut propriam de divina gratia mentem aperirent, id jubent Cardinale Madrucio, ſed mandatum ipſius lepida circulatione, non ſemel declinarunt, moraſque traxerunt, diverticula quæſierunt, ne mentem aperirent, ita ut Prædicatores adverſus ipſos quaſi in domeſticæ Scholæ doctrina exponenda minus ſinceros expoſtularent, Congreſſuſque coram Cenſoribus, quoad poſſent, declinarent.

Sed & poſt finitas de auxiliis Congregationes, cum Paulus V. occultatis rationibus permotus, Pontificii diplomatis promulgationem miſiſſet in aliud tempus, atque interim partibus diſſidentibus, futuri judicii expectatione ſuſpenſis, vetuiſſet, ne quis in hujuſce argumenti tractatione *partem alteram nota aliqua, vel cenſura notare* auderet: novas in Hiſpania turbas Jeſuitæ concitarunt, dum audito hoc nuntio, falſis reportatæ victoriæ rumoribus plebem univerſam adeo occuparunt, ut Prædicatores digito pene monſtrarentur. Nec ipſis hujuſcemodi mendaciis (quippe ſententiam jam à ſe latam eſſe, nec ſe judicium laturum, ſed jam latum opportuno tempore promulgandum reſcripto ſuo edixerat) plebem alere ſatis fuit, verum etiam Salmanticæ, Valliſoleti, Valentiæ, Villagarciæ, Toleti, publicis gaudii ſignificationibus victoriam ſibi accinuerunt, feriis utique ſtudentibus triduo indictis, volatilium ignium feſtivis apparatibus, publicis fabularum actionibus, tauris per plateas & vicos agitatis, triumphalibus arcubus magna mole poſitis, quorum in fron-

te aureis litteris inciſum erat, *Molina victor.* Imo non defuere qui varias inter Molinæ laudes Sacros ei titulos deferendo, victoriam *hujuſce Sancti Patris* meritis adſcriberent. Eos inter Antonius Monteſinus Soc. Jeſu in Epiſtola ad Joannem Gaſco, Dominum de Rioſeco, *Summus Pontifex* (inquit) *Societati litem adjudicavit..... Jam tandem Oraculo Pontificio Ludovici Molina.... doctrina vera atque Catholica.... pronunciata eſt: atque idcirco adverſa ſententia, quam profitentur Prædicatores, hæretica, aut certe ſuſpecta putanda erit* &c.

Verùm non diu penes vanos triumphatores mendacii ſui ſtetit uſura, Romam de eo querelam quantocyus Prædicatores pertulerunt. Quibus auditis Franciſcus Pegna, Rotæ Romanæ Decanus, ad ſecretiorem ſuæ Sanctitatis audientiam admiſſus, expoſuit, *Hiſpaniæ regnum perpetuo ſchiſmate* diſciſſum iri, niſi intra breve tempus, quam promiſerat ſanciti judicii promulgationem palam faceret, Regem Catholicum hac unâ imminentis, ut confidebat, promulgationis expectatione etiamnum ali, qua ſola hujuſmodi hominum audacia coerceri poſſe videbatur. Novas demum in dies detegi nonnullorum artes, qui Pontificiæ Authoritati petulantius obloquerentur, ad Concilium Generale pro finienda controverſia provocandum exiſtimarent.

Regi Catholico ab Hiſpaniarum Oratore ſuo nomine reſcribi juſſit Paulus V. multum abeſſe, ut ſuo illo Reſcripto litem Jeſuitis adjudicaſſet, cùm eorum doctrinam nequidem ut probabilem admiſiſſet. Idque ſibi à Pontifice non ſine ſtomacho dictum in adverſariis ſuis teſtatur clariſſimus Pegna. Denique Hiſpanis Epiſcopis, Inquiſitoribus, cæteriſque viris religioſis ab Oratore Regio, Pegna & Thoma de Lemos, communem epiſtolam reſcribi juſſit Sua Sanctitas, ejuſque formulam ſibi in anteceſſum exhibitam atque in hunc modum emendatam, mitti voluit: *Legi quæ ſcripſit Dominatio veſtra circa Auxiliorum controverſiam. Obſtupeſco vehementius, quod contra Sanctitatis ſuæ mentem*

tem

tem hujuſmodi fabulas dictitare, atque in vulgus ſpargere audeant. Certiſſimum quippe eſt nihil à S. D. N. definitum eſſe, (definitione utique ultimata, ſive formalitatem omnem juris habente,) *imo poſt reſervatam ſibi determinationem, eam etiamnum animo meditatur & tractat. Quapropter qui oppoſitum affirmant ſummæ impudentiæ rei ſunt, & injuriæ, quæ Sanctitati ſuæ & Apoſtolicæ Sedi irrogatur. Hoc unum eſt, quod mihi hac in parte, omni aſſeveratione, omnique, quanta haberi poteſt, morali certitudine dicere liceat. Reſcribas, ſi quid in oppoſitum tentari contigerit, ut dignoſcantur inobedientes. Romæ* 8. *Januarii* 1608.

Nec tamen acquieverunt viri mendaces, ſed priſtina licèt ſtatione pulſi, de S. Thoma longe quam antea licentiùs pronuntiantes novas in dies turbas excitabant, nedum in Hiſpania, ſed & in Gallia, & alibi, Molinæ doctrinam, poſt tot prælia, judicante Pontifice Maximo, non victam, ſed victricem, aurumque omnibus numeris purgatiſſimum vociferantes. Quod cùm publicis in Theſibus Remis buccinaſſent, præſto fuit Illuſtriſſimi Archipræſulis ac Ducis vigilantia, mendacemque triumphum ſolemni Cenſura dejecit die 15. Julii 1697. aſſertionem illam, Decreto publico, ad Academiam Remenſem directo, uti falſam, temerariam, ſcandaloſam, captioſam, & in errorem inducentem damnans. Equidem Clemente VIII. *ad ſuperos* (inquit) *evocato, Paulus V. meditatum judicium in ſuſpenſo tenuit, & in commodiorem tempeſtatem conſultò diſtulit. At* (ut ipſum ſupra dicentem vidimus) *nemo inde citra temeritatis notam propterea colliget, probatum idcirco fuiſſe librum illum de quo tamdiu fuerat deliberatum. Poſt tam diligentem motæ litis tractationem, ſilentium Romanorum Pontificum approbationis loco jactare velle, hominum eſt nimis audacium, qui Sedem Apoſtolicam Proteſtantium calumniæ committunt, quâ eam de contempta jam tandem Auguſtinianæ doctrina, noviſque Molinæ inventis in animum induct. accuſant. Quare.... ferre nullatenus poſſumus, eam immoderatis adeo laudibus doctrinam efferri, quæ ex ipſa ſui origine, ſiniſtræ ut minimùm ſuſpicionis labem incurrit*

Quod & ex antedictis, & ex probatiſſimorum hujus ætatis Scriptorum ſuffragio perſpicuum eſt, maxime vero ex Cardinalis Baronii epiſtola, cujus acre judicium magni apud omnes ponderis eſt. Tantum igitur abeſt, ut Molinæ doctrinam velut Eccleſiæ approbatione dignam excipere liceat, quin potius illum ipſum, velut virum propriis figmentis cæterorum novatorum more delectatum, habere neceſſe eſt; ejuſque doctrinam infauſtæ novitatis & audaciæ labe ab ipſo ſui Authore notatam exſibilare.

Hinc tamen factum non eſt ut Socii ſibi temperarent, oraque comprimerent, ſed futilem cantilenam, congeſtis licèt magna mole libris eventilatam, obfirmatis animis, rerum exitu diſſimulato, eandem in integro fabulam ingerunt, ut, ſi minus eruditis, ſaltem aurito gregi, & pecori fucum faciant. Sed ipſis hoc unum reponere juvat, quod aliàs Auguſtinus Juliano ſimiles ingerenti nænias repoſuit: *Jam reſponſum eſt, nihil novi dicere potes: tace, ſi potes, ſed neque hoc potes.*

SECTIO TERTIA.

De Turbis per Jeſuitas excitatis occaſione libri Janſenii, cui nomen Augustinus.

Turbæ illæ inceperunt à tempore quo liber ille apparuit ob parallelum in eo expreſſum inter Moliniſmum & Semipelagianiſmum; ſicut & ab eo tempore quo clariſſimi viri D. Arnaldi Apologiſtæ ipſius liber prodiit *de frequenti Communione*, quem Jeſuitæ calumniabantur occaſionem dediſſe alteri libro de *magnitudine Eccleſiæ Romanæ*, in quo duo Eccleſiæ Principes Petrus & Paulus ſtatuebantur, duoque ejuſdem Eccleſiæ capita, ſed non abſque ſubordinatione Pauli ad Petrum. Contra hunc anno 1647. emanavit quidem Decretum *S. D. N. Innocentii divina providentia Papæ X.* ſed liber de frequenti Communione, à pleriſque ſapientiſſimis Epiſcopis & Doctoribus Sorbonicis approbatus, poſt diligentiſſimum duorum annorum examen, non obſtan-

ſtantibus Jeſuitarum clamoribus & calumniis multis & magnis, Romanam cenſuram evaſit, imo eminentiſſimorum Cardinalium laudes promeruit. Eodem anno ab iiſdem Jeſuitis, ſeu eorum fœderatis publico datus eſt liber impoſturis & calumniis refertus, ſub hoc titulo, *Theologia Petri Aurelii, ſeu principales ipſius errores contra fidem & bonos mores*, quo Catholicæ celebris iſtius Authoris veritates traducebantur ut errores. Et ſequenti anno 1648. libellus alter, Authore Patre Veron, cujus inſcriptio erat *Epiſtomium Janſeniſtarum & Arnaldiſtarum.* Sed tot injuriis & calumniis gravidus totque, & tam ſcandaloſis morum regulis, animarum ſaluti, fideliumque ædificationi præjudicium ingens afferentibus, ut civili Authoritate proſcriptus fuerit. Siquidem inter alia pag. 6. edit. 1. contendebat, ſenſum plurium olim fuiſſe, à Chriſto præceptam non fuiſſe confeſſionem, etiam in morte; multo minus olim, peccato mortali obnoxiis, præceptam fuiſſe Confeſſionem ante Communionem, cùm ſola contritio ſufficeret, nec tunc præceptam fuiſſe Confeſſionem annuam, ſed ſolum anno 1215. in Concilio 4. Lateranenſi. Et pag. 7. Confeſſionis & Sacramenti Pœnitentiæ uſum olim rarum fuiſſe, nec mortalium Confeſſionem ante Communionem, & in morte in uſu fuiſſe. Sed tametſi libellus iſte excitarit in Sorbona ſtrepitum magnum, examen illius ſolitis artibus ſuis impedivit factio Corneti & aliorum Molinianorum.

Anno 1649. in Sorbona, per eundem Cornetum, Ex-Jeſuitam, jactum eſt ſeminarium diviſionum & turbarum longè graviorum ac diuturniorum. Cum enim in ea prævaleret Moliniſtica factio ipſius, quinque propoſitiones æquivocas, fallaces, ambiguas, à ſe fallaciter ſic fabricatas, ut tam hæretici, quam Catholici ſenſus ſuſceptibiles eſſent, Sorbonæ ad Cenſuram obtulit, Auguſtini de gratia doctrinam, cum Moliniſtis ſuis, vulpino, non leonino more cenſurabilem reddere volens, & patentem ſibi interim januam relinquère ſe coram viris intelligentibus excuſandi, quod in propoſitionibus illis ſolum notare voluiſſet hæreticum ſenſum, abſque

intentione Auguſtinianam cenſurandi doctrinam; dum tamen apud viros ſimplices, & parum eruditos (quorum longe major eſt numerus,) eam traduceret velut meritò damnatam & hæreticam. Hoc utique vel in prima propoſitione dilucide apparebat, *Aliqua Dei præcepta* &c, quam Auguſtini eſſe, plurimis ipſius teſtimoniis perſpicuis & indubitatis Janſenius demonſtrat, ſed ſic ut nihil aliud intenderet, niſi quod juſtorum non eadem ſemper ſit diſpoſitio, nec internus vigor voluntatis, ſed bona voluntas ſubinde adeo debilis & parva, ut ſat valida non ſit ad vincendas cupiditates, ipſos à mandatis Dei ſervandis retrahentes, prout de ſeipſo Paulus Apoſtolus, juxta aliquorum Patrum expoſitionem dixit: *Non enim quod volo bonum hoc facio, ſed quod nolo malum, hoc ago.* Rom. 7. cùm tamen propoſitio illa ad litteram alium ſenſum hæreticum redderet, quod utique aliqua Dei mandata nec per gratiam poſſibilia ſint in hac vita, prout Calvinus docet in Antidoto Concil. Trid. Seſſ. 6. c. 12. *utcumque Dei Spiritu adjuventur.* Ita ut addat: *mihi ſufficit, neminem extitiſſe unquam, qui legi Dei ſatisfecerit, nec ullum poſſe inveniri.* Item: *Apoſtolus procul dubio ſignificat impares fuiſſe ab initio univerſos mortales legis obſervationi, hodieque eſſe.* Cum tamen certum ſit, *poſſibile eſſe, quod per gratiam in hoc ſtatu impetrabilem poſſibile eſt:* nec de eo ſit inter Catholicos controverſia, ſed de eo duntaxat, an omnes juſti ſemper habeant gratiam ad mandata ſervanda neceſſariam, ſive ad hoc ut ipſis poſſibilia ſint poſſibilitate cum effectu, ſic tamen ut ea deficiente poſſibilia ſint poſſibilitate ſimplici ab effectu ſejuncta. Mandata quippe ipſis ſemper poſſibilia eſſe poſſibilitate cum effectu, Moliniana Schola affirmat, Auguſtiniana & Thomiſtica negat. Et ideo propoſitiones illæ grandium diſcordiarum (ut dixi) ſeminarium fuerunt. Moliniſtis tam in Gallia quam Romæ, per impoſturas & calumnias ſuas, novitias Molinæ opiniones defendentibus, tamque S. Auguſtini quam S. Thomæ doctrinam, ſeu illius defenſores calumnioſe traducentibus, ſic tamen ut dum quinque propoſitionum illarum

illarum cauſa Romam perlata eſt, ne Thomiſticam Scholam offenderent, Romanis perſuadere conati ſint, ex multis capitibus perſpicuum eſſe, inter Thomiſtas & Janſeniſtas diſcrimen; eo quod Thomiſtæ nunquam hactenus negaſſent, præcepta Dei homini juſtificato, per auxilium gratiæ eſſe poſſibilia, hoc vero Janſenius & Janſeniſtæ negarent, uti prætendebant, & quaquaverſum ſpargebant, præſertim Romæ, ubi & perſuaſerunt, 1. Quod docerent juſtis deeſſe gratiam, qua poſſibilia fiant eo tempore quo ipſos ſub mortali peccato obligant. 2. Ad ea ſervanda ab ipſis neceſſariam aſſeri gratiam efficacem, antecedenter neceſſitantem, cum qua non ſtaret diſſentiendi poteſtas, nec proinde arbitrii libertas: ab ipſis etiam negari gratiam etiam Thomiſtico ſenſu ſufficientem; denique ab ipſis aſſeri quod Chriſtus mortuus non ſit pro omnibus, ſed pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum, quodque Janſeniſtæ Romæ quidem perſuadere conabantur, ſe eſſe Thomiſtas, ſed in Gallia patenter eſſent Calviniſtæ. Quæ omnia nihil aliud erant, niſi calumnioſæ impoſturæ, & mendacia putidiſſima Hallerii & Jeſuitarum, uti ad oculum demonſtrarunt quinque Sorbonici Doctores à præclariſſimis undecim Epiſcopis Gallicanis ad defendendam S. Auguſtini de gratia doctrinam ad ſummum Pontificem delegati, ſi conferentiam legitimam cum adverſariis, in judicio contradictorio, per totos duos annos à ſe humiliter poſtulatam obtinere potuiſſent; ſed ne obtinerent, ſubdolis artibus ſuis Jeſuitæ effecerunt, ne per hujuſmodi conferentiam, de calumniis iſtis aperte convincerentur. Ex iis tamen quæ conſecuta ſunt iſtius conferentiæ concedendæ neceſſitas liquido apparuit. Iſtis itaque calumniis Cardinales & Conſultores præventi in maximam adverſus Janſenium ipſiuſque defenſores alienationem inducti, ipſum quoque ſummum Pontificem adverſus ipſum prævenerunt. Unde factum eſt ut ſolis adverſariis ſeu calumniatoribus auditis, non aliis, ne Dominicanis quidem (quorum Generalis audientiam ſex-decies humillime poſtulavit, nec ſemel obtinuit) Bulla quinque damnans propoſitiones expedi-

ta fuerit; tametſi palam auditis poſt illius expeditionem defenſoribus Auguſtinianæ de gratia doctrinæ, Pontifex declaraverit certum eſſe, quod eam per Bullam ſuam non damnaverit, ſed in eo ſtatu reliquerit, in quo fuit in Congregationibus de Auxiliis ſub Clemente VIII. & Paulo V. ac per Eminentiſſimum Cardinalem Franciſcum Barberium Generali Jeſuitarum præceperit, ut ſuis omnibus per Orbem univerſum prohiberet, ne Bulla iſta uterentur ad firmandas opiniones ſuas, traducendamque S. Auguſtini doctrinam. Sed nec Generali ſuo, nec S. Pontifici ad ſalivam non loquenti obedierunt Jeſuitæ. Et inde tot turbæ, tot & tam irreverentes, tam audaces, tam conviciosæ ipſorum adverſus Auguſtino-Thomiſticam de gratia doctrinam propoſitiones; ex quibus centum ſex, ex Jeſuitarum libris depromptæ, Innocentio X. exhibitæ ſunt per Sorbonicos Doctores S. Auguſtini Defenſores, in audientia quam obtinuerunt 19. Maii 1653. An non P. Adam in ſuo *Calvino profligato*, de ſui Provincialis licentia, cum approbatione trium Theologorum Societatis, edito uſque adeo oblitus fuit pudoris, & reverentiæ S. Auguſtino debitæ, ut ipſum non puduerit doctrinam ipſius hæreticam & Calvinianam aſſerere? An non merito Generalis Inquiſitio Hiſpanica 18. Martii 1652. ſequentes Jeſuitarum, & Jeſuitis devotorum propoſitiones damnavit, quarum

1. Eſt: *Auguſtini quædam dogmata ab Apoſtolica Sede in terminis* eſſe damnata.

2. Miſeram fore Eccleſiam, ſi Auguſtini placitis obſtricta maneret.

3. Eccleſiam à tutela & pædagogio Auguſtini eſſe vindicandam.

4. Auguſtini Authoritatem non plus valere, quam rationes, quas allegat, evincant.

5. Auguſtinum fuiſſe Doctorem, perinde ac alium quempiam, etiam modernorum.

6. Auguſtini dotes, ſeu naturales, ſeu infuſas, non fuiſſe altioris Ordinis, quàm aliorum Doctorum, etiam Scholaſticorum.

7. Si

7. Si poſt Auguſtinum nihil Chriſtianæ eruditionis acceſſerit, Scholaſticam Theologiam penitus rejiciendam fore.

8. Auguſtini authoritatem interponentibus, reſpondendum eſſe, Eccleſiam in ſuis filiis uſque hodie creſcere, etiam eruditione.

9. Auguſtinum Juliani Pelagiani argumentis non ſatisfeciſſe.

10. Si triumphus Eccleſiæ de Pelagianis niteretur poſterioribus Auguſtini libris, immeritò de iis illa triumphaſſet.

11. Volentem ſuſtinere partes Juliani, non poſſe Auguſtini rationibus convinci.

12. Auguſtini Theologiam, de originalis peccati traduce, eſſe ruſticanam.

13. Ex Auguſtini opinione, de peccato originali, cogimur incidere in ſententiam Pelagii.

14. Auguſtinum Sacrarum Scripturarum authoritatem ſua expoſitione enervare, & ludibrio infidelium exponere.

15. Auguſtinum, quaſi ſub caligine conſtitutum, ad veritatem à recentioribus inventam, non attendiſſe.

16. Auguſtini ſententiam, fidelium non paucos turbaſſe, ejuſque authoritate perculſos in Pelagianiſmum declinaſſe.

17. Auguſtini Sententiam, à multis duram nimis, indignamque divina bonitate ac clementia judicari, non mirum.

18. Ab Auguſtino, aliiſque idem ſentientibus, peti poſſe, undenam ſuæ ſententiæ certitudinem hauſerit.

19. Auguſtini ſententiis non eſſe inſiſtendum, ſed aliter philoſophandum.

20. Auguſtini locutiones, quamvis aliquo ſenſu veras, improprias tamen eſſe, non frequentandas.

21. Utrum Auguſtinus, contra quod ſentimus, ſentiat, non admodum referre.

22. Non rectè dici poteſt, illud ſaltem ab omnibus eſſe tenendum, quod Auguſtinus tenuit, nec retractavit.

Quam alienæ ſint aſſertiones iſtæ ab unanimi ſenſu totius Eccleſiæ, SS. Patrum, Romanorumque Pontificum pluſquam viginti, magnifica demonſtrat ipſorum elogia de Auguſtini doctrina. Magnificentius profecto de ipſius doctrina locuti eſſent Jeſuitæ, devotique Jeſuitarum aſſeclæ, ſi Molinianis novitatibus adverſatus non fuiſſet. Vel ſuis ergo illis adverſus Auguſtini doctrinam probris ideo tam irreverenter de ipſo loquuntur; quia ipſum Molinianis novitatibus ſuis adverſari ſentiunt.

Et quænam alia ratio eſt, propter quam S. Auguſtini diſcipulos tam invidioſe velut hæreticos traducunt, inſectantur ac perſequuntur? Illos (inquam) S. Auguſtini diſcipulos, qui cum Sancto illo Doctore gratiam per ſe efficacem tuentur velut neceſſariam ad ſingulos pietatis actus?

Aſt (inquiunt) licet in eo diſcipuli S. Auguſtini conveniant cum diſcipulis S. Thomæ, in alio diſconveniunt, quod præter gratiam efficacem, cujus iſti agnoſcunt neceſſitatem, inſuper agnoſcant neceſſitatem gratiæ ſufficientis, quam non agnoſcunt diſcipuli S. Auguſtini.

Sed contra, licet noviores Thomiſtæ neceſſitatem agnoſcant gratiæ ſufficientis ad poſſe; eam tamen non agnoſcunt veteres Thomiſtæ, atque ex ipſis recentiores eam fatentur inſufficientem ad agere, dum ad id neceſſariam aſſerunt gratiam per ſe efficacem. Quæ proinde non tam de re differentia eſt, quam de nomine. Ad ſalvandas quippe divinæ Scripturæ, Conciliorum & SS. Patrum definitiones, ſufficit admittere gratias inefficaces, quibus plerumque reſiſtitur, ſed eas Scripturæ, Concilia, & Patres, nunquam vocant ſufficientes, quia revera non ſufficiunt ad finem principalem propter quem dantur, ob reſiſtentiam quam inveniunt in voluntate, validioribus cupiditatibus præoccupata; licet ſufficiant ad poſſe, hoc ſenſu, quod voluntatem elevent ad poſſe ſupernaturaliter velle & operari, ſufficerentque ad velle & operari de facto, ni obſtaret fortior erga creaturam cupiditas, quam erga Deum charitas.

Nul-

Nulla proinde de re ipſa eſt differentia inter ipſos & recentiores illos Thomiſtas, ſed de ſolo nomine.

Porrò quod gratia per ſe, ſeu per omnipotentem Dei virtutem efficax, neceſſaria ſit ad omne pietatis opus, doctrina eſt S. Auguſtini adeo certa, ut eam Sanctus ille Doctor innumeris locis tradat velut fide certam, & tenendam & ab omnibus, *qui volunt non ſolum vocari, verum etiam eſſe Chriſtiani.* Sic loquitur in l. de pecc. orig. c. 23. l. de grat. Chriſt. c. 10. l. de don. perſev. c. 13. Quia, ut ait epiſt. 186. neceſſitatem iſtam *fides vera, atque Catholica tenet Eccleſia.* Quod & ait epiſt. 217.

Et Cœleſtinus Papa epiſt. ad Epiſc. Gall. *prorſus non* reputat *Catholicum quod apparuerit præfixis ſententiis* (quas inter eſt ſententia de iſtius gratiæ neceſſitate) *eſſe contrarium.* Et rurſum Auguſtinus de corrept. & grat. c. 1. explicans Catholicam fidem de neceſſitate gratiæ ſe ipſa efficacis, (uti totus liber manifeſtum facit,) qua, inquam, ſolâ homines divinitus liberantur à malo, & ſine qua nullum prorſus faciunt bonum, non ſolum monſtrante ipſa quid faciendum ſit, ſed etiam præſtante ipſa ut id cum dilectione faciamus, cum iis Deus inſpirationem hanc bonæ voluntatis atque operis largiatur: *Hanc fidem* (inquit) *quæ ſine dubio vera, & Prophetica & Apoſtolica & Catholica fides eſt.* Quam etiam S. Proſper epiſt. ad Rufinum docet *ab ipſo confitendam, ut defæcatiſſimam Evangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequatur.* Et Arnobius l. 2. de pugna *hæreticum declarat quiſquis ei contradicit.* Et contrariam Fauſti & Moliniſtarum doctrinam *Catholicæ fidei inimicam* declarant Africani Præſules pro fide in Sardinia exules, in epiſt. ad Oriental. Et S. Fulgentius in l. de fide ad Petrum, *hæc quadraginta Capitula* (quorum trigeſimum ſecundum eſt de neceſſitate gratiæ ſeipſa efficacis ad mandata Dei ſervanda) *ad regulam veræ fidei pertinentia fideliter crede, fortiter tene, patienter defende, & ſi quem contraria his dogmatizare cognoveris, tamquam peſtem fuge, & tamquam hæreticum abjice;* ita enim iſta quæ poſuimus fidei Catholicæ con-

congruunt, *ut ſi quis non ſolum omnibus; ſed etiam ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria dicere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus catholicis anathematizandus appareat*, utpote contrarius illi doctrinæ, de qua in lib. de verit. prædeſt. & grat. c. 18. *hæc utique Catholicorum Patrum doctrina* (inquit) *Apoſtolicis inſtitutionibus tradita, permanet ſine aliqua dubitatione doctrina.*

Ne nos ergo (qui eandem de neceſſitate gratiæ ſe ipſa efficacis doctrinam tuemur, *ne nos* (inquam) *in culpam ideo trahamur* (ait Ratramnus ſæculo IX. in lib. de prædeſt. ad Carolum Calvum) *ſi Sanctorum Authoritatem ſequimur. Si enim quod illi dicunt, Catholicum eſt, nec repugnans rectæ fidei, nos quoque non à Catholicæ fidei certitudine diſcrepare judicemur*, ſi hoc *dicamus & ſentiamus, quod illi dixerunt & ſenſerunt. Illorum enim doctrinâ fides Eccleſiaſtica munitur.*

Hanc fidem (ait Lupus Ferrarienſis) *tenuerunt Eccleſiæ* Catholicæ *invictiſſimi defenſores: hanc ego minimus omnium cuſtodio, cùm ſit Catholicæ fidei vera perfectaque conſenſio.* Et infra. *Hæc eſt noſtra fides: quia hæc eſt vera, Prophetica, Apoſtolica, Orthodoxa, atque Catholica fides.*

Et Concilia Valentinum III. Lingonenſe & Tullenſe de eadem S. Auguſtini doctrina, *Conſtantiſſime & fide plena fatemur, quod Sanctiſſimi Patres authoritate ſacrarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arauſicana Synodus profeſſa eſt, quod beatiſſimi Pontifices Apoſtolicæ Sedis, catholica fide tenuerunt.... Certa & vera fide quod à SS. Patribus de his & ſimilibus ſufficienter proviſum eſt, amplectatur fraternitas &c.*

Anonymus Abbas Ciſtercienſis in diſput. contra Abailardum, circa annum 1180. probat gratiam non omnibus dari, nec aliam homini ſufficientem ab Apoſtolo prædicatam, niſi quæ cor ipſius lapideum mutat in carneum, ex tenebroſo lucidum, ex infirmo ſanum: *Hanc ſolam Prædicator egregius gratiam appellat, hanc*

in epiſtolis, & maxime in ea quæ eſt ad Romanos defendit & prædicat... Alteram non novit Paulus, de alia non diſputat Auguſtinus.

Denique pluribus omiſſis, Congregatio de Auxiliis 19. Novembris 1603. *contra prædictam Pelagianorum & Semipelagianorum hæreſim tria ſemper tenuit & docuit Eccleſia Catholica, de actuali gratia adjuvante, ſeu efficaci.* 1. *Quod ſit prævia, non pediſſequa, antecedat noſtræ voluntatis conſenſum, nec illi ſubjiciatur.....* 2. *Quod influat in voluntatem, & illabatur cordibus noſtris. Ac denique* 3. *quod per illam Deus ſic immutet voluntates hominum, & faciat ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, & ex perſequentibus amantes, ut liberum arbitrium non auferat, ſed firmet in bono, ne per inania feratur. Et hæc eſt patentiſſima S. Auguſtini doctrina. Quibus collatis cum doctrina Molinæ, apparuit eum, ut omnino negaret gratiam adjuvantem (quæ præoperans moveat efficaciter liberum hominis arbitrium ad conſenſum, & ex malo ad bonum voluntates transferat) ita doctrinam prædictam de cauſis partialibus tradidiſſe, ut S. Auguſtini ſententiæ de gratia Chriſti omnino adverſetur, & Pelagianorum hæreſim mirum in modum foveat?* Et 5. Januarii 1605. *reſolvit Congregatio, ſecundum veram & Catholicam doctrinam, conſtantiſſime tenendum eſſe, antecedenter ad omnem ſcientiam mediam ejus, quod qualibet voluntas, ſi in tali vel tali ordine rerum conſtituatur, ſit actura, prædeſtinationem æternam fieri per unicum & abſolutum Decretum, quo Deus ſtatuit, certos quoſdam homines, cæteris in maſſa perditionis relictis, miſericorditer pro ſuo beneplacito liberare, eiſque gratis dare gloriam & merita, quibus certiſſime liberentur. Et ab hac Sententia, quam Auguſtinus docuit, & tamquam fidem Eccleſiæ acerrime defendit, contra Pelagianos, & eorum reliquias, & quam Summi Pontifices Cœleſtinus, Leo, Gelaſius, & Hormiſdas approbaverunt, omnino diſceſſiſſe Molinam.*

Denique Clemens VIII. in celeberrimo ſcripto quindecim articulorum, formaliſſimam S. Auguſtini doctri-

ctrinam continente (prout eadem Congregatio de Auxiliis poſt diligens examen in judicio contradictorio declaravit die 3. Septembris 1605.) poſteaquam art. 5. dixit gratiam *habere efficaciam ex omnipotentia Dei, & ex dominio quod omnipotens habet in voluntates hominum. Hac Dei gratia* (inquit art. 13. neceſſaria eſt ad ſingulos actus, juxta illud Auguſtini epiſt. 116.) *fides vera & Catholica tenet Eccleſia, quod gratia Dei per Jeſum Chriſtum* (qua Deus operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate, prout ibidem explicat) *puſillos cum magnis ſic adjuvet, ut niſi adjuvet, nihil pietatis atque juſtitia, ſive in opere, ſive etiam in ipſa voluntate, habere poſſimus.*

Hanc nihilominus S. Auguſtini, imo totius Eccleſiæ doctrinam Jeſuitæ cum aſſeclis ſuis, ſacrilego auſu palam traducunt velut hæreticam ab Innocentioque damnatam ut talem, tametſi Innocentius ipſe velut certum declaraverit, id prorſus alienum eſſe ab intentione ſua; cum doctrina S. Auguſtini nimis probata eſſet in Eccleſia, ut damnari poſſet. Et addidit, quod in Bulla ſua rurſus examinare & diſcutere noluiſſet materiam de gratia ſub Clemente VIII. & Paulo V. per decennium agitatam. Cúmque quinque Doctores ad ſuam Sanctitatem deputati, validè pro defendenda illa S. Auguſtini doctrina non ſolùm peroraſſent, ſed & proteſtationem hanc, coram ſua Sanctitate feciſſent: *Profitemur coram ipſa, nos & univerſos S. Auguſtini diſcipulos ac defenſores, pro indubitata tanti Doctoris, atque adeo Eccleſiæ doctrina, prædictas propoſitiones* (famoſas quinque) *ut à nobis ſuperius expoſitæ ſunt* (in ſenſu utique gratiæ ſeipſa efficacis, ad ſingulos actus pietatis neceſſariæ) *perpetuò defenſuros, quamdiu de illis*, ut ſupra expreſſè expoſitæ ſunt intellectis, *diſertis verbis prolatum non erit* (*quod à Sanctitate veſtra poſtulamus*) *ſolemne definitivumque judicium, quo nobis aperte conſtet, eas in ſenſu quem aſſerimus Catholicum, eſſe damnatas.* Sanctitas ſua non ſolum non damnavit ſenſum illum, ſed & perorationem ipſorum, pro ejus defenſione coram ſua Sanctitate factam, à ſe magna cum

cum ſatisfactione auditam declaravit, plurimumque collaudavit velut *validam, modeſtam, prudentem & doctam.*

Nec Sua Sanctitas vivæ duntaxat vocis oraculo ſæpius declaravit de gratia ſeipſâ efficaci, ipſiuſque neceſſitate ulla in re violanda, nequidem cogitaſſe; ſed & ut nulli id obſcurum eſſe poſſet, voci ſcriptum adjunxit. Nam in Brevi ad Epiſcopos Galliæ miſſo, mentionem facit cujuſdam Decreti S. Inquiſitionis, in quo expreſſè habetur, controverſiam de Auxiliis eodem loco ab Innocentio X. relictam, quo illam Clemens VIII. & Paulus V. reliquerant.

Hinc ipſorummet Romanorum Theologorum pars longe maxima, non minus poſt Innocentii X. Bullam, quam ante, eandem doctrinam coram Summo Pontifice quotidie tuetur ac docet. Cæteræ vero per Orbem Academiæ, adeo illam non rejiciunt, ut multæ aliam non admittant, nullæ niſi Jeſuiticæ excludant. Apud ipſas etiam religioſas Societates, Auguſtinianorum, Dominicanorum, Carmelitarum Diſcalceatorum, Benedictinorum, Præmonſtratenſium, Canonicorum Regularium S. Auguſtini, & Patres Oratorii Berulliani, exulat Moliniſmus, regnat victrix Dei gratia, pauciſſimoſque habet in hoc numero Molina Sectatores.

An iſti omnes hæretici ſunt? An damnati per Innocentianam? Hoc hodie prætendunt Jeſuitæ, ſed hac prætenſione turbas magnas excitant in Eccleſia Sancta Dei? Ne ipſe quidem Moliniſtarum ſignifer Annatus in Cavill. p. 29. auſus eſt id aſſerere, imo contrarium diſertis verbis aſſeruit, dicens: *Summum Pontificem id, in quo diſſident Thomiſtæ à Jeſuitis, diſputationi reliquiſſe, nec attingere voluiſſe controverſiam de gratia per ſe efficaci.* Et tam ipſe, quam alii Jeſuitæ, Jeſuitarumque Aſſeclæ Hallerius & Collegæ ipſius, libros & rumores per totam Romam & Galliam ſparſerunt, quibus Romanis Conſultoribus, & Eminentiſſimis Cardinalibus, Gallicanis Epiſcopis ſibi devotis, ipſique Suæ Sanctitati perſuaſerunt libri Janſenii ſenſum, & do-

doctrinam, Calvinianam eſſe, mandata Dei, ipſis etiam juſtis, abſolute eſſe impoſſibilia, & ne per gratiam quidem in hac vita poſſibilia eſſe; gratiæ Dei reſiſti non poſſe, ereptam nobis bene & male agendi libertatem, Chriſtum non eſſe pro omnibus mortuum, ſed pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum.

Iſta ut perſuaderent, prima ab ipſis excogitata fallacia fuit affectare cum Thomiſtis ad tempus conſenſionem: cùm enim Thomiſtica doctrina magnâ Romæ & ubique authoritate floreret, ſi ipſius damnationem proſecuti fuiſſent, certam haud dubie repulſam paſſi fuiſſent. Ne hoc ergo contingeret, palam denuntiarunt, de Thomiſtica doctrina nullatenus in quinque propoſitionibus agi, gratiæ prædeterminanti per earum damnationem nullum illatum iri præjudicium; Jeſuitarum ſententiæ nihil penitus firmamenti acceſſurum. Hoc conſilio liber ab Annato editus, & ab Hallerio Romæ ſparſus fuit, ſub hoc titulo: *Janſenius à Thomiſtis damnatus*, in cujus præfatione ſic habetur: intereſſe *puto, tum communis veritatis, quam omnes quærimus, tum privatæ Thomiſtarum dignitatis, authoritatiſque, quam non expedit in Cenſura damnabilium ſententiarum implicari, ut omnes intelligant, præcipuos defenſores gratiæ prædeterminantis, & qui cauſam illam ardentius egêre circa tempora diſputationum* de Auxiliis, *contraria prorſus poſuiſſe principia principiis Janſeniſtarum. Quod, ut ſpero, Lector perſpicue intelliget ex oppoſitione doctrinæ Thomiſtarum ad quinque propoſitiones, quæ modo ad examen vocantur, ut non dubitem, quin mecum dicturus ſit, eos qui tam facilè ſibi patiuntur imponi, alterutram Theologiam neceſſariò neſcire, nempe vel Thomiſticam, vel Janſenianam.*

Et in alio ſuper quinque propoſitionibus ſcripto, per Hallerium & Collegas ipſius ſimiliter diſtributo, primam *propoſitionem* (ajebant) *Janſeniſtæ cum Calvino communem habent. Per eam intendit Janſenius, hominem in eo ſtatu collocare, in quo ſi peccat, neceſſario peccet: quia defectu gratiæ non peccare non poteſt; ſi vero benè agit, neceſſario bene agit: quia gratia illum ad agen-*

agendum neceſſitat. Calvinus hoc etiam dicit: propterea concludit, hominem libero arbitrio carere.

Et ad quartam propoſitionem, hanc (inquiunt) propoſitionem adſtruunt *Janſeniſtæ, ut conſequenter ad ſua principia loquantur, ut gratiam ſufficientem tollant, ut qui bene agit, bene agere neceſſario dicatur, cùm gratiæ reſiſtere nequeat.* Et ad quintam; *Hanc propoſitionem adſtruunt ut conſequenter loquantur. Si enim Chriſtus pro omnibus mortuus non eſt: ergo nullam gratiam illis confert, ſaltem in ordine ad ſalutem, qui damnantur, Ergo neceſſario peccant. Ergo præcepta Dei illis impoſſibilia.*

Et rurſum Annatus in reſponſione ad epiſt. 17. Montaltii, cùm dixiſſet Montaltius: *Si quid Janſenius ſuper iſtis propoſitionibus à gratia efficaci diverſum ſentit, defenſoribus caret. Si autem nihil, caret erroribus.* Reſpondet: *Ad purgandum Janſenium non ſufficit illud adferre, ſolam gratiæ efficacis doctrinam ab ipſo defendi. Duplici enim modo defendi poteſt, quorum unus hæreticus & Calvinianus eſt, ut ſi quis ita dicat, voluntatem à gratia efficaci moveri, ut poteſtatem reſiſtendi non habeat. Alius Catholicus, Thomiſticæ & Sorbonicæ Scholæ conſentaneus, petitis ex Conciliorum Authoritate principiis nixus, ita ſcilicet à gratia efficaci regi voluntatem, ut reſiſtendi poteſtas, ipſi non auferatur.... Catholicum fore Janſenium, ſi Thomiſticè gratiam efficacem defenderet. At hæreticum ideo eſſe, quod eo modo defendat, qui à Thomiſtarum ſententia abhorreat, ſoli Calvino placeat, nec obſcure diſſentiendi à gratia vim eripiat.*

Videamus an iſta ſint vera? An per impoſturam falſam & calumniam Janſenio affecta? Per impoſturam falſam Janſenio calumnioſe cenſenda ſunt affecta, ſi Janſenius diſertis verbis contraria horum aſſerat. Atqui Janſenius diſertis verbis contraria horum aſſerit, doctrinam illam reprobat, velut Eccleſiæ & S. Auguſtino adverſantem; cùm propterea Calvinum ab Eccleſia rectè damnatum aſſerat, quod diceret, per gratiam efficacem voluntatem ita ad bonum moveri, ut reſiſtendi

ſtendo non haberet poteſtatem. Iſta namque ſunt verba ipſius to. 3. l. 2. c. 21. *hac ſunt, qua Eccleſia in Calvino, quantum ad hanc materiam gratia & liberi arbitrii, improbavit. Primum eſt, quod Calvinus negat eſſe in homine boni & mali electionem &c. Secundum eſt, quod Calvinus doceat gratiam ita movere hominem, ut non ſit ei liberum reſiſtere. Sic enim loquitur: Voluntatem Deus movet, non qualiter multis ſaculis traditum eſt, & creditum, ut noſtra poſtea ſit electionis, motioni aut obtemperare, aut refragari. Auguſtino verò Dominus ita movet voluntatem, ut quamvis infallibiliter convertatur & operetur, poſſit tamen motioni Dei refragari aut obtemperare, ſeu ut Concilium Tridentinum loquitur, illi diſſentire ſi velit. Potentia quippe diſſentiendi non repugnat actuali gratia motioni & conſenſui, quamvis fieri nequeat ut actualis diſſenſus cum actuali Dei motione jungatur.*

Nec hoc iſto duntaxat loco apertè declarat, ſed & aliis integris capitibus multis, v. g. cap. 20. ubi cum Thomiſtis ait: *Dicimus ergo liberum arbitrium, quantumcumque vehementi atque efficaci gratia delectatione praventum, atque determinatum ad faciendum bonum; adhuc tamen poſſe bonum, non tantum non facere, ſed etiam malum. Verum eſt enim iſtud, non quidem in ſenſu compoſito, ut vulgo dici ſolet, ſed in ſenſu diviſo: nimirum quia eodem tempore, quo voluntatis arbitrium ſub gratia delectatione, efficaciter eam movente, poſitum eſt, imo quo etiam actum voluntatis bonum facit, eſt in eadem voluntate poteſtas illud non faciendi, imo peccandi. Non quod ceſſatio ab actu, quem tunc elicit, aut actuale peccatum cum gratia delectantis influxu conſiſtere poſſit; quod ſenſus compoſitus poſtularet; ſed quia ceſſandi & peccandi poteſtas cum eadem gratia ſimul in eodem voluntatis arbitrio conjungi poteſt. Nam quamvis duo actus contrarii ſint oppoſiti, & in eadem voluntate ſimul eſſe non poſſint: poteſtates tamen ad oppoſita non ſunt oppoſita, nec ſibi invicem, nec actibus oppoſitis, & in eodem ſimul ſubjecto, ſive agente, ſive quieſcente, commorantur. Sic ergo voluntas quan-*

quantumcumque gratiæ ſuavitate capiatur, poteſt non agere id quo rapitur. Quia veram non agendi potentiam, etiam ſub gratia rapiente, retinet: quamvis fieri nequeat, ut ipſa non actio, cum gratiæ operatione in eadem ſimul voluntate copuletur. Quid apertius? Quid Auguſtino-Thomiſticæ de gratia & libero arbitrio doctrinæ conformius? Unde & hanc eſſe Concilii Tridentini mentem diſerte aſſerit ibidem, addens: *Sic etiam juxta Tridentinum, homo recipiens inſpirationem, illam abjicere poteſt, & liberum arbitrium, à Deo motum, poteſt diſſentire ſi velit.*

Quæ cum ita ſint, primam propoſitionem Janſenius non magis docere videtur, quàm Thomiſtæ. Nec ſecundam: quia cap. 27. cum Thomiſtis ait: *Non moveat quemquam, quod conſtet multos divinitus mente colluſtrari, imo vero & in ipſa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna ſuaſione & inclinatione diſſentiunt, ut propterea falſum putet, gratiam, in eo cui datur, ſemper operari effectum ob quam datur, conſiderandum eſt enim multiplices eſſe divinæ gratiæ effectus, ſicut & voluntatis. Eſt enim velle perfectum, & eſt imperfectum, quod velleitatem appellare ſolent. Et hoc ipſum diverſos gradus habet, donec ad ipſam primam tenuiſſimamque boni complacentiam veniatur. Hæc ergo primus eſt cæleſtis ipſius roris effectus quem ut minimùm in omnibus operatur, in quibus eum infundit Deus. Nam quemadmodum inundatio divinæ gratiæ totam hominis voluntatem ſecum inſtar impetuoſi cujuſdam torrentis rapit, ſic ut omnia cordis humani retinacula, quibus terrenis rebus irretitur, velut violenta quadam tempeſtate disrumpit; ita lenis ille velut auræ tenuis afflatus, complacentiam quamdam voluntatis tenuiſſimam rei tam pulchræ, quæ ſimul objicitur contemplanda, contemperatam ſuaviter impetrat, & celerrime quaſi furtim poſt ſe rapit. Hæc igitur gratia, quamvis non ſufficiat, ut homo mandatum Dei peretur, ut Deum ſuper omnia diligat, ut ſperet, ut oret, ut credat, ad hoc proinde ſit inefficax, ad hoc tamen facit aliquid, & efficax eſt, ut iſtarum, vel alterius*

cujuſdam cæleſtis rei, liberas quasdam, non voluntates, ſed velleitates, vel complacentias excitet, quas, niſi divinitus infundantur, obtinere humana poteſtate nemo poteſt. Sic videmus plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis ſe continere poſſunt, vehementer tamen optare continentiam: cujuſmodi vota divinæ gratiæ ſunt munera, & majoris gratiæ provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectaque continentiæ comparanda ſint.

Hactenus Janſenius, ex cujus verbis facile quiſque videt, duplex interioris gratiæ auxilium ab ipſo admiſſum. Prima eſt illa, quam ſimpliciter efficacem Thomiſtæ vocant: huic ſemper reſiſti poteſt, nunquam tamen reipſa reſiſtitur. Altera eſt inefficax quam modò ſufficientem, modò excitantem vocant; quæ quidem tribuit potentiam boni operis ad quod voluntatem excitat; non tribuit tamen vires ad hoc ſatis validas, & ideo ipſi reſiſtitur, quo ad opus perfectum ad quod ex natura ſua tendit; licet ſemper producat actus imperfectos, ad quos ex Decreto abſoluto divinæ voluntatis ordinatur.

Quod nec in tertia Janſenius differre videatur à Thomiſtis, probare videntur ſequentia iſta verba ipſius cod. to. 3. l. 8. c. 20. *Quæres fortaſſis, utrum igitur nulla indifferentia, ſive contrarietatis, ſive contradictionis, ſit in libero voluntatis arbitrio, poſt peccatum, quamdiu in mortalitate vivimus? Si enim non adeſt indifferentia contrarietatis, quomodo poſſumus hic ſemper bene & male vivere? Si non adeſt contradictionis, quomodo ergo dicitur,* " Qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus, „ facere mala & non fecit? " *Reſpondetur, quamdiu hic vivimus, ſive in infidelitate ante gratiam, ſive jam ſub gratia, indifferentiam ad contraria, hoc eſt, ad volendum faciendumque bonum & malum ſemper libero ineſſe arbitrio, ſed non eo modo, quo quidam* (Moliniſtæ utique) *putant, qui quibuſcumque arbitrium, ſive gratiæ, ſive peccati, delectationibus imbuatur, ſemper exiſtimant cum utravis ejus diſpoſitione fieri poſſe, ut utrumlibet velit, ſive bonum, ſive malum, pro illa ſola ſcilicet innata indif-*

differentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione, actum præveniente; ſe ſua libertate in utramvis partem flectit. Talis enim indifferentia contrarietatis ab Auguſtino conſtantiſſimè negata fuit, & à Pelagianis contentioſiſſime poſtulata, prout utrumque ſuis locis demonſtravimus. Alio igitur ſenſu liberum arbitrium ante gratiam, quemadmodum etiam alio ſenſu ſub gratia indifferentiam contradictionis & contrarietatis habet: ita ut videlicet quibuscumque poſitis, quæ ad agendum bonum vel malum requiſita ſunt, poſſit liberum arbitrum in hac vita facere bonum & malum, facere alterutrum, & non facere. Dicimus igitur liberum arbitrium, quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione &c, ut ſupra. Qua de re qui plura volet, authores qui de phyſica prædeterminatione tractant, conſulendi ſunt.

Hoc eſt igitur quod S. Auguſtinus tradit, quando toties docet, concupiſcentiam & ignorantiam, per quam nunc omnia peccata committuntur, non auferri ex nobis, quamdiu in hac mortali vita verſamur: hinc enim fit, quod non ſolùm in nobis ipſa potentia voluntatis, quæ de ſe ad malum flexibilis eſt, ſed etiam pondus ad peccandum remanet, quod eſt peccandi poteſtas perfectiſſima; quæ ſanè non ſolum adeſt ineſtque voluntati, quando gratiæ delectatione caret, ſed etiam quando intimâ ejus ſuavitate efficaciter trahitur, propter quam ſane liberum arbitrium ad bene agendum rapiatur, rectiſſime dici poteſt, poſſe peccare, licet fieri nequeat ut ipſum peccatum ſimul in ſenſu compoſito cum gratiæ operatione ſocietur. Hoc ſenſu S. Proſper. " Qui ad obediendum ſibi ipſum velle ſic do-
,, nat, ut etiam à perſeveraturis illam mutabilitatem,
,, qua poteſt nolle, non auferat. " *Quibus verbis ſignificat, manere in Sanctis illam mutabilitatem, quæ poteſt in tentatione mutari, propter pugnam videlicet carnis & ſpiritus.*

Inter actum liberum (ait rurſum l. 6. c. 34.) *& ſtatum libertatis præmagna differentia eſt. Aliter Deus, aliter Angeli viatores, aliter beati, aliter damnati, aliter Chriſtus Dominus in via conſtitutus, liber fuit; nec ullo peccato, quæ in uno ſtatu libertatis adſunt, aut etiam re-*

quiſita ſunt, ad alterum extendenda ſunt. Hominum igitur viatorum non ſolùm coactionis expertem eſſe libertatem, ſed etiam neceſſitatis immutabilis voluntariæ, cum Scriptura, & Patribus, & Catholica fide fatemur perlibenter.

Et l. 8. c. 20. *Quamdiu hic vivimus, ſemper ineſt indifferentia libero arbitrio, ſed non eo modo quo iſti Scholaſtici* (Jeſuitæ) *putant, quos ſupra diximus, qui quocumque modo arbitrium ſive gratia, ſive peccati delectationibus imbuatur, ſemper exiſtimant, cum utravis ejus diſpoſitione poſſe fieri, ut utrumlibet velit, ſive bonum, ſive malum, pro illa ſola ſcilicet innata indifferentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione actum prævenientè, ſe-ſe ſua libertate in utramque partem flectit.*

Et rurſum: *Eodem tempore, quo voluntatis arbitrium ſub gratia efficaciter eam movente poſitum eſt, imo quo etiam actum voluntatis bonum facit, eſt in eadem voluntate poteſtas illud non faciendi, imo peccandi: non quod ceſſatio ab actu, quem tunc elicit, aut actualè peccatum, cum gratiæ delectantis influxu poſſit conſiſtere (quod ſenſus compoſitus poſtularet) ſed quia ceſſandi & peccandi poteſtas cum eadem gratia ſimul in eodem voluntatis arbitrio conjungi poteſt. Sic ergo voluntas quantumcumque gratiæ ſuavitate rapiatur, poteſt non agere id ad quod rapitur*, quia veram non agendi potentiam ſub gratia rapiente retinet: *quamvis fieri nequeat, ut ipſa non actio cum gratiæ operatione, in eadem ſimul voluntate copuletur.* Et cap. 21. *Eccleſia reprehendit in Calvino, quod doceat gratiam ita movere voluntatem, ut non ſit ei liberum reſiſtere. Auguſtino vero ita Deus movet voluntatem, ut quamvis infallibiliter convertatur, & operetur, poſſet tamen motione Dei refragari, aut obtemperare, ſeu, ut Concilium Tridentinum loquitur, illi diſſentire, ſi velit.*

Circa quartam propoſitionem eodem l. 8. c. 6. *In hoc ergo proprie Maſſilienſium error ſitus eſt, quod primævæ libertatis reliquum putant, quo ſicut Adam, ſi voluiſſet, poterat perſeveranter operari bonum, ita lapſus homo ſaltem credere poſſet, ſi vellet, neuter tamen abſque interio-*

ri gratiæ adjutorio, cujus uſus vel abuſus relictus eſſet in uniuſcujuſque arbitrio & poteſtate.

Et eodem to. 3. c. 1. *Proſcripti ſunt Maſſilienſes, non ob aliam cauſam, niſi quia tale auxilium (*Moliniſticè ſufficiens*) ſufficere putarunt, adeoque nullum aliud adjutorium, ex parte Dei neceſſarium eſſet.*

Circa quintam denique propoſitionem ait quidem lib. 3. de grat. Chriſt. c. 20. *nec enim juxta doctrinam antiquorum pro omnibus omnino paſſus & mortuus eſt* Chriſtus efficaciter, in ſenſu Moliniano, quaſi omnes mortis Chriſti beneficium, ſeu gratias recipiant ad ſalutem ſufficientes verſatiles, à libertate arbitrii efficaciam recipientes, nec ſpeculatiori modo pro electis mortuus ſit, quam reprobis. Unde immediatè præmiſerat: *Ex quibus omnibus jam ſatis arbitror patere, argumentum iſtud, quo Chriſtus pro omnibus paſſus & mortuus eſt, vel redemptionem ſe pro omnibus dediſſe dicitur, nihil omnino pro auxilio* (Moliniſticè) *ſufficienti ſuppeditando facere.*

Cæterùm initio ejuſdem capitis admittit, Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe ſufficienter, ſenſu Proſperi; addens cum eodem, quod quia propriè redimere eſt de captivitate cum effectu eruere, Chriſtus pro omnibus mortuus non ſit efficienter, ſive cum effectu illo, ſed pro ſolis iis qui participant beneficium mortis ejus. Quid ergo dicendum, ſi in quinque propoſitionibus illis Janſenius à Calvino receſſit, prout ipſum receſſiſſe cenſet & probare nititur R. D. Deckerius, Eccleſiæ metropolitanæ Mechlinienſis Decanus, zelo magno adverſus Janſenium zelatus, in Brevi ſua Janſeniſmi hiſtoria, & in defenſione Conſtitutionis S. D. N. Clementis XI. *vineam Domini Sabaoth*? Si (inquam) gratiam neceſſitantem cum Calvino non admiſit, ſed verbis expreſſiſſimis disertè improbavit, nec admiſit gratiam Molinæ verſatilem? Non aliam igitur gratiam admiſiſſe videtur, niſi ſe ipſa efficacem, ad ſingulos pietatis actus neceſſariam cum Auguſtino-Thomiſtis.

Hoc utique fatetur & contendit Liberius Gratianus,

Jeſuita, in ſua diſſert. 1. *De mente Concilii Tridentini circa gratiam phyſice prædeterminantem.* Et iſta præciſe gratia eſt, cujus doctrinam & neceſſitatem, prout ab Auguſtino-Thomiſtis traditur, auſu pluſquam temerario, ne dicam ſacrilego, Conciliiſque, ſummis Pontificibus, Sanctis Patribus, & Eccleſiæ univerſæ injurio, aſſerit eſſe hæreticam, & tam à Concilio Tridentino, quàm ab Innocentio X. in quinque propoſitionibus damnatam, ajens quod in vanum Theologi illi duplicem diſtinguant neceſſitatem; unam infallibilitatis & conſequentiæ, alteram abſolutam & conſequentem. Utramque irridet, hæreticamque dicit, quemadmodum & Thomiſticam diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi; utpote quæ non veram & realem (inquit pag. 81.) ſtatuit diſſentiendi potentiam, ſed fictitiam & chymericam. Et cap. XIII. non ſine faſtu ſuſtinet, Thomiſtarum de gratia doctrinam, ipſiſſimam eſſe Janſenii; inde concludens, quod vel Janſenii doctrinam Eccleſia non damnaverit, vel Thomiſticam illam de gratia doctrinam damnaverit. Dum enim Janſenianam damnavit, aientem aliqua mandata juſtis eſſe impoſſibilia, definivit juſto peccanti non deeſſe gratiam dantem proximam obediendi potentiam, vel remotam quidem, & per ſe imparem obſervantiæ mandatorum, parem tamen, & per ſe ſufficientem ad orandum, & per orationem impetrandam viciniorem facultatem.

Nec his contentus, perſuadere volens Moliniſmum ſuum eſſe ipſam Eccleſiæ doctrinam, Janſenium in eo damnat, quod in juſto ſic admiſerit potentiam non peccandi per arbitrii flexibilitatem per fidem & charitatem habitualem, ut non admiſerit adjutam gratia actuali per ſe ſufficiente, ſaltem ad orandum, per quam, media oratione, juſtus impetrare poſſet gratiam Moliniſticè ſufficientem, quæ ad mandati obſervantiam par eſſet.

Manifeſtum per conſequens eſt quod damnatam in Janſenio doctrinam conſiſtere velit in negata gratia Moliniſticè ſufficiente, Moliniſmum proinde uſque adeo

velit eſſe de fide, ut ipſi adverſantes hæretici ſint Janſeniani, & Janſenii *Auguſtinum* velut hæreticum eſſe damnatum, quia ipſi adverſatus fuit.

Verùm quid inde non ſequitur? Sequitur profectò, Innocentium X. à Jeſuitis, qui pro æquivocarum quinque propoſitionum damnatione apud ipſum tam ardenter inſtiterunt, auſu ſacrilego fallaciter fuiſſe deluſum. Sequitur (inquam) verſipelles Oratores iſtos, dum à Cathedra Petri unum quid, per ſpeciem & apparentiam, bonum, petere ſe ſimulabant, damnationem utique gratiæ neceſſitantis, ſeu Calvinianæ, aliud non bonum, nec unquam ſciente, & vidente Petro approbandum, per fraudis iniquiſſimæ malas artes non jam obtinere, ſed furari voluiſſe. Si enim larvam quam geſſerunt depoſuiſſent, & ſiparium amoviſſent, quo ſeſe contexerunt, ſi denique apertè dixiſſent, quærere ſe à ſede Apoſtolica gratiæ Moliniſticè ſufficientis definitionem, certiſſimè non obtinuiſſent, ut quod ſub Clemente VIII. & Paulo V. poſt celebres quadraginta ſeptem coram ſummis Pontificibus illis de Auxiliis Congregationes, adhibitis graviſſimis Conſultoribus, auditis acerrimis diſputatoribus in eorum doctrina prope damnatum fuit, velut Pelagianum vel Semipelagianum, modò ſub unius larvatæ propoſitionis proſcriptione, ſine ſtrepitu, ſine diſputationibus, ſine partium advocatione, ſanctum & catholicum declararetur.

Nec permiſit Deus hoc ab Innocentio X. declarari, prout ſupra eſt demonſtratum. Non permiſit (inquam) ſic damnari primam ex quinque famoſis, ut pro gratia Chriſti, humanorum cordium victrice & domina (cujus neceſſitatem cum Eccleſia univerſa, Auguſtinus tam conſtanter aſſeruit) ſtabiliretur gratia creatæ voluntatis ſerva & pediſſequa, per quam libero hominum arbitrio (utpote gratiam ex ſe indeterminatam determinanti, efficacemque reddenti,) bonorum operum gloria adſcriberetur; prædeſtinatio Sanctorum, non ex vocante, ſed ex operibus credenda prædicaretur; electorum ſalus æterna volenti & currenti, potiuſquam Deo miſerenti deputaretur; abjecta de-

denique ſolidiſſima, ſacratiſſima, & per omnes Eccleſiæ ætates uſque ad Molinam receptiſſima fidei doctrina, nova, Maſſilienſis (uti Congregatio de Auxiliis cenſuit) farinæ molitura, cui ſui remolitoris Molinæ novis, nec melioribus paraturis, in Eccleſiæ Sanctuarium (valere juſſo Auguſtino) importaretur. Hoc utique per æquivocarum propoſitionum Cenſuram ancipitem & inexplicatam, variis proinde interpretationibus obnoxiam, in animo habuiſſe verſipelles Molinæ defenſores ſatis probat, ſi quid probat Liberiana aſſertio, ſupra expoſita. Probat (inquam) eo conſilio inconcuſſam S. Auguſtini de gratia doctrinam ſub illarum propoſitionum æquivocarum nubibus & obſcuritatibus ab ipſis inexplicatam Cenſuram eſſe propoſitam, ut eam poſtea à S. Sede Apoſtolica damnatam eſſe proclamando, Semipelagianum (ut viſum eſt præfatæ Congregationi) errorem , ſimul cum Catholica fide commiſcendo, perturbandoque omnia, & cenſuram non explicatam impetrando, ipſius ſibi judicium & interpretationom deinceps arrogarent; in quos vellent ſenſus inflecterent; firmatum per eam (invito Auguſtino) Moliniſmum ſuum prædicarent; ſub ancipitiſque iſtius Cenſuræ prætextu ſibi licentiam ſumerent quidlibet audendi, & innocentiſſimos quoſque ſibi inviſos, apud imperitam multitudinem, imo apud Reges quoque, Principes & Magiſtratus traducendi.

Quo ut pervenirent, ea ipſis opportuniſſima viſa eſt via ad impetrandam ancipitem & inexplicatam Cenſuram, variis calumniis diffamatos S. Auguſtini defenſores adoriri, præſertim vero traducere velut inimicos S. Sedis, & adverſus ſummi Pontificis dignitatem atque Authoritatem vexillum erigentes. Sic futurum ſperarunt, ut eos Romani in propoſitionum Cenſura damnandos cenſerent, eoque facilius Jeſuitis ipſis crederent.

Sed enim occurrebat hic grandis ſcrupulus, ad quem ſua cœpta alliſum iri pene certum erat; expectita nempe illa à Gallicanis Epiſcopis, pro Auguſtino labo-

laborantibus, & Doctoribus ab ipſis ad S. Sedem delegatis Congregatio ſolemnis, in qua partes oppoſitæ mutuò congrederentur, viva voce coram inter ſe contenderent, & ſcriptis ultrò citròque communicatis, omnem fraudis ſuſpicionem amolirentur. Sic utique fraudes & calumniæ detectæ fuiſſent, vidiſſetque Pontifex neceſſitatem nullis æquivocorum ſenſuum involucris obtectum proferendi judicium, ſed ſecundum ſolitas Eccleſiaſticorum judiciorum formas, ac regulas, in omnibus hucuſque Conciliis obſervatas pronuntiandi. Quod ſi factum fuiſſet, præciſæ fuiſſent lites, cæteræque cauſæ tot malorum ſubſecutorum, ſicut & occaſio inquietis hominibus novos longe lateque tumultus excitandi. Hujus proinde tam certi naufragii, una Jeſuitis ratio fuit, ut nervos omnes ſuos intenderent, ad hoc ut ſummum Pontificem ab inſtituendo expetitæ illius collationis inſtituendæ conſilio deterrerent.

Magnum erat hoc impetraſſe; impetratum tamen non ſufficiebat ad victoriam. Quid enim ſi ſcripta mutuò communicarentur inter Doctores, & Jeſuitæ cogerentur explanatè & diſtinctè quid peterent & vellent, aperire? ſcilicet amicarum ipſis abſtractionum commentum nudatum fuiſſet, & inde metus, ne ſibilis à Romanis exciperentur. Quid ergo Jeſuitæ commodius hic agerent, niſi ut ne ſcripta communicarentur, ne cum adverſariis pugnarent, ſed illud pervincerent, ut ſoli ipſi, magna Romæ gratia pollentes, & ipſis confœderati, tam voce quam ſcripto, tam Pontifici quam Conſultoribus loquerentur, nec illorum mendacia ulli liceret refellere.

Hoc aſſecuti Superiores quidem eſſe poterant, non tamen citò. Quid enim ſi Conſultores, lecto & examinato Janſenii libro, ſenſum ipſius circa quinque propoſitiones explanaſſent, & cum Thomiſtis convenire docuiſſent? Illorum relatione fortaſſe commotus fuiſſet Pontifex. Enitendum ergo vobis fuit ut neminem audiret pro Janſenio loquentem, ante reſolutam inexplicatam propoſitionum damnationem, ſed ſolos Janſenio oblo-

obloquentes. Et hoc quoque ſic obtinuiſtis, ut ſi Auguſtiniani Doctores audirentur, audirentur ad pompam conceptâ jam damnationis Bulla; non audirentur vero ad hanc controverſiam penitus explicandam. Iſta omnia ſolitis artibus ſuis & calumniis adverſus Janſenium & Auguſtini defenſores Jeſuitæ obtinuerunt. Inter fallaces verò ſuas artes ea una fuit, Romanis perſuadere, quod in cauſa Janſeniana quinque propoſitionum, nulla eſſet ipſis cum Thomiſtis controverſia, ſed ſumma conſenſio; cùm nihil S. Pontifici proponerent, de quo in Congregatione de Auxiliis inter Thomiſtas & Jeſuitas fuerat controverſia, non utique cauſam gratiæ per ſe efficacis, vel Moliniſticè ſufficientis, ſed ſolam cauſam gratiæ neceſſitantis, quam à Janſenio cum Calvino ſuſtineri, tot artibus & fallaciis ubique ſparſerunt, ut Romanis adverſus Janſenium ob Bullam Urbani VIII. præventis, & ipſi Pontifici perſuaſerint, & ut perſuaderent, jam ante per Doctorem Cornetum Exjeſuitam quinque propoſitiones terminis æquivocis conceptas (quæ eo tendere videbantur) ſubdole fabricaverant & in Janſenii libro totidem verbis contineri, fallaciter perſuaſerunt; & ne fallacia iſta detegeretur, ſolemnem (ut dixi) congregationem, ſeu cum Auguſtini defenſoribus Congreſſionem (per quam detectis fraudibus, pax Eccleſiæ reddita fuiſſet, & ſubſecutæ turbæ, ſubſecutæ non fuiſſent) impediverunt, ita exigentibus peccatis noſtris, propter quæ Deus prævalere permiſit fallaces Jeſuitarum artes. Et inde factum eſt, quod Moliniſmum ſuum, per Innocentianam Bullam definitum proclamando, ingentes in Eccleſia turbas in hodiernum uſque diem perdurantes concitaverint; Antimolinianos omnes, velut Janſenianos & hæreticos infamando. Qua de re vir celebris, Annatum alloquens, *quiſquis Calvinum* (inquit) *ut à te explicatur, rejicit, te Judice Calvinianus non eſt: quiſquis Catholicam fidem ex ore tuo amplectitur, te Judice Catholicus eſt. Ita ſi nos ut hæreticos pergas inceſſere non tam nobis turpiſſimi criminis notam inuris, quam tibi injuriæ, inconſtantiæque notam apud homines, culpam apud Deum acceſſis,* (paulo ante namque

que ex ipſiſmet Janſenii propoſitionibus ſupra laudatis demonſtrarat nihil aliunde quoad rem à prætenſis Janſeniſtis doceri, quàm à Thomiſtis, quos orthodoxos Annatus fatebatur) *hujus judicium, mi Annate, nimis abeſt ab oculis tuis. Aliter ageres, ſi de illo ſeriò cogitares. Quam enim tandem Deo rationem redditurus es, cum exprobrabit tibi ſervorum ſuorum famam inaniſſimo hæreſeos crimine conſciſſam: projectam in periculum ſchiſmatis Eccleſiam: viliſſimis nullis* (de facto Janſenii) *quæſtiunculis, turbatam fidelium pacem: deluſam artibus tuis ſummi Pontificis æquitatem, cujus aures, heu! vobis nimis credulas, innumeris quotidie mendaciis oneratis? Non agitur de Janſenio. Ille in tuto locatus non jam veretur humanum diem, de nobis agitur, quibus, Orbe Chriſtiano inſpectante, Calvinianum ſenſum objicere non dubitas. Etiamne id nobis impetrabis, ut, reclamante conſcientia, hunc errorem à nobis defenſum agnoſcamus, quem tota mente ſemper repudiavimus? Nimis nimis hoc durum eſt, Pater Annate, ut falſum crimen agnoſcendum ſit, ne falſo accuſaſſe videaris.*

Quid afferes igitur, quominus illa hæreſis, nobis objecta, planè evanuerit? Iterumne ad Janſeniani ſenſus cavillationem recurres, & ad tuum illud puerile ſophiſma: Janſenianus ſenſus eſt Calvinianus. At Janſenianum ſenſum defenditis, ergo Calvinianum. Deus immortalis! adeone homines ex odio & cupiditate immutari poſſunt, ut nullum in iis, non dicam humanitatis, ſed rationis veſtigium ſuperſit? Nam tu, ſi homo eſſes, mi Annate, illo potius modo argumentum tuum contexeres: Janſenianus ſenſus eſt Calvinianus. At damnatis ſenſum Calvini. Ergo damnatis ſenſum Janſenii. Debueras ergo nobis non Calvinum objicere probatum, ſed Janſenium deſertum.

At quidam negant Janſenii ſententiam eſſe Calvinianam: O *Miſeram hæreſim, & ante inauditam!* Si ſibi iſti falſò perſuadeant Janſenii doctrinam Auguſtino-Thomiſticam eſſe, non Calvinianam. *Stultos igitur eos voca, Catholicos fatere, quamquam jam oſtendam tibi, unde ſtultitiam iſtam hauſerint. Hauſerunt enim non modò*

ex multis Janſenianis locis ſupra exhibitis, ſed etiam ex P. Palavicino, Romano Jeſuita, vere in iſtis rebus & intelligente & moderato. Ipſi addere poterant Liberium Gratianum, ipſum quoque Jeſuitam. Audi ergo quomodo Palavicinus Janſenium cum Thomiſtis conjungat, de gratia ſufficiente loquens : " Primum (inquit tract. de grat. anno 1645. dictato in colleg. Rom. diſp. 4. a. 4.) " aſſerunt communiter Patres Dominicani, & idem reipſa docet Janſenius l. 3. de grat. Chriſt. c. 1. cum inficiaretur dari gratiam aliquam ſufficientem, ſubdit eam concedi poſſe, ſi admittatur in eo ſenſu, in quo eam admittit Alvarez, cæterique nobis Adverſarii in quæſtione de Auxiliis; ut nimirum det quidem poſſe, non tamen ſit ſufficiens ad agendum, niſi aliquid aliud addatur ex parte Dei: adhuc tamen non eſſe veram Chriſti gratiam. Contraria eſt doctrina Societatis &c. " *Hinc ille in votis ſuis* " (dum unus eſſet ex Cenſoribus in cauſa quinque propoſitionum) *eadem Cenſura Janſenium perſtrinxit, quâ idem Alvarem perſtrinxiſſet. Erroneum dixit illius ſenſum, quia Thomiſticum : hæreticum nunquam dixit, quia Thomiſtas hæreticos dicere, nondum auſus fuit. Quid quod ille ſuper quarta propoſitione ſenſum Janſenii diſertis verbis abſolvit, & immunem judicat à Cenſura? Hic (quæſo) reſponde, Pater Annate. Cum Palavicinus ſenſum Janſenii immunem judicabat à Cenſura, an ille Calvinianus erat, an blaſphemus, an hæreticus? Non opinor. Quare ergo ut Catholicum defendebat, quod tu Calviniani erroris accuſas, niſi quia aliter quam tu Janſenium interpretabatur? Sentiſne igitur, non propterea quemquam Calvino adhærere, quia Janſenium defendat, alioquin Romanum illud judicium dimidio fere Calviniſtarum numero conflatum fuiſſet.*

Ceterùm hoc Pallavicini tui loco admonemur, ut obiter hic aperiam, quantopere credulis Lectoribus hoc ſufficientis gratiæ nomine ſciens, vel imprudens imponas. Scilicet nihil crebrius in ore habes, ut tibi Dominicanos adjungas, quam gratiam ſufficientem Thomiſtarum à Janſenio quaſi monſtrum eſſe exagitatam. At

in hoc, mi Annate, longiſſime erras. Illa enim gratia ſufficiens, quam ut monſtrum inſectatur Janſenius to. 3. l. 3. c. 3. non eſt illa Thomiſtica, quam *ab Auguſtino libenter admiſſum iri docuerat cap.* 1. *Sed Sodalium veſtrorum, Suariſque præcipue, incongrua gratia, quæ lato limite à Thomiſtica dividitur. Hoc vero tam manifeſte...... teſtificatur, ut mirum ſit vos tam putidam criminationem toties iteraſſe.*

Tametſi ergo ſolis fallaciis ſuis, & gratia illa qua Jeſuitæ Romæ pollebant, factum ſit ut quinque propoſitiones S. Auguſtini defenſoribus, in judicio non auditis, abſque ulla explicatione damnarentur; earum nihilominus damnationi iidem defenſores Orthodoxâ obedientiâ illicò (Bullâ promulgata) ſeſe ſubmiſerunt, totoque corde & ore damnarunt quinque propoſitiones, per Innocentianam Conſtitutionem damnatas: cùmque oportuiſſet Jeſuitas de tam prompta Auguſtinianorum obedientia ipſis congratulari, deque reddita per eam pace, ſopitiſque fidei controverſiis gaudere; alterius generis bellum adverſus ipſos adorſi ſunt, nova lite ſuſcitatâ de Janſenii facto, nihil ad fidem, nihil ad mores pertinente, quamque ideo *ſuperfluam nulliuſque momenti*, Innocentii X. & Alexandri VII. deceſſores, de quæſtione ſimillima loquentes, nuncupaverunt. Atque utinam intra limites ejuſmodi quæſtionum continuaſſent! (ait Chriſtianus Alethophilus Art. Jeſuit. §. 8. ſect. 8. ſubſect. 18.) verùm moleſtè ferentes, quod Moliniſmo adverſantes promptâ illâ ſuâ obedientia ſeſe ipſorum manibus ſubduxiſſent acceptâ illâ, inani de Janſenii facto controverſiâ, primùm in Gallia, deinde Romæ conclamare cœperunt, deceptum ab ipſis Pontificem, inanemque redditam Innocentii X. Conſtitutionem. Certiſſimè id erat à veritate alienum: quomodo enim inutilem, cùm turbas compoſuiſſet, pacem reſtituiſſet, fidei depoſitum in tuto poſuiſſet, fidelibus omnibus in fidei unitate, ſeu Eccleſiæ communione permanentibus, damnatumque quinque propoſitionum ſenſum, velut hæreticum ſeſe damnare, corde & ore profitentibus? Hoc manifeſtè ſatis erat ad cu-

ſtodiendum fidei depoſitum, ſed ſatis non fuit Jeſuitis, quorum intererat, ut ſuis è manibus non elaberentur Moliniſmo, (cujus defenſionem Societas ſuſceperat) adverſantes. Pacem ergo ut ſupra reſtitutam turbantes, ſuper inutili quæſtione illa litem ipſis denuo ſuſcitarunt, clamoribus magnis ubique conclamantes, ab Innocentio X. definitum eſſe, quod quinque propoſitiones totidem verbis in Janſenii *Auguſtino* extarent, nec id ab iſtius libri defenſoribus bona fide negari, ſed perverſa intentione, damnatas propoſitiones opportuno tempore palam ſuſtinendi.

Erat calumnia manifeſta, judiciumque certiſſimè temerarium, cùm nulla perverſæ iſtius intentionis indicia præberent. Nec hoc Innocentius X. in definitiva parte Conſtitutionis ſuæ, qua ſingulæ propoſitiones damnatæ fuerant, ullam de eo mentionem fecerat, ſed in procemio dumtaxat & clauſula illius, quæ, juxta Canoniſtas, ad narrationem ſpectat, non ad definitionem. Nec aliunde probabile deerat ex circumſtantiis fundamentum, ad credendum, id ab ipſo definitum non fuiſſe. Primò ex eo quod novum prorſus & inſolitum eſſet in Eccleſia, hæreticas propoſitiones Authori, in Eccleſiæ communione defuncto, definitive tribui, tanquam ex libro ipſius extractas, niſi totidem verbis in ipſo extarent. Cuivis verò legenti manifeſtum erat, quatuor ſaltem propoſitionum verba in libro ipſius non extare. Secundo ex eo quod nulla Eccleſiæ definitio, damnans ſenſum & librum alicujus Authoris, in materia fidei, inter Catholicos controverſâ, fieri ſoleat abſque juridico libri examine. Certum vero erat, juridicum libri Janſenii examen nulli Congregationi ab Innocentio demandatum fuiſſe, cum id ex nullo actu Authentico appareret, ſed examen duntaxat in abſtracto, ſive abſtrahendo à quocumque Authore, prout ex Cenſoribus ab Innocentio deputatis teſtificati ſunt Wadingus, & Commiſſarius Sti Officii. Tertiò, ex eo quod veriſimile non erat, Epiſcopi de Eccleſia bene meriti (prout erat Janſenius) velut hæreſes quinque docentis in Auguſtino ſuo, condemnationem ab Innocentio X. defini-

finitive factam fuiſſe, non ſervato juris ordine, dum ſervari poterat, auditâ ſcilicet utraque parte, auditis proinde hac de re, in judicio contradictorio defenſoribus ipſius, coram Pontificio tribunali ipſum defendere paratis, & audiri ſolemniter poſtulantibus; quos tamen ſuper hac re juridice auditos non fuiſſe, certiſſimum eſt. Ipſis vero inauditis, æquitas non videbatur permittere tantum Epiſcopum (quem, utpote fidei depoſitarium, maximè oportebat iſtius depoſiti fidelem eſſe cuſtodem) in libro illo velut hæreſeos Doctorem condemnare, vitâ proinde civili ſpoliare, fama utique & honore, in vera fide fundato; qui honor cùm homini Chriſtiano carior ſit vita corporali, ipſum condemnare velut in libro ſuo à fide devium, vere eſt ipſum civiliter occidere. Quod non ſervato juris ordine æquitas non magis permittit, quam ipſum corporaliter occidere. Quid ne à Romanis quidem adhuc gentilibus factum fuit, cùm ſcriptum ſit act. 25. *Non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi ad abluenda crimina.*

Quia ergo ex Innocentiana Conſtitutione nihil contra Antimoliniſtas erue e poterant, ſi ſeſe Conſtitutioni illi ſincere ſe ſubmiſiſſent; per pulpita, per domos privatorum, per palatia Epiſcoporum, ac Principum, tanta calliditate ubique inſuſurrare & clamare cœperunt ſimulatam eſſe profeſſionem fidei ipſorum, ab ipſiſque ore, non corde, quinque propoſitiones damnari, nec factum Janſenianum ab ipſis bona fide in controverſiam vocari; ſed peſſima & perverſa, ut iſto velut pallio hæreſim ſuam tegerent, non deponerent, viamque ſibi relinquerent ad eam opportuno tempore propalandam. Et tantâ id calliditate ubique ſparſerunt, ut hoc pluribus Epiſcopis Gallicanis, ac per ipſos Alexandro VII. perſuaſerint, ab ipſoque per obreptionem iſtam Conſtitutionem impetrarint, quæ definivit, propoſitiones illas ex Janſenii libro excerptas, in ſenſuque ipſius damnatas eſſe, filiosque iniquitatis eſſe, qui contra ſentirent.

Quo ſane verbo numquam optimus Pontifex uſus fuiſſet adverſus eos, qui in ſola critica quæſtione facti, ad fidem nihil omnino pertinente (in qua ipſa etiam Concilia œcumenica non ſemel circumventa fuerunt) bona fide, juſtis de cauſis, aliter quam ipſe ſenſiſſent; maxime cùm de critica illa quæſtione juridicum examen (auditis utrimque partibus) Alexander non magis inſtituiſſet, quam Innocentius, ex ipſiusque Conſtitutione certiſſime conſtaret, Antimoliniſtas illos non aliter ab ipſo filios iniquitatis appellari, niſi quia, Jeſuiticis fraudibus circumventus, ſibi perſuaſit Janſenii defenſores non bona, ſed peſſima fide de critico illo facto litigare. Hoc igitur pacto Eccleſiæ pacem Jeſuitæ rurſum perturbarunt, & inteſtina in ea Bella fecerunt perennare, eo quod, nunquam deſinant calumniari, & uſque adeo invaleſcant mendaces voces, ac jugiter iteratæ fallaces querimoniæ ipſorum, ut in ipſo ſinu Eccleſiæ, Romanos Pontifices, unum poſt alium, adverſus fratres ſuos exaſperent, in eamque perſuaſionem fallaciter inducant, ut ſilentium quod circa criticum illud factum, illius defenſores promittunt, nihil aliud ſit, niſi tacita hæreſeos profeſſio; dum ſilentio illo, velut pallio, *non deponitur error, ſed abſconditur; vulnus tegitur, non curatur, Eccleſia illuditur, non paretur; & lata demum filiis inobedientiæ via ſternitur ad fovendam ſilentio hæreſim.* Impium hujuſmodi ſilentium meritiſſimè damnat S. D. N. Clemens XI. Conſtitutione ſua *Vineam Domini Sabaoth.* Quis enim non deteſtetur ſilentium, fidei & Eccleſiæ authoritati tam exitioſum? Quis non execretur nefandum hominum genus, ſi uſquam eſt, qui in Eccleſiam inducere non erubeſcunt tam tetram diſſimulationem? Conterantur (ait Liberius Candidus) ſi qui ſint de iſto hominum genere.

Verùm de eo genere eſſe critici facti Janſeniani defenſores, certiſſimam eſſe Jeſuitarum calumniam, plus quam à ſexaginta annis palam ipſi proteſtantur, nec Jeſuitæ unquam legitimè probarunt, aut probare potuere; nec etiamnum poſſunt. Manifeſti ergo ſunt

ca-

calumniatores, & conviciatores, ſapientum omnium judicio. Quia iſta ab ipſis *conviciante magis levitate, quam convincente veritate dici, quis mediocriter ſapiens ignoret?* ait S. Auguſtinus l. de unit. Eccleſ. c. 5.

Eſt vero Eccleſiæ tam exitioſa calumnia iſta, ut pluſquam dignum juſtumque ſit de ea à ſede Apoſtolica, citata & audita utraque parte, juridice inquiri, ut tandem, cognita veritate, ſi de illo genere Janſeniani facti defenſores inveniantur, ab omnibus anathematizentur; ſin minus, Jeſuitæ calumniatores, velut Eccleſiæ perturbatores, & per illam perturbationem infinitarum animarum ſalutem impedientes, puniantur, ac pro meritis caſtigati, Sedem Apoſtolicam, Regeſque, & Principes ac Magiſtratus impoſturis ac mendaciis, & fallacibus aſtutiis ſuis deſinant circumvenire.

Propterea hos à Sede Apoſtolica juridice inquiri, maxima qua poſſunt humilitate ſupplicant Antimoliniſtæ. Neque enim Apoſtolicum de eo judicium, ſalvo juris divini & humani ordine, refugiunt ipſi, de nullo ſibi conſcii, ſed ſoli refugiunt Jeſuitæ, ſibi conſcii de calumniis ſuis.

Nec deerit fructus ingens juridicæ iſtius inquiſitionis: ſi enim malæ fidei deprehendantur facti Janſeniani defenſores, à fidelibus omnibus, prout dixi, anathematizabuntur, ſi innocentes deprehendantur, Jeſuitis tamquam calumniatoribus palam caſtigatis, pax Eccleſiæ reſtituetur, totque Innocentium perſecutio ceſſabit. Ceſſabunt & tot alia mala, per illam perſecutionem cum ingentiſſimo ſalutis infinitarum animarum præjudicio cauſata. Ceſſabunt denique hæreticorum, hac de re Eccleſiam calumniantium, clamores, quaſi legem tyrannicam ſtatuat, formularii juramentum exigendo; cum legem iſtam tyrannicam vel ipſi Jeſuitæ, cum Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo Cameracenſi cenſeant, ſi in decidendis ejuſmodi factis Eccleſia falli poſſit, prout falli poſſe, communiſſima eſt Theologorum veterum ac modernorum doctrina, à Chriſtiano Alethophilo argumentis irrefragabilibus com-

comprobata ſupra laudato art. 8. ſect. 4. ſubſectione 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

Nec id abſque ingenti fructu fecit Clemens IX. Cum enim fallacibus Jeſuitarum artibus & calumniis præventus, adverſus ſanctiſſimos Epiſcopos, hactenus inauditos, Alectenſem, Appamienſem, Bellovacenſem, Andegavenſem, ipſos velut Sedi Apoſtolicæ circa Janſenii factum inobedientes, ab Epiſcopatu removere cogitaſſet; eo quod palam declaraſſent, Eccleſiæ quidem Decretis, quibus quotidiana, nec divinitus revelata facta deciduntur, debitam eſſe reverentiam & venerationem; non tamen infallibilem ac fide divina credendam veritatem, cum inquam, à Jeſuitis circumventus, mala fide id ab ipſis declaratum exiſtimaret; auditâ in contrarium parte altera, viſiſque atteſtationibus Archiepiſcopi Senonenſis, Epiſcoporumque Catalaunenſis & Laudunenſis; viſo etiam inſtrumento ad ipſum (Jeſuitis inſciis) clam miſſo per Nuntium Apoſtolicum, à quo Sanctitas ſua ſpecialiter informari voluerat de iis quæ continebantur in proceſſibus verbalibus Epiſcoporum illorum ſuper Formularii ſubſcriptione; *Epiſcopi quatuor* (aiebant laudati Epiſcopi ipſi in inſtrumento illo) *ali que Eccleſiaſtici fide egerunt quam optimâ, certoque eis propoſitum non eſt, niſi zelo maximo fidem Eccleſiæ, altamque erga S. Sedem ſubmiſſionem conſervare. Condemnarunt, & condemnari juſſerunt propoſitiones quinque, ſinceritate omni, abſque explicatione vel reſtrictione qualicumque, in omnibus ſenſibus, quos Eccleſia condemnavit. Abeſt ab illis quam longiſſimè, ut corde ſuo tegant conſilium quodcumque errores illos quovis prætextu renovandi, ferendique, ut qui illos renovet, vel in minimo factam ab Eccleſia illorum condemnationem labefactet: cùm alii Eccleſiaſtici non ſint, qui inviolatè magis, in hoc argumento, aliiſque omnibus, doctrinæ ipſius adhæreant.*

Quod verò ad attributionem ſpectat, qua propoſitiones illæ adſcribuntur libro Janſenii, Epiſcopi Iprenſis, iterum præſtiterunt, juſſeruntque præſtari S. Sedi omnem reverentiam

tiam & obedientiam, qualis ipſi, dum libros proſcribit exhiberi debet juxta Theologorum omnium conſenſum, juxta doctrinam omnium retro ſæculorum catholicam; imo & noviſſimis temporibus aſſertam ab acerrimis authoritatis S. Sedis defenſoribus, quales fuere Cardinales Baronius, Bellarminus, Richelius, Pallavicinus, & Patres Petavius, & Sirmondus; idque conformiter ad mentem Conſtitutionum Apoſtolicarum, quæ in eo poſita eſt, nihil ut dicatur, ſcribatur, vel doceatur Pontificum deciſionibus contrarium. Quibus addiderunt proceſſuros ſe in ſuis Diœceſibus per vias canonicas, adverſus eos qui horum officiorum alterutri deeſſent.

Declaramus ac teſtificamur (habita communicatione & cognitione ſpeciali eorum quæ ſentiunt quatuor Epiſcopi, quæque in Proceſſibus eorum verbalibus continentur) doctrinam hoc ſcripto comprehenſam, prorſus conformem eſſe doctrinæ dictorum Proceſſuum verbalium, nihilque in eis contineri doctrinæ huic contrarium. Atque hæc etiam mea doctrina eſt, & novemdecim Epiſcoporum, qui ad Sanctitatem ſuam ſcripſerunt ſententia. Et inſtrumentum ſignarunt; Fœlix *Epiſcopus & Comes Catalaunenſis.* Antonius Arnaldus, *Presbyter*, *& Doctor Sorbonicus.*

Quo inſtrumento accepto, frequentiſſimam Eminentiſſ. DD. Cardinalium, Prælatorum, Conſultorum Congregationem Clemens IX. inſtituit, eoque per tres hebdomadas diligenter & mature diſcuſſo, Inſtrumentum probavit, pacemque Eccleſiæ Gallicanæ conceſſit, & ſpecialiter quatuor Epiſcopis, probata eorum innocentiâ, & falſitate calumniarum, adverſus ipſos ad ſe delatarum: Non enim potuit perſuaſum non habere, à quatuor illis Epiſcopis plenam & integram obedientiam exhibitam fuiſſe, ac omnimoda ſinceritate formulario ſubſcriptum. Inde ſibi per omnia ab iiſdem ſatisfactum eſſe judicans, ſtatuit apud ſe ſuam illis benevolentiam denuò impertire, gratificarique per Apoſtolicum Breve, &c. prout habetur in Regeſto Eminentiſſimi Cardinalis Patroni Roſpiglioſi.

Ad pacem iſtam conciliandam, non parum etiam pro-

profuerunt litteræ, tum quatuor Epiſcoporum illorum, tum novemdecim aliorum è primariis, ad eundem Sanctiſſimum Dominum Clementem IX. Et litterarum quidem quatuor Epiſcoporum tenor fuit iſte: „ Beatiſſime Pater, quam primùm accepimus &c. Vide *Tomo primo pag.* 353.

Haſce litteras ſecutæ ſunt 1. Decembris ejuſdem anni, ad eundem Clementem IX. aliæ novemdecim Epiſcoporum, prædictorum quatuor Epiſcoporum cauſam ſuſcipientium, ſub hoc tenore: „ Cum exordia „ veſtri Pontificatus, &c. *Tomo primo pag.* 359.

Receptis hiſce litteris, una cum Inſtrumento ante exhibito, & ſic audita parte altera, Clemens IX. compoſitis Eccleſiæ Gallicanæ diſſidiis, declaratâ plenâ atque perfectâ quatuor Epiſcoporum obedientiâ, Gallicanæ Eccleſiæ, reſtituit pacem. Quam & Succeſſoribus facile eſſet toti Eccleſiæ reſtituere, eadem vel ſimili via, audita utique accuſata à Jeſuitis parte altera.

Sed quia pax illa Eccleſiæ Gallicanæ inſciis, atque invitis Jeſuitis à Gallicanis Epiſcopis, regiiſque Miniſtris, ipſo Rege annuente procurata fuerat; eam Jeſuitæ fallacibus artibus ſuis brevi perturbarunt; quia de gloria & intereſſe Societatis eſſe exiſtimant, ut ſemper ſint Janſeniſtæ, atque ut eo nomine diffamare poſſint quoſcumque ſuis opinionibus adverſantes. Deceptum ergo à ſupra laudatis Gallicanis Epiſcopis Clementem IX. mentientes, novæ incudis ſuæ, fidei articulum, toti Antiquitati incognitum comminiſci cœperunt, quod utique poſt Pontificiam Alexandri VII. & S. D. N. Clementis XI. definitionem de fide eſſet, quinque propoſitiones ex Janſenii libro in ſenſu damnato extractas eſſe, ſive in eo contineri; quaſi verbum Papæ, de non contentis in Scriptura & Traditione, æque ſit fide divina credendum, ac verbum Dei ſcriptum vel traditum. Quod nihil aliud eſt niſi facere Papam Deo æqualem, ſive æqualis cum Deo Authoritatis & infallibilitatis. Quod cum anno 1661. die 12. Decembris, Pater Jacobus Coret, in Theſi ſua Claromon-

montana concluſ. 19. & 20. aſſeruiſſet, novitatem inauditam tota exhorruit Gallia, eamque velut novam hæreſim, totius Chriſtianæ religionis fundamentum ſubvertentem, valide ſtatim repreſſit liber inſcriptus, *La nouvelle heréſie des Jeſuites, ſoutenue dans le College de Clermont.* Cumque Theſi illi ſuppetias ferre conatus fuiſſet P. Annatus; ſtatim & ipſe validè repreſſus fuit altero libro, cui titulus fuit, *Les illuſions des Jeſuites dans leur livre intitulé, Expoſitio Theſeos* &c. Enimvero quis Chriſtianus, etiam hæreticus non ſcandalizaretur, ſi Jeſuitam audiret dicentem, æqualem ſubmiſſionem debitam humano Papæ verbo, v. g. dicenti, quinque hæreſes in Janſenii libro contineri (quod profecto nullibi Scriptura vel Traditio explicite vel implicite dicit) ac verbo divino, dicenti *Verbum eſſe Incarnatum.* Omninò refugit animus, hanc audire blaſphemiam; nec certè audiri poteſt abſque gravi, vel ipſorum hæreticorum ſcandalo; quorum converſionem mirum quantum impediat novitius ille fidei Jeſuiticæ articulus. Rident quippe & ſubſannant nos, cum à Jeſuitis audiunt, ſeſe à Catholicis adhuc habendos hæreticos, etiamſi cum Eccleſia Romano-Catholica primatum credant Romani Pontificis, ſeptem Sacramenta, realem Chriſti in Euchariſta præſentiam, Miſſæ Sacrificium, purgatorium, cæteraque omnia, quæ Romano Catholici credunt, niſi inſuper novum illum crederent articulum, nec in Scriptura, nec in Traditione fundatum, nec ab ullo Concilio, imo nec ab ullo Romano Pontifice definitum, tamquam fide divina credendum. Romanis proinde Pontificibus, & Eccleſiæ Catholico-Romanæ injurius eſt novus ille Jeſuiticæ incudis articulus: quia ipſos & Eccleſiam eorum ludibrio exponit, quaſi novos quotidie fabricent articulos fidei, & Papa, perinde ut Deus, inerrabilis ſit in decidendis factis humanis in dies emergentibus; cùm Papa homo ſit, & *omnis homo mendax.*

Ad majorem proinde ſolius Societatis, non Dei gloriam, confictus eſt articulus ille, nullo Eccleſiæ bono, imo magno ipſius malo; cum multorum utique fide-

lium

lium perturbatione, innocentium perſecutione, ipſorumque etiam hæreticorum ſcandalo; abſque ulla utilitate, etiam ad finem, ob quem à Sociis confictus fuit. Nec enim probabilis eſt, utpote nullo gravi innixus fundamento, certaque contra ſe habens argumenta, quæ profert Chriſtianus Aletophilus ſectione 2. 3. & 4. Et totum unicumque ipſius fundamentum, vel ipſe Jeſuiticæ Scholæ Princeps Molina Comment. in 1. p. 4. 1. a. 28. diſput. 2. funditus evertit, dum, cum communi Theologorum ſententia aſſerit auxilium, quo Spiritus Sanctus aſſiſtit Eccleſiæ Catholicæ, ſummoque Pontifici, Capiti ipſius, non eſſe ut efficiat de fide, quod prius non erat de fide, ſed ſolum ut non erret, in declarandis iis quæ mediatè vel immediatè ad fidem pertinebant, velut contenta in Scriptura, vel Traditione; ad quam profecto non pertinebat declaratio, aſſerens Titium in tali libro, tali ſenſu hoc vel illud aſſeruiſſe. Quare ſicut nulla eſt in Eccleſia poteſtas, nec Authoritas efficiendi aliquid de fide, quod ante non erat de fide.... Sic (inquit Molina) nec faciendi Scripturam Sacram, vel librum aliquem Canonicum; nec, quod inde conſequens eſt, definitionem ullam fide divina credendam.

Ecce Moliniſtarum Patriarcha illud ipſum principium in pulverem redigit, ex quo ipſius diſcipuli novitium ſuum fidei articulum, novitiamque hæreſim comminiſcuntur, principiumque illud in pulverem redigendo, demonſtrat probabilem non eſſe articulum illum. Et ut probabilis eſſet, fide divina credibilis non eſſet. Quia nihil fide divina credibile eſt, ſi probabiliter duntaxat, non certo ſit divinitus revelatum. Siquidem Innocentius XI. hanc cum Eccleſia univerſa damnavit propoſitionem 21. inter 65. *Aſſenſus fidei ſupernaturalis & utilis ad ſalutem, ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.* Qua in propoſitione pluſquam damnata eſt novitia hæreſis, à Jeſuitis noviter excogitata, adverſus eos, qui novitium fidei articulum ipſorum non credunt. Neque enim hæreticus

eſt,

eſt, nec eſſe poteſt, qui credere non vult articulum, quem fide divina credere nec poteſt, nec tenetur. Imo hæreticus eſt, qui non credit veraciter ac ſincere profitenti, ſe credere omnia; quæ Eccleſia credenda proponit, niſi & novum iſtum articulum credat; ipſumque propterea de hæreſi ſuſpectum & illam ipſius profeſſionem, pro ſimulata haberi vult. Quia, ut Gregorius Magnus ait l. 5. epiſt. 16. *veraciter confitenti non credere, non eſt hæreſim purgare, ſed facere.* Et quid aliud eſt, niſi Eccleſiam perturbare? Cum, ut ibidem addit, *ſi credi fideliter confitenti diſpicitur; cunctorum in dubium fides adducitur. Nam cum oris confeſſionem fieri clamet Apoſtolus ad ſalutem, qui recta profeſſioni credere non conſentit, in eo quod alium improbat, ſe accuſat.... Nam nullus ambigit, infidelitatem eſſe, fidem fidelibus non habere. Hoc ergo, frater chariſſime, ſubtiliter perpendamus* (ait ibidem epiſt. 15.) *& ſub prætextu hæreſis affligi quemquam veraciter profitentem fidem Catholicam non ſinamus: ne, quod abſit, hæreſim fieri ſub emendationis magis ſpecie permittamus.*

Dum ergo Jeſuitæ, ſub commentitio prætextu hæreſis, Viros integerrimos perſequuntur, dum ipſorum *exiſtimationem quoquo modo ſtudent evertere, ſuam ſe evertere, nocendi cupiditate, non vident. Contexunt enim, & qualibus poſſunt ſententiis ineptiſſimarum quarumdam blaſphemiarum prodigioſa mendacia, eaque oſtendenda & ingerenda multis publice privatimque circumferunt, aſſerentes talia in virorum innocentium eſſe ſenſu, qualia diabolico continentur indiculo.* S. Proſper in præfat. reſponſ. ad capitul. object. Vincent.

Hoc eſt quod à Jeſuitis pleriſque in hodiernum uſque diem fieri, fideles deplorant; vere tamen ab ipſis fieri demonſtrant plerique libri ac libelli ipſorum. Et quis neſcit, illos etiam velut hæreticos, vel de hæreſi, atque in Eccleſia rebellione ſuſpectos, apud populum, apud Poteſtates, apud ipſam quoque S. Sedem traduci, qui quinque damnatarum ab Eccleſia propoſitionum hæreſim, vere hæreſim eſſe, toto corde & ore cum Eccleſia credentes, de earum duntaxat attributione ad librum

librum Janſenii, ſive de critico Janſenii facto, certiſſimè non revelato, poſt Innocentii X. Alexandri VII. & Clementis XI. Conſtitutiones, bona fide dubitant, ob viſam ſibi graviſſimam, de facto illo dubitandi rationem, parati interim dubium deponere, ſi de facti illius veritate *ratione duce* doceantur, prout Orthodoxos trium Capitulorum bona fide defenſores, poſt Concilii V. definitionem, Pelagium II. & Gregorium Magnum olim ratione duce docuiſſe, nec ipſos ob negatam continentiam hæreſeos in libris ipſorum, in Concilio illo definitam, pro hæreticis habitos fuiſſe, ex variis utriuſque Epiſtolis certo certius eſt, eo quod utique in definitione illa actum non eſſet de fide, ſed de ſolo facto ad fidem non pertinente. Et idem eſt de definitione, qua Concilium Generale VI. VII. & VIII. definierunt, Monothelitanam hæreſim, in Honorii litteris contineri, quod licet negent Baronius, Bellarminus, Petavius, aliique Viri graves, non ideo à viris doctis, nec à Romanis Pontificibus, pro hæreticis habentur. Nec ergo pro talibus habendi ſunt ſupradicti defenſores libri Janſenii, maximè cùm parati ſint ſuum illud dubium deponere, ſi de facti Janſenii veritate, *ratione duce* doceantur.

Oblatrant quidem Jeſuitæ 1. bonam non eſſe illorum Janſenii defenſorum fidem, nec ſinceram, ſed ſimulatam eſſe profeſſionem, qua palam profitentur, toto ſe corde credere, quinque damnatas propoſitiones hæreticas eſſe, cum aliud in corde gerant, aliud ore profiteantur.

Aſt ſecundum Auguſtinum de unit. Eccleſ. c. 5. ſapientum omnium judicio, prorſus injuſta & calumnioſa cenſenda eſt criminatio iſta, niſi manifeſtis probetur indiciis. Nullo vero certo, imo ne probabili quidem indicio à Jeſuitis probatur, nec probari poteſt.

2. Oblatrant, ipſis utpote malignam in corde habentibus intentionem, hæreſim in ſilentio fovendi, habendam non eſſe fidem. Sed cùm malignam illam intentionem nullo unquam exteriori ſigno manifeſtarint, nedum temerarii, ſed & maligni ſunt Accuſatores fra-

trum ſuorum, ac pro talibus habendi à ſapientibus omnibus. Lex namque divina violatur, & debitus ordo Eccleſiaſticis in judiciis violatur, ſi palam & aperte profitentes, ſe corde ſincero quinque damnatas propoſitiones velut hæreticas damnare, ſemperque damnaturos, dum nullum inſinceritatis ſignum exterius proferunt, in ſimulatæ profeſſionis ſuſpicionem vocentur; quia ſic nullus, quamlibet innocens, tutus eſſet ab hujuſmodi ſuſpicionibus, ut recte S. Gregorius ſupra. Et ideo Innocentius XII. in Brevi ad Epiſc. Belgii ſapientiſſime ſtatuit, neminem invidioſo nomine Janſeniſmi traducendum, niſi prius ſuſpectum eſſe, *legitimè conſtiterit, aliquam de quinque propoſitionibus docuiſſe, aut tenuiſſe.*

SECTIO IV.

De turbis per Jeſuitas adverſus aliorum Ordinum Miſſionarios in Sinico Imperio ſuſcitatis, occaſione Rituum Sinenſium, ab Innocentio X. & S. D. N. Clemente XI. damnatorum.

Cum ſoli in Imperio illo eſſent Jeſuitæ, certos ibi ritus Neophytis ſuis permittebant; quos ſuperſtitioſos, ſeu idololatricos Eccleſia poſtmodum declaravit, fueruntque deinde occaſio turbarum & perſecutionum ingentium. Iis ab initio ſeſe oppoſuerunt eruditi quidam Jeſuitæ; quibus deinde ſe adjunxerunt aliorum Ordinum Miſſionarii, Dominicani & Franciſcani, à quibus eorum defenſores moniti ſunt, quod ſuperſtitioſi eſſent. Sed cum Jeſuitæ ex adverſo ſuſtinerent quod mere politici eſſent: controverſiâ iſtâ ab anno 1631. uſque ad annum 1640. perdurante, à Dominicanis Romam deputatus eſt R. P. Joannes Baptiſta Morales, Miſſionarius Ordinis S. Dominici, & R. P. Antonius à S. Maria Miſſionarius Ordinis S. Franciſci, qui de ea conſulerent S. Sedem. P. Antonius in Macao detentus fuit; Pater Morales, poſt iter duorum annorum, Romam adveniens ob factas ſibi contradictiones

& oppoſitiones multas & magnas, controverſiæ deciſionem non obtinuit ante annum 1645. quo Innocentius X. ſolemni Decreto declaravit, Ritus illos Neophytis permitti non poſſe, utpote ſuperſtitioſos & idololatricos; eoſque practicari prohibuit ſub pœna excommunicationis.

Cùm Decreto illo in Sinam reverſus Pater Morales, illud ibi publicum fecit. Sed illi Decreto Jeſuitæ non acquieſcentes, poſt illud publicatum, Romam deputaverunt Patrem Martinum Martini, qui Ritus illos tam inſincerè & doloſe repræſentavit, ut in iis nihil ſuperſtitioſum appareret. Ac per hoc ab Alexandro VII. anno 1656. Decretum obtinuit, Decreto Innocentii X. contrarium, ſed ſub conditione, quod expoſitio ipſius veritate niteretur: nec mirum, duorum illorum Pontificum varia reſponſa, utpote ſuper factis ſibi propoſitis ſub expoſitione quarum una alteri erat contraria. Cum enim Morales aliter, aliter P. Martini Ritus illos expoſuiſſet, variatâ facti expoſitione, neceſſe fuit variari deciſionem. Maxime cùm facta illa, in judicio contradictorio diſcuſſa non fuiſſent.

Jeſuitarum, Ritus illos defendentium, permittentiumque, ſcopus erat doctrinam tradere moribus Sinenſium accommodatam, ſeſeque ipſis gratos reddere, legem divinam accommodando cum doctrina & moribus Sectæ Litteratorum (ut vocant) & Confucii, quam Sinarum Imperator, Litterati, totaque nobilitas ſequitur, quorum religio proprie conſiſtit in praxi contraria doctrinæ quam tradunt. Siquidem principia ipſorum vere ad aliud non collimant, in ſpeculatione, niſi ad ſtabiliendum purum Atheiſmum, cum tam ipſi quam populus, omni ſe dedant idololatriæ. Porro Jeſuiticus modus, Religionis noſtræ principia accommodandi ſectæ ab ea tam procul diſtanti; eſt prætendere, quod dum Sinenſes ſacrificia offerunt cœlo, per cœlum, non intelligant cœlum materiale, ſed Deum cœli, quem prætendunt deſignatum per Sinicas voces *Tien & Xangti*; tametſi prior vox revera non ſignificet niſi *cœlum*, & poſterior *virtutem cœli*, genioſque veterum quorumdam Impe-

rato-

ratorum Sinicorum. Simili modo prætendunt, quod dum Sacrificia offerunt terræ, montibus, aquæ, & quinque Spiritibus, ſeu geniis domorum; per iſta non intelligant, niſi Dominum terræ, montium, aquæ, & Angelos cuſtodes mentium, atque domorum. Quod templa Confucio, ſuiſque Majoribus dicata, non ſint niſi Scholæ, aulæque ſimplices. Quod altaria in honorem ipſorum erecta, non ſint niſi ſimplices tabulæ. Quod Sacrificia, piæ oblationes, genuflexiones, incenſationes in ipſis factæ, luminaria ardentia, non ſint niſi honores purè civiles ac politici. Quod tabellæ quas aſſervant, in honorem defunctorum ſuorum, cum hâc inſcriptione *thronus animæ* N. coram quibus Sacrificia offerunt, thura & aromata incendunt, ſeſe proſternunt, aliaſque faciunt ceremonias, non ſint niſi modi laudabiles conſervandi memoriam defunctorum Majorum ſuorum.

Nec diſſimili modo de aliis ſimilibus ceremoniis ratiocinantur. Verùm coram Apoſtolica Sede plene demonſtratum eſt, iſtum eorum ſenſum indefenſabilem eſſe. Idque R. P. Gonzales à S. Petro Ordinis S. Dominici, Miſſionarius Apoſtolicus & ſuorum in China ſuperior, in libro cujus inſcriptio eſt, *Relatio novæ perſecutionis in China, uſque ad mortem Cardinalis Turnonii* p. 1. §. 3. inter alia probat ex teſtimonio cujuſdam Chinenſis, in lingua illa peritiſſimi, qui volens fieri Chriſtianus, lecto Jeſuitico libro, in quo Patres Jeſuitæ probare conabantur *Tien* & *Xanti*, Deum eſſe Chriſtianorum, ſe riſui dedit; aiens Authorem nihil intelligere in materia quam probandam ſuſceperat; nec quemquam eſſe poſſe verum Chriſtianum, niſi penitus deſertâ ſectâ Litteratorum, abrenuntiatiſque honoribus Confucio reddi ſolitis. Paragrapho vero 4. id probat ex eo quod Sedes Apoſtolica, viſâ contrarietate expoſitionum, quas de ritibus illis faciebant Dominicani & Jeſuitæ, ſtatuit in Chinam plures mittere Miſſionarios, & Vicarios Apoſtolicos, in controverſia illa non intereſſatos; quos ſelegit ex Presbyteris ſæcularibus, & Religioſis Ordinis S. Franciſci, aliorumque; factâ ipſis juſ-

juſſione vacandi ſtudio diligentiſſimo litterarum Chinenſium, rituumque & conſuetudinum ipſorum. Inter eos deputatus eſt Dominus Carolus Maigrot, Doctor Sorbonicus, factus deinde Vicarius Apoſtolicus Provinciæ Fokienſis, & Epiſcopus Cononenſis. Statim atque in Chinam appulit, plenus deſiderio exequendi quod ſibi per Sedem Apoſtolicam juſſum fuerat, cum omni ſollicitudine poſſibili ſe applicavit ſtudio librorum Chinenſium, nulli labori parcens, pro aſſequenda eorum intelligentia; in eum quoque finem in Magiſtros ſeligens eos ex Chinenſibus, qui peritiores habebantur.

Poſt infatigatum pluſquam 20. annorum ſtudium, anno 1693. per totam Vicariam ſuam publico Mandato prohibuit ceremonias, à Jeſuitis permitti ſolitas Neophytis ſuis; Mandatumque iſtud anno 1700. renovavit ſub pœna privationis facultatum ſuarum, incurrenda à Miſſionariis, qui obedire recuſaverint, Inſuper præcepit ab Eccleſiis auferri tabulam inſcriptam *King Tien*, id eſt *adorate cœlum*.

Tabulam iſtam ſoli ea in Provincia Jeſuitæ ſervaverant, eam cum honore exponentes in Eccleſiis, ſuis præſertim in Fochen Civitate Metropolitana Provinciæ *Fokien*. Aliam præterea tabulam, in eadem habebant Eccleſiâ, in qua ordo deſcriptus erat, quo ipſorum Neophyti ab ipſis, poſt communionem, procedere jubebantur ad honorandos defunctos Majores ſuos, coram ipſis ſeſe inclinando. Denique in janius ejuſdem Eccleſiæ, plures aliæ extabant tabulæ, prorſus conformes praxi ſectæ Litteratorum.

Primam tabulam dono acceperant Imperatoris, eamque propterea non ſolum in Eccleſia collocaverant Fochenſi, ſed & in aliis omnibus Eccleſiis ſuis, confidentes hac ſibi via comparandam gratiam & protectionem Imperatoris: tametſi ipſis facillimum fuiſſet, ſimplici juſſu ſuo tabulam iſtam, aliaſque omnes ab Eccleſiis ſuis amovere, damnataſque praxes omnes, ab ipſis hactenus permiſſas, amovere; cùm ad id diſpoſitiſſimi eſſent Chriſtiani ipſorum, niſi ſeſe quaſi oppignoraſſent,

de-

deque imaginario Societatis honore eſſe crediđiſſent, iſti praxi ſeſe non opponere.

Poſteaquam Pater Gozani, Paſtor Eccleſiæ de Fockien, cum Patre Sa ſocio ſuo, ob ſuam erga Decretum Illuſtriſſimi D. Cononenſis inobedientiam, ſuſpenſionem incurriſſet, in plena Concione Chriſtianos ſuos monuit, quod alium deinceps habituri eſſent Paſtorem; cùm ſibi & Socio ſuo à Domino Cononenſi ſublata eſſet omnis ipſos dirigendi poteſtas. Idque ipſis tanta cum lamentatione indicavit, ut omnium lachrymas extorſerit, tantumque per tres dies eadem in Eccleſia tumultum, ut ſpeciem haberet rebellionis. Quarto die, triginta ex ipſis ad Eccleſiam Illuſtriſſimi Domini Cononenſis profectos, tanta ipſe benignitate excepit, tantaque cum ſinceritate & charitate ſuum ipſis mandatum explanavit, ut convicti de facilitate illud exequendi, ad Jeſuitarum Eccleſiam tranquilli redierint.

Dominica vero die 18. Aprilis eadem in Eccleſia magno cum tumultu congregati, ad Epiſcopi ſui Eccleſiam octoginta ex ipſis profecti, dum Miſſam perageret, in eam horribilibus cum clamoribus ingreſſi, audire nolentes ea quæ ad iracundiam ipſorum reprimendam dicere volebat, tanta cum violentia manus in ipſum conjecerunt, ut in terram dejecerint, & genuflectere juſſo biretum more Sinico confectum ſuſtulerint, & in terram dejecto, alii veſtes detraxerint; alii pugnorum & pedum ictus incuſſerint; alii injuriis & maledictionibus non pepercerint; alii è terra levatum ad latera percuſſerint: atque ex ipſis unus pugionem extractum pectori ipſius infixiſſet, niſi ab aliis cohibitus fuiſſet.

Cùm iſta agerentur magno cum Gentilium præſentium, totiuſque civitatis ſcandalo, ſupervenienti P. Thomæ Croquerio, Dominicano Miſſionario, tanto cum furore improbi illi Chriſtiani occurrerunt; ut, ictibus perculſum hinc inde dejicerent. Eos nihilominus ipſe tam efficaciter allocutus eſt, ut Epiſcopum è manibus ipſorum eruerit, totumque illum tumultum, poſt duarum vel trium horarum ſpatium, ſic ſedaverit,

ut Neophyti, poſt contracta in Epiſcopi domo mobilia quædam, maléque habitum hominem ſeptuagenarium de ipſius obſequio, in ſua ſe receperint. Die ſequenti in aliam Civitatem Epiſcopus confugit: quo cognito Jeſuitarum Neophyti perſecutionem ſuam in P. Croquerium uſque adeo verterunt, ut coactus fuerit ſe occultare de domo in domum, ac deinde in montes fugere, eo quod Neophyti illi, magno cum ſcandalo, per domos ipſum perquirerent. Nec iſta eſt niſi pars exceſſuum & ſacrilegiorum iſta in occaſione commiſſorum.

Jeſuitæ interim, prævidentes à ſe impediri non poſſe Apoſtolicam adverſus ceremonias illas deciſionem, ad eam impediendam per fraudulentas informationes non ſolum ſurripuerunt commendatitias variorum Principum, Eccleſiaſticorum & Sæcularium; ſed & anno 1700. Sinarum Imperatori Memoriale obtulerunt, ipſi terminis valde æquivocis exponentes, vel potius non exponentes puncta omnia ſpectantia ad cauſam iſtius controverſiæ. Reſponſum votis ſuis conforme ſtatim Romam miſerunt, & ut magis eſſet authenticum, confirmari fecerunt per juramentum, à ſe magnis ſollicitationibus exactum à Chinenſibus multis, quos inter erant plebeii multi & ignorantes, non ſolum in lectura propriorum characterum, ſed & in Chriſtiana doctrina.

Eodem tempore S. Congregationi teſtimonium obtulerunt à magna Neophytorum ſuorum multitudine ſubſcriptum, quo ſuas Eminentias certiores faciebant cœlum materiale à Chinenſibus non adorari, ſed Deum verum ſub cœli nomine, nec ab ipſis ſperari quidquam à Confucio, nec à defunctis Majoribus ſuis, in oblationibus quas ipſis faciebant.

De eo tamen nec obtinere, nec mittere potuerunt teſtimonium Neophytorum de Provincia Xenſienſi, utpote à R. P. Gemona Ordinis S. Franciſci, Vicarii ſui Apoſtolici inſtructorum; qui ſolum atteſtati ſunt quod Chinenſes Chriſtiani nonniſi Deum verum adorarent, nec crederent aut quidquam ſperarent à

Con-

Confucio, nec à Majoribus ſuis. De qua certificatione tanto magis attoniti fuerunt Jeſuitæ, quod pro obtinenda certificatione votis ſuis conſona, litteras ad ipſos eo tempore à Curia Peckinienſi obtinuiſſent, quo exiſtimabant P. Gemona à Metropoli abeſſe, prout eo tempore abeſſe conſueverat, & proficiſci ad Miſſiones diætis quatuordecim à ſua Metropoli diſtantes; ſed tunc infirmitate detentus proficiſci non potuit. Communicata proinde ipſi fuit à Chriſtianis, quam à Jeſuitis acceperant epiſtola, poſtulatumque ipſius conſilium iis in circumſtantiis, in quibus vel adverſus ipſos Societatis Patres ipſorumque Neophyti, in curia degentes, erant irritandi, ſi petito ab ipſis teſtimonio ſubſcribere recuſarent, vel perjurium committendum, ſi ſubſcriberent. Et ideo conſcii de falſitate illius, de ſui Paſtoris conſilio reſponderunt ut ſupra. Nec ad votum ſuum ſignaturam obtinere potuerunt, niſi à pauciſſimis Chriſtianis locorum, in quibus Miſſionarii erant vel Dominicani, vel Franciſcani, vel Auguſtiniani, & à pauciſſimis quidem tam ſecreto, ut id reſcire Miſſionarii illi non potuerint. Simili etiam ſub ſecreto obtentum à ſe Imperatoris reſponſum diu ſervaverunt.

Cumque inter eos qui teſtimonio ab ipſis petito ſubſcripſerant, fuiſſet Doctor quidam Neophytus ipſorum, nomine Uvang-Joſeph, ac deinde apoſtataſſet, ſed poſt tres vel quatuor annos ad Eccleſiam rediiſſet, in Curia tamen confeſſus & communicatus, Chinenſes ritus abjurare nollet; reverſuſque ad patriam ſuam in Fogan, ritibus illis nuntium remittere nollet. petitum à Miſſionariis Dominicanis pœnitentiæ Sacramentum, ipſi denegatum fuit. Sed interim ad Chriſti fidem converſâ & baptizatâ uxore ipſius ac filiâ præcellentis ingenii, ab ipſis inſtanter ſollicitatus ad ritus illos abjiciendos, abjicere obſtinate nolens, periculoſa tandem & longa infirmitate errorem ſuum miſerente Deo recognoſcens, illum deteſtatus & toto corde ad Deum converſus fuit, & ſuis illis Ritibus nuntium remiſit, ſeque in ſubſcribendo ut ſupra perjurum fuiſſe cum lachrymis confeſſus eſt; tametſi enim Chriſtiani Chinenſes,

nihil crederent, nec ſperarent à Confucio, nec à progenitoribus ſuis; quia tamen de Gentilibus ritus illos practicantibus contrarium certum erat, per conſequens certum erat Ritus illos à Chriſtianis practicari non poſſe.

Anno 1705. die 8. Aprilis Illuſtriſſimus ac Rmus D. Carolus Thomas de Tournon, Patriarcha Antiochenus, Miſſionumque Orientis cum poteſtate Legati à Latere Viſitator Apoſtolicus, appulſus in Civitatem primariam Provinciæ Chinenſis *Kuang-tunc* nomine *Canton*, velut Paſtor plenus charitate, ſpecialique erga Societatem benevolentia, Patrem Beauvoillierum, Procuratorem Jeſuitarum in China monuit, ut Patres illos certiores faceret magnam illam de Ritibus Sinicis controverſiam adverſus ipſos Romæ jam eſſe deciſam, vel proxime decidendam. Quod cum ita eſſet, neceſſe erat, ut quaſi ex ſeipſis damnatos Ritus amodò dimitterent. Quod ſi facerent, Sanctitas ſua prædilectæ à ſe Societatis honori & famæ conſulens, Decretum ſuum deciſivum nunquam promulgaret. Aſt charitativæ iſti monitioni Jeſuitæ non ſolum ſeſe humiliter non ſubmiſerunt, quin potius per omnes Miſſiones ſuas rumorem ſparſerunt, illas de Ritibus conteſtationes Romæ in favorem ipſorum eſſe deciſas, non ſine perturbatione & confuſione magna aliorum Miſſionariorum. Statim atque ad notitiam Imperatoris pervenit adventus Patriarchæ, tamquam ſupremi Pontificis Legati, omniumque Sinenſium Miſſionum Superioris, per Gubernatores, Vicereges & Capitaneos Provinciarum, ipſum ad ſe ſummo poſſibili cum honore, ſuæ Majeſtatis expenſis, deduci juſſit, deductumque Imperator cum tota Curia iiſdem cum honoribus excepit, quo vel ipſe primogenitus ſuæ Majeſtatis exceptus fuiſſet, ita ut in Civitate Hangceu tunc vulgatum fuerit, viſum hactenus non fuiſſe exemplum, quo quemquam tanto cum honore Imperator exceperat, quo D. Patriarcham.

Conferentiæ Imperatoris cum ipſo ideam magnam ingeſſerunt talentorum ipſius, & Romani Pontificis, tanti meriti, tantæque prudentiæ Miniſtrum habentis,

&

& inde deſiderium magnum concepit ſtrictam cum Sanctitate ſua correſpondentiam ſtabiliendi. Ipſum namque Principem eſſe magnum inferebat ex eo quod ſciret ipſum à Regibus omnibus ac Principibus Catholicis velut patrem ſuum honorari. Et revera bona illa Imperatoris cum Pontifice correſpondentia, optimos habuiſſet pro Miſſionibus iſtis effectus, niſi tam proſpera initia à Jeſuitis in obliquum fuiſſent traducta.

Cum vero die 27. Decembris 1705. ab Imperatore Patriarcha facultatem impetraſſet, in Curia fundandi domum pro Miſſionariis de propaganda, idque Imperator eo ipſo die Jeſuitis communicaſſet, ad ipſorum inſtantiam Imperator facultatem illam revocavit, quia ab ipſis didicit Presbyteros cum Patriarcha in Chinam adveniſſe ad finem perturbandi Ritus in Imperio uſitatos. Et inde factum eſt quod Imperatoris erga Patriarcham benevolentia refrigeſceret, & ipſum ſuſpectum haberet, ſeque ab ipſo alienaret; eo quod Pater Pereira ipſi expoſuiſſet Patriarcham in Chinam veniſſe ad finem depellendi Jeſuitas ex Curia. Et iſte Pater tam violenta cum paſſione alia à veritate aliena Imperatori expoſuit, ut Imperatoris primogenitus Patri Barros exprobraverit, quod Patriarcham odio perſequerentur. Quod cum ipſe negaſſet, à Principe juſſus negationem juramento firmare, jurare auſus non fuit.

Interea Imperator adverſus Patriarcham & Epiſcopum Cononenſem per Jeſuitas exacerbatus, utrumque & Patriarchæ Miniſtros perſequi cœpit, & Cononenſem quidem vix non morti adjudicatum è Chinenſi Imperio exulare juſſit; Patriarcham vero in Macao relegavit, nec Miſſionarium ullum in Imperio ſuo permanere, nec Miſſionem ſuam exercere permiſit, niſi Sinenſes Ritus, à S. D. N. Clemente XI. definitivè damnatos ut ſuperſtitioſos ſequeretur. Iſta omnia per Jeſuitas ab Imperatore procurata ſunt, ut ſoli ipſi in China Miſſionarii permanerent, omnes vero Sinicis Ritibus adverſantes, inde cum infinitarum animarum ſalutis præjudicio pellerentur, prout evidenter demon-

ſtrat Gonzales à S. Petro in libro ſupra memorato, ubi etiam ad vivum exponit horrendas perſecutiones, quas Jeſuitis inſtigantibus Patriarcha ſuſtinuit; perſecutiones utique tantas, ut cauſa fuerint mortis ipſius, haud dubie cauſatæ per dolorem ex tot malis conceptum, quæ in Macao perpeſſus fuit; ex eo utique quod ipſe Patriarcha, S. Sedis à Latere Legatus, & Cardinalis, captivus à ſibi ſubditis detineretur; quod mandata ipſius & cenſuræ contemptui haberentur; quod in Gentilium tribunalibus à Jeſuitis traduceretur; quod ſectatores ſui, & obedientes filii peſſimè tractarentur, & ipſorum aliqui in arce captivi detinerentur; & in ipſiuſmet perſonam captivitatis minæ jactarentur, quod ad januam domus ſuæ Edicta perſonæ ſuæ, Chriſtianæque Religioni injurioſa affigerentur; quod domeſticorum ſuorum egreſſus è domo non permitteretur; quod rerum ad vitam neceſſariarum, ipſius etiam aquæ ingreſſus in domum recuſaretur, ita ut ipſe & domeſtici aquam ſalſam potare neceſſitate compellerentur; quod ſibi ſubditi tympanorum & tubarum clangore ipſi obedire ſub pœna carceris prohiberentur; quod per confœderationem Luſitanorum Macaonenſium cum Mandarinis Gentilibus Viceregis Cantonenſis mandata in favorem Eminentiæ ſuæ executioni non mandarentur; quod ſex Miſſionariis, qui tantis cum incommoditatibus in itinere tam longo perpenſis, biretum Cardinalitium ipſi detulerant, à ſex menſibus in cuſtodia detinerentur, quod invita Eminentia ſua Miſſionarii Dominicani contra fidem datam, contra jus gentium, & contra Imperatoris Edictum compulſi fuerunt, mari ſe committere verſus Coromandelum; quod denique Eccleſia & Chriſtiani perſecutionem tantam ſuſtinerent, ut vix poſſibile eſſet afferre remedium; depulſorumque ex China Miſſionariorum omnium (iis exceptis qui damnatos Ritus Chinicos cum Jeſuitis permittebant) iſtorum malorum omnium Jeſuitas fuiſſe cauſas Gonzales aperte demonſtrat per totum librum ſupra memoratum cujus p. 2. a. 28. & 29. refert

qua-

quatuor ſchiſmaticas & ſcandaloſas propoſitiones, quas contra S. D. N. Clementis Decretum, adverſus Chinicos Ritus, poſt exactiſſimam tot annorum diſcuſſionem emanatum, ab Illuſtriſſimo Patriarcha promulgatum, Pater Ludovicus Porquet Jeſuita publice ſuſtinuit, utique 1. Quod *aſſerens defunctorum animas ſuper Chinicis tabulis requieſcere, contra fidem non peccet.* 2. *Quod Papa infallibili authoritate definire non poſſit Controverſias de Ritibus Chinicis.* 3. *Quod Miſſionarii obedire non teneantur Mandato Illmi. D. Patriarchæ, ſuper Ritibus illis.* 4. *Quod nec Papa, nec Eccleſia, infallibiliter definire poſſit quidpiam eſſe idolum.* Super quibus Jeſuita ille à Patriarcha interrogatus num crederet propoſitiones illas eſſe veras; ipſo eas non diffitente, imo rationibus quibuſdam defendente; A ſua Excellentia juſſus eas ipſi ſcripto tradere, Cenſura notandas, ſi Cenſura notandas judicaret. Pater ipſi actam tradidit, quâ à Domino Patriarcha ad S. Sedem appellabat, & à ſua Excellentia ſæpius revocatus ut juridice ſuper illis interrogaretur, ſuæ Excellentiæ Authoritatem irridens, & contra eam ſcribens, reſpondere noluit. Et iſtam ob cauſam à ſuæ Excellentiæ Commiſſario publice excommunicatus, pro excommunicato ſe gerere recuſavit, nec ipſum Jeſuitæ pro excommunicato habere voluerunt. Denique Chinicos illos Ritus, poſt Pontificiam eorum damnationem, in nova Societatis Hiſtoria Romæ impreſſa nuper adhuc ſuſtinere auſus fuit P. Jouvencius Jeſuita, Rmi Magiſtri S. Palatii mentitus approbationem, quam à ſe non datam Rmus ille Magiſter Romæ palam declaravit.

SECTIO QUINTA.

De Turbis per Jeſuitas excitatis, Occaſione Queſnellianarum Reflexionum, ſuper Novum Teſtamentum.

HIſce etiam turbis initium & progreſſum dedit malè animatus adverſus Eminentiſſimum D. Cardinalem Noaillium Archiepiſcopum Pariſienſem Jeſuitarum animus. Et iſtius quidem animoſitatis cauſa prima fuit inſtitutio parvi Seminarii per ſuam Eminentiam Catalauni facta juxta Concilium Tridentinum, ideo Jeſuitis inviſa, quia Collegio ipſorum, prout ipſis videbatur, damnoſa. Cauſa altera fuit tranſlatio ipſius ad primariam totius Chriſtianiſſimi Regni Sedem Pariſienſem, à Rege, motu proprio abſque ipſorum interventu facta. Siquidem affectant ad Sedes Epiſcopales ſolos ſibi bene viſos à Rege nominari; hoc proinde abſque conſilio ipſorum non fieri, ut Epiſcopos omnes habeant ſibi devotos, ſuiſque nutibus obſecundantes. Suam tamen de iſta tranſlatione diſplicentiam diſſimularunt, uſquedum anno 1696. Illuſtriſſimus Archiepiſcopus, volens quidem Jeſuitarum amicus eſſe, non famulus (nec enim hoc Archiepiſcopum decebat) laudatiſſimam illam vulgavit Inſtructionem Paſtoralem in quo Janſeniſmum ſic damnavit (damnata *Expoſitione fidei catholicæ de gratia & prædeſtinatione*,) velut eum redolente, ut tamen ſe defenſorem declararet in illa materia doctrinæ Sancti Auguſtini, & S. Thomæ, ſanioriſque de amore Dei, pœnitentiâ &c. doctrinæ, adverſus eos qui eam plus nimio emolliebant: addendo ſe, juxta Breve S. D. Innocentii XII. non paſſurum, invidioſo Janſeniſmi nomine traduci probos & Catholicos viros, de quibus legitime non conſtaret, aliquam ex quinque famoſis propoſitionibus tenere.

In hoc ſigno ſeſe recognoſcentes Jeſuitæ, ſuam adverſus ipſum animoſitatem & furorem amplius diſſimulare non valentes, ſeſeque ulciſcendi occaſionem quærentes; cùm eam non invenirent integerrimis moribus ipſius, & doctrina, eam non tam invenerunt

quam

quam ex livore captarunt in approbatione libri cujus inſcriptio eſt, *Novum Teſtamentum, cùm Reflexionibus Moralibus P. Queſnel de Oratorio.* Adverſus quem librum anno 1698. fabricarant, & in vulgus ſparſerant famoſum illud *Problema Eccleſiaſticum, directum ad D. Abbatem Boileau:* in quo Janſenianas quinque propoſitiones ſingulis propè Reflexionum illarum paginis apertè contineri vociferantes, Eminentiſſimum D. Cardinalem, earum approbatorem, calumniatrix impudentia ipſorum traduxit velut *Janſeniſtam declaratiſſimum*, imo & *Janſeniſtarum caput*, idque tanto cum ſcandalo, tantaque cum Eminentiſſimi injuria ut adverſus Problema illud impudentiſſimum, tota inſurrexerit Gallia, cui compertiſſima erant Eminentiſſimi Cardinalis merita, Catholiciſſimaque doctrina. Et ideo Problema iſtud jure optimo damnatum fuit ab Innocentio XII. & Pariſiis per ſupremi Parlamenti Regii decretum, manu carnificis igni datum, & in favillis redactum, velut tanto viro enormiter contumelioſum.

Enimvero ſapientibus omnibus prorſus incredibile erat, in Queſnellianis Reflexionibus ſingulis fere paginis Janſenianas propoſitiones apertè contineri: cùm in libro illo, poſt diligentiſſimum examen, non ſolum nihil ſimile deprehendiſſent ſanctiſſimi & illuminatiſſimi Epiſcopi, & Doctores, ſed doctrinam è contra apprimè Catholicam, & Sancti Spiritus unctione plenam. Imprimis Illuſtriſſimus Vialartius Eminentiſſimi Noaillii in Epiſcopatu Catalaunenſi Prædeceſſor, in Sanctitatis opinione defunctus, ac poſt mortem miraculis clarus Queſnellianas Reflexiones ante Noaillium primus approbavit, & in Paſtorali ſua Inſtructione Paſtoribus & Vicariis diœceſis ſuæ plurimum commendavit dicens, quod earum *Author debuit inſtructus eſſe illa charitate lumino-ſa, de quâ Auguſtinus, & tempore non modico in ſchola Spiritus Sancti, qui divinum novi Teſtamenti librum dictavit, diſcipulus fuiſſe, qui tanta claritate & unctione myſteriorum intelligentiam, & Verbi incarnati doctrinam penetraverit.*

Talem tantumque Prædeceſſorem Eminentiſſimus

noſter ſubſecutus, ante tranſlationem ſuam, palam declaravit, Authorem *ea Spiritus Sancti vi & ſuavitate, qua vel duriſſima corda vincit, doctrinam Evangelicam pertractaſſe*. Poſt ipſum modernus Epiſcopus Catalaunenſis in epiſt. Paſtorali de die 25. Februarii 1697. *non poſſum vobis non commendare pias conſiderationes ſuper novo Teſtamento, quas Eccleſia Gallicana debet Illmo D. Epiſcopo Catalaunenſi defuncto, cujus juſſu in lucem prodierunt, nondum perfectæ, quaſque ab authore longè ampliores melioreſque factas, Illuſtriſſimus Pariſienſis Archiepiſcopus approbavit, & valedicens, vobis reliquit tanquam optimum depoſitum & teſtimonium zeli, quo veſtrum in divinæ legis notitia profectum deſiderabat.*

Eædem Reflexiones magnopere etiam commendatæ fuerunt per Illuſtriſſimum D. Urſæum, Epiſcopum Lemovicenſem, qui & ipſe mortuus eſt in magna ſanctitatis opinione: per Illuſtriſſimum quoque D. Franciſcum, Epiſcopum Aginnenſem, qui eas magna cum eruditione tutatus eſt adverſus paſtoralem Inſtructionem Lucionenſem & Rupellenſem: inſuper per Illmum D. Boſſuetum, Epiſcopum Meldenſem, cujus memoria (ob præclara in Eccleſiam merita, egregia adverſus hæreticos ſcripta, & incomparabilem pro fide Catholica zelum) in benedictione eſt: qui & ipſe earumdem Reflexionum eruditiſſimas ſcripſit vindicias adverſus omnes Jeſuitarum objectiones, quas infundatiſſimas & calumnioſas eſſe ad oculum invictiſſime demonſtravit. Nec in Reflexionibus Janſeniſmum invenit Illuſtriſſimus Harlæus, Archiepiſcopus Pariſienſis, Antijanſeniſta juratiſſimus. Alioqui eam per totam Diœceſim ſuam cum applauſu legi non permiſiſſet.

Poſt hæc omnia quid adhuc fecit Eminentiſſimus? Conſtat ex epiſtola ipſius ad Illuſtriſſimum D. Epiſcopum Aginnenſem infra referenda, ipſum, ſtatim ut didicit declamationes nonnullorum adverſus Reflexionum librum, nonnullaſque expreſſiones ſeu propoſitiones ab ipſis trahi in pravum ſenſum (quod non contigit niſi pluribus annis poſt primas iſtius libri editiones) eum de novo accuratiſſime examinari feciſſe, per deputatos

à

à ſe Doctores maxime idoneos, ab omnique novarum doctrinarum ſuſpicione alieniſſimos, cum mandato, ut ab eo removerent, quidquid vel minimam ingerere potuiſſet ſuſpicionem vel umbram latentis erroris. Quod & factum eſt, & pariter juſſu Eminentiſſimi adjecta & confecta ſpecialis tabula in qua deſignarentur loca, in quibus Author evidenter docet contradictorium quinque famoſarum Janſenii propoſitionum, eaſque expreſſiſſime condemnat.

Cum ſecundum exactiſſimam correctionem & additionem iſtam, nova editio facta fuerit, quid amplius ab Eminentiſſimo deſiderari potuit? Et quæ rationabilis ſupereſſet ſuſpicio latentis in libro illo Janſeniſmi? Non mirum proinde, quod nova editio iſta maxima cum æſtimatione ab omnibus paſſim laudata fuit, à nonnullis etiam primariis Jeſuitis, quos inter fuit R. P. de la Chaiſe tunc Confeſſarius Regis, antea S. Theologiæ Lugduni Profeſſor. De quo Illuſtriſſimus Dominus Epiſcopus Aginnenſis in ſua ad Illuſtriſſimos Epiſcopos Lucionenſem & Rupellenſem Epiſtola tanquam veritatem certiſſimam teſtatur, quod à prænobili quodam de curia Domino interrogatus, quomodo legeret Reflexionum librum qui de Janſeniſmo dicebatur ſuſpectus? *Quid dicis?* (inquit P. de la Chaiſe) *damnarine poteſt liber tam bonus? Fatebor tibi ſinceriſſime, quod à biennio deſumam ex eo materiam quotidianæ meditationis meæ, non modicam ſentiens delectationem de eo quod continet.* Idem quoque R. P. de la Chaiſe ipſimet Regi Chriſtianiſſimo librum illum præ manibus habenti, & interroganti num aliquid eſſet quo impediretur eum legere? reſpondiſſe fertur à viro fide digno (de ea ſe bene informatum certificante) quod eum omni cum ſecuritate legere poſſet. Denique à pluribus Sorbonicis Doctoribus idem approbatus fuit & plurimum commendatus; quemadmodum & à Rdo. admodum Patre eximioque Doctore Jacobo Janſens Elinga, Inferioris Germaniæ Ord. Prædicat. Provinciale, ejuſdemque Ordinis Miſſionariorum Præfecto Apoſtolico in Belgio confœderato, qui in approbatione libri cujus inſcriptio eſt, *Lettres d'un*

 Theo-

Theologien à un de ſes amis à l'occaſion du Probleme Eccleſiaſtique, dicit quod *tantum abeſt, ut aliquas iſtarum quinque propoſitionum contineant, imo vel oleant* Queſnellianæ Reflexiones Morales, *quod ex oppoſito...... diametraliter iiſdem opponantur, ſintque planè conformes doctrinæ & phraſi præclariſſimorum Eccleſiæ Doctorum, SS. Auguſtini & Thomæ, eorumdemque omnium Diſcipulorum.* Unde & per totum Galliæ regnum vicinaſque provincias, per totos quadraginta annos, Queſnellianæ Reflexiones maximo cum fructu, ædificatione & voluptate lectæ fuerunt ab omnibus paſſim Sæcularibus & Regularibus, utriuſque ſexus, clericis & laicis, Sacerdotibus & Epiſcopis, abſque animadverſione ullius in illis erroris. Sed non ideo ceſſavit *maledictus furor* Jeſuitarum, *quia pertinax eſt indignatio eorum, quia dura.* Cujus livore ardentes, nonnullos Epiſcopos ſibi devotos & mancipatos ſuſcitarunt, qui ſeſe ipſis adjungentes, adverſus Eminentiſſimum earum approbatorem tam Regi, quam Romano Pontifici litteras ſcriberent felle & amaritudine plenas, & in ſupremo gradu ſenſibiliter offenſivas perſonæ, in tam Eminenti dignitate conſtitutæ. Tales ſcripſerunt Epiſcopi Lucionenſis & Rupellenſis, ſtylo adeo ferreo ut ſuam Eminentiam traducere non vererentur, velut omnium Eccleſiæ inimicorum patronum, hæreticorum & errorum authorumque peſtilentium fautorem, Epiſcoporum pro ſana doctrina zelantium perſecutorem injuſtum, furibundum, vindicativum, Janſenii & Janſeniſtarum defenſorem &c. ſed in ferociſſimis litteris illis quemadmodum & in Paſtorali eorundem Inſtructione, manum Joab recognovit Eminentiſſimus, manum utique Jeſuitarum ſive Patris Tellier de quo ne dubium ſupereſſet, Deo ſic diſponente, in manus ipſius pervenit litterarum faſciculus apertus, in quo epiſtolam invenit D. Abbatis Bochard ad Illuſtriſſimum Epiſcopum Claromontanum avunculum ſuum, Jeſuitarum ſive P. Tellier adverſus Eminentiam ſuam Jeſuiticas cabalas & tricas manifeſtantem; per eam quippe ipſam certiorem faciebat de longa ſuâ cum Pater Tellier con-

ferentia, circa controverſiam vertentem inter Epiſcopos Lucionenſem & Rupellenſem, & ſuam Eminentiam, circa quam judicium ſuum Rex ſuſpendebat; ſic tamen ut jam parata eſſet ſententia à Rege pronuntianda, per eumdem Tellerium compoſita, per quam levis quidem ſatisfactio Eminentiæ ſuæ facienda decernebatur; victoria tamen ſic Epiſcopis illis adjudicabatur, ut damnato Queſnelli libro, Eminentiſſimus Cardinalis hæreſis Janſenianæ fautor declararetur. Juſtitia proinde ſupradictis Epiſcopis ſic fieret, ut Eminentiſſimus revocare juberetur Paſtorale Mandatum ſuum, menſe aprili noviſſimo vulgatum adverſus Paſtoralem Inſtructionem ipſorum, iſtiuſque Inſtructionis lectionem permittere in Diœceſi ſua, ſicut & lectionem Inſtructionis Vapincenſis, non obſtantibus erroribus quos Eminentiſſimus eſſe declaraverat in Inſtructionibus illis.

Siquidem in Lucionenſi & Rupellenſi pag. 429. & pag. 125. & 126. traditur doctrina favens tertiæ propoſitioni Janſenianæ, Baiique errores renovans.

Pag. 133. aperte declaratur; libertinorum crimina, quamlibet horribilia, idololatrias, ſacrilegia, blaſphemias, homicidia, adulteria, non eſſe niſi peccata improprie dicta, punitione non digna, ſi commiſſa eſſent à deſtitutis gratia Dei, tametſi ea ſe indignos reddidiſſent per peccata præcedentia.

In Vapincenſi verò pag. 39. victrix delectatio eſſe dicitur fundamentale principium doctrinæ Janſenianæ; Janſeniana proinde reputabatur doctrina tradita in Catholicis ſcholis prope omnibus, etiam Romæ, ſciente & permittente ſummo Pontifice.

Pag. 133. cenſurâ notatur retractatio concluſionis qua P. Beſchefer Jeſuita erroneum vocaverat opinionem, à culpa lethali non excuſantem peccata obduratorum gratia ſufficiente deſtitutorum.

Pag. 38. & 39. dicitur, liberum arbitrium non eſſe liberum ad meritum & demeritum, niſi conſtitutum ſit in æquilibrio inter gratiam & concupiſcentiam, ita ut tot in ipſo ſint gradus gratiæ, quot cupiditatis. A-

lias

lias ipſius crimina non fore niſi peccata impropriè dicta, nullius pœnæ meritoria: quia ſine libertate facta.

Pag. 27. juris naturalis ignorantiam à peccato excuſare, etiamſi quis eam culpa ſua cauſaverit, directè vel indirectè.

Pag. 30. fornicationem committi poſſe per ignorantiam invincibilem, tametſi cauſatam per proprium peccatum antecedens.

Pag. 28. & 37. Doctrinam aſſerentem, quod ſolo inferni timore, non concipiatur odium peccati, nec excludatur voluntas peccandi, eſſe erroneam, ea diminui virtutem Sacramenti.

Pag. 31. 32. & 33. abſolvendos eſſe pœnitentes, etiam ſufficienter non probatos.

Pag. 32. 33. & 37. peccata publica eſſe remittenda abſque pœnitentia publica.

Pag. 31. indulgentiarum effectus, ſine ſpiritu pœnitentiæ recipi poſſe.

Pag. 42. Sancti Auguſtini Scripta de gratia eſſe periculoſa & adeo obſcura, ut hactenus non ſciatur, à quibus melius ſint intellecta, an à Thomiſtis, an à Moliniſtis.

Et quamvis Inſtructiones illæ Lucionenſis, Rupellenſis & Vapincenſis, omnes contineant errores à Jeſuitis hactenus probatos, nec unquam ab ipſis condemnatos, etiam poſt Eccleſiæ condemnationes, vult equidem Tellerius Inſtructiones illas curſum habere in Eccleſia Dei.

Nec hoc ſolum continetur in epiſtola D. Abbatis Bochard, ſed & ſecreta adverſus Eminentiſſimum cabala, quam Pater Tellier moliebatur, Epiſcopos ſibi devotos ut adverſus ipſum ſcriberent concitando. Vidi (inquit) *pluſquam triginta epiſtolas præcipuorum de Clero, juſtitiam à Rege poſtulantium adverſus Eminentiſſimum. Et mihi Tellerius dixit quod ante dies octo totidem adhuc expectaret. Secretum promittitur omnibus qui ſcripturi ſunt, nec à ſua Eminentia, nec à publico unquam cognoſcendis. Honorem habeo Illma D. T. tranſmittendi exemplar epiſtolæ ad Regem: cui ut ſignaturam tuam ap-*

po-

ponere digneris Pater Tellerius rogat, Idem ferè paulò poſt de quodam mandato dicit. Sic ergo à Jeſuitis caballantibus Mandata fabricantur Epiſcopalia, quibus ſola addenda eſt Epiſcoporum ipſis devotorum ſignatura. Quid poſt hæc mirum, ſi quando ſimilium nubes appareant Mandatorum, alium ab ipſis laborem non poſtulantium, ſolius ſignaturæ?

Talis Mandati ſive Inſtructionis Paſtoralis exemplar inventum eſt in epiſtola Abbatis ſupra nominati, in quo facile quiſque recognovit ſtylum epiſtolæ Epiſcoporum Lucionenſis & Rupellenſis ad Regem.

Nemo poſt hæc obſtupeſcet, quod epiſtola iſta ſtylo ferreo ſcripta ſit, utpote à Jeſuitis nihil niſi furorem, & vindictæ livorem ſpirantibus fabricata. Interrogatus nihilominus à Rege ſuper iſto negotio Tellerius ipſi juramentum obtulit, in eo nullam ſe partem habere, ſed de ſuæ Majeſtatis religione fuit, juramentum non acceptare, utpote quod certiſſime perjurium fuiſſet.

Jeſuiticis nihilominus artibus ſeu dolis & calumniis Rex circumventus una cum dictis Epiſcopis, Societati mancipatis, ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum Clementem XI. litteras dedit pro obtinenda adverſus Queſnellianas Reflexiones Conſtitutione, & facile obtinuit, Eminentiſſimo earum approbatore in Romana curia ob politicas rationes jam non bene viſo: eo quod anno 1705. præſidens Cœtui generali Cleri Gallicani cum reliquo Cœtu ſtetiſſet pro opinione Ultramontanis non probata, quod ſcilicet Epiſcopi jure divino, cum Papa Conjudices ſint cauſarum fidei, non ſimplices executores deciſionum papalium. Vir conſiderabilis, circa id tempus Romæ exiſtens, inde redux, Pariſiis palam teſtificatus fuit, ſe dum Eminentiſſimo Cardinali Fabrono valediceret, ſibi ab ipſo dictum, quod in Queſnellianis Reflexionibus Roma inveniret unde Cardinalem Noaillium humiliaret pro eo quod in Cœtu illo pro Romanæ Curiæ prætenſionibus non ſtetiſſet.

Rebus ergo ſic ſe habentibus difficile non fuit Je-

ſuitis (quorum magna nimis Romæ, ſicut & in aula Regis Chriſtianiſſimi potentia eſt) Pontificiis Miniſtris & Aulicis illud ipſum perſuadere quod per calumniam Regi perſuaſerant, dictas Reflexiones erroribus plenas eſſe, nihilque aliud iis contineri niſi purum putum Janſeniſmum, pietatis ſpecie coloratum, maxime cum earum Authorem, juratum Janſeniſtam eſſe Janſeniſtarumque Coryphæum jam ante perſuaſiſſent. Et id ipſum pari facilitate Cenſoribus à Pontifice deputatis, ipſique etiam Pontifici per ipſos, ſive per calumnias ſuas & dolos ſub-&ob reptitie perſuaſerant. Subreptitie verum ſubticendo, quo cognito Cenſores aliter cenſuiſſent. Obreptitie ipſis falſa ſuggerendo, quorum etiam falſitate cognita, Reflexiones illas cenſura dignas non judicaſſent. Quare enim cenſura dignas cenſuerunt? Quia ex una parte ipſis per calumniam Jeſuitæ perſuaſerunt, earum Authorem juratum eſſe Janſeniſtam, Pontificiæ authoritatis & Eccleſiæ contemptorem &c. in pravo proinde ſenſu ſuas illas Reflexiones intelligere. Ex alia vero parte ipſis ſubticendo Reflexionum illarum vindicias factas per Authorem integerrimum, omni ex optione majorem qui cum appellari poteſt fidei & Eccleſiæ defenſor, eruditione & fidei zelo parem non habens in Epiſcopis Galliæ, & vix parem habens Romæ, Boſſuetum utique, dum viveret Epiſcopum Meldenſem, qui in vindiciis illis ad oculum demonſtravit in Reflexionibus illis prorſus rejici & improbari damnatum ſenſum quinque propoſitionum, nihilque contineri niſi apprime Catholicum. Quod & Queſnellus ipſe pari evidentia demonſtravit in Apologetica earum Expoſitione & centies aliàs. Et ut Sanctitatem ſuam, Cenſoreſque de eo certiores faceret, ante earum damnationem audientiam, quæ nulli ſcelerato denegatur, humiliter poſtulavit, ſed Jeſuiticis ſeu Jeſuitarum, Aulicorumque ipſis devotorum artibus factum eſt ut non impetrarit.

Et ſic prodiit Conſtitutio damnans centum & unam propoſitiones, earumque authorem depingens, velut unum *ex falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in veſ-*

veſtimentis ovium, ſive velut unum ex magiſtris illis mendacibus; & in deceptione illuſoribus, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes, introducunt ſectas perditionis, ſub imagine Sanctitatis: utque facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem & ſeſe divinæ legis ſententiis velut quibuſdam velleribus obvolutus, ſanctarum Scripturarum, adeoque ipſius etiam novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam aliorumque perditionem depravans nequiter abutitur: antiqui ſcilicet, à quo progeniti ſunt, mendacii Parentis exemplo, ac magiſterio edocti &c. Depingitur ergo velut perditiſſimus hæreticus, ſub pietatis ſpecie ſuas hæreſes ſpargens. Ac ſic ſpiritualiter occiditur ſive vita civili, fama ſcilicet & honore modo horribili ſpoliatur Quod non videtur fieri potuiſſe, niſi prius audiretur. Quemadmodum enim nullus inauditus ſpoliari poteſt vita corporali, ita nec civili, quæ carior eſt corporali. Inauditum namque, ſive corporaliter, ſive civiliter occidere, eſt contra leges naturales, divinas & humanas; ab ipſis etiam gentilibus obſervatas. Unde Act. 25. *non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquàm is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi accipiat, ad abluenda crimina.* Et ne primos quidem parentes noſtros inauditos Deus condemnavit.

At veriſimile non eſt Sanctiſſimum D. N. Clementem XI. contra leges divinas & naturales Queſnellium presbyterum inauditum damnare, & civiliter occidere voluiſſe, niſi per Jeſuiticas calumnias, doloſaſque ſub- & obreptiones circumventum. Nec certe impoſſibile eſt ipſum taliter circumveniri; teſte namque celebri Authore tractatus de libertatibus Eccleſ. Gallic. Romæ impreſſi, & plurimum commendati, l. 2. c. 3. *tamen illud Sancti Spiritus, quod ſummo Pontifici adeſt, cum explicanda ſunt fidei myſteria, & tradenda morum præcepta, non perpetuò illa hypocritarum fraudes, Aulicorum adulationes, improborum mendacia detegit, non adverſus ambitioſorum importunitates, Magnatum preces, ſuſpecta officialium conſilia immotum ſervat. Quod ſi (quòd tamen ſine gravi fundamento ſuſpicari nefas eſt) ſummus* Pon-

Pontifex aliquo ulciſcendæ injuriæ..... aliove privato affectu impelleretur ad præcipiendum aliquid ſuæ Poteſtatis limites excedens, aut juſtitiæ repugnans (nec enim altitudo & ſanctitas officii ſanctum facit) num ſiquid hujuſmodi contingeret, ab exequendo mandato non liceret abſtinere? (v.g. ab executione mandati prohibentis lectionem librorum ad neceſſariam innocentis adverſus iniquorum calumnias defenſionem editorum: quæ defenſio cum juris ſit naturalis ac divini; nulla eſſe videtur in terra Poteſtas, quæ eam prohibere poſſit) *Poſſunt igitur, diſſimulantibus etiam Summis Pontificibus, expendi novæ leges, antequam recipiantur ut ſi quæ prodierint, quibus non ſit neceſſe, vel etiam expediens parere, ſuſpendatur executio, ac ſuſpenſionis cauſa ſignificentur dummodo id cum bona fide, reverentia debita, & intentione ſincera fiat.*

Ubi quod celebris Author ille dicit, dicit poſt Gregorium Magnum Dial. l. 1. c. 4. ubi ſic: *Quid miraris, quia fallamur, qui homines ſumus........ David, qui Prophetiæ ſpiritum habere conſueverat, contra innocentem filium Jonathæ ſententiam dedit..... Quid ergo mirum, ſi ore mentientium aliquando in aliud ducimur* (contra veritatem utique, & innocentiam) *qui prophetæ non ſumus. Multum vero eſt, quod uniuſcujuſque Præſulis mentem curarum denſitas devaſtat, cumque animus dividitur ad multa, fit minor ad ſingula; & propterea facile ei in una qualibet re* (præſertim in factis doctrinalibus, & perſonalibus, non revelatis) *ſubripitur.*

Et poſt S. Auguſtinum, Pelagium I. & II. alioſque ſanctos Patres S. Bernardus l. 2. de conſiderat. c. 1. Eugenium III. alloquutus ait Romanis Pontificibus adeo frequentem contingere deceptionem ex facilitate credulitatis, ut ipſorum vix ullus à vitio iſto ſit immunis: *Eſt vitium* (inquit) *cujus ſi te immunem ſentis, inter omnes quos novi, in his qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me judice, ſolitarius. Quia veraciter ſingulariterque levaſti te ſupra te, juxta Prophetam. Facilitas credulitatis hæc eſt, cujus calidiſſimæ vulpeculæ Magnatum neminem comperi ſatis caviſſe verſutias. Inde eis ip-*

ſis pro nihilo ira multa; *inde innocentium frequens addictio. inde præjudicium in abſentes*, dum inauditi damnantur. Sed & S. Thomas quodlib. 9. a. ult. Scotus, Joannes de Neapoli, S. Antoninus, Almainus, Dionyſius Carthuſianus, Melchior Canus, Franciſcus à Victoria, Joannes à St. Thoma, Gonet, Contenſon, Petrus Marchantius, Hauſeur, Cardinales à Furno (dictus poſtea Benedictus XII.) de Turrecremata, Oſius, Baronius, Bellarminus, Pallavicinus, de Laurea, Aguirius, Cuſanus, Perronius, Richelius. Et è Societate (præter Bellarminum & Pallavicinum) Sirmondus, Molina, Tannerus, Becanus, Michael de Elizalde, Veronus, &c. Societatis Generalis Aquaviva, in libello ſupplici, quem Societatis nomine, anno 1605. Paulo V. ſub initium Auguſti obtulit, in quo dicit facta humana quotidiana, etiam doctrinalia, ſic definiri non poſſe, ut ad fidem pertineant: *quis etiam dicat, pertinere ad fidem, quod hic aut ille.... vel exiſtimaverit, vel docuerit? Res quidem* (ideſt dogma, quod in ipſo legitur,) *ad fidei fortaſſe objectum ſpectare utcumque poteſt, fuiſſe autem illos hujus vel illius ſententiæ, niſi ex ipſorum ſcriptis, ſive evidenter, ſive probabiliter colligatur, ambiguum erit & obſcurum. Fide proinde catholica definiri non poterit. Cùm enim Romanus Pontifex.... non poſſit novos libros* CANONICOS SCRIBERE, ET NOVOS, FIDEI ARTICULOS CONDERE.... *ſequatur neceſſe eſt ſacrarum litterarum, & divinarum Traditionum authoritatem, vel ſanctorum Patrum & Theologorum conſenſionem vel communem quemdam totius Eccleſiæ ſenſum, & quaſi guſtum, quorum nihil ſpectare poteſt, cùm de privati hominis ſententia diſputatur. Nam ...... Spiritus Sanctus Romano Pontifici adeſt, ut in rebus fidei declarandis, explicandiſque ſacris Litteris, apoſtoliciſque traditionibus, quibus principia fidei continentur nunquam fallatur, aut erret; in privatorum verò dictis declarandis, quæ humano ſtudio ac diligentia deteguntur vereor an poſſit hanc ſibi infallibilem Sancti Spiritus aſſiſtentiam certo polliceri.*

Cùm igitur ex proxime dictis certum videatur, Beatiſſime Pater, Sanctitatem veſtram ſicut & aulicos ſuos

ac Miniſtros per informationes falſas, doloſaſque ſub- & obreptiones Jeſuitarum decipi & circumveniri potuiſſe circa intelligentiam Queſnelianarum Reflexionum, quemadmodum, ipſa etiam Concilia œcumenica VI. VII. & VIII. circumventa fuerunt circa intelligentiam Epiſtolarum Honorii Papæ ad Sergium Patriarcham Conſtantinopolitanum (prout cenſent Eminentiſſimi Cardinales Baronius, Bellarminus, aliique Theologi multi) humillime ſupplicant Sanctitati veſtræ, fideles quamplurimi, quatenus permittere dignetur ſibi repræſentari anguſtias animarum ſuarum certe magnas, quas patiuntur à tempore quo ipſis notificata fuit Conſtitutio *Unigenitus*. Et anguſtiarum quidem cauſa ex una parte eſt voluntas firma qua adhærere volunt Sedi Apoſtolicæ, Eccleſiæque Romanæ quæ mater eſt aliarum Eccleſiarum, & centrum unitatis fidelium, ex alia parte Conſtitutionem illam veſtram concordare non poſſunt cum Conſtitutionibus ſeu deciſionibus ac declarationibus plurimorum Prædeceſſorum veſtrorum; Conciliorumque Africanorum & Arauſicani II. per ipſos ſolemniter approbatorum, quibus Sancti Auguſtini de gratia per ſe efficaci, ipſiuſque ad ſingulos pietatis actus neceſſitate, & infallibili poteſtate doctrina canonizata eſt velut ad fidem pertinens, nec cum primo ſymboli articulo, quo credimus in Deum Patrem omnipotentem, etiam reſpective ad cauſas liberas, prout Auguſtini aliorumque Sanctorum Traditio docet. Exempli gratia Sanctitas veſtra damnat hanc propoſitionem ordine decimam: *Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.* Sed ut expreſſiſſime aſſerit S. Auguſtinus in l. de corrept: & grat. c. 14. *Non eſt dubitandum, voluntati Dei, qui in cœlo & in terra omnia quæ voluit fecit..... humanas voluntates non poſſe reſiſtere, quominus faciat ipſe quod vult, quandoquidem etiam de ipſis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult facit.... ſine dubio habens humanorum cordium quo placet inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem.* Quod pluribus ibidem exemplis oſtendit fieri ſalva hominis li-

libertate. Quod & diſerte tradit Scriptura 2. Paralipom. 20. *Domine... in manu tua eſt potentia, nec quiſquam tibi poteſt reſiſtere.* Et Eſther 13. *Domine Rex omnipotens, in ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſrael.* Et revera ſalvavit Iſrael, convertendo cor Regis ab indignatione ad manſuetudinem prout dicitur c. 15. *Cor Regis* (inquit Auguſtinus l. 1. contra duas epiſt Pelag. c. 20.) *occultiſſima & efficaciſſima poteſtate convertit & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem.... Numquid...... oppugnavit liberum hominis arbitrium? Abſit: ſed omnipotentis...... auxilium miſericordiſſimum commendavit.*

Sed & damnatio cæterarum de gratia propoſitionum eſſe videtur damnatio omnipotentiæ Dei reſpectivè ad creaturas liberas, ſicut & damnatio perpetuæ Traditionis Sanctorum Patrum, Doctrinæque de gratia primariarum Catholici Orbis Scholarum, Auguſtinianæ ſcilicet, & Thomiſticæ. Damnatio propoſitionum concernentium differentiam inter vetus & novum Teſtamentum eſſe damnatio differentiæ quam S. Paulus tradit in epiſtola ad Romanos, & ad Galatas.

Cæteras Reflexionum propoſitiones gratiam concernentes laudatus Meldenſis Epiſcopus pag. 8. 22. & 24. pari evidentia demonſtrat non continere niſi approbatam ab Eccleſia S. Auguſtini doctrinam à Chriſto in Evangelio, & ab Apoſtolo Paulo in epiſtolis ſuis traditam, per conſequens niſi ea damnata, damnari non poſſe.

Gratiam proinde omnipotentem, ſeu victricem delectationem corda quamlibet obſtinata invincibiliter vincentem, & facientem libere velle quod nolebant, à S. Auguſtino cum approbatione ſanctæ Sedis, totiuſque Eccleſiæ Catholicæ eſſe manifeſte traditam velut fide certam, videtur extra dubium.

Pag. 24 In eo præſertim conſiſtere diſcrimen inter gratiam ſtatus naturæ corruptæ, & ſtatus naturæ innocentis.

Pag. 27. Deſerendas non eſſe locutiones S. Auguſtini eo prætextu quod iis utentes ab adverſariis traducantur

tur ut Janſeniſtæ, cum certum ſit ab ipſis calumnioſe traduci innocentes.

Pag. 28. Pro explicanda mandatorum in juſtis poſſibilitate audiendum eſſe S. Auguſtinum, ad quem Concilium Tridentinum nos remittit, dum pro ea explicanda verba mutuatur iſtius Sti. Doctoris.

Pag. 34. In puncto gratiæ efficacis, neceſſaria ad quodcumque opus chriſtianæ pietatis, ſapientiſſimam ſcholam St. Thomæ cum St. Auguſtini ſchola eſſe concordem.

Pag. 63. Doctrinam iſtam non dependere ab expreſſionibus ſcholæ, quamlibet bonis.

Pag. 71. Nec iſta in materia, nec in aliis dandum eſſe pro definito, quod definitum non eſt, ideſt dogmaticas definitiones extendendas non eſſe ultra id quod exprimunt, in ſenſu naturali & obvio; nec ſub damnatis comprehendendas, niſi eas quæ iſto ſenſu in Decretis comprehenduntur; nec fas eſſe ex iis arbitraria deducere conſectaria, ab accuſatis non conceſſa, ſed evidentia duntaxat, quæ à nemine negari poſſunt.

Pag. 11. Demonſtrat ab adverſariis Reflexionum malitioſe ſupprimi loca expreſſiſſima, in quibus Reflexionum author clariſſime dicit gratiæ plerumque reſiſti.

Pag. 13. ab iiſdem pari malignitate ſupprimi loca, in quibus manifeſte dicit gratiam non neceſſitare.

Pag. 14. Oppoſitum non ſequi ex eo quod cum S. Auguſtino & divina Scriptura dicat gratiæ reſiſti non poſſe.

Pag. 22. Demonſtrat doctrinam eſſe S. Auguſtini, quod gratia de ſe efficax & victrix, neceſſaria ſit ad omnes pietatis actus.

Pag. 24. Solvit objectionem in contrarium.

Pag. 27. Demonſtrat doctrinam libri Reflexionum aperte rejicere impoſſibilitatem mandatorum.

Pag. 33. 37. 40. & ſeqq. juxta divinam ſcripturam & SS. Patres dari verum poſſe, quod non complectitur omne neceſſarium ad agere, quod qui habet orare debet pro pleniori poſſe, quod S. Auguſtinus vocat poſſibilitatem cum effectu, conſiſtitque in ipſo velle & agere.

Pag. 67. oſtendit, gratiam fidei non omnibus dari.

Pag.

Pag. 78. Demonſtrat catholicum ſenſum Authoris propoſitionum quibus aſſerit, ſine gratia nihil nos poſſe, niſi malum.

Pag. 79. Catholicum ſenſum propoſitionum ipſius de virtutibus Theologicis, à charitate ſeparatis.

Pag. 83. Catholicum ſenſum propoſitionum de timore inferni.

Pag. 86. Catholicum ſenſum propoſitionum de excommunicatione, & perſecutionibus ſervorum Dei.

Pag. 90. Catholicum ſenſum propoſitionum de membris Chriſti & Eccleſiæ.

Jure ergo merito propoſitiones illas in ſenſu prorſus catholico intellexerunt, atque intelligendas eſſe, & ſic ab Authore intellectas fuiſſe cenſuerunt tot ſanctiſſimi & ſapientiſſimi Epiſcopi & Doctores ſupra laudati. Viderunt enim Authorem ipſum diſertiſſimè ſic explicare, viderunt eundem à Janſeniſmo alieniſſimum eſſe, damnataſque propoſitiones omnes expreſſiſſimè rejicere, & damnare. Audiendus proinde hîc Eminentiſſimus Cardinalis Noaillius in epiſt. ad Epiſcopum Aginnenſem, in qua & ipſe ſeipſum à Janſeniſmo manifeſtè juſtificat, dicens: „ A primâ juventute ad ſtatum ec„ cleſiaſticum formatus, in curſuque ſtudiorum meo„ rum adjutus fui per defunctum Patrem Amelote, „ cujus averſio magna à Janſeniſmo omnibus notiſſima „ eſt. Ipſius conſilio ſtatui adhærere doctrinæ S. Au„ guſtini & S. Thomæ, nec erubeſcam duorum San„ ctorum Doctorum illorum eſſe diſcipulus. Inde „ factum, ut quaſi naturaliter averſus eſſem ab opinio„ nibus Molinæ. In Epiſcopatu tamen cum Eccleſia „ toleravi quidquid Eccleſia tolerat, in Eccleſiæ mini„ ſterio indifferenter uſus opera etiam eorum, qui „ Moliniſtæ dicebantur, dummodo digni eſſent, nec „ in animarum directione laxiora ſectarentur opina„ menta; tametſi mei muneris eſſe duxerim non per„ mittere, ut Moliniſmus velut fidei dogma traderetur. „ Dummodo hoc caveretur, libertatem Theologis re„ linquendam cenſui, nec imponendum ipſis jugum, „ quod nec ab ipſis Conciliis œcumenicis impoſitum

„ eſt, ſed curandum ut ſervetur *in neceſſariis unitas*,
„ *in dubiis libertas, in omnibus charitas*.

„ Præviſum eſt à me periculum, cui me exponebam, ſectando viam iſtam, & jam pluſquam ſatis expertus ſum inde ſubſecutas ſuſpiciones, officia mala, denuntiationes odioſiſſimas, & apertas contra me conjurationes. En fructus notoriæ adhæſionis meæ ad veritatem. Sic vocare lubet eam, quam ſequor, doctrinam, utpote quam Sedes Apoſtolica ſuam fecit, ſuoque favore ſemper fovit & commendavit, viſibilique patrocinio ſuo communivit, velut ſacræ Scripturæ & Traditioni conformem. Verbo, ſi S. Auguſtini & S. Thomæ doctrinam ſequi, hoc eſt Janſeniſtam eſſe, vel Janſeniſtarum fautorem, palam declaro me, quidquid tandem acciderit, ad ultimum uſque vitæ ſpiritum, hoc ſenſu Janſeniſtam fore, Janſeniſtarum fautorem, cum ſpe & fiducia magna, me in Tribunali Domini mei Jeſu-Chriſti accepturum retributionem amatoribus veritatis promiſſam.

„ Nec ideo aliter me loqui oportet, quod etiam Novatores ſubinde ſic loquantur, glorienturque ſe S. Auguſtini & S. Thomæ diſcipulos eſſe: quia ut S. Auguſtinus dicit, Oves non ideo deponere debent pelles ſuas, quod iis etiam lupi ſubinde ſe contegant.

„ Nec tibi jam novi aliquid dico, ſed illud ipſum quod dixi tota vita mea; abſque alio inter tempus præſens & præteritum diſcrimine, niſi quod prioribus annis nemo eſſet, qui in eo notaret quidpiam cenſurâ dignum; noviſſimis verò hiſce annis non deſint qui omnia perturbare affectantes mihi vertunt crimini, quod antehac erat abſque crimine.

„ Nec ad hoc demonſtrandum meliori opus eſt teſtimonio, quam Mandati mei Paſtoralis, quod in adventu meo ad Archiepiſcopatum Pariſienſem publico dedi. In eone perſonam alteram indui? In eone me occultavi? In eone ſenſus meos diſſimulavi vel emollivi? An erubui Evangelium gratiæ? Ipſiſſimum libenti animo,

„ animo, Pauli Apoſtoli Evangelium nuncupo: cùm „ enim myſterium vitæ Jeſu Chriſti, inter homines „ converſantis, quatuor ſcripſerint Evangeliſtæ: Magnus Apoſtolus ille ſpecialiter ſe applicaſſe videtur ad „ exponendum nobis Evangelium gratiæ, ac regni „ Jeſu Chriſti Domini noſtri in animabus.

„ Statim ut Mandatum illud noſtrum apparuit, non „ ſolum ingenti plauſu Romæ & in Gallia acceptum „ fuit, ſed & ultra vota mea magnificatum, & diu „ collaudatum.

„ Sed poſt tam diuturnas & tam magnificas laudes „ vix comprehenſibile eſt, quomodo nonnullos non „ puduerit, illud *Janſeniſticæ fidei profeſſionem* appellare. „ Inde (vir illuſtriſſime) cognoſces, hodie eſſe homines, quorum fides, *fides* eſt *temporum*, non fides „ Eccleſiæ, quæ omni tempore & loco una eſt; utpote cujus regula una omnino eſt, *cui nemo præſcribere poteſt, non ſpatia temporum, non patrocinia perſonarum, non privilegia temporum.*

„ Simile quid accidit libro, adverſus quem tanta „ hodie tempeſtas in Eccleſia ſuſcitatur. Eum, ut „ ſcis, in diœceſi Catalaunenſi, ab annis triginta reperi, „ dum ad eam regendam vocatus fui. Primam ipſius „ editionem non ſolum approbaverat, ſed & omnibus „ Paſtoribus ſuis plurimùm commendaverat Illuſtriſſimus Vialartius, cujus memoria adhuc ibi eſt in benedictione. Obſervavi, quod non ſolum nullum „ cauſaſſet malum, quin magnum potius bonum, per „ facilitatem, quam Paſtoribus procurabat inſtruendi „ animas ſibi commiſſas, tamque parvulis & ſimplicibus, quam magis idoneis ſancta explanandi Evangelia, nullam apud ipſos excitando curioſitatem, „ nec diſputationem circa materias de gratia hodie „ controverſas, nec vel minimam tentationem adhærendi pravæ ulli doctrinæ. Quod cum plurium annorum experientiâ didiciſſem, meritò cenſui me „ conſentire poſſe, ſicut per publicum Mandatum „ conſenſi, in continuatum uſum ipſius.

„ Dum dedi Mandatum iſtud, liber authoritatem

„ habebat per approbationem plurium doctorum, & „ in publico approbationem generalem omnium, „ ita ut jam exhauſtæ eſſent plurimæ editiones ipſius, „ ob fructum magnum quem ex lectione ipſius fideles „ percipiebant; & Illuſtriſſimus Harlæus, Prædeceſſor „ meus (cujus adverſus Janſeniſmum vigilantia & at- „ tentio magna omnibus nota eſt) ipſum Pariſiis & „ per totam diœceſim, liberè diſtrahi ac legi per- „ mitteret.

„ A pluribus quoque Epiſcopis, pietate, zelo pa- „ ſtorali, & ad novitates oppoſitione illuſtribus (quo- „ rum nonnulli in ſanctitatis odore ad æternitatem „ tranſierunt) ſollicitatus fui, ad librum illum patro- „ cinio meo ſuſtinendum, eo quod ipſum idoneum ju- „ dicarent ad inſpirandam populo pietatem, juvandoſ- „ que Paſtores in fidelium inſtructione.

„ Eos inter fuit D. Urſæus, Epiſcopus Lemovicen- „ ſis, cujus tanta & tam pura fides fuit, tantaque & „ tam generalis charitas, ut optabiles forent plures „ Epiſcopi, fide, charitate, & vitæ ſanctimonia tam „ illuſtres.

„ Cum igitur modico tempore poſt tranſlationem „ meam ad Archiepiſcopatum Pariſienſem, quæſtio „ eſſet de nova iſtius libri editione, pro eaque mihi „ tempus non eſſet, per meipſum ſanctuarii pondere „ perpendendi expreſſiones omnes illius; pro zelo, „ quem me habere oportebat erga bonam doctrinam, „ prudentiæ meæ eſſe credidi, librum illum novo & „ exactiſſimo examini plurium ſapientiſſimorum Do- „ ctorum committere. Cui examini ſeſe applicantes „ maxima cum ſollicitudine, plures in libro repererunt „ propoſitiones Janſenianis diametraliter adverſas. Quas „ & ego reperi, & ut eas lector quiſque facilius reperiret, „ juſſione meâ adjecta fuit Tabula materiarum, propo- „ ſitionum iſtarum loca deſignans.

„ Cum ſatisfactione etiam conſilia accepi omnium, „ quibus ea dare placuit, etiam erga Authorem malè „ animatorum, illudque omne correxi, quod mihi „ oſtenſum fuit dignum correctione. Dominus Boſ- ſue-

„ ſuetus, Meldenſis Epiſcopus, pro ſua bonitate „ dignatus fuit unus eſſe, ex iis quibus intrare placuit „ in examen iſtud. Ipſe eſt Author libri nuper typis dati, „ cujus inſcriptio eſt *Vindiciæ Reflexionum* &c. In eo „ manifeſtum facit de libro illo favorabilem ſenſum ſuum. „ De Prælato vero tam profundæ eruditionis, tam „ probatæque adhæſionis ad fidei puritatem, ſuſpicari „ non licet, vel non recognoviſſe, vel diſſimulaſſe er„ rores in eo extantes, quibus liber prætenditur eſſe „ repletus. Si vero tam celebris & tam ſapiens iſte „ fidei defenſor erraverit in libri illius intelligentia, „ nullum in illo errorem deprehendendo. ſi & ipſe, „ & ego erraverimus, ſecundum doctrinam Sancto„ rum Auguſtini & Thomæ intelligendo propoſitiones, „ quæ hodie accuſantur: certum ſaltem eſt, quod nec „ ipſe, nec ego erraverimus inhærendo doctrinæ San„ ctorum illorum Eccleſiæ Doctorum, quam in Vindi„ ciis illis Magnus ille Gallicanæ Eccleſiæ Doctor tam „ ſolidè ſtabilivit, quamque in materia prædeſtinatio„ nis & gratiæ Romani Pontifices ſecuti ſunt, dum de „ ea actum fuit coram ipſis in Congregationibus de „ auxiliis.

„ Una vero ex primariis rationibus, quæ Meldenſem „ ad juſtificandum librum Reflexionum impulit, ſcan„ dalosum fuit *Problema*, anno 1698. typis datum, in „ quo Problematis Author Epiſcopis omnibus Re„ flexiones denuntiabat, una cum propoſitionibus „ multis inde extractis, quibus contineri prætendebat „ totum Janſeniſmi venenum. Scis (Illuſtriſſime Do„ mine) quam infælix fuerit Problematis fortuna; ad „ ignem damnatum fuit, ſtatim atque apparuit, & „ paulo poſt Romæ ab Innocentio XII. cenſura nota„ tum. “ Quæ cenſura exiſtimata fuit approbatio „ quædam (ſaltem tacita & indirecta) libri Reflexio„ num; nec ſine ſolido fundamento: cùm Pontificia „ damnatio operis præciſe facti ad accuſandas Re„ flexiones, viſibilis cenſeatur earum approbatio.

„ De cætero non parvi momenti eſt, quod Lector „ obſervet, librum Reflexionum, opus non eſſe dog-

„ maticum (in quo neceſſe ſit loqui rigoroſa cum „ exactitudine) ſed opus pietatis, in quo expreſſionum „ exactitudo tanta non ſolet obſervari, ne à Sanctis „ quidem Patribus, & Scriptoribus piis. Unde & „ quotidie videmus, ejuſmodi libros à perſonis Janſe- „ niſmum palam deteſtantibus in manus fidelium tra- „ di, in quibus licèt expreſſiones contineantur æque vel „ magis cenſurâ dignæ, quàm quæ in libro Reflexio- „ num accuſantur, à nemine tamen cenſurâ notan- „ tur.

Et ideo viſum eſt iſtius libri Examinatoribus, „ quod ſi in eo fortaſſis extarent aliquæ propoſitiones „ minùs exactæ, veniâ dignæ judicarentur ab æquis „ æſtimatoribus; maximè cùm ſenſum favorabilem, „ etiam obvium & naturalem haberent, eumque ab „ ipſomet authore expreſſiſſime declaratum, in eoque „ ſenſu ab annis multis acceptæ fuiſſent, uſque dum „ in lucem prodiit Paſtorale mandatum meum, vel „ ſi mavis approbatio mea.

Hactenus Eminentiſſimus D. Cardinalis, addens, „ quod Reflexiones, quæ in Conſtitutione qualifican- „ tur ſeditioſæ, revera tales non ſint, niſi per arbitra- „ riam earum interpretationem, in illis non funda- „ tam, cum earum Author è contra validè firmet autho- „ ritatem ſupremarum Poteſtatum, tam civilium „ quàm eccleſiaſticarum, ſubditiſque inculcet debitam „ ipſis obedientiam & ſubjectionem, ſolumque redar- „ guat abuſum eccleſiaſticæ poteſtatis, ſi non exer- „ ceatur in ſpiritu manſuetudinis & humilitatis, ſed in „ ſpiritu dominationis contra id quod Chriſtus ait ad „ Apoſtolos ſuos: *Reges gentium dominantur eorum.... „ vos autem non ſic.*

Tandem concludit, quod cum in libro illo pluri- mum repererit luminis, & magno numero ipſaſmet SS. Patrum reflexiones, fovendæ fidelium fidei ac de- votioni admodum idoneas, religioni duxerit, diœceſa- nos ſuos Catalaunenſes privare utilitate, quam exinde percipere cœperant. „ Neque enim certificare vereor „ (inquit) prorſus inſenſatum eſſe diſcurſum eorum,

„ quos

„ quos aſſerere non pudet „ nihil in opere illo ſanum
„ eſſe, nihil niſi ad medullas uſque corruptum: cum
„ diſcurſus iſte proficiſci nequeat, niſi ab iis qui vel
„ librum non legerunt, vel non legerunt niſi animo
„ verſato in præventione, quæ ſit abſque exemplo.
„ Quale enim prodigium! Velle quod liber ille uſque
„ adeo plenus ſit mortifero hæreſeos veneno, ut librum adeo perniciosum hæreſis hactenus non peperit; à triginta tamen annis nec Cardinales, nec
„ Epiſcopi, etiam ſanctiſſimi & ſapientiſſimi, nec
„ laici, nec clerici, nec ſacerdotes, nec doctores, nec
„ fideles quiquam, ſive amici, ſive inimici, ullum in
„ eo animadverterint errorem; ſed iſti omnes ex venenato Babylonis Calice potaverint, eoque ſeſe inebriaverint; non ſolum abſque ullo ſanitatis ſpiritualis
„ diſpendio, imo cum illius incremento.

Quæ cùm ita ſint, judicet Sanctitas veſtra, Beatiſſime Pater, an ſine ratione uſque adeo turbata & ſcandalizata fuerit fidelium multitudo longè maxima, per totum Galliæ regnum, vicinaſque provincias, ſtatim atque ipſis innotuit Conſtitutio *Unigenitus*. Siquidem ipſis viſum eſt moraliter impoſſibile, quod ſi liber Reflexionum tot & tantorum errorum venenum *apertiſſimè* contineret, prout Conſtitutio dicit; nullus ex laudatis Cardinalibus, Epiſcopis, Doctoribus, & eruditis fidelibus, laicis & clericis ex omni ordine, tot annorum ſpatio vel unum ex iſtis erroribus animadvertiſſet. Per conſequens à ſe amovere poſſunt vehementem ſuſpicionem, quod Sanctitas veſtra una cum Conſultoribus & aulicis ſuis, circumventa fuerit, partim per malignas ſuggeſtiones, calumnioſaſque & doloſas informationes Jeſuitarum, qui eſſe ſciuntur notorii inimici, tam libri & Authoris, quam Eminentiſſimi Approbatoris illius; partim per denegatam Authori audientiam, ab ipſo omni cum humilitate poſtulatam, omni tamen jure debitam, & ne ſceleſtiſſimis quidem ab ipſiſmet infidelibus denegatam, antequam perſonaliter condemnentur; cum juſtæ defenſionis (pro qua audiri poſtulavit) denegatio eſſe videatur contra omne

 jus,

jus, naturale & poſitivum, divinum & humanum. Et ne Luthero quidem & Calvino audientia, ſuique defenſio perſonalis denegata fuerit à Concilio Tridentino, imo ad id ipſis conceſſus ac miſſus Salvus Conductus, ut ſecurè & abſque ullo metu ad Concilium venire, & rationes ſuas ac defenſiones ibi exponere poſſent.

Porro quod Reflexionum Author per Conſtitutionem perſonaliter condemnetur, manifeſtum videtur ex toto Conſtitutionis proœmio, in quo fama & honore ſpoliatur, dum depingitur, ut ſupra, velut unus ex *falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ovium*, ſive unus ex *Magiſtris illis mendacibus, & in deceptione illuſoribus eſt*.

Non poſſet coloribus magis atris, & horribilibus depingi, nec damnari malignitas & prava intentio authoris Reflexionum. Sed cùm intentio iſta P. Queſnellio juſte tribui non poſſet niſi de ea conſtet manifeſtis indiciis, prout docet S. Auguſtinus, ipſoque teſte ſapientes omnes. De tam prava vero ipſius intentione nec Sanctitati veſtræ, nec cuiquam alteri videatur manifeſte conſtare potuiſſe ex propoſitionibus ſeu expreſſionibus in Reflexionibus contentis (cum iiſdem utatur & S. Auguſtini, & S. Thomæ Schola, utantur & SS. Patres, Auguſtinus, Proſper, Fulgentius; utantur plerique Prædeceſſores Sanctitatis veſtræ; utantur Concilia, etiam ſubinde Tridentinum; utatur Apoſtolus Paulus in epiſtolis ſuis, utatur & ipſa Veritas ſive Chriſtus in Evangelio; non eſt unde Sanctitas veſtra de intentione tam maligna certificari potuerit, ſive manifeſta de ipſa habere indicia. Cette non ex Spiritus Sancti lumine, ipſi infallibiliter aſſiſtente; utpote quod juxta Sanctos Patres & Theologos omnes, eorumque Principem S. Thomam, Summo Pontifici in judiciis perſonalibus, & factorum quotidianorum, etiam doctrinalium non perpetuo detegit hypocritarum fraudes, improborum mendacia &c. ut ſupra dictum eſt, atque non raro innocentes condemnari docent S. Gregorius, S. Bernardus, & S. Thomas Cantuarienſis, epiſt. 22.

de

de Romana Curia dicens: *Neſcio quo pacto pars Domini ſemper mactetur in Curia, ut Barrabas evadat, & Chriſtus mactetur authoritate Curiæ.*

Videat proinde Sanctitas veſtra, an ipſam non circumvenerint illi ipſi qui tam perverſam Queſnellii intentionem ipſi maligne perſuaſerunt, & an non ab ea ſe ſatis non purget ipſe in advertentia quam præmiſit ad librum, cujus inſcriptio eſt, *Memoriale Primum ſerviens ad examen Pontificiæ Conſtitutionis Unigenitus* &c, cum dicit: *Soli Deo, & mihi compertum eſt quod latet in fundo cordis mei; ſolus etiam ego, poſt Deum, judicare poſſum, & teſtimonium perhibere de intentionibus meis. Per Dei verò miſericordiam, mea me conſcientia nunquam reprehendit, de reatu vel minimo tinctura teterrimarum illarum intentionum, de quibus mihi horror eſt vel cogitare. Sat video, ob horrendam de me ideam quam de me Romæ, & alibi ingeſſerunt inimici mei, fidem mihi non adhibendam in ſolo ſimplici verbo meo. Aſt fortaſſe religioni ducetur, fidem mihi denegari, ſi verbum meum confirmem per id quod ſacratiſſimum eſt in Religione noſtra. Permoleſta eſt neceſſitas, dum eo oportet devenire. Contremiſco, dum ad id video me compelli; veniamque omni qua poſſum humilitate deprecor à ſupremo cordium ſcrutatore, ſecretique conſcientiarum ſolo Judice, quod audeam ipſum in teſtem accipere, prout accipio, corde proſtratus (omni qua, per Dei gratiam, poſſum reverentia & religione) coram divina ſua Majeſtate. Deus, inquam, mihi teſtis eſt, nullam me unquam habuiſſe pravarum & ſacrilegarum illarum intentionum, quæ mihi in præambulo Conſtitutionis tribuuntur, nec quidquam quod ad eas appropinquet. Unicum motivum, quo ſcripſi Reflexiones ſuper novo Teſtamento, fuit obſequium fidelibus præſtare, quorum utilitati mihi perſuaſum fuerat, eas poſſe deſervire. Tantus in me ſemper fuit veritatis & unitatis amor, ut numquam me ſubierit cogitatio opus illud ſuſcipiendi animo caballandi vel alios in partes erroris alliciendi; quemadmodum abſque ullo accuſor fundamento, & abſque ulla veriſimilitudinis umbra.*

Nec magis fundata eſt ipſius de Janſeniana hæreſi accuſatio, adverſus quam ſe clariſſime juſtificavit in Explicatione Apologetica ſenſuum ſuorum ſuper Reflexionibus ad Novum Teſtamentum, quemadmodum & in epiſtola ad Illuſtriſſimum D. Epiſcopum Aginnenſem, & aliis Opuſculis multis.

Nec minus clare ſupradictas Reflexiones ipſius ab omni ſuſpicione Janſeniſmi juſtificavit vir incomparabilis Boſſuetus in ſolidiſſimis earum Vindiciis. Nec contrarium erui poteſt ex conſectariis quæ ab adverſariis deducuntur, ex eo v. g. quod cum Schola Auguſtiniana & Thomiſtica, cumque S. Auguſtino & S. Thoma, imo cum Chriſto & Apoſtolo Queſnellus dicat, ſine gratia efficaci mandata (ut oportet) ſervari non poſſe etiam à juſtis (poſſibilitate utique cum effectu) præterquam enim quod ex conſectariis, ab Authore non conceſſis, imo prorſus improbatis, argumentum efficax adverſus ipſum deduci non poſſit (uti demonſtrat idem Boſſuetus in libro cujus titulus eſt *Expoſitio doctrinæ Eccleſiæ catholicæ*) licèt juſti gratia ad ea de facto ſervanda (efficace utique) deſtituti, ea de facto ſervare non poſſint, quia tamen gratiam ad id neceſſariam, orando impetrare poſſunt, mandata ipſis impoſſibilia non ſunt, impoſſibilitate à Concilio Tridentino, & ab Innocentio X. damnata, ſed adhuc poſſibilia poſſibilitate vera & reali, tametſi non poſſibilitate cum effectu, quamdiu gratia ad id efficace deſtituti ſunt. Et hoc eſt quod utraque illa Schola conſtanter docet, ſemperque docuit Eccleſia permittente. Unde Reflexionum Author cum utraque Schola illa in cap. 12. Luc. v. 13. *Deus* (inquit) *impoſſibilia non jubet; cum ea, quæ impoſſibilia videntur, ſolùm impoſſibilia ſint humanæ infirmitati; ſed jubendo monet, & ut faciamus quod poſſumus, & petamus quod non poſſumus, & in adjutorium noſtrum venit, ut poſſimus.* Manifeſte ergo loquitur cum Tridentino Seſſ. 6. c. 12. Manifeſtum proinde eſt ipſi tribui non poſſe primam propoſitionem Janſenianam. Nec minus manifeſtè laudatiſſimus Boſſuetus in citatis Vindiciis id ipſum demon-

monſtrat de aliis. Demonſtrat & Queſnellus ipſe locis ſupra citatis. Sicut & Author libri noviſſimè editi ſub hoc titulo, *De teſtimonio veritatis in Eccleſia, Diſſertatio Theologica*, aliique quam multi, oſtendentes per Conſtitutionem damnari ipſiſſimas expreſſiones divinæ Scripturæ, S. Auguſtini, aliorumque præcipuorum Sanctorum Patrum, vel certe iis ſimillimas, exacteque æquivalentes, etiam à pluribus Conciliis, Summis Pontificibus, & ab Eccleſia univerſa approbatas, velut ad fidem pertinentes. Taleſque eſſe non ſolum expreſſiones de gratia per omnipotentiam Dei effectum bonum infallibiliter inferente, deque ipſius ad faciendum bonum, malumque vitandum neceſſitate; verùm & alias quam plurimas. Exempli gratia 27. *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum*, cujus propoſitionis expreſſio ſimillima eſt expreſſioni verborum Concilii Tridentini Seſſ. 6. c. 8. *fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum & radix omnis juſtificationis.* Eundemque prorſus ſenſum habet. Non enim alia ratione nec alio ſenſu fides eſt *humanæ ſalutis initium*, niſi quatenus eſt *prima gratia*. Nec alio ſenſu fides *eſt initium, fundamentum & radix omnis juſtificationis*, niſi quatenus eſt fons omnium aliarum gratiarum quibus homo pertingit ad juſtificationem. Duæ proinde iſtæ propoſitiones quoad ſenſum ſunt una eademque propoſitio. Damnatio proinde unius, damnatio eſt alterius.

Similiter expreſſio iſta propoſitionis 68. *Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide & precibus*, identica eſt cum expreſſione propoſitionis Chriſti Joan. 6. & Apoſtoli Rom. 10. Chriſtus namque ibi à Judæis interrogatus, *Quid faciemus, ut operemur opus Dei*, per quod utique ſalutem conſequamur, ut patet ex contextu? Reſpondet, *Hoc eſt opus Dei ut credatis in eum, quem miſit Pater*: quia, uti paulo poſt dicit, *hæc eſt voluntas Patris mei qui miſit me, ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.* Apoſtolus vero Rom. 10. cùm duplicem diſtinxiſſet juſtitiam, unam ex lege Moyſis,

alteram ex fide Chriſti; de hac ſola dicit, quod det ſalutem*: Quid dicit Scriptura*, de juſtitia quæ eſt ex fide? *Prope eſt verbum in ore ſuo, & in corde ſuo, hoc eſt verbum fidei, quod prædicamus; quia ſi confiteaaris in ore tuo Dominum Jeſum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum ſuſcitaverit à mortuis, ſalvus eris....* *Dicit enim* Scriptura: *Omnis qui credit in illum non confundetur.* Et *omnis quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.*

At (inquies) Queſnellius in ſua illa propoſitione nullam mentionem fecit de operibus neceſſariis ad ſalutem; per conſequens videtur illa excluſiſſe. At certiſſima calumnia eſt. Neque enim Chriſtus neque Apoſtolus ſupra, mentionem fecerunt operum; non ideo tamen opera excluſerunt, tum quia licet ibi eorum non fecerint mentionem, fecerunt centies alibi; quemadmodum fecit & Queſnellius. Qui & merito ibi cenſendus eſt loqui de fide per charitatem operante, ſicut & Chriſtus & Apoſtolus. Denique opera continentur in fide & oratione ſicut in ſuo fonte & germine, ideoque fides & oratio non immerito vocantur via abbreviata *Salutis*. Quod de fide per charitatem operante tanto certius eſt, quanto verum iſtud Rom. 13. *Si quod eſt aliud mandatum, in hoc verbo inſtauratur* DILIGES.

Et an non expreſſio iſta propoſitionis 55. *Deus non coronat niſi charitatem: qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit*, ſimillima eſt expreſſioni qua Paulus 1. Cor. 13. dicit: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam*, charitatem autem non habuero, nihil ſum; & ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam, *charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*; maxime cum Apoſtolum ibi de charitate actuali Sanctus Auguſtinus & alii Patres communiter exponant, de eaque Apoſtolum loqui contextus manifeſtet.

An non etiam expreſſio propoſitionis 77. *Qui non ducet vitam dignam filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum Patrem, & Chriſtum pro capite,* fun-

fundatiſſima eſt in expreſſione illa Chriſti Joan. 8. *Si Deus Pater veſter eſſet , diligeretis utique me.... vos ex patre diabolo eſtis.... Qui ex Deo eſt , verba Dei audit: ideo vos non auditis , quia ex Deo non eſtis.* Et Joannis Apoſtoli 1. Joan. 3. *Omnis qui non eſt juſtus , non eſt ex Deo.* Unde & unanimis Patrum eſt v. g. S. Auguſtini epiſt. 153. *Num Deus malorum Pater eſt? abſit.* S. Athanaſii orat. 5. contra Arianos. *In quorum cordibus* (per Spiritum Sanctum) *non eſt Filius, horum Pater Deus nominari non poteſt.* S. Ambroſii commentar. in c. 8. ad Rom. *In quorum actibus conſilia Principum & Poteſtatum hujus mundi* videntur , non ſunt filii Dei , ſed diaboli. S. Cyrilli Alexandr. l. 5. in Evang. Joan. to. 5. pag. 551. *Non licere quibuſvis citra reprehenſionem Deum vocare Patrem , ſed in quibus pietatis erga Deum decus elucet...... Judæos eſſe mendaces , cum Deum Patrem vocare non verentur, propterea quod eum non diligant.* S. Chryſoſtomi homil. de orat. domin. *Indignum eſſe , ut ſi aliquis ſit adulter, Deo audeat dicere , Pater.* Iſidori Peluſiotæ l. 4. epiſt. 24. *Quavis ſuperiorem audacia eum eſſe arbitror* , qui cum nihil eorum faciat , quæ laudabilem deceant filium , tamen auſit Patrem appellare rerum omnium conditorem. Similia habent reliqui Patres , Cyprianus dicens *quod peccator populus , non poſſit dici filius* : Gregorius Nyſſenus quod *impius mentiatur , dum Deum invocat Patrem.* S. Chromatius Aquileienſis Epiſcopus, S. Venantius Fortunatus , Petrus Laodienſis , Paſchaſius Radbertus , S. Remigius Antiſiodorenſis , Euthymius Monachi , Innocentius III. Dionyſius Carthuſianus &c.

Denique idem pluribus libris hac de re editis palam oſtenditur de reliquis propoſitionibus 101. Ne ſua prolixitate lectorum animos fatiget noſtra hæc oratio, ſufficiet hic addere propoſitionem 50. *Fruſtra clamamus ad Deum , pater mi , ſi Spiritus charitatis non eſt ille qui clamat.* Quid enim aliud exprimit Apoſtolus Rom. 8. cum dicit : *Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram* (ut oremus ſicut oportet : ut proinde fruſtra non oremus) *nam quid oremus ſicut oportet , neſcimus , ſed ipſe Spiritus*

poſtulat pro nobis (id eſt poſtulare nos facit) *gemitibus inenarrabilibus.* Niſi ergo Spiritus Sanctus, qui charitas eſt, faciat nos orare, non oramus ſicut oportet; fruſtra proinde oramus. *Ita* enim *dictum eſt interpellat* (ait Auguſtinus epiſt. 194. ad Sixtum) *quia interpellare nos facit, nobiſque interpellandi & gemendi inſpirat affectum...... Nemo* ergo *ſine ſpiritu orationis ſalubriter* eſt *oraturus.* Qui profecto ſpiritus non eſt ſpiritus timoris, ſed charitatis, prout Apoſtolus ibidem ait: *Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis, iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum*, in quo clamamus, Abba pater. Nam ut idem Apoſtolus proſequitur ad Galat. 4. *Quoniam eſtis filii, miſit* Deus *ſpiritum Filii ſui in corda veſtra, clamantem, Abba pater.* Unde expreſſiſſime Auguſtinus ſerm. 71. *ſine qua* (charitate) *inaniter clamat, quicumque clamat*; quæ eſt ipſiſſima propoſitio 50. Magiſtro ſuo concinit fidelis S. Auguſtini diſcipulus S. Thomas in cap. 8. ad Rom. Ubi dicit quod Spiritus Sanctus facit nos orare, quantum in nobis deſideria bona producit, quæ deſideria naſcuntur ex amore charitatis, quem in nobis producit, juxta illud: *Charitas diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Quamdiu vero Spiritus Sanctus dirigit & movet corda noſtra, deſideria noſtra eſſe non poſſunt niſi utilia. Et rurſum Spiritus Sanctus clamare nos facit non per fortitudinem vocis, ſed per fortitudinem & fervorem deſiderii. *Tunc enim clamamus Abba pater, quando per affectum accendimur calore Spiritus ſancti ad deſiderium* Dei. Et S. Proſper ſentent. 100. *Clamor ad Deum eſt intentio cordis, & flagrantia dilectionis: quia ſemper petitur, quod ſemper optatur. Hoc autem Deo abſconditum non eſt; quoniam ad ipſum redit, quod ab ipſo proceſſit.* Et quæ doctrina certior, quam expreſſiſſima iſta apoſtoli 1. Cor. 13. *Si linguis hominum loquar & angelorum; charitatem autem* actualem *non habuero*, factus ſum velut æs ſonans *& cymbalum tinniens...... nihil mihi prodeſt.* In vanum ergo clamamus ad Deum Abba pater, niſi charitas clamet, neque enim de charitate ha-

bi-

Digitized by Google

bituali ſermo eſt, ſed de actuali. Aliàs opera omnia catechumenorum & fidelium ad pœnitentiam ſeſe diſponentium, ante juſtificationem, ante charitatem proinde habitualem facta nihil eſſent, nihilque prodeſſent. Quod ſine errore dici non poteſt, de amore ergo ſive charitate actuali Apoſtolus ibi dicit, quod *ſine amore* fides *nihil prodeſt*, ut loquitur Auguſtinus Enchir. c. 8. nihil proinde etiam prodeſt oratio, quæ eſt locutio angelorum. *In Chriſto enim neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fides.* Non omnis ſed *quæ per charitatem operatur.* Unde rurſum Auguſtinus l. 2. ad Bonifac. c. 8. fidem, quæ per dilectionem non operatur, dicit eſſe fidem dæmonum, qui *credunt & contremiſcunt*, ſed non diligunt. Sed non iſtam fidem, ſed *fidem quæ per dilectionem operatur, approbat atque commendat* Apoſtolus. Atque ex his Enchir. 8. concludit ut ſupra; quod *ſine amore, fides nihil prodeſt.*

An ergo non formidandum, Bme Pater, quod veritates iſtæ (quæ ad fidem & pietatem chriſtianam videntur pertinere, utpote tam clarè & expreſſè contentæ in verbo Dei, ſcripto & tradit) per Conſtitutionem *Unigenitus* damnatæ videantur? Ideo ergo turbantur fideles, eoſque inter *boni horrent, mali rident, inimici* Eccleſiæ Catholicæ inſultant, amici confunduntur, ſcribebat olim Innocentio II. S. Bernardus epiſt. 178. Apoſtolicam Authoritatem veſtram toto corde honorant ac venerantur; *ſed licet nos, aut angelus de cœlo evangelizet vobis præter id quod evangelizavimus vobis, Anathema ſit*, ajebat Paulus Apoſtolus ad Galat. I. Propterea cum omni humilitate à Sanctitate veſtra doceri poſtulant fideles; quomodo Conſtitutio *Unigenitus* ipſis non evangelizet aliter quam evangelizaverit Chriſtus, quam evangelizaverit Paulus, quam evangelizaverint Innocentius I. Bonifacius I. Cæleſtinus I. Leo I. Gelaſius I. Fœlix IV. Bonifacius II. Joannes II. Agato, Martinus V. Clemens VIII. Paulus V. Innocentius X. Alexander VII. Clemens X. Innocentius XII. aliter quam Concilia Africana, Sardinienſe, Arauſicanum. II. aliter quam

S. Au-

S. Auguſtinus, S. Proſper, Sanctus Fulgentius, & SS. Patres paſſim omnes, à quibus tradita fuit de gratia doctrina, quam Conſtitutio *Unigenitus* damnat, prout Queſnellius ipſe demonſtrat in epiſtola ad Epiſcopum Aginnnenſem.

Nec turbantur duntaxat fideles, ſed & ſcandalizantur, dum audiunt modum, ut ipſis videtur irregularem quo Conſtitutio prodiit, non ſervatis utique regulis æquitatis, ſolis nempe accuſatoribus auditis. Siquidem æquitas videbatur poſtulare 1. Ut Sanctitati veſtræ ſuſpecta eſſet fides accuſatorum ob notoriam paſſionem adverſus authorem libri, & Eminentiſſimum approbatorem illius. 2. Ut Sanctitas veſtra curaret *locum ſubreptionibus non patere.* Hoc enim neceſſarium eſſe docet S. Leo epiſt. 21. 3. Ut *quam pleniſſimè & lucidè univerſa ſibi indicari* juberet, *ne inter aſſertiones partium aliqua ambiguitate falleretur.* S. Leo epiſt. 20. 4. Ut nihil incognitis rebus *in cujuſque partis præjudicium definiret, priuſquam univerſa* quæ geſta ſunt definiret, veraciter audiret. S. Leo ibidem. 5. Ut utramque partem audiret: quia *juſtus Judex non eſt qui ſic unam partem audit, ut nihil alteri parti reſervet.* S. Petrus Chryſologus epiſt. ad Eutychem. Haſce omnes æquitatis regulas ſervandas cenſuit, ſervavitque Leo in cauſa Eutychis, tum ut juſte judicaret, tum *quia decet* (inquit) *in talibus cauſis hoc maxime providere, ut ſine ſtrepitu conteſtationum, & charitas cuſtodiatur, & veritas defendatur.* Maxime cum Eutyches ſe offerret ad corrigendum id quod in doctrina ipſius reprehenſione inveniretur dignum. Plus ego feci (ait Queſnellus in Præfatione quarti ſui Memorialis) & majori, quam ipſe, ſinceritate per litteras quas ad Papam ſcribere mihi honori duxi. Et tametſi profeſſio fidei, quam ipſi feci; duæque apologeticæ explicationes meæ dudum ante Conſtitutionem in lucem datæ; quemadmodum & reſponſiones meæ ad omnia quæ D. Gaillandus objecerat ex parte adverſariorum meorum aliæque permultæ ſenſuum meorum declarationes coram publico factæ, unà cum clariſſimis ſolidiſſimiſque Doctrinæ

Re-

Reflexionum Vindiciis per nunquam ſatis laudatum D. Boſſuetum, Epiſcopum Meldenſem, tam efficaciter & evidenter abſtergerent omne dubium adverſus fidem meam formatum ab accuſatoribus meis, ut ea ex parte nihil ſupereſſet, quod me indignum redderet audientia tam humiliter à me poſtulata, auditis ſatis accuſatoribus & notoriis inimicis meis, Papa me inauditum in defenſionibus meis condemnavit, nec recipere voluit juſtiſſimas defenſiones meas, nec explicationes, quas paratus eram dare ſuper omnibus quæ difficultatem pati poterant. Per conſequens non ſolum providere noluit (uti juxta S. Leonem ſupra *decebat, in talibus cauſis) uti ſine ſtrepitu conteſtationum, & charitas cuſtodiretur, & veritas defenderetur*; ſed nec cuſtodire voluit juſtitiæ legem, etiam naturalem & divinam, ab ipſis quoque Gentilibus conſuetudine firmatam, ac velut jure gentium, obſervatam, juxta illud Act. 25. *Non eſt Romanis conſuetudo, damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi accipiat, ad abluenda crimina.* Et quamvis, omni jure recipere atque examinare teneretur informationes omnes neceſſarias ut locus ſubreptionibus non pateret, hiſce omnibus neglectis, Conſtitutionem promulgavit, Epiſcoporum omnium judicio explicationibus indigentem, quam ne humillime quidem ſupplicatus ab Eminentiſſimo D. Card. Noaillio, & Epiſcopis ipſi adhærentibus, dare dignatus fuit, imo pro eo ſupplicantes, velut ſeditioſos & ſchiſmaticos damnavit, tametſi non ignoraret, ne quadraginta quidem Epiſcopos ſine datis à ſe explicationibus Conſtitutionem recipere voluiſſe (ingenuè confitentes ſine iis ſaltem quadraginta ex 101. propoſitionibus juſtè damnari non poſſe) ſed & reliqui per Galliæ regnum Epiſcopi, ſe ponunt in poſſeſſione Conſtitutionem explicandi, ſuo quique modo, atque ex ipſis plerique prohibent eam aliter intelligi, & aliter intellectam recipi.

Ecce ergo concurſus & conflictus explicationum, diu duraturus, conteſtationumque & perturbationum fons

fons & ſcaturigo futurus, quarum nec Papa nec quiſquam juniorum Epiſcoporum viſurus eſt finem. Ecce quid parit judicium, non auditis audiendis præcipitatum. Ecce quo tendebant Conſtitutionis promotores. Res quippe ſuas per ejuſmodi turbas promovere ſolent, mediantibus artibus quibus ſibi Principum & Magnatum favorem conciliare conſueverunt. Eò collimantes, Epiſcopis ſibi devotis permittere cavebant, ut eo in ſtatu conſtituerer, quo Sanctiſſimo Domino ipſemet darem explicationes meas; imo ſuas mihi tribuere volebant, ut liber meus velut hæreticus damnaretur. Et ideo impedierint, ne audirer in juſtificationibus meis: quia de re ipſorum erat, ut reus eſſem; & ſic ut *dum unus homo impetitur, in omnem Eccleſiam ſæviretur*, ait S. Leo epiſt. 40. In tota fortaſſis Hiſtoria eccleſiaſtica ſimilis injuſtitiæ non reperitur exemplum. E contra vel ipſos manifeſtiores hæreticos Eccleſia urſit ut ſeſe explicarent juxta regulam fidei: quod dum præſtiterunt, Epiſcopi cum gaudio explicationes ipſorum exceperunt, cordeque verè paterno ipſis eccleſiæ ſinum velut boni patres aperuerunt.

Hodie Presbyter Catholicus ad Patrum ſuorum ſe projicit pedes, ut ab ipſis, à Sanctiſſimo utrique Domino & Epiſcopis auditus, diſcat errores ſuos, ſeque juſtificandi ordinem & modum ſive explicando ſive retractando, paratus ipſorum judicio ſubmittere approbationes doctrinæ ſuæ ab annis triginta imo quadraginta à ſanctioribus & ſapientioribus Epiſcopis datas. Et repellitur, & humillimis ſupplicationibus ipſius aures occluduntur, verbiſque & expreſſionibus ipſius Epiſcopi ſenſus attribuunt ipſius intentioni & ſenſui naturali prorſus adverſantes, ſenſus (inquam) inſenſatos, poſteaquam eos antecedenter proteſtatus fuerat à ſenſibus ſuis alienos, proteſtationemque juramento, coram Deo, Angelis & hominibus firmaverit. Hucuſque Queſnellus.

Obſecrant fideles ſibi ignoſci ſi in eo Sanctiſſimus ipſis videatur reprehenſibilis, prout S. Petrus reprehenſibilis viſus eſt Paulo. Neque enim in eo viſus eſt uti

po-

poteſtate, eo modo, & eum ob finem, ob quem eſt data. Ignoſcant & quadraginta Epiſcopi ſi ex dictis ad oculum demonſtrata videatur falſitas aſſertionis, qua dixerunt, *nihil adjici poſſe veritati, exactitudini & ſoliditati Inſtructionis ſuæ* Paſtoralis, in eaque *unumquemque ex ipſis Eccleſiarum ſuarum fidem & traditionem recognoviſſe.* Faxit Deus, ut ex ipſis nemo ſit in die judicii à ſupremo Judice convictus de mendacio in Spiritum Sanctum. Nec enim apparet, quomodo ex ipſis juſtificari queant illi, qui non obſtantibus præventionibus ſuis, poſitivè faſſi ſunt ex 101. propoſitionibus ſaltem quadraginta eſſe, quæ cenſurâ notari non poterant. Ubi ergo (reſpectivè ad illas) *veritas?* Ubi *exactitudo?* Ubi *ſoliditas?* Ubi *traditio & fides?* Pluribus jam ſcriptis traditio & fides in contrarium demonſtrata eſt. Vel ſolæ probationes Hexaplorum nuper editorum Lectores certos faciunt, quod Illuſtriſſimis Epiſcopis Gallicanis difficile foret verificare ſuffragia ſua; quæ ideo dederunt, quia talia Jeſuitæ, Inſtructionis, ut fertur, fabricatores, Regis favore ſuffulti, & apud ipſum valde potentes, voluerunt, & ipſis placere neceſſe fuit quærentibus quæ ſua ſunt.

Enimverò præter hactenus dicta quomodo fides & traditio ipſos docuit damnabiles eſſe propoſitiones per divinam Scripturam & Traditionem conſecratas v. g. 50. 55. & 77. ſupra memoratas? Idem ab ipſis quærere liceat de 58. *Nec Deus eſt, nec religio, ubi non eſt charitas*: cùm Veritas toties in Evangelio doceat totam legem & prophetas in duplici de charitate Dei & proximi mandato conſiſtere, *in his duobus mandatis univerſa lex pendet, & Prophetæ.* Et Apoſtolus Rom. 13. dicat: *Si quid eſt aliud mandatum, in hoc verbo inſtauratur, diliges.* Si totum in hoc ſit, tolle ergo hoc, totum tollis, etiam Deum, id eſt Dei cultum & Religionem. Nam ut Auguſtinus ait l. 10. de Civit. Dei c. 3. *Deo ſacrificamus hoſtiam humilitatis & laudis in ara cordis noſtri, igne fervidæ charitatis, hoc eſt Dei cultus; hæc vera religio, hæc vera pietas; hæc tantum*

Deo

Deo debita ſervitus. Ibi ergo non eſt religio, nec pietas, *ubi non eſt charitas*, juxta S. Auguſtinum.

Quid dicemus de propoſitione 87. *Modus plenus ſapientia, lumine & charitate eſt, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi* STATUM PECCATI, *petendi ſpiritum pœnitentiæ & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere juſtitiæ Dei antequam reconcilientur?* Propoſitio iſta videtur damnari non poſſe, niſi damnata praxi conſtantiſſima Eccleſiæ per tot ſæcula, juxta quam S. Cyprianus tract. de lapſis animarum directores contra noſtrorum temporum laxones ſic inſtruit: *Oportet Dei Sacerdotem non obſequiis decipientibus fallere, ſed remediis ſalutaribus providere. Imperitus eſt medicus, qui tumentes vulnerum ſinus manu parcente contrectat, & in aliis receſſibus viſcerum virus incluſum dum ſervat, exaggerat, aperiendum vulnus eſt, & ſecandum, & putaminibus amputatis medela fortiore curandum.* In eos vero qui laxiorem praxim ſequuntur præcocique abſolutione & communione valde graviter lapſos donant, ſic invehitur: *Emerſit, fratres chariſſimi, novum genus cladis; & .... ſub miſericordiæ titulo malum fallens, & blanda pernicies. Contra Evangelii rigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio, irrita & falſa pax, periculoſa dantibus, & nihil accipientibus profutura... Pœnitentia de pectoribus excuſſa eſt. Graviſſimi extremique delicti memoria ſublata eſt. Operiuntur morientium vulnera, ut plaga lethalis altis & profundis vulneribus infixa, diſſimulato dolore contegitur. A diaboli aris revertentes ad Sanctum Domini ſordidis & infectis nidore manibus acceditur.... Vis infertur Corpori & Sanguini Domini.... ante expiata delicta.... ante offenſam placatam indignantis Domini, & minantis pacem putant eſſe quam verbis fallacibus venditant. Non eſt pax illa, ſed bellum.... Quid eos, qui flere jugiter, & rogare Dominum ſuum debent, intercepta pœnitentia lamentatione communicare ſe ſimulant?... Non concedit pacem facilitas iſta, ſed tollit..... & impedit ad ſalutem.*

Per-

Perſecutio hæc eſt alia, & alia tentatio.... Ita fit, ut dum temeritate quorumdam vel promittitur ſalus falſa, vel creditur; ſpes veræ ſalutis animatur.

Similia dicit Clerus Romanus, Cypriani dicta confirmans in epiſt. ad ipſum ſicut & Ambroſius l. 2. de pœnit. c. 9. Et Chryſoſtomus homil. de S. Philogonio, S. Auguſtinus Hom. 50. S. Gregorius aliique Patres ſequentium ſæculorum, ac noviſſime S. Carolus, & Concilium Gebennenſe 4. p. tit. 9. c. 5. Cardinalis Bellarminus Conc. IX. in Domin. IV. advent. Cardinalis Aguirius diſſert. 8. in can. XI. & XII. Concilii Tolet. III. Cardinalis Denhoffius Inſtruct. de pœnit. Cardinales Grimaldi & Camuſius in Inſtruct. Paſtor. Nec non Archiepiſcopi quatuor & Epiſcopi Galliarum duodecim in celebri epiſtola ſua ad Urbanum VIII. & alterâ ad Innocentium X. pro defenſione libri *De frequenti Communione*, cujus effectus fuit quod liber ille ab omni cenſura, non obſtante ſumma Jeſuitarum adverſus eum ſollicitatione, immunis evaſerit.

Quæ ergo mala timenda non ſunt ex damnatione propoſitionis 87. attentis falſiſſimis ideis quas de juſtitia Chriſtiana, ac diſpoſitionibus ad juſtificationem requiſitis ſibi in animum induxerunt laxones horum ſolutioni, quos quia ſacerdotes tam multi ſequuntur, per abſolutiones præcipitatas *perit ſacerdotum multitudo infinita*, prout dicit laudatum Concilium Gebennenſe.

Quæ cùm ita ſint, non mirum quod fidelium ſuſpicio magna ſit, Beatiſſime Pater, quod lumen illud Spiritus Sancti, quod Summo Pontifici ad hoc facienti, quod facere oportet cum explicanda ſunt fidei myſteria, & tradenda morum præcepta, Sanctitati veſtræ non detexerit Jeſuitarum fraudes, mendacia & calumnias, Epiſcoporum ipſis mancipatorum præventionem, Aulicorum ſuorum adulationes, ſuſpecta Conſultorum ſuorum & officialium conſilia, ſed ab iis Sanctitatem veſtram circumveniri. Notum quippe eſt univerſo orbi ſolos quinque Cardinales, Fabronum, Tolomeum

Je-

Jeſuitam, Albanum nepotem veſtrum, Ottobonum, Ferrarium Congregationibus ad examen libri accuſati inſtitutis adfuiſſe; atque ex iis quatuor priores ab omni partialitatis ſuſpicione liberos non fuiſſe. cum tamen examinandæ forent tot & tanti momenti propoſitiones, utpote chriſtianæ Religionis eſſentialia concernentes, ut nunquam majores ob cauſas congregata ſint Concilia Generalia. Unde ſaltem Concilium Cardinalium omnium vicinorumque Epiſcoporum ad examen tot & tanti momenti propoſitionum videtur fuiſſe neceſſarium; ob periculum alioqui damnandi ipſiſſimas veritates divinæ Scripturæ & Traditionis, prout revera damnatæ videntur: cum plurimæ ex propoſitionibus illis videantur expreſſè contineri in divina Scriptura & Traditione, ut ſupra viſum eſt, demonſtratque vir incomparabilis Boſſuetus, Epiſcopus Meldenſis, in Vindiciis Queſnellianarum Reflexionum; per conſequens non videantur magis damnabiles quam veritates divinæ Scripturæ & Traditionis.

Et ideo major pars Facultatis Theologicæ Pariſienſis Conſtitutionem acceptare recuſant, uti demonſtrat liber cujus inſcriptio eſt, *Relatio deliberationum S. Facultatis Theologicæ Pariſienſis.* Et ne quadraginta quidem Epiſcopi Galliarum acceptarunt niſi dependenter ab explicationibus à ſe datis, uti declararunt; quas tamen à ſenſu Authoris Reflexionum, ac proinde à ſenſu Sanctitatis Veſtræ alienas eſſe certiſſimum eſt; maxime cum Moliniſmum adeo patenter inducant, ut Illuſtriſſimus D. Epiſcopus Mirapicenſis in Inſtructione ſua Paſtorali pag. 54. conqueri non dubitet: *Fas mihi ſit dicere, quod formidem ne hodie in eccleſia Gallicana contingat ſimile eo quod in eccleſia univerſa contigit poſt Concilium Ariminenſe, dum ut S. Hieronymus expreſſit,* INGEMUIT TOTUS ORBIS, *& Arianum ſe eſſe miratus eſt. Quia revera formidandum eſt, ne Gallicana Eccleſia, præter intentionem ſuam, brevi ſe videat Moliniſticam totam.* Quod eadem in Inſtructione pluribus oſtendit: nec certe dubium eſt collimaſſe Moliniſtas, dum Jeſuiticis artibus & dolis apud Sanctitatem veſtram

ſtram pro Conſtitutione inſtiterunt; cum de facto *io triumphe* canant pro Moliniſmo ſuo per Conſtitutionem *Unigenitus*, ut putant, definito. Nec magis dubium eſt luxuriantia plurium Caſuiſtarum ingenia ſibi invicem etiam applaudere, quod per eandem confirmata videantur laxiora opinamenta ipſorum de amore Dei, de timore inferni, de pœnitentia & adminiſtratione ſacramenti pœnitentiæ &c.

Propterea ergo tanta adverſus Conſtitutionem commotio & offenſio. Siquidem viri eruditi obſtupeſcunt ſtupore gravi, quòd per Sanctitatem veſtram primo intuitu damnari videantur veritates ad fidem pertinentes, ſubvertique morum regulæ à præcipuis eccleſiæ Patribus traditæ. Et perſonas pias offendit viſa ipſis damnatio tot ſanctorum documentorum, unde plurimum ædificantur. Noviter converſorum fides vacillat, & qui ad Eccleſiam videbantur proxime reverſuri, ab ea longius recedunt, creſcitque Libertinorum ſubſannatio, & Proteſtantium adverſus Romano-Catholicos inſultatio.

Ecce quod non ſatis præviderunt nec præcaverunt quatuor ſupra nominati Cardinales & Conſultores partiales, à Jeſuitis circumventi, quibus per omnia non acquieviſſe fertur Eminentiſſimus Ferrari. Nec certe per omnia acquieſcere poſſe videbatur ſalva ſcholæ ſuæ doctrina de gratia, per tot prædeceſſores veſtros, ut per Congregationem de Auxiliis approbata damnataque per eamdem in judicio contradictorio novitia Molinæ doctrinâ. Abſit tamen ut turbas illas & commotiones veſtræ tribuamus Sanctitati, cujus cognoſcimus ac veneramur laudabilem intentionem, & zelum magnum pro conſervanda fidei & morum puritate: quinimo ſolis tribuimus malignis informationibus, quibus Sanctitatem veſtram, auſu ſacrilego circumvenerunt Jeſuitæ, magis quæ ſua ſunt quærentes, quam quæ Jeſu Chriſti, & magis honorem Societatis ſuæ, quam Apoſtolicæ Sedis in qua ſedet Sanctitas veſtra, indigni profecto affectu illo, ut pleriſque videtur, nimis magno, quo ipſos ſolos audit. Audire (obſecro) digne-

gnetur & alios, ab ipſis per calumniam accuſatos, quia ipſis videtur quòd cum filiali fiducia dicere queunt cum S. Bernardo epiſt. 180. ad Innoc. II. *Bonam cauſam, habere & æquum judicium: qui non cunctabitur evacuare quod ſubreptum eſt, cum apparebit quod verum eſt. Nec poterit inde ridere, qui voluit irridere, ſed (ut ſcriptum eſt) mentita eſt iniquitas ſibi. Hoc ſolet habere præcipuum Apoſtolica ſedes, ut non pigeat revocare, quod à ſe forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Res plena æquitate, & laude digna, ut de mendacio nemo lucretur, præſertim apud ſanctam & ſummam Sedem.* ...... *Adſit Dominus cordi Domini mei; ne iterum poſſet ei ſubripi* à Jeſuitis, *non tam (ut ſimulant) appetentibus* veritatem, *quam fugientibus* Moliniſmi ſui damnationem, à S. Congregatione de Auxiliis poſt exactiſſimum decem annorum examen juſtiſſime reſolutam, & in approbata à Paulo III. bulla ad formam reductam, quam & ſuo tempore promulgare pollicitus eſt, & apoſtolicam pollicitationem iſtam exequi uſque adeo neceſſarium eſt, ut Jeſuitæ numquam ceſſaturi ſint Eccleſiam turbare, donec ipſorum ſuperbia & potentia magna nimis humiliabitur iſtius bullæ promulgatione. Non ignorat Roma, chriſtianam religionem è Japonia factam exulem culpa ipſorum, ſicut & ſubverſam Miſſionem Chinenſem, & valde infirmatam Miſſionem Cochinchinenſem & Tunquinenſem, faciemque ipſorum ſanguine Legati S. Sedis à Latere reſperſam. Sic *delatores* iſti, (ait Tacitus) *genus hominum publico* exitio repertum, *& pœnis quidem nunquam ſatis coercitum, per præmia*, & favorem principum, Romanæque Aulæ *eliciuntur* & multiplicantur.

Et iſti ſunt qui per epiſtolam Anonymi ad Eminentiſſimum Cardinalem Noaillium frontem habent petendi à mitiſſimo hominum, an ipſi, an Eminentiſſimus præſentem ſuſcitaverint tempeſtatem. Sed vivit dominus, reſpondere poteſt Eminentiſſimus, *Nec ego*, nec quiſquam adhærentium mihi prophetarum, *turbavi Iſraël, ſed tu, & domus patris tui.* Et nonne ideo Jeſuitæ aliàs è Gallia pulſi? quia uſque adeo intus ſedi-

ditioſi, extus formidabiles, & adhuc nuperrimè Juvencius Jeſuita auſus fuerit vulgo dare Apologiam reorum ſanguinis Regii, & Gallicana Societas cœlum terramque movere ad ſupprimendum curſum juſtitiæ adverſus Apologiſtam illum Gallum. Et rurſum illi ipſi qui olim è ſedibus ſuis exules fecerunt ſanctum Epiſcopum Palafoxium, totque alios ſanctos Epiſcopos Mexici, Paraquanæ, Manilæ, Interfectoreſque Cardinalis Turnonii, hodie perſecutores ſunt Cardinalis Noaillii. *Iſtud genus hominum* (dicebat pluſquam à ſexaginta annis Pater Valerianus Magnus) *intolerabile ſe reddit toti Chriſtianitati.* Aſpirat ad grandia & dominationem, leges divinas & humanas; poſitivas & naturales finibus ſuis accommodando, & ad ſe vel per commodam doctrinam ſuam, vel per ſpem aut metum attrahit omnes magnates terræ, eorum deinde authoritate ad promovendas res Societatis abutendo. Ipſorum facinora & attentata nulla puniuntur nec coercentur authoritate, imo potius præmiantur; & ideo ea cum audacia illa committunt, ac ſi Deo redderent obſequium. Cognoſcit hoc totus mundus de eoque cum execratione loquitur. Sed nullus eſt qui tantæ tyrannidi ſe poſſit opponere.

„ Teſtor & proteſtor ſanctiſſimæ & individuæ Trinitati, Patri, & Filio, & Spiritui Sancto (aiebat Innocentio X. Sanctus Epiſcopus Palafoxius in epiſt. ad ipſum data anno 1649.) quidquid in hac epiſtola, vel ſupplici libello..... à mea humilitate dictum, & prolatum, non alio fine vel intentione proferre velle, niſi propter chriſtianæ Religionis augmentum, puriorem fidei propagationem, infidelium ſecuriorem & efficaciorem converſionem, Religioſorum Jeſuitarum majorem profectum & utilitatem, & ut quamplurima mala, quæ hodie in Eccleſia pullulant, & deinde imminent, à tua Sanctitate & prudentia vitentur, aut præcaveantur.

„ Iſta, B. P. proteſtatione chriſtiana præmiſſa, ea ingenuitate & ſinceritate, qua decet & licet filio, qui Patrem, viro Chriſtiano qui Chriſti Vicarium u-

„ niverſalem alloquitur, profiteor Religionem iſtam, „ aliàs ſanctiſſimam, ſi intra cancellos juſtæ & honeſ- „ tæ reformationis à Tua integritate & ſapientia non „ arceatur, jam non tam utilem quam animarum re- „ gimini, quod nobis Epiſcopis competit, nunc certe no- „ xiam extare, & magis tractu temporis noxiam eſſe „ futuram.

„ Jeſuitas Religioſos per triginta annos ſatis intime „ tractavi, ... nunquam ipſis Jeſuitis malus fui, ni- „ ſi quando Eccleſiæ meæ bonus ab omnibus exiſti- „ mabar.

„ At ſupponamus, quod pro Eccleſia laboret So- „ cietas Jeſuitica, quid intereſt, ſi ejus onere, pondere, „ magnitudine Eccleſia Dei univerſalis laboret & ge- „ mat. Quid intereſt quod Epiſcopos ſuo miniſterio „ adjuvet, ſi Epiſcopos non ſuis nutibus obſecundan- „ tes deprimat & exagitet? Quid intereſt, quod po- „ pulos doceat, ſi populos commoveat & pertur- „ bet.....

„ Quid intereſt quod Miniſtris aliquando Regiis „ Dynaſtiſque & principum Aulis cum utilitate ſe „ inſerat; ſi plures in eo excedant non neceſſaria, imo „ Reipublicæ noxia introductione & præſumptione, „ quæ ſpiritualis miniſterii exiſtimationi detrahit plu- „ rimum, & offenſam ſæcularibus reddit, manu di- „ rectioneque interiori de ſpiritualibus ad politica, de „ politicis ad profana, de profanis ad nocentiſſima „ ſubintrando, & magno ſæcularium ſcandalo, & in- „ commodo, interiora domorum ſæcularium dirigen- „ do & gubernando.

„ Quid intereſt, quod tot ſcriptis Eccleſiam illuſ- „ tret, ſi tot novis opinionibus Eccleſiam vexat, „ chriſtianam ſapientiam divexat, & ſcindit, verita- „ tem tandem reddit ambiguam? Nonne & ſcientia „ quiſquis laborabit ſi plus ſapiat, quam oportet ſapere? „ Nam ad ſobrietatem ſapere docendum & ediſcen- „ dum eſt.

„ Quæ alia Religio...... Eccleſiæ Dei univerſæ tan- „ to fuit impedimento, & diſcordiis adeo totum or-

„ bem

„ bem chriſtianum implevit ? ...... Quæ alia Religio „ tantas aliis Religionibus, Clero, Epiſcopis, & ſæcu- „ laribus Poteſtatibus, & his chriſtianis & catholicis, „ turbas commovit, æmulationes peperit , querelas „ concitavit, controverſiis litibuſque implicavit ? Ali- „ quæ aliquas, tantas nulla......

„ Quæ alia Religio doctrinam Sanctorum tanta li- „ bertate impugnavit ? Et illis veræ fidei anteſignanis, „ Eccleſiæ columnis, Theologiæ micantiſſimis & di- „ gniſſimis Præceptoribus, minus detulit reverentiæ? „ Fallitur S. Thomas , Bonaventura decipitur , non „ tantum dicit & ſcribit , ſed etiam typis mandat, „ quicumque Jeſuitarum modernus præceptor.

„ In ſuggeſtis ſacris jam reticet Auguſtinus, Ambro- „ ſius , obmuteſcunt Gregorius, Hieronymus , Chry- „ ſoſtomus, Cyrillus, & cæteri Eccleſiæ non quomo- „ documque lumina, ſed luminaria fulgentiſſima: qui- „ dam enim tantummodo neoterici Jeſuitæ à ſuis diſ- „ cipulis laudati exaudiuntur , & eorum authoritate, „ dictis, ſcriptiſque doctrinam Chriſtianam fulcire ni- „ tuntur. Quod non ſolum dignitati verbi Dei indecens, ſed „ neque animarum ſaluti ſecurum exiſtimo. Si enim „ cuique Doctori eadem , quæ ſanctis conceditur au- „ thoritas, maxime vexare poteſt Eccleſiam opinionum „ diverſitas, & labefactari fidei puritas, & morum in- „ tegritas, quæ ex authoritate Patrum & Sanctorum „ veneratione dependet.....

„ Quæ alia Religio adeo integros & antiquos mores „ Eccleſiæ laxavit, poſtquam à primitivo ſuo fervore „ diſceſſit..... circa uſuras, circa præcepta Eccleſiaſtica & „ Decalogi circa omnem chriſtianum vivendi tenorem, „ præcipue quantum attinet ad doctrinam ? itaut arbi- „ traria pene videatur & probabilis omnis in Eccleſia „ moralis Theologia...... Quibus legibus , aut opinioni- „ bus..... inſtructi diſcipuli juvenes , non ſolum iner- „ mes, & effæminati, & ſpiritum fugientes & carnis „ illecebris & voluptatibus procliviores & indulgentio- „ res educantur, ſed quæcumque in eccleſia aſpera, &

 „ quæ

„ quæ ad pœnitentiam inducunt, & quæ crucis mortifi-
„ cationem promovent, verendum eſt ne metuant, re-
„ ſpuant, perhorreſcant: & cùm regnum cœlorum
„ vim patiatur, & violenti rapiant illud, mirum non
„ erit, ſi rapere ipſi non adeo faciliter queant:...

„ Quæ alia Religio, P. B..... in eccleſia Dei telonium
„ exercuit, pecuniis fœneravit.... Quæ alia Religio foro
„ boniſque ceſſit? & profanis commerciis & contrac-
„ tibus maris tærraque totum fere Orbem maximo ſæ-
„ cularium ſcandalo, & admiratione complevit?

„ Luget Hiſpalenſis populoſiſſima civitas, complo-
„ rant viduæ Bæticæ, pupilli orphani, deſertæ virgi-
„ nes, honeſti ſacerdotes, & ſæculares à Religioſis Je-
„ ſuitis deceptos eſſe inclamando, qui pluſquam qua-
„ ter centum millibus ducatorum miſerabilium ipſarum
„ perſonarum dilapidatis, & expenſis in proprios uſus,
„ bonis foroque ceſſere.

„ Quid dicent Batavi hæretici in illa provincia & lit-
„ toribus Gaditanis ubi hoc accidit, frequentiſſimi?
„ Quid Britanni & Germani nogotiatores, qui bonam fi-
„ dem in contractibus ſervare præſumunt? Profectò
„ catholicam & Romanam fidem.... irridebunt, & con-
„ tumaciores in ſuis erroribus permanebunt.... Nihilo-
„ minus hæc omnibus patent.... non ſolum in Hiſpa-
„ nia, ſed & in aliis Orbis chriſtiani partibus....

„ Tota Eccleſia Chinica congemiſcit, & ſe non tam
„ edoctam, quam deceptam ab ipſis Jeſuitis in fidei
„ puriſſimæ documentis & rudimentis inclamat.... cru-
„ cem Domini recluſam, Gentilicos ritus permiſſos...
„ chriſtianizantes idololatras, idololatrizantes chriſtia-
„ nos, ... ſub gentilica larva fidem ſanctiſſimam do-
„ lentiſſime conſpicit.

„ Hæc, B. P..... mea humilitas, muneris & oneris
„ paſtoralis obligatione compulſa, tuo ſanctiſſimo zelo
„ retulit moderanda, vel omnino reformanda.... Reme-
„ dium expoſcunt, cenſura indigent, reformationem
„ expetunt. Tuo prudentiſſimo judicio relinquendum
„ erit, quibus mediis remediiſque hæc omnia, ſi non
„ ſanari, ſaltem moderari valeant, quod facillimum

tuæ

„ tuæ ſupremæ Poteſtati erit, præcipue omnibus fere
„ Eccleſiæ ordinibus in idipſum conſpirantibus.....
„ Et hoc medio ipſis Jeſuitis medicinam, Clero &
„ Epiſcopis operarios ſine livore, & miniſtros ſpiritua-
„ les ſine æmulatione, cæteriſque Religionibus tran-
„ quillitatem ſapientia tua, Innocenti ſanctiſſime, ſpi-
„ ritus Sancti radiis illuſtrata præberet, & Eccleſia to-
„ ta univerſalis; tot tantiſque controverſiis, diſcordiis,
„ difficultatibus & ſcandalis; & aliis Jeſuitarum nego-
„ tiis, tanquam procellis implicata & agitata, con-
„ quieſceret.

Et nonne ipſi ſunt, beatiſſime Pater Clemens XI. de quibus Pater Thomas Jeſuita refert, ſibi Eminentiſſimum D. Cardinalem Turnonium viſo agendi modo Jeſuitarum in China confidenter dixiſſe, quod ſi diabolus perſonaliter in Chinam veniſſet ad ibi ſubvertendam Religionem, plus ipſi mali non feciſſet, quam Jeſuitæ fecerunt. Atqui Jeſuitæ ubique ſunt Jeſuitæ, ubique turbarum & perſecutionum ſuſcitatores adverſus innocentes, ubique fratrum ſuorum falſi delatores. Ubique Eccleſiaſticarum civiliumque Poteſtatum per informationes falſas deceptores. Unde & S. D. N. Alexandrum VII. Sacramque Congregationem de propaganda fide, per falſas ſuas de Ritibus Chinenſibus informationes decepit Pater Martinius ab ipſoque ſubreptitium illud extorſit decretum, in favorem Rituum illorum, per quod adeo pertinaces permanſerunt in illis defendendis, ut etiam poſt noviſſimum Sanctitatis veſtræ decretum, Ritus illos definitive declarans ſuperſtitioſos, Juvencius Jeſuita nuper adhuc defendere auſus fuerit in nova ſuæ Societatis Hiſtoria Romanis typis (doloſe circumvento S. Palatii Apoſtolici Magiſtro, ſicut & approbatoribus) edita; ita ut obſtupeſcant fideles, Sanctitatem veſtram adhuc uſque adeo ipſis eſſe credulam, & ſpecialiter favorabilem cum exemplari potius videantur punitione digni, quam affectu & favore tam ſpeciali. Sed hoc pro S. Sedis honore filiali cum fiducia ſub correctione ſit dictum.

1. *Decembris* 1714.

II.

EPISTOLA

Sanctiſſima, graviſſima Illuſtriſſimi viri & natalibus, doctrina, virtute vere chriſtiana Clariſſimi, Domini JOANNIS DE PALAFOX ET MENDOZA, *Hiſpani & in America Epiſcopi Angelorum populi, ac Conſiliarii Indiarum Decani, ad ſummum Pontificem* INNOCENTIUM X. *de Jeſuitarum Societate extinguenda, vel ſtricte reformanda ob univerſalis Eccleſiæ bonum.*

BEATISSIME PATER,

1. SAcris tuæ Sanctitatis pedibus provolutus, infinitas Deo & Apoſtolicæ Sedi gratias ago, quòd tanta benignitate & humanitate Doctorem Silverium de Pineda Procuratorem meum foveris, ut quàm breviſſimo tempore ad te miſſum ad me remiſſum utroque mari Oceano & Mediterraneo, Italia, Hiſpania, Americaque peragratis conſpexerim, & ab eo Litteras Apoſtolicas ſuper dubia oraculo ſapientiæ tuæ propoſita, noſtros intellectus illuminantes, errores

rores corrigentes, diſcordias ſedantes, non ſine lachrymis præ hilaritate gratiarumque actione acceperim.

2. Cui enim non erit lætitiæ ſtuporique, videnti viginti & ſex quæſtiones controverſiaſque Eccleſiaſtica, auditis etiam prolixè partibus utriſque, & viſis actis per ſanctam Congregationem à te particulariter aſſignatam, etiam ab occupatiſſimis Cardinalibus ſapientia & virtutibus Eminentiſſimis, & Romanæ Curiæ Prælatis, intra quatuor menſes diſſipatas, collatas, concluſas, deciſas, & tandem expeditas fuiſſe? Ut jam deinde jure optimo, non ſine magna animi infirmitate, ſi aliter fecerimus, ſacras illas voces debeamus non tantùm attendere & audire, ſed obedire Prælatis, quibus Apoſtolica Sedes inclamat, invitat, & ſuadet Patribus animarum dicens: *Venite, filii, audite me, timorem Domini docebo vos*, & iterum: *Omnes ſitientes venite ad me & ego reficiam vos, Ego enim ſum via, veritas & vita.* Cujus cauſa, Pater Beatiſſime, exteris hujus Americæ nunciavi Paſtoribus, cum muliere quæ convocavit amicas in Evangelio exclamans: *Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.* Ut omnibus pateat quanta brevitate, benignitare & humanitate Apoſtolica Sedes, & tua Paſtoralis vigilantia, & ſumma ſolicitudo & ſapientia dubitantibus reſpondeat, errantes dirigat, & mœrentes conſoletur.

3. Sed heu! Pater Beatiſſime, nunquam in hac mortali conditione & miſeria hilaritas ſine mœſtitia, nunquam ſine novo diſcrimine tranquillitas, docente Divino Spiritu, *extrema gaudii* luctum occupare. Ea eſt humanæ mentis & naturæ fragilitas, ut ſemper magis ac magis medicina indigeat, & nondum vulneribus primis oleo charitatis ſapientiæque tuæ ſubſanatis, jam ſecunda ſuccedunt.

4. Sacerdotes, Beatiſſime Pater, ad te miſſi, & ad ſacra Apoſtolorum limina viſitanda, me ab aſſertis Conſervatoribus, Regularibus, & Religioſis Jeſuitis, prætextu ſuorum privilegiorum aſſignatis, non aliam ob cauſam, quàm quòd in animarum ſalutem & propugnationem Eccleſiaſticæ juriſdictionis, & Decretorum

Sacri Concilii Tridentini incumberem (ut Congregationi ſacræ ſuper hoc negotio à Tua Sanctitate aſſignatæ patuit) de facto excommunicatum & aliis innumeris injuriis impetitum fuiſſe...: retulerunt, & ad alia ſcandala deveniſſe nunciarunt.

5. Verùm poſt eorum diſceſſum Religioſi Jeſuitæ majores turbas contra me & dignitatem meam excitarunt, acriores ſeditiones commoverunt & injuriis atrocioribus dehoneſtarunt, & Clerum meum ac gregem crudeliſſimè vexantes, (liceat mihi ita enarrare, cùm eis ita feciſſe libuerit) in majores anguſtias redegerunt.

6. Cæco enim quodam quaſi furore perciti, Pater Beatiſſime, Religioſi iſti, quos in Domino ſemper amavi ut amicos, & nunc ardentiùs ut inimicos diligo, videntes meos ſubditos Conſervatorum ſuorum invalidis excommunicationibus non aſſentiri, ſed ſuo amabili Paſtori, vocem ejus in ſuis edictis agnoſcentes, inhærere, ſe exiſtimantes contemptos, in maximam iracundiam exarſerunt; & niſi eorum libidini & arbitrio meam dignitatem & baculum Paſtoralem ſubmitterem, de incarcerando Epiſcopo cogitarunt.

7. Cùm autem hoc non quâ deſiderabant facilitate conſequi poſſe viderent, quia horror ipſe facinoris ad defenſionem ſui proprii Paſtoris populos excitabat, non tantùm alios Regulares, tanquam pro communi eorum cauſa, contra me convocarunt, ſed quod gravius eſt, prophanum & ſæcularem gladium (Comitis ſcilicet de Salvatierra Viceregis, qui mihi totius Regni Viſitatori generali in protectionem miſerabilium Indorum incumbenti, quos ſui miniſtri maximè exagitabant, infenſiſſimus erat) etiam ingenti pecuniâ emptum, temeritate maxima exemptum, digladiantes, dignitatem meam, perſonam, gregem, armis, incarcerationibus Eccleſiaſticorum & ſæcularium, & aliis quàm plurimis injuriis vexarunt; etiam hominibus flagitioſiſſimis armatis, dieque deſtinato (is autem fuit feſtum corporis Chriſti, eodem enim die conveniens erat ut traderetur Epiſcopus, quo captus fuerat Epiſcoporum

Epi-

Epiſcopus) ut meam perſonam caperent, dignitate expoliarent, gregem diriperent. Interim juriſdictione Inquiſitorum ad id per ipſos conducta, prætextu quòd excommunicationes ut nullas Conſervatorum mei ſubditi parviſacerent, incarcerante Clericos & Laicos, & atrociora, niſi Conſervatoribus obedirent, minitante.

8. Dum hæc omnia à Religioſis Jeſuitis, & Conſervatoribus, & Tribunalibus ad id convocatis geruntur, ego quantum adjuvante Domino potui pro grege, pro fide, pro juriſdictione, pro Concilio, pro Apoſtolicis Conſtitutionibus & Regulis, quamvis ſolus, laborare non deſtiti, non tantùm Regulares cenſuris ſeveriſſimis terrendo, & ſæculares eiſdem fulminibus & edictis, & epiſtolis, & voce, & ſermone intra ordinem & obedientiam continendo, ſed etiam, cùm parum hoc proficeret, contemnebant enim Jeſuitæ cenſuras Eccleſiaſticas, & vinculis earum innodati, ſuſpenſi & irregulares publicè celebrabant, Sacramenta miniſtrabant, invito Epiſcopo, etiam in non ſuis Eccleſiis prædicabant populo, ſæcularium Confeſſiones audiebant, Vice-regem & auditores Regios exhortatus ſum, ut aliqua congruenti moderatione & remedio, miſſis ad id aliquibus de meo Capitulo Commiſſariis, differentiæ iſtæ & diſcordiæ ſedarentur, ſalva tamen Tuæ Sanctitatis irrefragabili deciſione; & interim Reſpublica quieta, fidelium Eccleſia pacifica, & omnium ſuſpenſi animi ſententiam Apoſtolicam expectarent.

9. Sed Religioſi Jeſuitæ, Pater Sanctiſſime, gladio ſæculari armati, & Archiepiſcopo Mexicano Joanne de Muñozca, non tantùm fautore, ſed auctore duceque freti, & omnibus penè Regni Tribunalibus variis artibus in ſuam poteſtatem redactis, nullam compoſitionem aut concordiam admittere volentes, Commiſſariis Eccleſiaſticis ignominioſè dimiſſis, imò expulſis, non pacem, non inducias, ſed bellum cruentiſſimum indicentes; niſi me, meamque juriſdictionem, & baculum Paſtoralem, arbitrio ipſorum & ſuorum Con-

ſervatorum, quos ego tanquam auctores hujus miſerabilis ſchiſmatis paulò antè anathemate percuſſeram, ſubmiſiſſem, cædes, carceres, exilia, proſcriptiones, ſi aliter facerem, comminantur.

10, Ruptis ab eis honeſtæ concordiæ articulis, à me ut tanta ſcandala vitarentur propoſitis, acriùs Religioſi Jeſuitæ bellum contra meam dignitatem gregemque repetunt & inſtaurant, plures Clericos ſcilicet incarcerando, & hos honeſtiores, electum Epiſcopum de Honduras, Vicarium meum generalem, virum doctiſſimum & honeſtiſſimum, manu ſæculari diriſſimè recludendo, & tandem meum gregem crudeliſſimè omnibus modis vexando, & iterum ardentiori affectu meam incarcerationem, aut extra Provinciam relegationem, diverſis machinationibus diſponendo.

11. Ad hos ſacrilegos conatus, Pater Sanctiſſime, iterum excitati populi, Epiſcopum, propè antè Viceregem, & Gubernatorem amantiſſimum, jam tot petitum inſidiis injuriiſque exagitatum intuendo, ad ſui Paſtoris & Miniſtri Regii propugnationem convolant, & mortem ſubire parati, & ſua etiam vita Paſtoris vitam defendere contendunt. Et ita diviſo Regno & in partes diſtracto, brachio ſæculari, & Jeſuitis, & Conſervatoribus contra Epiſcopum & Eccleſiaſticam juriſdictionem, populis autem & Clero pro juriſdictione & Epiſcopo contendentibus, in ſummum periculum redacta Reſpublica eſt.

12. Has inter anguſtias fluctuabat mens mea, æſtuabat animus & conſilium hærebat, expoſcens à Deo, etiam profuſis lachrymis, ut viam mihi dignaretur aperire, quâ ſalva fieret pax publica, juriſdictio oppugnata & vita petita. Deſerere enim Eccleſiam, juriſdictionem & baculum Paſtoralem Religioſis Jeſuitis ignaviter tradere, viliſſimum: armis autem & ſanguine filiorum ſpiritualium cauſam defendere, duriſſimum & diriſſimum: nihil autem agere, ſed Conſervatorum iræ me meaque committere, nocentiſſimum & imprudentiſſimum eſſe videbatur.

13. Quis enim, Pater Sanctiſſime, baculum Paſtoralem

lem, id eſt, gladium Dei ſine crimine turpiſſimè tradet? Aut quis ſuas oves ardentiſſimè diligens, & pro quibus ſe ipſum impenderet, & mortem etiam ſubiret, præ dolore conſpicere poſſet ſociali bello inter ſe digladiantes, & ſe ad invicem occidentes? Pugnam cruentiſſimam & triſtiſſimam intuens pater utrorumque amantiſſimus, in qua vinci infelicitas, vincere crudelitas erit? Aut quis tandem vel propugnatione pacem, vel ignavia vitam diſperderet?

14. Ideò utrimque anguſtias, utrimque pericula contuens, tanquam ſi in auribus perſonarent voces illæ Salvatoris, ſuos Apoſtolos & Diſcipulos in ſimili caſu docentis, fugâ Eccleſiaſticâ victoriam, non bello mortem, aut populorum jacturam prætendendam eſſe: dicebat enim, *Cùm perſecuti vos fuerint in una civitate, fugite in aliam*: ſtatui honeſtiſſimâ fugâ, non autem gladio crudeli, & filiorum ſanguine defœdato, vitam & dignitatem meam propugnare.

15. Videbam enim adverſariorum mentes in id maximè tendere, ut meam caperent perſonam, aut in ipſa expugnatione perimerent, quâ captâ aut peremptâ, & de mitra captiva triumphum, & de grege ſpolia, & de cauſa victoriam reportarent; percuſſo enim Paſtore quàm facillimè diſperguntur & oves; poſteaque falſis probationibus & calumniis & criminationibus adverſariorum, veritas Paſtoris indefenſa, & fama acquiſita cum ipſo corpore occiſo conſepultæ jacerent.

16. Conſiderabam itidem, Regulares Jeſuitas, ardenti furore agitatos, in hos actus adeò irregulares proſilire, & in præceps dari, non ratione ſed affectu, & quò major impetus, eò brevior, conatus enim iræ cito cadunt, & ſi primi illudant, ſecundi corruunt: nam etſi iracundia ab inſania non niſi tempore diſtet, breviſque ſit furor, tamen quamvis mala, quia furor, tolerabilis tamen, quia brevis, ideòque furorem iſtum perſecutionis quàm citiſſimè tranſiturum exiſtimavi, more quidem fulminis, quæ uno eodemque momento venit, percuſſit, abſceſſit.

17. Fuga ergo Rempublicam ſalvam facere ſtatuens; & meis pœnis adverſariorum culpas, imò & iras aut eludere aut delinire conſtituens, ne populus innocens noſtris omnium erroribus plecteretur, commendato priùs grege æterno Paſtori, relictis etiam tribus Vicariis Generalibus, ut ſi fortè abſentes, vel legitimè impediti fuiſſent, unus pro alio Eccleſiaſticam juriſdictionem defenderet; ſcripta etiam epiſtola Capitulo, in qua cauſas meæ ad tempus diſceſſionis narravi, & ad defenſionem Eccleſiaſticæ juriſdictionis excitavi, duobus famulis tantùm, & Secretario ſcilicet, & eo qui mihi erat à Confeſſionibus, comitantibus, exteros familiares per diverſas vias mittens, ut confuſione ipſa inimici mei diſtracti, ubi ego delitеſcerem ignorarent; in montibus quæſivi refugium, & inter ſerpentes, ſcorpioneſque, & animalia peſtifera, quorum hæc regio feraciſſima eſt, ſecuritatem & ſocietatem, quam in hac Religioſorum implacabili Societate invenire non potui.

18. Ubi poſtquam per viginti dies non ſine magno vitæ periculo, & alimentorum penuria (aliquando enim ſolo pane tribulationis, & aqua lachrymarum paſcebamur) tandem in quodam parvo tuguriolo per quatuor menſes delitui, exquiſitiſſimis interim modis à Religioſis Jeſuitis quæſitus, & pecuniâ maximâ expenſâ, ut inventus, aut baculum Paſtoralem traderem, aut me vita exuerent & occiderent.

19. Hoc modo hiſque periculis & anguſtiis ſalva Reſpublica fuit, & ſi non pax ſpiritualis, ſaltem temporalis & publica reddita eſt Regno. Nam ſpiritualis tranquillitas, Pater Beatiſſime, ubi cum Jeſuitis res agitur, ſolùm à Jeſu Chriſto, & à Tua Sanctitate ejus Vicario reddi ſtabilirique poteſt: adeo enim terribilis eſt, ſi non reformetur, eorum in Eccleſia univerſali potentia, adeo ampliſſimæ facultates, honores, divitiæ, ut omnibus dignitatibus, legibus, Conciliis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus potentiores exiſtant; ita ut neceſſe ſit Epiſcopis, (ſaltem in his partibus) aut in concertatione mori, & pro cauſa cadere & ſuccumbere,

re,

re, aut ſuis nutibus obſecundare, aut ad minus ſummo diſcrimine, periculis, expenſis, incommoditatibus, falſiſque eorum criminationibus illaqueatis dubium exitum de ſanctiſſima & juſtiſſima cauſa expectare.

20. Cùm ergo viri Jeſuitæ fruſtra Epiſcopum carceri quæſiviſſent, gregem ipſius vexare & miſerabiliter perſequi & affligere ſtatuerunt, ad hoſque ſequentes actus non ſine maximo populorum ſcandalo proceſſere.

21. Primò enim ſuos aſſertos Conſervatores, Religioſos Dominicanos, è Mexico in civitatem Angelorum, ubi mea Cathedralis Sedes præeminet, maxima Fratrum ſuorum & Jeſuitarum comitante manu, incredibili pompa, plurimis curribus ad eorum adventum congregatis adducunt, ignorantem etiam plebem Religioſis Jeſuitis monentibus, & per compita & plateas equitando clamantibus, ut genua flecterent, duobus illis Fratribus Dominicanis, aſſertis Conſervatoribus (à me paulò antè excommunicationis fulmine & anathemate, ut prædixi, perculſis) ipſos aſſerentibus eſſe Papas, & Pontifices ſummos, & ut plus hæc ſuaderent, poſtquam ipſos cum cruce proceſſionaliter extra clauſtra Fratres ſui Ordinis ſuſcipiunt, non tam ſuadent quàm jubent Jeſuitæ, qui eos conduxerant, erigere tribunal, creare Fiſcales, & Apparitores ac Notarios nominare.

22. Deinde per plateas galeris ſericis & violaceo colore exornatis incredibili faſtu circumducunt, & etiam prope Epiſcopale palatium, ut majori contemptu de dignitate Epiſcopali triumpharent, maxima comitante Regularium caterva, cum ſuis apparitoribus & miniſtris, curribus pluribus vecti circumambulant, & tandem omnia quæ Sanctum Concilium Tridentinum etiam legitimis Conſervatoribus prohibet, Conſervatores iſti intruſi patraverunt.

23. Deinde Tribunali erecto, & his omnibus ſumma jactantia geſtis, omnes Eccleſiaſticos, & miſeros ſæculares, variis modis & moleſtiis vexant, alios ex-

communicationibus, alios bonorum ſuorum diſtractionibus, alios ſæcu'ari manu, exilio, vinculis, & injuriis, alios aliis artibus diriſſimè perſequuntur.

24. Doctorem enim D. Manuelem Bravo de Sobremonte, Cathedralis Eccleſiæ Theſaurarium, Doctorem D. Ludovicum de Vongora antiquiorem Canonicum, Doctorem D. Nicolaum de Aſperilla Portionarium, Sacerdotes honeſtos & doctos, per manum prophanam ab Eccleſia & Diœceſi relegant, Archidiaconum Eccleſiæ Cathedralis, Doctorem D. Ildephonſum de Cuevas & Avalos, Licentiatum D. Petrum de Angulo, Doctorem D. Andream de Luci, Baccalaureum Franciſcum de Requeſia, Capitulares & Sacerdotes, itidem viros eruditos & cordatos, ſalutem fugâ petere cogunt, alios etiam Sacerdotes & ſæculares partim incarcerant, partim relegant, partim in angulis latere compellunt, & populum omnem ſuis deferre fidem invalidis cenſuris & edictis, minis, ſuppliciiſque intentant.

25. His actis ad cauſæ ſententiam illi Fratres Conſervatores in hac cauſa procedunt, declarantes, & publico edicto pronunciantes, Epiſcopum & ſuum Proviſorem Vicarium Generalem, injuriis affeciſſe Religioſos Jeſuitas, in expoſcendo ab eis licentias prædicandi, & audiendi ſæcularium Confeſſiones, & in prohibendo ut uſque quo eas exhiberent, à Confeſſionibus abſtinerent. Quamvis mihi certiſſimè conſtaret, eos neque meas, neque meorum Anteceſſorum habere licentias.

26. Sententia ita lata, & in publicis Eccleſiarum ſuggeſtis publicata, ad alia atrociora procedunt, minis, præmiis, & aliis artibus ſuadendo Capitularibus, imò & aliquos compellendo, ut Sedem vacantem publicarent, brachio ſæculari ad id implorato, & hoc præſentibus, imò & intra Diœceſim exiſtentibus Epiſcopo proprio, Proviſore, Vicario Generali, non tantùm uno, ſed tribus, & his non obſtantibus declarat Capitulum populo Sedem vacantem eſſe.

27. Jam hoc conſecuti Jeſuitæ, qui hæc omnia machi-

chinati fuerant, juriſdictionem Eccleſiaſticam invadunt, uſurpant, dilacerant, adulterium ſpirituale committunt, nefarium altare contra legitimum altare erigunt, alios Eccleſiaſticos Officiales, Proviſorem, Vicarium Generalem, etiam Vicarium Monialium nominant, & ab Epiſcopo nominatos amovent; & huic Capitulo Sede-vacante-Jeſuitico prædicti Jeſuitæ licentias quaſdam confitendi & prædicandi ab alienis Epiſcopis obtentas (ex quibus quatuor tantùm erant meorum Anteceſſorum) & certa privilegia quæ ad terras infidelium (quales hæ non ſunt) & hæc temporalia & ſuſpenſa & finita, dicto Capitulo exhibent. Et tandem documenta hæc talia qualia, quæ noluerunt legitimo Epiſcopo, & ſuo Vicario Generali exhibere, Capitulo per eos compacto & coadunato nulliter, imò & ſacrilegè, Diœceſim vivente Epiſcopo gubernante, exhibuerunt.

28. Hiſce privilegiis, & aliarum Diœceſium Epiſcoporum licentiis viſis à Capitulo Pſeudo-Sede-vacante, edictum ab eo conficitur, ſecretò tamen ab ipſis Jeſuitis compoſitum, & per omnia Eccleſiarum ſuggeſta divulgatum, in quo omnibus fidelibus intimatur, Jeſuitas Religioſos non egere licentiis Epiſcoporum propriæ Diœceſis, ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, propter ſua privilegia; & ſi egerent, eas habere, & Capitulo exhibitas eſſe, & ſi non haberent & ſufficientes non eſſent, eas Capitulum generaliter, etiam ſine examine, concedere libentiſſimè, declarando adeo eſſe doctos Religioſos Jeſuitas, ut nunquam fuiſſet credendum eos ſine legitimo titulo Confeſſiones ſæcularium audiviſſe. Alia etiam in hoc edicto ſubinferendo, juriſdictioni Epiſcopali, & authoritati Eccleſiæ & Tridentini Concilii, & animarum ſaluti nocentiſſima.

29. Deinde Cenſuras Eccleſiaſticas, à Vicario Generali Epiſcopi contra Conſervatores & Jeſuitas (qui Confeſſiones ſæcularium ſine licentia proprii Paſtoris audiebant) latas delent, auferunt, publicè dilacerant; eas autem quæ contra Epiſcopum proprium, ejuſque Vicarium Generalem nulliter & indebitè, ut à Tua

San-

Sanctitate declaratum eſt, latæ fuerant ab intruſis Conſervatoribus, parietibus fixas relinquunt, videntibus & gementibus non tantùm omnibus Eccleſiaſticæ diſciplinæ amatoribus, ſed populis etiam clamantibus & reclamantibus, qui tot injurias Epiſcopo ſuo amantiſſimo inferri conſpiciebant.

30. Deinde Capitulum hoc Pſeudo-Sede-vacante, contra Epiſcopum erectum, & à Jeſuitis, tanquam ſi eſſent ipſi de corpore Capituli, directum, omnia edicta quæ circa mores & Eccleſiaſticorum & ſæcularium reformationem fuerant ſtabilita, in Epiſcopi odium abrogant.

31. In Eccleſiis, à quibus ego prophanos cibos & commeſſationes prohibueram, iterum ipſi edere & ſic eas polluere permittunt; Clericos, Regulareſque, quos ego ab audiendis ſæcularium Confeſſionibus arcueram, ipſi approbant; honeſtos Sacerdotes, modeſtos, ſpirituales, quos ego præmio affeceram, ipſi ſupplicio afficiunt; Seminariſtas, Collegiorumque meorum cultores, quos ego tanquam Dei Eccleſiæ maximè neceſſarios paterno educabam & inſtruebam affectu, ipſi moleſtant, & etiam de ipſis extinguendis conferunt.

32. Clauſtralibus virginibus, quæ meis monitis, edictis & exhortationibus intra ſuæ profeſſionis ſepta libentiſſimè continebantur, non tantùm permiſſione, quod nefarium eſt, ſed publicis exhortationibus, quod nefandiſſimum, ut ad ſuſpectas collocutiones ſæcularium & Regularium & Clericorum iterum redeant, ſuadent. Et tandem licentias innumerabiles Religioſis adoleſcentibus ad audiendas mulierum Confeſſiones concedunt, & ut de alieno theſauro, de mea Eccleſiaſtica juriſdictione profuſiſſimè prodigunt & impendunt.

33. Hæc omnia me, P. B. non latebant, imò ex tuguriolo meo, in quo proſtratus coram Chriſto Crucifixo Domino jacebam, & pro populo gregeque miſerabiliter afflicto profuſis lachrymis efflagitabam, tanquam à ſpecula oves crudeliſſimè diripi, ſponſam

meam amantiſſimam Eccleſiam dilacerari, & impiiſſimè vexari conſpiciens, fractum Paſtoralem baculum, mitram conculcatam, oculis dolentiſſimis intuens, ſuſpiria, gemitus, lamentationes mearum ovium irreparabiliter non minoribus gemitibus & ſuſpiriis exaudiens, etiam ſine armis, etiam ſine viribus, etiam proſtratus, etiam ſolus, divino tantùm auxilio fretus, meum gregem curare non deſtiti.

34. Illic enim tanquam ex carcere, ſi non eodem ſpiritu, ſaltem primitivorum Præſulum exemplo, literis, nunciis, manuſcriptis Paſtoralibus Epiſtolis juvare, ſuadere, conſulere, conſolari ſtudui, ut in fide & charitate permanentes, fortitudine ærumnas, conſtantia tribulationes, patientia perſecutiones ſuperarent, & à Confeſſionibus & prædicationibus eorum, qui Diœceſani Prælati licentias non habebant, abſtinerent, & fugerent, quod pietate divina, non meæ humilitatis & fragilitatis viribus maxima ex parte obtinui, ita ut pauciſſimi fuerint in hiſce innumerabilis multitudinis populis, qui etiam tot incarcerationibus & relegationibus comminati, Religioſis Jeſuitis & aſſertis Conſervatoribus fidem detulerint & adhæſerint.

35. Sed Religioſi iſti, aliàs admodùm docti & perfecti, potentiâ potentiam defendentes, & ex abyſſo ad abyſſum præcipiti curſu prolapſi, tantò plus ira excandeſcentes, quantò populos à ſuo Paſtore divellere non poſſe, imò ipſis Jeſuitis infenſiſſimos eſſe conſpiciebant, judices ſæculares expenſa maxima pecuniarum quantitate conducunt, qui ſub prætextu ſeditionis (antiquum enim eſt, P. B. Eccleſiarum Prælatos, qui in animarum ſalutem incumbunt & Eccleſiaſticam Juriſdictionem propugnant, ſeditioſos vocare, & commoviſſe turbas eis imputare, incipientes à Galilæa uſque ad Hieruſalem, & aliis ejuſdem farinæ calumniis exemplo Salvatoris impetere) criminaliſſimum proceſſum contra me ſcribunt, teſtes violentiſſimè cogunt, alios pecunia corrumpunt, alios aliis artibus compellunt; alios attrahunt & alliciunt, ut deponant, & etiam ju-

re jurando affirment, me contra Reip. ſalutem, quæ mihi carior ſemper vita extitit, machinatum eſſe; & uno eodemque tempore à ſeptem judicibus (tanta eſt P. B. Jeſuitarum potentia) in mea ipſa Diœceſi, imò & Epiſcopali civitate, ſimul cum grege amantiſſimo ſyndicatus fui, à tribus ſcilicet ſæcularibus, à Vicerege miſſis, à duobus Regularibus, videlicet Conſervatoribus, & ab aliis duobus Eccleſiaſticis Sacerdotibus, & ab ipſa Societate expulſis, Inquiſitionis Commiſſariis, & his ſeptem judicibus, S. P. talibus moribus defœdatis, quos modeſtia tacet, & zelus dolet.

36. Sed Deo infinitas gratias ago, qui ut ſuperbis reſiſtit, humiles & propter ſuam cauſam perſecutionem patientes protegit & defendit; tot enim judicibus, tot teſtibus inter ſe convenientibus, & conſpirantibus, imò & ipſas depoſitiones & acta propalantibus inter ſe & ad eundem finem dirigentibus, dignitate aliquid mea indignum Epiſcopali, etiam nulliter & violenter minimè probare potuerunt; ſed declarationes vagas vilium hominum coacervarunt, in quibus generaliter aſſerebatur, me maximam ſeditionem excitaſſe, & terribilibus injuriis Jeſuitas affeciſſe, quòd videlicet Confeſſiones audire ſine licentia Epiſcopi prohibuiſſem, ad ordinem Concilii Tridentini & Gregorii XV. Conſtitutionis Decreta ipſos per legitimos tramites redegiſſem.

37. Eluſa ergo proceſſalis formæ proſecutione, P. B. quia Jeſuitæ nihil probabant, neque his facinoribus obtinebant, imò populi magis ac magis ab eis averſi, ipſiſque infenſi pro Paſtore ſuo certabant, & ejus conſiliis & exhortationibus inhærebant, jam ruptis verecundiæ & Religioſæ modeſtiæ vinculis, ad aliam atrociorem formam, me meamque famam, dignitatem, perſonam perſequendi proceſſere.

38. Convocatis enim Scholaſticis ſuis (quos aliâ certe doctrinâ imbuere debuiſſent) prætextu ſolemnitatis S. P. Ignatii, ſui Fundatoris (cujus animam ſanctiſſimam maximè hæc omnia abhorrere & abominari com-

compertiſſimum eſt) choreas ſceleſtiſſimas (*maſcaras* Hiſpani vocant) conſtituerunt, in quibus in contemptum meæ perſonæ, dignitatiſque & omnium Sacerdotum, qui inter cæteros vita arctiori & honeſtiori fulgebant, & inter hos Procuratorem meum Silverium de Pineda, qui tunc Romæ aderat, & Tua ſanctiſſima præſentia fruebatur, horribilibus larvis ac geſticulationibus, & nefariis aliis modis Epiſcopum, Sacerdotes, ſanctas & venerabiles Moniales, dignitatem Epiſcopalem, imò & Catholicam Religionem, infamarunt, irriſerunt, illuſerunt.

39. Larvati enim, & has perſonas ſacras infami habitu tanquam in ſtatuis per civitatem totam medio diei tempore circumgeſtantes, orationem ſanctiſſimam & devotiſſimam Dominicam ſimulque Angelicam aliis prophanis verbis immixtis turpiſſimè decantantes, has infandas choreas per civitatem prædictam Jeſuitici Scholares circumducentes, & à ſuis propriis domibus educentes, in ſolo Chriſtiano & Catholiciſſimo, gentilicia & hæretica theatralia facinora contra Dei Eccleſiam, ſuoſque Epiſcopos & Sacerdotes, audaciſſimè perpetrarunt.

40. Aliqui enim eorum, P. B. infames cantilenas ſupradictæ Orationi Dominicæ immiſcentes, pro *Libera nos à malo*, quod in fine dicitur, decantabant, ſed *Libera nos à Palafox*, nempe quia ego à malo (quod eſt intra limites ſuæ profeſſionis non contineri) Jeſuitas liberare, & in ordinem redigere conatus ſum. Eodem penè modo ſalutationem Angelicam corrumpentes, maledictis in eundem finem tendentibus deturpabant.

41 Quidam de ipſis, impuris bovis armis ſignando ſe ipſum (quod Ethnicos contra Chriſtianos feciſſe non traditur) cunctis videntibus clamando pronunciabat: Hæc ſunt arma perfecti & veri Chriſtiani, cornua tauri pro cruce ſanctiſſima demonſtrando.

42. Alius autem in altera manu dulciſſimi pueri Jeſu imaginem, in alia impudiciſſimum inſtrumentum por-

portabat, piiſſimi nominis & infantiæ Jeſu devotioni illudendo.

43. Alius equi cauda pendentem baculum Paſtoralem portabat, & in ipſis ſtapedis depictâ mitrâ Epiſcopali equitabat, ut conculcatam pedibus exprobraret.

44. Deinde inſolentiſſima carmina, & incredibiliter ſacrilega & ſatyrica contra Clerum & Epiſcopum in populo ſpargebant, gloriantes ſeipſos Jeſuitas Epiſcopum viciſſe & de eo triumphaſſe, ipſi quidem victi, ſuperati, & triumphati à ſua ipſamet impotentiſſima potentia. Plurima etiam epigrammata Hiſpano ſermone ſpectatoribus tradiderunt famæ Paſtoris & Cleri exiſtimationi detrahentia, & inter alia ſequens; quod quia maximè explicat quanto errore teneantur Religioſi Jeſuitæ, quia repagula ſuarum Conſtitutionum rumpentes intra ſua ſepta contineri non valent, hic inſeri B.P. non impertinens judicavi.

Oy con gallardo denuedo
Se opone la Compania
A la formal heregia.

45. Huc uſque, P. B. potuit ſpiritualis iſta obcæcatio mentis procedere; cùm enim ego defenderim S. Concilium Tridentinum, Conſtitutiones Apoſtolicas, Decreta Pontificia, ſalutem animarum, hæc omnia quia eos ligant & arctant, hæretica eſſe populis Jeſuitæ ſuadent & ſuggerunt. Expugnare autem Conſtitutiones Apoſtolicas, Decreta œcumenici Concilii Tridentini contemnere, Pontificias deciſiones evertere, Diœceſim invadere, Epiſcopum à ſua Sede manu ſæculari detrudere, non ſolùm injuriis ſed etiam armis impetere, irridendoque & illudendo non tantùm Epiſcopum, ſed etiam Clerum & Religionem Chriſtianam maledictis infamare, hoc Catholicum, ſanctum, juridicum eſſe docent,

46. Conſervatores interim non aliis artibus, aut decentiori formâ Pontificiam dignitatem, quâ ſe jactabant exornatos, deturpabant: cùm enim honeſtis mo-

ri-

ribus, cordatis verbis, inceſſu in omnibus religioſo eam aliquo modo repræſentare deberent, comœdiis & publicis comeſſationibus, alearum ludis, mulierum impudicarum choreis, & muſicis intereſſendo, & aliis luxuriæ inhoneſtis oblectationibus, qui ſe in edictis Apoſtolicam perſonam repræſentare & Apoſtolica dignitate fulgere jactabant, non ſanctiſſimorum Pontificum virtutes, vitæque candorem imitantes, ſed perditorum hominum vitiis perſonatam & fictam Pontificis ſummi dignitatem & imaginem defœdarunt, hanc etiam non contemnendam notam & injuriam Sedi Apoſtolicæ ſubinferentes, ita ut de ea talia poſſint exiſtimari; dignitas enim ſacra & Apoſtolica non ſolùm verè, ſed etiam fictè aut invalidè aut nulliter repræſentata, cum decore & authoritate, & virtutibus, oculis fidelium, præcipuè Neophytorum, in his partibus remotiſſimis proponenda eſt.

47. Tranſactis jam ferè quatuor menſibus, quibus hæc omnia Jeſuitæ Religioſi non admodùm religioſè ſupra dorſum meum fabricavere: ecce in portu Claſſis Regia ab Hiſpania adventaverat, & in ea mandata, quibus continebatur ut Comes de Salvatierra Prorex (qui Religioſos Jeſuitas cæco nutu fovebat, ab eiſque Regni gubernator etiam in propria Jeſuitarum cauſa gubernabatur) in Americam Meridionalem tranſiret, Epiſcopo Lucatanenſi à Rege Catholico aſſignato ſucceſſore, & hoc interim dum mittitur judex, qui de primis ad Tuam Sanctitatem delatis facinoribus contra meam dignitatem cognoſceret: hæc enim poſteriora nondum Regi & ſuo Regali Indiarum Conſilio propter temporis anguſtias innotuerant.

48. Hoc Nuncio allato, aliquo modo perſecutionis hujus rabies temperata eſt, & cùm jam intra Regnum Epiſcopus Lucatanenſis exiſteret: quamvis certis de cauſis à Comite Prorege Regni gubernacula minimè traderentur, mihi tamen jam tempus adeſſe in meam amantiſſimam Eccleſiam iterum redeundi, & quos filios abſens Epiſtolis ſecretis conſolabar, præſens exhilarandos exiſtimavi.

49. Quod

49. Quod cùm ſtatuiſſem, ſcribens priùs Proregi & Auditoribus Regiis, qui duabus diætis à mea Diœceſi diſtant, & non ignorans adverſariorum meorum delationes & artes, quibus etiam ſancta & perfecta ſiniſtrè admodùm interpretantur, ne lætitiam iſtam & hilaritatem populi honeſtiſſimam, tanquam ſeditionem incuſarent, & in ſcandalum publicum verterent, in medio noctis ſilentio Epiſcopale meum palatium intravi. Quod ſentientes populi, qui ſuum conſpicere Paſtorem, tot lachrymis quæſitum & expectatum, ardentiſſimè deſiderabant, ad me ſummo mane convolant, fractis etiam portarum repagulis, Epiſcopum ſuum amplexantur; lachrymis profuſis proclamant, ſalutant, plaudunt, exoſculantur, & per quatuor dies continuos copiam mei faciens, pluſquam ſex millia hominum, mulierum, infantium, qui ad me palatiumque meum concurrêre, conſolatus ſum.

50. Patres verò Jeſuitæ, qui tam præcipiti curſu ad me adventare populum maximo animi dolore conſpiciunt, videntes nihil proficere, quia totus mundus vadit poſt eum, iterum atque iterum aliis & atrocioribus criminationibus in me meamque dignitatem inſurgunt.

51. Iterum enim Viceregem Comitem adeunt, ſuadent, clamant, incendunt, affirmantes hunc concurſum populorum ſeditionem eſſe, Regnum omne mihi pacis publicæ inimico adhærere, meo adventu exultare, & quid ſupereſt niſi ſolum Regnum? Ideòque Cathedralem meam Sedem, juriſdictionemque Eccleſiaſticam, quâ me præſumpti Conſervatores expoliaverunt, mihi tradere & reſtituere, Regni Regnoque nocentiſſimum eſſe futurum.

52. Hiſce artibus & calumniis Epiſtolas à Vicerege obtinent, quibus intimatur Capitulo Pſeudo-Sede-vacante à Jeſuitis machinato, ut proprio Paſtori juriſdictionem uſurpatam minimè concederent, nec reſtituerent. Quo non obſtante major & ſanior Capitularium pars, quæ jam ab exilio redierat, obedientiam mihi debitam præbuit; alia minori, quæ Jeſuitis inhærebat, proprio Epiſcopo reſiſtente.

53. Ite-

53. Iterum ergo, P. B. anguſtiæ, iterum ſchiſma, iterum aquæ tribulationum intraverunt uſque ad animam meam: populus enim pro Epiſcopo, Prorex Comes pro Jeſuitis ſtabat. Cùm ergo viri iſti Religioſi ſemper inſtarent, ne me Diœceſim meam gubernare Prorex permitteret, niſi porrectâ manu de nihil innovando in cauſa Jeſuitarum; conſiderans ego & mecum perpendens, imò viros doctos & cordatos conſulens, aliquando neceſſarium eſſe, membrum putridum pro toto corpore offerre, & aliqua etiam (aliàs non tolerabilia) permitti, & tolerari debere, ut non ſcandalizemus, ſicut Dominus Petro, cùm tributum ab eo poſceretur, dixit, diſciplinam etiam Eccleſiaſticam diſſipatam intuens, Monialium conventus, quos ego reformatos reliqueram, relaxatos, Clerum, quem ego tranquilliſſimum, & virtutibus admodum præditum, jam cenſura & juriſdictione Eccleſiaſticâ laxatâ, non eo quo decebat ordine & honore florere, & tandem tali ſchiſmate gubernatam Diœceſim, ut neque legitime Sacramenta miniſtrarentur, neque ſententiæ Eccleſiaſticæ ritè ferrentur, neque quidquam per ſuos tramites directum eſſe videretur, tandem, pro publica pace (certis factis priùs juridicè proteſtationibus ſuper præmiſſa, & à Conſervatoribus perpetrata) quouſque à Tua Sanctitate materia hæc dirimeretur, de non innovando promiſi.

54. Quo facto intra paucos menſes iterum alia navis ab Hiſpania pervenit, in qua Literæ Regiæ ſunt delatæ ſuper hac cauſa, quibus expreſſè Comiti Viceregi jubebatur, ut officium deponeret, & provinciâ excederet, Epiſcopus Lucatanenſis gubernaret, graviſſimâ etiam increpatione ſuperadditâ Proregi, quod Jeſuitis contra ipſas etiam leges Regias adeò impotenter & ſine delectu & judicio, in cauſa injuſtiſſima, pro eorum arbitrio auxiliatus fuiſſet, mihique Miniſtro Regio, Conſilii Indiarum Decano & Epiſcopo, & paulò antè Proregi, in ſalutem animarum incumbenti, tot & tanta incommoda tribulationeſque intuliſſet. Eodem modo & majori ſeveritate Rex Catholiciſſimus & Clemen-

mentiſſimus meus, Conſervatores præſumptos, & Provinciales Dominicanorum & Jeſuitarum, qui hæc omnia fuerant machinati, increpavit, & nullitatem omnium, quæ à Comite Prorege in favorem Jeſuitarum facta ſunt, declaravit, & hoc nondum ei patentibus poſterioribus eorum facinoribus.

55. Sed Jeſuitæ, qui non pro fide aut veritate, ſed pro ſua in populis exiſtimatione decertabant, neque his Decretis Regiis ſchedulisſque aſſenſerunt, imò neque eas accepiſſe fateri voluerunt, ſed contrarium divulgantes, toto eo tempore, quo Prorex Comes Regni gubernacula retinebat, hæc omnia occultarunt, populis ſuadentes, fictis etiam Epiſtolis evulgatis, ſe viciſſe, ſuperaſſe, triumphaſſe, & ita quos ipſi deceperunt, in ſuis erroribus conſervabant.

56. Verùm poſtquam Epiſcopus Lucatanenſis Regni gubernationem ſuſcepit, jam aliquo modo clarior veritas (etſi aliquantulum à Jeſuitis ſuppreſſa) fulgentior juſtitia, efficaciora mandata Regis omnibus extitere, & ego mea juriſdictione Eccleſiaſtica jam in libertatem vindicata, fragmenta laceratæ tunicæ Petri, juriſdictionem diſciplinamque relaxatam, fractum Paſtoralem baculum, mitram conculcatam, ſponſalem annulum à digito evulſum, non ſine lacrymis & ingenti dolore talia videns conſpicienſque, recuperavi, recollegi, conſolidavi, erexi, & vulneratæ dignitatis plagas, quomodo licuit, curavi.

57. Plurimos enim ſubditos meos, tam Eccleſiaſticos quàm ſæculares, qui conſtanter paſſi ſunt, laudavi, imò & aliquos præmio affeci: qui autem animi potiùs fragilitate quàm malignitate deliquerant, in ipſis quidem mihi omnibus fragiliori parcendo, eos abſolvi, alios verò qui cupiditate vehementi, aut ambitione inordinata, aut Paſtoris odio, aut in ſæcularem poteſtatem adulatione & propenſione agitati, contra mitram conſpiraverant, correctos, ſed non ſine Eccleſiaſtica moderatione, emendatos dimiſi.

58. Quoſdam verò, qui pecuniâ Jeſuiticâ corrupti contumaciſſimè ſuos errores defendebant, & nocentiſ-

ſima hujus Eccleſiaſticæ ſeditionis & ſchiſmatis capita, etiam ſe de hoc ſcelere gloriando, extitere, & neque ipſum, vocati, imò rogati à proprio Paſtore ut in viam veritatis redirent, recognoſcere voluerunt, ſed ex domibus Jeſuitarum, quò refugerant, plurima maledicta in me & in meam dignitatem jaciebant (facto priùs juridicè per abſentiam proceſſu & legitimè concluſo) Canonicis Conſtitutionibus & Sacris Apoſtolicis Decretis, & eorum deciſione ſubnixus, per meum Proviſorem, Epiſcopum electum de Honduras, eos pœnis cenſuriſque ſubjeci.

59. Deinde voce, epiſtolis, edictis, concionibus, quantum mea fragilitas valuit, priſtinos ſtatus animabus reſtitui procuravi, & hoc quantum attinet ad ſubditos meos, tam Eccleſiaſticos quàm ſæculares.

60. Verùm quoad Regulares exemptos, Conſervatores ſcilicet & Jeſuitas, & qui eis adhæſerant, nihil profui, imò & poſt Tuæ Sanctitatis Breve 16. Maii anno iſto 1648. expeditum, mihi per Doctorem Silverium de Pineda delatum, ipſis intimatum, poſt ipſas etiam Regales declarationes, quæ in Claſſi Regia per menſem Septembris in portum appulere, notificatas, ſemper, ut inferiùs dicam, in ſuo errore Jeſuitæ verſantur, & vinculis excommunicationis innodati, irregulares & ſuſpenſi publicè celebrant.

61. His enim Pontificiis, Regalibuſque Decretis reſpondent Religioſi Jeſuitæ, Breve ſcilicet Sanctitatis Tuæ hac ſuper cauſa expeditum Romæ 16. Maii anno 1648. viribus eſſe evacuatum. Primò quòd ab Indiarum Conſilio minimè approbatum ſit, & hæc allegant, quamvis Decretis, ſchEduliſque Regiis contrarium ſtatutum ſit. Brevia enim, quæ cum citatione partium, & in contradictorio judicio in Romana Curia obtinentur, patefieri Indiarum Conſilio minimè jubentur, ſed tantùm ea quæ ad Patronatum pertinent, ut ſi quid ſubreptivè contra conceſſa à Tua Pontificumque Anteceſſorum Tuorum benignitate, beneficentiſſimè Catholicæ Hiſpaniæ Coronæ fuerit impetratum, Catholiciſſimi & piiſſimi Regis & Eccleſiæ Romanæ

primogeniti, precibus exauditis, à Tua benevolentia reformetur.

62. Ideoque à Religioſis Jeſuitis præſens interrogavi & interpellavi, utrùm verba illa, *Paſco oves meas*, à Domino in Tiberiadis litore Petro pronunciata, à Senatu Regio fuerunt approbata? an oratio Dominica? an Angelica ſalutatio? an fidei articuli? an Apoſtolorum Symbolum? an ipſa fides Catholica & Romana talibus decretis in quocumque articulo indigeat?

63. Ego enim, qui per viginti annos Catholiciſſimo Domino meo in ſuis Regiis Conſiliis inſervivi, ejus mentem religioſiſſimam callens, & miram in Sedem Apoſtolicam obſervantiam, imò uſque ad ſanguinis effuſionem contra Infideles, Hæreticos & Schiſmaticos, pro Petri Cathedra defendenda conſtantiam expertus, omnia ea quæ ad fidem pertinent, & quæ Religionem Catholicam augent, & quæ animos ad æterna dirigunt, & quæ Sacramenta ſtatuunt, & quæ optimum adminiſtrandi ordinem introducunt ac tuentur, & denique quæ mala vitant, aut bona juvant, à Rege piiſſimo & religioſiſſimo, & ab Indiarum Senatoribus doctiſſimis ac integerrimis, non tantùm approbari, ſed etiam voce, legibus, pecuniis, viribuſque omnibus juvari & commendari compertiſſimum habeo.

64. Secundò contra idem Breve Tuæ Sanctitatis affirmant Jeſuitæ ſua privilegia conceſſa eſſe à Sede Apoſtolica propter merita, & in contractus tranſiiſſe, & ideo pacta vocari potiùs quàm privilegia, cujus cauſa à Tua Beatitudine revocari non poſſe.

65. Tertiò, quod huic proximum eſt, quia clauſulam habent, ut quamvis de verbo ad verbum derogentur, non poſſint revocari, & ideo neque à Tua Sanctitate, ut Paulo V. in ſuo privilegio ſtatuit, quod incipit, *Quantum Religio.*

66. Quartò tandem, quia Tuæ Sanctitatis Apoſtolicæ Litteræ ſuper hac cauſa expeditæ, & Sanctiſſimorum Pontificum Gregorii XV. & Urbani VIII. Conſtitutiones, de quibus in eis mentio fit, non ſunt ab Eccleſia admiſſæ, neque conſuetudini traditæ, & leges quæ non ad-

admittuntur, pro legibus non computari, & hæc Jeſuitæ contra tuas Litteras, S. P. proferunt, & totis viribus defendere nituntur.

67. Verùm iſte quidem Conſtitutionum Apoſtolicarum & privilegiorum interpretandi Jeſuitarum modus, non tantùm negotio ipſo ingratus & moleſtus eſt, ſed etiam doctrinæ fidei & Apoſtolicæ Sedis auctoritati & dignitati moleſtiſſimus & nocentiſſimus. Nam hâc interpretatione auctoritas & poteſtas Pontificum infringitur, Eccleſiæ gubernatio turbatur, & omne ſacræ juriſdictionis robur & dignitas debilitatur, &, quod nefarium eſt, omnes pene à Sede Apoſtolica Conſtitutiones, quæ quotidie magno Reipublicæ Chriſtianæ commodo ſtatuuntur & divulgantur, ad inanem & quandam vanam & umbratilem legum formam rediguntur.

68. Pontificia ſiquidem poteſtas non tantùm coarctatur, ſed minuitur, ſi Urbano VIII. minor ſit auctoritas ad revocandum quod ipſi videbitur univerſalis Eccleſiæ commodo & Religionis augmento utile revocari, eâ poteſtate quæ Paulo V. fuit ad ſtatuendum.

69. Nam ſi Pontificibus poſterioribus non licet reformare quæ ab Anteceſſoribus ſanctiſſimè conſtituta, tractu temporis, propter varias humanarum rerum viciſſitudines & cauſas, reformatione, vel mutatione indigeant, & quæ ipſi, ſi viverent, reformarent, poſterior quidem Pontifex erit minor dignitate, auctoritate & poteſtate anteriori, & orbata videbitur Eccleſia, circa ea quæ remediis indigent, capite univerſali, & judice controverſiarum ſupremo: & non tam Pontifices ſummi, fidei directores & judices, quàm Anteceſſorum legum Conſtitutionum que vocabuntur executores: quod aſſerere nefandiſſimum eſt.

70. Leges enim condere, revocare, edere, temperare, & ad ſuam obſervantiam populos & Eccleſiaſticos ordines compellere, cuicunque Vicario Chriſti Domini Romano Pontifici æqualiter competit ſine limitatione aliqua, ſalvâ ſolùm naturali lege & Divinâ,

quod nemo Catholicus hucuſque negavit. Et præcipuè hoc eſſe certiſſimum inconveniens conſtat, cum omnium ferè ſive Cleri, ſive Cathedralium, ſive piorum locorum, ſive Regularium privilegia clauſulis eiſdem Jeſuitarum privilegiorum fulciantur, & propter propria merita concedantur, & ita in nullo eorum Pontifices quid immutare poſſe dicendum eſſet.

71. Quod quidem abſurdiſſimum eſt, nam ſemper in omnibus Apoſtolicis mandatis, Conſtitutionibus & privilegiis clauſula hæc tacita, ſecreta & nunquam moritura viget, quæ omnibus aliis fortiùs influere neminem etiam modicè eruditum latet, videlicet, ſalvâ ſemper in omnibus ſupremâ Apoſtolicæ Sedis auctoritate, & majori Eccleſiæ univerſalis utilitate, quæ in ſtatuendis, erigendis, derogandis privilegiis & Conſtitutionibus præeminet.

72. In ultimo autem Jeſuitarum fundamento, aſſerere acceptas non eſſe ab Eccleſia, id eſt ab eis, (ita ego intelligo) has Apoſtolicas Conſtitutiones, nempè quia ipſorum adverſantur privilegiis (ſi enim non adverſarentur, abſque dubio acceptarentur ab eis) audaciorem eſſe iſtam interpretandi methodum, quàm à Tua Apoſtolica auctoritate tolerari poſſit, Innocenti ſanctiſſime, exiſtimo.

73. Quamvis enim verum ſit, leges univerſales aliquorum populorum aſſenſu, ut obligent, indigere, præcipuè quando ſuperiorum præcepta non urgent, neque eorum ſecundis juſſionibus repugnant, vel deſidia corrigitur ſubditorum, tamen hâc juris Regulâ omnes & ſingulas, & eas quæ in contradictorio judicio latæ ſunt, Apoſtolicas Conſtitutiones, vel quæ circa Sacramenta, vel fidem, à Pontificibus Romanis ſtatuuntur, vel quæ circa adminiſtrationem Sacramentorum aſſerunt juriſdictionem vel auferunt, interpretari, & à ſubditorum voluntate, aut ab eorum arbitrio Eccleſiaſticarum legum firmitatem pendere, &, ſi nolint eas acceptare, minimè obligare, aſſerere, Eccleſiæ univerſali perniciosiſſimum eſſe quis non videt?

74. Si enim à voluntate pendet ſubditorum, Conſtitu-

ſtitutionum robur & validitas, vana eſt & nulla ſuperiorum quidem poteſtas. Et ſi Jeſuitæ nobis neceſſarii ſunt, ut ſua privilegia, ab Apoſtolica Sede conceſſa, vel declarentur, vel moderentur, vel revocentur, & ſine eis Apoſtolica auctoritas non tenet, certè nunquam, B. P. quietem habebimus, ſed in his diſſenſionum fluctibus jactabimur

75. Ideò hæc Jeſuitarum opinio, B. P. iſtaque inſpiratio vel illuminatio, & interpretandi Apoſtolicas Conſtitutiones methodus, quia Apoſtolica quidem non eſt, Apoſtolicâ indiget virgâ cenſoriâ; nihil enim Apoſtolicæ Sedis obſervantiæ, obedientiæ & reverentiæ ſapit, & hoc cùm pluries dixerint mihi Jeſuitæ, in conferentiis ſuper hac cauſa mecum habitis, pluries etiam, ut debui, facie ad faciem reſtiti; ipſi tamen in eadem ſententia opinionibuſque verſantur, & quamvis ſcriptis & typis edere non audent, tamen eis Jeſuitæ opinionibus vivunt, & ſua privilegia jam emortua, etiam in ipſis funeribus rediviva eſſe contendunt, & iis jam finitis & revocatis, cum maxima animarum pernicie, in foro interiori utuntur.

76. Ergo Patres Jeſuitæ, jam rejectis Sanctitatis Tuæ decretis, non reverentiùs Regias declarationes ſuſceperunt: nam cùm in eis religioſiſſimus Rex, ſuuſque ampliſſimus Senatus, idem quod Tua Sanctitas nobis Epiſcopis, & Regularibus, Audientiæ Mexicanæ declaraſſet, ſcilicet Conſervatores in hoc caſu creari non debere, neque prætextu injuriarum Epiſcopum ejuſque Proviſorem, cleros & populos moleſtari potuiſſe, neque Audientiâ Regali recuſatâ à Jeſuitis Religioſis Proregi adeò impotenter & cæco nutu eis auxiliari licuiſſe; intimatis ſchedulis reſponderunt Jeſuitæ, nihil hoc Regale decretum cauſæ ſuæ obeſſe; Laici enim cùm ſint, tam Senatus quàm Catholicus Rex, de cauſis ſpiritualibus cognoſcere non potuiſſe.

77. Itaque quando Prorex Comes de Salvatierra pro ipſis declaravit in ſpiritualibus Conſervatores Jeſuiticos legitimè procedere, & validè Eccleſiaſticam juriſdictionem invadere, & opprimere, & Jeſuitas ad exhibendas

licentias confitendi & prædicandi non teneri, & injuriis à Proviſore affectos, quia ab audiendis confeſſionibus abſtinere eis juſſerat . tunc licet laïco judici Proregi, tanquam ſi eſſet Pontifex, vel tanquam Legatus Apoſtolicæ Sedis, de ſpiritualibus judicare, & Epiſcopos incarcerare, & Sacerdotes relegare , & alia quæ ſuprà dicta ſunt perpetrare. Quando autem Rex, Senatuſque ejus, ab ipſis Religioſis invocatus , contrarium declarat , & perperam feciſſe Miniſtros ſæculares in auxiliando Conſervatoribus pronunciat , laïcus eſt Senatus, laïcus eſt Rex, controverſia eſt ſpiritualis.

78. Cùm certiſſimum ſit, Pater Beatiſſime , quòd quamvis de ſpiritualibus non liceat laicis, etiam ſupremis Conſiliis ſæcularibus, judicare, imò ſi ipſi ſibi deferant jus poteſtatemque declarandi Eccleſiaſticas & ſpirituales controverſias, tanquam judices earum legitimi & ſupremi, nefandiſſimum ſit : tamen declarare & interpretari Apoſtolicas Conſtitutiones, id eſt, jubere & imperare ſuis Miniſtris & Audientiis Regalibus, ut Conſtitutiones Apoſtolicas protegant & defendant, auxilientur & coadjuvent, & ſecundùm ipſas judicent, & contra Eccleſiaſtica decreta Regulares agere non permittant, & Epiſcopos adjuvent, non tantùm Eccleſiæ non nocens, imo Eccleſiæ utiliſſimum & neceſſarium eſſe nemo eſt qui ignoret. Quis enim negabit, brachio ſiniſtro ſæculari ſpirituale dexterum adjuvandum eſſe; & utroque connexo, & in unum tendente, Dei ordinationem, id eſt, Eccleſiaſticam juriſdictionem, Pontificiam & Epiſcopalem, protegendam eſſe?

79. Soluti ergo jam in ſuo ipſo judicio à Pontificia juriſdictione, & Regia poteſtate Jeſuitæ, & omni ſive ſpirituali ſive temporali juriſdictione ſuperiores, neſcio quo fine libellum mihi porrigunt, in quo proteſtantur, ſe neque per Pontificia decreta, neque per Regia mandata, ſed pro mea tantùm ordinaria juriſdictione, licentias confitendi, per duos pene annos à me expoſtulatas, ab ipſis denegatas exhibere velle, & ſi iſtæ non eſſent ſufficientes, à me expoſtulaturos confitendi facultatem.

ſem-

ſemper tamen inſiſtentes (etiam intimato Brevi Tuæ Sanctitatis, quo contrarium cavetur) licere ſibi confeſſiones ſæcularium audire ſine licentia proprii Epiſcopi in vim ſuorum privilegiorum.

80. Libellum porrectum accepi , non ſine magna admiratione , Jeſuitas juriſdictioni majori , id eſt , Pontificiæ, meam juriſdictionem, quæ illius rivulus quidam eſt, anteferre: & poſt tot pericula , controverſias, difficultates, ſcandala , ad Tuam Sanctitatem recurſus, nunc tandem facere, quód primâ die ab ipſis faciendum fuerat: & adhuc intimato Brevi Sanctitatis Tuæ, non Tuæ ſupremæ juriſdictioni, ſed meæ, ſubmitti velle.

81. Verùm cùm mihi pateret, eos ſine licentia prædicare & confeſſiones ſæcularium audire , enixè conſiderans, ut aliquo modo hoc ſchiſma Eccleſiaſticum tolleretur, licentias accepi, & quas à meis Anteceſſoribus conceſſas inveni , quæ pauciſſimæ erant, approbavi, & Religioſis ſanioribus & doctioribus facultatem audiendi confeſſiones ſæcularium ſine examine præbui, juvenes autem & mihi non cognitos; ut à Synodalibus examinarentur, remiſi.

82. Hoc facto, P. S. iterum aliam litem Religioſi Jeſuitæ inſtaurant, affirmantes graviſſimum & duriſſimum eſſe, Religioſos ſuos, quicumque ſint, ſive juvenes, ſive ſenes hi fuerint, ſive à me cogniti, ſive non cogniti, ſive docti, ſive indocti, examini Synodalium exponi, ideòque nolle ipſorum cenſuræ ſubjici, & in hoc hodie hæremus, imò & in iſto inquieto diſcordiarum pelago fluctuamus.

83. Ita ergo jam prolixâ admodùm narratione Tuæ Sanctitati patebit, Pater Beatiſſime, impunita eſſe maxima Chriſtianæ Reipublicæ ſcandala, tot facinora contra Tuam Sanctitatem , Apoſtolicam dignitatem, & Eccleſiaſticam juriſdictionem, & contra ſacras cenſuras, leges, decreta , & alia ab his Regularibus perpetrata, confitendo & prædicando per annum integrum, non ſolùm invito, ſed contradicente Epiſcopo, ſuſpenſi & irregulares ſacrum celebrando , Epiſcopos duos,

Diœceſanum ſcilicet, & ejus Vicarium, nulliter & indebitè excommunicando, Sacerdotes & Capitulares & Epiſcopum electum de Honduras carceri mandando, Angelipolitanum à propria ſede prædictis ſceleribus detrudendo, & omnem poteſtatem, etiam Pontificiam, in hoc caſu negando, cæteraque quæ ſuprà ſcripta ſunt, ſuaviori quidem & leniori ſtylo quàm ipſimet.

84. Sed quò mea hæc oratio tendit, Innocenti Sanctiſſime, Jeſu Chriſti Filii Dei Vicari univerſalis, Paſtor ſupreme, controverſiarum Eccleſiæ Judex integerrime, communis omnium dulciſſime Pater? Num juſtitiam contra Jeſuitas expoſcam? Abſit, ut quod Ananiæ & Saphiræ, qui Pontificali ſpiritu Petri & verbis tanquam gladio ancipiti percuſſi cecidere, Jeſuitis expoſcam. Fratres ſunt, Religioſi ſunt, viri de Eccleſia benè meriti ſunt; ſi plurimi eorum peccaverunt, non pauci eorum peccata plorabant, aliorumque geſta abhorrebant.

85. Num expoſcam mihi, aut de tribulatione laudem, aut de offenſis ſatisfactionem, aut de criminationibus calumniiſque vindictam? Abſit, P. B. ut temporalibus ſpiritualia compenſari deſiderem, & de eo quod pro Domino Salvatore noſtro Jeſu Chriſto, ejuſque amore & pro animabus quas redemit, & pro juriſdictione Eccleſiaſtica quam proprio ſanguine ſtabilivit, & pro meis etiam ſceleribus libentiſſimè paſſus ſum, aliquid humani commodi, aut honoris, aut laudis aucupari velim.

86. Utinam, P. B. pro tali cauſa Epiſcopali, rocchetto proprio ſanguine purpurato contigiſſet occumbere, & non ſudore, ſed cruore cauſam juſtiſſimam ejus defendiſſem, qui meam totiuſque generis humani defendit proprio cruore! Quis enim vulnera illatá non libentiſſimè pro eo ſuſcipiet, qui illius ſanctiſſima vulnera videt, qui pro nobis in cruce pependit? Et ſi vita neceſſariò amittenda eſt, pro qua glorioſiori cauſa impendenda, quàm pro ſalute commendatarum ſibi animarum? quàm pro Conſtitutionibus Apoſtolicis, pro Ec-

Eccleſiæ uſibus, Sacramentis defendendis, eorum legitima adminiſtratione?

87. Num ergo aliquorum qui mihi infenſiſſimi fuerunt, & tot opprobria, delationes, injurias, publicos libellos ſparſerunt & divulgarunt; imò etiam vitam, honorem, famam meam pedibus conculcarunt, peto ſupplicium? Minimè, S. P. imò illis libentiſſimè parco, majora meis culpis debentur; ſi flagellum fuit meis ſceleribus illatum, à Divina juſtitia clementiſſimè illatum fuiſſe cognoſco; ſi probatio aut tentatio fidei, aut Epiſcopalis conſtantiæ & integritatis, in cruce Domini mei glorior, hanc amplector, hanc in ipſis meis tribulationibus adoro, ipſaque mihi crux, ipſa mihi præmium eſt.

88. Solum ergo, B. P. dignitati, baculo, mitræque condignam ſatisfactionem, quæ tibi videbitur æqua, & ipſis Religioſis Jeſuitis, eorum ſanctiſſimæ Societati ſanctiſſimam, certè quâ indigent, Reformationem ab integritate ſapientiaque tua, Innocenti Beatiſſime, expoſco.

89. Utinam plura eſſem paſſus, dummodo eorum occaſione & baculo Paſtorali integritas & auctoritas, & ſanctiſſimæ huic Religioni primitivus caritatis ardor reſtitueretur! Ideo hæc atrociſſima in viris profeſſione ſpiritualibus permiſiſſe Dominum piè credere debemus; neque enim, ut ait Auguſtinus, omnipotens & miſericors Deus, cùm ſummè bonus ſit, ullo modo ſineret mali eſſe aliquid in operibus ſuis, niſi uſque adeò eſſet bonus, ut benefaceret etiam de malo.

90. Oportet ut ſcandala veniant, P. B. dixit Dominus Jeſus, ut ſcandalis ad optimas leges Eccleſiaſticas evulgandas, & optimè jam editas promovendas, fulciendas, defendendas animus tuus zelo divino agitatus, Innocenti Sanctiſſime, excitetur, & Eccleſia clarioribus Tuæ doctrinæ radiis illuſtrata reſplendeat: aliquando etiam ex horrido ore leonis favus elicitur dulciſſimus reformationis, & excommunicationes & pontificalia flagella à Sede Apoſtolica jaculata & inflicta, quando alios feriunt, alios illuminant, ſicut calor Solis

illuminando urit, & urendo ſplendet.

91. Quis enim, P. B. eâ integritate quâ decet, & perfectâ honeſtâque diſciplinâ proprias oves & Diœceſim moderari audebit, ſi etiam juſtiſſima & ſanctiſſima à Jeſuitis in dubium revocentur, & ſi cum eis lis fuerit exorta, aut vita fundenda, aut baculus Epiſcopalis dimittendus eſt?

92. Quis, P. B. dignitate mitrâque conculcatâ virtutes erigere promovereque poteſt? Quis baculo fracto vitia compeſcere, lupos arcere, oves defendere, paſcere, ſervare, ad æterna dirigere? Illuditur enim præceptum jubentis, ſi evacuata ſit viribus juriſdictio dominantis, & ab ovibus ſpernitur Paſtor, ſi baculus Paſtoralis coram ipſis ovibus audacter confringitur, neque qualis debeatur Paſtori paſtorum honor & obedientia conſtabit, ſi Paſtores ipſos irriſos, illuſos, ſpretos grex ipſe conſpexerit. Imò contemptis membris & caput deſpicitur, & tota corporis myſtici militantis Eccleſiæ diſciplina diſſolvitur.

93. Ideo neceſſe eſt, B. P. ut alter duorum Conſervatorum (alter enim ſine ſacramentis, ſine abſolutione, ſine luce, ſine duce, ſine cruce, ut accidit ſchiſmaticis, ſine vita, in lecto ipſo excommunicatus & irregularis fuit intra annum miſere inventus) & alii aliqui Religioſi, qui dignitatem Eccleſiaſticam & Eccleſiæ cenſuras admodum contempſere, publicè à proprio Epiſcopo, ubicumque is fuerit, abſolvantur, idque omnibus pateat.

94. Et de cætero, S. P. à Tua ſumma prudentia & ſapientia ſtatuatur, ut minimè liceat Regularibus ſeipſos contra Epiſcopum Conſervatores eligere, & in propria aut communi cauſa ſibi ipſis judicium agere, & ſententiam proferre, præſertim cùm in iſtis Indiis Occidentalibus tot ſint dignitates Eccleſiaſticæ ſæculares, quæ, ubi non ſunt Synodales judices, hoc munus poterunt exercere.

95. Neque liceat Conſervatoribus, quicumque hi fuerint, etiam legitime aſſignatis, Epiſcopos excommunicare, neque incarcerare, & plebes populoſque

Chri-

Chriſtianos orphanos acephaloſque relinquere. Nunquam enim in tot ſæculorum curriculis, qui ab Apoſtolorum temporibus proceſſere, Epiſcopi incarcerati ſunt, niſi vel à Tua Sanctiſſima dignitate, quam veneramur ſuperiorem judicem & matrem, vel à manu hæreticà, vel gentilitia, vel ſchiſmatica, Eccleſiam ipſam in ipſis Eccleſiæ Ducibus & Epiſcopis tanquam membris ſuis perſequente. Si enim Epiſcopi à Religioſis Conſervatoribus excommunicari & incarcerari poſſunt, de tota Eccleſiaſtica diſciplina, P. S. actum eſſe non dubito.

96. Acriora aut duriora, P. S. contra ipſos minimè expoſco, imò pro eis pedibus Tuæ Sanctitatis provolutus quàm humillimè & inſtantiſſimè deprecor.

97. Quoad ſecundam autem poſtulationem, S. P. quam neceſſitate propriæque ſtimulo conſcientiæ compulſus Tuæ Beatitudini propono, videlicet ut aliquâ moderatione non levi Societas Jeſu, mihi amantiſſima Religio, intra terminos contineatur.

98. Teſtor & proteſtor Sanctiſſimæ & individuæ Trinitati, Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, tribus in ſingularitate perſonis, uni in ſubſtantia Deo, & Deiparæ ſemper Virgini, Mariæ, & Beatiſſimo Petro Apoſtolorum Principi, & Coapoſtolo ejus Paulo, & omnibus Eccleſiæ triumphantis beatiſſimis Spiritibus, & Angelorum Ordinibus, & Tibi veræ Jeſu Chriſti Domini noſtri imagini, ſupremo Chriſti Vicario, Petri ſucceſſori, optime & ſanctiſſime Innocenti, quidquid in hac epiſtola, vel ſupplici libello hinc indè uſque ad finem ipſius à mea humilitate dictum fuerit & prolatum non alio fine vel intentione proferre velle, niſi propter majus Chriſtianæ Religionis augmentum, puriorem fidei propagationem, infidelium ſecuriorem & efficaciorem converſionem, Religioſorum Jeſuitarum majorem profectum & utilitatem, & ut quàm plurima mala, quæ hodie in Eccleſia pullulant, & deinde imminent, à Tua Sanctitate & prudentia vitentur, aut præcaveantur. Et itidem proteſtor, quòd totis meis viſce-

ribus Dominum meum Jeſum Chriſtum deprecatus ſum, & iterum deprecor, ut ſi hæc epiſtola in his omnibus quæ ſuprà dicta ſunt, & infrà dicentur, ad gloriam Dei non tendat, neque dirigatur, ad Tuas beatiſſimas manus non perveniat, & ſi pervenerit, parvifacias. Verum ſi hæc omnia quæ in his litteris continentur, Tuæ ſapientiæ remedio indigere, & maximum Reipublicæ Chriſtianæ non moderata nocumentum inferre poſſe fuerit viſum, Spiritus Sanctus, cujus organum es, Innocenti Beatiſſime, illuminet, dirigat & ſuggerat tibi quod Eccleſiaſticæ Unitati, Religionis propagationi, Chriſtianæ Reipublicæ utilitati, & Jeſuiticæ Societatis ſpirituali incremento, ſibi cordium ſcrutatori, mentium illuminatori, fidei propagatori, videbitur efficacius.

99. Iſtâ, P. B. proteſtatione Chriſtianâ præmiſſâ, eâ ingenuitate & ſinceritate, quâ decet & licet filio qui patrem, viro Chriſtiano qui Chriſti Vicarium univerſalem alloquitur, profiteor Religionem iſtam, alias ſanctiſſimam, ſi intra cancellos juſtæ & honeſtæ reformationis à Tua integritate & ſapientia non arceatur, jam non tam utilem quàm animarum regimini, quod nobis Epiſcopis competit, nunc certè jam extare & magis tractu temporis noxiam eſſe futuram.

100. Jeſuitas Religioſos, P. B. per triginta annos ſatis intimè tractavi, clariſſimis & doctiſſimis eorum amicitiâ conjunctiſſimus fui. & modò equidem ſum Antonio Velaſquez, qui de optimo Principe & ad Philippenſes; Paulo Sherloquio, qui de Canticis Cant. Joanni Euſebio Nieremberg, qui plurima ſpiritualia ſcripſit; Franciſco Pimentel, Viro clariſſimo & honeſtiſſimo, & Auguſtino de Caſtro, Regis prædicatoribus, & aliis. Qualem ipſi de me exiſtimationem habuerint, dicant eorum mihi dicati libri, & quos ego in lucem edidi, ab eis approbati & laudati: nunquam enim ipſis Jeſuitis malus fui, niſi quando Eccleſiæ meæ bonus ab omnibus exiſtimabar.

101. Humanæ conditionis eſt, P. B. ubi ad maximum

mum devenitur, declinare: Religio iſta ſuâ potentiâ laborat; ſuâ magnitudine jactatur; ſuâ exiſtimatione maxima, ne minima omnibus aliis ſit, à Tua admirabili ſapientia & dexteritate, quâ polles in gubernaculis Eccleſiæ moderandis & dirigendis, cavendum erit.

102. Ego quidem fateor libentiſſimè Societatem Jeſu meritis & ſcriptis, voce & exemplo Dei Eccleſiam illuſtraſſe, & plurimùm profuiſſe, ſed aliis etiam incommodis, ne dicam imperfectionibus, graviſſimis, Eccleſiæ Dei nunc obeſſe & poſtea plus verendum obfuturam, affirmare coactus ſum, quæ utrùm illis majora ſint vel minora, Tuâ ineffabili trutinâ & Apoſtolico calculo penſandum & judicandum erit.

103. Nam ſicut præbenda, vel beneficium, quod plus penſionis & oneris quàm lucri & commodi poſſeſſori fructificat, ingrata cuicunque exiſtimabitur; ita etiam ſi Religio aliqua aut Ordo Regularis plus Reipublicæ Chriſtianæ incommodi quàm utilitatis pariat, ingrata potiùs quàm neceſſaria videbitur, præcipuè cùm plurimi ſint Eccleſiaſtici Ordines & Religiones, quæ ſine tanta Reipublicæ Chriſtianæ jactura non minorem Eccleſiæ afferant utilitatem.

104. Quid enim intereſt, P. S. ſupponamus quòd pro Eccleſia Societas Jeſuitica laboret, & ejus onere, pondere, & præſumptâ auctoritate magnitudineque Eccleſia Dei univerſalis laborat & gemit? Quid intereſt quòd Epiſcopos in miniſterio adjuvet, ſi Epiſcopos non ſuis nutibus obſecundantes deprimit, & exagitat? Quid intereſt quòd populos doceat, ſi populos commovet & perturbat? Quid intereſt quòd filios eruditè patribus inſtruat, ſi filiis dulciſſimis patres orbat, & receptos iterum & notatos à Societate pro leviſſimis projicit & expellit?

105. Quid intereſt quòd Miniſtris aliquando Regiis Dynaſtiſque & Principum aulis cum utilitate ſe inſerat, ſi plures non neceſſariâ, imò Reipublicæ noxiâ, introductione & præſumptione, quæ ſpiritualis miniſterii exiſtimationi detrahit plurimùm, & offenſam ſæcularibus reddit, manu directioneque interiori de ſpiri-

ritualibus ad politica, de politicis ad prophana, de prophanis ad nocentiſſima ſubintrando, & magno ſæcularium ſcandalo, & incommodo, interiora domorum ſæcularium dirigendo & gubernando?

106. Quid intereſt quòd inter Religiones floreat, ſi Religiones ipſas calamo, potentiâ, livore, doctrinâ, apologiis etiam editis opibuſque deprimit & obſcurat? Quid intereſt quòd tot ſcriptis Eccleſiam illuſtret, ſi tot opinionibus Eccleſiam vexat, ſapientiam divexat & ſcindit, veritatem tandem reddit ambiguam? Nonne & ſcientiâ quis laborabit, ſi plus ſapiat quàm oportet ſapere? Nam ad ſobrietatem ſapere docendum & ediſcendum eſt.

107. Quæ alia Religio, Innocenti Sanctiſſime, Eccleſiæ univerſali tanto fuit impedimento, & diſcordiis adeò totum Orbem Chriſtianum implevit? Nec mirum certè, B. P. liceat hæc proferre, Religio enim iſta ſingularitate ſuâ laborat, potiùs quàm lucet: neque enim Clerum in totum ſapit, neque regularitatem omni modo amplectitur, ſed utrorumque privilegiis gaudens, imò & excellere & excedere prærogativis ab Apoſtolica Sede irrevocabiliter conceſſis exiſtimans, utroſque contemnit, ſeſeque ſupra omnes Eccleſiaſticos Ordines extollit.

108. Quæ alia Religio occultas proprias conſtitutiones habet, privilegia recluſa, inſtitutiones velatas, & omnia quæ ad eorum pertinent directionem, tanquam myſterio aliquo obvoluta abſcondit? Fateor quidem quidquid incognitum eſt pro magnifico haberi, verùm etiam pro ſuſpecto, præcipuè in Eccleſiaſticis Ordinibus, certiſſimum & evidentiſſimum exiſtimo.

109. Omnibus omnia cæterorum Ordinum inſtituta patent, etiam Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, & totius Eccleſiaſtici Cleri documenta & conſiliares regulæ. Non odit lucem Eccleſia, imò tenebras odit, tanquam ab eo perenni lucis fonte illuminata, qui dixit, *Ego ſum lux mundi.* Etiam cæterarum Religionum privilegia, inſtructiones, directiones, ſtatuta conſpiciuntur, & in publicis populorum Bibliothecis commu-

muniter diſpenduntur ; uno intuitu Novitius Franciſcanus videt, quod, Generalis ſi ipſe eſſet futurus, faciendum eſſet ſibi.

110. In Jeſuitica autem Societate, plures ſunt, etiam profeſſi, qui ignorant Conſtitutiones proprias, privilegia, & Inſtitutiones, quibus nomen adſcribant, quàm quibus conſtant, ut Tuæ Beatitudini poterit conſtare. Neque manifeſtis Eccleſiæ Chriſtianæ regulis, ſed certâ quadam, ipſis ſuperioribus ſolùm patenti, interiori directione, & aliquibus delationibus arcanis, admodum periculoſis, & quæ plurimos, imò etiam innumeros, expulſos pariunt aut abortant, & tandem magis moribus quàm legibus gubernant, quod humanæ naturæ incongruum & contrarium eſſe quis non videt ?

111. Quæ alia Religio tantas aliis Religionibus, Clero, Epiſcopis & ſæcularibus poteſtatibus, & his Chriſtianis & Catholicis, turbas commovit, æmulationes peperit, querelas concitavit, controverſiis litibuſque implicavit? Aliqua aliquas, tantas nulla: de pœnitentia & mortificatione cum Diſcalceatis & Obſervantibus: de choro cum Monachalibus & Mendicantibus: de clauſura cum Cœnobitis: de doctrina cum Dominicanis: de jurisdictione cum Epiſcopis: de decimis cum Cathedralibus & Parochis: de Regnorum ſtatu & tranquillitate cum Principibus & Rebuſpublicis: de opibus & contractibus, & commerciis, etiam non admodum juſtis, cum ſæcularibus: tandem cum tota univerſali Eccleſia contendit, etiam Tuam Apoſtolicam Sedem, ſupra Petram, quæ Chriſtus eſt, fundatam, ſi non verbis, factis tamen negant, ut in præſenti negotio clariſſimè comprobatur.

112. Quæ alia Religio doctrinam ſanctorum tantâ libertate impugnavit? & illis veræ fidei anteſignanis, Eccleſiæ columnis, Theologiæ micantiſſimis & digniſſimis præceptoribus minus detulit reverentiæ? Fallitur D. Thomas Bonaventura decipitur, non tantùm dicit & ſcribit, ſed etiam typis mandat quicunque Jeſuitarum modernus præceptor.

113. In

113. In ſuggeſtis ſacris jam reticet Auguſtinus, Ambroſius; obmuteſcunt Gregorius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Cyrillus, & cæteri Eccleſiæ non quomodocumque lumina, ſed luminaria fulgentiſſima: quidam enim tantummodo Neoterici Jeſuitæ à ſuis diſcipulis laudati exaudiuntur, & eorum auctoritate, dictis, ſcriptiſque doctrinam Chriſtianam fulcire nituntur. Quod non ſolùm dignitati verbi Dei maximè indecens, ſed neque animarum ſaluti ſecurum exiſtimo. Si enim cuicunque Doctori eadem (quæ Sanctis) conceditur auctoritas, maximè vexare poteſt Eccleſiam opinionum diverſitas, & labefactari fidei puritas, & morum integritas, quæ ex auctoritate Patrum & Sanctorum veneratione dependet.

114. Quæ Religio, etiam in ſuis incunabulis, & primitivo fervore, & non à ſua fundatione 50. annis tranſactis à Pontifice aliquo Romano fuit graviſſimè monita, & ut humiliùs procederet, circa tria ſuperbiæ capita animadverſa, ſicut Religio ſancta Jeſuitarum à Clem. VIII. Pont. ſummo in ſua Congreg. anni 1592. proprio oris oraculo, ſapientiſſimâ oratione, & ſeverâ monitione correpta? Nondum pene natam, jam relaxatam prudentiſſimis & perſpicaciſſimis Clem. VIII. oculis conſpicientibus. Aliamne Religionem hac cenſurâ in primitivo inſtitutionis fervore ab Apoſt. Sede notatam, aut tali ſigillo vidimus obſignatam?

115. Quæ alia Religio adeo integros & antiquos mores Eccleſiæ laxavit, poſtquam à primitivo ſuo fervore diſceſſit (ſcriptis intelligo & exemplo aliquorum ſui Ordinis Profeſſorum) circa uſuras, circa præcepta Eccleſiaſtica & Decalogi, circa omnem Chriſtianum vivendi tenorem, præcipuè quantum attinet ad doctrinam? Ita ut arbitraria pene videatur & probabilis omnis in Eccleſia moralis Theologia: Cognovi quoſdam Jeſuitas præceptores, in hac mea Diœceſi Angelopolitana ſatis adoleſcentes, ſiquidem ætatis 30. annorum metam nondum attigerant, ſanos, fortes, robuſtos, qui etiam in vigiliis Deiparæ & Sanctorum, & in quadrageſima ſacra (ut mihi nuntiatum eſt) neque lacticiniis,

ciniis , neque ovis abſtinebant , neque jejunabant.

116. Quia nimirum in puerorum inſtructione , & verbi Dei prædicatione , in quibus non minus Clerus & cæteræ jejunantes laborant Religiones , plurimùm Jeſuitæ & intolerabiliter inſudant. Quibus legibus aut opinionibus , doctrinâ aut exemplo inſtructi diſcipuli juvenes , non ſolùm inermes & effæminati , & ſpiritum fugientes , & carnis illecebris & voluptatibus procliviores & indulgentiores educantur, ſed quæcumque in Eccleſia aſpera, & quæ ad pœnitentiam inducunt, & quæ crucis mortificationem promovent , verendum eſt ne metuant, reſpuant, perhorreſcant : & cùm Regnum cælorum vim patiatur & violenti rapiant illud , mirum non erit ſi rapere ipſi non adeò faciliter queant.

117. Hoc autem cæteros Ordines Religioneſque ſanctiſſimas, jejuniis, flagellis, nocturnis excubationibus, choro & clauſuræ arctiori aſſuetos, neque ſcriptis, neque voce , neque exemplo docere huc uſque vidimus: imò pœnitentiam prædicant quia agunt , paupertatem ſuadent quia colunt , crucem Domini defendunt quia portant.

118. Et cùm leniori & ſuaviori vitâ Religioſi Jeſuitæ, quamvis honeſta & ſancta (non nego) & profeſſione inter cæteras fulgeat Religiones , præ omnibus aliis perfectiorem eſſe ſuam Societatem , Apologiis editis contendunt , arctamque viam (quæ ducit ad vitam , id eſt æternam , ut ait Dominus) ampliori viæ & corporis illecebris ſuaviori poſtponunt. Non recta certè, meo quidem fragili judicio, imò & periculoſa & plurimùm nocente Chriſtianæ reip. doctrina : vivant enim ut velint, doceant ut debent.

119. Durum enim eſt , imò & duriſſimum , lene rigido, ſuave aſpero , dulce amaro in ſpirituali & religioſa vita præponere , & ſuam vivendi methodum & tranquillum & communem profeſſionis tenorem cæteris præferre, etiam quibus durior lectus , quibus frequentior Chorus , quibus perpetua oratio , quibus æterna clauſura , quibus amica pœnitentia , quibus efficacior & non rarior, ſaltem in his partibus, verbi Dei

præ-

prædicatio, & quibus, cum activa vita, ferventior contemplativa, quibus majora erga Eccleſiam Dei merita, ſecuriores greſſus, & antiquiores & feliciores progreſſus.

120. Quæ alia Religio, P. B. à primis Monachalium, ſeu Mendicantium, ſive quarumcumque Religionum initiis, in Eccleſia Dei telonſium exercuit, pecuniis fœneravit, & in ſuis propriis domibus macella & alias impuriſſimas officinas in propatulo habuit? Quæ alia Religio foro boniſque ceſſit? Et prophanis commerciis, & contractibus, maris terræque totum fere orbem, maximo ſæcularium ſcandalo & admiratione, complevit? Certè hæc omnia & iſta ad ſæcularia commercia propenſio non ab eo videtur inſpirata qui dixit, *Nemo poteſt Deo ſervire & mammonæ.*

121. Luget, S. P. Hiſpalenſis populoſiſſima civitas, complorant viduæ Bæticæ, pupilli, orphani, deſertæ virgines, honeſti Sacerdotes, & ſæculares, à Religioſis Jeſuitis deceptos ſe eſſe inclamando, qui pluſquàm quatuor centum millibus ducatorum miſerabilium iſtarum perſonarum dilapidatis, & expenſis in proprios uſus, bonis foroque ceſſere. Et totius Hiſpaniæ graviſſimo ſcandalo de hac fraude Religioſis Jeſuitis conventis & convictis (quod in quocunque non Religioſo eſſet capitale) ipſis exemptione Eccleſiaſticos gaudere Eccleſiæ contendentibus, & Conſervatores aſſignantibus, tandem cùm ad Regium Caſtellæ Senatum cauſa fuiſſet delata, deciſum fuit, in ea Jeſuitas tanquam laïcos coram judicibus laïcis eſſe conveniendos; quia videlicet laïcalia exercent commercia & negotiationes. Et hodie grex ille pauperum ſuas pecunias, alimenta, dotes, peculia, per ſæcularia tribunalia contra Jeſuitas expoſcentes, eoſdem de fraude dolentiſſimè incuſant & infamant.

122. Quid dicent Batavi hæretici, P. B. in illa provincia & littoribus Gaditanis (ubi hoc accidit) frequentiſſimi? Quid Britanni & Germani negotiatores, qui bonam fidem in contractibus ſervare, & integrâ & candidâ fronte mutuo inter ſe contrahere præſumunt?

Pro-

Profectò Catholicam & Romanam fidem, Eccleſiaſticam diſciplinam, Sacerdotalem Ordinem, Regulares, ſanctiſſimas profeſſiones mordebunt, irridebunt, & contumaciores & duriores in ſuis erroribus permanebunt.

123. Et nonne pudet, P. B. viros profeſſione perfectos, ſanctos, Sacerdotes, prædicatores, communes (ut ipſi aiunt) Eccleſiæ magiſtros de talibus exceſſibus coram laïcis incuſari? Et Eccleſiaſticam immunitatem, & Inſtitutum ſuum etiam contractibus ſæcularibus maculare, diſperdere, & prophanare? Et tandem exemptione, jure Divino Sacerdotibus conceſſâ, ſicut bonis etiam foro cedere? Hæc omnia laïcalia & illicita quæ alia Religio egit? Quis Ordo Eccleſiaſticus exercuit? Quæ in Eccleſia Dei Sacerdotum Societas, (præter hanc ſanctiſſimam Jeſuiticam Societatem) Deo & temporalium rerum contemptui dicata, patravit?

124. Et hæc adeo omnibus patent, ut allegationes, accuſationes, declamationes hujus cauſæ per omnium manus; non tantùm in Hiſpania, ſed & in aliis orbis Chriſtiani partibus & provinciis, ubi fama, ſive potiùs infamia ſcandali hujus pervenit, circumferantur, ut per Illuſtriſſimum Hiſpaniarum Nuntium Apoſtolicum poterit Suæ Sanctitati evidentiſſimè conſtare.

125. Quæ alia Religio proprios filios tali facilitate expulſos & notatos à ſe ipſa projicit, & etiam pro leviſſimis? Quos cæteræ Religiones, uti matres, tolerant, fovent, & conniventiâ Chriſtianâ, & ſanctâ patientiâ ad vitæ ſpiritualis conſtantiam & perſeverantiam ſuadent, erigunt & incendunt; hæc ſancta Religio materno quodammodo affectu deſerta & oblita, ſtatim expellit, & ſine titulo, ſine Capellaniis, ſine beneficio, ſine congrua, ſine alimentis, jam Sacerdotes, Diaconos, & Subdiaconos innumeris periculis, ærumnis & miſeriis exponit, Clerum non neceſſariis & pauperrimis Sacerdotibus gravat, ſæculum notariis & ignominioſè expulſis Clericis replet, Regularem profeſſionem,

quæ tot imperfectos creare exiſtimatur, aliquo modò offendit, & tandem tot expulſis filiis, per Diœceſes Epiſcoporum vagantibus, ſe ipſam Societas Jeſuitica notat. Nam ſi boni exiſtimantur, ingrata; ſi mali, ſuſpecta videtur. Quomodo enim tot malos genuit doctrina perfecta & educatio ſancta?

126. Videmus hodie jam conjugatum, quem heri vidimus, noſtro judicio, obſervantiſſimum Jeſuitam, hodie expulſum & notatum, quem heri Jeſuitam omnibus virtutibus condecoratum venerabamur, imò & ab ipſis Jeſuitis commendatum. Et cùm ipſa ſubita mutatione creſcat exiſtimatio in omnibus majoris facinoris & atrocioris culpæ, à videntibus ſupplicium, & ignorantibus delictum, non tantùm ipſis expulſis, ſed etiam expellentibus non minimum detrahitur.

127. Cognovi Provincialem in his partibus, qui infra triennium triginta & octo à ſua Religione Sacerdotes & Religioſos expulit, cùm tota Provincia, etiam latiſſima, paulò pluſquam trecentis Religioſis conſtet. Alius etiam fuit Alphonſus de Caſtro, qui plures expulit in eadem Provincia, ſcilicet octoginta: quod quidem cùm in aliis Religionibus rariſſimum ſit, in hac adeo faciliter fieri, aut tantis delictis abundare, ut fieri neceſſe ſit, ſuſpectiſſimum quidem videtur, ità ut aliquo modo poſſit, P. B. neque de his quos dimittit Societas diffidendum, neque de his quos retinet confidendum ut plurimum eſſe: nam dimiſſos & expulſos communiter approbat in ſuis litteris dimiſſoriis, & retentos & approbatos quàm frequenter expellit. Quod certè inter cæteros Eccleſiaſticos Ordines admodum ſingulare eſt.

128. Tot igitur ſingularia, P. B in uno & ſingulari Eccleſiæ Ordine & membro (& ſingularia quidem quæ non tam à cæteris ſacris Ordinibus differunt aut diſtant, quàm eis adverſantur aut contrariantur) nonne ſuſpectiſſima ſunt? Sunt certè. Suſpecto ergo tenore vivendi, præcipue inter ipſos Religioſos Ordines, ad quid indiget Eccleſia? Quæ cryſtallo ipſa & ſolari radio puriori doctrinâ moribuſque fulget.

129. Vidi librum Compluti typis mandatum anno Domini 1605. qui inter Jeſuitas ſecretiſſimè circumfertur, qui communiter vocatur *El porque*, id eſt, Quare Jeſuitæ choro non exerceantur? Quare pœnitentiâ tantùm voluntariâ teneantur? Quare aliquando etiam poſt triginta annos profeſſionem non emittant? Quare expelli poſt eorum curricula poſſint? Vidi & perlegi (inquam) librum iſtum ſatis eruditum, R. Petro Ribadeneira Jeſuitâ, viro docto & ſpirituali, auctore, qui in hoc tractatu ſuæ Societatis ſingularitates, & cum aliis Religionibus antinomias totis viribus & eruditione Hiſpano ſermone defendit.

130. Et ex ipſamet cauſa defenſa (hoc profero ſecundùm meam fragilitatem puſillumque ingenii acumen) & ex ipſiſmet ſingularitatibus confeſſis & profeſſis, quicunque modicè eruditus, & Chriſtianæ ſimplicitatis amator fuerit, contra ipſam cauſam concludet.

131. Et maximè obſervandum eſt, P. B. quòd vir ille doctus S. Ignatii Socius fuit inſeparabilis, & ſuæ Religionis ſingularitates defendebat, quando primitivi fervoris florebat virtutibus: quòd ſi modò defenderet, diſciplinâ Jeſuiticâ collabente, & pullulantibus tot in ea imperfectionibus, de quibus totus pene Orbis conqueritur, multo minus quidem obtineret, & fortaſſe non defenderet neque propugnaret vir iſte perfectus.

132. Ac tandem, B. P. quid intereſt quòd Jeſuitæ Ethnicas nationes radiis fidei illuſtrare videantur, ſi Ethnicorum quàm plurimos non rectâ ſacræ legis indictione catechizant? Neque rectè ab aliis Religionibus catechizari ſinunt? Imò à Provinciis Gentilium relegant, & expellunt operarios ſanctiſſimos & doctiſſimos, manu etiam Gentilicâ & Ethnicâ arcent, recludunt, incarcerant, flagellant. Quis Ordo Eccleſiaſticus cum alio Ordine hoc agit? A ſæculo non eſt auditum, tali æmulatione & imperfectiſſimâ zelotypiâ Chriſtianos propagatores, magiſtros etiam Chriſtianos cum animarum pernicie & jactura à vineâ Domini incultâ operarios relegare, ac ignominioſè projicere & expellere.

133. Tota Eccleſia Chinica congemiſcit, P. S. & ſe non tam edoctam, quàm deceptam ab ipſis Jeſuitis in fidei puriſſimæ documentis & rudimentis inclamat, & toto Eccleſiaſtico jure orbata, crucem Domini recluſam, Gentilicos ritus permiſſos, & verè Chriſtianos non tam introductos quàm fœdatos dolet, Chriſtianizantes idololatras, idololatrizantes Chriſtianos, in una eademque menſa, templo, aris, ſacrificiis, Deum & Belial, & ſub larva Chriſtiana idola venerata, vel potiùs ſub Gentilitia larva fidem ſanctiſſimam defœdatam dolentiſſimè conſpicit.

134. Nobis, B. P. Epiſcopis, qui ab illis minus diſtamus provinciis, & ab earum Evangelicis miniſtris litteras accepimus, & qui etiam Apologeticarum eorum controverſiarum certiores ſumus, & eas in noſtris Bibliothecis habemus, & qui cùm ſimus Epiſcopi vocati regere Eccleſiam Dei, cavendum eſt nobis, ne in tremendo Dei judicio canes muti fuiſſe videamur, & labiis nefario ſilentio pollutis de omiſſione graviſſimè judicemur. Nobis (inquam) Paſtoribus animarum competit latrare, & clamare, & hæc tibi Paſtorum maximo propalare & proferre, & quanta ſcandala ab iſta Jeſuitarum doctrina in propaganda fide ſuboriri poſſint, denunciare.

135. Nam ſi Epiſcopi publicam cauſam Eccleſiæ non defendimus, cæteri tacent, timent, & Jeſuitarum potentiam perhorreſcunt, & ſecretis tantummodo ſuſpiriis & lachrymis, quæ ad Tuæ Sanctitatis aures & oculos pervenire nequeunt, poterunt adjuvare.

136. Volumen habeo integrum, P. S. Apologiis Jeſuitarum refertum, in quibus pene omnia à Religioſis Dominicanis & Franciſcanis Apoſtolicæ Sedi delata, de erroribus quibus Neophyti Chinarum magiſtrorum Jeſuitarum incuriâ vel injuriâ tenentur; non tantùm fatentur ingenuè Jeſuitæ, tenoremque illum pernicioſum catechizandi Neophytos ab ipſis introductum eſſe fatentur, ſed pene omnia quæ à Tua Beatitudine in Congregatione de propaganda fide poſtea per decem & ſeptem decreta ſanctiſſimè declarata & condemnata ſunt

ſunt anno Domini 1645. die 12. Sept. Didacus de Morales, Societatis Jeſu Rector Collegii ſub invocatione S. Joſeph in civitate Manilæ, quæ Metropolis eſt Philippinarum, per trecenta folia tenaciſſimè impugnat & validiſſimis argumentis, imò cavillationibus, ſanctiſſimam doctrinam nititur expugnare; cujus tractatus copiam dedi ego Reverendo Magiſtro Joanni Baptiſtæ de Morales Dominicano, viro docto & ſollicito Chinicæ fidei propagationis, & qui etiam pro ea diriſſimè vapulavit, & primitivorum Martyrum exemplo plurima eſt paſſus, ut circa factum præcipuè veridicè reſponderet, quod fecit ſatis ſuccinctè & eruditè, & utrumque apud me habeo.

137. Quæ Religio, (iterum dico) P. B. quis Ordo Eccleſiaſticus à veris Catholicæ fidei rudimentis tantùm aberravit, ut nationem numeroſiſſimam, & ſatis callentem & politicam, ideoque plus fidei radiis illuminari & fœcundari expoſitam, non ad fidei regulas magiſtri Neophytos, ſed Neophyti ad idololatriæ partes, & nefarios ritus & cultum magiſtros alliciant, attrahant & deducant, ita ut non à piſcatore piſcis, ſed à piſce piſcator capi videatur? Revolvantur, P. B. Eccleſiaſtici annales, conſpiciantur prima Chriſtianæ fidei monumenta, propagationis tenor, Religionis Catholicæ progreſſus, & quibus auctionibus & incrementis in omnem terram ſonus Apoſtolorum fuerit exauditus, examinetur.

138. Epiſcopi-ne & Clerus, qui per totum Orbem proprio etiam ſanguine in primitiva Eccleſia catechizarunt, formâ iſtâ Jeſuiticâ Neophytos inſtruxerunt? Benedictini & ſuæ ipſis ſubjectæ Congregationes, Dominicani, Franciſcani, Carmelitani, Auguſtiniani, cæteræque Angelorum Eccleſiæ militantis cohortes, Religiones ſanctiſſimæ, Gentiles-ne iſtâ catecheſi docuerunt?

139. Chriſtum-ne crucifixum ne unâ quidem die, horâ, momentove temporis prudentiâ humanâ ſubnixi occultarunt? Abſit. Quinque-ne Eccleſiæ præceptis, mortificatione, jejunio, pœnitentiâ, & per ſingulos

gulos annos Euchariſtiâ ſacrâ recipiendâ, & Sacramenti pœnitentiæ, & auricularis confeſſionis præcepto Neophytos aut privarunt aut abſolverunt? Minimè.

140. Sacrificiis idolorum nefariis, templiſque adeſſe, & in ipſis non ſolùm Neophytos convenire, ſed pollui & conſacrificare permiſerunt? Nequaquam. Nonne hoc eſt claudicare in duas partes? Nonne eſt Deo inſervire & Belial? Nonne Deo videtur inſervire & mammonæ? Et neque calidum neque frigidum eſſe, ſicut ſacra pagina teſtatur.

141. Nonne hoc eſt perſecutionis metu, humanæ prudentiæ ductu, quæ divinæ adverſatur, hæc omnia nefandiſſima tolerare? Eccleſiamque illam decipere, & animas innumerabiles in æternum barathrum deducere?

142. Mali-ne Chriſtiani, an verè idololatræ condemnentur Chinæ quid intereſt, P. B? Fidem autem noſtram, quæ tota pulchra eſt & formoſa, falſis doctrinis non pollui, neque maculari plurimum Eccleſiæ univerſalis intereſt.

143. Ideo ego quidem, Innocenti ſanctiſſime, cùm de Chinicæ Chriſtianitatis ſtatu tanquam aliis Europæ Americæque vicinior Epiſcopus, pluries mecum perpenderem tranquillitatem illam primitivæ Eccleſiæ, politicumque illum prorogandi tenorem, & illam interiorem pacem inter Gentiles & Chriſtianos, ipſis jucundiſſimam, mihi triſtiſſima & ſuſpectiſſima ſemper apparuit.

144. Et ut poſt ſexaginta annorum curricula Dominicanos & Franciſcanos fidei optimos propagatores, ab ipſis Chinis flagellatos, incarceratos, & relegatos, litteris etiam ab eis ad me miſſis audivi & perlegi, maximè lætatus ſum, & magnum illi Eccleſiæ bonum auſpicatus. Quæ enim pax Religionis veræ cum falſa? Chriſti Domini cum Belial? Spiritus cum carne? Religionis Chriſtianæ cum idololatria? Crucis Domini cum voluptate? Quæ Eccleſia in toto Orbe terrarum ſine ſanguine fœcundata? Sine tormentis angularium lapidum, id eſt Martyrum ædificata, aut ſine cruce Domini culta fuit?

145.

145. Romana quidem civitas, caput Urbium & Orbis, pro omnibus exemplo ſufficiat, quæ non ſolùm deſtinatione Divinâ, ſed ſanguine Principum Apoſtolorum, & innumerabilium Martyrum necibus & cruciatibus, tanquam ſacris monilibus decorata , & triginta pene ac trium primorum ſummorum Pontificum ſacro cruore irrigata, fœcundata, laureata , totius Religionis & Catholicæ fidei matrem Eccleſiam, & Spiritus ſancti Cathedram, & Apoſtolicam Sedem & dignitatem Pontificiam præ omnibus meruit poſſidere.

146. Eodem ſanguine , id eſt, fidei Propagatoribus gaudet Hiſpania , Martyrum præliis ſacrata, victoriiſque illuſtrata, Italia, Gallia, Germania, tota denique Africa, Aſia ac Japonia , & tandem ubicumque gladius temporalis propagatores fidei non protexit & ab idololatrarum furore non defendit (ut accidit in America, dexterâ Catholicorum noſtrorum Regum noſtros defendente fidei ſeminatores) nunquam ſine ſanguine Religio Chriſtiana fructificavit.

147. Verùm ubi Chinici Martyres ? Præcipuè in primitivis fidei greſſibus & progreſſibus , in quibus ſemper gladius perſecutionis atrociùs acuitur & ferociùs ſævit ? Ubi mortes? Ubi verbera ? Ubi perſecutiones? Ubi incarcerationes ? Ubi exilia ? Pauca aut nulla neque vidimus, neque audivimus , neque legimus , ſed tantùm communes vitæ labores & ærumnas, quarum & pax eſt frequentiſſima & humana vita fœcunda.

148. Hoc, P. S. funeſtiſſimum & inauſpicatiſſimum illi Eccleſiæ (quamvis non infallibile) ſignum exiſtimo. Vereor enim ne quia ignoratur aut non divulgatur ſatis crux Redemptoris, ideo ignoretur crux perſecutionis; & ea de cauſa Eccleſia illa Chinica Martyres non peperit , quia de vero verbi Dei ſemine Redemptoriſque noſtri ſanguine nondum fuerit gravidata : & diabolus tolerat, quia nondum Dominus ſuperat ; & Belial reticet, quia ſuos filios videt potiùs deceptos quàm captos, illuſos quàm illuſtratos, & magis perverſos quàm converſos. Silet diabolus, quia nondum Dominus lo-

quitur; & gladio perſecutionis ſuos non defendit, quia gladius propagationis eos nondum offendit; & adverſarium ſe Satan non manifeſtat, quia adverſarios fidei propagatores non ſentit.

149. Imò & ipſe Satan lætabitur, niſi fallor, cùm in ſuis templis, aris, ſacrificiis, non tantùm antiquos diſcipulos, ſed etiam Baptiſatos, Neophytos, & aliquando fidei propagatores ſacrificia offerre, genuflexiones, proteſtationes, perfumationes, quæ idololatræ agunt, agere, & cum eis, ſaltem externis actibus, conveniere conſpexerit, & Arcam fœderis, id eſt crucem Domini, cum Dagon in uno eodemque templo cohabitare lætabundus reſpexerit. Quod nunquam ab Apoſtolicis temporibus toleratum in Eccleſia Catholica fuit, neque actus interiores dirigendo cruci ſecretæ, publico idolo & cacodæmoni offerre exteriores.

150. Ubi enim fuerit interius, ibi erit exterius; ubi fuerit anima, ibi & corpus; neque anima cœlo fruitur, cujus corpus in inferno cruciabitur; & ſicut corpus & animam, & utraſque ſubſtantias Chriſto Filio debemus ut Redemptori, Patri ut Creatori, Spiritui Sancto ut fidei noſtræ propagatori; ita etiam non tantùm actus interni ab idolorum cultu, templis, aris, ſacrificiis, proſtrationibus, genuflexionibus, tanquam ab ipſo infernali barathro arcendi & cavendi ſunt inter veræ fidei Chriſtianos.

151. Et ſi gladius perſecutionis ideo ſæviat, fidei propagatio fœcundabitur, ſi propagatores perſequitur idololatria, perſecutores vincet Religio Chriſtiana. Et quot Martyres cœlo mittet ſævitia, tot & plures Chriſtianos Eccleſiæ concedet divina clementia. Et ſicut in cruce Dominus morte ſacratiſſimâ ſuâ vitam Eccleſiæ præbuit, ita ejuſdem meritis in propagatione ſuæ Eccleſiæ, quam morte redemit & creavit, tot vitas creat & fœcundat occiſorum Martyrum ſanguis Religioni Catholicæ, (etiam gentilium & perſecutorum) quot guttis ſacrat terram ſanguis propagatorum, ſicut ex grano emortuo, in terram projecto, procedit ſpica granorum referta.

152.

152. Nam ſi vexillum crucis, P. S. non antecedit, quomodo Chriſtiana Religio vincet, & Apoſtolica doctrina triumphabit? Aut quomodo victoria contra idololatras auſpicabitur, ſi labarum crucis abſconditur? Et ſi vulnera Chriſti reticent, quomodo Chriſtianorum & Neophytorum vulnera curabunt? Et ſi paſſionis Domini theſaurus recluditur, quomodo animarum egeſtas ſaturabitur? Et ſi fontes Redemptoris & vulnera claudimus Salvatoris, quomodo ſitientes bibemus peccatores? Et ſi Neophyti & parvuli non de hoc lacte nutriuntur, quomodo jam facti majores incrementa Religionis ſuſcipient?

153. Imò ſi modo eos Eccleſia velit iterum docere, & veris fidei regulis inſtruere, ſe deceptos eſſe clamabunt Chinæ, & repugnabunt, & non jejunantem Religionem, aut fidem pœnitentem, plorantem, naturæ horridam, carni inimicam, cruci, morti, periculis deſtinatam, non Salvatorem Crucifixum ipſis expoſuiſſe magiſtros Jeſuitas (quod Gentibus ſtultitia, Judæis ſcandalum eſſe videtur) non hominem Deum flagellatum, conſputum, contemptum, vulneribus ſacris confoſſum, & in cruce pendentem, & mortuum eos amplexos eſſe proteſtabuntur; ſed Salvatorem ſolummodo pulchrum, glorioſum, formoſum (ſicut ipſum Jeſuitæ Chinico habitu depingunt) & legem vitamque ſuavem, lætam, lenem, placidam, tranquillam hiſque erroribus ignorantiiſque, (ſpretis myſteriis paſſionis, crucis & tribulationis) lumen & victoria contemnitur Reſurrectionis, & in dubium vertitur triumphus Aſcenſionis, & tandem contemptâ cruce mortificationis, vita recta contemnitur Redemptionis & Salvationis.

154. Hoc modo, P. B. his erroribus Neophytos neque Epiſcopi, neque Clerus, neque Religiones, neque aliquis Ordo Eccleſiaſticus vel ſæcularis vel regularis inſtruxit: ſed proprio cruore Chriſti Domini cruorem, propria cruce & tribulatione tribulationes & crucem Domini in cordibus infidelium, cum ipſa Chriſtiana Religione inſeruere & infixere fidei noſtræ primitivi propagatores.

155. Et à fundamento crucis & paſſionis omnis Eccleſiaſticæ fidei unitas & compago in altitudinem tantam excrevit; & unde Dominus vitam finivit, inde vitam ſponſa ſua dulciſſima accepit. Ut de latere Chriſti Domini vulnerato Eccleſia tanquam à thalamo ſponſi ſanguine purpurata procederet, & de ejus ſpiritu in vulnere biberet & ſugeret, quem paulò antè æternus Filius æterno Patri pro illius redemptione tradiderat & emiſerat.

156. Ergo, B. P. hæc & alia, quæ Tuæ Sanctitati conſtabunt, & mea humilitas, muneris & oneris Paſtoralis obligatione compulſa, Tuo Sanctiſſimo zelo retulit moderanda vel omnino reformanda, omiſſis etiam plurimis de his Sanctis Religioſis Jeſuitis, quæ ad Tuas aures minimè fortaſſe pervenerunt: nam ipſi enixe admodum curant (& ita cum meis iſtic Procuratoribus, quamvis fruſtra, actum eſt) ut ea Tuæ Beatitudini occultentur, & remedium expoſcunt; cenſura indigent, reformationem expetunt, Tuoque prudentiſſimo judicio relinquendum erit, quibus mediis remediiſque hæc omnia ſi non ſanari, ſaltem moderari valeant, quod facillimum Tuæ ſupremæ poteſtati erit, præcipuè omnibus ferè Eccleſiæ Ordinibus in idipſum conſpirantibus.

157. Vel arctioribus legibus & inſtitutis, choro, clauſurâ, & communi unius anni profeſſione, vel duorum ad terminos certos præfixa. Vel aliquibus inſtitutis quæ ad mortificationem & pœnitentiam tendant, ſine quibus quàm facillimè diſciplina Regularis communiter laxatur & ſolvitur. Vel ad Clerum ſæcularem Religionem Clericalem reducendo, & cum eo incorporando, quod ipſis Jeſuitis jucundius (perpaucis ſui Ordinis decretoribus exceptis) Clero utilius, & negotio ipſi facilius eſſe fortaſſe videbitur.

158. Nam ſi Clero ſæculari accreſceret hæc ſancta Religio, permanente ea ſemper in præcipuis ſuarum inſtitutionum exercitiis, quæ Cleri ſæcularis profeſſioni minimè contrariantur, imò maximè juvant, ſæcularia iſta Collegia ab Epiſcopis, tanquam ab Apoſtoli-

cæ

cæ Sedis Delegatis, legibus à Tua Sanctitate aſſignatis, ſine tanto Reip. Chriſtianæ incommodo gubernarentur. Quam primam quidem eorum vocationem ſui S. Fundatoris fuiſſe tradunt aliqui.

159. Et hoc medio ipſis Jeſuitis medicinam, Clero & Epiſcopis operarios ſine livore, & miniſtros ſpirituales ſine æmulatione, exteriſque Religionibus tranquillitatem, ſapientia Tua, Innocenti Sanctiſſime, Spiritus Sancti radiis illuſtrata, præberet, & Eccleſia tota univerſalis tot tantiſque quæſtionibus, controverſiis, diſcordiis, difficultatibus, & ſcandalis, & aliis eorum negotiis tanquam procellis implicata & agitata conquieſceret.

160. Omnia hæc, Pontifex Beatiſſime, Tuæ infallibili cenſuræ ſubmitto, & ſi quid non congruum, vel indecens, vel quod aliquo modo reverentiæ, quæ tibi ab ovicula iſta debetur, & quod offendiculum præſtare poſſit, ſcripſerim, parcas clementer quæſo, & non meæ propriæ exiſtimationi aut elationi, ſed zelo quo ardet animus meus, Paſtoralis baculi authoritatis, ſacrarum conſtitutionum obſervantiæ, fideique puræ & rectæ propagationis & univerſalis Eccleſiæ felicitatis atque incolumitatis, à Tuâ benignitate imputandum eſſe confido.

Deus Opt. Max. gratiâ & benedictionibus, quibus tuas oves imples, Sanctiſſime Paſtor, Te repleat, Tuamque Sanctitatem protegat & gubernet: Angelopoli 8. Jan. 1649.

EPISCOPUS ANGELORUM POPULI.

III.

EPISTOLA

Adverſus Jeſuitas, lectione digniſſima, Fratris Ludovici Soteli, *S. Ord. S. Franciſci, Regis Oxenſis ad Sedem Apoſtolicam legati, & in Regno iſto Miſſionarii Apoſtolici, glorioſique Chriſti Martyris, de Eccleſia Japonicæ ſtatu ad S. D. N.* Urbanum VIII.

Beatissime Pater,

POſt præmiſſam ſanctorum Pedum (ad quos etiam hinc proſtratus jaceo) humilem & devotam oſculationem, Fr. Ludovicus Sotelo, Fratrum Minorum Alumnus, in ſervis quidem abjectiſſimus, in filiis verò omnium minimus, Sanctitatem Veſtram de iis quæ jam dudum noviſſe præſumo, certiorem facere intendo. Nempe fuiſſe me quondam Idate Maſamune qui Regni Oxu (quod eſt in Orientali Japoniæ parte) gubernacula tenet, necdum quidem per Baptiſmum regenerato, ſed tamen Catechumeno, & qui Chriſtianam fidem in ſuo regno prædicari cupiebat, ſimul cum alio ſuæ curiæ optimate Philippo Franciſco Faxecura Retuyemon ad Romanam Curiam, & qui tunc Apoſtolicæ Sedis culmen tenebat SS. Papam Paulum V. (qui ad cœlos evolavit) legatum expeditum. Quò tandem cùm anno ſalutis 1615. juvante Deo perveniſſemus à SS. Papa, magno cum Cardinalium Sacri Collegii, Antiſtitum, ac Nobilium concurſu, nec non & Romani populi ingenti lætitia, & communi alacritate, non modò benignè excepti, verùm & humaniſſimè, tam nos quàm etiam tres alii, quos Japonii Chriſtiani, quatenus eorum circa Chriſtianam Religionem ſtatum Apoſtolicis auribus intimarent, ſpecialiter deſtinaverant, auditi, recreati, & prout optabamus, quantocyus expediti.

Igi-

Igitur cùm ea, quæ tum ex parte Regis Oxenſis, tum etiam Chriſtianorum Japoniæ proponebamus, atque humiliter ſupplicabamus, audiſſet, ac pro voto noſtro annuiſſet, habito inſuper cum ſacra Congregatione Cardinalium ſacræ Inquiſitionis conſilio, decretum eſt, debere in præfato regno Oxenſi, plagâ Japoniæ, alium inſtitui Epiſcopum. Deſignavit autem ad id muneris SS. Papa me omnium indigniſſimum, & quatenus aſſenſum præberem, Deus Apoſtolicis verbis (quos Deus eligit, idoneos miniſtros facit) reluctanti præcepit. Quibus auditis ſacros pedes oſculando, conſenſi. Ordinatum præterea fuit, Religioſos S. Franciſci Suæ Sanctitatis & expenſis & nomine, ob prædicationem Evangelii, in eo Regno mittendo fore nobiſcum; mandatumque Nuntio Apoſtolico, ac Collectori Generali, qui tunc in Catholici Regis Hiſpaniæ curia aſſiſtebat, quatenus ſumptus ad id neceſſarios miniſtraret: nec non & antiquos annuales reditus ad fundationem & ſuſtentationem cujuſdam Collegii, ſive Seminarii, quod Japoniæ inſtitui deſignaret, reliqua ad commodiorem occaſionem remittendo. Cùm autem reditum noſtrum in Japoniam per Hiſpaniam, & alias Indiarum Catholico Regi ſubjectas provincias, neceſſariò fieri oporteret, ordinatum fuit à præfato SS. Paulo V. tam meam conſecrationem, quàm etiam prædictorum expeditionem ad præfatum Nuntium Apoſtolicum, habito primùm Regis conſenſu, fore remittendam, datis ſuper ea re ad Regem Catholicum, tam per nos, quàm etiam per præfatum Nuncium ſpecialibus litteris, ſimul cum Reſcripto ad prædictum Regem Oxenſem; & Japonios Chriſtianos, donis etiam ad eoſdem, nec non multis gratiis, indulgentiis, reliquiis, ac ſpiritualibus muneribus, cum accepta Benedictione, anno 1616. Hiſpaniam remeavimus. Ibi quoque cum ingenti gratulatione, lætitia ſingulari, & benignitate erga nos Sanctæ & Apoſtolicæ Sedis magnificentia, ac communi ædificatione, non Prælatorum & Principum tantum, ſed etiam Regis Catholici, cujus ſpeciali protectione illuc perveneramus, ex-

cepti, traditis Apoſtolicis litteris, gratum Regis aſſenſum, & Japonicam converſionem adjuvandi affectum piiſſimum vidimus. Sed ecce tunc ex nova Hiſpania in prædictam curiam Nuncius regalis adveniens, ſævam ab Imperatore Japonico, & generalem adverſus ſuæ ditionis Chriſtianos poſt noſtrum inde diſceſſum excitatam fuiſſe perſecutionem, quâ deſtrui templa & relegari ſacerdotes, & ob fidei confeſſionem pleroſque occidi fideles nuntiabat. Eodem quoque tempore, quo nos in Romana curia detinebamur, nuntiatum fuit Domino Paulo V. de obitu Epiſcopi Japonenſis à Religioſis Societatis Jeſu, cujus & ipſe erat alumnus. Ipſe verò ſtatim de ſucceſſore ex eadem Religione aſſumpto providit, cujus conſiderationem & expeditionem remiſit pariter in Hiſpaniam; ubi præfati Religioſi (quatenus viſum fuit) non æquo ſatis animo ferentes, alios præter ſuos, Eccleſiaſticam in Japonia dominationem habere, quod quidem in ſacra curia variis etiam diligentiis, aliena manu & induſtria adhibitis, impedire non valuerunt, arrepta ex prædicto nuntio Japonicæ perſecutionis occaſione, impedivere: perſuadentes enim Præſidi Concilii regalis Indiarum, aliiſque ejus miniſtris (cui Rex Catholicus hæc negotia commiſerat) nullatenus expedire ea executioni mandare, quin potiùs omnino oportere omnia tam ſua, quàm noſtra ſimul ſuſpendi, ne fortè Tyrannus Imperator Japonicus eo magis de his ipſis irritatus, crudeliùs ageret in Chriſtianos, re ipſâ prout optabant impetraverunt, ſicque decretum fuit à Concilio Regio. Quæ cùm audiviſſet præfatus Apoſtolicus Nuntius, huic ſe deciſioni oppoſuit, inſtantiam de novo faciens, & relationem coram Regia Majeſtate, ad quam etiam Ordinis mei Vicarius generalis (qui in eadem tunc curia morabatur) ſimiliter & ego recurrimus, clamantes coram Rege, & dicentes, nullum prorſus de indignatione Tyranni Imperatoris exſpectari poſſe majus damnum, ipſâ jam ſubórtâ perſecutione, & ſacerdotum relegatione; neque de fide Chriſtianorum videri poſſe pejus periculum, quàm eoſdem doctrinâ

ctrinâ atque Miniſtris deſtitutos relinquere inter lupos; in quorum etiam medium SS. Apoſtoli à Chriſto Domino miſſi ſunt.

Apoſtolicam quoque Sedem, Chriſti veſtigiis inhærentem, ſpiritualibus ovibus de paſtoribus ac prædicatoribus in ſimilibus conſueviſſe providere, qui Chriſti gregem in lupina rabie protegerent: quorum quidem felicitas pariter ac probitas, non modò in pace tranquilla, ſed tunc maximè, cùm advenientibus lupis urgentem perſecutionis rigorem æquo animo pertulerint, comprobatur. Econtra verò eos à Domino apertè Mercenarios appellari, qui, deſertis ovibus, cùm à lupis dilaniantibus impetuntur, effugiunt. His quidem Catholicus Rex benignum præbuit auditum, imò & ædificatus eſt. Regale vero Concilium prædictum ſuper jam edita determinatione, ne revocaretur, fecit inſtantiam, inſtantibus ſuper eadem re præfatis Religioſis, qui demum prævaluerunt; unde pro tunc tam ſua quàm noſtra fuere ſuſpenſa. De qua re ſtatim SS. Papam Paulum V. feci certiorem, à quo etiam fuit denuò præceptum prædicto Nuntio Apoſtolico, quatenus coram Rege, ejuſque Concilio circa prædictorum expeditionem rurſus ageret. Jam verò claſſis Novæ Hiſpaniæ expeditione inſtante, & in eadem Socii mei Japonienſis legati Japoniam regreſſu, ne mea quoque detentio ambitioni potiùs, quàm animarum ſaluti fortè imputari videretur, cum eo rurſus a. 1617. redire decrevi. Deo igitur opitulante in novam Hiſpaniam tranquilla navigatione devenimus, ubi navem quandam à præfato Rege Oxenſi miſſam, quatenus nos ad ſe reduceret, noſtrum ex Hiſpania reditum exſpectantem invenimus.

Accidit autem ibi novum Inſularum Philippinarum Gubernatorem ex Hiſpania deſtinatum concurrere, qui navis quæ ſuos milites transfretaret copiam non habens, petiit à nobis, ut ſimul ad præfatas quoque Inſulas navigaremus, quæ à Japonia non longo navigantibus intervallo diſtarent. Quod quidem libenter annuimus, comitantibuſque ventis ſecundis proſpera navi-

gatione 1618. ad prædictas inſulas appulimus. Commodum verò tempus & ſecundum ventum, quo Japoniam navigaremus exſpectantibus nobis, piratarum Batavorum ad præfatas Inſulas applicantes naves, obſidentes portum, eaſdem infeſtarunt, donec elapſa temporis & ventorum opportunitate Japoniam navigandi receſſit, anno 1619. ſine opportunitate nobis devoluto. Igitur anno ſequenti 1620. dum pro navigando ſecundos ventos exſpectaremus, ecce ex Macam civitate Chinæ ad præfatum Inſularum Philippinarum Gubernatorem, Simulque ad Archiepiſcopum Manilenſem (eſt autem Manila in Philippinis præcipua & Metropolitana civitas) à quodam Religioſo Societatis Jeſu Didaco Valente literæ miſſæ venerunt, quibus ſe Epiſcopum Japonenſem jam conſecratum dicebat, poſtulabatque enixè ne Japoniam navigare permitterer; fore enim ut magna perturbatio, ſi eò veniſſem, in ejus Regni Chriſtianis ſuboriretur; ipſe enim Religioſus Epiſcopus cognoſcens (ut videtur) meam expeditionem per ſuæ Religionis alumnos, ſumpta occaſione ex ſuborta Japoniæ adverſus Chriſtianos perſecutione, fuiſſe quidem impeditam atque ſuſpenſam, poſt meum à prædicta curia diſceſſum, ſuam rurſus per eoſdem expeditionem obtinuit, quæ per viam Indiæ Orientalis ad prædictam civitatem Macam pervenit. Cùm autem neque Japonicum idioma noviſſet, nec principem aliquem haberet pro ſe, cujus favore Japoniam tranſmeare, ibique aſſiſtere poſſet, ſicut me noviſſe & habere cognoſcunt, meum Japonicum ingreſſum, ea, quam prædixi, diligentia, per ſuæ Religionis alumnos impedire curavit: qui præfatas ſui Epiſcopi litteras Domino Archiepiſcopo, ac ſimul Gubernatori Manilæ tradentes, inſtanter, quatenus me detinerent, perſuaſerunt. Et cùm magnum ſit earum civitatum, Manilæ, Philippinis & Macam Chinæ invicem commercium, correſpondentiaque communis, qui illis præſunt alternatim ſe obſervant, & in poſtulatis ſibi deferunt. Ergo ne eo anno ſimul cum ſeculari Collega meo Japoniam navigarem, detentus fui: miſi nihilominus mei Ordinis Religio-

ligioſos, apud me retinens Apoſtolicas litteras, ad ſuprâ memoratum Regem Oxenſem, eidem ſcribens & obſecrans, quatenus me ad ſe remeare curaret. Rex verò Oxenſis auditis quæ Collega meus ei retulit, de benignitate & magnificentia Apoſtolica & Regia, quâ ſuo nomine & Romæ & in Hiſpania & ubicumque fueramus recepti, honore quoque & ſplendore, quo ducti fuimus & reducti, gaviſus eſt gaudio magno, Religioſoſque alacriter ſuſcipiens, locum eiſdem habitationis in ſua Curia aſſignavit, ac de ſumptibus neceſſariis juſſit provideri, occultè tamen & cautè, ob commune Imperatoris adverſus Chriſtianos Edictum, & maximè Religioſos, quo tamen non obſtante, utrique, id eſt, Religioſi cum Chriſtianis, quietè & pacificè commorantur in eo regno. Inſuper & ſequenti anno miſit, qui me Manilæ inviſerent, & in ſuum Regnum reducere conarentur, duos ſui exercitus milites, quod quidem ipſi juxta injunctum ſibi præceptum ſtrenuè præſtiterunt, navem & victus pro navigatione neceſſarios diligenter parantes. Sed quando conſcendere properabam, detentus, captus, & impeditus fui: milites verò cum ſarcinis & ſine me ventorum etiam opportunitate compulſi Japoniam mœſti redierunt. Ergo cum mecum ipſe cogitarem, Manilæ conſtituto nullam Japoniam navigandi ſeſe copiam præſtituram, inde exire contendi, ſumpta occaſione ex oblata opportunitate comitandi cum Domino Epiſcopo novæ Segoviæ in ſuam diœceſim properante, cujus auxilio in quadam ejus diœceſis Provincia (Pagaſmam incolæ appellant) naviculam ſive ratem (quæ noſtro communi idiomate fragata vocitatur) extruxi, in qua cum quodam Japonio Religioſo ſocio meo, & aliis quatuor ſacerdotibus item Japoniis (quos, dum Manilæ commorarer, moribus & divinis litteris ſufficienter inſtructos, & tertii Ordinis de pœnitentia S. Franciſci tribus votis emiſſis ordinari curavi) in præfatum regnum Oxenſe directè navigare geſtiebam.

Verùm & hoc ipſum per eos ad aures prædicti Gubernatoris Manilenſis pervenit, qui iter noſtrum impe-

dire nitebatur: & quidem jam omnibus pro navigando paratis, ſtrictum Gubernatoris ad miniſtrum juſtitiæ illius Provinciæ pervenit mandatum, ſub gravibus pœnis præcipientis, quatenus ſupradictam naviculam detineret. Nautis verò ſub interminatione vitæ, ne eandem conſcenderent, interdiceret, me autem Manilam reverti compelleret. Quo factum eſt, ut navicula protinus interdicta, Nautæ verò ab illo portu & Provincia ejecti fuerint, pariter ac relegati. Ego autem præfatum Epiſcopum ad ſuam uſque Sedem ſequi coactus, & quæ me legatum eſſe à Sede Apoſtolica receptum, utque Japoniam redirem expeditum atteſtabantur, Apoſtolicis litteris ante eundem præſentatis, petii auxilium ab eo in forma ad comprimendum eos, qui me Japoniam navigare impediebant: quod utique continuò diligenterque præſtitit, eoſdem comprimens per cenſuras: territus tamen ne hoc ipſum ægrè ferret Manilenſis Gubernator, diſpoſui, quatenus ego cum Socio meo Religioſo Japonio ſub habitu ſeculari navem quandam Chinenſium Mercatorum, & quidem infidelium, qui tunc de illo portu & civitate novæ Segoviæ Japoniam proficiſci parabant, ſub titulo ſuorum famulorum conſcenderemus, quod ita factum eſt: ſed inter navigandum præfati mercatores nos Religioſos agnoſcentes veriti edictum, & pœnas Japoniæ latas adverſus eos, qui Religioſos in ſuis navibus transfretant, cogitaverunt aliqui ex ipſis nos in mare mittere, aut certè occidere: Deo tamen ordinante adverſis ventis & tempeſtatibus impediti pariter & conterriti tantum nefas committere timuerunt: & quo navigarent, ubi quoque eſſent ipſis neſcientibus, Japoniam appulimus, juxta quandam civitatem Nagaſaqui propinquam Inſulam ad finem Occidentalis plagæ, in qua ante perſecutionem aſſiſtebat Epiſcopus, ejuſque incolæ ferè omnes erant Chriſtiani: eſt omnibus navigiis mercaturæ cauſa Japoniam venientibus portus generalis, modò verò exiſtit ibi Judex ab Imperatore ſpecialiter adverſus Chriſtianos, & præcipuè Sacerdotes deputatus, ante quem nos præſentaverunt ſupradicti mercatores

Chi-

Chinenſes, dicentes, ſe fuiſſe compulſos in Provincia Papagam è civitate Novæ Segoviæ, unde navigarant, transfretare nos in ſua navi. Ipſe quoque Judex, & me, & quæ circa me Manilæ facta fuerant, tum per exploratores quos Manilæ habet occultè, tum etiam per Japonios alios mercatores qui nos eodem anno 22. Manila præceſſerant, ſatis apertè cognovit; ſciens tamen à Rege Oxenſi, cum ipſius Imperatoris conſenſu, Hiſpaniam & Romam miſſum me fuiſſe Legatum, cum ſuis miniſtris & aſſiſtentibus, inito concilio decretum fuit, me cum Socio meo Religioſo & alio ſervitore in carcerem mitti debere, in forma aliorum Religioſorum (etſi etiam legatus, Religioſus tamen eram) donec re ad ipſum Imperatorem delata, quid faciendum eſſet, ipſe diſponeret.

Statim ergo miſſi fuimus in carcerem Nagaſaqui, deinde ad Omurenſem ſatis arctiorem carcerem delati. Contigit autem hìc, ut menſe Octobri prædicti anni 1622. cùm præcedentis anni ſeptem ſub eodem Judice in eademque civitate, & aliis locis 17. Religioſi, 8. Patres Dominicani, unus Auguſtinianus, & quatuor Franciſcani, & Jeſuitæ itidem quatuor, cum aliis 100. Japoniis, quorum adjutorio uſi fuerant & hoſpitio, illuſtre pertulerunt Martyrium. Et quidem Religioſi cum quibuſdam ex Japoniis igne cremati, ſive ut veriùs dicam, igne longè poſito aſſati; reliqui verò fuerunt capite truncati, nullo alio titulo & cauſa, niſi quòd Dei eſſent Sacerdotes, miniſtri Evangelii, & divinæ legis promulgatores. Mihi quoque, cùm primùm fui comprehenſus, pari fuiſſet fruendum titulo, felicique ſupplicio; niſi prædicti Regis legatus cognitus fuiſſem, in carcere tamen intenſo adhibiti ſunt cuſtodes, qui magna vigilantia diu noctuque aſſiſtentes, nullum hominem vel nos accedere, ſed neque inviſere quidem ullatenus permittunt. Deinde prædictus Judex iterum eſt in Imperatoris Curiam profectus, poſt cujus diſceſſum comprehenſi à ſatellitibus duo Religioſi fuerunt, alter ex Ordine Fratrum Prædicatorum, Frater Petrus de Sta. Catharina Martyre, alter verò è

Societate Jeſu Michael Caravallo, & quidem ambo eximiæ virtutis viri, Deique zeloſiſſimi miniſtri, nobiſcum in hoc carcere Omurenſi tenentur incluſi. Eſt autem carcer groſſis ex lignis compactus ad menſuram longitudinis palmorum ſeptem, undequaque patens, in modum caulæ beſtiarum, in loco fœtido & umbroſo collocatus, ob idque vermibus, colubris, aliiſque reptilibus immundis & venenoſis animalibus ſcaturiente. Suſtentamur autem typha cocta, quæ quotidie nobis mittitur in quadam parva menſura. Verumtamen in his & aliis corporalibus incommodis largitur nobis Deus ex ſola ipſius miſericordia & bonitate incredibilem conſolationem, & ultra quàm verbis exprimi poſſit, uberem lætitiam, neque enim tædio afficimur aliquando, nullave res moleſta videtur & adverſa, quin imò dulcedinem nobis omnia & exultationem exuberant. Et quamvis quatuor ſimus ſacerdotes, non ad omnia exercitia tantùm, verùm ad quotidie celebrandum habemus, ſubminiſtrantibus fidelibus, cum ingenti vitæ periculo, quæ ad id neceſſaria ſunt, alia quoque variis artibus. Adeóque divina menſa fruentes levamen inde ſingulariſſimum, unicum verò ac totale remedium reportantes, carcerem, non cuſtodiam quidem, ſed palatium quoddam regium, aut certè hortum potiùs amœniſſimum reputamus. Nihil autem aliud, niſi pro Deo & ejus gloria, vitam, ſive per ferrum, ſive per crucem, aut certè per ignem tradere deſideramus. Quod etiam quantocius fore confidimus. Ut enim per litteras accepimus, Japonius Imperator cùm (informantibus Batavis Hæreticis) Religioſos habitu ſæculari indutos, ac inter alios mercatores occultatos Japoniam advenire cognoviſſet, vehementer iratus, quo omnes mercatores Chriſtianos extraneos à ſuis regnis relegari præcepit, generale publicavit edictum, ad cujus executionem præfatum Judicem à Curia jam deſcendere ferunt, cum ſpeciali quoque ordinatione occidendi, non ſolùm nos, ſed omnes etiam alios Chriſtianos, qui à fide recedere recuſarint.

Sed & ipſi Batavi duos Religioſos ſub habitu ſæcu-

lari in quadam navi mercatorum Japoniam venientes comprehenderunt. Qui utique cum capitaneo & aliis Officialibus in ea navi venientibus igni traditi ſunt. Hac igitur una ſpe & deſiderio ſuſtentamur, illum jucundiſſimum ac feliciſſimum planè diem exſpectantes; quando per proprium ſanguinem, cum divino auxilio, effuſum, Dei divinitatem ac ſanctiſſimæ ſuæ legis veritatem teſtificabimur. Ergo in eo felici ſtatu, quamvis indigniſſimus, ex ſola tamen Dei miſericordia conſtitutus, ego in filiis minimus tuis & humilis creatura, quid deſiderare humanum, aut quid niſi ea tantùm, quæ me in conſcientia obligare ſenſerim, contendam? Maximè cùm prædeceſſoris tui D. Pauli V. tenear obedientiam implere, qui à Romana Curia mihi diſcedenti præcepit, quatenus ipſum ſemper de omnibus tam propriis, quàm hujus Japonicæ converſionis eventibus redderem certiorem. Et de meis quidem hucuſque relata ſufficiant. De hujus autem converſionis, & Chriſtianorum ſtatu, & ad debiti obſequii abſolutionem, & ad implorandam coram vero Patre primo ac benigniſſimo Paſtore ſubventionis remedium, nonnulla jam dicere oportet.

Notum ſit igitur Sanctitati Veſtræ, Catholicam fidem divinâ gratiâ in hujus Japonici Imperii non ſolùm parte Occidentali, quo à principio venerunt, & ubi ſemper fuerunt Religioſi Societatis Jeſu, verùm etiam in Orientali, ubi primum S. Evangelii prædicatores fuerunt Religioſi Minores S. P. mei Franciſci, qui etiam uſque modo ibidem ſemper aſtiterunt, eſſe dilatatam, adeo ut quanquam in utraque parte Provinciæ, civitates, caſtella & loca penè ſint innumera, in omnibus ferè & ubique aut ſint Chriſtiani, aut de Chriſtianis notitia ſaltem & auditus habeatur.

Licèt autem poſt ortam potentem perſecutionem, quæ in Orientali & Occidentali parte habebantur erectæ Eccleſiæ, fuerint funditùs everſæ anno 1614. Religioſi quoque omnes generali Imperatoris edicto relegati, plerique tamen illorum, proprias vitas, contra Imperatoris Edictum, contemnentes, diverſis in locis oc-

cul-

cultati remanſerunt: quorum labore, doctrinâ & exemplo fides in multis fidelibus integerrima conſervatur, quin & ex infidelibus etiam plerique convertuntur: cùm tamen ſit meſſis quidem multa & operarii pauci, & perſecutionis in dies creſcat auſteritas, luporum quoque Dei gregem infeſtantium rabies augeatur, oves quidem multæ devorantur, aliæ verò infirmantur, carentibus etiam quàm plurimis victu, doctrinâ & Sacramentorum Paſtore. Quamvis autem ex quatuor prædictis Religionibus Religioſi nonnulli Manilia & Macamo inter mercatores occultati pervenerint, juſte dicere poſſumus: Et quid hoc inter tantos? Præſertim cùm neque poſſibile ſit iſtis omnibus doctrinam, Sacramenta & alia adjutoria ſpiritualia, prout illis eſt à S. Sede Apoſtolica conceſſum, fidelibus adminiſtrare.

Cujus obſtaculi eſt in cauſa, ingens aliquorum ex miniſtris contradictio & reluctantia, qui habentes Epiſcopum ſui Ordinis Religioſum aſſiſtentem (ut ſuprà dictum eſt) in Macam civitate Chinæ; eorum Provincialis, qui Japoniæ commoratur, Epiſcopi Gubernator, Proviſor, & Vicarius Generalis exiſtit, cujus induſtria Japoniæ regna, Provinciæ & civitates inter ſuos tantùm taxatæ ſunt, & diviſæ, & quidem cùm prædicti vix vigeſimum numerum compleant. Japonica Regna ſex ſunt ſuprà ſexaginta, Provinciæ verò pluſquam in illis 200. quibus permultæ correſpondent capitales quædam civitates magnæ & populoſiſſimæ, quibus per multum temporis non dico miniſtrare, ſed neque eaſdem percurrere, aut certè valeant perluſtrare. Quòd ſi ad aliquam iſtarum quivis alius alterius Ordinis ſive zelo charitatis permotus, ſive à fidelibus ipſis vocatus miniſter ſpiritualem eiſdem conſolationem & Sacramenta ſubminiſtraturus accedat, poſtquam plurium qui per viginti & ampliùs annos non ſunt confeſſi, ſed neque Sacerdotem quidem viderunt, Confeſſiones audierit, lapſui proclives confirmaverit, à fide jam elapſos reduxerit, nec non & infidelium plures converterit; cùm primùm hæc ad ejus miniſtri, cui illa

illa Provincia (juxta ſui Provincialis commiſſionem) competit, aures pervenerint; ecce à diverſo conſurgens, etſi ea Provincia maximè diſtet, ad eamque nunquam comperiatur acceſſiſſe, quamproptè venit, miniſtrum prædicta facientem oppreſſurus, opponens eidem, quòd eo loco (quippe qui ſuæ Parochiæ ſive dictæ ſit) Sacramenta adminiſtrare non liceat, neque ullatenus cum ſuis, quas dicit, ovibus occupari conſentit.

Quòd ſi rurſus miniſter inſtans objiciat: Cur, ſi tuæ ſunt, tot annis & temporibus pro derelictis habuiſti? Etenim talia fiunt occupantis; reſpondet, & unde tu de hoc, aut quare vexaris? Sive etiam rationem à me petis? Quid ad te de his, quæ tibi de officio non incumbunt, ſicut mihi certum eſt convenire? Et adducens præterea Concilium Tridentinum, coram multis circumſtantibus legit illum locum, ubi præcipitur à S. Synodo ſub excommunicationis ſententia, ne ullus Sacerdos adminiſtret Sacramenta in alterius Parochia, ſine Parochi conſenſu, ſed neque id ſolùm, verùm & Japonio Idiomate traducens, idem publicè refert. Si autem dicat ulterius miniſter, hoc non de terris quidem infidelium, & novis converſionibus, nec de Neophytis Chriſtianis, ſed in antiquorum principum terris Chriſtianorum, & circa antiquas Parochias atque fideles intelligi debere: eundem tanquam tranſgreſſorem Concilii publicat, atque de eodem loco propellere curat: Chriſtianis verò ullatenus admittere, ac apud ſe habere interdicit. Quòd ſi devotione ac pietate commoti aliqui admittant, ut ſive confraternitatibus, puta Roſarii, Chordæ aut Corrigiæ adſcribantur, graviter reprehenſos, ac ſi Chriſtiani non eſſent, à ſe propellunt. In aliis verò locis, ubi prædicti communiter aſſiſtunt fideles, non ſolùm alios Religioſos admittere, ſed neque cum iiſdem (niſi latenter & quaſi furtivè) communicare audent: ſi verò ſit aliquis, ubi ſit aliquandiu & occupetur, exiſtente jam ibi multitudine Chriſtianorum, ſtatim eò mittunt Religioſum Jeſuitam, qui ſe ſui Epiſcopi Vicarium autumans, vexat

Chri-

Chriſtianos, & ut ſe cognoſcant ſuperiorem, cui obedire teneantur, compellit.

Quæ res eò extremitatis pervenit, ut in partem etiam Orientalem (ubi nullus eorum prædicaverit, neque unquam aliquando extiterit, ſed Religioſi S. Franciſci primi Evangelium prædicaverunt, & ante perſecutionem publicas Eccleſias cum licentia Imperatoris habuerunt, ſemperque uſque modò exorta perſecutione extiterunt) adhuc in ipſis civitatibus, & Curiis Imperialibus, Surunga (quæ Imperatoris præteriti) & Gendo (quæ præſentis Curia eſt) licèt plus trecentis leucis à Nagaſaquio (communi eorum reſidentia) diſtent, fuerit de illis miſſus, qui ſimiliter Vicarium ſe ibidem Epiſcopi publicavit, prædicta faciens & miniſtros antiquos maximè vexans. Pari modo Fratres Prædicatores ingreſſi ſunt Regnum Figea in Occidentali plaga, ubi prædicti miniſtri non erant, qui ingentem etiam fructum ibi creviſſe videntes, illuc ſimiliter ſe contulerunt. Similiter in ſuprà memorato Oxenſi Orientalis plagæ ultimo, ubi hæc minima Creatura & ſervus indignus, Dei gratia & auxilio primus fui ſacerdos, qui illuc accedens Evangelium prædicavi, ubi etiam Religioſi mei Ordinis pacifice habitant (factis jam Chriſtianis in multitudine magna) cùm primùm me à Sede Apoſtolica, & præfato prædeceſſore tuo deſignatum Epiſcopum, & nondum conſecratum, venire deprehenderunt, miniſtrum ex ſuis eò etiam protinus miſerunt; qui ſui ſe Epiſcopi publicans Vicarium, Religioſos noſtros perturbavit, Chriſtianoſque tantopere moleſtavit, ut S. Franciſci Chordam abſtulerit; recuſantes autem dare à Sacramentorum communione excludebat.

Ut verò alia omittam, hoc unum compertiſſimum eſt, Religioſos Jeſuitas velle ſolos inter hos Chriſtianos pro Dominis haberi, & unicos patronos reputari, & hac de cauſa renuunt, neque ullatenus permittunt, alios præter ipſos Jubilea publicare, ſive contos benedictos, aut imagines ſeu medalias, ſed neque haberi confraternitates, etiam ab Eccleſia approbatas, & ipſis miniſtris annexas, neque ſpirituale aliud quidpiam fide-

les provocans ad devotionem, & ad fidei augmentum valdè conducens. Quòd ſi aliàs ab aliis inſtituantur & publicentur, ipſi è veſtigio fortiter reſiſtentes, pro viribus impediunt. Quando autem aliàs obſtare non poſſunt (cenſuris & ipſi impediti) eos qui hæc admittunt (ut dictum eſt) ſaltem à ſe & à ſuis ſodalitiis faciunt alienos: ad quæ omnia habet eorum quilibet authoritatem, & omnes prædicti Japoniæ ſunt ſui Epiſcopi vicem gerentes. Quòd ſi etiam ad prædictum Vicarium generalem ſive Gubernatorem recurrentes alii petant in forma, ut informationes juridicas Fratrum ſuorum Martyrum, qui pro Chriſtiana fide martyrium ſubierunt, faciat; nullo modo aut via eos recipere aut facere vult; cùm tamen ſi de ſuis, aut de Chriſtianis à ſe baptizatis Martyres exiſtant, copioſas faciant informationes, & amplas relationes multiplicent. Si quid ab aliis magnificum, ſi quid glorioſum fiat, hoc ipſi annihilare, aut certè per varios modos & circumventiones decolorare contendunt. Si quæ Religioſi intentaverint, obſiſtunt, vel ſaltem inutilia eſſe proclamant: ſi quæ ſcribuntur, ea quoque pro falſis haberi conantur, aut certè paſſioni attribuunt.

Quæ verò adverſa ipſorum cauſâ evenerint quantumvis, quia publica, negare non poſſunt, non ab ea quidem cauſa, ſed ab indiſcreto Religioſorum zelo, eorumque imprudentia & cautionis defectu prorſus eveniſſe, ne, quæ verè fuit cauſa, pateſiat, acclamant. Nolunt quæ ipſi primi non faciunt, ab aliis Religioſis inchoari; & licèt tantum onus portare non poſſunt, aliorum tamen adjutorium recuſant. Quæ ſua ſunt, ac per ſuos fiunt, ea vehementer magnificant, exaltant & publicant, in ſanctitate, in ſcientia, in authoritate non ſolùm primi volunt reputari, ſed neque æquales habere volunt. Et hæc quidem de Japoniæ commorantibus tantùm ſcribo, experientia enim ea comperi, & publica, notoria atque certiſſima habentur. Sed tamen ipſi, ut alios à ſcribendo retrahant, quæ hìc fiunt, jactant ſe in Curiis, tam Romana, quàm Regia, habere Cardinales, Prælatos, proceres, judices

dices, alumnos, & ſuæ Religionis ſingulariſſimos protectores. Ipſum etiam Epiſcopum ſibi faciunt eſſe ſubjectum, nihil enim præter ipſorum placita, & ab ipſis ordinata, agere libere poteſt (quod certiſſimum eſt) cujus autoritas & nomen ipſis deſervit ad omnia ea quæ ſibi placent, ejus nomine & authoritate exequenda, & ad vexandos & opprimendos alios, in diſpendium animarum, & nihil penitus ad ovium utilitatem, ſuoſque actus exercendos, præſtat: in civitate ſiquidem Macam conſtitutus eſt, & circa illius Eccleſiæ gubernationem occupatus (cujus proprius Epiſcopus, ſuorum induſtria fuit in Hiſpaniam vocatus, neque ad ſuam ſedem unquam rediturus ſperatur) cujus autem utilitatis ovibus Japonenſibus Macamenſium gubernatio? Aliiſque per ſuos facta præpeditio, ne diſperſas congregent, ne congregatas paſtu carentes paſcant, ne quæ de ovili Chriſti ſunt, ad illud reducant, & omnia alia ſpiritualia auxilia, quæ præſtare poſſunt, impedire? Quid verò dicam, Sanctiſſime Pater, de ſcandalo, inquietudine, & perturbatione fidelium? Certè verbis deprædicare non valeo. Cùm enim ſint teneræ plantulæ, videntes & audientes hujuſmodi eſſe & fieri inter eos, qui unum Deum, unam Fidem, unum Baptiſma, unum ovile & Paſtorem unum annunciant; charitatemque, ſive amorem Dei & proximi eſſe finem legis divinæ eiſdem prædicant; videntes aliàs hæc fieri, in devotione tabeſcunt, in fide titubant, in charitate tabeſcunt; imò, quod deterius eſt, nonnulli à fide deficiunt. Infideles autem graviter ſcandalizati illudunt nobis, & noſtram legem irrident, dicentes: quod aut veritatem non docemus, aut certè pro vero non habemus, quod cùm prædicemus, non obſervamus, nullumque dicunt intercedere diſcrimen inter ſuos Sacerdotes (quos ipſi Bonzos appellant) & nos, quibus ſicut aſſimulamur in multis contradictionibus, ita etiam reverâ doctrina noſtra nihil differt à ſua, quamvis verbis differre videatur. Alii dicunt, duos eſſe Deos, unum divitem & potentem, alium verò pauperem & humilem, qui à divite opprimitur & deludi-

luditur, propter quæ multi, qui alias Chriſtianorum ſanctam & juſtam legem eſſe cognoſcunt, à recipienda fide nihilominus retrahuntur. Quæ proinde cùm omni tempore nociva valde, & perniciofiſſima ſint, hoc præcipuè perſecutionis tempore longè venenoſiora, & quàm alio quoque tempore plus noxia. Hujuſmodi autem contradictio ſemper fuit à prædictis facta aliis Religioſis ab initio ſui ingreſſus in Japoniam, & per varios modos continuata, de quo per nos & alios ſupradictus Prædeceſſor Paulus V. cùm certior factus fuiſſet, quæ ſuprà retulimus, ordinavit, præcipuè verò, ut alius inſtitueretur Epiſcopus, cujus induſtria & calore Religioſi protecti à vexatione liberarentur, ſua quoque miniſteria & actiones liberè exercere valerent; quod utique ſi executioni mandaretur, fuiſſet ſane remedium oportunum.

Sed cùm ex ſuprà relata diligentia fuerit impeditum, redditum eſt remedium ſine remedio, & pax ſine pace facta eſt: quin imò prioribus contradictionibus nova ſuperaddita eſt contradictio: etenim poſt noſtrum in Hiſpaniam reditum (videlicet ſui Epiſcopi conſecrati, & mei non conſecrati) prædicti miniſtri, qui ſunt in Japonia, ſupradictam inter ſe fecerunt Provinciarum diviſionem, quam antea non habebant, unde & contradictio & oppoſitio Religioſis fuit multò quàm antea durior & acrior, cum animarum diſpendio longè majori, cum Chriſtianorum ſcandalo, dedecore ſanctiſſimæ fidei noſtræ & fidelium.

Ego autem indignus & inutilis filius tuus, etſi non conſecratus, callens tamen Japonium idioma, Regemque Oxenſem habens protectorem, huic meſſi Dei utcumque proficere deſiderans, & mandata mihi commiſſa Sedis Apoſtolicæ implere, ex quo inde profectus ſum Japoniam redire, ac (tametſi fuerim per varios caſus impeditus pariter & detentus) tandem Japoniam cum Dei auxilio perveni, ſed ipſo quoque ſic ordinante perveni in carcerem, ubi conſtitutus his & aliis quæ mihi à Religioſis aliis per litteras deferuntur, obviare non valeo, ſolummodo cuſtodiam hanc Dei miſericor-

diam

diam magnam, & ſine ullis meis meritis præclariſſimum donum & ingens beneficium reputabo. Gaudeo planè & in infinitum divinæ gratiæ erga me omnium viventium viliſſimum largitori congratulor, qui in tam felicem, & præclaram ſortem elegit, ut quam à Creatore vitam accepi, pro ipſo reddam; ad quod me præparans ſemel atque iterum meæ conſcientiæ ſecreta volvens atque revolvens, inveni ibi ſegnitiei & negligentiæ, quæ me acriter quaſi infidelem & ſeditioſum increpat, moleſtiſſimum accuſatorem, niſi prædicta, quæ publica in hoc Imperio, manifeſta & notoria ſunt, tibi Domini Jeſu Chriſti Vicario & in terris vice-Deo, nota faciens, ſcripta relinquerem, quatenus de his certior effectus de remedio provideas convenienti. Hoc igitur exagitatus ſtimulo, compulſus ſum hæc ſcribere, non aliud quidem, niſi meæ conſcientiæ & obligationis ſatisfactionem, majorem Dei gloriam, ſanctiſſimæ legis ejus promulgationem, & animarum ſalutem deſiderans.

Quæ mihi à prædeceſſore tuo fuerunt commiſſæ oves nondum permiſſus ſum eaſdem videre, ſed tamen (quoad potui) per alios mei Ordinis Religioſos viſitatæ uſque adhuc & adminiſtratæ, nimis multiplicatæ ſunt, quos tibi legitimo Patri, primo & legitimo earum Paſtori offero, iterumque commendo, & quatenus illis quantocius de Paſtore provideas humiliter ſupplico. Collega alter legatus Philippus Fiaxecura, poſtquam ad prædictum Regem ſuum pervenit, ab ipſo valdè eſt honoratus; & in proprium ſtatum miſſus, ut tam longa via feſſus reficeretur, ubi uxorem, filios, domeſticos cùm multis aliis vaſallis Chriſtianos effecit, aliiſque nobilibus hominibus conſanguineis & propinquis ſuaſit ut fidem reciperent, quam utique receperunt. Dum igitur in his & aliis piis operibus exerceretur, ante annum completum poſt ejus regreſſum, magna cum ædificatione, & exemplo omnium, multa cum præparatione ſuis filiis hæreditate præcipua fidei propagatione in ſuo ſtatu, & Religioſorum in eo regno protectionem commendatam relinquens, piè defun-

functus eſt. De cujus deceſſu Rex & omnes Nobiles valde doluerunt, præcipuè tamen Chriſtiani & Religioſi, qui hujus viri virtutem & fidei zelum optimè noverant. Ab ipſis Religioſis, qui eidem Sacramenta miniſtrarunt, ejuſque obitui interfuerunt, & ab aliis ſic per litteras accepi.

Imperator autem Japonicus adeò in Chriſtianos, & præcipuè in Dei miniſtros, excandeſcit, ut ultra prædictum relegandi è Japonia omnes Chriſtianos Mercatores Edictum, cùm à Batavis inſuper cognoviſſet aliquos Sacerdotes eſſe occultos adhuc in ſua Curia Imperiali Gendo, multoſque ibi fieri & eſſe Chriſtianos, etiam de nobilibus, eoſdem fecit diligentiſſimè conquiri. Comprehenſi igitur ſunt duo Religioſi, unus Franciſcanus, F. Franciſcus Galvez Hiſpanus, alius verò Jeſuita, Hieronymus ab Angelis Italus, cum aliis quinquaginta & ſex Chriſtianis, quorum unus D. Joannes Faramundo nobiliſſimus, & ipſius Imperatoris propinquus conſanguineus, cui jam olim, eo quod Chriſtianus eſſet, omnes digiti manuum & pedum fuerant crudeliter præciſi, crux etiam fronti candente ferro impreſſa, genuum quoque nervis ſimiliter præciſis, ad majorem verò ſui pœnam, & illuſionem, & aliorum nobilium terrorem ſic dimiſſus. Nunc ſecundò cum præfatis Religioſis comprehenſus tandem in fide perſeverans conſtanter, ſpretis cum magno ſtatu amplis divitiis, honoribus & pollicitationibus, Religioſi pariter & ipſe cum aliis Chriſtianis, impio & crudeli igne aſſati & conſumpti ſunt, coram innumera pene turba. Inde quidam adoleſcens nobilis & Spiritu Sancto motus, ſe Chriſtianum eſſe proclamans, ſe ipſum, mirantibus univerſis, in medium projecit ignem. Deinde alii Chriſtiani ſanctos cineres, carbones, reliquias colligentes deprehenſi, eodem & ipſi ignis martyrio cum uxoribus & filiis etiam Chriſtianis obierunt.

Qui omnes ferè 100. hilariter & lætiſſimè menſe Decembri anni præcedentis 1623. illuſtre fidei teſtimonium reliquerunt. Multo quidem nobis tardius com-

pre-

prehenſi, primi tamen agonem conſummarunt & jam feliciter regnant.

Erunt primi noviſſimi, & noviſſimi primi: tamen nos in præparatione degentes, ſpem habemus. Verumtamen fateor, Sanctiſſime Pater, multos eſſe Japoniæ infirmos & imbecilles, qui metu perſecutionum temporalium amittunt regna cœlorum, quæ fortibus patent. ſunt nihilominus rariſſimi, qui ex corde fidem relinquunt, adhuc autem qui & perſecutionibus cedunt, ut plurimum ſunt, qui doctrinæ paſtu & Sacramentorum fructu carent: nam qui iis potiuntur, & ſacerdotum exemplo confortantur, temporalia quoque deſpiciunt, vitam hilariter tradunt, & quælibet etiam crudeliſſima tormenta pro Chriſto Domino, & ejus fide ſuſtinent. Terram ergo, quæ ſic ſemen ſibi commiſſum conſervat & uſque in centuplum multiplicat, coli ſanè & cultivari dignum eſt. Quis enim Japonicam gentem deſpiciat, quæ decoris margaritis & gemmis pretioſis ornat regna cœlorum? Mittas igitur (ſuppliciter obſecro, & inſtanter ſupplico) operarios fideles, & ſic mittas & diſponas, quòd ab invicem à labore non præpediantur, hoc eſt binos, prout Dominus miſit diſcipulos ſuos ante faciem ſuam, id eſt pares & æquales in omnibus & pacificos.

Inæqualitas enim inter eos, qui circa idem occupantur, generat rixas, quemadmodum fuerunt exortæ inter Paſtores Abrahæ & Loth: primi enim majores reputari conabantur, & ut tales alios vexabant. Oportet facere æquales omnes Religiones in meſſe Japonica laborantes: aliàs rixæ non ceſſabunt, aut de nulla ſit Epiſcopus, ſed omnes pariter utantur & privilegiis ſibi à Sancta Sede Apoſtolica conceſſis in favorem converſionis infidelium pacificè & ſine contradictione fruantur: aut certè ab unaquaque unus Epiſcopus aſſignetur. Meſſis quidem jam congregata multa eſt nimis, & per totum Imperium Japonicum diſperſa. Et quomodo tanta cùm ſit, per unum Paſtorem, unius Religionis alumnum, in Japonia non exiſtentem, neque ſuis actibus & authoritate utentem, poterit

rit ſufficienter adminiſtrari? Præſertim cùm per illum ea, cujus eſt Religio, alias vexare, impedire & ſupplantare contendat.

Quòd ſi de unaquaque Religione conſtitueretur Epiſcopus, deferrent quidem ſibi honorem invicem prævenientes, meliora chariſmata alternatim & charitativè æmulantes, unuſquiſque illorum alios Religioſos propter ſuorum honeſtam correſpondentiam pacificè & benignè reciperet, tractaret, hoſpitaretur. Ad reputationem etiam ſanctarum Religionum & miniſtrorum, imò ad ipſius, quam docent, doctrinæ, tam apud Chriſtianos, quàm apud fideles authoritatem, ad communicationem & conferentiam rerum gravium id ipſum videtur convenientiſſimum. Sed id præ omnibus neceſſarium, ut provideatur huic gregi tam de paſtoribus, quàm de canibus vigilantibus, qui per ſe ovibus aſſiſtentes, ubertim eiſdem & fideliter provideant de abundanti paſtu ſpirituali, earum compatiantur laboribus, in luporum conflictu protegant, vitam quoque pro ipſis, ſi oportuerit, dare non dubitent, Japonios ipſos, prout libuerit, docentes, exemplo formantes, & ad actus ſuperiores inſtituendi & informandi populum, nec non ad Religionem, & ad SS. Ordines recipiendos diſponentes. Etſi enim terra fertilis & meſſis diſpoſita ſit, deficientibus operariis, aut paucis exiſtentibus, certè aut inculta manebit, aut fructus reddet exiguos.

Imò tametſi ſterilis eſſet rebus, ut nunc profectò, ſi Japoniæ ſemen & ſatores multiplicentur, copioſiſſimæ in horreum Domini ſegetes congregabuntur, nam diffuſus ubique plurimorum Martyrum ſanguis; conſtantia eorum, & fortitudo, tam in temporalibus contemnendis, quàm in perferendis cruciatibus, multorum animos menteſque illuminant, maximè Principum, qui fere omnes ægrè ferunt Imperatoris legem & rabiem, & injuſtam eſſe ſentiunt, quantumvis propter illius reſpectum Chriſtianos perſequantur. Et quemadmodum in primordiis Eccleſiæ Spiritus Domini fideles confortans ad ſubeundum martyrium, & viam per-

perfectionis amplectendam; ſic etiam modò in Japoniæ primitiis hos videmus Chriſtianos ad eoſdem actus diſponere in tantis tamque illuſtribus Martyribus & in quibuſdam aliis, qui ſtatum jam Religionis, & viam arctam perfectionis aggreſſi, ad ipſum uſque ſacerdotium, & ſacri verbi prædicationem, Chriſtiani populi inſtructionem & ſacramentorum adminiſtrationem pervenerunt. Quos ſanè in virtute conſtantes, in exemplo fideles, in labore & fructu uberes experimur. Quomodo ergo poterit tam immenſo populo de miniſtris religioſis tantùm Europæis provideri? Et qua ratione iſti ibi poſſunt circumquaque diſcurrere? Hoc maximè perſecutionis tempore, & quia ſtatim cogniti à ſatellitibus comprehenduntur, animarum neceſſitatibus ſubvenire? Præcipuè cùm & facies eorum valde notæ ſunt & diſtinctæ, & Chriſtiani quoque ipſi eoſdem, ne diſcurrant, abſcondere, detinere & occultare procurent. Japonii quoque Sacerdotes liberè quocunque diſcurrunt, & proximorum neceſſitatibus ſubvenientes inter ipſos & perſecutores ſecurè adminiſtrant, adhuc in carceribus & cuſtodiis incogniti ſuum exercent miniſterium, debiles confortantes, fortes conſolantes, infideles, propriis ſectis & erroribus faciliùs & uberiùs confutatis, efficaciter convenientes, in verbis promptiores, in modo arguendi & convincendi exercitatiores, cum ſuis nationalibus concurrentes, ad invicem in iis quæ docent magiſterii transferentes energiam, cum plauſu apud ſuos reperiantur.

Quæ faciunt ipſi, quantumvis difficilia aliis, etiam ſuæ nationis, imitari conantur avidiùs, timore eoſdem, amore & honore proſequuntur, & in ſua ſpecie, ſicut cætera bruta leones majores & excellentiores. Quemadmodum enim Sacerdotes Europæi ad magiſterium, doctrinam & fundamentum hujus Chriſtianitatis ſunt omninò neceſſarii; ita quoque Japonios Sacerdotes & Miniſtros, tam perſecutionis tempore, ad Tyrannorum rabiem retundendam, quàm etiam in pace tranquilla, ad communem & generalem adminiſtrationem (quæ in tantum creſceret, quantum fuerint multipli-

cati

cati miniſtri) neceſſarios quoque cenſendos exiſtimo. Ubi autem, qui per ſeipſos hæc videant & experiantur, neceſſitatem animarum cognoſcant, diſpoſitionemque meſſis attendant, Epiſcopi non ſunt, certè neque inſtrui Sacerdotes, neque de neceſſariis vineæ Domini valet provideri. Profectò ſancti Dei Apoſtoli Orbis terrarum à Chriſto Domino inſtituti fuerunt Patres, Pontifices & Doctores: fundamentum quoque novæ ipſius Civitatis deſcendentis de cœlo, duodecim diſcipuli agni fuerunt, ſupra quos erectum eſt faſtigium Eccleſiaſtici ædificii, cujus caput conſtitutus eſt S. Petrus, & ejus ſucceſſores; oſſa verò & nervi corporis myſtici Chriſti Domini ſunt Epiſcopi, Sacerdotes & Magiſtri. Quomodo igitur in hoc novo Orbe naſcentur filii atque nutrientur ſine Patribus? Aut quâ ratione hæc nova Hieruſalem extrui, ejuſque faſtigium erigi poterit ſine fundamentis? Vel quâ etiam arte ſine oſſibus & nervis fiet hujus myſtici corporis apta compagatio? Inſpice, ſuppliciter obſecro, Sanctiſſime Pater, & fac ſecundùm exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt. Etenim vinea noſtra jam floruit fortiſſimis Martyribus, & quàm plurimis etiam Confeſſoribus, qui bonorum rapinam, membrorum amputationem, & alia pro fide ludibria paſſi, adhuc à Tyranno relicti ſunt viventes, (quamvis alios à fide retrahit) viventes in tanta nunc abjectione, opprobrio & miſeria; inter leproſos conſtituti, qui fuerant antea nobiles & magni. Tempus etiam putationis certè iſtarum inutilium quæſtionum & diſſenſionum advenit: Groſſi noſtri dederunt odorem capacitatis, virtutis, conſtantiæ & fidelitatis. Profectò cùm gens Japonica ingenio polleat, & inceſſanter ſalvationem inquirat, lex quoque divina & prædicatio Evangelica rationi naturali (quam Japonii optimè admittunt) ſit maximè conſentanea: eandem per 70. & amplius annos Japoniæ prædicatam; communiterque à litteratis hominibus (præcipuè nobilibus) pro ſancta & juſta judicatam, & ſuis ſectis atque doctrinis longè rationabiliorem habitam & ſuperiorem, non plus creviſſe & profeciſſe, mirum eſt. Cujus rei

 quam-

quamvis nobis ſit occulta cauſa, non tamen à ratione alienum eſt, dicere, ex eo fortaſſe provenire hoc, quòd corpus hoc myſticum oſſibus caret & nervis, ſine quibus prædicatio & doctrina (quæ creſcit & augetur) non ita abundanter miniſtratur, neque efficaciter operatur. Religioſi enim ſine Epiſcopis, nervi ſine oſſibus ſunt: nam illi ex ſola charitate laborant; iſti ex charitate ſimul & obligatione. Religioſi vadunt & redeunt, vel ſaltem poſſunt ab operatione manum levare: Epiſcopi etiam inviti, neque manum ab aratro retrahere, neque retro poſſunt aſpicere, ſed gregi tanquam rationem pro eo redditurí omnino debent inſiſtere: illi ut nutrices ſunt, iſti ut veri parentes, Religioſi primò & principaliter regularibus inſtitutis, & religioſis obſervantiis inſiſtunt; Epiſcopi verò primitias ſuæ activitatis, curæ & intentionis in ſuo grege paſcendo, nutriendo, augendo & recreando conſtituunt. Illi quidem ſunt arbores valdè fructuoſæ, quò aves cœli concurrunt & commorantur, doctrinæ plures, & exempli uberes fructus exedentes; iſti verò ſunt montes excelſi, quorum pinguedine diverſarum arborum multitudo coagulatur, & pulchritudo conſervatur, ſcientiæ & diſciplinæ flumina, doctrinæ fontes & aquæ largiſſimæ honeſtæ educationis & converſationis exeunt, & ad ſubditorum valles effluunt, metalla quoque, & copioſiſſimæ virtutum gemmæ ex eminenti loco plus ſplendoris emicant, & lumen ſupra candelabrum poſitum lucet omnibus qui in Domo Dei ſunt; in his ſanè montibus radii divini ſplendoris priùs & efficaciùs elucent, ut facienda cognoſcant, & influentia cœleſtis auxilii ad eadem facienda copioſiùs communicatur. Et ſicut aliis in magnitudine poteſtatis ſpiritualis, & in altitudine dignitatis eminentiùs præcellent, ita eminentiori quodam modo reguntur & confortantur à Deo, qui dedit eis talem poteſtatem in ædificationem. Montes, inquam, ſunt, in quibus beneplacitum eſt Deo habitare in eis, ut ſic corpus ſuum myſticum obcreſcat, & civitas cæleſtis abundantiùs & uberiùs de neceſſariis providcatur; cumque ad illos frequentior eſt re-

recurſus, plus confidentiæ; ſubjectio quoque & obedientia promptior: ſunt enim Apoſtolorum ſucceſſores, quibus Deus dixit: *Ecce ego vobiſcum ſum uſquè ad conſummationem ſeculi*, per quos fides ſeminata creſcit, augetur, & uberes fructus ubique reddit. Sine illis ergo Apoſtolica deficiente influentia, non mirum eſt ſi Japoniæ ſegetes tardæ & parvæ ſint, & infœcundæ uſque modo per tot annos colligantur. Sed quid ſi aliquis Miniſtrorum Dei ſcandaloſus exiſtat & Apoſtata? Aut alii mali perverſique ſacerdotes de multitudine illorum inſurgant? Quid inde? Sic fuit ab initio: quia inimicus homo ſuperſeminavit zizaniam, cum qua & triticum ſimul creſcere juſſit Dominus. Et Apoſtolus Paulus prædicens, ex ipſis Dei Miniſtris perverſos viros fore inſurrecturos, per eoſdem Electorum probationem fieri dixit. Neque Judas Apoſtolatum dedecoravit, neque multi hæretici prælati & magnates regale ſacerdotium maculavere; aut impedierunt, neque etiam quamplurimi ſcandaloſi Religioſi præteriti & futuri ſanctum Religionis ſtatum præpediunt; neque æquum eſt malis futuris impediri imminentia bona; quin potiùs in bono malum vincere docemur. Chriſtus Dominus multos Sacramentis ſanctis malè uſuros fuiſſe, maximaque illa perpetranda ſacrilegia, & horrenda delicta, exactiſſimè præcognovit, ea tamen inſtituit, &, ut dicit D. Auguſtinus, prælegit Deus de malis bona facere, quàm mala nulla eſſe permittere. Si opus Dei, & prædicatio Evangelica facienda eſt per homines, & iſti in iniquitatibus concepti ſunt, quid mirum, ſi ipſis in præclariſſimo opere occupatis, lutum inveniatur aurum? Veritas æterna dixit; Oportet eſſe ſcandala, quia oportet verbum Dei etiam per homines ſeminari, ſed tempore meſſis Dominus, combuſtâ zizaniâ, triticum inter illam multiplicatum mittit in horreum ſuum. Et quid ſi inter ipſos etiam Epiſcopos quæſtiones & nova jurgia oriantur? Certè de futuris, ne oriantur, inſtitutionis tempore, Apoſtolica diſpoſitio Diœceſes taxando, & debitum ordinem præſignando providebit.

Jam verò exortas quæſtiones, & quæ modò tantopere impediunt opus Dei, ſine illis ſedari poſſe, impoſſibile videtur; & qui Epiſcopos inſtitui refugiunt, quæſtiones ſemper habere volunt. Sicut autem Jeſuitæ ingreſſum aliarum Religionum in Japoniam impedire, imò præcludere volentes, coram glorioſæ memoriæ Domino Gregorio XIII. prædeceſſore tuo id ab ipſo ordinari neceſſariò dixerunt; nam ſi fortè diverſi Religioſi Japoniam ingrederentur, futurum eſſe maximi impedimenti ad promulgationem fidei: cùm enim Japoniæ ſint multæ & variæ ſacerdotum differentiæ, ſi hoc ipſum eſſe inter Chriſtianos deprehenderint, deſpicientes Dei Miniſtros, doctrinam noſtram aut omnino non audituros, aut certè eandem eſſe noſtram & ſuam exiſtimaturos: ipſis quoque Religioſis inter ſe, tam circa doctrinam, quàm circa alia (per quæ ſuis Bonzis, ſeu ſacerdotibus ſimiles eos judicabunt) infideles & novos Chriſtianos valdè ſcandalizandos potiùs fore, quàm ædificandos. Sed tamen poſtquam Deo diſponente aliæ Japoniam Religiones ingreſſæ ſunt, reipſa & in veritate contrarium omnino expertum eſt. Nam cùm Japonenſes ingenio polleant, & quæ nova viderint, diligenter ſcrutentur, videntes aliarum Religionum varios Religioſos, quorum alii ab Occidentali navigaverint, etiamſi diverſæ nationis, diſtinctæ Religionis, differentis habitus, & alterius ſint inſtituti: quidam neceſſaria habentes, alii mercaturam etiam exercentes; alii omnino pauperes & mendici, ut Minores: quidam honeſtis, alii hiſpidis & reſartis veſtibus utentes, & nudis pedibus incedentes; quos tamen eandem omnino legem & invariabilem doctrinam prædicare, profiteri, & obſervare dum cernunt, per hæc veram & certiſſimam viam ſalutis, & ſalutis æternæ hanc eſſe cognoſcunt: & ut talem multò plures eam admittunt, & in communi venerantur omnes; majorque fervor & devotio invenitur nunc in fidelibus per exempla viva & vitam rigidam Religioſorum ad pœnitentiam, mortificationem & Chriſti imitationem maximopere commo-

moventur (Auguſtiniani enim & nos excalceati ſumus, Dominicani verò de reformatis Philippinarum.)

Nam ſi Chriſtum prædicant humilem & pauperem, & terrena deſpicere docentem, ipſum quoque vident imitari, & eadem facere quæ aliis prædicant & ſuadent. Quod quidem & in ipſo effectu cognoſcitur: nam ante ingreſſum Religionum in Japoniam, cùm perſecutiones fuerint à Tyrannis inflictæ, nullus tamen Religioſorum invenitur occiſus, aliorum verò Martyres nulli fere fuerunt: imò integræ provinciæ reductæ, per ſuorum Principum nudum præceptum, fidem facillimè relinquebant: ex quo verò Religiones ingreſſæ, & primus Commiſſarius noſter cum ſociis crucis martyrium ſubiit, multi & alii illuſtriſſimi Martyres pro fide paſſi ſunt: & hi quidem non Religioſi tantùm, ſed & de Chriſtianis totius ætatis & ſexus quamplurimi, magnos tolerantes cruciatus, in quibus præclara facinora, divina reſponſa, & admirabilem conſtantiam Principes & perſecutores experti ſunt, quos utique jam fortiter deſpiciunt fideles, etiam ob majorem rabiem & crudelitatem oſtendendam, eoſdem plagis cæſos, deluſos & vivos relinquant. Quod tamen ipſis Principibus & infidelibus omnibus efficaciſſima prædicatio eſt, qua utique inſpecta & Religioſorum aſpera & inculpabili vita, infatigabili ſollicitudine, intrepidis & uniformibus animis docendi, & divinam legem ſuadendi conſideratis, eandem legem noſtram fatentur veram & bonam, ſuas verò ſectas & Sacerdotes deſpiciunt & irrident, videntes tot eſſe ſectarum differentias, quot ſunt ſacerdotum varietates. Religioſi etiam trium prædictorum Ordinum maximam inter ſe habent unionem & charitatem, adhuc in temporalibus ſeipſos adjuvantes, & in neceſſariis communicantes: præcipuè verò in miniſterio ſuadentes, quatenus omnes Religioſos & Sacerdotes pro eodem reputent, ſicut & eandem prædicant doctrinam. In docendis idipſum ſentiunt & obſervant, amplectentes communem, & ubique receptam & approbatam doctrinam, in nihilo peni-

penitùs diſcrepantem: quòd ſi diſcrimen aliquod & alteratio eſt, non inter ſe invicem, ſed cum Jeſuitis eſt: ipſi enim nonnullas Japoniæ ſententias ſequuntur, quæ nullibi exercentur, & in ipſo adhuc rigore ſcholaſtico ſunt pluſquam dubiæ, v. g. Catechumenos de uſuris antea factis reſtituendis, aut componendis, ante Baptiſmum non admonent, ſed poſtea ad confeſſionem referunt; & idem de malè habitis, & de ſervis injuſtè poſſeſſis affirmant.

Antequam rudimenta fidei noverint Catechumeni, eos communiter baptizant, & cum ſola aqua ſine oleis ſanctis. Extra caſum neceſſitatis licentiam communem concedunt non Sacerdotibus, ſed ipſis etiam ſecularibus; omnes quos ſuadent baptizandi, quos ubique ad Baptiſmum diſponere, & actus ſupernaturales fidei divinæ & contritionis ſuadere penitùs ignorant. In commodatis triginta aut viginti, pro 100. etiam dato pignore, ob conſuetudinem & officium tollere permittunt. Antea non diaconos, & necdum ordinatos publicè in Miſſa ſolemni, & in pulpito Evangelium populo prædicare faciebant. Circa concurrentiam Chriſtianorum cum infidelibus in aliquibus actibus & conſuetudinibus multum quidem variamus; in aliis verò quæ minora ſunt, quia Religioſi his opponuntur, & contraria faciunt, & Chriſtiani vehementi affectu eos pluſquam alios venerantur, diligunt & obſervant, contradictio illis fit & repugnantia, non quidem à ſe invicem, ſed ab aliis, qui in Japonia ſoli eſſe cupientes, dixerunt, etiam Pontifici, diſſentiones & differentias Japoniæ eſſe futuras, ſi aliæ Religiones huc ingrederentur. Sic ſimiliter propter quæſtiones, inpoſterum inter ipſos Epiſcopos oriundas, eorum (aliàs huic tantæ meſſi neceſſariam) inſtitutionem recuſare; jam exortas nolle ſedari, & remedium potiùs impedire eſt quàm futura timere. Si ergo hinc ſcandali cauſa oriundæ inpoſterum inter Religioſos quæſtiones (quæ uſque modo non fuerunt) aſſignabantur, & impedimentum fidei, & Evangelicæ prædicationis ita timebatur magnum eſſe futurum, ut propter hoc Religioſis in

Ja-

Japoniam aditus impediretur : quomodo nunc non oriundæ quidem & futuræ quæſtiones, ſed præſentes & exortæ, de quibus non futurum ſcandalum timetur, ſed præſens (& magnum illud quidem tam inter Chriſtianos, quàm inter infideles ortum inſpicimus, & impedimentum prædicationis & fidei non futurum, ſed actu jam exiſtens, cum ingenti animarum detrimento, & ipſius fidei ludibrio experimur) non erit cauſa ſufficiens, realis & verior, imò & obligatoria ad Te Sanctiſſimum Patrem recurrendi, reclamandi, & remedium depoſcendi, cum fundamento veritatis & neceſſitatis tanto majori, quantum plus habent præſentia quàm futura, & humiliter ſupplicandi, ut per Epiſcoporum inſtitutionem non damna futura, ſed jam præſentia mala ex prædictis quæſtionibus ſuborta diluas, & de competenti remedio provideas, non quidem operariorum aditum ad meſſis laborem impediendo, ſed modum & formam, quatenus de multis & bonis operariis abundantiùs meſſi provideatur, potiùs aſſignando, cui ſicut Religioſorum ingreſſus (de quo anteà timebatur) tantùm profuit, quantùm ipſa nunc experientia comperitur, ſic tantò plus etiam ad miniſtrorum pacem & fidei augmentum, proficiet inſtitutio, quantò eorum auctoritas, eminentia & major eſt dignitas, efficaciores actiones, actuſque præclari. Sunt enim Eccleſiæ oſſa, nervis in omnibus ſubvenientia & notabiliter excedentia, quæ ſuos proinde eſt neceſſarium effectus determinatos habere.

Quid verò de reditibus & congrua ſuſtentatione Epiſcoporum ? Novimus certè Chriſtum Dominum pauperes elegiſſe primos, & hos etiam à fidelibus oblata & ad ipſorum pedes depoſita, aliis miniſtranda tradidiſſe; ut ipſi orationi & verbo Dei expeditiùs inſtarent, ſuiſque coadjutoribus & ſucceſſoribus, nihil aliud præter poteſtatem ſpiritualem tradidiſſe : antiqui quoque Patres nihil cum Eccleſiis niſi onus & donum ſpirituale recipiebant, quin potiùs paupertatis amatores, auſteritate vitæ, morum integritate & gravitate, doctrinæ divitias conſtituentes & honorem, commiſ-

ſum ſibi gregem fideliter adminiſtrabant , Eccleſiam Dei augebant, quam ſuis illuſtrarunt exemplis & ſcriptis ditaverunt. Sic Irenæus, Polycarpus, Damaſcenus, Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Thaumaturgus, uterque Cyrillus, & multi alii, qui ſpecialiter de paupertate gloriabantur. Et quemadmodum ſancti Martyres, dexteram columnam Eccleſiaſtici conſtruunt ædificii, ſic & ipſi præclari Pontifices ſiniſtram extruunt. His ergo innixa principiis & fundamentis Domus Dei, ita firmiter eſt ædificata, quòd portæ inferi nòn prævalebunt adverſus eam: talis namque debet eſſe hæc nova domus Dei, quam Japoniæ volumus ædificare, tam præclaris ornata Martyribus, quàm Apoſtolicis condecorata Epiſcopis, & in cunctis venuſtiſſimis nationibus reſonet nomen ejus, cujus initia primitivæ aſſimilantur Eccleſiæ. Nunc enim Japoniæ fremunt gentes & populi meditantur inania adverſus Dominum & adverſus Chriſtos ejus, qui in montibus & ſpeluncis, & in cavernis terræ, aut certè in abditiſſimis receptaculis, ex induſtria in domibus fidelium factis, abſconduntur. Non utique indigent apparatu, neque reditibus his quidquam deferunt annales, qui pane lacrymarum, & ferè ſemper inſulſis cibis & modicis alimoniis utuntur & ſuſtentantur. Dum hæc fiunt & hyems eſt, Religioſi Japoniæ Epiſcopi à ſua Religione, & à Chriſtianis, ſicut alii Religioſi, ſuſtentabantur, & hilariter quidem, ut à tantis vexationibus liberentur, & liberè opus Dei valeant exercere. Cùm verò ſoror noſtra (quæ modò parvula eſt, & ubera non habet) creſcentibus quoque uberibus abundabit & lacte, tum veritatem Reges intelligent; hinc erudientur qui judicant terram, non de fide ſolùm, ſed de Eccleſiaſtica etiam dignitate. Ad hoc autem aſſequendum, eadem Japoniæ, quæ in Eccleſia primitiva, adhibenda ſunt media, ſine quibus utique ad ipſum perveniri non poteſt, principiis ſemper occupatis & impeditis, ſine fructu uberrimo magnificante lætitiam. Media, inquam, ad corpus hoc confortandum & convalidandum, ſunt compaginare oſſa, hoc eſt, Epiſcopos & Paſtores tales inſti-

tuere,

tuere, ut per ſe corpori aſſiſtant, eidemque maximè in adverſis coadjuventur; quos utique dum Metropolitanus hìc non fuerit, Macanæ & Manilenſi Eccleſiæ oportet eſſe ſuffraganeos, tum quia propinquiores ſunt, & per illam occidentalem plagam tranſeuntes, dum Japoniam petunt, per ſingulos annos communicant, & ſe invicem agnoſcunt, tum & quia alia Metropolis Boenſis Eccleſiæ valde Japoniâ diſtat, & nulla Religioſis eſt cum illis communicatio & cognitio, præter ſolos Jeſuitas, qui per orientalem illam plagam venientes, eam cognoſcunt, & cum ea communicant; & cùm Luſitani ſint, nova Caſtellanis impedimenta volebant opponere, quæ ſi Caſtellani, de novo inſtituti, ad ſuos qui in occidente ſunt, & Luſitani ad ſuos qui in oriente habitant reducantur, omnino ceſſabunt.

Sed quis eſt iſte, qui involvit ſententias ſermonibus imperitis? De me poſſe dici timeo. Nullus ſane alius, niſi humillimus ſervus, qui coram legitimo Domino de Vineæ neceſſariis ipſum tremens informat, aut minima creatura, quæ coram ſuo creatore incommodis remedium quærit, ſive parvulus diſcipulus, qui coram vero Magiſtro recitat, corrigendus quæ memoriâ didicit, vel certè filiorum minimus, qui coram piiſſimo Patre proſtratus, quatenus de illatis moleſtiis protegatur, & liberetur, recurrit ad ipſum, & quidem confidenter nimis, tum etiam quia Dominus Creator, Magiſter & Pater eſt: tum etiam quia non mihi conſulo, ſed Vineæ Domini mei; non pro me, ſed pro hac Eccleſia pugno; & quidem adverſus eos qui potentes ſunt; ego autem valdè infirmus, & incarceratus, pro Chriſto tamen, & nihil de humanis deſiderans, ſed ſolam veritatem defendere atque juſtitiam. Nihil de ſupradictis conſcientiam remordet: nihil enim ſcripſi, niſi publica & manifeſta. Et hæc quidem in ultima quaſi vitæ horâ penè conſtitutus, & (ut dixi) ab interiori compulſus. Tu verò, Sanctiſſime Pater, ſapientiam habes ſicut Angelus Dei. Hæc audiens, de illis judica: quia in prima Sede es, quo in ſimilibus recurrere tenemur. Et tuis pedibus provolutus, ut citiùs quæ videbuntur

opportuna diſponas, ſuppliciter & humiliter expoſtulo. Quidam ferunt Regem Oxenſem me jam fuiſſe incarceratum cognoviſſe, velleque cum Imperatore de mea agere libertate. Si res ita ſe habet, non libertas utique, ſed nova captivitas, & laborioſa peregrinatio mihi paratur. Hoc tamen certum non eſt, imò certius exiſtimo, pro Chriſto Domino traditurum in mortem cum ſociis. Hoc ſolùm inſtanter expectamus: verumtamen ſicut fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat, & in terra iſta inutili, inviâ & inaquoſâ. Quid faciendum ſit, ſtatim cognoſcet Sanctitas Veſtra, cujus benedictionem humillimè peto, quam multis annis Eccleſiæ ſuæ Deus conſervet incolumem. De hoc carcere Japonio Omurenſi 20. Januarii anno 1624.

IV.

PROTOCATASTASIS

SEU

Prima Societatis Jeſu Inſtitutio reſtauranda ſummo Pontifici proponitur THEOPHILI EUGENI zelo

Tabeſcere me fecit zelus tuus. Pſ. 118.

PATRUM SOCIETATIS VOTO.

Dominus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis & juſtitiæ. Eccleſiaſt. 34.

Qui arguunt laudabuntur, & ſuper ipſos veniet benedictio. Proverb. 14.

Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum. Proverb. 25.

Reſpicite, quoniam non mihi ſoli laboravi, ſed & omnibus exquirentibus diſciplinam. Eccleſiaſt. 33

PRIMA

I. *Prima Ordinis Societatis Jeſu inſtitutio ſancta & reſtituenda.*

DUm è terræ divite ſinu fons exiliens emergit, tunc fluit puriſſimus & limpidiſſimus. Quod in aquarum principiis vides, è quibus derivatos deducis rivos, hoc idem in prima religioſorum Ordinum egreſſione tibi conſpicere licet, ſi faciles ad primordia vertis oculos, & placet obtutu in primo aciem figere, clarior ex capite honor emicat, & virtus major, & ſolem ſuum ſua ſidera norunt. Quis non accurrat ad decurrentis venæ fontem? Si reſumis naſcentis Societatis Jeſu inſtitutum, ſi ortus primævos ſectaris, ſenties lucidiſſimum gurgitem, plenum aquæ ſalientis in vitam æternam. Educam tibi in conſpectum primam Societatem Jeſu, & nunc latentes, obrutoſque terra, ſanctiores latices aperiam. Socii decem præeunte Beato Ignatio Pariſiis pietate & ſcientiis exculti, anno 1534. die Aſſumptæ Virgini Sacro, Martyrum montem unà conſcendunt, in purpurato illo ſolo, triumphantis Dionyſii Areopagitæ cruenta veſtigia relegunt, & ſub præſidio Deiparæ Virginis, in ejus ſacello, ad pulvinar ejus, ſeſe ſinguli victimam Deo placentem, flagrantibus cœleſtium votorum aris imponunt. Spondent ad ſalutem animarum, ſeſe Romano Pontifici æternùm obſequentes, abjiciunt ſpes omnes vitæ ſecularis, fluxas opes permanſuris poſtponunt opibus. Dant fatis curſum; advolant in Italiam; Venetiis, & Romæ paulò pòſt; conciones habent frequentes, mille ſcelerum feriunt & perimunt facies; interdicunt peſti impietatis; manus illa exigua orbi prodeſt univerſo, decernuntur provinciæ; in menſe ſeptimo anno Domini 1538. conſtituitur mutuo fœdere, inter Patres, Societas, ut conjunctis adauctiſque viribus, in contrarias acies irruant, infenſos Chriſti, & Eccleſiæ deſertores vel ad fidem revocent, vel in certamine ſuperatos conficiant. Pau-

cas & ſapienter excogitatas Societatis regulas, communi omnium conſenſu, definiunt, quibus hæc parta & adjuncta Chriſto familia duceretur: ſtatuunt Profeſſionem ſui Ordinis unam, quatuor ſolemnibus votis comprehendi debere, paupertate, caſtitate, obedientia & fide exhibenda Summo Pontifici in ſuſcipiendis miſſionibus ad omnes mundi plagas, in quibus aliquid Chriſto lucrifacere poſſent. Probationem Scholaſticorum, qui promiſiſſent ſe in Societatem ingreſſuros ac diſciplinæ Societatis ſeſe dediſſent, Xenodochiis purgandis, profectionibus cum religioſa paupertate peragrandis, diuturna ac ſolitaria oratione; ſtudiis ad omnem modeſtiam compoſitis, perfici debere; quo tempore alumni duntaxat Societatis, & ſimplices Religioſi, votis tantùm ad Societatis beneplacitum aſtricti eſſent, ut ſi non ſe habiles ac perfectos præſtitiſſent, data facultate ad ſuos remitti poſſent. Statuunt præterea Generalem electum eſſe perpetuum oportere. Res omnes ex Patrum Profeſſorum pluribus ſuffragiis concludendas: paupertati Evangelicæ ſtudendum, ſolam animarum ſalutem inquirendam, nullis malis pro Chriſti nomine cedendum, vitæ exemplo ac ſanctitate, perverſos ad ſanam mentem reducendos. Ecce integrum primæ Societatis inſtitutum, nullus apud illos ſermo de Sacerdotum Coadjutorum ſtatu; de ſummo illo Superiorum imperio, ne ſuſpicio quidem ulla; de tam multis divitiis, de tam exquiſita Profeſſorum commoditate magnum ſilentium: Profeſſionem ordinis & virtutis omnes unam aſſequuntur, qui major eſt, ſicut qui miniſtrat: turpe eſt & indecorum, commodiora & faciliora munera captare, ſola pro ſuis meritis excellit virtus, & colitur.

Electus eſt Beatus Ignatius in Patrem; committitur illi clavus conſcendentis navis. Paulus III. magnæ Religioſorum claſſi Societatem adjungit, non aliud emicat in diſcriminante vexillo nomen, quàm æterni Regis Jeſu Chriſti, ſubſidium Eccleſiæ Dei peropportunum. Hinc illi manipuli, funditores, ſagittarii, qui de occupatis munitioribus locis, hæreſim digredien-

tem affligunt, ſtrage & tranſverſis pilis, in veritatis manum adactam, convincunt imbecillitatis & criminis. Qua ſol inauguratus, ſuos reſalutat clientes, qua ſe nova adverſo globo commonſtrant ſidera, ubi terminus orbis, illic pandit iter Evangelicæ legi Societas. Succedite novis penatibus, non antea viſi hoſpites. Ite viri fortes, omne ſolum vobis patria, ſi non ſit inhoſpitum & inacceſſum Chriſto. Conſpicite cœlum evoluto cardine peregrino ſub æthere, magno diductum ambitu ac patens, illic ſpes dirigite veſtras, veſtros illic ſperetis honores. Traductum ſe putabat in numen & immortalitate donatum Ptolemæus, cùm de ſiderum curſu & conſtante circonvolutionum inconſtantia, aliquid ſpecularetur. Novi, inquiebat Rex ſapiens, morti me obnoxium, ſed cùm me ad ſe cæleſtium luminum contemplatio rapit, tum mihi videor cœlum ferire vertice, aſſidere Jovi, extolli altiùs è terra, & ambroſiæ delitiis frui. Non aliter primi illi Jeſuitæ, deguſtant cæleſtis vitæ cognitionem atque uſum, ſic eos ut ſui imitatores Chriſtus allicit, ut Apoſtolorum more, non niſi in cruce Chriſti glorientur. Auſus eſt infeſtus ſequi per undas, & toto pergentibus ſeſe opponere ponto Maurus ille, tum gentilis, tum hæreticus, Typhæus, ſed nonne optato portu conditi ſunt? Securi pelagi, & mortis? Vertit ſe in omnia hæreſis, ut novo navigantes orbe prohiberet. Sed quid illæ cædes potuerunt, aut quas trahere, atque moras tantis addere rebus? Strenuam oportet fuiſſe primam illam Ignatii palæſtram, in qua tam fortes & animoſi apparuerunt milites, tam benè præparata ad virtutem pectora. Nonne hauſtos magna voragine Gentiles, & hæreticos, ad puritatem divini verbi, animatamque illuminante divino ſpiritu lucem advocarunt? Non alia arte quàm divina, non niſi conſiliis præſentis Dei, res tam arduas aggredi & tam incolumi virtute præſtare potuiſſent, effudit nimirum hæc dona de ſuperis Deus, Societati ſuæ, ut ſanctâ inſtitutione confirmata, ſingularem in ſuo gradu virtutis præſtantiam obtineret.

II. *Beati*

II. *Beati Ignatii Loyolæ converſio admirabilis.*

PRodit trabeatus inter Patritios honoris paludamento Beatus Ignatius Loyola, Societatis Jeſu anteſignanus, qui de Chriſti ſapientia, de divini ſpiritus afflatu, ſimul cum decem Sociis Patribus concepit illud vitæ genus integerrimum, quo primùm ipſe præparatus & exercitatus, ad ſimilem gloriæ curſum multos provocavit, qui ſub eodem virtutis ſigno, eadem aggreſſione, non diſſimili pugna ac contentione; Chriſtum ducem conſecuti, cælo ſibi ſedem ac domicilium quæſiverunt. Aperuit ſe orbi Ignatius, hauſtæ divinæ virtutis vim egregiam patefecit. Vile latens virtus; quid enim demerſa tenebris proderit? Obſcuro veluti ſine remige puppis, vel lyra quæ reticet, vel qui non tenditur arcus. Feliciter ceſſit inſtitutum opus.

Quis eum deprimet quem ſua manu feret Deus? Non difficili, quem vult, ducit ac promovet via. Progreditur duce Deo, cui ſe ſacræ militiæ juramento obſtrinxerat Ignatius, non ullo retinetur labore, nec ſibi, nec virtuti parcit ſuæ, quis obſtet ſanctè & fortiter volenti? Jam non inſervit Cæſari Frederico III. nec Ferdinandi Hiſpaniarum Regis purpuræ ac lateri adhæret; dat manus armis Gallicis, captus inexpugnata à Francis Navarræa Pompeïopoli, humanitatem Francorum experitur, qui nihil exigunt, ſed immunem ad ſuos ire permittunt. Ad Chriſtum Regem, è Francorum exercitu redux, aſpirat. Statim duo illa videt Eccleſiæ fulmina, Petrum & Paulum, terretur oſtentq, ſequitur oſtenſum lumen, aliis gaudet armis, ſacro ſub nomine bellum parat. Non per legatos, non prima per artem tentamenta ducis, pepigit ſeſe ipſe, ſuumque objecit caput, & ſupplex ad limina venit, fortia ſunt bello pectora, ſunt animi, firmat in monte Serrato propoſitum, Virgo Deipara, Angelorum atque hominum lucentiſſimum ſidus, exuperanti ſplendore illucet Ignatio, & qua vincendum eſſet, rutilum

tilum inſonuit. Accurrit Hieroſolymam, inde Hiſpaniam repetit, quo ſpiritus vocat pergit indefeſſus, non mora, non requies, urget diem nox & dies noctem, nullum pectus à labore reclinat otium. Qui Francum victorem ſenſerat, eundem præceptorem elegit, maximam orbis petit Pariſiorum urbem; non illum marmoreæ moles, nec Regis magnificentia traxerat. Sinit Auguſtum recumbentem; purpureo bibere ore nectar, ſola invitat orbis univerſi ſolemnis univerſitas, Athenæ Pariſiorum, aliqua pars orbis, doctum eloquentes adit magiſtros, his ductus principibus, ignorantiam fugit, qui feliciter antè vitiorum evitaverat Acheronta. Ætate grandis incumbit in literas, non falſi honoris ſplendore objecto, qui boni ingenii ſui aciem perſtringeret, ſed ſcientiarum ſtudio, quibus ut alios excoleret, ſe ipſum primùm excultum cupiebat. Invidit dæmon Ignatio, aggredientem perdere voluit, ſed ipſe redegit in veros timores fatale monſtrum; præſagiit nimirum virtutis & fidei hoſtis contaminatus, magnum comportari fortitudinis irrepertæ aggerem, ſuis exitium viribus. Ut Socios ad Deum convertit? Ut Jeſum faventem Romæ habuit? Ut paupertatem adamavit? Ut Summo Pontifici obedientiam reddidit? Ut ſe ſuaque omnia contempſit? Ut minimam, quam ipſe vocabat, Societatem ad virtutem promovit? Ut Romæ ſingularem charitatem exercuit? Ut per ſuos hæreſim toto orbe debellavit? Ut ſanctè & religioſè obiit? Teſtata miraculis viri ſanctitas: Beatum Pontifex appellavit. Quis memoriam ejus? Quis honorem meritò impugnet? Fruere Christo, Beatiſſime Pater, & tuæ Societati provide, cujus redintegrationem cupimus, primos mores deſideramus, ne diutius præter religioſam mentem tuam, tua inſtituta ſecus interpretentur, ac ſervent.

III. *Præ-*

III. *Præſentem Societatem à prima ſua inſtitutione in aliam declinaſſe.*

Reſpublica Romana, à Conſulibus ad Decemviros, rurſum à Decemviris ad Conſules rediit; ab uno Dynaſta, Athenienſes excuſſerunt jugum, ut ſibi ſui rurſus præeſſent. Hunc recurſum præſens Societas Jeſuitarum exquirit, quo uſque (inclamant Patres) exulem patiemur ſacram Themidem? Quouſque à nobis peregrinabitur prima Societas? Verine ſumus an afficti Jeſuitæ? Si veri, cur primis diſſimiles ſumus? Una erat prima Societas, unis votis, una ſolemnitate, una profeſſione, nunc duplex: illi profitentur ſe profeſſos, & eminent; iſti diffitentur, & ſubjacent: illi ſolennes ſunt religioſi, iſti ſimplices. Duces ſunt illi, & regunt: Coadjutores ſunt iſti, & ſerviunt: illi coluntur ut domini, iſti deſpiciuntur ut ſubditi; habentur illi, in Collegiis, ut Senatores, iſti ut Plebeii; illis obligatur, ac debet ſe ipſam Societas, iſti ſe ipſos Societati obligant, nec tamen illis obligatur Societas, nihil promittit: ſuaviter illi monentur ut Socii, ſi quid peccent, ſeverè dimittuntur iſti ut aſcripti clientes, ſi quid oberrent: ſplendidè illi in congregationibus vivunt, & lautis excipiuntur menſis, parcè iſti, in collegiis, & communibus paſcuntur cibis: commoda ferunt illi viatica, dum peregrè mittuntur, equis & rhedis feruntur, iſti ſubſidiaria pecuniola, & ære leves, ire jubentur, ſarcinulis onuſti, & pedes itinera carpunt: ſi quid facile ac molle eſt, hoc illis molitur, ac mollitur, iſtis, ſi quid durum ac difficile cudendum ac tundendum, imponitur. Ubi prima Societas! In qua eodem omnes Religionis gradu ac voto, Profeſſi, mirifica ac ſingulari charitate intenti, tunc ſe beatos putabant, cum ſuis fratribus pauperiores ac dejectiores eſſent, cùm durioribus clavis in cruce confixi, cùm ſitim, frigus, inediam, nuditatem, ad fratres redimendos perferrent? Abiiſtis in cœlum Ignatii, Xaverii, qui veſtris corporibus infenſi, aſpera quæque patiebamini

ut fratribus veſtris commodè eſſet. Aliis præcipiebatis temperata, ac non difficilia, vobis importuna, ac vix ferenda tenebatis, nuſquam hilares, nuſquam contenti, niſi in laboribus ſuprà modum, ſemper orantes, ſemper attenti, ne veſtri fratres ſupra modum urgerentur. Quis nunc in Societate tutus, ſi Superiorem adverſum habuerit? Quis tranquillè degere poteſt, ſi tempeſtates excitet Rector? Quis rectâ ire, ſi cornu ferit? Non habet collegam Superior, abrogata eſt collateralis poteſtas, quæ ſævientem poterat coercere, ſuffragiis vis omnis adempta, omnis poteſtas in Dynaſtia Superiorum includitur, nihil conſultores ratum faciunt, verbo ac mente Superioris ſtant & cadunt omnia. Si vafer ſit Superior, quem non deludet? Si præceps, quem non offendet? Si tectus, cui non cavendus? Si levis, quem non avertet? Nullus excandeſcat, nemini convitium facio, juſtis ac bonis ſua ſit laus, virtutem amplector & ſuſpicio, vitiis ſecurim injicio. Quis Superiores aliquos neſciat hac ſumma poteſtate abuti poſſe? Cur tot querelæ emergerent? Cur tot ſupplices libelli? Cur tam crebræ vituperationes? Cur tam multi iſtorum hominum, frementibus iris, è Societate abacti? Quos tamen omnes Ordines amant, & optimi quique in cœlum laudibus vehunt. Cur tot accuſationes, ſi non jam aliqui rei tenerentur, ſi modeſtiæ fines nulli tranſiliiſſent? Quid audentes facit? Impunitas. Quid præpotentes? Dictatura. Quid ſecuros? Cæterorum infirmitas. Quid fortes? Imperium. Quid inclementes? Pertinacia. Quid imperterritos? Enervata ſuffragia. Nihil in prima Societate ſimile viſum eſt, cùm ſuffragiis cohiberentur Superiores, nihil incompoſitum, aut iniquum Patres animadverterunt. Si quid immineret periculi, conſpirantibus animis è veſtigio propellebant. Si quem vexatum conſpicerent, non ſinebant extrema pati, ereptum moleſtiis, paci reſtituebant ſuæ, & religioni ſervabant, æquâ juſtitiæ lance ponderabantur omnia, nulli, ſi non propria ſtultitia procrearet, malum accerſebatur. Hæc inter privatos parietes. Quid ſi externa referam? Si au-

auſim compellare Xaverium, ut ſanctitate ſua pudorem injiciat? Nihil de paupertate, nihil de laboribus, nihil de manſuetudine, nihil de religioſo in ſocios amore, nihil de viſceribus charitatis, quæ omnia in illo commendatiſſima fuerunt. Sed audiant quis erga Epiſcopos fuerit, nonne ut ſubditus obſequebatur? Nonne prehenſabat genua? Nonne ſingulari cum modeſtia, facultatem poſcebat prædicandi verbum Dei? Nonne ſociis hoc præſcribebat, ut Epiſcoporum dicto audientes eſſent, ut nihil niſi probantibus ac benedicentibus illis aggrederentur, cum omni hominum genere ſimplices ac ſinceri viverent? Summos & imos, æquè tenues, divites, nobiles, ac ignobiles, pari charitatis lege, ad viam ſalutis, ad regnum Dei adhortarentur? Nunc verò quis Epiſcopis honor redditur à Jeſuitis? Urgent ſummum Pontificem, ut ab eorum ditione vindicentur, jura nova extorquent, quibus ajunt, ſe ſine Epiſcoporum approbatione ac benedictione conſcendere pulpita, conciones habere, ſuſcipere pœnitentes ad abſolutionem peccatorum, ampla cum legatione, ac poteſtate, ſolvenda ab Epiſcopis crimina diſſolvunt. Pontificium exercent pœnitentiæ tribunal. Clemens VIII. providentiſſimus Pontifex, hoc ſatis intellexit, cùm Societati prohibuit in Italia, ut ne ulli ex Sociis Confeſſiones exciperent, ſine ſuorum Epiſcoporum facultate, nulli de caſibus ab Epiſcopo reſervatis abſolverent, nulli per Epiſcopum excommunicatos, Eccleſiæ communioni redderent: Privilegia vel revocavit, vel diminuit. Quomodo ſubſunt Epiſcopis, quos ut Patres ac judices ſuos recuſant? Quibus occludunt januas, ſi mores explorare, ſi domeſticæ diſciplinæ ordinem introſpicere, ſi monere velint, ſi emendare, ſi ad ſuam ædem pro majori cultu divini numinis advocent, ſi uti illis ad divina miniſteria cogitent. Novit illuſtris admodum ac reverendus Epiſcopus Carpenctoratenſis, Caponius Florentinus, quoties appellaverit ſuos Jeſuitas, ut cùm novos Sacerdotes conſecraret, aut ſolemnioribus feſtis ſacrum faceret, ſibi præſentes habitu clericali aſſiſterent, quoties

id

id ſe non poſſe objecerint, petenti nuntium remiſerint.

Sicut prima Societas unam charitatem, unam profeſſionem, unam vitæ ſanctitatem, ita unam Eccleſiæ ſanctæ conſuetudinem, unam Epiſcoporum obſervantiam, unam cum omnibus religioſis unitatem, ac conjunctionem, jus unum Religionis amplectebatur. Quis non clamet Jeſuitis? Induimini Chriſtum, ſicut induerunt Patres veſtri, vivite recti ac boni, eundem reſumite ſpiritum. Concionamini, gratiſſimum eſt, quis non vos amet? Conſolamini pœnitentes, quis non laudet? Adoleſcentes inſtituitis? Sanctè & egregiè factum. Hæreticos confunditis? Pergite, vincetis. Deus pugnabit prælia veſtra. Sed quis domeſticæ veſtræ ambitionis conſilia probet, quam ut fulciretis, Coadjutorum Sacerdotum gradum, præter Ignatii mentem, compoſuiſtis, quos veſtræ Societatis levis armaturæ milites, & quaſi velites, facilè ſacramento exolvendos de induſtria facitis, ut per illorum tenuitatem, abjectionem, conditionem, denique inſtabilem profeſſionem erigatis? Cur veſtram Societatem comminuitis? Cur tot indoctis, & imperitis obſcuram redditis? Cur Eccleſiæ Dei, hujuſmodi religioſos paratis, quos veſtræ profeſſionis indignos judicatis? Cur non omnes veſtros Sacerdotes, ut poteſtis, ut commodiſſimum ac facillimum vobis eſt, ad unam profeſſionem, iiſdem armis, eadem virtute, eadem ſcientiæ via inſtituitis? adornatis? Cur Pii V. de hac re decretum extinxiſtis? Cur primorum Patrum veſtrorum exemplum contemnitis? Qui ut omnium animos religioni connecterent, eadem ſtudia, eadem amoris ac profeſſionis vincula proponebant, qui nullum ferre poterant, quem non idoneum, ac factum, ad hanc unam votorum ſolennitatem comprobaſſent. Hinc ardor omnium communis, unum opus, una contentio, ut Chriſto frugem aliquam facerent, ut Eccleſiæ non infructuoſè operarentur. Nemo ſe ipſum, nemo profeſſionem illam veſtram, diſſimulatione, contentione, & mirificis illis artibus venabatur. Non hoc erat adhuc territamentum, pro integræ virtutis & eruditionis religioſi,

ligioſi, non juſtè à ſuperioribus dejiciuntur, ſi quid miſerabile perſuaſerit invidia, vel impos mentis, alicujus exarſerit impotentia. Quid tam inviſum in prima Societate, quàm ſupremus iſte paucorum dominatus? Qui ad dignitates provecti, cùm ex voluntatis ſuæ ductu omnia meditentur, & faciant, eos tantùm promovent, qui ad ipſorum mores ſeſe totos componunt, qui ne tranſverſum quidem unguem à nutu diſcedere, qui placere, qui capiti pulvinum ſubjicere, qui cubicula quaſi beatas ſedes inviſere, qui omnia clientium officia noverint exhibere? Quid minus religioſum, quàm velle coli? Quid tam factum ad faſtum, quàm encomia, acroamata libenter audire? Sui obſervantes extollere? Honores honoribus remuneraret? Odia malefactis explere? Ultione delectari? Quid aliud videre licet in aula principum? Quas alias artes didicerunt ii, de quibus Chriſtus ait, qui in domibus regum ſunt? Reſumite ſuffragia, unus regat Senatus religioſus, non unus, ſed unitas patrum, non una ſed unanimis voluntas: plus vident oculi, quàm oculus; plures manus fortiores: ſpiritualis iſta tam abſoluta poteſtas, in ſola Sede Apoſtolica & Eccleſia à Deo conſtituta eſt. Nihil moveret Rector, nihil tentaret ab æquitate diſſentaneum, nihil quod grave eſſet, Sociis imponeret, ſi Sociorum expectarentur ſuffragia. Si Superiorum electio ab his votis penderet, frigerent aulicæ illæ affectationes, contemnerentur inania illa obſequia, aſtus omnis & induſtria, vilibus tantùm animis inſiſterent. Multi ex fortunatis illis Superioribus, quos potentiorum favor unus erexit, quos artes ſuæ ad celſos gradus extulerunt, jacerent in pulvere, imis ſubſelliis ſubſiderent, vix aditum ad infima munia reperirent. Suas illi decoquerent iras, non impellerent tam crebris moleſtiis obſiſtentes adverſus cupiditates ſuas religioſos, continerent ſe, ne Patrum ſuffragiis fracti, pœnas in propria capita contorquerent. Quod bonum orbi! Nonne illucebit pulcerrimus ille dies quo renaſcentem primam Societatem intueri licebit! Quo Patres antiquiores ſibi reddi præteritos annos gratulabuntur! Decernat Pontifex, procurent Epiſcopi, ſuis in regnis imperent Reges, Reſpu-
blicæ

blicæ ſtatuant, inſeratur Societati primus Societatis ſpiritus: firmitas religioſis reddatur, ſolenni profeſſione: modeſtia, ſuffragiorum authoritate: juſtitia, plurium & optimatum gubernatione: charitas, una votorum, ſtudiorum, ac conſiliorum communicatione. Non eſt antiquanda Societas, ſed renovanda, non fulmine percutienda, ſed ſua luce illuſtranda. Quis obductam caligine hanc lucem velit? Quis obtectum & oppreſſum ampliſſimum ordinem? Nullus condemnet Theophilum, ſi hoc peroptet, vel divum Bernardum inſectetur, qui ſuæ familiæ religioſos, & externos, Epiſtolis, & adhortationibus ſevera reprehenſione plenis commonefacit. D. Bernardum dilaceret ille, qui ſummo Pontifici Eugenio non parcit, qui vitia aperit, ut avellantur, pericula deſignat, ut evitentur; nec tamen exiſtimavit ſe ulla infamia, vel ſuos religioſos, vel curiam Romanam aſpergere: divum Gregorium Nazianzenum diſcerpat ille qui Epiſcopos ferme religioſos omnes, & ex cœnobiis ad Epiſcopatus abſtractos, juſtiſſimis aculeis pungit, ut ſentiant: armata oratione, huc illuc verſat, ut ad ſe redeant, ut perverſis moribus renuntient. Ne dentem infigas, quiſquis eris in Palamedem Ulyſſes. Certè ſi verus Jeſuita, ſi Loyolæus, vera, ſana, atque utilia præponenti, nunquam ſuccenſebis, nec alios, quàm diſſimiles Beatis Ignatio & Xaverio, vita, ac moribus homines, verberari cenſebis.

IV. *Præſentis Ordinis Jeſuitarum Gradus & Jura, & ejuſdem ad primum inſtitutum reformatio ac reductio petitur.*

NOn omnes eodem jure potiuntur, qui in hac Societate ſunt, non eodem titulo Religioſi. Alii Scholaſtici, alii Sacerdotes Coadjutores ſpirituales nuncupati, alii Coadjutores Laici. Alii Profeſſi ſunt. Hæc eſt Scholaſticorum ſors. Poſt duos novitiatus annos, tribus, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ votis obſtringuntur, quæ ſimplicia ſecundùm Societatis conſtitutiones emittuntur: hæc vota devinctos tenent, quamdiu

diu Societati placet. Scholaſticos ſuos Societas, ſi velit, dimittet, & non ob grandes cauſas. Quartum inſuper addit votum Scholaſticus, nempe ſe ingreſſurum in Societatem; eſto enim, per biennium, in novitiatu fuerit, nondum tamen de Societate eſt, in quam ſe pollicetur ingreſſurum. Quamvis parentibus valedixerit, Clericali Jeſuitarum habitu veſtitus, inter ipſos degat, ſtudeat, doceat, concionetur, nondum tamen ingreſſus eſt Societatem, cui ſe mancipavit, & in quam admiſſum ſe iri ſperat. Nihil enim illi aliud præter ſpem: fiducia ac ſecuritas nulla, ſi recuſet Societas. Ad nutum, Scholaſtici obedire debent, non utuntur quidem bonis ſuis, ſuaque re paterna, domini tamen ſunt patrimonii ſui, & jus in illud integrum retinent, (adhuc enim periculoſum curſum ſtudiorum tenent) in quo ſi quid adverſum incidat, repelli poſſunt à Societate, & ad ſuos dimitti. Probantur in hoc gradu diutiſſimè: & ad arbitrium Superioris, vel eriguntur, vel jacent: non eſt Sacerdotium, hujus exercitationis meta, ſed probationis indicium: quidquid laboret, valeatve Scholaſticus, nullum ſuffragii jus habet, niſi Rector ſit conſtitutus, ſive literas humaniores, ſive Philoſophiam, ſiye Theologiam docuerit, egens, & nulla impenſi laboris habita ratione amandari poteſt. De illo gradu tenetur ad alium progredi, ſi eum Generalis admittere velit. Toto quo ſunt Scholaſtici tempore, non debent ſe Societatis Patres, ſed Societati devotos, atque obligatos profiteri, viceſimum triceſimumve numerent licèt à prima admiſſione vertentem annum, adhuc quaſi in prætexta ſunt, & facta per Superiores dimiſſione, ſæculares eſſe poſſunt. Ne miremur deinceps tam multorum è Societate exitum: hac enim lege admittuntur, ut à Societate dimitti poſſint, & ad ſæcularem vitam reduci, ſive inviti, ſive volentes: nec curæ eſt Societati, quid inde conqueſtionis ſucclament familiæ, nec intereſt, quod inde in multos gravis offenſio incurrat. Sic enim præeſt Societas ſuis, ſicut clientibus domini, quos, cùm videtur, à ſe repellunt: ita ſuos tum Scholaſticos, tum Coadjutores, So-

cie-

cietas rejicit. Ubi ſatis emeriti ſunt; & laboribus fracti Scholaſtici, vel fiunt Coadjutores ſpirituales, vel Profeſſi.

Ecce tibi, Coadjutoris ſpiritualis jura: Coadjutor ſpiritualis declaratur non aptus, & inhabilis ad Generalis & Provincialis dignitatem, nulli congregationi, niſi alio titulo intereſſe poteſt. Tria vovet, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ vota ſimplicia, quibus Societati ſe totum tradit, non tamen paciſcitur cum illo Societas quidquam, ſed jus integrum ſibi reſervat, ſicut in Scholaſticorum votis, ut ſi ipſa velit, abſolvere poſſit à votis, & ad ſæcularem ſtatum remittere: ne obolum quidem pro remuneratione operæ impenſæ, aut pro alimentis, dimiſſis ſacerdotibus tenetur ſubminiſtrare: ſtatutum eſt enim Sacerdotes hujuſmodi inſtitutos eſſe, ad titulum paupertatis, non profeſſæ quidem, neque ſtabilis, ſed quam ſcilicet ſervare cogentur, & ſervent, ſi dimiſſis, nihil patrimonii, vel ſubſidii, vel aliunde ſuppetat: ſi divites fundos habeant, & æs aliquod, à paupertate exempti ſunt. Novæ & inſolitæ, in ſacerdotum ordinatione, non ab Epiſcopis, non à Conciliis, aut Pontificibus, receptus paupertatis titulus. Sic igitur Coadjutor ſpiritualis: cui dulce ſit oportet, aliorum ſervire voluntati, & omnia perferre: ne ſi jus ſuum proſequatur, vel extra Societatem abire compellatur, vel ſe in difficile, ac faſtidiis implicatiſſimum vitæ genus demergat. Hic Sacerdos Societatis Coadjutor, non eſt religionis Socius, niſi aſcititius, (ſi à Julio ſummo Pontifice exſcripta diſcrimina retinenda ſunt.)

Ultimò, Profeſſi creantur, qui ſolemnia non ſimplicia (debet hoc animadverſum eſſe maximum diſcrimen legenti) paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ vota emittunt: tum quartum addunt obedientiæ præſtandæ ſummo Pontifici, ad miſſiones. Hi Profeſſi, Societati ſeſe obligant, & quia ſolemnibus votis, & non ſimplicibus ſeſe obligant, hæc viciſſim vota recipit Societas, & contractu mutuo, ſeſe Profeſſis ſuis obſtringit. Non poſſunt illi ad ſæcularem vitam re-

mitti: firmo & conſtanti ſunt in ſtatu: nec niſi ex privilegio Gregorii XIII. in alium Ordinem religioſum à Generali, ſumma cum difficultate, aut certè volentes expelli poſſunt. Societatem illi adminiſtrant: ſoli Generalis ac Provincialis munus obeunt. Jus habent ſuffragii ferendi, tum in Generali, tum in Provinciali congregatione. Sunt & alii Profeſſi, quos trium votorum appellant, ſecuri quidem ſui ſtatus, & à dimiſſione exempti, ſed ſuffragiorum inanes, & à primis dignitatibus excluſi.

Hæc convictus ratio. Scholaſticis, & Sacerdotibus Coadjutoribus protrita, ac vilia quæque ſervantur, Profeſſis præſtantiora ac ſelectiora: Profeſſis redduntur obſequia, aliis mandantur imperia: Profeſſis, qui ex inſtituto pauperiores, & dejectiores eſſe deberent, lucidiora & ſublimiora conceduntur, aliis, quibus obligatio minor, nec tam multa vota, graviora onera, moleſtiores curæ, & obſcuræ, imperantur.

Non ſic factum in prima Societate: quam reſtituendam aſſero, in qua ut Ribadeneira refert in vita Ignatii lib. 2. c. 13. & profeſſio una ſancita eſt, & ſuffragiorum vigebat authoritas, & duobus tantùm gradibus, Scholaſticorum ac Profeſſorum, tota Societas comprehendebatur. Scholaſtici ut tyrones, toto ſtudiorum tempore probari debebant: Societatis tantùm alumni & candidati habebantur: Profeſſi ut probati, pari lege, & eadem conditione, cum cæteris Ordinibus religioſis, Ordini ſuo vacabant, ac divino cultui in perpetuum inſervibant. Nulla de Coadjutorum ſacerdotum inſtabili ſorte præſcriptio, & nullus de illorum aſcriptitia, & rejectitia conditione ſermo: quæ Epiſcopis gravis, familiis dura ac non ferenda: ipſi Societati, quæ tam multis imperitis, & rudibus ſua profeſſione indignis impletur, nec utilis, nec neceſſaria eſt. Inſeram hic authenticum Primæ Societatis Jeſu inſtitutum, ipſo decem Primorum Patrum ſtylo expreſſum, & Paulo III, Summo Pontifici anno 1540. propoſitum.

PAULI

Digitized by Google

PAULI III.

PRIMA PRIMI INSTITUTI SOCIETATIS JESU

APPROBATIO

Cum reſtrictione numeri ad perſonas ſexaginta duntaxat.

ANNO M. D. XL.

PAULUS EPISCOPUS ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini Militantis Eccleſiæ, meritis licèt imparibus, diſponente Domino præſidentes, & animarum ſalutem, prout ex debito paſtoralis & officii tenemur, ſolicitis ſtudiis exquirentes, fideles quoſlibet, qui vota ſua in id exponunt, Apoſtolici favoris gratia confovemus, aliaſque deſuper diſponimus, prout temporum & locorum qualitate penſata, id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Nuper ſiquidem accepimus, quòd dilecti filii, Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, ac Jacobus Laynez, necnon Claudius Jajus, & Paſcaſius Broet, ac Franciſcus Xavier, necnon Alfonſus Salmeron, & Simon Rodericus, ac Joannes Coduri, & Nicolaus de Bobadilla, presbyteri Pampilonen. Gebennen. Seguntin. Toletan. Viſen. Ebredunen. & Palentin. civitatum, & diœc. reſpectivè, in artibus Magiſtri, in Univerſitate Pariſienſi graduati, & in theologicis ſtudiis per plures annos exercitati, Spiritu ſancto, ut piè creditur, afflati, jamdudum è diverſis mundi regionibus diſcedentes, in unum convenerunt & Socii effecti, abdicatis hujus ſeculi illecebris, eorum vitam perpetuo Domini noſtri Jeſu Chriſti, atque noſtro & aliorum ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum ſervitio dedicarunt, & jam quam pluri-

pluribus annis laudabiliter in Vinea Domini ſe exercuerunt, verbum Dei prævia ſufficienti licentia publicè prædicando, fideles privatim ad benè beatéque vivendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hoſpitalibus inſerviendo, pueros, & perſonas rudes ea, quæ ad Chriſtianam hominis inſtitutionem ſunt neceſſaria docendo, & demum omnia caritatis officia, & quæ ad animarum conſolationem faciunt ubique terrarum, ubi peregrinati ſunt, multa cum laude obeundo. Cùmque ad hanc almam urbem ſe contulerint, & in caritatis vinculo perſiſtentes ad perficiendam, & conſervandam eorum Societatis in Chriſto unionem, quandam vivendi formulam; juxta ea, quæ ad propoſitum ſibi finem conducere uſu didicerunt, evangelicis conſiliis, & canonicis Patrum ſanctionibus conformem ediderint, factum eſt, ut ipſorum Sociorum vitæ inſtitutum, ſub dicta formula comprehenſum, non ſolùm à multis probis viris, & Deum zelantibus laudetur, verùm etiam à quibuſdam ita approbetur, ut illud etiam ſequi velint. Formulæ autem prædictæ tenor ſequitur, & eſt talis: Quicunque in Societate noſtra, quam Jeſu nomine inſigniri cupimus, vult ſub crucis vexillo Deo militare, & ſoli Domino, atque Romano Pontifici ejus in terris Vicario ſervire, poſt ſolemne perpetuæ caſtitatis votum, proponat ſibi in animo, ſe partem eſſe Societatis, ad hoc potiſſimùm inſtitutæ, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Chriſtiana, ad fidei propagationem per publicas prædicationes, & verbi Dei miniſterium, ſpiritualia exercitia, & caritatis opera, & nominatim per puerorum, ac rudium in Chriſtianiſmo inſtitutionem; ac Chriſti fidelium, in confeſſionibus audiendis, ſpiritualem conſolationem præcipuè intendat, curetque primò Deum, deinde hujus ſui inſtituti rationem, quæ via quædam eſt ad illum, ſemper ante oculos habere, & finem hunc ſibi à Deo propoſitum totis viribus aſſequi, unuſquiſque tamen ſecundùm gratiam ſibi à Spiritu ſancto ſubminiſtratam, & vocationis ſuæ proprium gradum, ne quis fortè zelo uratur, ſed non ſecundùm ſcientiam. Cujus proprii cujuſque gradus judicium

dicium, & officiorum diſcretio, ac diſtributio tota ſit in manu Præpoſiti ſeu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo ſervetur, in omni benè inſtituta communitate neceſſarius. Qui quidem Præpoſitus de conſilio conſociorum, Conſtitutiones ad conſtructionem hujus propoſiti nobis finis conducenten in conſilio condendi auctoritatem habeat, majori ſuffragiorum parte ſemper ſtatuendi jus habente. Concilium verò intelligatur eſſe, in rebus quidem gravioribus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præpoſito commodè convocari poterit: in levioribus autem, & temporaneis, omnes illi quos in loco, ubi Præpoſitus noſter reſidebit, præſentes eſſe contigerit. Jubendi autem jus totum penes Præpoſitum erit. Sciant omnes Socii, & non ſolùm in primis profeſſionis ſuæ foribus, ſed quoad vixerint, quotidie animo volvant, Societatem hanc univerſam, & ſingulos ſub ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, & aliorum Romanorum Pontificum ſucceſſorum ejus fideli obedientia Deo militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoſcamus, ac firmiter profiteamur, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici, tanquam capiti ac Jeſu Chriſti Vicario ſubeſſe; ad majorem tamen noſtræ Societatis humilitatem, ac perfectam uniuſcujuſque mortificationem ſummopere conducere judicavimus, ſingulos nos, ultra illud commune vinculum, ſpeciali voto aſtringi, ita ut quidquid modernus, & alii Romani Pontifices, pro tempore exiſtentes juſſerint, ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens; & ad quaſcunque Provincias nos mittere voluerit, ſine ulla tergiverſatione, aut excuſatione, illico, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur, ſive miſerit nos ad Turcas, ſive ad quoſcunque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, exiſtentes: ſive ad quoſcunque hæreticos, ſeu ſchiſmaticos, ſeù etiam ad quoſvis fideles. Quamobrem qui ad nos acceſſuri ſunt, & antequam huic oneri humeros ſupponant, diu, multumque meditentur, an tantum pecuniæ ſpiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta conſilium Dominicum poſſint conſummare: hoc eſt, an Spiritus ſan-

ſanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, ſe laturos ſperent: & poſtquam Domino inſpirante, huic Jeſu Chriſti militiæ nomen dederint, die noctuque ſuccincti lumbos, & ad tam grandis debiti ſolutionem prompti eſſe debebunt. Ne qua autem poſſint eſſe inter nos miſſionum, ac provinciarum hujuſcemodi, aut ambitio vel detractatio, profiteantur ſinguli, ſe nunquam directè, aut indirectè, de hujuſmodi miſſionibus quidquam cum Romano Pontifice curaturos: ſed omnem hanc curam Deo, & ipſi Pontifici tanquam ejus vicario, & Societatis Præpoſito dimiſſuros. Qui quidem Præpoſitus, ſicut cæteri, etiam profiteatur, ſe nihil de ſuimetipſius miſſione in alterutram partem, niſi de Societatis conſilio, cum dicto Pontifice eſſe curaturum. Voveant ſinguli ſe in omnibus, quæ ad Regulæ hujus noſtræ obſervationem faciunt, obedientes fore Societatis Præpoſito. Ille autem jubeat ea, quæ ad conſtructionem propoſiti ſibi à Deo, & à Societate finis cognoverit eſſe opportuna. In prælatione autem ſua benignitatis ac manſuetudinis, caritatiſque Chriſti, Petri Paulique formulæ ſemper ſit memor: & tam ipſe, quàm Conſilium ad normam hanc aſſiduè ſpectent, & nominatim commendatam habeant inſtitutionem puerorum, ac rudium in Chriſtiana doctrina decem præceptorum, atque aliorum ſimilium rudimentorum, quæcunque ſecundùm circunſtantias perſonarum, locorum, ac temporum, illis congrua videbuntur. Eſt enim maximè neceſſarium, circa providentiam hujus rei diligenter Præpoſitum, & Conſilium invigilare, cùm & in proximis ædificium fidei ſine fundamento non poſſit conſurgere, & in noſtris periculum ſit, ne, ut quiſque erit doctior, ita provinciam hanc, tanquam primo aſpectu minus ſpecioſam, forſitan detractare conetur: cùm tamen revera nulla ſit fructuoſior, vel proximis ad ædificationem, vel noſtris ad caritatis & humilitatis ſimul officia exercenda. Subditi verò tum propter ingentes ordinis utilitates tum propter nunquam ſatis laudatum humilitatis aſſiduum exercitium, Præpoſito in omnibus ad inſtitutum Societatis

tatis pertinentibus parere ſemper teneantur, & in illo Chriſtum, veluti præſentem, agnoſcant, & quantum decet, venerentur. Cùm autem experti fuerimus jucundiorem, puriorem, & ad proximi ædificationem aptiorem eſſe vitam ab omni avaritiæ contagione quàm remotiſſimam, & evangelicæ paupertati quàm ſimillimam, cùmque ſciamus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſervis ſuis regnum Dei ſolùm inquirentibus neceſſaria ad victum & veſtitum eſſe ſubminiſtraturum, voveant ſinguli & univerſi perpetuam paupertatem, declarantes, quòd non ſolùm privatim, ſed neque etiam communiter poſſint pro Societatis ſuſtentatione, aut uſu, ad bona aliqua ſtabilia, aut ad proventus, ſeu introitus aliquos, jus aliquod civile acquirere: ſed ſint contenti uſum tantùm rerum ſibi donatum ad neceſſaria ſibi comparanda recipere. Poſſint tamen habere in univerſitatibus Collegium, ſeu Collegia habentia reditus, cenſus ſeu poſſeſſiones, uſibus, & neceſſariis ſtudentium applicandas; retenta penes Præpoſitum, & Societatem omnimoda gubernatione, ſeu ſuperintendentia ſuper dicta Collegia, & prædictos ſtudentes, quoad gubernatoris, ſeu gubernatorum, ac ſtudentium electionem, ac eorundem admiſſionem, emiſſionem, receptionem, excluſionem, ſtatutorum ordinationem, circa ſtudentium inſtructionem, erudificationem, ædificationem, ac correctionem: victus, veſtituſque eis miniſtrandi modum atque aliam omnimodam gubernationem, regimen, ac curam; ſic tamen, ut neque ſtudentes dictis bonis abuti, neque Societas in proprios uſus convertere poſſit, ſed ſtudentium neceſſitati ſubvenire. Qui quidem poſt cognitum in ſpiritu, & litteris eorum profectum, & poſt ſufficientem probationem, in Societatem noſtram admitti poſſint, Socii omnes quicunque in ſacris fuerint, quamvis beneficia Eccleſiaſtica, aut eorum reditus non habeant, teneantur tamen ſinguli privatim, ac particulariter, & non communiter, ad dicendum officium ſecundùm Eccleſiæ ritum. Hæc ſunt, quæ ſub præfati Domini noſtri Pauli, & Sedis Apoſtolicæ beneplacito, de noſtra profeſſione, typo quodam explicare

potuimus. Quod nunc fecimus, ut ſummatim ſcriptione hac informaremus, tum illos, qui nos de noſtro vitæ inſtituto interrogant, tum etiam poſteros noſtros, ſi quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus hujus viæ, quam cum multas magnaſque habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum judicavimus etiam ſtatuere: ne quis in hac Societate recipiatur: niſi diu ac diligentiſſimè fuerit probatus: cumque prudens in Chriſto, & vera doctrina, ſeu vitæ Chriſtianæ puritate apparuerit conſpicuus, tunc demum admittatur ad Jeſu Chriſti militiam, qui tenuibus cœptis noſtris favere dignetur ad gloriam Dei Patris, cui ſoli ſit ſemper decus, & honor in ſecula, Amen. Cùm autem nil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, aut ſanctum, Nos, ut iidem Socii, qui nobis ſuper hoc humillimè ſupplicari fecerunt, in eorum piè vivendi propoſito, eo promptiores exiſtant, quo ſe majori ſedis Apoſtolicæ gratia complecti cognorint, & præmiſſa per nos approbari viderint, præmiſſa omnia, & ſingula tanquam ad ſpiritualem profectum eorundem Sociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus, confirmamus & benedicimus. ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus, ipſoſque ſocios ſub noſtra, & hujus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus: Eis nihilominus concedentes, quod particulares inter eos Conſtitutiones, quas ad Societatis hujuſmodi finem, & Jeſu Chriſti Domini noſtri gloriam ac proximi utilitatem conformes eſſe judicaverint, condere liberè, & licitè valeant. Non obſtantibus generalis Concilii, & felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædeceſſoris noſtri, ac quibuſvis aliis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem quòd in Societate hujuſmodi, uſque ad numerum ſexaginta perſonarum, Normulam vivendi hujuſmodi profiteri cupientium, & non ultra admitti; & Societati præfatæ aggregari duntaxat valeant. NULLI ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, benedictio-

nis,

nis, roborationis, ſuſceptionis, conceſſionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, Anno Incarnationis Dominicæ M. D. XL. Quinto Kal. Octob. Pontificatus noſtri Anno ſexto. Blo.

ANimadvertere licet in his principiis, quàm ſinceri fuerint decem primi illi Patres, qui ſuis profeſſis Chriſtum unum, & paupertatem ejus, ut certum vitæ religioſæ ſignum tradiderunt. Hinc gubernationem antiquam & optimam commendari vides, qua de majoris partis ſententia definiri, ac fulciri omni debebant. Jus religionis unum, ſolenni Profeſſione ſacrum, probationem Scholaſticorum egregiam: qui diu in collegiis, pietate & literis exercebantur, donec eum doctrinæ, ac præſertim auſteræ & pauperis vitæ ſpiritum concepiſſent, ut ſolo Chriſto contenti, ſine pecuniis, ſine viatico, quæcumque itinera, etiam ad infenſas Chriſto, infeſtaſque provincias capeſſerent, nullos reditus, nullum æs annuum poſſiderent; ut ſic expediti, atque omni mundi ſarcina ſpoliati, quò mundo abjectiores, ita Chriſto chariores viverent. Nihil in hoc inſtituto, de ampliſſimis fundis, quibus nunc commodiſſimè & lautiſſimè Profeſſi in Collegiis utuntur, & ſummo jure potiuntur. Nihil de illo excelſo principatu Monarchiæ, tum Generalis, tum aliorum Superiorum Societatis: multum, de rudibus doctrina Chriſtiana imbuendis mandatum, quod in ſpeciem tantùm ac raptim profeſſi faciunt, quibus præſenti corruptela, hoc præſertim infixum, ut de ſublimi loco dicere, & in nobiliori circulo verſari poſſint. Abſens Primorum Patrum Societatis Jeſu paupertas reponenda eſt, & deſpicientia rerum hujus ſæculi non ultra deſpicienda, ſed recipienda: ſimplex, & novis artibus minimè verſatillis vita repetenda.

Prima Societatis laus in muneribus obeundis.

Nihil antiquius erat Beato Xaverio , nihil ſociis, quàm veras ſibi divitias comparare, quæ non ex hominum ſupellectile, ſed ex apothecis divinis depromuntur. Sciebant Deo conſecratæ animæ, affluere & non effluere dona Dei iis qui diligunt eum. Perenne nimirum eſt donum ac fixum , quod divina largitur manus. Satagebant magno cum fervore , Deo repetenti, data omnia repræſentare. Si quis Philoſophus, ſapientiæ ſtudio adoleſcentes inſtruebat: ſi quis Theologus, effata doctrinæ divinæ non celabat: ſi quis meditatione & oratione excelleret, condocefactos ad Deum diſcipulos rapiebat: ſtudium erat , nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa. Socii alliciebant exemplo & ſimplici ſermone, ad ſacramentorum communicationem fideles: non eripiam illis hanc laudem: ſtuduerunt ſapientes illi primi religioſi, uni probatæ , ac receptæ veritati: non pugnæ verborum , non contentiones faciles, non exagitatæ opiniones audiebantur. Nondum erant apud illos nati illi homines, qui Philoſophi, qui Theologi, qui eruditi videri & haberi malunt, quàm eſſe. Nullum emittebant modeſti verbum caſtigandum, Eccleſiæ ſanctæ fidebant. Eſtote Epiſcopi, vos Patres Eccleſiæ, ne permittite, ut poſtera illa Societas in errorem incurrat. Sancitum quidem eſt Societatis tabulis, ne quis prælegere, vel docere audeat quidquam à melioribus doctoribus rejectum. Nolim ut incutiant Societati privata peccata pudorem: utinam ut ranæ Seriphiæ in limo, aut Acanthiæ cicadæ in arbuſculis, illi reticuiſſent, qui comminiſci celeres, domeſticæ virtutis officia pertimeſcunt, ſententias adverſus regum poteſtatem & vitam ediſſeruerunt, quas ſanctiſſimus Paulus V. ſua juſſit nota. Utinam non haberet Gallia quod quereretur, utroque laudarent pollice Societatem omnes apprimè docti, qui cùm ipſum Generalem Societatis, ſi perverſæ ſit doctrinæ, præcipites tantùm & propriæ gloriæ cu-

cupidos condemnarent. Cur non adhuc intra veſtræ penetralia hic ignis ? Quis hunc Erichthonium Vulcanus invita Minerva? Sed ne tu refundas in primum aut univerſum Ordinem hanc noxam. Non ſic primi Patres, non ſic quamplurimi in Societate præſenti; qui ſi prima inſtitutio vigeret, & paucorum dominatio non impediret, libenter verè ac liberè loquerentur. Sed ad pietatem primorum Patrum redeo, ancipites interim, & noxias illas ſuas opiniones emendent. Non exibant è collegiis, non è cubiculis, niſi charitas vocaret, non deerat illis domi Sparta, non in ædibus Eurotas, non labor obvius, plus vice ſimplici recuſans: hic fracti mundi currus, hic victæ falſis axibus pendent rotæ: hic appenſæ manubiæ, eliſa vitiorum phalanx, clara de triumpho barbarico chlamys. Quid de ſanctiſſimo otio dicam? in quo vel aſcendebant ad Deum, vel ad ſeipſos deſcendebant, & in ſe ſua deſpiciebant vitia, ſi quæ ſe in mentem trajeciſſent, erroris pœnas dabant, inepta & religioſis diſconvenientia reſcindebant, ſua & populi delicta jejunio & ſevera corporis caſtigatione obliterabant, non fucum facere, non ſimultates fovere, non in aſtutas induſtrias incumbere noverant. Si quid Reges, ſi quid Reſpublicæ optarent, ſenſa animi & vota omnia aperiebant, non maledicentiæ, non iracundiæ, non invidiæ, ac periculoſæ æmulationi obnoxii, non aliis erant intertrimentis impediti, quibus præſens Societas expediri poſſet, ſi poſtliminiò redeuntem primum ſuum ſpiritum exciperet.

THEOPHILUS SUMMO

Pontifici primæ Societatis Jeſu ſtatuta reſtauranda aſſerit.

PRIMUM. *Ut unus ſit omnibus Religioſæ Perfectionis ſcopus, Profeſſionem unam quatuor Votorum in Societate eſſe debere, ad quam omnes Scholaſtici Societatis admittendi ſunt.*

Secundum. Gradum Sacerdotum qui Coadjutores ſpirituales nuncupantur, & remitti poſſunt à Societate ad ſæcularem Vitam, primæ Societati incognitum fuiſſe, ac Vitæ religioſæ inconſtantiam inducere.

Tertium. Ne de Monarchia ſua poteſtate, confiſi ſuperiores quidvis audeant, per Capitula, & Conſilium, ex majori ſuffragiorum numero res omnes definiendas eſſe.

Quartum. Addendum eſſe Societati, ad majorem Dei cultum, ſolennem Chorum, ex juſſione Pii V. P. Franciſco Borgiæ Generali, demandatum.

Sub hac inſtitutione, probabunt omnes, quod Paulus III. fatetur, Hanc vivendi formulam EVANGELICIS CONSILIIS ET CANONICIS PATRUM SANCTIONIBUS ESSE CONFORMEM. In Bulla primæ approbationis Anno M. D. XL.

SANCTISSIMO D. N. D. PAULO V. Summo Eccleſiæ Dei Pontifici.

THEOPHILUS EUGENIUS pro redintegratione Ordinis Jeſuitarum.

BENE, unus ex Chriſtianiſſimis Galliæ Regibus, de ſancti Ludovici ſemine & genere, ſacrorum te ſummum Antiſtitem, & univerſæ Eccleſiæ patrem appellavit. Non minùs piè ac verè, ſereniſſima illa Angliæ Regina, te Petri collegam, legatum Dei, judicem orbis Chriſtiani ſalutavit. Excelſa tamen iſta, & ſuper omnes elata dignitas, omnibus te ſervis Chriſti, jure paternæ ſollicitudinis & apoſtolicæ adminiſtrationis obligatum facit. Non adimit curas, ſed adjicit Petri principatus. Quidam ex vatibus ait, Sapiens ſapientiam profitetur ac proloquitur : vertam ego in præſtantius elogium, Summus Pontifex de ſummæ poteſtatis ſolio veritatis oracula reddit ; nulli juſtam opem

flagitanti denegat. Multorum ego nomine, tenuitatis licet meæ conſcius, ad hanc ſedem Themidis & juſtitiæ, ad hanc aram fiduciæ, ad hoc commune ſolatium bonorum omnium confugio. Non eſt noſtræ cauſæ leve argumentum. Aggrediar illud, & proponam tibi. Maxime Pontifex, cùm Religioſi ac viri graves quamplurimi pervelint expoſitum, & declaratum eſſe.

Societatem Jeſu, Ordinem ab anteceſſoribus tuis approbatum, & auctum, periclitari dicimus, ſi non adſis: non hoc ab externo conflictu, ſed ab inteſtinis malis creatur periculum. Periculoſa ſunt illa vulnera, quæ ſub oſſibus luridam cogunt ſaniem, nec ulla ſe aperiente cicatrice ſub oculum veniunt: perniciosiùs & intimiùs ulcerant quò interior plaga.

Antiquum eſt Pontificibus Romanis favere Societati, Pius IV. majori præ cæteris amore proſequendos ajebat Societatis Jeſu Religioſos, ob præſtantiores ab ipſis Eccleſiæ Dei fructus allatos, Paulus III. pium & ſanctum inſtitutum vocavit, non patietur Sanctitas veſtra deficere, & collabi fultam ac ſublatam à Pontificibus Societatem.

Non eſt deliberatius ullum conſilium, quàm primæ Societatis conſtitutio: hoc eſt quod redintegrari cupiunt omnes Societatis Patres, qui primis primorum Patrum ſuorum veſtigiis inſiſtunt. Convenerant Romam Patres ſocii Beati Patris Ignatii anno 1538. Deum appellant, per tres menſes effuſa in preces mente, tum hæc decernunt: Societatem ſub uno Generali perpetuo conſtituendam, emittendum votum expreſſum obedientiæ ſummo Pontifici; ut ſacræ fidei cauſa parati ſint Socii, ad nutum ſummi Pontificis, quaſvis obire regiones; nullum abnuere pro animarum ſalute laborem. Iis qui profiterentur, imbuendos eſſe catecheſi Chriſtiana pueros, unam quatuor votorum Profeſſionem; poteſtatem omnem in majori ſuffragiorum numero ſtabiliendam. Qui probarentur ad Societatem, Xenodochiis, piis itineribus, & ſecretis meditationibus exercendos. Tum exſcripta eſt hæc formula, & ſummo Pontifici Paulo III. oblata. Probat inſtitutum, non

K 7 plu-

plures tamen ad illud admittendos edicit, quàm ſexaginta. Nondum Sacerdotum Coadjutorum eſt ulla mentio: tum permittente Paulo creſcit Societas, admittuntur permulti ad profeſſionem unam, nihil ſanctius, nihil religioſius, mens omnibus una. Paulò pòſt occurrit, Sacerdotes aliquos Coadjutores Profeſſis jungendos eſſe, qui abſolvi poſſent à votis, & à Societate repelli: difficile eſt hoc impetrare: non audit libenter Paulus III. tamen quinque annis circiter, ab inſtitutione Societatis, anno videlicet 1546. concedit ut 20. duntaxat Sacerdotes Coadjutores aſcribantur. Animadvertebat optimus Pontifex, religioſorum Ordinum æſtimator & judex æquiſſimus, diſſectum iri Societatis ſpiritum, ſi votorum illa varietas paſſim liceret; latere ſub illa novitate aliquid, quod poſtmodum experientia detexit. Stetit primum Societas, ſine ulla Coadjutorum acceſſione, & ſuis incrementis latè provecta eſt, vigebat ſine illo decreto, quod ut ipſorum lingua utar, eſſentiale poſtea viſum eſt. Integra erat, nec tamen illa Coadjutorum aſcititia ſupplementa noverat. Appendix iſte Coadjutorum ad Societatem alligatus, Julio III. annuente perſiſtit, anno 1550. tum ſub Pio V. anno 1570. & Gregorio XIII. 1584. conſtitutiones augentur, & illud præſertim de Coadjutoribus nova editione, & novo jure conceſſum eſt. Ut nova placent, & quæ ad dignitatem tuendam ſunt accommodata, gratiſſimum eſt Profeſſis ſuper Coadjutores eminere, & ne moleſtum ſit illis ſubeſſe, dulci diliniunt hanc conditionis abjectionem convictu ac familiaritate.

Profeſſis Profeſſi ſuccedunt; Coadjutores Coadjutoribus, ſed ubique datur progenies vitioſior; iſti de iniqua ſua ſorte queruntur, illi de ſua retinenda plus æquò ſunt ſolliciti. Profeſſi Coadjutores ſuos Sacerdotes ut clientes habere volunt. Coadjutores verò Profeſſos ut fratres. Sed cùm apud Profeſſos ſit omnis poteſtas, iidem evincunt facilè, & ſub jugum Coadjutores mittunt, relegant ad viliſſima quæque, à gubernatione amovent, in modum Plebejorum ac rejectorum hominum tractant, dimiſſionem comminantur, omni ſuſ-

ſuffragiorum jure interdicunt. Coadjutores vociferantur non debere fratres dominari in clero, vim iſtam eſſe quæ diuturna eſſe non poteſt, primæ Societatis conſuetudinem repetendam, una profeſſione, æquali omnes firmitate, in uno ordine fulciendos, adoleſcentibus avellendum ambitionis aculeum, non decere ex Apoſtoli verbis dominationem in clero, proſcribi oportere aliquorum decemviratus, qui ſtrenuos, quos ſuis vitiis obſtare viderunt, ad expulſionem dejiciunt. Ut paria ſint religionis onera, etſi diſpares, pro diverſis meritis, ſint honores, vitæ tamen religioſæ ſtatum, eadem Profeſſione ac ſolennitate votorum, firmandum eſſe. Quid vetat, Beatiſſime Pontifex, jure Societatis antiquo, Societatis Sacerdotes ad unam profeſſionem admitti? Quæ Societas in qua diſſociantur vota? diſcrepant ſtatus? diverſa eſt religio? Quomodo unus ordo, una religio, in qua alii perpetuo ac ſolemni voto conſtant, alii non niſi ad voluntatem præfixo, & ad arbitrium aliorum perſiſtunt? Quomodo non duplex religionis ordo, ubi duplex votorum conditio? Religioſi ſunt Coadjutores, ſed dimittendi ad ſeculum, ſi Societati videbitur. Religioſi ſunt profeſſi, ſed à religione nunquam abſolvendi. Secura in Profeſſis vita, in Coadjutoribus anceps, & plena periculi: hinc ingemuit & indoluit aliquando Clemens VIII. Pontifex maximus, cùm audivit eos qui ad Profeſſionem Societatis provecti eſſent, non aliter efferri, quàm ſi è Coadjutorum ſervitute erepti eſſent. Si una religio; cur non una religionis in omnes charitas? Cur alios ut filios adoptat, alios ut mancipes & aſſeclas frænat?

Conſules Ordini, Beatiſſime Pontifex, ſi jubeas, reſtaurato primo Societatis jure, Sacerdotes omnes Societatis ad profeſſionem quatuor votorum admitti, nullum in Coadjutorem ſpiritalem cooptari, ut, ad unam pietatem & conſentiens virtutis ſtudium, animos omnium una profeſſio accendat. Superſtes florebit ſimplicitas, frigeſcet ambitio, tranquille tractabunt litterarum ſtudia Scholaſtici Societatis, cùm tranquillum ſibi ſperabunt ætatis curſum; non minùs virtuti quàm do-

doctrinæ ſe dedent, valedicent verſutiis; & ſuperiorum benevolentiam, ſinceritate, non proſecutione, ſibi conciliabunt: non aſſueſcent prehenſationibus & blanditiis; quæ omnem prorſus religionis ſpiritum extinguunt: non adulationi ſervient: non illi obſervantiæ dabunt operam, qua Profeſſionem potius quàm pietatem colunt. Satis acres ſunt ad litterarum ſtudia ſtimuli, ſubeunda doctorum hominum judicia, excellentibus tantùm ingeniis patens paleſtra honoris litterarii, laureæ, exedræ, & alia eruditionis ornamenta, Minervæ tholo ſuſpenſa, ſuum ad gloriam ignem ſatis ſuſcitabunt. Virtutem verò advocabit, & religionem aſpirabit Profeſſio. Liberè & verè dicam, non ut Societati labem aſpergam, aut ullius nomen proſciſſum velim, ſed ut conſulas Ordini, Maxime Pontifex, quem ſi non conſentanei mores exceperint, in ſuum ſponte exibit exitium.

Duo ſunt quæ vi aperta in hunc Ordinem ſeſe ingerunt: Ambitionis ardor, faſtus & aſtus, religioſæ ſimplicitatis fatum: quæ non ſine acerbo luctu ſentiunt inviti antiquiores & ſinceriores Patres. Profeſſorum poteſtas, immunitas, dignitas, ambitioni fomitem ſuggerit: Coadjutorum Patrum tenuitas, repulſa, abjectio, Profeſſorum faſtui obſtetricantur, aſtum in nefaſtam ſimplicitatis lumini lucem educunt. Profeſſi Patres regunt ad arbitrium; hinc oboriuntur offuciæ: cæteros attollunt, vel deprimunt, ut collibitum fuerit: audax penes illos fandi ſucclamandique libertas, ſuppetit illis accurata rerum omnium proviſio, erunt & redeunt itinera, equo, pecunia & multo apparatu communiti. Si quid peccant, per medias telas ſoluti erumpunt, opipara illis in congregationibus, magno ſumptu, menſa paratur: egeant omnes, vexentur imperiis, verſentur in omne latus, conviciis exagitentur, pœnis comminuantur: ſuum ſi regnum teneat Profeſſus, non eſt qui judicium ferat, felici loco ſtant omnia. Hæc videre poſſunt optimi religioſi, nec tamen pro religioſæ vitæ incolumitate vindicare poſſunt.

Tunc,

Tunc, Beatiſſime Ignati, ſperaſti hujus notæ Profeſſos? Exſtincti ſunt excellentes illi omni virtutis genere Profeſſi, nunc ad ambitionem pietas converſa: debent in domibus Profeſſis arctiſſimam degere paupertatem, ac victum emendicare, contra, delibant optima quæque in collegiis, uſu poſſident exquiſita, veſtiuntur commodiùs, habitant laxiùs, utuntur fratribus ut pediſſequis, ſilent rariùs, liberiùs loquuntur. Quàm conferti, ad veſtram Sanctitatem accurrunt, ut ſine viatico, ſola Chriſti ope fulti, vel ad infideles, vel ad hæreticos mittantur? Scholaſticos plures ſolent ad Indias dimittere, ſuo non obligatos voto, ipſi ſponſionis rei, & quarto conſtricti voto, ſoſpites ſe ſervant in paratioribus locis, & cùm duriora & aſperiora inferioribus prædicent, meliora & molliora ſibi deligunt: Hæc cum prima Beati Ignatii profeſſione longè diſconvenit vita, jam tamen Profeſſis uſitata, & Scholaſticis in ſpem propoſita.

Ecce Ambitionis artes. Profeſſi ſunt in apice ſplendidioris & facilioris vitæ. Hic Scholaſticorum ſcopus, ne hoc excidant honore: magiſtris aſſentantur ſuis, Superioribus blandiuntur, dant auribus quod placet: dicunt referuntque quod arrideat, modeſtiores ex ſuis ſociis, abſimiles ſibi, ab aſtuta illa conſuetudine adverſos, ad Coadjutores amandant. Ubi religioſus convictus? Quæ Chriſtianæ vitæ perfectio? Artifices ſæcularis prudentiæ, nec diſſimulationis expertes evadunt religioſi alumni. Profeſſionem ſpirant & ſperant, ut ſuos ſuperent fratres: vident patritios ad dignitates Profeſſione ſibi viam feciſſe: hæc attingenda eſt meta. Cùm involarunt in arcem, præſunt Coadjutoribus Sacerdotibus, eoſque deſpiciunt, hujuſmodi profeſſi Rectores plectunt inclementer, pertinaci probro fodiunt, nullas conſtantiæ dant inducias, quibus gradibus aſcendit ambitio, iiſdem religioſa ſimplicitas demittitur, nihil prodeſt ad firmum & clarum Societatis ſtatum obtinendum, pudentis ac ſinceri animi moderatio: advocanda eſt induſtria, occultis nitendum eſt machinis, verſuta ſolùm emergunt ingenia, qui vaferrimus eſt hic di-

digito ſignatur, conjiciuntur in illum ora & oculi, communtuntur illi collegia: ſi quæ ſint res cum illuſtribus viris, ipſius conſilio componuntur; laudatur quidem, ſed abſens & exul à Societate, candida ſimplicitas, ne manum quidem ad illum verterint; qui neſciat ſimulare cupreſſum: per hanc morum corruptelam, quis illuceat virtutis dies? Ubi vinculum? Quod conjunctos religioſa neceſſitudine animos devinciat? Cùm nullus adſit expreſſus dictis & factis candor? Nihil in hominum cœtu mutua illa quæ inter ſocietates intercedit confidentia dulcius, nihil beatius, nullum gratius ſolatium ore fideli, & conſentienti pectore: ſi cura, & ſollicitudo ambitionis ſe interſerit, aceſcunt hæc omnia: ſapit fucus: eſt qui pigmentis bona decoloret ſua, & malit imagine ſinceritatis illudere quàm vera virtute ambire. Defertur religioſus habitus; ſerpit ſecularis animus, immittit ſe blandus, & cum externa diſciplina conſueſcit, in aula, in cameris, in ſcholis, in porticu, in impluvio, in æde, in ſuggeſtu, nuſquam non adeſt prudentiæ perverſæ genius, ineptæ gloriæ præſtigiis, piæ ſimplicitatis egentes, & ad aſtutiam verti faciles irretit. Hinc illæ totius orbis querelæ, aſtutos eſſe Jeſuitas, non eſſe rudes verſutiæ ſecularis. Hinc exigua dictis fides, ſuſpiciones artificiorum ſatis firmæ, alienatio optimatum à Societate. Subdiffidunt de fidelitate reſpublicæ, Senatus regii de factione nimia conqueruntur, multa graviter incuſant, ſcripta cautius interpretantur, & notant. Socios calliditatis potius tentandæ, quàm eruditionis aut ſalutis accipiendæ ſtudio, explorant.

Perperam illa præclara munia, ſi evellitur ex animis hominum ſanctitatis opinio, ſi minus ſimplex, & à ſæculo parum remota Societas habeatur.

Nollem propterea ſelectis viris qui in Societate ſunt injuriam fieri; admiratus ſum ſapientiam ac prudentiam Claudii Aquavivæ Generalis, Mutii Vitelleſchi aſſiſtentis comitatem, Fabii de Fabiis pietatem, Juſtiniani Genuenſis doctrinam & integritatem, ut ne quàm plurimos alios citem, quorum nomina in di-

verſis

verſis provinciis illuſtria ſunt, & ob clariſſimas virtutes celebrata: ſed ea veſtræ Sanctitati redhibeo reconcinnanda, quæ multorum vel vitio, vel incuria peſſundata ſunt & afflicta. Religioſæ modeſtiæ placida demiſſio dimiſſa eſt? Revocetur. Squallet ignara fraudis ſimplicitas? Suo nitori reſtituatur. Inſidiantur angues gemini, ambitio & verſutia? Suffocentur.

Poſtulant præterea ſinceri Patres Societatis, ut innovetur ſtatutum decem Patrum, quo res omnes ex majori ſuffragiorum pondere ac numero, & non ex unius definitione, concludi debebant. Quæ ad inſtitutionem animæ ſpectant, ad morum examen, ad fidei ſtabilitatem, ſolus Pontifex Romanus etiam de Sede motu proprio conſtituit, & dicta Romani Pontificis Spiritus Sancti afflatu inſpirata, ſecurè pronunciantur. Illi non caligo poteſt, non nubes eripere lucem, immotum eſt divinæ pollicitationis decretum, hæreſis ineluctabile fatum; Petri fidem deficere nunquam. Non habes collegam, Beatiſſime Pater, & in Eccleſia Dei, præſente ſemper & cuſtodiente divino Spiritu, à recta ſapientia dimoveri non potes. Hanc poſſides poteſtatem figendi refigendique motu proprio quod ſuggeſſerit in Eccleſia Deus. Non eſt in religioſorum ſuperioribus ſimilis authoritas: præcipere debent ſtatuta, fas non ſit illis ſuorum rejectis ſuffragiis, pro arbitrio quæ viſa fuerint imperare. Stent pluribus & melioribus ſententiis, ne Rectores ac ſuperiores Societatis in ſuo ordine parem cum veſtra Sanctitate ſibi poteſtatem vindicent: non eſt illis major promiſſa cœlitùs gratia quàm Eccleſiæ Epiſcopis, nihil tamen Epiſcopi, ac diœcetæ, in Synodis ſine ſuorum ſuffragiis decernunt; cur ſe ſubducent à communi jure: qui ad errorem proclives, ut cæteri, in eandem jacti ſunt humanæ infirmitatis aleam? Cur in ſuis collegiis eam affectent authoritatem, quam Romæ & in univerſa Eccleſia ſummus Pontifex obtinet? Vidi deceptos hoc errore Rectores aliquos, qui etſi Clemens VIII. ſanxerit ne quis Societatis, ſedem Apoſtolicam petens, per ſuperiores à cœpto deturbaretur, tamen ſuos Romam pe-

petentes, ut ſummo Pontifici multa detegerent, injuſto anathemate afflixerunt, (non enim ligare poterant) & impatientes appellationis ad ſanctam Sedem, diris devoverunt.

Hoc mihi ſemper ſuſpectum fuit, atque eſſe debuit, religioſos qui ſe gloriantur ſummo Pontifici ſervire ac vivere, Pontificis tamen judicio nolle ſe ſiſtere, ne de ſuis negotiis ac rebus certior fiat ſummus Pontifex pertimeſcere. Technas moliri omnes, ne conſcius ſit gubernationis; ducere crimini, ſi quis ſummo Pontifici caſtiganda proponat; proſcindere verbis, aſpergere dedecore, quem viderint apud Pontificem eſſe, & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ & Eccleſiæ, ut par eſt, magis, quàm ſuæ dominationis, amantem. Ne nimii ſint Societatis Superiores, ne plus æquò potentes, ex primæ Societatis decreto, ſervandis ſuffragiis alligentur, nihil innovent aut mandent, refragante Sacerdotum collegio: nullus, excepto Generali Præpoſito, ultra triennium ſuperior perſiſtat. Non præſit ullus, quem vel congregatio, vel collegiorum Profeſſi non elegerint, nullus ad congregationem generalem vel provincialem proficiſcatur, quem non ſtatuerint Collegiorum Sacerdotes.

Nec veſtræ Sanctitati ſatis unquam cautum ſit: inquirat de illis, audiat, probet, quid rerum agant, num ut ſuperiorum jus augeant, de veſtra poteſtate aliquid detrahant: num putent veſtræ Sanctitatis eſſe, religioſorum querelas reſcire, leges ac diſciplinam omnem ponderare: Subodoratus enim ſum neſcio quid, ſecularem nimirum apellabant Pontificem aliqui: Ignaros vitæ religioſæ Cardinales: eoſdem eſſe ſeculares, ac de obedientia religioſa, de mente, de conſuetudine, de adminiſtratione, ſententiam ferre non poſſe. Obſtupui, nec niſi offenſis auribus receſſi, multa volutans animo, & hoc præſertim, præſentes veſtræ Sanctitatis oculos quaſi de ſpecula proſpicere debere, quo tam multæ immunitates, tam magnæ facultates, hujuſmodi religioſos efferre poſſint.

Supereſt, ut inane otium, quod in aucta multis homini-

minibus Societate perniciofum eſt, utili ac religioſo otio hauriatur. Superfluis excurſionibus erecti, ac læti vagantur ex illis plurimi: volitant per urbes, & ne ſellis ſuis immorentur, occupationes externas quærunt, alienis diſtinentur negotiis, ſolemni tandem choro poterunt contineri. Si decantent officium, Beatiſſime Pater, ſi concentum ament cœleſtem, ſi rebus divinis adſint, ſi hoc genere Religioſæ ſervitutis non eximantur, ſi die ac nocte bonas horas pſalmodiæ impendant, otium futile ſeriis impedimentis trudent, non ſalutationibus crebris, non protractis ſermonibus ſeſe effundent, non de Principibus, non de Prælatis curioſius inquirent. Rixæ, dicteria, admurmurationes, riſus, de cætu Societatis disjicientur, contentiones, quæ Religioſos animos dedecent, cavillationes, (quod decurtatæ ſimplicitatis ludibrium) & aliæ noxæ amovebuntur. Si divino huic officio aſſueſcent adoleſcentes Societatis, ſecularia faſtidient colloquia, non tenebuntur illa urbanitate ſeculari, ad quam ſe inſtituere ſolent: ſinceriores & puriores gemitus Chriſto ſuo dabunt, non ſe vertent in illam verborum diſſimulationem ac varietatem, ſenes fœlicem obitum meditabuntur, habebunt in quo deſertam ſenectutem conſolentur, tædium cubiculi, jucundiſſima divini cantus viciſſitudine traducent in tranquilliſſimum otium: pax vigebit ſumma in Collegiis, non obſervabunt ſeculares, Societatis Religioſos, tam familiares & vagos: & ideò diligent magis. Sed iſtis omnibus reclamabunt aliqui. Qui? Maxime Pontifex? Quinam obſiſtent? Qui profeſſionem illam unam condemnabunt? Qui debilitare ſuffragiorum vim? Qui pſalmodiæ obſtrepere poterunt? Illi quos profeſſio, at non Religioſa perfectio delectat, qui ſoli decernere, qui ſtudent vivere liberi ab omni religioſa obſervantia. Quinam inſurgent? Illi, qui decem primorum Patrum inſtitutionem ſepultam eſſe cupiunt, qui nolunt in primam pietatem recurrere, quos pudet & tædet, multos habere pares, multos profeſſionis ſuæ Socios, qui ſe examina-

minari, facta ſua in judicium vocari, qui ſe ad obedientiæ ordinem redigi, pertimeſcunt. Romæ numerantur ferme quingenti: ſi liberè loqui poſſent, nec impedirent pauci Philautiæ & honoris ſui tenaces, primos decem primorum Patrum mores repoſcerent, Profeſſionem unicam, jus commune ſuffragiorum repeterent, & ſolennem celebrarent chorum in locum illius, quam retinent moleſtiſſimæ optimis quibuſque, pomeridianæ & veſpertinæ recreationis: quàm parum abeſt, quin jam congregationis ſtatuto ſuſtulerint.

Hanc repetunt primæ Societatis redintegrationem ſelectiſſimi è Societate Religioſi. Veſtræ Sanctitati gratias agent immortales, ſi ambitionem, ac verſutias excedere jubeat, auream ſibi gratulabuntur veſtro Pontificatu rediiſſe pietatem, ſuo æquitatem ſeſſuram in loco, reperta primæ Societatis fundamenta, ſtatum erectum. Potuit à Profeſſis indifferentium ordo, à Beato Ignatio inſtitutus, abrogari, expunctus eſt collateralis à Collegiis, quem Beatus Ignatius, ad temperandam Rectorum poteſtatem, Rectoribus oppoſuerat, Collateralis Patris iſtius conſortium Rectores, ut poteſtati ſuæ adverſum, exſtinxerunt: cur non ab iis pari ratione Coadjutorum inutilis gradus auferetur? Cur non à veſtra Sanctitate (cùm ſoli cœnodoxiæ & propriæ amantes dignitatis hoc facere recuſent) Sacerdotum Coadjutorum gradus oblitterabitur? Plures & meliores erunt in Societate viri, ſi omnes profeſſione digni eſſe debebunt: Confeſſarios & Concionatores Societas habebit præſtantiores. Quid mirum ſi examinari volunt Epiſcopi Jeſuitas, ne indigni Confeſſiones audiant? Nimirum Coadjutores Sacerdotes ad id muneris dantur, quibus interdictum eſt ſtudere, qui repulſi ſunt à ſcientiis, vel quod genere viles eſſent (quod heu inter Religioſos diſcrimen?) Vel quod ad menſæ miniſterium magis apti.

Quis non juſtè dicat, conqueri Epiſcopos, dum Sacerdotes eos ſibi conſecrandos vident, quos nec patrimonii,

monii, nec beneficii, nec Profeſſionis titulus, de certis alimentis ſecuros facit? Quos hodie Religioſos, cras ſeculares eſſe poſſe norunt, ſi Superiores velint? Quos mediocriter literis tinctos, Philoſophiæ ac Theologiæ rudes, ad gubernandas tamen conſcientias deſtinari ſciunt? Quod ſi ſint Coadjutores aliqui Sacerdotes, qui virtute, ſcientia, eloquentia non ſolùm adæquent profeſſos, ſed ſuperent, (non incredibile certe facinus, ſed exemplis clarum) quis non videt, diverſam illam diſtributionem, ex aliquorum ſenſu, ac voluntate, ut ambitioni ſuæ velificentur, obfirmatis animis retineri? Quis non hanc manifeſtæ diſſenſionis ac diviſionis ſementem, ac ſegetem putet? Qui Sacerdotio dignus eſſe poteſt, Profeſſione ſui Ordinis (quæ eſt Religionis & Sanctitatis ſolenne pignus) indignus eſſe non debet. Urgent Epiſcopi, ne Sacerdotes vitæ ac firmitatis ſuæ incertos, ne parum ad Societatis munera dignos inſtituant. Patres Societatis eximii, quorum hæc dictata ſcripſi, pro Chriſti amore, pro Societatis nomine, & redintegratione vehementer expoſtulant. Reges ac Principes peroptant ne dimiſſos & afflictos tam ſæpè Religioſos in ſuis Provinciis habeant: indigenæ, ac cives percupiunt, ne de Societatis Religioſis ſubdifidant, ne cogantur percontari, ſitne Coadjutor, an Profeſſus ille Sacerdos: videlicet doctus, an indoctus, ſervus an liber, aliqui aut nihil, ſtabilis Religioſus, an ad ſuperioris duntaxat nutum. Religioſæ annuunt omnes familiæ, quæ ſanctorum Patrum inſtitutis, & Religioſæ antiquitati Societatem adaptatam gratulabuntur.

IMPE-

IMPERATORI AUGUSTO, Franciæ Regi Chriſtianiſſimo, Hiſpaniæ Regi Catholico, omnibuſque Principibus Chriſtianis.

Pro reformatione Ordinis Jeſuitarum.

CÆSAR, Reges Auguſti, manu, conſilio, armis invicti, favete & eſtote boni. Non ullus coram Agamemnone Achivorum Principe, niſi ſit prorſus amens, nemo vana & inepta dixerit, ſed apud vos delectus, & rerum, & verborum excogitatus ſit oportet. Quis acceſſum ſperet, qui non ſit mente digna? Quem non abſoluta prudentia efformarit: nec levia, nec nimia referam, ſed quæ ab ornatiſſimis, & ſapientiſſimis de Societatis Jeſu Ordine ampliſſimo didici, & quæ de conſcia rerum experientia accepi. Xaverius Navarræus Societatis Jeſu vir religioſiſſimus, ultra Calpen, & non jam ampliùs ultimam Thulem, præter Herculis columnas, fidem apud ignotas & exteras regiones propagavit. Unus ex illorum decem primorum Patrum Societatis Jeſu collegio, ſanctiones cum Beato Patre Ignatio Loyola & aliis decem, ad religioſum convictum exactas & breves dederat, quas approbaverat ſummus Pontifex, laudabant Epiſcopi, convenientes & accommodatas ſanctorum Patrum inſtitutis aſſerebant. Poſtea adjunxit Beatus Ignatius aliqua, quæ poſteri in detrimentum Ordinis trahunt. Privilegia & nova jura à Sancta Sede obtinuerunt, quibus non ſine totius orbis querimoniis, præter ſummi Pontificis mentem, utuntur ut volunt.

Ne

Ne averſi mores à Beato Ignatio, ne aliena ab illuſtri Xaverio vita, ne in Societatem nova ſe Societas injiciat, ad initia redeundum: hauriendi ſunt fontes. Veſtri quotquot ſunt in orbe ſubditi Chriſtiani, ac præſertim Patres Societatis, cùm ii qui adhuc in Societate vivunt, tum ii, quos atrox Superiorum quorundam animus è Societate migrare compulit, veſtris omnes advolvuntur genibus, ut verè Chriſtiano, & juſto edicto, tot ſelectos Religioſos ab importuna vexatione liberos faciatis, arreptam illam Superiorum atque inuſitatam poteſtatem, temperatis ac lenibus veſtris imperiis moderemini. Quid tam inſolens? Quid tam durum ac dirum, quàm tot inſignes Religioſos, quibus hic ardor erat ut in votis perſiſterent, è Societate evulſos? Eoſque etſi non alienum à Chriſto, alium tamen ab inſtituto propoſito ducere ſpiritum? Quid tam ferreum? Quid tam inhumanum, quàm è Sacerdotum Religioſorum cœtu abactos optimos viros, inhoſpitis & immitibus linguis proſcindi? Filios de matris uberibus, violenta dejectione, ad ſolum allidi? Quid ita à Societate abhorret, cujus omnes Socii dicuntur, quàm iſta, non ex Beati Patris Ignatii ſtudio, inducta conditionis diſſimilitudo, Vitæ diſparitas, Religioſæ vocationis incertitudo, morum diſcrepantia, diſciplinæ diſcrimen, onerum & laborum ſors disjunctiſſima? Si qui recurrere audeant ad ſummum Pontificem, & quæ animadvertunt proponere decreverint, inconſtantiæ & levitatis nota inuruntur, in deſertionis & apoſtaſiæ crimen, ac ſuſpicionem pertrahuntur, tam aſſiduis & acerbis moleſtiis premuntur, ut etiam opprimantur. Undè hæc malorum ilias? Qua parte certè fatalis illa monarchia trànſcendit muros, qua certè dejecta ſtrues, qua plena Profeſſis poteſtas, ac libertas patet. Rogitabunt quis ſim, ut ille Homericus, patria mihi omne ſolum, in quo Juſtitia & Pietas ſedent: ego Theophilus Veſter, qui quod olim Athenienſes, magno Pompeio, ita hac ſchedula, quid petant, quid obteſtentur à vobis optimi Religioſi, manifeſtum facio. Non ſum is qui quæràm, quid Tyrida-

tem terreat, paci ſtudeo, & muſis meis, nec tamen quaſi quid ad Lucrinum conchas, ita tempus eludo. Catholicis Regibus, Patriæ & amicis meis ſervio, & fidem ſervo, patriæ obſequor, cujus querelas expono, amicis adſum, quibus hanc operam] meam præſto, Rem juſtam expoſcimus. Ordinem Jeſuitarum reſtitui in primigenium vigorem, quid æquius? Jus abrogari quo abutuntur in ſuam perniciem Religioſi, quid juſtius? Religioſos cum Religioſis convenire, quid congruentius? Communi lege obſtringi, quid cautius? Charitatis neceſſitudinem ſervare, quid manſuetius? Deo & Religionis cultui vacare, quid ſalubrius? Quinque primis annis, cùm ſub decem primorum Patrum legibus viguit Societas, unica Patrum tenebatur Profeſſio, omnes eodem Religionis jure potiebantur, iiſdem quoque votis ſolennibus ſeſe Deo conſecrabant, non erat novus Coadjutorum Sacerdotum gradus, qui cùm ſolennibus votis aſtricti non ſint, è Societate, cùm videbitur, dimitti poſſunt, quidquid in ea temporis, etiam ſi 30. annis perſtiterint. Non erat hæc Religioſorum Sacerdotum forma, quorum ſtatus ex mero Superiorum arbitrio pendet, non illa Malea, non Syrtis periculoſus ſcopulus, non hoc votorum diſcrimen, ex quo magna eſt in Societate perturbatio, quæ in prima ejuſdem inſtitutione inaudita erat, cùm ſecundùm jura ſolita religionum, una duntaxat Profeſſio colebatur. Præfigatur iterum juſtitiæ & pacis regula, uno unius Profeſſionis vinculo: nemo queretur de perpetua vitæ ſuæ inconſtantia, nemo viciſſitudinem rerum pertimeſcet, ſperabunt Scholaſtici, poſt aliquos annos, Profeſſione ſtatuta, certum à religione amoris fideique pignus, non alienas veſtigabunt artes, unicam virtutem colent, ut Religioſa profeſſione ac ſolennitate non ſint indigni. Qui dimittentur maturè exibunt, nulla ſolenni obligatione conſtricti, & eo probationis tempore, quo quidem, ſecundùm Beati Patris Ignatii inſtitutum, etſi devincti ſimplicibus votis, non debent tamen aliud teſtari, quàm ſe candidatos eſſe Societatis, & in eam ingredi velle. Deſinent tum à nobili-

bilibus, tum à plebeis familiis, frequentes querelæ, quæ hoc obtrudunt Societati, liberis & adoleſcentibus ſuis uti, quamdiu placet, & tum, ubi avertit ſententiam Superior aliquis infeſtus, torqueri ſuos miris modis, conſultò duris imperiis onerari, & nulla habita ratione contemptæ pridem priſtinæ fortunæ, rejectæ rei familiaris & deſertæ domus, de Societate, hoſtili animo, deturbari. Qui erunt adhuc Scholaſtici, vel perficient ſe, & proficient, vel ſi deficere malint, & à profeſſione abhorreant, non inviti, & ſine parentum offenſione ad ſua revertentur, antequam ad Sacerdotium pervenerint. Stabilienda eſt altera, quæ erat in prima gubernatione, ex primorum Patrum ſtatuto moderatio, videlicet ut ſuffragiis jus ſuum reddatur. Rector, Provincialis, Generalis in ſuos ſubditos omnem poteſtatem exercent, ſuis ſententiis, quæ occurrunt, omnia definiunt, aliquorum audiunt ſenſa & monita, ſed tamen ipſi ſoli quaſi Dynaſtæ & Monarchæ, authoritate ſumma, & arbitrio ſuo conſtituunt. Cur Antiquiores in Collegiis de ſententia rogabuntur? Cur ad ſuffragia ferenda vocabuntur, ſi unico Rectoris ſuffragio, velint nolint, ſtare oporteat? Si quod velit Rector, id aperiet ac ſignificabit; quod reticere voluerit, occultum ſilentio teget, nec mandabit effectui, niſi quod ipſe apud ſe defixerit. Si quem ex ſuis ille pollens Rector odio ac malevolentia inſectetur, quis temperet hominem? Si fallere velit & prævaricari, quis deteget dolos? Si res Collegii diſſipet, quis convincet criminis? Si plura in ſuos uſus ſibi arroget, quis commonefaciet liberè? Si à lege aberret, quis exolutum omni lege reprehendet? Si quid in Eccleſiam, ſi quid in Principem auſit, quis velit hunc hominem judicare, quem intelligit, ſi infeſtum habeat, gravia & acerba quæque ſibi perferenda? Quàm multi ex Societate Davidicum illud non ſine lachrymis repetunt, Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Qui ſunt iſti homines? Infirmi ut homines, propriis dediti commodis, non ut illi Stoici ad laborum perpeſſionem fortes ac duri, ſed inclinantes quò præponderant ſen-

 ſus,

ſus, & ad facilioris vitæ uſum ac fruitionem non indociles. Qui homines? Deteriores an meliores Paulo Apoſtolo? Credo non meliores, qui colluctantem adverſus carnem ſpiritum experiuntur, qui timere debent ne fiant reprobi. Cur iis omnis in Religioſos poteſtas? Cur res Collegii omnes, ſacras ac profanas, ex propria ſententia ſtatuent? Patrum ſequentur vel reſpuent, prout viderint, definitiones? Quis dicet incolumem diu Societatem, ſi tantum Rectores exſpatiari, ſi nullis finibus imperia ſua coercere, ſi nullis metis obedientiæ jura velint terminare? Propterea ſummum Pontificem urgere ſolent, ut hujuſmodi principatum authoritate Apoſtolica communiat, ne ſi conſenſus Principum ac Populorum expectetur, tanta, tamque abſoluta dominatio exſcindatur. Sed neque hoc tantum extorquent, verùm ſi quos excelſi animi id ægrè ferre ſenſerint, auſterè habent, conſiliis ſuis abigunt, immoderatæ ſeveritatis tormento exagitant, quaſi noxia capita huc illucque disjiciunt, Romana profectione interdicunt; non expedire, aiunt, nec tutum eſſe ſummo Pontifici ad hæc detegenda ſe ſiſtere. Reſcire potuiſti, Auguſtiſſimi Principes, quis fuerit animus illorum Rectorum, qui Religioſum optimum de palatio Regis Hiſpaniæ, ipſo Rege neſciente, abripere moliebantur. Hinc illæ ad Clementem VIII. querelæ, qui P. Claudium Aquavivam Generalem, in Hiſpaniam ire juſſit, ne Regibus ſuus auferretur Cliens, ne ulla integerrimo Patri fieret injuria. Si notæ, ſi calculi Patrum vim haberent, ſi vigerent ſuffragia, non efferrentur ad hos animos, non hæc tentarent, non hos fluctus immiti ſuo tridente commoverent, non tot Religioſos ad ſcopulos impellerent, è quibus non niſi facto naufragio confractas tabulas, ac vix hærentes, educere poſſunt.

Queruntur denique viri Nobiliſſimi, Religioſos, quibus nulla ſecularis cura incumbere deberet: ſollicitos tamen eſſe de gubernatione principum, de ſtatu; falcem immittere in aliam ſegetem, humana tractare, cùm divina deberent, certiùs ea cognoſcere, quæ in ædi-

ædibus Regiis, dicta vel facta ſunt, quàm quæ in ſuis Collegiis, ſub umbra literaria: paratiores videri ut audiant Romanus ut ſuperbas invidæ Carthaginis everterit arces, quàm quid ad promovendam fidem Epiſcopi, quid ad hæreſeos exedram exſecandam, ſui vel alii Religioſi excogitent, aut aggrediantur: non convenire Patres Societatis ad publica pietatis munia, ad indictas ſupplicationes non adeſſe, quamvis nec Cœnobitæ ſint, nec Monachi, nec ſolitudinis cultores, imò ne Religioſi quidem profeſſi, niſi admodum pauci: percurrere tamen vicos, obire civitates, obambulare in compitis, ſpectatores eſſe Religioſæ pompæ, cujus actores eſſe reſpuunt in communi ſanctitatis theatro: cujus cultum, ut ſuis moribus abſimilem, exercere incommodum ſibi eſſe exiſtimant. Quod tam præſens conſilium ad inanes illas curas exinaniendas? Quæ tam utilis & religioſa cura? Illa nimirum quam Baſilius, Ambroſius, Gregorius Magnus, & multis retro ſeculis Patres, viris Religioſis antiquam & ſolennem eſſe voluerunt: decantandæ deſtinatis horis ſanctæ Pſalmodiæ conſuetudo, continua in divina Hierurgia, & miniſteriis ſacris occupatio. Si choro detinerentur Jeſuitæ, puderet otiari, cùm id muneris præſtandum eſſet; nec tam multi patres, à literarum ſtudiis & ab omni collegiorum cura rejecti, familiares congreſſus quærerent, quibus extrudant tempus, & cubiculi mora ſe redimant: haberent unde divini ſpiritus ſolatium perſentirent, publicum illud Dei cum hominibus colloquium, ut fatigationis & laboris omnis levamen, felices experirentur, & tam ſecura ac pura cum Deo converſatione recreati, nihil de ſecularium Societate, convictu, de aucupandis ſermonibus cogitarent. Hæc tria ſunt, Principes, quæ pro Societatis reſtauratione neceſſaria ſuaſerunt mihi ipſi Religioſi Patres Societatis, ut proponerem, ne quis quaſi ex pſeudothyro egreſſam orationem meam contumelioſe objiciat: Nullus eſt, ſi ſanæ ſit mentis, qui pulcherrimum iſtum & utiliſſimum ordinem deturbari velit, ſed imprudens & indignus ſit ille arbiter, qui neget ad primam frugem revocari

 debere,

debere, pacis ac virtutis leges iis repetendas abnuat; qui primæ ſuæ regulæ uſu ac fructu ſpoliati, non ſine ingenti mœſtitia, teſtantur pene ſe alios à primis ſuis Patribus ac degeneres exiiſſe. Una & æquali omnium profeſſione, Auguſtiſſimi, ut jura communia ſanciunt, & primi Societatis Patres voluerunt, pacem, æquitatem, ſinceritatem, Ordini reſtituite; ſuffragiorum vi ac poteſtate, dignitatem, libertatem, ac res Societatis ſervate; decantatione pſalmodiæ, religionem, pietatem, ac ſanctitatem Societatis tueamini.

Admitte ad te Alienigenam, & ſubvertet te in turbine, & abalienabit te à viis propriis. Eccleſiaſt. 11,

DANIE-

V.

DANIELIS HOSPITALII

AD REGES PRINCIPESQUE CATHOLICOS

CONSULTATIO

De Cauſis & Modis conſervandæ & amplificandæ Societatis Jeſu,

Ut perpetuò durare, deque Eccleſia Dei & Regnis ac Rebuſpublicis Chriſtianis præclarè ſemper mereri poſſit.

SI quiſquam eſt, qui Societatem Jeſu à *Divo Ignico* ſive *Ignatio Loyola* conditam & conſtitutam, & Apoſtolicæ Sedis auctoritate confirmatam, ingentes Eccleſiæ Dei omnique generi humano utilitates attuliſſe, eâque re optimi ac maximi cujuſque benevolentiâ, favore & auxilio digniſſimam eſſe cenſet, in his ego nomen profiteor meum, ac nato nemini de ſtudio erga illam ejuſque conſervandæ & amplificandæ cupiditate nec tantillum conceſſero. Verùm tamen non minimæ cautionis eſſe intelligo, ne quibus factum benè volumus, ultrò etiam noceamus, & quos com-

plectimur, imprudentes ſtrangulemus. Eſt enim, ſi verum quærimus, alia recta & laudabilis erga alios benevolentia, alia vitioſa ac turpis. Qui Jeſuitis ea cupit adeſſe, quæ cùm ipſis, tum cæteris ad ſalutem eſſe poſſunt, abeſſe rurſum, ex quibus meritò ſive ipſis, ſive aliis corruptelam exitiumque metuas, ejus enimverò benevolentia & viro & ſapiente gratoque digna eſt. Sin autem quicquid ipſis libet, contingere eis optat; parum omninò penſi ducens, quod id nec ipſorum, nec aliorum ſaluti expediat, minimè dubium eſt, quin id à muliebri quadam aut puerili benevolentia proficiſcatur: quæ ſcilicet non niſi voluptatis alicujus lenocinio conflata ſit, quod quis Jeſuitis indè à primis pueritiæ annis adſueverit, eorumque blanditiis & obſequiis delinitus nihil ipſis præter animi ſententiam evenire, eos albæ gallinæ filios eſſe; ac quicquid contigerint, roſam continuò fieri impenſè concupiſcat. Sic porrò animis affecti exemplo ſuo verum faciunt, quod ait Seneca: *Familiariter domeſtica adſpicimus, & ſemper judicio favor officit.* Quiſquis enim ſive ſe ipſum, ſive alios amat, non aliter cæcutit & allucinatur, quàm in cujus oculos ſuffuſus humor luminis aciem obtundit, velut ex Platonis ſententia Plutarchus diſputat. Ad hoc ergo exemplum, qui Jeſuitas amat, longè ille abeſt, ut eos *humana matre natos* meminerit, *humano patre*, quibus idem ipſum, quod multis aliis Religioſarum familiarum hominibus uſu venire queat, ut nimirum partim eos ævi longinqua vetuſtas immutet, partim res ex ſententia fluentes, opes, honores, Principumque ac Magnatum gratia depravet, in iiſque veteres artes ægrotent ac prorſus tandem perimantur. Neque tamen iſtius noſtræ homines, niſi palàm inſaniant, ſe Jeſuitarum res penitiùs perſpectas habere, aut Societatem eorum plus amare ſibi perſuadebunt, quàm qui unus omnium diutiſſimè in ea vixerit, eamque per annos ampliùs quinquaginta docendo ac ſcribendo illuſtrarit. Is eſt *Pater Joannes Mariana*, celeberrimus ætatis noſtræ Theologus & Catholici Regis Hiſtoriographus, cujus ſumma

ma virtus, integritas, in ſcribendo ac loquendo libertas, prudentia & literæ orbi jam univerſo, præcipueque Regibus ac Principibus multò ſunt notiores, quàm ut cujuſquam prædicatione commendari debeant. Is in libro ſuo *de Regimine Societatis Jeſu* (quem non ut in vulgus exiret ſcripſerat, ſed ut privatim Jeſuitas de Societatis conſervandæ & à maturo interitu vindicandæ rationibus admoneret) *Claudii Aquavivæ* ambitione totam imperii formam immutatam eſſe, & in tyrannidem teterrimam degeneraſſe, eaque ex re Societatem delatoribus & adulatoribus plenam eſſe, neminemque Sociorum non in ſummo metu ac moleſtia vivere dolentiſſimè conqueritur: eumque nimis vera ſcribere *Pater Floravantius*, & ipſe Societatis Theologus ac ſummo Pontifici à ſacris Confeſſionibus ſummo cum animi ſenſu agnoſcit. Nec non idem alii Jeſuitarum, qui veterioris notæ ſunt, ingenuè apud amicos confitentur. *Matthæus* quidem *Greuterus Argentinenſis*, qui nunc Romæ imaginibus in ære incidendis vitam tolerat, de *Patre Conrado Vetter* (quo nemo omnium in Germania magis Hæreticos agitavit, quorum ille ſumma cum gratulatione nonagenario major non ita pridem deceſſit) id eum minimè obſcurè adverſum ſe tuliſſe teſtis eſt. Sæpè enim amicis narrat, cùm adhuc adoleſcens ad eum veniſſet, eique ſuum conſilium de nomine Societati dando aperuiſſet; ſibi totidem ferè verbis ab eo reſponſum fuiſſe: *Magnam equidem tibi gratiam habeo, qui tam benè de Societate noſtra exiſtimes, ut in eam te quoque cooptari expetas. Verùm ego mihi minimè hominis ingenui aut boni viri officio fungi videar, ſi eum errare patiar, qui tanta de re mecum deliberare, meoque uti conſilio voluerit. Quod ergo te, ſi Jeſuita fias, inter meros Angelos ætatem acturum ſpe & opinione præcipis, næ te plurimum fugit ratio. Si enim experimentum capias, pol tu extremæ nequitiæ Cacodæmonas magno numero inveneris. Ego quidem me Jeſuitam eſſe gaudeo, neque hoc vitæ genus cum quocumque alio mutatum velim, bona etiam ſpe ſum fore, ut Deo propitio meam in eo ſalutem operari*

beatoque vitæ fine quieſcere poſſim: nemini tamen alii, ut Societati noſtræ ſe ſuamque ætatem committat, auctor eſſe audeam, quippe quam ſui tam diſſimilem factam eſſe, & ab ea, quæ tum erat, quando in eam me intuli, uſque eò degeneraſſe videam. Sed neque ſummum Pontificem noſtrum optimè erga Societatem animo affectum ac rerum ejus apprimè gnarum eſſe meritò quiſquam dubitaverit. Hic tamen apertè fert, *Generalis Jeſuitarum imperium eſſe deſpoticum*, ſive herile, hoc eſt tyrannicum, & bono cuivis meritò inviſum. Nemo enim niſi improbus tyrannidem in homines ingenuos ac bonis natos non cane pejus odiſſe atque exſecrari poteſt. Dum autem tyrannidem in eo imperio Pontifex agnoſcit: eâdem operâ fatetur, ei adeſſe illa, ſine quibus ea imperii forma ſubſiſtere & cohærere non poteſt, aſſentatores puta & exploratores ſeu delatores: quos in Societate pro neceſſariis haberi Mariana diſertim confitetur. Itaque hodiernum Imperatorem nihil hac quidem in re à Pontificis judicio diſcrepare intelligimus, quando ſe etſi Societatis amantiſſimum, Jeſuitis nihilominùs, iis puta qui adulatores & delatores ſunt, iraſci poſſe profitetur: qua de re veteranus Jeſuita & Poloniæ provincialis *Joannes Argentus* in ſuo pro Jeſuitis Apologetico ad Poloniæ Regem cap. 7. ita ſcribit: *Non eſt rationi conſonum pro uno nocente innocentes multos condemnare: at prudentis eſt, optimam illam mentem induere, quam Sereniſſimus Archidux Ferdinandus ſe induiſſe declaravit, cùm Societatis hominibus ſe iraſci poſſe, Societati iraſci non poſſe pronunciavit.* Itaque hujus primarii Jeſuitæ, atque ipſius etiam Imperatoris judicio prudentiſſimus quiſque & optimæ mentis ſi minùs Societati, ſaltem Jeſuitis iraſci poteſt: cui conſequens eſt Jeſuitas inveniri, qui bonorum iram factis ſuis mereantur. Quis igitur jam uſque eò cæcus & amens, ac non tam Societatis, quàm ſui ipſius amans ſit, ut ſe ſolum rectè Jeſuitas noviſſe, & propter virtutes ac merita erga Remp. amare, reliquos omnes, ac nominatim Pontificem & Cæſarem, iſtoſque veteranos Jeſuitas Marianam, Flo-

ravantium, Vetterium & Argentum, aut cæcutire in Jeſuitarum rebus, aut minimè candidè pretium operæ illorum ſtatuere perſuaſum habeat? Ego quidem pro vero ac germano amore, quem erga Societatem Deo teſte profiteor, optimè de illa meriturum me puto, ſi operâ meâ annitar, ut ſublatis illis quæ Pontificem, Imperatorem, aut quemcunque bonum in Societatis hominibus poſſunt offendere, non modò ab omnibus bonis vereque Catholicis amentur Jeſuitæ, ſed & merito ipſorum amentur, eumque erga ſe amorem illorum ſtabilem ac perpetuum fore ipſis exploratum ſit, ita ut Chriſtianiſſimus Imperator poſthac non modò Societati, ſed nec ſociorum cuiquam ſuccenſere poſſit. Hoc autem non aliis modis confectum dare poſtulo, quàm quos D. Ignatii inſtitutis, moribus & verbis conſentaneos videmus: de quo in vita ejus Maffeius ſcribit, dicere ſolitum: *Quibus artibus, quove ſpiritu excitata & conflata eſt Societas, eodem profectò alenda & conſervanda eſt.* Cenſuit nimirum, ſi, ut ſunt humana, temporis longinquitas nonnihil corruptelæ in Societatem invexiſſet, atque ab artibus illis illoque ſpiritu, quo primùm conflata fuerat, eam abduxiſſet, aliter diu ſalvam ac vitalem eſſe non poſſe, niſi ad priſtinas artes ac nativum & primigenium, ut ita dicam, ſpiritum retraheretur. Quæ porrò artes, quive ſpiritus fuerit, quo Societatem Ignatius primùm conflavit, id Maffeius paſſim explicat, & duobus hiſce capitibus complectitur, Fugâ Ambitionis & Avaritiæ. *Omnis*, inquit, *honoris gradus à ſpiritu humilitatis ac paupertatis, quem profitetur Societas Jeſu, vehementer abhorret*, lib. 2. cap. 18. *Providit B. Ignatius quantum ingenio & cogitatione aſſequi valuit, cùm ut cæteris vitiis, tum verò ut Avaritiæ & Ambitioni, quæ duæ ſunt pernicioſiſſimæ mortalium peſtes, omnino obſtrueretur aditus, veræque Humilitati & Paupertati quàm maximus & maximè diuturnus honos ab omnibus haberetur*, lib. 2. cap. 20. *Si qui ex Sociis B. Ignatii factâ poteſtate ſe ad publica ſpectacula licita conferrent, eos ipſe etiam atque etiam jubebat ſine ullo arrogantiæ*

aut levitatis indicio modeſtiam ac ſubmiſſionem tenere; cedere omnibus, & infimum ſemper locum eligere, lib. 3. cap. 6. Præterea quàm exactè ſuum ipſe inſtitutum obſervare, & exemplo Jeſuitas eadem docere conſueverit, non uno loco Maffeius commemorat. Verbi gratiâ lib. 3. cap. 5. *Ab omni faſtu & moribus imperioſis vehementer Ignatius abhorruit. Alloquendi ejus cauſâ nihil erat neceſſe tempus opportunum aut molles captare aditus: qualibet adiiſſes horâ, ſive corpore meliùs haberet, ſive deteriùs, & accipiebat benignè, & patienter ad finem uſque, ſine interpellatione audiebat.* Et lib. 3. cap. 1. *Peregrinis hominibus conditionem ipſo interprete (quod multùm apud Principes authoritate valeret) in Aula quærentibus, negabat ſibi niſi cum ſummi Regis Aula rem eſſe: ad eam ſi aditum optarent, daturum ſe operam, quantum labore ac precibus aſſequi poſſet, ut eſſent in intimis Regis amicis ac familiaribus.* Et lib. 3. cap. 8. *Voluntariam paupertatem, quam ille Religionis Murum appellabat, ad extremum uſque conſtantiſſimè coluit.* Et lib. 3. cap. 9. *Cùm lege caviſſet, ne quis è noſtris vel exſequiarum, vel ſacrificii, vel cujuſpiam omnino miniſterii nomine pecuniam aut eleemoſynam ullam acciperet, nedum cogeret: eam ipſe legem diligenter ſancteque in omni vita ſervavit, neque commiſit unquam, ut (quod vitandum eſt maximè) ſpecie pietatis quæſtum facere videretur.* Ac tametſi operarium ſuâ mercede dignum, neque nullum ad navandam utilem Reip. operam in rerum victui, cultui, ſtudiiſque neceſſariarum copia momentum eſſe intelligebat, ſedulò tamen cavit, ne plus quàm ſat ſit, in ejuſmodi rerum præſidio confidere videretur, adeò ut Hieroſolymam profecturus nec viaticum, nec comitem admittere voluerit, *Quod à divina providentia* (ait Maffeius) *pendere uſquequaque cuperet. Perſpiciebat enim, ſi peregrinanti ſibi quippiam adverſi eveniſſet, fieri non poſſe, quin aliqua ſaltem ex parte comitis præſidio fideique confideret: proinde quicquid in eo ſpei locaſſet, id utique ex ea detractum iri fiducia, quam totam in uno Deo Clementiſſimo parente ac rectore vellet eſſe repoſitam.* Eundem in S. Xave-

rio

rio ſpiritum, eaſdemque artes fuiſſe, idem Maffeius ſic teſtatur: *Omne commeatus & viatici genus in Indias ad prædicandum Chriſtum profecturus rejecit, cùm ita diceret: Suſcepto paupertatis voto, & unius Dei cauſam agenti ſibi nequaquam eſſe de craſtino laborandum.*

Sic ergo habemus, quibus artibus D. Ignatius Societatem ſuam duraturam & incrementa ſumturam exiſtimarit, ſi nempe Socii ſui ab omni ſuperbia, ambitione, faſtu & moribus imperioſis vehementer abhorreant; ſi omnibus cedant, & infimum ſemper locum in conſeſſibus eligant; ſi nihil ſibi cum Principum Aulis negotii eſſe velint, neque conditionem aut locum apud Principes quærentibus interpretes ſe aut precatores præbeant; ſi Avaritiæ etiam ſuſpiciones fugiant, & voluntariam paupertatem conſtantiſſimè colant; ſi de craſtino non nimis laborent, neque fiduciam in commeatus aut viatici abundantia collocent, multò minùs autem ſpecie pietatis quæſtum faciant ac diteſcant.

Neminem proinde intelligentem dubitaturum arbitror, ſi nunc S. Ignatius in terris exiſteret, quin magnoperè ei probaturus ſim meam de conſervanda & amplificanda ipſius Societate ſententiam, nihil aliud, quàm omnem à Societate Avaritiæ & Ambitionis quà culpam, quà ſuſpicionem excludendam proculque habendam eſſe cenſentis. *Omnium* quippe, *qui ad Rempub. accedunt rationes non veritate ſolùm, ſed etiam famâ niti cenſebat Ignatius*, velut idem Maffeius auctor eſt. Apoſtoli enim Pauli monitum eſt, ut *Provideamus bona non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus*, *utque ab omni mala ſpecie nos abſtineamus*: hoc eſt, ut non eſſe tantùm, ſed etiam videri boni velimus, & ne cui de nobis ſuſpicioni locus ſit, accuratè caveamus. Nempe *unaquæque arbor de fructu ſuo cognoſcitur*, & tanti quique, quod dicitur, facere homines ſolent, quanti eum, qui dicit, æſtimant. Itaque nemini magis, quanti ab aliis fiat, curandum eſt, quàm qui aliorum utilitati conſulere cupit. Talis enim effugere non poteſt, quin quantum de exiſtimatione ſua,

tantùm de aliorum ſalute deperdat. In quam ſententiam D. Auguſtinus ſcribit: *Non ſunt audiendi viri ſancti, quando reprehenſâ in aliquo negligentiâ ſuâ (per quam fit, ut in malam veniant ſuſpicionem, unde ſuam vitam longè abeſſe ſciunt) dicunt, ſibi coram Deo ſufficere conſcientiam: exiſtimationem hominum non ſolùm imprudenter, verùm etiam crudeliter contemnentes, cùm occidant animas aliorum, ſive blaſphemantium viam Dei, ſive etiam cum excuſatione imitantium non quod vident, ſed quod putant. Proinde quiſquis à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit: quiſquis autem etiam famam, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra.*

Et Avaritiæ quidem excludendæ modus tribus mihi videtur partibus contineri. Primum, ſi Domus probationis omnes tollantur, tanquam contra D. Ignatii mentem præterque Societatis leges inſtitutæ, ac Novitii eodem prorſus modo educentur, quo apud Religioſas familias cæteras ſolent, quemque ipſi Jeſuitæ à D. Ignatio traditum benè diu ſervaverant. Ut enim libri ſui capite quinto Mariana demonſtrat, *contra mentem D. Ignatii & contra ſtatuta Ordinis introducta ſunt Domus probationis, ubi Novitii exquiſitis epulis ac fructibus paſcuntur, variiſque deliciis & plurimis commoditatibus adſueſiunt: eoque fit ut animi magna partis Jeſuitarum ſint amantes deliciarum & intolerantes laborum ac moleſtiarum, adeoque pedibus iter facere & frigus æſtumque tolerare nolint.* Hunc porrò graviſſimorum damnorum cùm temporalium, tum ſpiritualium, Societati fontem & cauſam eſſe idem Mariana diſputat. Quod enim ad temporalia attinet, primùm nimio numero Laici ſeu Coadjutores temporales admittuntur: qua de re cap. 7. & 8. Marianæ verba ſunt. *Societatem perdit nimia Laicorum multitudo, cùm quaſi dimidia Societatis pars ſint Laici, quoniam noſtri volunt Novitios & ſtudentes in nimio otio educare, neque ulli labori admovere, & quoniam dedignantur ab aliis Monachorum Ordinibus quicquam diſcere. Ordinariè autem*

ſeu

ſeu plerumque Laici noſtri ſunt parum rationis capaces, ingeniis aſperis, velut ex officina aut ab aratro profecti, laboris etiam fugitantiores, ita ut unus novitius tantum operis faciat, quantum duo aut tres Laici, cùm tamen duo Laici tantum conſumant, quantum tres Sacerdotes, quippe qui multum comedant, multum bibant, multum rumpant aut frangant, in faciendis denique impenſis animoſi ſint non aliter quàm ſi Comitum eſſent filii. Deinde res hæc grandi ære alieno Societatem obruit, quod cap. 5. Mariana queritur, qui etiam cap. 8. ita damnum hoc exſequitur: *Societas ingenti ære alieno eſt obruta, ita ut in ſola provincia Toletana pluſquam 250. millia ducatorum debeamus: nec enim facimus, quod aliis ſuademus & præcipimus, ut metiamur reditus noſtros, nec plus expendamus quàm poſſidemus. Quando adhuc valde exigua erant facultates noſtræ, nihil alieni æris habebamus: nunc autem ditiores facti debitis penitus obruimur.* Præterea iſta Novitiorum educandi ratio eos reddit adminiſtrandæ rei familiaris imperitiſſimos, velut ex his Marianæ verbis cap. 5. intelligi poteſt: *Noſtri nunquam didicerunt eſſe homines, ac propterea non aliter, quàm beſtiæ, ab aliis curari neceſſe habent. Quippe qui in Novitiatu ſuo ad nullam rei familiaris partem adhibeantur, itaque habeantur concluſi, ut neque eos videant, qui ſunt ejuſdem Religionis, neque ab illis videantur.* Tandem ex eadem cauſa multi Sociorum valetudinis jacturam faciunt, aut etiam prææmaturè vitâ carent, quoniam ductâ in Novitiatu conſuetudine, *diu multumque comedunt, neque tamen quicquam operis faciunt, contra mentem & praxim D. Ignatii*, ut cap. 5. Mariana queritur, cujus ibidem hæc quoque verba ſunt: *Noſtri non ægrotant, neque moriuntur quia nimium laboraverint, ſed quia intemperantiùs cibis ſe repleverint ac delicatè nimis vixerint.* De ſpiritualibus verò damnis indidem oriri ſolitis ex his Marianæ verbis, quæ eodem capite quinto leguntur, judicium fieri poteſt. *Noſtri Novitiis educandis minimè ſatisfaciunt ſtatutis Societatis, quæ jubent Novitios probari peregrinationibus, hoſpitalium viſitationibus & mini-*

niſte-

niſteriis ſervilibus. Nam talia aut omnino prætermittuntur, aut defunctoriè tantùm ac dicis cauſâ, ſeu pro forma ab eis præſtantur. Itaque humilitatem, caritatem, patientiam aliaſque virtutes potiùs ſpeculari ſeu meditari, quàm opere ipſo exercere diſcunt.

Alterum excludendæ Avaritiæ caput eſt, ut qui Jeſuitarum profeſſi ſunt, in domibus Profeſſis, non in Gymnaſiis aut Scholarum Collegiis vivant, neque eorum reditus conſumant, ſed paupertatem, quam voverunt, bonâ fide colant, & ex ſtipe oſtiatim corrogata victitent. Quod contra nunc fieri in Epilogo Mariana ſignificat: *Major pars Jeſuitarum, qui quatuor vota profeſſi ſunt, non ſervant paupertatis votum, cùm vivant in Collegiis eorumque reditus conſumant.* Iſti enimverò ſic ſe à Seneca compellari rectè ſtatuerint: *Eſt intolerabilis res poſcere nummos & contemnere. Indixiſti pecuniæ odium. Hoc profeſſus es. Hanc perſonam induiſti: Agenda eſt. Iniquiſſimum eſt te pecuniam ſub gloria egeſtatis acquirere.*

Poſtrema Avaritiæ pellendæ ratio eſt, ut Collegia certis & ſtatis vectigalibus contenta ſint, & eleemoſynas nec petere à quoquam, nec accipere audeant, ita ut ſi verbi gratiâ civitas quæpiam quinquaginta Jeſuitarum operam habeat neceſſariam, in ſingula capita octoginta floreni vel aurei ſtati ac perpetui reditus ſtatuantur, in Bibliothecam trecenti, totidem in ſacram ſupellectilem, certa item ſumma in Valetudinarium, in ſarta tecta ædium, quæque alia res poſcet, ut omninò ſibi ac neceſſitatibus ſuis abundè proviſum, nec de ulla re ad victum, cultum & tectum, tum etiam ad operam docendæ juventuti & ſaluti animarum navandam neceſſariâ ſibi laborandum fore intelligant. Si quorum Collegiorum majora ſint vectigalia, ea ſive ad alendos pueros literarum ſtudioſos, quibus neceſſaria non ſuppetunt, ſive ad Scholas in aliis civitatibus inſtituendas Epiſcoporum (non autem P. Generalis Præpoſiti) authoritate converti poſſunt.

Hoc modo ſi à Societate exſulet Avaritia, ut ſcilicet neceſſariis ad vitam & ad operam Dei gloriæ anima-

rum

ſumque ſaluti navandam contenti ſint, primùm omnium malo illo vacabunt, quod opibus & divitiis, hoc eſt, rerum ſupervacuarum copiæ perpetuò ferè annexum invenitur, *In ſatietate* puta, ſive plura poſſidendi deſiderio, *nunquam improba ſpei* (ait Seneca) *quod datur, ſatis eſt. Eo majora cupimus quo majora venerunt, multoque concitatior eſt avaritia in magnarum opum congeſtu collocata, ut flamma infinitò acrior vis eſt, quo ex majore incendio emicuit. Æquè ambitio non patitur quemquam in ea menſura honorum conſiſtere, qua quondam ejus fuit impudens votum. Cui aſſecuto ſatis fuit, quod optanti nimium videbatur? Tu iſta credis excelſa, quia longè ab illis jaces: ei verò, qui ad illa pervenit, humilia ſunt. Mentior niſi adhuc quærit adſcendere. Iſtud quod tu ſummum putas, gradus eſt.* Propter hoc periculum, ſupervacuarum opum deſiderium recidere ſic à Spiritu Sancto monemur, Proverb. 23. *Noli laborare ut diteris; ſed prudentiæ tuæ* (id eſt, in acquirendo induſtriæ) *pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes, quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cœlum.* Id eſt, quia oculi tui ſive cupiditates tuæ ad altiſſima quæque ferentur, nec unquam quantiſcumque opibus ſatiari poterunt. *Infernus enim & perditio nunquam implentur, ſimiliter & oculi hominum inſatiabiles.* Proverb. 27.

Deinde plus multo temporis Jeſuitæ habebunt, quod literarum ſtudio, & ſacris meditationibus impendant, cùm cauſa nulla ſit futura ut ad captandam Magnatum, divitum, orborum, præcipueque opulentarum viduarum gratiam, & ad ineſcandos inque gregem ſuum pelliciendos peculioſos aut formoſos adoleſcentes omnem cogitationem, ſtudium & laborem ſuum conferant, in eoque dies & noctes occupentur.

III. Multò plus in literis quà ſacris, quà profanis proficient, cùm tempus omne ſtudendo ac meditando conſument, eoque pacto longè pluribus in omni diſciplinarum genere eximiis viris Societas eorum illuſtrabitur, & multò majores Eccleſia utilitates ex ea percipiet.

IV.

IV. Non magnoperè ſatagent, ut Principum fiant Confeſſarii, cùm ea in re nec ipſis, nec Societati quicquam ſeri aut meti intelligent; quippe qui jam habituri ſint omnia quæ vitæ uſus poſcit, & quicquam præterea cùm petere, tum accipere vetentur.

V. Neminem Principum aut Magnatum nec privatim nec publicè adulabuntur ad gratiam eorum colligendam, cùm inde boni nihil ſcilicet exſpectent. Ita nec aliis exemplo erunt ad gratiam Principum fœdis aſſentationibus colligendam.

VI. De fama & exiſtimatione aliarum Religioſarum Familiarum minimè detrahent, ſed omnes potiùs commendabunt, & honore ac reverentiâ proſequendas curabunt, idemque eis officii genus ab illis viciſſim præſtabitur. Neutris enim cauſa erit, cur alios velut quæſtui ſuo obſtantes impeditum eant.

VII. Alios inſignes in literis viros nequaquam exiſtimatione ſuâ exuere volent, nec à docendi provincia ſubmovebunt, quippe quos benè audire numeroque diſcipulorum ſine ullo Societatis damno florere poſſe intelligent.

VIII. Nullis utentur inimicis, nec alios homines aut doctos aut Religioſos experientur infeſtos, ſublatâ videlicet æmulationis & invidiæ materiâ, mutuæque detractionis vel obtrectationis occaſione.

IX. Multò meliores inque Philoſophicis ac Theologicis ſtudiis præſtantiores facient diſcipulos, quippe qui ſive apud ipſos, ſive apud alios Magiſtros ſolidiora in humanioribus literis fundamenta jecerint. Nunc enim, ut Mariana ſcribit cap. ſexto, *Ii literas in Societate docent, qui eas neque didicerunt unquam, neque diſcere volunt*, cùm eas contemni ac literatos jacere, nulloque ferè numero haberi in Societate videant: unde porrò idem fieri queritur, *ut perpaucos Societas bonos Philoſophos ac Theologos habeat, nullos excellentes Concionatores, nullos Eccleſiaſticarum rerum, nullos humaniorum literarum peritos*, ut ejuſdem cap. 14. videre eſt. Itaque apud Tranſalpinos eum, qui benè ſit in Græcis ac Latinis ſcriptoribus verſatus, pro Hæretico

tico habere contingit, quod ſatis exploratum ſit, Jeſuitarum auditores in Hellade ac Latio hoſpites eſſe, nec ferè niſi *Pontanos*, *Raderos*, *Bidermannos*, *Famianos*, *Gallutios*, *Maffeios*, alioſque ſemidoctos & ſemibarbaros nugarum ſcriptores cognitos habere.

X. Nihil villarum, fundorum aut ruſticorum prædiorum habere volent, aut poterunt, ademtâ eis omni de rebus ad vitæ uſus neceſſariis cogitandi neceſſitate.

XI. Aberunt à faſtus ac ſuperbiæ periculo, ut rectiùs ſe colligere & humilitatem religioſamque modeſtiam, quam profitentur, opere ipſo præſtare poſſint. Nunc enim, ut Mariana cap. nono experientiâ compertum ſcribit, *prædia ruſtica cauſa ſunt, cur Jeſuitis animus accedat parum humilis, & parum ſpiritualis.*

XII. Nimio Laïcorum numero non gravabuntur, quoniam opera eorum ad prædia ruſtica non requiritur, in Collegiis autem domeſtici miniſterii partes Novitiis, iiſque qui literis operantur, mandari poterunt: quod ex multiplici Societatis uſu futurum Mariana cap. 5. & 7. demonſtrat.

XIII. Vix ullam jure cum aliis experiundi ſeu litigandi occaſionem habebunt, neque cauſis eorum tribunalia perſtrepent, quoniam ſcilicet neque hæreditates ullas captabunt aut perſequentur, neque prædiis abdicatis ulla de re cum vicinis ambigent, quemadmodum nunc quotidie, Romæ præſertim, eis uſuvenit; ubi hoc etiam ab Illuſtriſſimo Cardinali *Marcello Creſcentio*, cùm Cameræ Auditorem ageret, aliiſque juri reddendo præfectis obſervatum eſt, etſi perſæpe cauſâ cadant Jeſuitæ, nunquam tamen eos animum inducere, ut verè victos ſe agnoſcant, ſuamque cauſam minùs juſtam fateantur, quin invidioſiſſimè de Judicibus querantur, velut in alteram partem æquo inclinatioribus, ſibique ſub eis parem dimicationem fuiſſe negent.

XIV. In ſuo poſthac ære eſſe poterunt, nec alienos poſcere nummos neceſſe habebunt, quoniam nec prædia

dia ruſtica, nec tantum otioſorum hominum, præcipueque Laicorum alent. Ut enim cap. 5. 7. & 8. Mariana monet, Societas ingenti ære alieno nunc eſt obruta, ita ut *in ſola provincia Toletana pluſquam ducenta quinquaginta ducatorum millia debeat:* cujus rei præcipuas eſſe cauſas ait, *quòd Novitii & Studentes in nimio otio ac deliciis educentur, neque ulli labori admoveantur. Hinc enim fieri, ut animi magna partis Jeſuitarum ſint amantes deliciarum, & laborum ac moleſtiarum intolerantes, adeoque pedibus iter facere & frigus æſtumque tolerare nolint: ut etiam dimidia quaſi Jeſuitarum pars ſint Laïci, homines plerumque rationis parum capaces, velut ab officina aut aratro profecti, qui honorem parvi faciant & labores refugiant, multum tamen interea comedant, multum bibant, multum corrumpant, in faciendis verò impenſis animoſi ſint non aliter ac ſi Comitum eſſent filii:* Eo accedere, quòd litium quoque impenſæ vehementer Societatis facultates imminuant; *quot annis* quippe *in lites & vecturas librorum ac literarum pluſquam quinquaginta ducatorum millia in Societate ſumtus fieri.*

XV. Curâ Collegiorum, in quibus convictores pueri aluntur, poſthac ſe abdicabunt, & oneri iſti omnium ingratiſſimo, nec minimum lubrico & ſuſpicioſo, hominibus quidem certè tranquillitatem & quietem animi conſectantibus vehementer adverſo, ſeculares potiùs Sacerdotes, aut quemvis alium ſuccedere patientur. Siquidem cauſa erit ademta, cur aliquantulum lucelli ex convictoribus facere, eorumque impenſis nonnullas Societatis ſuæ tolerare cupiant.

XVI. Magno vereque improbo levabuntur labore alienos libros compilandi, ut ingentia ac Giganteæ molis volumina ſubinde extrudant, eoque pacto plauſum popularem & ſingularis cujuſdam præ cæterarum Religioſarum ſodalitatum hominibus ingenii, ſapientiæ & eruditionis opinionem ſibi conficiant. Cùm enim nihil eis ad vitam neceſſarium ſit defuturum, nihil etiam præterea emolumenti acceſſurum, quis eos gratis nulloque tanti laboris pretio tam ſatageos vereque ærumnoſos futuros credat?

XVII.

XVII. Non habebunt, cur cæterorum Religioſorum ſimiles videri, Deoque preces, laudes & hymnos in Choro decantare tantoperè aſpernentur. Plurimum enim temporis Avaritia iis, quos dixi, modis coërcita lucrifacient, quippe ubi nec de colligenda Principum gratia erunt ſolliciti, nec in occaſiones captandarum hæreditatum intenti, nec litium moleſtiis diſtricti, nec convictorum rationibus ſubducendis & conſolidandis occupati, nec villaticarum rerum adminiſtratione impediti. An ergo erit, ut quod temporis ſuperfluet, alibi quàm in Choro conſumtum Deique laudibus tributum malint?

XVIII. Hoc conſequentur, ut & Homines & Viri exiſtimentur, qui ipſi corpus ſuum procurare, & labores ferre, pedibus iter facere, & frigus æſtumque tolerare, deliciis verò vitæque commoditatibus æquo animo carere poſſint: quod contra nunc fieri Mariana cap. 5. conqueritur, ob pravam & menti S. Ignatii ac Societatis legibus adverſam Novitiorum educandi rationem: cui acceptum refert, quòd *Jeſuitæ nunquam diſcant eſſe homines, ac propterea non aliter, quàm beſtiæ, ab aliis curari neceſſe habeant.*

XIX. Morbis ex otio, deliciis ac vitâ deſide oriri ſolitis minùs infeſtabuntur, ac diutiùs vitales erunt. Ut enim eodem capite quinto Mariana affirmat, *multi Jeſuitarum diu multumque comedunt, nec tamen quicquam operis faciunt, nec ulli eorum ægrotant aut moriuntur, quia nimium laboraverint, ſed quia ſe cibis intemperantiùs repleverint, aut delicatè nimis & in otio vixerint.*

XX. Dabunt voci ſuæ vocem virtutis multoque erunt ἀξιοπιστότεροι ac fide digniores, cùm à vitiis, præcipueque ab avaritia & ab hæreſi revocare homines, eiſque liberalitatem, juſtitiam, paupertatis ſtudium & fidei catholicæ veritatem perſuadere conabuntur. Paulus quidem Apoſtolus quâ potiſſimum arte gentiles ad amplectendam Chriſti doctrinam impellere ſoleret, hoc modo explicat, 1. Theſ. 2. & 2. Theſ. 3. & 1. Corint. 9. *Scitis introitum noſtrum ad vos, quia non inanis fuit, ſed an-*

antè paſſi & contumeliis affecti fiduciam habuimus in Deo noſtro loqui ad vos Evangelium Dei. Non quaſi hominibus placentes loquimur, ſed Deo, qui probat corda noſtra. Neque enim aliquando fuimus in ſermone adulationis, ſicut ſcitis: neque in occaſione avaritiæ, Deus teſtis eſt: nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis. Cùm poſſemus vobis oneri eſſe, ut Chriſti Apoſtoli, (Id eſt, cùm poſſem ſtipendium à vobis exigere, ad me ipſum eoſque qui mihi miniſtrant alendos, quod Petrus, Jacobus, & cæteri Apoſtoli faciunt) *tamen non uſi ſumus hac poteſtate, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione nocte & die operantes, ne quem veſtrûm gravaremus, prædicavimus in vobis Evangelium Dei. Non quaſi non habuerimus poteſtatem* alimenta à vobis exigendi, *ſed ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti, & ut nosmetipſos formam demus vobis ad imitandum nos.* Hæc eadem ſi de ſe Jeſuitæ verè profiteri poterunt, pro exploratiſſimo haberi debet, nullo genere minorem ab eis, quàm ab ipſo Paulo, Dei gloriæ ſalutique animarum operam navatum iri. *Sermo* quippe *& prædicatio Pauli non fuit in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis*, 1. Cor. 2. Reliqui etiam Apoſtoli *virtute magnâ teſtimonium reddebant Chriſto, & gratia magna erat in illis*, quia ex tanto auro & argento ad pedes eorum à fidelibus depoſito eorumque ditioni ac nutui permiſſo, *nemo eorum aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed inde dividebant ſingulis prout cuique opus erat.* Act. 4. Quis tandem Principum eſt, quantumcumque Jeſuitas amet, cui non riſum erumpere neceſſe ſit, ſi hodie Jeſuitas Apoſtoli verbis de ſe profitentes audiat? *Non quaſi hominibus placentes loquimur, nec fuimus aliquando in ſermone adulationis, ſicut ſcitis: neque in occaſione avaritiæ, Deus eſt teſtis.* Ut enim de avaritia dicere prætermittam, cujus occaſionem nullam nec minimam eis effluere Deus teſtis eſt, & mundus novit univerſus: adulationum nemo magis, quàm ipſi Principes eis eſt conſcius. Nec enim in privatis modò ſermonibus curæ habent exquiſitiſſimo

mo aſſentationis genere Principes demereri, ſed in ipſis quoque ſacris concionibus & ſcenicis actionibus in laudes præſentium effundi non dubitant, & quoniam voci ſuæ diffidunt, nec linguas ſuas adulatoris partes ſatis peragere credunt, in partem vocantur parietes, columnæ & periſtylia, & elogiorum laudationumque nulla fronte in Principes congeſtarum implentur. Atque hoc in Societate eſt epidemium, ſolenne ac pervulgatum, nec ullus terrarum locus eſt, ubi domicilium habent Jeſuitæ, quin fœdiſſimarum id genus adulationum anniverſaria ſpecimina videat. Itaque cùm Jeſuitarum, tum Principum noſtræ ætatis exemplo fides ſit, minimè vana eſſe, quæ à Seneca ſcripta legimus. *Illud præcipuè impedit, quod citò nobis placemus. Si invenimus qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui ſanctos, agnoſcimus. Nec ſumus modica laudatione contenti. Quicquid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tanquam debitum pendimus. Optimos non eſſe, ſapientiſſimos affirmantibus aſſentimur, cùm ſciamus illos ſæpè mentiri. Apertis & propitiis auribus adulatio recipitur, & in præcordia ima deſcendit, eo ipſo gratioſa, quo lædit. Non eſt, quod nos magis alienâ judices adulatione perire, quàm noſtrâ. Quis ſibi verum dicere auſus eſt? Quis non inter laudantium blandientiumque poſitus greges, plurimum tamen ſibi ipſe aſſentatus eſt? Adulatoribus ergo latus ne præbeas. Artifices ſunt ad captandos ſuperiores. Par illis, etiam ſi benè caveris, non eris. Habent hoc in ſe naturale blanditiæ: etiam cùm rejiciuntur placent: ſæpe excluſæ, noviſſimè recipiuntur. Hoc enim ipſum imputant, quòd repelluntur, & ſubigi ne contumelia quidem poſſunt. Alius adulatione clam utetur parcè: alius ex aperto palàm, ruſticitate ſimulatâ, quaſi ſimplicitas illa, non ars ſit. Plancus artifex maximus ajebat, non eſſe occultè, non ex diſſimulato blandiendum. Plurimum adulator cùm deprehenſus eſt, proficit: plus etiamnum ſi objurgatus eſt, ſi erubuit. Adulationi opponimus, non claudimus oſtium, & quidem ſic, quemadmodum opponi amicæ ſolet: quæ ſi impulit, grata eſt: gratior, ſi effregit. Quo apertior eſt adulatio, quo improbior, quo magis frontem*

tem perfricuit, hoc citiùs expugnat. Eò enim jam dementia venimus, ut qui parcè adulatur, pro maligno ſit. Jam ſi quis certò ſcire velit, gloriamne ab hominibus Jeſuitæ quærant, experimento capto id ei diſcere licebit. Accedat ad eos, narretque auditum ſibi virum quendam doctum, qui præ ſe ferre non dubitet, non omnes omnium Jeſuitarum actiones ſibi placere, neque rectè atque ordine ab illis fieri, quod bonorum auctorum libris ſuis auditoribus interdicant, & linguam Latinam diſcere aventibus ſuos *Gallutios*, *Stradas*, *Maffeios*, *Pontanos*, ejuſdemque farinæ alios, nihilo quovis nummo novo meliores obtrudant. Statim, ſat ſcio, velut gravi acceptâ injuriâ totis irarum habenis in illum, quiſquis erit, debacchabuntur, & *aſinum, ſtipitem, illiteratum, Societatis hoſtem, meritoque de hæreſi ſuſpectum* dicent. Adeò illis gloria ſua & popularis de ſe exiſtimatio cordi eſt, ut præ illa nihil jam modeſtiæ, nihil humilitatis, nihil patientiæ, nihil denique præclari illius præcepti ac promiſſi ſui meminiſſe poſſint, quo ſeſe cùm in Societatem Jeſu admitti peterent, obligarunt. Chriſti ſcilicet verbum eſt. Pſalm. 68. *Improperium exſpectavit cor meum & miſeriam;* de quo & Propheta Tren. 3. *Saturabitur opprobriis.* Hic Socios & diſcipulos ſuos in prima admiſſione hoc præcepto imbuit: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde*, hoc eſt imitamini quod in me videtis, eſurite opprobria, exſpectate improperia, utque ab omnibus contemnamini, irrideamini, proque fatuis, inſipientibus & indoctis habeamini, in votis habere. *Hoc jugum* eſt *meum*, quod à vobis cervicibus veſtris tolli, *hoc onus*, quod humeris impoſitum portari, hæc denique varia ſeu verſicoloria veſtis & *Livrea* mea, ex qua familiæ meæ domeſticos cognoſci, & ab iis, qui de Mundi cohorte ſunt, internoſci volo. Itaque S. Ignatius in Examine generali eorum, qui Jeſuitæ fieri cupiunt, cap. 4. eos, qui examinantur docet, *Diligenter animadvertere oportere, magnificando ſummique momenti id eſſe ducendo in conſpectu creatoris noſtri, quantopere juvet ad vitæ ſpiritualis profectum, non ex parte tantum, ſed mo-*

omninò abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat, & amplectitur, & admittere ac totis viribus concupiſcere, quicquid Chriſtus amavit & amplexus eſt. Ut enim mundani homines diligunt & quærunt honores, famam, magni nominis exiſtimationem in terra, ſicut mundus eos edocet: ſic qui ſerio Chriſtum amant, ardenter exoptant iis contraria, indui nimirum eadem veſte & inſignibus Domini ſui pro ipſius amore; adeò ut ſi ſine offenſione ulla Dei & abſque proximi peccato foret, vellent contumelias, falſa teſtimonia & injurias pati, ac ſtulti haberi (nullâ tamen ad id per eos datâ occaſione) eo quòd exoptant aſſimilari & imitari aliquo modo Chriſtum, ejuſque veſtibus & inſignibus indui, quandoquidem ille ipſe propter majorem profectum noſtrum ſpiritualem induit, nobiſque exemplum dedit, ut in omnibus eum imitari & ſequi velimus. Examinandus proinde interrogetur, an decreverit paratuſque ſit injurias, illuſiones, & opprobria in Chriſti Livrea ſive *inſignibus incluſa, quæ ei inferentur per quemvis viventium, admittere & patienter ferre, nullique malum pro malo, ſed bonum pro malo reddere.* Hoc ipſum in libro, qui *Regulas Societatis Jeſu* complectitur, capite undecimo *Summarii Conſtitutionum*, ab omnibus Jeſuitis obſervandum præcipitur: & *Alfonſus Rodriguez* parte ſecundâ de perfectionis & virtutis Chriſtianæ exercitio, eos qui hanc regulam non examuſſim obſervant, negat eſſe verè Religioſos, neque Jeſuitarum præter nomen quicquam habere. Quotusquiſque verò Jeſuita hanc inſignem familiæ Jeſu veſtem non projicit, omneque contemtus genus non toto pectore averſatur? Scilicet omni vi perſuaſum omnibus volunt, Jeſuitas omnes eſſe ſanctos, eſſe inculpabiles, eſſe literarum, omniſque doctrinæ ac ſapientiæ principes: qui verò aut Jeſuitæ non ſint, aut in ſcholis eorum docti non fuerint, eſſe vilia ac plebeia capita, trivolos minimæque rei homunciones. His vocibus aures Jeſuiticorum diſcipulorum quotidie perſonant, eoque fit, ut illi vel maximi nominis in literis viros prorſus ignorent, ac neque de nomine noverint, quamvis eos ipſe Pontifex, Imperator, Reges ac Principes doctrinæ vir-

virtutiſque laudibus ad cœlum uſque extollere ſoleant. Quia ſcilicet mundum amant Jeſuitæ, eaque quæ in mundo ſunt, præcipueque quia opes ab hominibus in Collegia ſua certatim congeri exoptant, ſua plurimùm intereſſe arbitrantur, ita perſuaſum eſſe hominibus, nemini pietatem, virtutes aut literas poſſe contingere, niſi Jeſuitis utatur Magiſtris. Itaque ſi quos per vias Jeſuitas incedentes videas, *modeſtiam vultus ac maturitatem inceſſus* nequaquam requiras, atque adeò ex ſubducto illo ſupercilio, ex vultu multa ac præclara minante, ex ſumma denique eorum accuratione, ut ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrent; Socratem tibi, vel dicam Divorum aliquem, Hieronymum puta; Auguſtinum vel Ambroſium videre videaris. At eoſdem ſi vel diſcipuli, vel quivis alius paulò familiarior domi conveniat, ac vel ſolœciſmi aliquid magnum ac ſpectatum virum in aliquo Jeſuitarum notaſſe renunciet, ibi eos nihil quovis foſſore aut caprimulgo intereſſe, omnique maledictorum genere in eum invehi admireris; prorſus ut quicquam erroris in ullo Jeſuita reprehendere, id ſit grande nefas admittere, ac paulò minùs quàm divinam Majeſtatem minuere. Hic enimverò aures obſurdeſcunt ad monitum vel præceptum illud, quod in ſummario Conſtitutionum 29. loco ejus inſtillatur, *ut veram humilitatem in maturitate motuum omnium ſine ullo impatientiæ aut ſuperbiæ ſigno exhibeant.* Verè igitur qui tantâ laborant impatientiâ, nihilo tamen minùs de familia Jeſu videri poſtulant, *ſimiles ſunt ſepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus ſpecioſa; intus verò plena ſunt oſſibus mortuorum & omni ſpurcitiâ. Sic & illi à foris quidem parent hominibus*, animo maximè compoſiti, mites & humiles corde, *intus autem ſunt pleni hypocriſi*, impatientiâ & regio prorſus ſpiritu, ut ſe iis quoque quos graviſſimè priores læſerunt, inviolatos eſſe debere judicent, ſibique licentiam dari velint in alterum, in ſe nolint alteri. Adeò *radix omnium malorum* etiam *κενοδοξίας* gloriolæque inanis, *eſt cupiditas. Nam qui volunt divites fieri*, & ſupervacua, ſive ſuo proprio, ſive com-

communi nomine poſſidere, *incidunt in tentationem & laqueum Diaboli & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum*, ut Apoſtolus docet, 1. Tim. 6. Qui ergo Principum ex animo Jeſuitis factum volunt, ſuâ pietate dignum fecerint, ſi ſummâ nitantur ope, ut iſtam tantorum malorum radicem præcidant, & ſupervacuorum cupiditate Jeſuitas liberent, auctoritate ſuâ interpoſitâ facientes, ut habeant illi quæcumque eis ad vitam & ad operam Eccleſiæ navandam ſunt neceſſaria, neque quicquam præterea eleemoſynarum ſuis Collegiis neque petere, neque accipere eis fas ſit. Ita non erit eis periculum: ne incidant in tentationem & laqueum diaboli, neu deſideria eos ſua multa & nociva mergant in interitum.

Reliquum eſt, ut de Ambitione ſimiliter videamus, quo ea modo à Societate excludi proculque haberi poſſit. Ambitio verò vel Præpoſiti generalis eſt, vel Sociorum, exemplo Præpoſiti ſui peccantium. Illa eſt latiſſimè imperandi cupiditas, ut ſcilicet omnes Societatis homines de ſe pendentes nutumque ſuum obſervantes videat, extra Societatem verò optimum & maximum quemque ſibi obnoxium ac propè devotum habeat. *In multitudine* ſcilicet *populi* ſubjecti eſt *dignitas Regis, & in paucitate plebis ignominia Principis*, ut Proverb. 14. affirmat Salomo. Alios etiam libentiſſimè imperia ſua excipientes, ac ſimul vel innuerit ipſe, vel increpuerit digitis, agillimè ad jubendum occurrere, & juſſa capeſſere paratos intueri, hoc enim verò eſt diviſum cum Jove imperium obtinere, ac paulò minùs eſſe, quàm præſentem Deum. Hujus porrò immenſæ & infinitæ ſuæ Ambitionis dominandique libidinis illuſtriſſimum nuper documentum dedit, cùm per Societatis ſuæ Patres ab Imperatore contendit, ut omni jure Carolinæ Academiæ Regni Bohemi in Pragenſe Jeſuitarum Collegium auctoritate regiâ tranſlato, ſuum Archiepiſcopo Cardinali ab Harrach jus eriperet, & alicui Jeſuitæ, quemcumque Patriarcha ſuus ei Collegio Rectorem præfeciſſet, omnes Regni Scholaſticos, tam diſcipulos, quàm Magiſtros, tum Bibliopolas & Libra-

rios ac Typographos, hoc eſt quaſi dimidiam regni partem ſubjiceret: etſi Cæſarem eo facto piacularem futurum, inque ſanctionem, quæ *Bulla Cœnæ Domini* dicitur, graviſſimè peccaturum minimè ignoraret, qua de re ipſius Cardinalis Archiepiſcopi libellus videri poteſt qui ad immanem illius audaciam demonſtrandam ſufficit. Socii verò, quos idem cacoëthes tenet, ſe Magnatum amicitiâ ac familiaritate florere, multumque in Aulis præcipuè Principum, gratiâ & auctoritate poſſe, magni negotia momenti ſuæ prudentiæ ac fidei à Principibus committi, nec minimum clientibus ſuis procurationes ſive officia, aut dignitates & honores ambientibus præſidium in ipſis eſſe gaudent. De quo Ambitionis genere audire eſt operæ pretium, quid ipſe P. Claudius Aquaviva in ſuo *Induſtriarum* libro *de curandis Jeſuitarum morbis* anno 1615. Romæ edito cap. 15. judicarit.

Sæcularitas (inquit) *& Aulicïſmus inſinuans in familiaritates & gratiam externorum, morbus eſt in Societate & intra & extra periculoſus, & iſtis qui eum patiuntur, & nobis ferè neſcientibus paulatim ſubintrat, ſpecie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad divinum obſequium hujuſmodi homines Societati, juvandi proximos &c. Sed revera quærimus interdum Nos ipſos, & paulatim ad ſæcularia deflectimus.*

Similiter *Inſtructionis pro Superioribus*, libri eodem tempore locoque editi cap. 1. ſic eundem morbum deſcribit:

Eſt & alia malorum radix longè periculoſiſſima, eoque periculoſior, quò minùs vulgo noxia cenſeri ſolet, rerum ſcilicet externarum occupatio, in quam Superiores ferri UT PLURIMUM, *ac variis nominibus ſupra modum effundi ſolent. Sunt enim qui naturæ quadam propenſione ad diſtractiones proni, non ſolùm oblatas occaſiones cupide arripiunt, ut operam ſuam impendant, ſed eas ipſimet ultrò quærunt, & naſci quodammodo ac ſuccreſcere faciunt. Alii per ſpeciem proximos lucrifaciendi, multis ſeſe viſitationibus* (ſeu Principum, Magnatum & divitum congreſſibus)

greſſibus) *implicant, iiſque non modò non neceſſariis, ſed parum etiam utilibus, atque in his ita verſantur, ut à ſæcularium moribus parum abſcedant.*

Quanti porrò quævis Ambitio ſit periculi, quàmque præſens Societati exitium portendat, in *Conſtitutionum Societatis* libro parte decimâ hoc modo ſignificatur.

Erit ſummi momenti, ut perpetuò felix Societatis ſtatus conſervetur, diligentiſſimè ambitionem, malorum omnium in quavis Repub. vel Congregatione matrem, ſubmovere.

Et in libro *Inſtructionum ad Superiores Societatis.* Inſtruct. 14. cap. 7.

Præcidantur initio iſtæ familiaritates cum Principibus, antequam adoleſcant & radices agant, quæ Societati noſtræ, niſi fortiter obſiſtamus, graviter minitantur, præſertim cùm Superiores conivent.

Et in eo, qui *Regulas Societatis* complectitur, regularum communium regulâ 41.

Secularia negotia, ut quæ ſunt à noſtro inſtituto aliena & vehementer à ſpiritualibus averſant, averſari convenit.

De ipſa verò Patris Generalis Ambitione Pater Mariana libri ſui de Regimine Societatis cap. 10. ex profeſſo diſputat, & à gravi querela hoc modo incipit.

Pervenimus nunc ad fontem & originem noſtrarum turbarum ac moleſtiarum, quas in Societate experimur. Singularis ferus depaſtus eſt eam. Monarchia iſta, meâ ſententiâ, non humi affligit ac proſternit, non quia ſit Monarchia, ſed quia non ſit benè temperata. Hæc enimverò bellua eſt, quæ quicquid attigit, populatur ac vaſtat. Quam niſi vinculis compeſcamus, non eſt, quòd ullam nobis quietem polliceamur, &c. Et ſi leges habemus, eaſque plures numero, quàm neceſſe ſit, Generalis tamen nihil in gubernatione leges moratur, neque in dandis officiis, neque in admittendo Socios ad profeſſionem, neque in conſtituendis Collegiis, neque innumeris in rebus aliis. Nam ſi leges ſint, ille in omnibus, aut propè in omnibus diſpenſandi ac legibus quem libeat ſolvendi auctoritate utitur. Cumque Monarcha, niſi Tyrannidem exer-

cere velit, de rebus ſingularibus ac temporariis, nihil niſi de conſilii ſententia facere debeat, commiſeratione dignum eſt, de quo paſſim querela audientur, quòd res omnes in unaquaque provincia pro eo adminiſtrentur ac Provincialis, itemque alter ac tertius ſcribunt, quos ſibi Generalis novit fidos & obnoxios, reliquorum verò nulla ducitur ratio, etſi omni ex parte multùm illis præſtent.

Et capite proximo diſtinctè mala omnia exſequitur, quæ ex Pambaſilia, ſive abſoluta nulliſque legum vinculis adſtricta Generalis eique ſimilium Provincialium Præpoſitorum imperii formâ naſcuntur: quorum præcipua ſunt, quòd minùs juſtitiæ ſit in præmiis ac pœnis pro cujuſque merito tribuendis, quàm in quavis latronum ac ſicariorum ſocietate: quòd excellens virtus aut doctrina ad honores ac munera impedimento ſit, ac vel odium, vel contemptum inveniat; quòd atrocia eorum, qui præſunt, ſeu Superiorum delicta impunita maneant, non parum ſæpe etiam iis ad majores dignitates ſuffragentur: quòd vectigalia Societatis ex piorum hominum eleemoſynis conflata Superiorum ſive temeritate & imperitiâ, ſive infidelitate ac fraude dilapidentur, corrumpantur, aut alienentur: quòd præclariſſima ingenia, quæ alioqui utiliſſimam Reipub. operam navare potuiſſent, in Societatem recepta ſine ullo ferè operæ pretio in ea deſideant, nec ſolùm in quovis diſciplinarum genere parùm proficiant, ſed etiam in virtutis amore relangueſcant: quòd quicumque ſaluti & incolumitati ſuæ conſultum volunt, aut ad procurationes & officia adſpirant, Superiorum gratiam vel aſſentationibus, vel deferendis Sociorum nominibus colligere neceſſe habeant; quòd denique multi innocentes Dei famuli injuſtè affligantur, prorſusque etiam in Societate interficiantur: cujus rei cùm ingens ſit atrocitas; quæ non temerè fidem inventura videatur; cumque Hetruſcus interpres vitioſum nactus codicem minùs rectè (item ut in multis aliis) Marianæ verba converterit; totum illum locum capitis XIV. ex Hiſpanico exemplari recitari placet.

Es coſa miſerable, que por nueſtros peccados muchas ve-

ces

ces ſe hace el contrario de toto eſto: que los buenos ò ſin cauſa, ò por coſas ligeras ſon affligidos, y aun Muertos *por penſar, que no hablaran, ni reſiſtitan: de que ſe podrian poner la ſtimoſos exemplos: y los ruines ſon ſobre livados, porque les tienen miedo, que es eſtat el governo mal trazado y ſin niervos. Punto que ſolo baſta, para que Dios hunda la compagnia. Yo ſiempre he traydo delante de los ojos, que Dios nos affige por diſguſtos, y afrentas, y agravios, que à ſus ſiervos en la compania (aun que con buena intencion) ſe han hecho indevidamente: pues à ſu bondad pertenece boluer por los ſuos, y vengarlos de quien con qualquier color los affigiere contra razon.*

Id eſt;

Miſerrimum eſt, quòd propter peccata noſtra plerumque contra fit, ac fieri oportebat. Boni enim aut ſine ulla cauſa, aut ſaltem levi de cauſa affliguntur, atque etiam interficiuntur, quòd non videantur oblocuturi, nec reſtituri, cujus rei luctuoſa afferri poſſunt exempla. Improbi viciſſim tolerantur, eo quòd metui ſint. (*Hoc eſt*, ſe defenſuri multaque aliorum delicta propalaturi videantur.) *Hoc enim verò eſt vitioſam eſſe ac ſine nervis regiminis noſtri formam: quo quidem uno in capite ſatis cauſa eſt, cur Deus Societatem funditùs ſubmergat. Mihi ſemper ob oculos obverſatur, nos à Deo plecti propter moleſtias, injurias & vexationes, quæ ſervis ejus (bono quamvis animo) in Societate immeritò obvenerunt, eoſque ulciſcatur, qui nulla cum ratione quocumque colore eos afflixerint.*

Cùm ergo tam ingentium in Societate malorum cauſam Ambitio ſuſtineat, omnibus ſalutem & conſervationem Societatis cordi habentibus meritò gratiſſimum debet accidere, ſi quis nihil ad diligentiam faciat reliqui, ut peſtem iſtam longiſſimè à Societate ſubmoveas omnemque ei reditum in poſteritatem præcludat. Ejus autem rei facillimam idem P. Mariana rationem commonſtrat, ſi nimirum iſta Patris Generalis Monarchia Ariſtocratici imperii mixtione temperetur. Quod quidem futurum judicat, ſi quatuor leges perpetuum duraturæ in Societate figantur. Tanquam

I. Generalis Societatis Præpoſitus legibus ſit devinctus, ut & ipſe eas obſervet, nec quemquam ſine Provincialium Conventuum conſilio iis ſolvere, ſeu cum quoquam diſpenſare poſſit.

II. Conventus ſeu Congregationes Generales ſtatis temporibus habeantur, & loco omnibus nationibus commodiore.

III. In Conventibus generalibus adminiſtrationis ſuæ rationes Præpoſitus Generalis reddere, eorumque decretis parere neceſſe habeat.

IV. Conventus Provinciales, vel certe Præpoſiti provinciales unà cum optionibus ſive Aſſiſtentibus (quos provinciarum ſingularum cœtus ſuis ſuffragiis elegerit, & Pater Generalis confirmaverit) jus habeant Rectores, Procuratores, Miniſtros, alioſque officiales conſtituendi, & abigendi, Sociorum, quos velint ad profeſſionem admittendi, peccantes puniendi, in ſcholis & Eccleſiis docendi munus dandi & adimendi, quos & quò velint ablegandi, omnia denique illa faciendi, quæ certam & diſtinctam rerum ſingularium, & perſonarum notitiam requirunt, neque tantùm moræ ferunt, ut de iis Romam referatur, indeque reſponſum exſpectetur.

In iſtis legibus nihil prorſus iniqui eſſe cùm diſtinctè ac ſigillatim Mariana demonſtrat, tum omnes æqui ac prudentes exiſtimatores ſuâ ſponte intelligunt. Quàm multiplex porrò ex iſta nomotheſia exſpectanda ſit utilitas, vel ex iis quæ ſubjiciam, perſpicuum evadet.

I. Omnes, qui in Societate vivunt, æquis erunt animis. Superiores enim ſeu Prælatos ipſi poſthac eligent: quoties velint convenient, in proximo conventu aut mutabunt, aut reficient, iis penitius noti erunt, & ſi quid ſit quod eos urat, ſpe propinquæ mutationis ſe ſuſtentabunt.

II. Multò plures Societas habebit in omni diſciplinarum genere eminentes. Videbunt enim litteris eſſe pretium, nec (ut adhuc fieri ſolitum Mariana queritur) quo quiſque eſt doctior, eo ad procurationes & officia minùs idoneum exiſtimari.

III

III. Multorum virtus magis erit conſpicua, & cùm Societatem, tum totam Eccleſiam exornabit. Electio quippe Superiorum penes eos erit, qui ſuâ intereſſe cenſent, ſe optimo cuique ſubjectos eſſe: nec eis aliena virtus formidoloſa eſt: quod contra nunc uſuvenire Mariana quiritatur, ut quorum eſt officia diſtribuere, iis boni, quàm mali, ſuſpectiores ſint.

IV. Non erunt in Societate Adulatores, ſublatâ cauſâ cur quiſquam eorum qui præſunt, gratiam aſſentatione colligere conetur. Officiorum enim conſequendi ſpes iis tantùm relinquetur, quos provinciales Socii multorum annorum uſû ad ea maximè idoneos compererint.

V. Exploratores, delatores, ſycophantæ, deterrimum genus hominum, à Societate poſthac exſulabunt, quippe in qua nemo erit, qui ſuâ intereſſe putet, ſibi ſingulorum ingenium, proclivitates ad vitia, & occultiora peccata noteſcere. Præpoſiti enim provinciales cum ſuis Aſſiſtentibus multorum annorum contubernio provinciæ ſuæ ſodales ita pernoſſe poterunt, ut de illis potiùs aliorum delationi, quàm ſuæ ipſorum experientiæ credere nequaquam debeant. Generalis verò Præpoſitus ſatis habebit, ſi de majoris tantùm momenti rebus provincialium conventuum relatione, aut ſaltem ab iis Sociorum, quorum fides & integritas ſatis ſpectata ſit, ſubinde doceatur.

VI. Nullum erit periculum, ne officia Societatis fiant vænalia: quo quidem periculo Societatem hoc tempore minimè vacare in libri ſui Epilogo Mariana ſignificat. *Multa* enim *ex Collegiis munera Romam ſubinde mitti, quorum numerus uſque eò multiplicari poſſit, ut ad officia pretio paranda ſatis ſint.*

VII. Societatis vectigalia majori cum fide, integritate ac prudentia adminiſtrabuntur, quàm adhuc fieri ſolere ex Mariana cognoſcimus. Ait enim cap. 8. *Superiores imperium habere nimis abſolutum & independens, ac quidquid cuique libeat facere. Quod alter ædificavit, ab altero dirui; quod alter plantaverat, alterum evellere,*

evellere, eâque re maximarum impenſarum minimè neceſſariarum cauſam præberi: nec etiam bonâ fide impenſarum rationes exigi, & quamvis exigi ſolerent, ſi quis tamen Rector aut Procurator minùs fidelis ſit, magnas eum ſummas pecuniarum dilapidare poſſe. Et cap. 14. queritur *Provinciales ac Rectores, ſi vel graviſſimè peccent, violando regulam ac ſtatuta, ædificando & diruendo ſine ulla neceſſitate ac nemine conſulto, dilapidando facultates Societatis, aut largiendo conſanguineis, non niſi poſt multos demum annos puniri, ſed non aliâ pœnâ, quàm ut eis abrogetur officium quod geſſerunt, dato plerumque alio meliori.* Poſthac nihil horum uſuveniet, ſi Superiorum poteſtas ſit legibus adſtrictior, neque eis ſine conventuum provincialium conſenſu quicquid libuerit facere liceat.

VIII. Societas poſthac ære alieno non ſic obruetur, ut nunc fieri Mariana cap. 8. queritur. *In ſola* enim *Provincia Toletana pluſquam ducenta quinquaginta ducatorum millia alieni æris eſſe, eoque id fieri quod facere Jeſuitæ negligant id quod aliis ſuadent & præcipiunt, ut nimirum reditus ſuos metiantur, nec plus expendant, quàm poſſident.* Et cap. 15. univerſè omnes Jeſuitas ſumtuoſos eſſe totidem verbis fatetur: *la gente de la Compaña es tan amiga de gaſtar, los grandes y los chicos, que non ſe como en eſte non ſe repara.* Id eſt, *Societatis homines à minimo uſque ad maximum tam ſunt propenſi ad expendendas pecunias, ut neſciam qui fiat, quod malo non adhibetur remedium.* A Superioribus ſcilicet ſumtuum factorum rationes non exiguntur, eaque res eos in faciendis impenſis reddit animoſos. Alii porrò eorum exemplo depravantur, ut ſe pauperes eſſe ac peccata populi comedere, ſive eleemoſynis victitare, parum meminerint.

IX. Nulli poſthac impunè erit deliquiſſe, neque quemquam vel Superiorum gratia ac favor, vel mutua peccatorum conſcientia ac diſſimulatio commeritæ pœnæ eximet, velut quotidie uſuvenire, nulliuſque Superioris ob graviſſimas culpas multati exemplum exſtare ſæpius Mariana dolentiſſimeque expoſtulat.

X.

X. Nulli bono & innocenti vel leviſſimæ injuriæ, nedum capitis diſcrimen à Superiorum impotentia imminebit. Conventus enim provincialis erit τῶν εὐθυνῶν κύριος, hoc eſt, geſti officii rationes à Superioribus repoſcet, factaſque innoxiis injurias vindicabit.

XI. Non ſic mutuò alter alterius honorem depeculabuntur, ut nunc faciunt, Mariana teſte, cujus cap. 13. verba ſunt: *Yo oſaria aſegurar, que ſi los Archivos de Roma ſe deſembueluen, que no ſe hallarà uno ſolo, que ſea hombre de bien.* Id eſt, *Liquidò aſſeverare auſim, ſi Romæ Patris Generalis ſcrinia evolvantur, ne unum quidem ſolum Jeſuitam inventum iri, qui ſit vir bonus.* Quid nunc externos de ipſis exiſtimare volunt, ſi ipſi inter ſe mutuò ſe tabulis conſignatis & Romam miſſis teſtantur eſſe improbos & inteſtabiles?

XII. Errores ſi qui ſunt tam in docendo, quàm in vivendo, Provincialium conventuum intelligentiâ animadvertentur & auctoritate corrigentur: quod contrà qui nunc rerum potiuntur, Mariana teſtante, ſunt & rerum & literarum imperiti, ex eoque confidentes, qui monere ſe aſperrimè patiuntur, ſuamque ac Societatis univerſæ exiſtimationem in eo verti putant, ſi quid credatur in Societate minùs rectè fieri, ſeque alieno vel exemplo, vel monito indigentes videri. Hac de re Mariana videri poteſt cap. 1. & 2. & 6.

XIII. Generalis Præpoſitus Societatis minùs poſthac negotiis obruetur, abdicatâ curâ rerum ſingularium, quarum notitia explorata, rectæque adminiſtrationi neceſſaria, ex longinquo haberi non poteſt, cùm aliter atque aliter iiſdem de rebus ſcribi ad eum ſoleat, pro eo ac quiſque gratiâ aut odio impellitur, aut etiam in deſcribendis actionum alterius attributis ſeu circumſtantiis aut fallitur aut fallere conatur.

XIV. Liberabitur idem Generalis moleſtiſſimâ multa abſorbendi ac diſſimulandi neceſſitate, dum veretur eos offendere ſibique infeſtos reddere, qui auctoritate pollent, & affeclis adſcitis Societatem in ſtudia factioneſque diducere, aut Principum favore ſubnixi Ro-

mam provocare, ibique occulta dedecoris manifeſtare, & invidiam Generali conflare multiplexque negotium exhibere poſſunt. Quod quemdam Valliſoleti Jeſuitam feciſſe Mariana cap. 4. narrat, ubi etiam monet, *Valde debilem eſſe Generalis potentiam, ſimul ac reſpectum & auctoritatem apud Socios amiſerit, cùm multa ſint rationes, quibus ei reſiſti & cuniculi adverſus eum agi poſſint.*

XV. Nemini Sociorum inviſum erit Generalis imperium, ſi non illius, ſed Provincialium conventuum auctoritate, ea quæ aliquid habent odii, adminiſtrari viderint, de quibus agit Mariana cap. 16.

XVI. Non præbebitur mala ſpecies, nec offenſæ ac ſcandali occaſio, quæ vitari non poteſt, ſi Superioribus nulla legum cura ſit, cùm eas non ſecus ac telas aranearum perrumpunt ac libidine ſuâ pro ratione utuntur. Marianæ verba ſunt cap. 19. *In omnibus ferè legibus diſpenſat non modò Generalis, ſed alii quoque Superiores.* Et cap. 15. *Quàm multa conſtitutiones fuerunt mutata, & quidem (quod pejus eſt) nulla cum auctoritate?* Quid tandem refert bonas ferri leges, ſi Superiores illas non teneant, earumque vim jus faſque ſit Superioribus minuere? *Reges gentium dominantur earum,* hoc eſt ex libidine ſua, non ex legum præſcripto eis imperant; *Vos autem non ſic.*

XVII. Externi longè pluris Societatem facient, in eamque admitti expetent, cùm leges in ea probè ſtabilitas eſſe, nihilque in eas Superioribus licere intellexerint.

XVIII. Longè ſtabilior ac diuturnior erit Societas ſublatis offenſarum, diſſidiorum ac factionum occaſionibus. Nec enim quiſquam erit, qui formam imperii mutari ſuâ intereſſe putet, quemadmodum adhuc factitatum Mariana paſſim teſtatur. Verba ejus in proœmio ſunt: *In Societate tam multa turba ac ſeditiones fuerunt excitata, ut miraculi ſit, inveniri aliquem qui non fuerit illis implicatus.*

XIX.

XIX. Nullum poſthac à ſæcularitate & Aulicifmo Societati erit periculum, cùm qui aulas & Magnatum domos ſectantur, pluſque negotiis ſæcularibus implicantur, eo plerumque id faciant (ut cap. 20. Mariana diſputat) quod ſe in Societate jacere nulloque numero haberi intelligunt, ſibi etiam adverſus Superiorum injurias præſidium ac tutelam comparare ſtudent. In poſterum virtuti erit pretium, neque quiſquam à Superiore ſibi minùs æquo metuere neceſſe habebit.

XX. Principibus poſthac Jeſuitam à Confeſſionibus & domus ſuæ familiarem habere poſtulantibus minore negotio præcidetur, & ingens, quod iſtæ Principum familiaritates Societati comminantur, periculum evitabitur, ſi Superiores ſibi quemquam legibus Societatis ſolvere integrum non eſſe, remque eam à Conventus generalis auctoritate pendere excuſaverint. Quam ad rem etſi ſatis videri debet, quod ſecundæ Congregationis Generalis Canone perſpicuè ſancitum eſt, *ne quiſquam* Jeſuita *Principibus aut Magnatibus, ſive Eccleſiaſticis, ſive ſæcularibus, aſſignetur, qui Aulas eorum ſequatur, & Confeſſarii, aut Theologi aut quovis alio munere fungatur*, quia tamen Principes interdum improbiùs contendunt, ac ne bimeſtri quidem Jeſuitæ alicujus contubernio contenti ſunt; parum omninò penſi habentes, quòd Chriſtum à Petro ter negatum ſciunt, qui tamen ſine controverſia & Religioſus, & de Societate Jeſu, & primus ejuſdem Societatis Præpoſitus generalis fuit, & non *duobus menſibus* (quod Jeſuitis idem Canon permittit) ſed vix duabus horis in Eccleſiaſtici Principis Aula deſederat: propterea præclaram Societati operam navaſſe cenſendus eſt Gaſpar Scioppius, cùm veram omnique injuſtitiâ & periculo vacuam capiendi & conſervandi idonei Confeſſarii rationem Principibus ſubjecit. Sic enim illi Societati moleſti eſſe deſinent, nec ut ſuâ cauſâ leges ejus migrentur, & agendis ad ſtatum ejùs convellendum cuniculis occaſio præbeatur, poſtulare volent. Monitos autem Jeſuitas volo longè Conſultationem illam Scioppii fore πιςότερον magiſque flexanimam, ſi & ipſi ſeriò connitantur, ſibique

Aulas omnes, Principum amicitias, clientium officia, omnem denique *beatæ Fumum & opes ſtrepitumque Romæ* in offenſu eſſe fidem omnibus faciant. Ita poterunt illi, quod homini Religioſo in primis votis eſſe debet, *ſub paupere tecto Reges & Regum vita præcurrere amicos.* Aliter parum moniti illius memores videbuntur, quod eſt Eccleſiaſtici cap. 32. *Ne credas te viæ laborioſæ, ne ponas animæ tuæ ſcandalum.*

ANNO C. N. M. D. C. XXXIV.
MENSE MAIO.

VI.

FORTUNII GALINDI
CANTABRI
DE CAUSIS
PUBLICI ERGA
JESUITAS ODII

DISPUTATIO.

QUOD paſſim uſque eo inviſi ſunt Jeſuitæ, nec ab Hæreticis modò, ſed etiam à pleriſque Catholicorum in ſermonibus minùs bellè audiunt, id ego partim gratis, partim nonnulla quorundam culpa fieri exiſtimo. Gratis quidem, quia ut pleriſque perſuaſum eſt, niſi Jeſuitæ ſingulari Dei dono hac ultima mundi ætate excitati ſummis viribus obſtitiſſent, actum jam eſſet in Germania de religione Catholica: nam hi juventutem ad Religionem adſueſecerunt, Sacer-

cerdotes non minùs bonis moribus, quàm literis inſtruxerunt, Principes excitarunt, Hæreticos voce ac ſtilo repreſſerunt: quibus nominibus immortales Societati gratias deberi, neminem qui bona fide ſit Catholicus negare, nec veræ Jeſuitarum apud Deum hominesſque gloriæ intercedere velle arbitrantur: qui nimirum delectos populi Iſraël ſub duce Jeſu in campeſtribus adverſus Amalechitas ſignis collatis depugnantes vident, eorumque virtuti ſecundum belli exitum aſſignant, qui tamen uni Moyſi in collis vertice oranti ejuſque adminiculatoribus debetur. *Cùm enim Moyſes levaret manus, vincebat Iſraël: ſin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalec*, Exod. 17. Hanc porro figuram fuiſſe modi illius, quo Eccleſiæ hoſtes vincit oportet Judit. 4. ſic monemur: *Moyſes Amalec confidentem in potentia ſua, non ferro pugnando, ſed precibus ſanctis orando dejecit. Sic erunt univerſi hoſtes Iſraël*, ut nimirum non humanæ potentiæ, eruditionis aut eloquentiæ armis; ſed hominum ſanctorum Deo vacantium orationibus devincantur.

Culpa verò Jeſuitarum, quæ ipſos paſſim inviſos reddit, hæc eſt, quòd nonnulli plus aulis & conſiliis ac negotiis Principum immiſcentur, & Monopolium quoddam gratiæ apud Deum & Principes inſtituere conantur, ut omnes ad ſe convolare, & non modò apud Principes, ſed etiam apud Deum ipſis interpretibus uti poſtulent: eos verò, qui apud Franciſcanos, Dominicanos, Auguſtinianos aliosſque peccata confitentur, pro viris minùs bonis habeant. Itaque videre eſt in aulis, ubi Jeſuitæ dominantur, pietatem eſſe quæſtuoſam. Si quis enim crebrò Jeſuitis confiteatur (poſtquam ſcilicet atrociora peccata priùs Monacho alicui confeſſus eſt) & in audienda miſſa utroque genu continuò nitatur, pectus quoque fortiuſculè oppugnaverit ſeu pugno percuſſerit, Sodalitati B. Virginis nomen dederit, pueriles eorum comœdias ac fabulas, quamvis pædagogicarum ineptiarum & præſtigiarum pleniſſimas, plauſu proſequatur, in omnibus denique rebus ſuum eis ſtudium probaverit, hunc continuò

pium

pium ac Deo devotum hominem eſſe, & Principibus accuratè commendari, officiiſque lucroſiſſimis affici oportet: in quibus ſi poſtea vel facinoroſiſſimè ſe gerat, Principes depeculetur, provinciales ſpoliet, dum tamen Collegio mittat munera, eiſque, ſi qua pecunia commiſſa, ſi qua mulcta pecuniaria impoſita ſit, maturè indicium faciat (ne quis eos ſcilicet in ambienda ea pecunia apud Principes antevertat) eum tueri nequaquam ſibi Religioni ducunt, quippè qui Societatem opibus, potentia, Principumque gratia florere minimè gloriæ Dei diſconducere intelligant. *Sive manducatis* (ait Apoſtolus 1. Cor. 10.) *ſive bibitis, ſive alíud quid facitis*, & homines facinoroſos in Societatem munificos patrocinio veſtro complectimini, *omnia in gloriam Dei facite. Univerſa enim propter ſemetipſum operatus eſt Dominus, etiam impium*, maximè qui opibus ſuis piorum conatibus adjutorem ſe præbet, *Prover.* 16. Laudem ergo ſummam meretur ſapientia quorundam magnorum Principum, qui quamvis Jeſuitas ament plurimùm, eos tamen in Collegio ſuo continent, neque pedem in Aulam ponere permittunt, niſi cùm vel Confeſſore eis opus eſt, vel alioquin neceſſitas aliqua Jeſuitis ad Principem accedendi imponitur. Nimirum poteſt pietas etiam generoſa ac virilis, minimeque aut puerilis aut effeminata eſſe, neque continuò odit Jeſuitas, ſi quis non in omnibus arridet aut applaudit, neque mimo eorum hiſtrionem ſe præbet. Et ſanè nemini plus quàm ipſis contulit, qui operam addit, ut ſuarum rerum ſatagant, neque præfecturam aulicorum negotiorum ſibi vindicent. Cùm enim ſint homines de ſchola, pædagogicique loci ac judicii, fieri facilè poteſt, ut aberrent & allucinentur in dandis conſiliis politicis & œconomicis; quod cùm fit, omnis rei malè geſtæ culpa in ipſos, & quidem in totam Societatem imponi ſolet, adeòque publico omnium odio obnoxii minùs deinceps aliis prodeſſe poſſunt, recteque illud Homeri in eos confertur, quod de Margite protulit: *Multa quidem norat, ſed pravè eadem omnia norat.* Quin etiam cùm pernicio-
ſorum

ſorum & malè vertentium conſiliorum participes aut conſcii minimè fuere; quia tamen multùm in aulis apparent, & familiariùs Principibus utuntur, ſuſpicionem πολυπραγμοσύνης, quodque talia ipſi dederint conſilia, effugere nequeunt. Sed etiamſi nihil ejuſmodi uſuveniret, adhuc tamen S. Petri exemplum eis relinquendarum Aularum conſilium ſubjicere debebat: nam is ſemel modò Aulam ingreſſus, ter Chriſtum negavit; quid mirum, qui in Aulis habitant, ſi vel ſemel Chriſtum negent? Cùm ſe ſcilicet plus S. Petro Chriſtum amare vix videri velint.

Odium etiam ipſis commovet, quòd palam eſt, eos nimium ſeipſos amare, nimiſque pretioſos operarios eſſe, qui quidem putent, ſe minùs Eccleſiæ navare operam poſſe, ſi non omnibus rerum copiis & commoditatibus affluant: quid autem fiat Monachis, aliiſque qui & ipſi prodeſſe publico poſſent, edantne an eſuriant, parum penſi ducant: modò ipſis de copioſis fructibus annuis ſatis proviſum ſit, quibus magnificas palatiorum moles excitare poſſint. Itaque ſæpè nihil verentur, Principibus ac proceribus oneri eſſe; magnaſque in ærariis eorum vel cum integrarum provinciarum damno maximo, lacunas facere, cùm tamen velut Religioſi & publicæ utilitatis ſtudium profeſſi, id unicè dare operam deberent, ut ſua opera quàm minimè hominibus conſtaret. *Si populo conſulis* (ait Cicero) *remove te à ſuſpicione privati alicujus commodi.* Et verò, ſi vel maximè ſua ſponte Principes adeò in ædificandis ipſorum palatiis damnoſos eſſe viderent, rectius facundia ſua ad diſſuadendam ejuſmodi inſaniam uterentur, iiſque ad ſuſcipiendam eorum curam, quibus egeſtatis metus, ne Catholici fiant, quod ſibi ſcilicet, uxoribus ac liberis nulla victus ſpes apud Catholicos oſtendatur, auctores eſſent; hocque Clementis Alexandrini aureum dictum auribus eorum inſtillarent: *Scio Deum poteſtatem nobis uſus dediſſe, ſed eum tamen uſque ad id, quod eſt neceſſarium, & uſum communem eſſe ſtatuit. Abſurdum verò ac turpe eſt unum lautè vivere, cùm multi eſuriant; quanto enim eſt glorioſius*

mul-

multis benè facere, quàm magnificè habitare? Quanto autem prudentius in homines, quàm in lapides & in aurum impenſas facere? Atque hoc tanto ſtudioſius facere deberent, quòd multis jam ſuorum experimentis cognoverunt, quanti ad permovendos hominum animos momenti habeat verus, non adumbratus paupertatis amor. Sic enim Poſſevinus ſcribit lib. 4. Biblioth. cap. 9. *Sinenſes & Indos cùm in Jeſuitis pecunia rerumque mundanarum contemptum vident, mirificè in eorum admirationem rapi, & ad amplectendam Chriſti fidem velut præparari.* Oportet ergo ut minimè verum ſit, quod vulgo dicunt, *Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.* Quamdiu enim apud nos Europæos ſunt Jeſuitæ, longè aliud, quàm apud Indos & Sinenſes ingenium præ ſe ferunt, neque unquam ſatiari poſſunt, quin poſtquam jam de victu abundè eis cautum eſt, ſemper ſive in ſacram ſupellectilem, ſive in commodiorem & laxiorem habitationem, ſive in hortorum amœnitatem, ſive in apparatum Comœdiarum, quem niſi ſumptuoſiſſimum habeant, cadere fabulas putant, ſeu quam denique aliam ad rem minimè neceſſariam ſtipes odioſè corrogent. Et ſanè ſi verum quærimus, ſi vel optimum finem habeant propoſitum, animarum nempè ſalutem & Dei gloriam, plus tamen in humanis adjumentis, quàm in Dei auxilio, fiduciæ ac præſidii collocant. Itaque Deus minùs etiam conatibus eorum benedicit, neque Miraculorum gratiam item ut aliis Religioſis Ordinibus largitur. Sunt enim modicæ fidei, manuſque oculatas habent, nec ferè credunt, niſi quod vident. Sic enim affectos dicit Chriſtus eos, qui parum in fide firmi ſunt: *Nolite ſoliciti eſſe dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt:* Ii ſcilicet, qui fidem non habent: ſed fidei Miraculorum effectricis eſt, *contra ſpem in ſpem credere, nec hæſitare diffidentia, ſed gloriam dare Deo, qui vocat ea quæ non ſunt, tamquam ea quæ ſunt.* Magnopere quidem ipſi animis anguntur, quòd Miraculorum dono multo cæteris Religioſis inferiores inveniantur, & quotieſ-

tioſcumque caſu aliquid rari ab ipſis patratur, continuo miraculum clamant. Sed nondum adhuc Deus ulli ex Societate tantum largitus eſt, ut ejus conſecrandi & Divis adſcribendi ſeu canonizandi ſatis juſtas ſe cauſas Eccleſia habere crederet, non quidem quòd Societatis inſtitutum non æquè ſanctum aut Eccleſiæ fructuoſum ſit, quàm Franciſcanorum, Dominicanorum, ac ſimilium; ſed quia Jeſuitis occaſionem ſuperbiæ naſci non vult. Cùm enim partim propter magnos viros, quos Societas habuit, partim propter Principum gratiam multi tantoperè inflentur, velut mox attingam, quanta ſui ignoratio eis acceſſura eſſet, ſi etiam miraculorum gloria Societatem illuſtraret? Hac de cauſa Deus Prophetas non ſtatim ſolet exàudire, ne ſibi ipſis blandiantur, ut Elias, Eliſæus, Jeremias exemplo ſunt. Altera cauſa eſt, quia Deus docere vult, in omnibus rebus, maximè in negotiis ipſius Dei gloriam præcipuè ſpectantibus, non quidem negligenda eſſe ordinaria rei conficiendæ adjumenta ſive media, non tamen nimium humanæ prudentiæ aut operæ fidendum; nam hoc perinde eſt; ac ſi quis ipſe ſolus omnia peragere, Deo autem nullas partes relinquere velit.

Sed etiam apud homines minùs gratiæ propterea invenire ſolent, adeoque ipſi ſibi ſæpè occaſiones maximorum operum præcidunt. Multi enim quo minùs eos admittant, iiſque Collegia ædificent, hoc potiſſimùm metu præpediuntur, ne nunquam ſatis habituri, ſed ſemper plus petituri ſint, donec nihil quod impetrare queant, reliqui fecerint. Nam tametſi gratis docent, nec quiſquam ipſorum ullius rei dominus eſt; quid hinc tamen Principes ac Provinciæ compendii lucrique faciunt, cùm aliter eorum opera uti non poſſint, niſi maximis impenſis Collegia eis exſtruant, & vectigalibus peramplis augeant?

Præterea Monachos, alioſque viros doctos, qui egent, plerumque ſibi infenſos reddunt, cùm omnes hæreditates & legata ipſi captent, omneſque bolos cæteris præripiant.

Hæretici denique, cùm pecuniarum in Collegia Jeſui-

ſuitica ingredientium multa paſſim ; egredientium verò nulla uſquam veſtigia videant, eoſque frugaliter vivere credant, neque in victum & amictum, multum impendere ſciant; Theſauros ab ipſis cumulari, & rerum novarum ſive turbarum fundamenta jaci & adjumenta comparari ſuſpicantur, injuſtè quidem eos agere, qui præter opes jam paratas adhuc tam in petendo aſſidui ſint, cæteriſque egentibus obſtent, eamque ob rem odio dignos eſſe exiſtimant. *Eſt intolerabilis res poſcere nummos & contemnere. Indixiſti pecuniæ odium: hoc profeſſus es, hanc perſonam induiſti, agenda eſt. Iniquiſſimum eſt te pecuniam ſub gloria egeſtatis acquirere*, ait Seneca 2. de vit. beat.

Odium quoque Societati parit, intolerabilis quorumdam Jeſuitarum typhus ſive faſtus; cùm quia Societas multos excellenti doctrina præditos viros habuit, continuò ſe quoque pro talibus haberi poſtulant, quaſi magnificè ſe circumſpiciant & conclament: *Nos poma natamus.* Itaque neminem jam pro Oratore, Poëta, Philoſopho ac Theologo haberi volunt, niſi vel Jeſuita ſit, vel certè Societatis diſcipulus fuerit. Omnijugæ denique ſapientiæ officinam, imò Monopolium inſtituunt, neminique vel minimæ doctrinæ opinionem, niſi eam Jeſuitis acceptam referat, relinquunt: eâque ſcientiæ perſuaſione inflati doctiſſimo cuique ſuperciliosè imperare, eorum ſcripta non aliter, quàm claſſicorum ſuorum compoſitiones cenſuræ ſuæ vindicare, tyrannidem denique in literis exercere audent. Quid quòd Principum favore ad patrocinandum ſceleratiſſimo cuique; ſæpè non aliam ob cauſam abutuntur, niſi ut ſuam potentiam oſtentent? Ut nimirum alios in clientelam ſuam alliciant, quam manifeſtò noxiis utilem fuiſſe conſtiterit. Quin uſque eo amabilis illa inſania & dominandi libido eos agit, ut ſubditis adverſus magiſtratum ſtimulandis exemplo eſſe audeant, & Principes ſummos non in omnibus obſequio ſuo paratos contumelioſè tractent, cujus rei exempla in medium afferre poſſem, niſi ipſorum Principum exiſtimaoni conſulendum putarem.

Poſtre-

Poſtremò, Curioſitas non poſtrema multorum adverſus eos odii cauſa eſt. Romæ quidem omnibus omnium rebus ac negotiis ſe admiſcent, & nihil ſeu ſacrum, ſeu publicum, ſeu privatum, niſi ſe interpretibus aut internunciis tranſigi volunt. Itaque qui Canonicatum, Abbatiam, Præpoſituram ambit, relictis rebus ad Jeſuitas advolat. In contrahendis rebus majoris paulò momenti, inque Nuptiarum conciliaturis, nihil felicius, niſi Jeſuitis proxenetis, tranſigitur. Pontifex denique Paulus V. in cura rei familiaris ſive conſtabiliendæ, ſive locupletandæ, Jeſuitarum Procuratore utitur: quem etiam opinio eſt, tametſi faciem vix hominis habet, & nihil admodum litterarum didicit, mox Cardinalem creatum iri, quia videlicet cùm fœcundum fallaciarum pectus concuſſerit, inveniendi argenti technas inſtituere, & difficultates nummarias expedire novit. Itaque non modò quotieſcumque velit velo ſublato intrare, excluſis qui priores accerſiti venerunt, Principum Legatis, ſed etiam quos viſum ei fuerit alios ſecum introducere poteſt. Adeò præſtat acquirendarum pecuniarum, quàm animarum ſtudioſum & peritum eſſe, apud illos certè, qui cùm animarum Chriſti ſanguine redemptarum curam in ſe receperint, vel quid anima ſit neſciunt, vel non pluris animam hominis, quàm piſcis faciunt, quod, credo, ſuum officium piſcatum quendam eſſe aliquando per ſtrepitum inaudierint: quibus propterea gratior fuerit, qui animam Auri cum Paracelſo, quàm animam Saxoniæ Electoris inveniſſe ſe nunciet. Cùm ergo Jeſuitæ quoque in eorum cenſum veniant, qui aurum & argentum unde, quo jure, quaque injuria eruere & cumulare ſciunt. (*Unde habeas, quærit nemo: ſed oportet habere*, ait Poëta) quomodo non πολλὰ πράττοντες ſive Ardeliones & Curioſi habeantur, qui quidem curam ſuam in negotia tam longè diverſa ſimul intendant? Nam tametſi Pontifex poteſtatem habet diſpenſandi de incompatibilibus, hoc eſt, eos legibus ſolvendi, qui ſimul Sacerdotia poſſident, quæ alioquin per leges ſimul poſſideri nequeunt; rurſum tamen diſertim Chri-

ſtus

ſtus negat, poſſe unum eundem hominem ſimul Deo & Mammonæ ſervire, ſive ſimul regnum Dei, & pecunias quærere. *Non poteſtis* (ait Chriſtus) *Deo ſervire & Mammonæ. Ideò dico vobis, ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ, quid manducetis, neque corpori veſtro, quid induamini: hæc enim omnia gentes inquirunt. Quærite autem regnum Dei, & juſtitiam ejus.* Sic Apoſtoli ipſi, & qui Apoſtolis ſuccedit Pontifex ipſe, non ſimul poſſunt regnum Dei & pecunias quærere (nam *qui unum horum diligit & ſuſtinet, alterum odio habebit & contemnet*, ait Chriſtus) multò minùs hanc tantam plura ſimul curandi poteſtatem Jeſuitis Pontifex impartiri poterit. Viderint ergo Jeſuitæ, qui utriuſque ſtudium & curam profitentur, aut certè non diſſimulant, quomodo juſtum non Hæreticorum modò, ſed etiam Catholicorum odium effugiant. Mihi quidem jam multis abhinc annis minimè curioſitas eorum probari potuit, cùm adoleſcentes quoſdam, amicorum meorum filios, quos Romæ ad Jeſuitarum ſcholas deduxeram & in diſciplinam dederam, tam ſubtiliter & ſigillatim de omnibus, quæ ad parentes, eorumque bona fortunaſque pertinerent, examinatos comperi. Cùm enim putarem eos à ſtudiorum Præfecto ſeduci, ut eorum in literis profectus exploraretur, concluſi fuerunt in cubiculo quodam, ubi Jeſuita quidam magnum volumen, cujuſmodi ſunt Menſariorum tabulæ, ſive acceptorum expenſarumque codices, protulit, in eumque omnia quæ rogati reſpondiſſent, magna cum fide perſcripſit. Quæſtiones porrò hujuſmodi ferè erant: Quod ipſis nomen eſſet? Quæ ætas? Quas priùs Scholas adiiſſent? Qui eſſent parentes? Quæ illorum ætas? Qui cenſus? Haberentne prædia & fundos, & ubi? Quas cognationes, conſanguinitates, affinitates, & utrùm ex iis adhuc hæreditatum aliquarum acceſſionem ſperarent? Tùm utrùm ipſis eſſent ſorores, eæque innuptæ, & nubiles, an jam nuptæ & quibus? Hæc ubi mihi domum reverſi nuntiarunt adoleſcentes, non uſque eò obtuſus aut ſtupidus fui, quin illud, quod ſibi cum ejuſmodi examinibus ac volumi-

luminibus volunt Jeſuitæ, planè perſpicerem. Cùm enim poſtea ſupplemento opus eſt, juveneſque hortandi ut *eandem ire viam pergant*, *& eidem incumbere ſectæ*, tum nequaquam diu in delectu laborare attinet. Statim enim ad libros ejuſmodi conſultum itur, qui optima fide referunt; quos benè nummatos & amplorum patrimoniorum hæredes cooptare in Societatem poſſint, in promptuque eſt eis, ut dicant Terentii verbis: *In illis fructus eſt, in his opera luditur.* Itaque non multò poſt cùm adoleſcentulos illos prorſus nihil in ſcholis proficere intelligerem, niſi quòd ſæpius fabellas aliquas ab oſcitante magiſtro in lectionis loco recitatas domi referebant, ſimul etiam quod mihi alii quidam nobiliſſimi juvenes, qui in contubernio, & convictu Jeſuitarum vivebant, affirmaſſent, Pæderaſtiam quotidianum inter Scholaſticos convictores peccatum eſſe, quod quidem, ſi quis neſciret, vel ex ipſius Rectoris verbis, quibus ab eodem auditores dehortari minùs prudenter ſoleret, id addiſcere poſſet: quemadmodum etiam alicubi in Germania Jeſuitis in Confeſſione imprudentius ſciſcitantibus, adoleſcentes ad ejus peccati notitiam inductos, eâque occaſione integra penè collegia contaminata fuiſſe ex hominum ſpectatæ fidei teſtificatione mihi conſtat: propter has igitur aliaſque cauſas nolui adoleſcentes illos deinceps in ſcholas Jeſuitarum mittere, ſed præceptori eorum domeſtico, ut domi eos doceret, mandavi. Sed etiam illud Curioſitatis ſuſpicionem Romæ, atque haud ſcio an & alibi, conflare eis ſolet, quòd complures primariæ matronæ tantùm non quotidie ad eorum Eccleſiam accedere, ibique non minùs duabus, tribus horis doſidere, & cum Confeſſariis ſuis ſerere ſermones ſolent. Et tamen veriſimile non videtur, eas quotidie tam multa peccare, quibus enumerandis tantum tempus ſit neceſſarium. Itaque cùm mulieres ſint futiles ac rimarum plenæ, neque res arcanas facilè continere ſciant, non videntur alio conſilio quotidie tam diu à Jeſuitis detineri, quàm ut ab iis multa expiſcentur & audiant: cùm præſertim ſe novarum rerum audienda-

rum

rum cupiditate teneri non obſcurè ferant. Itaque certatim à maximo & minimo viſitantur, totoſque ſæpè occupant dies in admittendis ſalutatoribus, quorum alii aliis ſuccedunt, ita ut ſæpè ſingulis vacare nequeant, ſed ferè comperendinent aut quamvis aliam diem eis conſtituant. Itaque opinio eſt plerorumque omnium, non eſſe ullum totius orbis ſive Regem, ſive Principem, qui perinde ac P. Generalis omnium, quæ in univerſo orbe, etiam apud antipodos aguntur, notitiam habeat: non modò quia Rectores ac Provinciales per orbem totum diſperſi vi ſacramenti, quo ei auctorati ſunt, octavo quoque die ad eum ſcribunt, ſed etiam quia quotidie partim qui operâ ipſorum indiget, partim qui novi aliud audire deſiderat, partim qui novarum rerum nuncium aliorum ſive literis, ſive ſermone accepit, ſive ad ipſum Generalem, ſive ad alios Jeſuitas advolat, qui quoniam non unius omnes nationis ſunt, adeoque partium ſtudium omnino deponere nequeunt, nequaquam falli ſe putant, qui ſingulos omnia ad nationis ſuæ commodum referre, & Generalem eodem flectere conari ſuſpicantur, parumque adeò abeſt, quin conferant in Jeſuitas, quod ante aliquot ſæcula Johannes Sariſberienſis lib. 7. cap. 21. in quoſdam ſui temporis Religioſos ſcripſit: *Rumuſculos inquirunt, tumultibus gaudent, diſſidentium ſecreta explorant, ut eadem nunc ad amicos perferant, nunc ad hoſtes, utriuſque grati, utriuſque perfidi; magis tamen ad iſta videntur idonei* (nimirum ad ſecreta horum illis enuncianda) *qui ab imagine Religionis minus habentur ſuſpecti.* (Quis enim Princeps credat, ſuum ſecretum per Confeſſarium P. Generali apertum eſſe, eaque via ad alios poſtea emanaſſe?) *Quid in Palatio, quid in foro, quid in agris expediat, ſoli creduntur noſſe, quia univerſa hæc præ cæteris videntur curare, qui iſtis jugiter immiſcentur. Si conveniant patres in Curia, cives in foro, milites in expeditione, ſi denique Concilium aut Synodus convocetur, præcipuam ſedium partem occupabit umbratilis iſta Religio. Arguunt Clerum de moribus corrigendis, ſollicitant Principatus & poteſtates: teſtimo-*

nium

nium ſibi acquirentes juſtitiæ ſuæ, ſi vitæ detrahant alienæ. Laudabilium virorum Collegia expetunt, arduas ſubeunt profeſſiones, oſtentant difficilia, & familiarius, ſibi propitii, poſſibilia & quæ humaniora ſunt, exſequuntur. Nec tamen à fraude iſtorum, religionis veræ diminuitur gloria. Nam indubitanter omnibus conſtat, quia nomina quæ profitentur, & quorum pollicentur officia, honeſtiſſima & fideliſſima ſunt. Facie pallorem oſtentant, profunda ab uſu trahunt ſuſpiria, obſtipo capite, coma brevi, capite ferè raſo, voce demiſſa, inceſſu tranquillo, & quaſi greſſu quadam proportione compoſito, pannoſi, ſordes veſtium & affectatam venditant vilitatem, ut eo faciliùs aſcendant, quò ſe ſtudioſiùs videntur in locum noviſſimum dejeciſſe, & qui ſponte ſuâ decreſcunt, creſcere compellantur inviti. Hi ſunt, qui Poteſtatibus perſuadent, ut propter vitia perſonarum jure ſuo priventur Eccleſiæ. Decimationes & primitias Eccleſiis ſubtrahant, & Eccleſias ipſas accipiant de manu Laicorum. Hi ſunt qui prædia avita ſubtrahentes indigenis, vicos & pagos redigunt in ſolitudinem, & in ſuos uſus vicina quæque convertunt, Eccleſias diruunt aut in uſus revocant ſeculares. Quæ domus orationis fuerat, aut efficitur ſtabulum pecoris, aut opilionis aut lanificii officia. Et quidem majora impunè faciunt, & quaſi cornibus geminæ poteſtatis Eccleſiam, in cujus ſinu quieſcunt & proteguntur umbra, ventilare non ceſſant. Ad Eccleſiam namque Romanam confugiunt: implorant opem ejus, protectionis impetrant clypeum, ne cujuſquam poſſint malignitate vexari, & ut ſe poſſint pleniùs exhibere, ne decimas dent, Apoſtolico privilegio muniuntur. Procedunt ulteriùs, & quo ſibi plura impunè liceant, à juriſdictione omnium Eccleſiarum ſeipſos eximunt, & efficiuntur Romanæ Eccleſiæ filii ſpirituales. Deinde ſecularium poteſtatum implorant auxilium, & eis divinam gratiam pollicentur. Eos qui veniâ indigent, ſuis aggregant Societatibus, *Confeſſiones excipiunt, ligare præſumunt & ſolvere. Potentiores tamen & ditiores, favore vel mercede receptâ, faciliùs exonerant, & peccatis alienis humeros ſupponentes, jubent abire in tunicas & veſtes pul-*

las, quidquid illi ſe commiſiſſe deplorant. Conſentiunt ergo moribus iniquis, & popularem provocantes affectionem aſſentationibus obturant aures hominum, ne increpationes audiant Prælatorum. Si eis obloqueris, Religionis inimicus, & veritatis diceris impugnator. Feras itaque patienter, ſi injurias & damna intulerint, qui licentiam omnium Apoſtolicâ & Regiâ authoritate obtinuiſſe videntur, nam & hoc meritis eorum deberi creditur. Circumeunt ergo Eccleſias, Collegiorum *ſuorum merita præconantur, abolitiones criminum portant, & interdum prædicant Evangelium novum, adulterantes verbum Dei. Primò quidem dum eorum Religio paupertate gaudebat, & in aliorum neceſſitates aut uſus effundebat viſcera ſua inopiæ, indulta ſunt privilegia profeſſionibus, quæ neceſſitate jam ceſſante & frigeſcente charitate potius avaritiæ, quàm religionis inſtrumenta creduntur. Ecce enim quia omnes hi privilegiati quæ ſua ſunt quærunt, &* Jesus *qui prædicatur in publico aut omnino abeſt, aut in abditis latet.* Hæc & alia Sariſberienſis.

Hæc igitur ferè ſunt, quæ Jeſuitas Hæreticis offenſos reddere ſolent, quæ quoniam plus in oculos incurrunt, quàm virtutes, celeriùs etiam excipi & divulgari ſolent. Nam & virtutes ab iis, qui eas habent, ferè diſſimulari ſolent propter vitandum ſuperbiæ periculum, & actiones virtutum calumniam ſæpè effugere nequeunt; ut res præclarè geſtæ non bono conſilio ſuſceptæ videantur. Hominum porrò plerorumque ingenium eſt, ut errata aliorum etiam minima perſcrutentur, benè facta verò, quamvis in propatulo poſita, prætereant; quemadmodum vultures corpora viva ac ſana non ſentiunt, morticina verò ſive cadavera, tametſi longè remota, odore perſequuntur. Multos quidem Societas Jeſu habet viros ſine omni malitia, non paucos etiam cùm doctrina, tum virtute minimè vulgari præditos, ſed ii niſi vel libris editis ingenii ſpecimen dederint, vel familiari uſu perſpecti fuerint, in obſcuro latent. Ferè autem ſolent officiis majoribus non tam ii præfici, qui vel eruditione vel ſanctita-

te pollent, quàm qui audentes ſunt & firma fronte præditi, minimeque incallidi. Nam cùm ſibi propoſitum habeant magnas opes colligere, quibus nempè velut maximè idoneo gerendarum magnarum rerum inſtrumento (ut dixi) utantur, homines autem literis dediti & ſimplices plerumque, nec animi nec ingenii ſatis habeant ad captandas hæreditates & petendas majores ſummas, rectè provinciam hanc iis demandant, quibus quantumvis magna poſtulare nulla ſit δυσωπία, neque ſemel ſæpiuſque repulſi iterum redire dubitent, & momenta atque articulos omnes commoditatis teneant.

Ab iis porrò cùm quid peccatur (quod quidem maximè humanum eſt, nec omninò caveri poteſt) duo ferè ſunt, quæ ex eo uſu venire ſolent. Unum, ut continuò obſervetur & in ora vulgi perveniat. *Id enim profectò omnes novimus*, (ait Xenophon in Ageſilao) *quicquid viri celebres egerint, occultum eſſe non poſſe:* id quod etiam Poëtæ verſiculi confirmant:

Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Alterum, ut id quamvis exiguum malevolentia hominum amplificet, & ex muſca, quod aiunt, elephantum faciat. Itaque hujuſmodi hominibus in excelſo ſive dignitatis ſive exiſtimationis collocatis ſalutare præceptum hoc inſtillat Seneca 1. de Clem. cap. 8. *Alia conditio eorum eſt, qui in tuba, quam non excedunt latent: quorum virtutes ut appareant ac videri poſſint, diu luctantur, & vitia tenebras habent. Veſtra facta dictaque rumor excipit: & ideò nullis magis cavendum eſt, qualem famam habeant, quàm vobis, qui qualemcumque meruerit, magnam habituri eſtis.*

Bononiæ Kal. Decemb. anno 1610,

VII.

LIBELLI SUPPLICES

Summo Pontifici Clementi VIII. *oblati à pluribus Societatis Jeſu Provinciis, pro reformatione obtinenda in eadem Societate.*

A Tergo

Patri Beatiſſimo Clementi VIII. Eccleſiæ Catholicæ Oecumenico Paſtori.

Intus.

Pro Societate Jeſu ad Clementem VIII. Pontificem Maximum.

Salutaris Admonitio.

Tua authoritate, Pater Beatiſſime, vel potiùs divino conſilio, perfectum eſt, ut vivo Patre noſtro Generali, juſtis ſuffragiis delecti Patres è cunctis noſtris Provinciis Romam de rebus non levibus diſceptaturi convenirent.

Tuæ nunc ſapientiæ, & in cunctum noſtrum hunc Ordinem paternæ charitatis eſt providere , Beatiſſime Pater, ut quæ in hac noſtra ſodalitate ſanari poſſunt, quacumque ratione ſanentur; quæ reſecanda ſunt, non pati ut ad perniciem totius corporis latiùs manent. Nam nova quædam miſceri & concitari mala in noſtra ſodalitate qui negat, amens eſt, aut cæcus. Et qui in illis partibus nihil pravi eſſe credit, aut dicit, mavult eam ægram eſſe, & miſerabiliter interire, quàm conſaneſcere, & valere.

Quæ

Quæ autem Sociorum, & veterum Patrum animos adhuc exulcerarunt, atque etiam nunc exedunt, hæc ſunt, Pater Beatiſſime.

Rudes & tyrones, in noſtriſque Inſtitutis peregrinos antiquis; prudentioribus & doctioribus ignaros & imperitos; melioribus deteriores præfuiſſe.

Seniorum ſapientiam à juvenibus Rectoribus eſſe deſpectam, neglecta conſilia.

Iis, qui imperant, omnia collibuiſſe, atque impunè licere: Imperia diuturna ac penè perpetua eſſe, nec certa parendi & imperandi ſpatia conſtituta eſſe.

Patrem Generalem ſumma poteſtate pollere, omnia ſuo arbitrio adminiſtrare, nihil formidare, cunctos nutu terrere, magnos viros & de Societate optimè meritos deprimere, propeque exanimare, bonum publicum ſæpè privata gratia vinci.

Quatuor votorum profeſſionem non iis, qui & fama virtutum, & magnitudine meritorum, & egregiorum facinorum gloriâ, ſunt cæteris commendatiores, ſed qui Generali chariores & jucundiores, deferre: id quod fuit, eſt, eritque ſemper noſtro Ordini maximarum diſcordiarum ſeminarium, niſi tanto malo medicina reperiatur.

Ita nobis etiam omnes bonæ artes jam conſeneſcunt.

Ne igitur major vis aliqua morbi, & tabes, noſtræ Societatis corpus invadat, hæc comparanda videntur eſſe remedia.

Primum, ut qui tot annos imperarunt, incipiant aliis religioſè parere, certaque ſint poſthac tempora imperandi, atque parendi.

Secundum, ut geſta poteſtate, qui præfuerunt aliis, cenſorias notas ſubire cogantur, quod ipſum in tam multis aliis Religioſis familiis factitatur.

Tertium, ut Generalis, non ſuo, ſed nutu domeſticarum legum Societatem regat; non ad libidinem ſuam hunc vexet, illum foveat in ſinu. Ut ad majora negotia ſuorum quatuor Aſſeſſorum ita conſilio utatur, ut repugnantibus illis ea conficere non poſſit. Ut in de-

deligendis Provincialibus, præcipuorum Patrum, qui in Provincia verſantur; in Collegiorum Rectoribus præficiendis, in Præpoſitis Domorum conſtituendis, eorum, qui vel in Collegiis vivunt, primariorum Patrum, vel, qui in Profeſſa domo commorantur, Profeſſorum Patrum, & Conſiliariorum ſententias exquirat, & illas ferè ſequatur. Ut in creandis quatuor votorum profeſſis à præſcripto noſtrarum legum ne diſcedat, quæ in ejuſmodi profeſſis probitatem & doctrinam minimè vulgarem requirunt.

Quartum, ut à Sede Apoſtolica detur noſtro etiam Ordini Protector aliquis, ſic enim erimus reliquis Religioſis minus invidioſi, & nimia licentia, regiaque Generalis poteſtas, quæ valde periculoſa eſt, cohibebitur. Quem quidem Protectorem cur recuſemus, nulla probabilis ratio ſuadet: quandoquidem cunctæ Religiones, quæ noſtrâ antiquiores, & nobiliores ſunt, habent, & noſtra etiam, dum Pater Ignatius ageret in terris, habuit Cardinalem Carpenſem.

Quintum & maximum remedium eſſet, tertio quoque anno Protectoris juſſus Viſitatores in Provincias mitti ad errata tum ſuperiorum, tum ſubditorum corrigenda. Hi autem Viſitatores ex antiquorum Patrum numero, qui charitate & prudentia maximè commendentur, eſſent ſeligendi, quos Generalis nullis muneribus, nullis præmiis, nullis honoribus, nullis promiſſis, ad ſuum ſtudium perduxiſſet.

Hæc omnia ſalutaria eſſe, & peropportuna noſtris malis remedia cuncti fatebuntur, qui malunt ſoli quàm cum tota Sodalitate perire. Ita mihi hac mea ſalva Societate cum bonis omnibus perfrui liceat, ut nihil mea cauſa, ſed communis boni duntaxat cupiditate incenſus, hæc excogitavi, veſtræque Beatitudinis Pontificiæ menti ſubjeci.

Sanctiſſime

Sanctiſſimo Patri, & Pontifici Maximo, Clementi VIII. Soli & in manu propria, Memoriale.

Beatissime Pater, Per viſcera Domini noſtri Jeſu Chriſti oramus Sanctitatem tuam, ut dignetur reſpicere Societatem noſtram Jeſu, & providere ſua authoritate tantorum inquietudini, ne oriantur tot ſcandala, & tot murmurationes.

Primò, Provideat Sanctitas tua, ut omnino certum tempus præſcribatur Superioribus, & Miniſtris, & Procuratoribus, nempe duorum vel trium annorum, quo tranſacto, teneantur reddere rationem adminiſtrationis; & vivere per totidem annos ſicut ſubditi. Nam cùm quis eſt creatus Superior, nullum timet, facit quod vult, tractat ſubditos ut libet, obliviſcitur obedientiæ, humilitatis, paupertatis: & denique dicit, *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi*, exercens tyrannidem in quos ei placuerit: quia ſcit à nullo poſſe privari Prælatura, præterquam à Generali, qui ad conſervationem ſuæ Monarchiæ putat expedire, ut Superiores diutiſſimè gubernent. Et licèt ſint inſufficientes, ſcandaloſi & perturbatores pacis, tamen Generalis vel non credit ſubditis, vel ſi credit, ne videatur feciſſe malam electionem, pertinaciter ſinit illos gubernare. Hinc eſt quòd tam multi coguntur egredi extra Societatem noſtram, quia Generalis magis credit Superioribus mendacium, quàm aliis veritatem: imò non habent ſubditi quò recurrant, ſi velint, vel tueri ſeipſos contra calumnias Superiorum, vel juſtè accuſare Superiores, qui, cùm ſint ipſi homines, poſſunt errare.

Secundò, Provideat Sanctitas veſtra, ne ſit in poteſtate ſola Generalis promovere ad prælaturam quem velit: nam videmus cum magno detrimento Religionis noſtræ, & ſcandalo mundi, quòd Generalis, nulla habita ratione, nec antiquitatis, nec laborum, nec meritorum, facit quos vult Superiores, & , ut pluri-

mum, juvenes & novitios, qui ſine ullis meritis, & ſine ulla experientia, cum maxima arrogantia, præſunt ſenioribus, & illis, qui diu laboraverunt, & laborant in Eccleſia Dei. Et denique Generalis, quia homo eſt, habet etiam ſuos affectus particulares, & cùm afficitur erga aliquem, promovet illum, etiam ſi verè indignus: & quia eſt Neapolitanus, melioris ſunt conditionis Neapolitani. Ex adverſo, ſi aliquis non placet guſtui Generalis, etiamſi ſit de Religione benè meritus, & optimis moribus, pro nihilo habetur. Quare S. V. amore Dei ſtatuat, ne aliquis poſſit fieri Superior cujuſvis Ordinis, niſi vixerit in Societate per aliquot annos, & ut poteſtas eligendi, ſeu creandi Superiores non ſit penes Generalem tantùm, ſicut modò eſt: nam licèt Generalis habeat ſuos Conſiliarios, tamen non tenetur ſtare ipſorum conſilio, ſed eſt Dominus Dominantium, & facit quod vult, nullis legibus adſtrictus, unde mortificat & vivificat, deprimit & exaltat quem vult, ac ſi eſſet Deus, qui liber eſſet ab omni animi perturbatione, & non poſſet errare: & ô utinam in multis non erraret, forſitan non videremus tot apoſtatare à noſtra Religione.

Tertiò, ad tollendam inquietudinem, & murmurationes multorum, omnino Sanctitas veſtra definiat, ne ſit penes Generalem facere Profeſſos, quos vult, & quando vult. Nam multi, qui per ſeptem, vel decem, vel etiam quinque annos fuerunt in Societate, promoventur à Generali ad profeſſionem, nulla habita ratione, nec antiquitatis, nec meritorum, ſolùm quia ita vult. Multi autem, qui per multos annos vixerunt, & laborarunt, adhuc non ſunt profeſſi. Et profectò in hac re eſt magna acceptio perſonarum, cum magno ſcandalo totius mundi. Ideò neceſſe eſt, ut S. V. ſtatuat certum quoddam tempus, ante quod non poſſit Generalis pro libito promovere quemquam ad profeſſionem, & quo tranſacto teneatur facere omnes profeſſos. Et quia illi fiunt profeſſi, quos voluerit Generalis, neceſſe eſt ultra tempus determina-

tum

tum præſcribere aliquas regulas, quibus obſervatis debeat quiſque promoveri ad profeſſionem. Injuſtùm enim omnino videtur, ut debeat quis ſatisfacere voluntati unius hominis, ſi velit eſſe profeſſus. Sciat autem S. V. pauciſſimos eſſe profeſſos, imò Conſtitutiones ordinant, ne multiplicentur profeſſi, quod an ſit benè conſtitutum, videat S. V. Nam hoc eſt certum, quòd pauci ſunt contenti in Societate; præter paucos Superiores & Profeſſos. Et ſi ſaltem in creandis profeſſis obſervaretur juſtitia, & haberetur ratio, & temporis, & laborum, & meritorum, eſſet aliquo modo tolerandum: ſed res dependet à beneplacito Generalis, qui homo eſt; quod quàm ſit indignum, nemo eſt qui non intelligat.

Quartò, mirum eſt, Pater Beatiſſime, quòd Gregorius XIV. in quadam Bulla conceſſerit, ad inſtantiam Generalis, quòd nulla ſervatâ formâ judicii, ſed ſimpliciter inſpecta veritate, poſſit Generalis procedere ad punitionem alicujus ſubditi: hoc enim eſt adeò iniquum & odioſum, ut plerique putent totam illam Bullam eſſe ſubreptitiam. Nam quomodo poteſt Generalis, vel alius Superior, eruere veritatem, niſi ſervando quod ſacri Canones ſtatuunt? Certè hoc eſt facere Generalem majorem Papa: nam Sanctitas ſua neminem condemnat, niſi priùs auditis partibus, & prolata ſententia juridicè. Videat ergo veſtra Sanctitas, ſi hæc Bulla poteſt ſtare, nam nullum eſt refugium ſubditis, quo ſe tueantur. Non enim habemus Protectorem, Generalis meritò eſt ſuſpectus, quod ſemper favebit Superioribus accuſantibus: quia ipſe ſolus facit Superiores. Solùm relinquitur nobis facultas appellandi ad tuam Beatitudinem, quod quàm ſit difficile, S. V. judicet: præſertim cùm Generalis ſemper reſideat Romæ, & præoccupet Sanctitatem tuam.

Quintò, in eadem Bulla prohibetur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne quiſquam contradicat etiam verbis Inſtituto noſtro. Sanctitas tua tollat hanc cenſuram, quia ſunt multa in hoc noſtro

Inſtituto, quæ, ſi viveret Pater Ignatius, omnino mutaret, doctus experientiâ, & etiam mutaret ipſe Generalis, ſi non eſſet perpetuus, & ſunt aliqua etiam, quæ humana ratione non poſſunt intelligi.

Sextò, ſtatuat veſtra Sanctitas, ut in Congregationibus Provincialibus determinentur omnia per vota ſecreta; nam omnes, propter timorem Generalis, non loquuntur liberè ut ſentiunt: quia ſciunt quòd omnia ſcribuntur poſtea ad Generalem.

Pater Sancte, hæc quæ dixi, & alia plura benè novit Illuſtriſſimus Cardinalis Toletus, qui multum poterit juvare cauſam noſtræ Societatis, ſi tamen loquetur in favorem veritatis, ut ſperamus, & non in gratiam Generalis. Sed præcipua, imò tota ſpes noſtra ſitâ eſt in te, Pater Beatiſſime. A generali Congregatione nihil eſt ſperandum; tum quia ferè omnes Patres congregati, ſunt Superiores dependentes à Generali, & deſiderantes perſeverare in prælaturis: tum quia ſi quis eſſet cupidus boni publici, & alicujus reformationis, ne offendat Generalem, tacebit potiùs: præſertim quia apud iſtos Superiores, eſt ſacrilegium & crimen læſæ Majeſtatis tractare de immutatione alicujus rei: cùm tamen tempore iſtius Generalis factæ ſint maximè alterationes in noſtro Inſtituto, ſed ſemper procuratæ ab ipſo Generali in favorem propriæ authoritatis. Sed an expediat habere perpetuum Generalem, & juvenem, cum tanta poteſtate, tuum ſit judicium, Beatiſſime Pater.

LAUS DEO.

VIII.

VIII.

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI PRINCIPIS, DOMINI CARDINALIS ET ARCHIEPISCOPI PRAGENSIS, LEGATI NATI, &c.

Judicium & Cenſura Bullæ à Patribus Societatis Cæſari oblatæ, Cæſareâ ac Regali auctoritate firmandæ, pro erectione Carolo-Ferdinandææ Academiæ.

PRoponitur Cæſareæ ac Regiæ Majeſtati à Patribus Societatis Tranſlatio Privilegiorum Carolinæ. Univerſitatis in Academiam Ferdinandæam, cujus ſumma poteſtas ſit penes Societatem, abolitis privilegiis in contrarium facientibus, aliis auctoritate Cæſareâ ac Regiâ additis in eum finem, ut hactenus collapſa fides Catholica, nec non & adminiſtratio politica ſublevetur ac reſtituatur. Rationes adducuntur nimirum:

Hactenus propter Religionis diſſidium toleratam in unica Civitate dualitatem Academiarum: nunc devolutâ ab Hæreticis in Catholicos omnimodâ Juriſdictione. nullam ſubeſſe cauſam cur maneat. Ergo vel oportet ut ambæ coaleſcant in unam, vel altera è duabus abolenda. Utra autem duarum tollatur, dedecet. Si Carolina extinguitur, id prohibet ejus antiquitas, Caroliſque Cæſaris meritum, ac memoria. Sin verò Ferdinandæa, cur ſtabit Carolina, hactenus rebellionis ac hæreſium mater, ſublatâ Ferdinandæâ, fidei in Deum ac Principem magiſtrâ? Ergo neceſſum eſt ambæ coa-

leſcant in unam, ita tamen ut Carolina, Deo & Principi rebellis, cedat in jus Ferdinandææ, quæ cùm hactenus non alium habuerit Rectorem, præter eum qui è Societate eſt de more Rector Collegii Pragenſis, deinceps is id juris retineat, vel ex eo, quod incomparabilis ſit Societatis virtus in propaganda doctrina, fide, ac pietate. adeò ut vel Protectorem aut Patronum tanquam impedimenta repudiet.

Placet Domino Archiepiſcopo finis, qui eſt reſtitutio religionis Catholicæ in hoc regno, provinciiſque incorporatis, id enim ſpectare eſt Archiepiſcopale onus & munus, licèt hæc conſilia inſcio Archiepiſcopo inita ſint cum Principe Politico, qui tamen pro ſua prudentia & religione eo inconſulto nihil decretum eſſe voluit.

Diſplicet medium: quia attentata erectio Carolo-Ferdinandææ Academiæ habet annexam excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſervatam. Nam omne quod derogat juriſdictioni Eccleſiaſticæ inhibet Chriſtianis quibuſcumque ſub pœna prædictæ excommunicationis, quod cùm ex multis Canonibus, tum maximè probatur ex Bulla in Cœna Domini, quam nuperrimè elapſâ feriâ quintâ majoris hebdomadæ non dubitatur fulminatam juxtà conſuetam formam quoad immunitatem Eccleſiaſticam: Cujus inter multa hæc ſunt formalia verba.

Excommunicamus omnes &c. Nec non qui ſtatuta, ordinationes, Conſtitutiones pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere vel in ſpecie ex quavis cauſa, & quòvis quæſito colore, ac etiam prætextu litterarum Apoſtolicarum uſu non receptarum ſeu revocatarum, & cujuſvis conſuetudinis aut privilegii, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinarint, & publicarint, vel factis & ordinatis uſi fuerint, unde Libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur vel deprimitur, vel aliàs quovis modo reſtringitur, ſeu noſtris & dictæ Sedis aut quarumcumque Eccleſiarum juribus quomodolibet directè vel indirectè, tacitè vel expreſſè præjudicatur &c.

Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium quàm

per

per Romanum Pontificem niſi in mortis articulo conſtitutus, neque etiam tunc, niſi ſtando Eccleſiæ mandatis & ſatisfaciendo cautione præſtitâ abſolvi poſſit &c.

Declarantes ac proteſtantes quamcumque abſolutionem &c. Qui etiam per hujuſmodi abſolutionem, aut quoſcunque alios actus contrarios, tacitos vel expreſſos, ac etiam per patientiam & tolerantiam noſtram, vel Succeſſorum noſtrorum quantocunque tempore continuatam in præmiſſis omnibus & ſingulis ac quibuſcumque juribus Sedis Apoſtolicæ ac Sacræ Romanæ Eccleſiæ undecunque; & quomodocunque quæſitis vel quærendis nullatenus præjudicari poſſe ſeu debere, non obſtantibus privilegiis, Indulgentiis; & Literis Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus ſuprà dictis, vel eorum alicui ſeu aliquibus & aliis cujuſcunque ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis & præeminentiæ fuerint, etiamſi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quâvis aliâ etiam mundanâ præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, ſeu locis à prædicta Sede ex quavis cauſa etiam per viam contractus, aut remunerationis & ſub quavis alia forma & tenore, ac cum quibuſvis clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis; conceſſis etiam continentibus quod excommunicari, anathematizari vel interdici non poſſint per literas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, nec non conſuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſſimis & aliis quibuſlibet obſervantiis ſcriptis & non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus ac ſententias, quo minùs includantur in eis, ſe juvare valeant, vel tueri. Quæ omnia quoad hoc eorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo inſerentur præſentibus pro expreſſis habentes penitus tollimus, & omnino revocamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque &c. Hæc ex Bulla Cœnæ Domini.

Hæc ipſa privilegia, quæ cuiquam ſuffragari poſſent, quo minùs incurratur præfata excommunicatio, alio

titulo ſunt revocata à Pio IV. in Bulla edita Anno 1565. tertio decimo Calend. Martii : Nimirum *ut Decreta Concilii Tridentini (*quibus adverſatur imminutio Eccleſiaſticæ libertatis*) in effectum deducantur, non obſtantibus juribus ac privilegiis Patriarcharum, Archiepiſcoporum &c. ac etiam Laicis cujuſcunque dignitatis & ſtatus ac gradus, & Excellentiæ, ac etiam Ducali, Regia, Imperialique dignitate fulgentibus* &c. Vide Bullam præfatam.

Verùm ut hæc Bulla Conciliique Decreta legis vim obtineant, tanquam à jure ſancita, ac proinde non obligare cenſeantur, niſi ubi Concilium ſit uſu acceptatum, tamen Bulla in Cœna Domini non legis tenorem, ſed præcepti vim habet, utpote ab homine lata, quapropter ejus vim non niſi non baptizatus declinare poteſt: ubi verò Concilium Synodali Decreto acceptatum eſt, cætera omnia obligare non eſt dubium.

Quapropter Viro Catholico non eſt dubitandum, quin omne quod minuit Eccleſiaſticam Juriſdictionem habeat annexam excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſervatam. At Inſtitutio Carolo-Ferdinandææ Academiæ minuit Eccleſiaſticam Juriſdictionem : nam eximit Cæſaris authoritate politica totam Academiam, hactenus quoad Carolinam Archiepiſcopo Pragenſi, tanquam Capiti, ſubjectam, ab omni prorſus hujus Regni Judice Eccleſiaſtico, transferturque eadem politicâ Cæſaris authoritate in Jeſuitas Academiæ moderatores omnimodum jus ordinarium in totam Academiam, in omnes Pædagogos Pragenſes, totiuſque regni ſcholas triviales & Gymnaſia, nec non & jus omnimodæ cenſuræ omnium librorum totius regni, cùm jure Inquiſitionis ac Correctionis hæreticæ pravitatis in omnes Academiæ Profeſſores, pædagogos Pragenſes, totiuſque regni ludimagiſtros, ut alia reſpectivè minora, ſed abſolutè ſatis gravia omittantur, quæ omnia ex Bulla quam Patres Societatis Cæſari ſignandam ac firmandam obtulerunt, ad oculum clariſſimè demonſtrantur : Nimirum quòd tale jus trans-

fera-

feratur ab Archiepiſcopo in Patres Societatis, quodve hæc tranſlatio fiat authoritate Cæſareâ ac Regiâ. Illud quidem diſertiſſimè explicatur in præfata Bullæ Cæſareæ formula, ad quam hac in parte provocamus: Hoc verò ex eadem adductis formalibus verbis ac clauſulis oſtenditur, ſic enim habet textus.

Quapropter æmulatione pietatis Majorum &c. authoritate noſtrâ Imperiali & Regiâ Univerſitatem Carolinam Univerſitati Ferdinandææ Societatis Jeſu in noſtra Civitate Pragenſi pleno in perpetuum jure unimus &c.

Paulò infrà:

Neque huic noſtro conſilio obtendi poteſt qualecunque Carolinæ privilegium: (nota, licèt Papæ Privilegio Archiepiſcopus ſit Univerſitatis ſupremum caput) *quando nos illam ob ejus demerita abolere penitus potuimus, & quoad ea prorſus abolemus, quæ præſenti à Nobis erectæ unioni repugnare contigerint. Itaque ſupremum hujus totius Univerſitatis Rectorem perpetuis futuris temporibus eum eſſe volumus, qui Collegii noſtri Cæſarei Societatis Jeſu Rector pro tempore extiterit, à Superioribus ejuſdem Societatis de more inſtitutus.*

Deinde infrà iterum caſſant jura Carolinæ obſtantia huic novellæ erectioni his verbis:

Præſenti diplomate auferimus, abrogamus, & abrogatum, caſſumque eſſe authoritate noſtra pronuntiamus.

Ubi verò confirmantur privilegia Carolinæ in uſum Carolo-Ferdinandææ, & ſpecialiter exemptionis à Judice politico ex Wenceſlai Cæſaris, & ab omni Judice Eccleſiaſtico ex Bonifacii IX. decretis. Sic habet textus: *Itaque nos eandem &c. poteſtatem Rectoribus hujus Carolo-Ferdinandææ Academiæ confirmamus, & quantum in nobis eſt innovamus, &c.*

Non eſt autem in Cæſaris poteſtate jura Archiepiſcopalia Archiepiſcopo adimere, ac in jus Jeſuitarum transferre. Deinde paulò infrà ſic habet.

Inſuper ſubjicimus eidem Rectori omnes & ſingulos trivialium ſcholarum in Urbe Praga magiſtros & quoſcunque Pædagogos &c. Qui in omnibus ſeſe dicti Rectoris

ctoris aut Delegatorum ejus poteſtati, diſpoſitioni, inſpectioni, viſitationi accommodent &c.

Et paulò poſt.

Nemini verò prorſus liceat ullam novam pædagogiam aut cujuſcunque facultatis &c. niſi obtenta in ſcripto à Rectore Academiæ licentia, emiſſa in manibus ejus fidei ſanctæ profeſſione, inſtituere, quin etiam Rectori, exceptis quæ ad aliquod aliud Societatis Jeſu Collegium antea ſpectabant, omnia totius regni Gymnaſia & triviales ſcholas ſive jam erectas ſive erigendas ſubjectas eſſe volumus &c.

Ubi vides excepta eſſe Gymnaſia Jeſuitarum, nulla verò quæ Juris Archiepiſcopalis ſunt. Demum ad evitandam prolixitatem, ſola authoritate Cæſarea ac Regia conferuntur Rectori Jeſuitæ jura Inquiſitionis ac Correctionis hæreticæ pravitatis, Cenſuræ librorum & ſimilium, ita ut in tota hac Bulla ne minima quidem notetur clauſula, quæ jus Pontificium vel Archiepiſcopi Pragenſis reſervet, ſed deſpotica, Cæſarea ac Regia poteſtas ſola ſupponitur & adducitur. Neque dubium eſſe debet, quòd ſi Cæſar hoc facere poſſet, aut præſumeret, ex vi privilegii cujuſpiam ſive collati à Summo Pontifice, ejus privilegii vel unicam Patres Societatis feciſſent mentionem, aut inſinuationem, prout fieri debet, quando extraordinaria juriſdictio exercetur, ſed nihil horum redolet illa Bullæ formula fabricata ſtudio & conſilio Patrum Societatis. Quis ergo dubitet per hanc Carolo-Ferdinandææ Univerſitatis erectionem exauctorato ex parte Archiepiſcopo intrudi authoritate politica ad ea jura unum hominem Jeſuitam? At hoc manifeſtiſſimè derogat juriſdictioni Eccleſiaſticæ: nam jus inſtituendæ Univerſitatis, maximè in qua jus Canonicum, Theologia ac Biblia docentur, eſt penes Summum Pontificem. Sic ſentiunt Theologi ac Canoniſtæ. Id patet cùm ex multis Canonibus, tum maximè ex Decretis Innocentii tertii in Concilio generali & Honorii III. item in Concilio generali. Vide extra: de Magiſtr. per tot. Hoc intellexit Carolus IV. qui à Clemente VI. Summo Pontifice

fice ſupplex petiit erectionem Carolinæ Univerſitatis, quam à præfato Pontifice erectam & Archiepiſcopali jurisdictioni innixam, ampliſſimis prædiis & cenſibus Eccleſiaſticis; Eccleſiaſticorumque liberali contributione donavit, ut refert Hugo in ſua Bohemica Chronica pag. 2. ſub. Anno Domini 1348. quam Carolinam nunc Patres Societatis everſum eunt, novamque (licèt titulo tenus antiquam) à Principe politico erectam volunt, ipſi Societati emancipandam ab Archiepiſcopo. Deinde jus in Academias & Univerſitates de Jure Canonico præcipuè demandatur Ordinario illarum partium, ubi vigent ſtudia generalia. Vide præfatum decretum de Magiſtr. per totum. Unde nulla extitit Univerſitas Catholica exempta à jurisdictione Ordinarii, quin imò ut plurimum ſupremum jus habet Epiſcopus titulo Cancellarii Univerſitatis. Hoc ipſum noviſſimè decrevit Concilium Tridentinum ſeſſ. 5. cap. 1. & ſeſſ. 25. cap. 18. ubi triviales ſcholas, Seminaria & Collegia ſtudiorum univerſalium providentiæ & jurisdictioni Epiſcoporum demandat: hanc verò Carolinam Clemens VI. jurisdictioni Archiepiſcopi Pragenſis ſubjecit quoad doctoratus ac magiſterii dignitatem conferendam, ut patet ex illius Bullæ copia. At Patres Societatis authoritate Principis politici amotum volunt ab Univerſitate Archiepiſcopum, ſibi omnimodam jurisdictionem arrogantes.

Cenſura verò librorum ſive venalium, ſive imprimendorum, maximè in concernentibus fidem, eſt juris Epiſcopalis & Inquiſitorum. Sic habet perpetua conſuetudo in Eccleſia Dei. Noviſſimè verò Sacra œcumenica Synodus Tridentina hanc cenſuram Summis Pontificibus delatam voluit, qui Cardinalium Congregationi, Magiſtroque Sacri Palatii ad id muneris conſtitutis, ampliſſimas facultates & privilegia conceſſere: præcipuè Pius IV. Sixtus V. Clemens VIII. quorum authoritatem voluerunt præfati Pontifices eſſe præcipuam, cui omnes reliqui ſive Eccleſiaſtici, ſive Seculares, & nominatim Univerſitates omnes ſubjiciuntur, ut expreſſè habet Bulla Clementis VIII. data 17. Octo-

bris

bris Anno 1595. His verò ſuam operam navare teneantur Epiſcopi, & Inquiſitores, ut habetur in præfatione ad Indicem librorum prohibitorum facta à deputatione Tridentinæ Synodi. Quod jus ademptum Archiepiſcopo Cæſareo ac Regio Decreto ſibi uſurpant Patres Societatis.

At Inquiſitio & correctio hæreticæ pravitatis, ubi viget officium Inquiſitionis, ſpectat ad Inquiſitores, ſecus eſt juris Epiſcopalis. Inauditum verò eſt Regulares à Seculari Principe poſtulare ordinarium jus præfatæ Inquiſitionis, in pleroſque ſubditos proprii Epiſcopi. Res eſt evidentiùs abſurda, quàm quæ indigeat confutatione, & tamen Patres Societatis id juris ſibi committi volunt à Principe politico.

Sed jus in ſcholas triviales Eccleſiæ Cathedralis Pragenſis eſt penes ſcholaſticum hujus Metropolitanæ Eccleſiæ. In reliqua verò totius Regni Gymnaſia, eſt etiam penes Decanos & Parochos Archiepiſcopo ſubditos, ſic enim habet ſtatutum Eccleſiæ Pragenſis.

Scholaſticus Pragenſis, uti Prælatus Metropolitanæ Pragenſis Eccleſiæ de cauſis omnium Rectorum, ſcholarum Civitatis & Diœceſis Pragenſis & ſuburbiorum ejus, tanquam eorum Ordinarius, judicialiter habet cognoſcere, & ipſa ratione præviâ terminare, rebelles per ſuſpenſionem à rectoria ſcholarum compeſcendo, ad quem etiam examen ſeu approbatio Rectorum ſcholarum pertinet, &c.

Quo igitur jure fit tam præceps irruptio in omnium Eccleſiaſtica jura, & quidem à Regularibus, invocatâ ad id authoritate politicâ; quâ illorum arbitrio ſtet totius Regni Scholarum Rectores ad Rectorem Univerſitatis revocare, correctos remittere, loco ac Regno movere ac proſcribere?

Demum exemptio ab omni judice Eccleſiaſtico, nominatim verò ab Archiepiſcopo Legato Nato, & jus Eccleſiaſticum ſimul & politicum & civile in innumerabiles perſonas, quæ in cauſis ſpiritualibus & mixtis ſubduntur Archiepiſcopo, eo Eccleſiaſticæ immunitati

nitati magis adverſantur, quod hæc à Principe politico poſtulantur. Sanè prudentiſſimè Sacra Cæſarea atque Regia Majeſtas id negotii inconſulto Archiepiſcopo terminare detrectat, imitatus Carolum Quartum, qui in Bulla aurea, quâ ſuam Carolinam Univerſitatem Privilegiis donavit ſeptimo Idus Aprilis, Anno 1348. authoritate Regiâ, non Pontificiâ, Regalia non Eccleſiaſtica jura ac munera largitus eſt, in qua præter regiam protectionem, & magnifica dona, quæ promittit, nihil concedit: (præter privilegia, immunitates & libertates omnes, quibus tam in Pariſienſi, quàm Bononienſi ſtudiis Doctores & Scholares authoritate Regiâ uti & gaudere ſunt ſoliti:) ſunt Caroli verba formalia: Vide copiam.

Id verò efficaciùs adſtruitur ex eo, quòd Synodali Decreto in toto hoc Bohemiæ Regno ſit Concilium Tridentinum receptum, præceptumque in virtute ſanctæ obedientiæ, ut obſervetur, quemadmodum teſtantur acta Synodalia Archidiœceſana habita Anno 1605. Porrò ſi hæc non derogare Eccleſiaſticæ juriſdictioni volumus, ridiculam faciemus Summi Pontificis totiuſque Eccleſiæ authoritatem, & pernicioſiſſimo exemplo proſtituemus Eccleſiaſtica jura cuilibet temeranda, quod abſit.

Itaque cùm hæc erectio Carolo-Ferdinandææ Academiæ transferat authoritate politica jura Archiepiſcopalia in eum, qui nec eſt Ordinis Epiſcopalis, nec eſt ullo jure emancipatus ab Archiepiſcopi ſubjectione, cùm, inquam, exinde graviſſimè minuatur hujus Metropolitanæ Eccleſiæ libertas, nec non & ſummi Pontificis Sediſque Apoſtolicæ authoritas, haud dubium quin ea annexam habeat excommunicationem latæ ſententiæ, Papæ reſervatam. Hoc igitur titulo ea Carolo-Ferdinandææ Academiæ erectio per ſacros Canones Bullamque in Cœna Domini deteſtabilis eſt. Sed nec qualecumque ſit hoc Societatis (alioquin prudentiſſimæ ac ſanctiſſimæ) abortivum conſilium, ſatis ſincerè Cæſari ſuadetur. Nam ad ſpeciem deſæviunt in Carolinam, quaſi rebellem & hæreticam, cùm nunc tem-

temporis nihil ſuperſit illius, præter Archiepiſcopum Pragenſem aliaſque perſonas optimè meritas de Deo & Cæſare, & præter illius jura bonaque mobilia & immobilia, ex quibus Patres Societatis authoritate politica ſibi vendicant omne jus, & bona omnia mobilia & immobilia, hæreſis verò rebellioniſque ſub umbra deſæviunt in Archiepiſcopum Pragenſem, Carolinæ Univerſitatis Caput, aliaque membra Catholica, inque eorum jura ac privilegia, quæ omnia citra ullam culpam ac judicii formam abolita ac caſſata eſſe volunt, & quidem ab eo qui id juris non habet. Nam ex præſcriptione ortum ducente ab impia hæreticorum invaſione in jura Archiepiſcopi, nec minimum juris decedit ipſi Archiepiſcopo, quod utique ſcire debuiſſent, qui ſoli in Univerſitate docere præſumunt.

Præterea committitur fallacia, dum ex eo quòd Rector Collegii Pragenſis hactenus fuerit Caput Academiæ Ferdinandææ, arguunt debere eundem eſſe Caput Carolo-Ferdinandææ, cùm longè ſit diſpar ratio. Nam illa nullum Epiſcopale jus contra jura ſibi vendicabat, hæc verò id juris præſumit, quòd Archiepiſcopo injuſtè ademptum inaudito exemplo transfertur in unum hominem regularem ſpecie propagandæ Religionis.

Denique negotium videtur invidiæ, rixarum, ne dicamus ſeditionum prægnans, iis qui tantam præ ſe ferunt ſitim dominandi in Cleros ac Populos, concedere tam arbitrariam, & eatenus, ut dictum eſt, à Principe politico expoſtulatam ſummam omnium prærogativarum, exemptionum, antelationum, favorum & privilegiorum omnium totius Chriſtiani orbis Univerſitatum à juriſdictione ordinariorum nuſquam locorum exemptarum, nec non vagam & in omnem partem ductilem juriſdictionem decernendi, & ſtatuta condendi quæcunque ſpectabunt ad lectiones, exercitationes, promotiones, ritus, inſignia, morum diſciplinam & correctionem, & univerſè quicquid ad promovendum illarum Facultatum bonum expedire judicatum fuerit, in quos fines nunc à Cæſare poſtulatur

jus

jus ac privilegia juri Eccleſiaſtico ac politico adverſantia, ut patet.

Sed de his quæ Politicam & Civilem tangunt juriſdictionem, aliorum eſt cenſura.

Utilius ergo eſſet inhærere ac inſiſtere Decretis Sacro-Sanctæ œcumenicæ Tridentinæ Synodi, quæ ut fidem Catholicam alicubi collapſam reſtitueret, reſtitutamque conſervaret, de more Univerſalis Eccleſiæ per Ordinem Epiſcopalem, cui Regulares tanquam adminicula deſerviunt, id præſtari decrevit, ac propterea imminutam Epiſcoporum authoritatem reſtitutam eſſe voluit, quod cùm plurimi Pontifices, tum maximè præſtet Pius IV. per Bullam præfatam. Quapropter idem Pontifex motu proprio ſui Pontificatus anno quinto deputavit Cardinalium Congregationem, qui Concilii Decreta obſervare faciant, ſed Patrum Societatis conſilium de inſtituenda dicta Univerſitate ex adverſo occurrit conſilio Patrum præfati Concilii.

Nam ſic devolvitur in unum regularem, & clavis ſcientiæ in toto Regno Bohemiæ: (ſi demas jus concionandi necdum invaſum:) & magna pars poteſtatis juriſdictionis Archiepiſcopi, cui tantùm integra relinquitur poteſtas Ordinis. Unde non eſt mirum, ſi nuperrimum conſilium de fundandis quatuor Epiſcopatibus in hoc Regno exſpiraverit, Patribus Societatis interea de facto totam Academiam uſurpantibus, bonaque illius ſtabilia adminiſtrantibus, & actus publicos ac ſolemnes in eadem exercentibus, inconſulto penitus Archiepiſcopo.

IX.

EPISTOLA

R. P. NICOLAI CAUSSINI

Societatis Jeſu Presbyteri, Regis Chriſtianiſſimi Ludovici XIII. *Confeſſarii, ad Reverendiſſimum Patrem MUTIUM VITELESCIUM ejuſdem Societatis Præpoſitum Generalem.*

Reverendissime Pater.

I. NISI per ætatem tibi & rerum ambiguarum ſcientiam, nihil ferme mirari contigiſſet, novum fortaſſe videretur, quòd ea, quam ad me in Aulam deſtinabat epiſtola ad extremas Galliæ auras deprehenderit de Confeſſore Regis, factum martyrem veritatis. Gravem equidem patior ærumnam ſub ictu vaſtæ poſitus magis quam beneficæ potentiæ, cui me fratres mei non ex Societatis mente, ſed ſua, non odio quidem, ſed metu, dediderunt, rati nullam ſibi ſalutem eſſe, niſi ſuper defoſſi ruinas ſtarent. At verò qui me acrius perſequuntur, in hac tota pœnarum mearum ſerie, nihil de re præter cauſam proſcriptionem prædicant, rationem occultant, ut eorum lateat pudor in caligine uſitatus. Præter mentem & vota nihil jam habeo liberum: numerantur verba, notatur vultus, inquiritur in litteras, nullus ſine luce & inſpectoribus oculis ſeceſſus; impetunt me undique accuſationes, ad quas non tantum reſpondere ſed ne hiſcere quidem permittor, præpedi-

ditus gravi obedientiæ Sacramento. Aperiuntur vulnera, clauduntur ora, & quæ omnium acerrima pœna eſt, jubeor pati omnia; queri nihil. Mihi tamen rem attentius cogitanti ſuccurrebat nullas unquam ab obedientia textas tam piis manibus catenas, quibus Religioſum arceret, ne in Superioris ſinu arcanos ſenſus deponeret. Quæ me ratio impulit ut eas ad te litteras mitterem, quibus obvoluto negotio lux affuſa veritatis & conſcientiam exoneraret meam, & rebus afflictis ſolatium à veſtra Paternitate quaſi communis pietatis ara fidentius imploraret. O utinam felicibus auſpiciis eat epiſtola, penetret ferrum & ſaxa, fugiat emiſſarios, tranſcendat Alpes, in tuas ſoſpes deveniat manus. Ego ille, quem etſi ignotum multis, repentinus hic turbo notum fecit, hoſpes tibi eſſe non poſſum, tam ſæpe abditus in illo curarum tuarum & magnæ mentis ſacrario.

II. Novit Paternitas veſtra qualem hactenus vitam egerim à negotiis & ambitu alieniſſimam, in religioſa traductam diſciplina, innocentibus diſtrictam ſtudiis, qua docendo, qua concionando, qua ſcribendo, contritam laboribus, domi probatam & foris. Is ſum qui fui hactenus, & licèt picta carbone nuper innocentia nihil amiſit illius lucis quam veſtræ Paternitatis exempla & præcepta totam in Societatem transfuderunt. Noli erubeſcere crucem Chriſti, nec me exulem ejus: ſacra res eſt forti animo miſer. Etſi in me multa falſa adverſa, multa globo velut aſſiliant, nunquam veritas cauſam, nunquam conſtantia pectus deſtituet.

III. Perſtringam igitur verbis quantum potero rem ſua natura diffuſam; & dicam quo pacto poſt tranſactam in ſereno maximam vitæ partem, devexam ætatem ingens circumfremuit procella, quæ ſtantem ſuper caduci corporis imbecillitatem animum illiſit potius quàm defecit. Nondum planè perſpectum habeo mirificum divinæ providentiæ conſilium, quod me hominem ab aulica vita & ingenio & voto alienum in aulam detulit, quam in libris tantum * meis videram ejus calamo tetigiſſe contentus umbram, cujus ſciebam infeſtum eſſe corpus [illegible] re-

* In libro cui titulus, *La Cour Sainte.*

religioſis virtutibus, deveni in illud inconſtantiæ regnum, ubi tot verſipelles animi, tot artes, tot fortunæ ludibria, tot rerum anfractus, ubi potius perdere me conſtitui quàm innocentiam. Neſcio quis præterea afflatus hominum in hanc me impulerit regionem, niſi quod quærebatur vir commodus, non qui *Aulam* faceret *Sanctam*, ſed qui ferret prophanam. Hoc polliceri ſibi videbatur omnia ſibi ad optatum fingentibus ingenii mei ſuavitas & acta per ſimplices curas vita; deſtinabar turpiculæ ſervituti, homo mente, ſi quiſquam alius, liber. Ad hæc quædam ſtudiorum & ingenii quæ me circumfluxerat fama commendatura putabatur Cardinalis delectum, nec exarmata bonitas ejus obfutura conſiliis. Verſare mihi permittebatur animo totam illam cæleſtem Aulam, modo me terrenæ tractabili facilitate commodarem.

IV. Sed hæc fuit hominum opinio nimis demiſſe de religioſa virtute judicantium, nam qui acerrimis ducibus ad militares laureas eſt animus, hunc in rebus divinis præferendum eſſe conſtitui, & in hac benignitate morum, pectus mihi finxi quod nec vis infringeret nec mulceret adulatio: permiſi me totum Deo, cujus opem in ipſo Aulæ aditu deſtinatis precibus & ſacrificiis exoravi, ut de cælo vis amica in Regis caput & regnum totumque miniſterium meum deflueret: nec fuerunt irritæ preces fauſtis auſpiciis ingreſſo.

V. Rex me tenera quadam benevolentia complexus, intimos animi ſenſus mihi credebat: Cardinalis, ea qua eſt artificioſa nimirum affabilitate, non ceſſabat blanditiis obruere, non tantum hortabatur ut peterem ab eo quid vellem, ſed urgebat; accipereque ſe credebat, cum daret beneficium. Ego vero qui ſciebam nonnullos ad terrores ferreos, cereos ad delicias, obfirmabam ſedulò pectus contra hæc luxuriantis fortunæ delinimenta; cavebam ne expirarem in floribus; quot blandimenta, tot admotas virtuti machinas, tot vincula libertati prævidebam. Hærebam mihi ipſi, & quoties eundum in ejus Aulam erat, toties in aciem me componebam; toties mihi duas arces tutandas arbitrabar, hono-

rem

rem & conſcientiam : nihil unquam nec mihi nec meis ab eo poſtulavi, numquam illum niſi de publica felicitate interpellavi, per impollutum callem ad caſtra virtutis enixus. Interim me Rex & Cardinalis ambo hac animi ſinceritate capti diligebant, uterque me ſuum & à ſe ex aſſe volebat eſſe. Hic quia dederat, ille quia poſſidebat: nec Regi adeo obtuſus ſuæ magnitudinis & gloriæ ſenſus, quanquam fatali quadam neceſſitate toleranti multa, diſſimulanti omnia. Cardinalis partes homini ex aulico palato cuncta deguſtanti, longe erant commodiores, mihi qui ad Deum referebam omnia Regis ſacratiores videbantur. Non ita eram in rebus humanis hebes, ut non viderem apertam eſſe illi latam ad favorem & honores januam qui Cardinali totius gloriæ diſtributori hæreret, ſed memineram Chriſtum omnia regna mundi per contemptum calcaſſe: & ad ejus exempla totus anhelabam: non ignorabam me qui Regi eſſem deditus, caduco haud dubie & fluxo eniti fundamento, ſed retinebat officii ſanctitas, & qua ducebat fides conſtantius incumbebam: emetiebar jam caſus meos, & ex hoc Aulæ turbine non præcipitatus, ſed declivis in ſinum Juſtitiæ molliter & ſenſim defluebam. Miniſtrabam quidem Regi, incredibili quodam ejus ſalutis & gloriæ zelo ſemper incenſus, obſervabam etiam Cardinalem, non fortunæ adorator, ſed honorem impendens dignitati. Inceperam illi generoſa libertate ſuggerere quæ Chriſtiani nominis decus, regni pacem ac tranquillitatem ſpectarent; demonſtrabam iter ſublimis & inconcuſſæ gloriæ, quæ illi eſſet communis cum Deo: ſed eum ſua conſilia in deſtinatum jam ſcopum abripiebant : diligebam Regem ſingulari charitate, quam miſeratio conditionis accendebat, videbam eum pati multa, ſentire etiam pauca, conabar eum afferre ſibi & faſtigio ſuo reddere; non minuta quidem & umbratili detinebam ejus animum pietate, ſed quantum licebat, ad magna regiarum virtutum decora, quæ publicas ſpectarent utilitates, ſtimulabam. Delectabatur hac ingenuitate, & plaudebat ſibi in ſinu ſe eum nactum eſſe Confeſſarium quem ſuum poſſet appellare, quem non contagia fa-

voris pollucrent, nec adoratæ magnitudinis fulgor hebetaret. Mirabatur inuſitatam animam, quæ ſenſus illi ſuos tam ingenue aperiret, ipſe viciſſim regium nudabat pectus admittebatque fidem meam quaſi in interiora velaminis & auguſta ſacraria. Timebat tamen interdum mihi ne premerer potentia mundi & mole; & in conſervationem meam impigre ſollicitus tam exquiſitis artibus incumbebat, ut qui ejus amorem venerarer, non poſſem non laudare potentiam. Hæc prima quidem Aulæ rudimenta videbantur his qui me diligebant ſatis fortunata, ſed tamen inter eorum plauſus nullam capiebam partem quietis, imo intimus infixus medullis æſtuabat dolor, cum luctuoſi belli venena in omnes Chriſtiani orbis venas permanare viderem.

VI. Angebar vehementer cum Chriſti eccleſiam deturpatam fuligine, ferro & flamma opertam undique cernerem, exanimabant me commiſſarum querelæ provinciarum, & ſine conſolatione gemitus: ſuſpirabam ad aras, & dolorum incendiis in publica intentus ſolatia: memini me cum ad tumulum Henrici Magni anniverſario ejus die proſtratus orarem, cum bella, cum victorias glorioſiſſimi Principis animo volverem, cum ejus erga hoſtes clementiam, erga ſubditos amorem, cum vigorem præcellentis animi, & exageratæ robur authoritatis haberem præ oculis, ſolutum in lacrymas, cogitantem quo in ſtatu Francia, cum in rerum articulo uxorem ſuam tantorum regum matrem & ſocrum reliquiſſet: tum quaſi ex cineribus ejus micante charitatis flamma ſentiebam pectori meo admoveri faces, & urgeri ut conſternato & laboranti mundo ſalutarem porrigerem manum: multa me ut de ſtatu rerum cum Rege tractarem admonebant. Primum enim videbam ejus conſcientiam & meam non mediocriter laborare ac vehementer implicari; ſciebam quidem me vocatum ad hoc munus, non ut eſſem Confeſſarius hominis & prævaricator Regis, neque tantum in principibus privatorum habendam peccatorum rationem, ſed eorum maxime quæ piam juſtamque populorum gubernationem ſpectarent; quippe hominum errata pluma aliquan-

do

do leviora, Regum & Imperatorum ſæpe plumbea; illa ad paucos ferme pertinent, horum in omnes ſerpit contagio. Animadvertebam hanc Dei vocem, *Diligite juſtitiam qui judicatis terram*, non viles de plebe homunciones, ſed coronata circumtonare capita : noveram Reges paſtores eſſe populorum, quibus diſtricta ratio de tot mortalium regimine ad formidandum Numinis tribunal eſſet aliquando reddenda: pervidebam omnino perdito Ludovico XIII. non poſſe ſervari Ludovicum. Ille vero me adjuratum initio urgebat, ut de iis quæ ad ſalutem æternam facerent nullo modo conticeſcerem, ſed monerem animoſe, habiturum me principem quaſi unum de plebe gnaviter obſequentem. Percellebat interim aures meas gementis eccleſiæ perpetuus clamor; audiebam continuo voces acerbe ſuſpirantes, non ex aliquo factioſorum globo afflati rumuſculi deferebantur, ſed unus erat totius orbis convulſi & dilacerati gemitus, certiſſime tenebam Regem ipſo inaugurationis Sacramento adſtrictum, ut eccleſiam matrem contra facinoroſos hæreticorum & infidelium omnium impetus armis animiſque tueretur. At è contrario cernebam contra mentem Principis ſponſam Chriſti, confederatis ejus cum impiis hominibus ſignis acerbè divexari, & ea ſub ejus auſpiciis fieri, quæ lamentarentur boni, ipſi averſarentur improbi, omnis horreret ſeculorum memoria. Quærebat tum Deus virum qui ſe, ut ait Propheta, quaſi *murum opponeret pro domo Dei, qui tepentes cruore gladios* ablueret, qui flammæ omnia devoranti miſeras ſubtraheret reliquias. Ubi ille regiæ conſcientiæ moderator, ubi pater, quem in hunc finem providentia Dei ſanctioribus Principis conſiliis & ori admovit & pectori? Canis mutus *non valens latrare cavet ſibi, ſibi ſtudet, locum ſervat*, negligit omnia. O dedecus generoſo pectori non ferendum! Memineram noſtris conſignatum hiſtoriis ardente inter Franciſcum primum & Carolum quintum bello, Caroli Confeſſarium Dominicanum cauſa eccleſiæ ſuſcepta & pace compoſita feſſis rebus opem tuliſſe; nihil alienum à me exiſtimavi, ſi pari zelo accenſus, quamvis pervicacioribus ingeniis oc-

currentem, tum ſi nihil aliud poſſem, conſcientiam ſaltem meam à labe, nomen ab ignominia vindicarem.

VII. At contra verſabantur ante oculos humanarum terriculamenta opinionum, turbæ, conflictus & pugnæ, Cardinalis iratus, & illæ ſævitiæ trementis officinæ, exilia, carcer, vincula, triſtis ſcena, lugubris per Chriſtianum orbem fabula: veniebat in mentem prudentes viros movere omnia molliori brachio tractando, nec bona ipſa aut impetu quærenda aut tumultu ſancienda. Retinebat me ad extrema paratum Societatis nomen: hærebam magno corpori affixus, cujus me amor & cura nihil periculoſum moliri patiebantur; cupiebam extra aleam tam venerandum pignus; & cum ſcirem domum in qua verſabar non carere providis in curam ſui & meticuloſis hominibus, quibus placere magis rerum potienti cordi eſſet quàm pro veritate certare, angebar intimis ſenſibus; nec adeo projectus eram ut res novas cum eorum diſcrimine & ſine eorum conſilio ſuſciperem; ſed occurrebat non eſſe de ſemine Sanctorum, qui tam ſæpe ſalutem feciſſent in Iſrael, & ea progenitos matre quæ ſe olim exiliis & vulneribus quaſi pretioſis monilibus ornatam circumſpexiſſet. Ad iſtos Patres Ignatium & Xaverium reſpicerent, nihil illis inſolitum ſi domum deducerentur ſuam. Non poteram adduci ut de concordia Principum Chriſtianorum, de bono pacis, de generis humani ſolatio tacendum mihi arbitrarer, ne aliquid inde paterentur incommodi qui ſe tranquillitatis & otio nimis fortaſſe indulgenter mancipaſſent. Non is ſum, Mi Pater, qui zeli falſis imaginibus illudar, nihil facere ſoleo præcox & turbidum; lente admodum feſtino, & conſilia ad purum excoquo: ſed nihil titubandum videbam in re tam communi Confeſſariis, tam decora fortibus, tam expetita multis, tam cunctis neceſſaria. Neque vero abruptè ſum Regem allocutus, ſed in intimos ejus ſenſus ſumma diu ſuavitate inſinuatus, per varia colloquia ad duodecim capita retuli quæ regii muneris vim totamque ſalutem amplecterentur.

VIII.

VIII. Oſtendi regiam dignitatem cæleſte quoddam inventum & divinæ imitationem vitæ atque Monarchiæ, cui ex officio incumbere regere populos, eoſque per juſtitiæ & religionis puriſſimos calles ad apicem felicitatis deducere. Reges eſſe paſtores, non laniones, & valde periculoſum eſſe ſi homines ſibi, non ſe hominibus traderent, aut iis aliter uterentur quàm jus præſcriberet.

IX. Manſuetudine & clementia contineri regna, & quaſi amoris manibus fulciri thronos; rigorem animi habere ſemper aliquid lævum, infelix & turbulentum; eam demum eſſe arcem inexpugnabilem quam benevolentia ſubditorum ſuis præſidiis cingeret. Hoc cæleſti paſſu progenitores pios in ſinum gloriæ contendiſſe, qui diffuſa per omnes regni venas bonitate omnium ſibi animos devinxiſſent.

X. A Dei omnipotentis cultu & honore ducenda omnium actionum primordia, ſentire de Deo oportere illibata fide, Eccleſiæ Catholicæ & ejus ſummo Pontifici, cujus infringere nitebantur authoritatem, inconcuſſa firmitate adhærere, puriſſimis manibus adorare Numen, & omnibus piorum regum officiis defungi. Sed primam hanc eſſe & germaniſſimam pietatem, ſi proximum diligeret, & à lare regio faceret initium, omnes conſanguineos & affines ſumma charitate complexus: occurrebat inprimis Regina Mater, quam etſi de facie tantum noveram, nullis unquam ab ea auctus beneficiis, communi tamen miſeratione permotus urebar animo, cum verſaretur ob oculos tantum gloriæ faſtigium tam indigne concuſſum; tam miſerabiliter depreſſum.

XI. Dolebam Matrem tot luminum tantis immerſam tenebris, ita deſertam ut nemo opitularetur, ita ſepultam atque defoſſam, ut ne nomen quidem extaret quod apud Filium commemoraretur. Hinc conſcientiæ Principis labem aſpergi, hinc nomini notam inuri providebam, ſi toties afflicti & per tot diſcrimina jactati ſpiritus reliquias longæva Mater, & profuga, & omni ope Filii deſtituta, in alieno exhala-

ret ſolo. Non fui tam excors, ut non intelligerem facinus, nec tam timidus ut diſſimularem. De ſtatu quidem loqui non libebat, de lege Dei conticeſcere non licebat. Præterea non deſtiti, quantum in Aula commorari juſſus ſum, omni ſtudio atque induſtria eniti, ut Regis ac Reginæ concordes animi in conjugalis amoris puriſſimos ſenſus coaleſcerent : oſtendebam ſæpe quantum hoc eſſet Dei munus tot dotibus cumulata uxor, quæ ſe in ejus pectus toto transfudiſſet affectu, eſſe in ejus ingenio & conſuetudine caſtas & fortes delicias, quas ſi maritali lege vellet excolere, non eſſe deſperandum quin blandum & amabile nomen patris obtineret, vitamque & regnum ſumma fœcunditatis ſuavitate permulceret. Non ceſſabam quoque pius monitor amorem illi erga Fratrem cæteros Principes conſanguineos paulatim inſtillare, ut omnes concordiæ nexu copulati ſuæ tranquillitatis imaginem in Regem traducerent.

XII. Cupiebam equidem & omni opera contendebam, ut eſſet erga ſummum Pontificem Sedemque Romanam, tum Prælatos, tum Ordines religioſos, & integerrimæ vitæ Eccleſiaſticos bene affectus. Commendabam illi eximie inclytos & ſincera fide Aulicos quos ſciebam in Regem quàm in fortunam Cardinalis propenſiores: hortabar ut Conſilii ſui conſeſſum ſupremasque regni Curias tanquam præcipua ſtatus robora magni æſtimaret, eſſe in eo cœtu viros apprime generoſos, Regis nomini vehementer addictos, quorum fama, etſi temporis fuligine nonnihil eſſet aſperſa, eliſaque per vim auctoritas, incorruptus tamen ejus Majeſtati ſpiritus in tanta corruptionis labe ſervaretur.

XIII. Singulis verò momentis acerbus me dolor excruciabat, cogitantem concuſſæ atque deſolatæ Franciæ calamitates, Provinciarum gemitus, oppreſſionesque populorum: agebam miſerorum cauſas, vehemens potius orator quàm felix exorator: inſtabam tamen & querebar hinc inuri poſſe conſcientiæ Principis gravem peccati noxam, hinc ſubditorum amorem funditus extingui, hinc ſtatum omnem convelli atque labefactari. Falli eos omnino ac decipi qui exiſtimarent res accifas

ciſas infelicium ruinis eſſe fulciendas. Timendam eſſe Dei juſtitiam, quæ tepentem tot miſerorum fletu gladium accenderet, timendas ipſas viduarum lacrymas, quæ, ut ajunt divina oracula, de ipſarum genis & oculis ad tribunal Numinis aſcenderent.

XIV. Suadebam ut fiſci rationes ſagaciſſime pervideret, & tandem ſciret qua vis illa ingens pecuniarum, populorum ſudore ac ſanguine extorta potius quàm collecta, deveniret; cum præſertim quereretur militiá ſe ſuis militare ſtipendiis, deportationesque exercitus quaſi procella in devaſtatos agros incumberent, ac per tributa toties tentatos penitus exhaurirent.

XV. Quamobrem toto impetu conabar feralis illius belli, è quo omnis calamitas, radicem amputare atque convellere, neque ullo modo ferre poteram eos qui ſubjectis facibus ardentes patriæ rogos alerent potius quàm extinguerent: demonſtrabam vim pacis beneficam atque ſalutarem, quæ noſtris mederetur vulneribus, & quidquid bellorum furor concuſſerat, in locum ſtatumque ſuum reponeret. Et quidem jam non plane infauſto labore ſudaveram: Regem enim tædere belli cœperat, nec proſperi eventus tam alte in pectus deſcendebant; at ſi qui erant infauſti, gravabant animum ſævis anxium curis & dolori ſuo incumbentem.

XVI. Sæpe dictitabam hanc eſſe regiam & magnificentiſſimam omnium pietatem, ſi Eccleſiæ Catholicæ pacem atque otium procuraret, ſi vexillum fidei ſupra infidelium capita erigeret; hoc exigere Sacramentum Regis Chriſtianiſſimi, quo ſe obſtrinxerat, hoc Magiſtrum Ordinis Equeſtris à Sancto Spiritu quem gereret jurejurando profiteri. Sed tamen contra jus faſque Eccleſiam acerbe tractari ab iis, qui nomen ejus, pecuniam & arma ſibi uſurparent.

XVII. Suadebam ut optimos quoſque Prælatos ad Eccleſiam gubernandam deligeret, integerrimos quoſque Præſides juri reddendo præficeret, eoſque omni odio inſectaretur qui authoritatem ejus per ſordes polluerent, & populorum medullis ac viſceribus avaritiam ſaginarent.

XVIII. Urgebam ut negotiorum ſuorum curam ſuſciperet; hoc ſibi à Deo mandatum munus, hoc onus capiti cum diademate impoſitum, quod ſine peccato excutere, ſine ſocordia diſſimulare non poterat: jamque optimus Princeps conſtituerat duas aut tres horas quotidie rebus cognoſcendis impendere, ſi Miniſtro Principali commode uti, cum vellet, potuiſſet.

XIX. Dicebam in operoſiſſimis negotiis, quæ belli ac pacis, quæ regni ſtatum amplecterentur; primariorum capitum audiendas eſſe ſententias, hoc divinis legibus, hoc humanis eſſe ſancitum: ſiquidem & Moiſes tantis luminibus circumfuſus, Deo ita jubente, ſeniorum conſilia exquirebat. Neque hoc Ludovicus XI. ignoravit, qui præcepit Carolo VIII. filio ſuo inter cætera, ut nullum unquam belli diſcrimen niſi ex Procerum conſenſu ſubiret; ſic enim Francos & pugnare alacrius, & vincere felicius.

XX. Tandem cum certo ſcirem Turcarum arma ſollicitari in Chriſtianos, & imminere Eccleſiæ lugendam ſæculis omnibus vaſtitatem, non potui diſſimulare facinus Chriſtianiſſimo Rege ſancti Ludovici Succeſſore prorſus indignum. *Zelus domus Dei comedit me*, egit per abruptum iter divina vis, & omnes metus excuſſit ſanctus Dei timor, ut politici Monachi, à quo ferebantur hæc peſtifera conſilia, telam deordirer, tum Regi, qui à me quærebat num iſtud liceret, conſtantiſſime reſponderem quæ lex Dei rationeſque ſanctiſſimæ præſcriberent.

XXI. Dies erat Decembris octavus, illibatæ conceptioni beatæ Virginis ſacer, quo cum in ſacello domus regiæ ſacrum facerem, aris me ſacerdos idem & victima toto pectore devovi, Deum ferme ſic allocutus:

XXII. Deus æterne, in cujus manu poſita ſunt Regum pectora, & cujus nutu decurrunt imperiorum vices, inſpira bonam Ludovico mentem, quæ Chriſtiani orbis decus, populorumque ſalutem amplectatur. Tu lux abditorum, & univerſorum cognitor; nec te latet ſi aſſentatorem potius Cardinalis, quàm Eccleſiæ defenſorem agere vellem, cuncta mihi proclivia, quæ ama-

amatores ſæculi ambire, fortunati obtinere ſolent, ſed ablegavi omnia mundi delinimenta, improperium tuum laudi, crucem prætuli deliciis. Video equidem capiti meo impendentem procellam & totam ærumnarum futurarum ſcenam; perferendum erit quicquid iratus volet, quicquid dominator poteſt, afflicta cauſa, mente ſemper invicta; ſed te duce nihil vereor, te præeunte in ipſam mortis umbram deſcendo, nihil hæſitans comite vita & vitæ fonti ſemper affixus. Quos aperui oculos officio, clauſi terroribus. Perferam monita ad aures Regis, quæ nec probus omittere, nec tacere animoſus poteſt. Teſtor te, ſancta Veritas, quæ tot amatores, tot procos, ſuper rotas & ardentes rogos olim habuiſti, non te erubeſco; accedo inter ipſa ſupplicia novus adorator: mentem hanc tibi & linguam addico, pro te & tecum dicturus quæ ſpiritu meo cuperem animata, meo cruore ſancita.

XXIII. Poſt hæc digreſſus ſum ad Regem, qui ſe ſolemni luce comparabat ad ſynaxim. Erat in ejus fronte aliquid nebuloſum & turbidum, animo quippe diſſidentibus curis ſæpe fluctuanti: ego placide illacrymans ſic eum compello.

XXIV. Hodiernus dies feſtivus eſt magnæ Matris conceptioni! Concipe, ô Rex, ſpiritum Dei, ſpiritum amoris, concordiæ & pacis. O quando orietur illa pax, amicum laboranti mundo ſydus! En ſubditi tui, etſi omnia quotidie amittunt, nunquam tamen ſenſum Majeſtatis tuæ & infixum viſceribus amorem amittent. Intercluduntur eorum querelæ terroribus: ſed ratio mei apud te muneris exigit ut tibi eorum voces & ſanguinem repræſentem. Certe ô Rex patiuntur illi ſub religioſo Rege, quod infima pene mancipia ſub infidelibus dominis. Imo tot hæretici, tot populi à fide alieni, quietè admodum vivunt, dum orbis Chriſtianus diſcerpitur. Aſpice ô Rex infelices tuos ex hoc faſtigio gloriæ: memento te tua cauſa hominem, ſed eorum cauſa Regem; non tam tu illos tibi vindicas quàm illi te. Tuum eſt quod Moiſes magnus populi rector dicebat, multitudinem illam quaſi materno ſinu continere, & ad Chriſti

Regis exemplum arguere pro manſuetis terræ. Scio equidem & pectoris tui ſinceritatem & manuum tuarum innocentiam, ſed tamen horreo tot Catholicorum vaſtatas provincias, tot disjecta profanis manibus templa, tot ſacras virgines barbaræ libidini objectas, & Eccleſiam Chriſti ſponſam in cruore ac ſordibus conculcatam. Poſt hoc paratur, ut ajunt, cum Turcis armorum immane negotium, & Chriſtianiſſimo Regi vel ſolo nomine execrandum. Nemo enim Theologorum dixit unquam fidelem Principem infidelium armis cum detrimento Eccleſiæ & ſcandalo protegendum. De parente tua nihil amplius dico, ſcis me ab omni factione purum & erga Eminentiſſimum Cardinalem non male affectum: non peto ut eam gubernaculis admoveas, ſed ut deſtitutam ac inter gladios efferatæ multitudinis quotidie pavidam in tranquillo portu conſtituas. Hæc loquor ut conſcientiam tuam & meam liberem; habes immortalem animam, aliquando ad Dei tribunal offerendam, vide quid ad hæc Judici tuo & meo ſis reſponſurus, & contremiſce ad vocem Regis ſapientiſſimi, qui dixit *potentes potentèr tormenta paſſuros*.

XXV. Commotus eſt Rex vehementer hac oratione, ut quem ſancti timoris ſtimuli pungerent, nec deſtitit tamen ea quæ ejus nutu gererentur per boni ſpeciem & obductos colores quos à Miniſtris acceperat excuſare: ſed cum premeretur rationibus, indoluit acrius, præmicante caligantibus oculis veritatis luce. Tandem ſe ad ſacra myſteria pacato & obſequenti animo compoſuit. Hæſit illi per biduum ingens cura, quæ ſe non nihil affecta valetudine pingeret in vultu. Poſtridie mihi dixit deprehenſas in ſua fronte ægri ac ſolliciti ſpiritus notas, quas vix diſſimulare potuiſſet. Reſpondi nulla eſſe tam ſalutaria medicamenta quàm quæ initio dolorem facerent, ſic obluctante ſenſibus animo parturiri ſpiritum Dei. Tum cupere ſe ait ut quæ illi ante exomologeſim ſuaſiſſem non gravarer coram Cardinali dicere. Mihi quidem ſatis eſſe animi, intuli, qui radio Dei ſcriptam veritatem omnium oculis proponerem, non tamen ignorare multa mihi ſæva impen-

pen-

pendere, ſi homini imperioſo, & omnia ad ſuos ſenſus exigenti, contrairem. Æquum certe videri ut qui omnia propter ſalutem Regis neglexiſſem, in tanto & tam ancipiti certamine regali protegerer authoritate & manu; quocumque tamen res vergeret, me nunquam Deo, conſcientiæ nunquam defuturum. Atque ubi annuiſſet, præmittit me ad Cardinalem, paulò poſt ſecuturus. Conveni illum Ricellii, quem licèt ancipiti ſemper & obvoluta mente, deprehendi mihi ſubiratum, nec dubium quin obloquuto jam Rege. Diſſimulavit tamen omnia ſermone cæco & nunquam niſi è latebris feriente, donec ſuperveniente Principe dimiſit me monitum ut occultiore digreſſu diſcederem. Nolui me venditare à Rege miſſum, qui hoc non haberem in mandatis, & periculum erat ne ſi dixiſſem, delicatam ejus qui miſerat & nimis circumſpectam mentem offenderem, quaſi de compacto & non ex caſu res ageretur. Subſtiti in proximo cubiculo, velut in campo certaminis aleam fixo veſtigio & obfirmato animo operiens. Sed abrupit Cardinalis congreſſum, nec tot exercitibus accinctus nudam potuit ſuſtinere veritatem; reſpondere ſtatuit non rationibus ſed proſcriptione: poſtea cingentibus emiſſariis in palatio Regem, arcanum difficile erat cum eo colloquium: ſubintravi tamen in penetrale ſecretius, & dixi adfuiſſe me paratum ambiguo certamini, & diutiſſime expectaſſe, ſi forte evocarer, intrepide omnia dicturus; perſtare me in ſententia & nihil afferre aliud quàm quod lex Evangelii & omnis Theologorum Schola pronunciaret. Conſuleret Rex quos vellet, ſed caveret ne aut oppreſſæ metu aut præmiis illectæ mentes veritatem per injuſtitiam detinerent. Nihil imputabam Sorbonæ, quam impenſe colo; nihil Societati, quam ut parentem cariſſimam ſemper honorifice habui; ſed notabam ex alio cœtu venales animas quas ipſe mihi Rex indicarat: nec dubium illi quin projectæ ad favorem viverent per dedecora. Tandem ut generoſum aliquid ſubinferrem, triginta anni ſunt, inquam, ô Rex, ex quo per faſtidia rerum humanarum nitor ad cæleſtes: nunquam ridentis Aulæ fulgor perſtrinxit oculos,
 nun-

nunquam perculit me timor hominis, nunquam deliciæ permulſere; unum te ſpectavi, omnium quos exantlaveram laborum præmium ratus æternitatem tuam; non me tibi Cardinalis addixit, non tu elegiſti, ſed Dei munus eſt præcipuum, quòd tot abjectis ad ſervitutem mentibus habueris hominem qui pro te ſpiraret & pro veritate decertaret. Liberavi hodie conſcientiam meam, &, ſi vis, tuam, nihil eorum celavi quæ intelligens fidus eloqui poſſit. Si tam bene cogitata, tam animoſe dicta, maligna vis eliſerit: carebo quidem Aula non gravatè, ſed à te Principe optimo, ſi tuus eſſes, non divellar niſi ictus deſiderio & cura ſalutis tuæ: hæc cogitatio vivum exercebit, nec mortuum deſeret. Stimulari cœperat his verbis, ſed præſtò aderant, qui ſemina bonæ mentis naſcentia opprimerent, nec paterentur regias aures tam profuturis ſermonibus imbui.

XXVI. Diſcedo è Sangermani caſtro Lutetiam, quid actum poſtea fuerit neſcio, niſi quod toto authoritatis pondere Cardinalis incubuerit, ut à Rege divellerer, & ille qua vi, qua blanditiis evictus permiſerit, me monuiſſe contentus ne quid acerbum & violentum in me moliretur. Eadem nocte præcoci feſtinatione mittitur Noyerius, amicum mihi nomen, ſed Cardinali devotum caput, qui de exilio meo mandatum deferat ad Superiores. Reverendus admodum Pater Provincialis manè accito, nullius rei convicto, nec per eum quidem inſimulato, ſententiam de ſcripto recitat, qua jubeor ire Rhedonas, profectionem meam celare omnes, cum nullo domi foriſque colloqui, nulli litteras dare, libros & ſcripta tradere, nullum monaſterium, nec Pariſiis nec Rhedonis inviſere; non colloquiis, non epiſtolis affari: non quod iſtis aſſueviſſem, longe aliis ſemper diſtrictus curis, ſed pupugerat Cardinalem Fayeta Religioſa virgo ab Aula recèns digreſſa, ſuperis & Regi dilecta, quæ ſervituti nunquam ſuccubuerat, ſupra ſexum fortis, ſupra ætatem prudens. Audivi recitantem Patrem pectore inconcuſſo, vultu etiam tranquillo, divinum erga me beneficium veneratus quod dignus haberer pro veri-

rita-

ritate & juſtitia *contumeliam pati*; nec dubitans quin *momentaneum & leve tribulationis noſtræ æternum gloriæ pondus operaretur in nobis.* Inde digreſſus ad aram, ſacrum facio, & totum me applico Numini, totum trado providentiæ. Mox per domum diffuſa de diſceſſu meo ſuſpicio: inde metus & horror, & miſeratio fratrum pro dilecto capite timentium, quæ conjicere potius erat quàm ſcrutari: nec mihi mœſtos affari licebat, nec illis ſciſcitari; mutus conſpectus & oculi novo ſpectaculo vulnerati augebant dolorem, ſubtrahebant ſolatia. Interim ſcripta, quæ religioſa eſt ſuppellex, avide conquiruntur, premuntur arcte, quanquam omnia innocenti calamo exarata. Non licet exiguam chartam in levamen itineris aſportare, experiri erat neſcio quid ſimile Aularum lubrico homini ab Aulæ luxuria ſemper alieno, direptionem cubiculi pauperis, amicos infirmos, fortes adverſarios, tetricos quoſdam vultus, & ipſo ſilentio minaces, deſertionem & repentinam circa me ſolitudinem.

Vix licebat raptim petere quæ vitæ & viæ erant neceſſaria: ipſa celeritas mea tarda cupientibus videbatur. Præſto eſt homo ignotus Cardinalis miniſter, qui me redam deportaret impoſitum & à conſpectu meorum divulſum in locum exilii. Tradiderunt me huic Iſmaelitæ fratres mei, neceſſitate compulſi, ut eſſem, aliter ruituræ, domus piamentum. Devehor longum iter, humano ſatis uſus cuſtode, niſi quod perſpicaciter videbatur inſidiari libertati, rerum omnium pretioſiſſimæ. Diu tandem jactatum & attritum incommodis recepere Patres Rhedonenſes ſumma humanitate, quanquam repentini caſus terrore confuſi. Graves ſubinde & truces à Pariſienſi domo litteræ afferebantur, perdidiſſe me omnia, paucos intra dies perdendum niſi caverem, multa quotidie deprehendi in negotio meo pericoloſa, multa mihi acerba, niſi proſpicerem, ſubeunda, quæ vix animo fingere poſſem. Diſcerpebar abiens, & feriebant tela omnia non repugnantem. Atque ut ſtrenua eſt in ſiniſtram partem ſuſpicio, nova indies jactabantur, ut aliquis in exilio meo quæreretur color. Non tam facile

proſternitur fama, quæ coaluit firma radice veritatis. Timendum fuit illi qui ſe timeri volebat ab omnibus, ne malis artibus putaretur virum bonum & ſincera erga Regem fide ab eo divulſiſſe. Occurrendum erat huic æſtimationi: itur ad patrem mendacii, ad mundi tintinnabulum, quæritur infæcatus omnium figmentorum colluvie calamus, qui gazettam illam, quam vocant, in me, jubente & dictante Cardinale, diſtringeret. Hæc igitur me proclamat ablegatum ab Aula ob licentiam moreſque incompoſitos & perverſam agendi rationem, mirarique omnes & ipſam quidem Societatem, non quod ejectus eſſem, ſed quod tandiu in eo gradu ſtetiſſem. Angi Patres magno ob culpam meam dolore, pro ſua in Statum & Regem fide.

XXVII. Non inſultandum quidem, ſed ignoſcendum potius imbecillitati humanæ, quod tantus vir ad tam humilem tamque ſordidam deſcenderit vindicandi libidinem. Longe melius res illi ceſſerat, ſi tacuiſſet; forte error quiſpiam humanus occurriſſet opinantibus, qui dimiſſioni meæ cauſam dediſſet: at ubi tanto apparatu & tam triviali telo eſt invectus, exclamarunt omnes boni & prudentes, Habet Cardinalis, ictus eſt, in virum incidit qui ſe conatibus ejus interponeret, qui Regem admoneret officii, qui pati ſervitutem, qui adulationem profiteri non poſſet. Ubi illa licentia, niſi ſibi licere putavit quod prodeſſet omnibus? Ubi illi incompoſiti mores, niſi quod ad Cardinalis mentem componi non potuerunt? Ubi perverſa agendi ratio, niſi quæ à malis conſiliis averſa? Triduum eſt ex quo Confeſſarius Regis tota Gallia laudabatur, vir integer, modeſtis moribus & ad diſciplinæ religioſæ normam accuratis. Nemo Regi acceptior, nemo tota Aula gratior; quot ora, tot illi vitæ teſtimonia. Certe nullus, ut ajunt, repente malus: unde tam ſubito mutati mores? an aliquid projecte cum audacibus, ambitioſe cum cupidis, cum profuſis intemperanter, indecore cum laſcivis ab eo geſtum eſt? Nullum flagitium, nullum deſignatur crimen; vago incurſatur impetu, verbis maligne ambiguis, *ſagitta parvulorum facta ſunt plagæ eorum.*

rum. Vix erat quod fingebatur lixis & vili de plebe homunculis credibile, ad alias artes flexuoſum convertitur ingenium, quibus meam impeteret innocentiam.

XXVIII. Armatur, (quis crederet?) in filium patris manus, acuitur in Religioſum innocentem Superioris ſtylus, & luditur authoritate Societatis in unius miſeri caput. Heu me! Quid dicam? Durum quod ille indixit, & nimis fortaſſe molle quod hic fecit. Jubebatur ſcribere, vetabatur cognoſcere, contra mentem ſenſit, contra fidem ſcripſit. Dedit circulares litteras, quæ me graviſſimi criminis reum totiuſque ſtatus perturbatorem divulgarent. Jactabatur per ſtupentes manus atrox epiſtola, orbem decurrebat ſuum, & novis quotidie vulneribus jugulabat inſontem. Arcano ferebatur, ut nitente invetitum curioſitate omnibus eſſet promiſcua, mihi uni incognita, qui per umbram petebar, ne reſpondendo illuminarem innocentiam. O pervicax regnum neceſſitatis, ſi hoc juſſit, ô iniquum ſi probavit. Avebam tamen ſcire quibus peterer, quibus perirem, nec fas erat ulli prodere. Cæco tantum involvebar exitio, pronunciatur reis omnibus ſententia, pleriſque titulus affigitur, ſolus ego prohibebar ſcire, quod ſolus refellere poteram.

XXIX. Scribo interim ad Noyerium, qui Regi erat à ſecretis & principalis Cardinalis adminiſter, quod cupiebam ejus Eminentiæ eſſe non ignotum. Affirmo ſancta fide per quicquid eſt hominibus religioſum, me ab omni factione purum tanquam virum Dei in Aula vixiſſe. Nullo ſuggerente, provocante nullo, poſt fuſas ſæpe ad Deum cum lacrymis preces, ea me conſiderate Regi locutum de pace ſolatiiſque miſerorum, quæ ſine letifera peccati labe & animæ interitu diſſimulare non poteram, hoc eſſe crimen meum, cui expiando relegarer ad ultimas Galliæ oras, deportatione nova & hactenus in Regis Confeſſariis inaudita; nec iſtud adeo honorificum Cardinali qui juſſiſſet, nec illi qui perfervide feciſſet, quod tempore maturari, mitigari lenitate poterat.

Nullo

Nullo me facinore obſtringi, quo reus conſtituerer apud Regem: ſtare me admodum reverendi Patris Generalis judicio, quem appellarem; parum honeſte facturos qui me per cicatrices peterent, nec darent quieti locum; hoc unum petere me quod largiri eſſet prolixum, negare non humanum.

XXX. Efferavit blanditiis aſſuetas aures tam æqua & tam conſtans epiſtola, & vehementer Cardinalem perculit, qui flebile quidpiam & demiſſum expectabat ab exule: Illico in ejus palatium vocantur Patres, audiunt recitari litteras, damnant ſingulos apices, quibus poſſunt artibus leniunt iratum, applaudunt excandeſcenti: ſæva inde in caput meum vibrantur fulmina. Fit noſtrorum conſeſſus, non ut judicent, ſed ut ſerviant dominatori terræ. Quo quiſque timidior, eo in meam damnationem proclivior; fit injuſtus qui non vult haberi prævaricator. Hircus eram emiſſarius in quem omnes exonerarentur diræ. Nihil tamen imputandum velim fratribus meis, quos ſemper enixè colui; ſi ſe capitis unius ruina ſervari poſſe crediderunt, eſt illis condonandum quod perdiderint, mihi gratulandum qui tam glorioſe perditus fuerim.

XXXI. Secundus erat menſis quo diſceſſeram ab Aula, & nimis delicata videbatur Rhedonenſis commoratio tantis nominibus exuli; relegor in infimam Britanniam, Coriſopitum ad extrema cingentis Oceani, haud multis paſſibus ab eo loco diſtans, quem fines terræ appellant. Premitur mari, ſaxis & montibus, populiſque barbarum quid, niſi excolantur, ſtridentibus potius quàm loquentibus. Oppreſſerunt me litteræ graves decumbentem ægro corpore, vix ſpiritum inter tot acerba jactatum ſuſtinente: laborabam præterea ulcere, quod non permittebat equum pati. Scripſi ad Patrem Sirmundum ſucceſſorem meum, me ad iter parari æquo & exercito animo, tantum poſtularet à Miniſtris moram, dum vis morbi frangeret & leniretur dolor. Certe miſeratus fuiſſet Rex unum de canibus ſic affectum, cum tamen omnis illi miſeratio erga Confeſſarium ſenem & infirmum prohiberetur.

XXXII.

XXXII. Inſtant Superiores juſſionem Regis urgere, maturandum mihi profectionem longe aliter ſubituro. Accingor itineri afflicto corpore, hyeme ſæva, redario publico affixus, cum quo ambulandum nigris diebus, intempeſtivis noctibus, per horrentes ſylvas, aſperos montes, ſtagnantes ſolutis nivibus valles, & quicquid horroris habet loci illius natura, Superos teſtor quod ſi Cardinalis me victimam eſſe voluiſſet, jam pene litatum erat ad extrema venienti. Excepere me Patres Coriſopitenſes eximia charitate novum & inuſitatum his regionibus hoſpitem, quamquam rectore uſus ſum parum æquo, qui per inamænitatem ingenii me negligeret, mea curioſiſſime obſervaret, ne ſcilicet Lotharingus in ſuſpicionem veniret prævaricationis. Hic me crudis adhuc vulneribus excepit ingens epiſtola ſcripta à Reverendo Patre Provinciali de Patrum conſenſu, quæ & errata contineret mea, & pœnas, ut ajebat, debitas imponeret. Placuit illis multa extendere numeris, cùm non poſſent rationibus. Dicam ſincere præcipua damnationis capita, & ſingulis reſpondebo tanta vi ac luce veritatis, ut audeam polliceri me Paternitati veſtræ abunde ſatisfacturum.

XXXIII. Primo non ambigere ſe dixerunt quin omnia fide optima virtutiſque zelo ductus ac conſcientiæ feciſſem: ſed tamen multa ineſſe præpoſtera, multa pœnitenda. Difficile hoc in limine videbatur intellectu, quo pacto omnia ex vera charitate facienti tam prava excidiſſent multa, cùm teſte Apoſtolo *charitas non agat perperam:* ſed hoc mitto, diſputationis incurioſus, amator veri.

XXXIV. Quatuor ferme ſunt gravia, ut putant, quæ mihi objecere, nulla reſponſione eluenda. Primum eſt, quod non conſuluerim Superiores de iis quæ tractaturus eram cum Rege: alterum, quod anteceſſorum meorum non ſteterim decretis & exemplis in quæſtionibus de armorum fœdere cum infidelibus: tertium, quod dixerim non debere eſſe penes unum totius imperii regimen, tum etiam viſus ſim aliquo modo affectaſſe mutationem Miniſtrorum, quæ res totius Galliæ ſtatum e-

ver-

vertiſſet : quartum, quod de pace & fœderibus locutus judicer à doctiſſimis Patribus Societatis incurriſſe cenſuras quas tulit quarta Congregatio contra eos qui rebus ſtatus ſe immiſcent. Complector paucis omnia, ne videar volumen potius quàm epiſtolam ſcribere.

XXXV. Quod igitur de conſiliis capiendis dictitant, ſciebam ego ex divo Thoma arcana confeſſionis eſſe naturali, divino atque humano jure ſancita. Non ignorabam Theologorum decreta, qui dicunt ſi Confeſſarius loquatur de auditis in confeſſione, cum periculo ut audientes veniant in ſuſpicionem perſonæ, videtur infringere ſigillum : compertum præterea habebam Principem eſſe in iſtis delicati & plerumque moroſuli ingenii, qui de rebus ſuis nollet quidpiam alienis auribus credi. Fateor igitur me & conſcientia religioſum & prudentia tenacem in ſacramento Regis, quod Archangelus monet apud Tobiam, abſcondendo. Cumque illi ſoli operam navarem in confeſſionibus audiendis, periculum erat ne ſi quid improvide evulgarem, ſuſpicionibus ferirem aliquos curioſitate prurientes animos, & in adyta lubenter, ſi poſſent, penetraturos. Quod crimen admiſi, mi Pater, ſi Deo præcipienti in ſacris Litteris parui? Si Sanctis credidi? Si Doctoribus acquievi? An vero lex eſt ulla, an conſtitutio in Societate, quæ jubeat Confeſſarios de rebus pœnitentium referre ad Superiores? Noſtra quidem Præpoſito lubenter aperimus, de alienis longum nobis & ſobrium ſilentium. Quæ ſi aliter gererentur, nemo noſtrum in exomologeſi non averſaretur miniſterium. Quod ſi cuique privato tam ſancta ſervatur fides, quis putet Regum conſcientiam multorum conſiliis eventilandam eſſe atque jactandam, ut tot habeant Confeſſarios quot ſingulæ domus conſultores? Ad quem tandem referre me oportebat? Quem in tot rerum ambagibus conſulere? An Patrem Binettum? At vero aberat, nec ſine periculo res magni momenti litteris credebatur. an Patrem Sequiranum? Quem ſciebam adminiſtrum Cardinalis, qui eliſis in ipſo ſemine generoſis conatibus ignavum me & inglorium

per

per factionem ſuam exturbaſſet. Libere tamen fatebor, mi Pater, non præcipiti, ſed tardo potius atque viſcoſo ſum ingenio, aveo in rebus dubiis quantum licet audire ſuperiorum & majorum conſilia, nec tam temerarius fuiſſem, ut ſi quid de meo fuiſſet proponendum Regi novum & ambiguum, quin rem totam, quantum per conſcientiam & fidem fas tunc fuiſſet, ſeriis Patrum conſultationibus ſubjeciſſem: ſed cum ea tantum mihi dicenda ſumpſiſſem quæ eſſent in clariſſima Evangelii luce, ut Eccleſiam protegeret, ut ſummum Pontificem coleret, ut Reginam Matrem communibus ſaltem charitatis officiis in hoc ſeceſſu proſequeretur, ut Reginam Uxorem affectu conjugali devinciret ſibi, ut Fratrem cæteroſque Principes conſanguineos amaret, eo quo lex Dei præſcribit amore, ut Orbis Chriſtiani tranquillitati ſtuderet, & armatus etiam de pace cogitaret, ut gementes ſub faſce populos ſublevaret, ut in fœderibus infidelium ſtaret conſultis Theologorum, & nihil cum detrimento Eccleſiæ faceret. Obſecro, num mihi quotidie cogendi Theologorum & Patrum conſeſſus, ut ſciſcitarer an præceptis tam vulgatis, tam ſalutaribus animum Regis informarem? Quid ſi à me quæſiviſſet, an corpus Chriſti reipſa foret in ſacramento, reſpondiſſem, creditum id multis ſeculis, & Eccleſiam ita ſentire, ſed tamen conſulturum me reverendos Patres & ex eorum reſponſis quæſtioni ſatisfacturum? O iniquam conditionem! ô duram omnino neceſſitatem! His artibus perſuadere ſe non inviti nonnulli concionatores tulere, ne de parentum honore verba facerent, aut blandum uſquam appellarent pacis nomen. Ubi mens? Ubi virtus? Ubi tu ſancta libertas? Silere æternum oportebat quibus hæc loqui pudor fuit.

XXXVI. Sed audire mihi videor prudentes ſeculi, ad cavendum cautos, meticuloſos ad audendum, qui dicunt voluiſſe me recta, non recte: appetiviſſe bona, ſed deſiderio præcipiti; ſerviendum tempori fuiſſe, quæ omnium honeſtiſſima eſt ſervitus, nec ulceri deſperato manus irritas adhibendas. Peto ab his qui hæc dicti-

dictitant, ut conſiderent Confeſſarium Regis longe aliam in Aula quàm cæteros homines ſuſtinere perſonam. Tacere aliis ſæpe virtus eſt, huic ſacrilegium. Videbam equidem multos, quibus ex officio incumbebat loqui, opprimi ſilentio omni dedecore maculoſo, complures generoſiſſima mente præditos terroribus & exiliis à Regis auribus averti: ſpectabam memet interdum quaſi cæleſti machina devectum, ut cauſam ſuſciperem veritatis. Non ignorabam ſummos cenſere Theologos, non audiendos tantum, ſed interrogandos in exomologeſi qui nimis craſſa laborarent ignorantia. At è contrario cernebam Regem in ſuis rebus ſatis oculatum, ſæpe dubitantem & extra ſacramentum interrogantem. Nam iſtud erat agere proditorem Chriſtiani nominis & generis, ſi de concuſſi orbis clamoribus reticuiſſem. At vero fuit expectandum tempus rei gerendæ commodum: expectavi novem menſibus miti & laborioſa patientia. Præparavi mentem Principis officioſa ſedulitate ad ſatus divinos. Ubi deprehendi jam ſatis animo compoſitum, dixi quæ nec prudens diſſimulare, nec probus tacere poterat. Quale mihi tempus amabo fuit expectandum? An illud quo indicta veritatis cauſa vilis cunctator exturbarer? At vero abſtinendum fuit verbis eo tempore non profuturis: timendum ne qui hæc dicunt demiſſe potius patrocinentur errori quàm ſerviant prudentiæ: etenim ſi putant imprudentis eſſe hominis de iis verba facere, quæ ſe aſſequi poſſe diffidit, videant ne Præcurſorem Domini, ne Dominum ipſum arguant imprudentiæ. Non ſibi pollicebatur Joannes Herodem caſtum, non deſtitit tamen monere inceſtuoſum. Certiſſime ſciebat Chriſtus Scribas & Phariſæos ab arrogantia, faſtu & avaritia non receſſuros; nec ideo ceſſavit crebris adhortationibus increpare. *Quis novit ſpiritum Domini?* Quis obfuturam putat veritatem, niſi qui prodit? Multum profeci cùm quid facere oportuit oſtendi, cùm tot oppreſſis ſervitute mentibus profeſſus ſum libertatem, cùm mori non timui, cùm me pro ſalute patriæ devovi; multum profeci, cùm bo-

nis

nis exemplum, terrorem malis reliqui, cùm iniquam cauſam exilio meo damnare, quàm fovere præſentia malui. Denique non parum promovi, cum intrepido pectore Cardinali ſcripſi nolle me cum eo de æterna ſalute periclitari; cum ſemina bonæ mentis abiens ſparſi, quæ in Regis arcanis cogitationibus adoleſcerent. Quis tandem omnia Dei conſilia perſcrutatus eſt, ut inutile putet quidquid impenditur virtuti? Sæpe cadendo ſurgimus, vivimus moriendo. Numquam glorioſior fuit Samſon quàm cum ruinis quaſi ſuo incluſus eſt triumpho. Numquam igitur tacui, numquam diſſimulavi, quod officii mei ratio præſcribebat, fides ſincera, doctrina incorrupta.

XXXVII. Dixi quòd ſecundo urgent capite de fœderibus infidelium: habent in eo confitentem reum. Fateor enim, mi Pater, cùm certiſſime ſcirem hoc agi, hoc tentari, ſi fieri poſſet, ut fœderata cum Liliis Turcarum arma eluvie fœda, tremenda omnibus vaſtitate in Chriſtiana regna erumperent. Commotus ſum totis viſceribus, ferre non potui facinus tam immane. Sciebam equidem ab his conſiliis puriſſimam Principis mentem abhorrere; ſed Pſeudo-monachus à ſui Ordinis ſanctitate alieniſſimus, & cruentarum artium architectus, ferro & ſanguine diſpluebat in Europam. Hoc authore & præcipuo, ut ajunt, adminiſtro parabatur illa Saracenorum irruptio, & dolendum illi maxime erat quod fœderatos ſuos avocarent aliò Perſarum exercitus.

XXXVIII. Jam fucum fecerant Regi, cui ex novæ Theologiæ decretis perſuaſerant licite fieri mala omnia, quæ bona mente fierent; cum à me ſciſcitaretur, num res ita ſe haberet, quid potui facere aliud quàm dogma peſtiferum à mente Principis arcere, ne fontem luminis ſuo contagio pollueret? Quid potui aliud loqui, quàm quod clamat Apoſtolus, *non eſſe facienda mala ut veniant bona?* Nec quærendam adulterio ſanitatem, nec furto beneficentiam, nec ſcelere pacem, *nec colligi de ſpinis uvas, nec de tribulis ficus*, nec de peccato naſci virtutes. Neque verò temere quid-

piam de fœdere cum Saracenis intuli, ſecutus divinæ legis oracula & Eccleſiæ decreta, *omnis ſpiritus qui ſolvit Jeſum*, ait Apoſtolus, *hic eſt Antichriſtus*. Hoc eſt quod facit Turca, non occaſione ſed profeſſione; non impetu, ſed animi deſtinatione, per tot ſecula Chriſtiano ſanguine cruentatus. Deinde formoſum erat ſpectaculum, Chriſtianiſſimum Regem cum Antichriſto conjungi, contra ſacramentum inaugurationis & unctionis ſanctitatem, non commercio aliquo jure gentium communi ad aperienda maria merceſque connectendas, ſed voluntatum, armorum, bonorum malorumque ſocietate, ipſum videlicet evocando & ſtrenue adjuvando ad vaſtitatem Chriſtianorum & Eccleſiarum incendia. Quis hæc ſine horrore cogitare? Quis probare ſine ſcelere poſſit? Nihil hic minutum dicam, nihil fucatum accerſam. Totius Eccleſiæ lumina decretales epiſtolas Joannis Papæ VIII. publicis conſignarunt monumentis fuiſſe penes Athanaſium quemdam ſummam Regni Neapolitani, quod cum tueri propriis non poſſet viribus, conſtituit cum Turcis amicitiam, ut eorum armis & opibus tegeretur. Diſſeminatus tam præpoſteri facti rumor perculit Chriſtianas aures, & Pontificem graviter commovit, qui cum Regem non potuiſſet qua litteris, qua verbis, à tam periculoſa ſocietate divellere, cogit Romæ Concilium, ubi quæſtione illa de fœderibus armorum cum Saracenis acute & copioſe diſputata, illi ſunt anathemate percuſſi qui eam propugnarent, & infelix Athanaſius ab eccleſia ejectus & diris devotus eſt. Quid habet quod tanto rationum ponderi opponat iniquitas? Non evocabat Turcas ut infeſtaret vicinos, ut demoliretur urbes, ut Chriſtiana regna diriperet, vitam tantum tueri, ſervare fortunas, regnum retinere cupiebat. Res tamen illa tam mali exempli judicata eſt, ut à Patribus fuerit illi ſacris interdictum. Et quidem Navarrus noxa putat implicari mortifera, non tantum qui Turcas ad Chriſtiani ſoli vaſtitatem evocant, ſed qui ſuis armis acciſam gentem in eum ſtatum redigeret, ut infidelium prædæ pateat & injuriis. Si Romana non ſufficiunt exempla, non egemus vernaculis, qui-

bus

bus nec debile robur eſt, nec vilis authoritas. Premebatur injuſtis donis, armis atque direptionibus Carolus Simplex; quibus ut occurreret, conſtituit Normanorum, qui nondum ſacris eſſent imbuti Chriſtianis,auxiliares ſibi copias adjungere; tum Julioremenſis Archiepiſcopus, doctrina & ſanctitate celeberrimus, & quo totius Galliæ clerus quaſi oraculo uteretur, Regis ſe conatibus vigore ſacerdotali interpoſuit, minatus niſi deſiſteret, ſubditos obſequii ſacramento & fide, ſolvendos, ipſumque telo feriendum excommunicationis: paruit Carolus: & dimicante cælo mortuus eſt eodem anno quem reformidabat infeſtus hoſtis.

XXXIX. Nunc Paternitati veſtræ judicandum relinquo, num grave peccatum admiſerim, qui tantam ſecutus authoritatem, Regem ab eodem facinore revocarim, ſanioribus conſiliis informatum? At vero non ſum ſequutus veſtigia Theologorum quos Rex conſtituerat, neque exempla anteceſſorum meorum. Qui poteram ergo ſequi præcedentes, aut quo pacto probare quæ ne per ſomnium quidem cogitaverant? Nondum de Turca habita fuerat quæſtio, horrori etiam erat mentibus ad audendum projectis. Ferrerius ille Cardinalis anteſignanus in catholico ſtatu, qui multas cum hæreticis initas armorum Conſociationes vaſte potius quàm acute defendit, à Turcarum ſocietate mirum in modum abhorret, nec Galliæ maculam hanc inuri patitur. Sed ut paucis rem abſolvam, nihil in hac quæſtione de fœderibus cum Suiſſis & Hollandis aliud dixi, quàm quod Sorbona, quod Patres noſtri, quod univerſa Theologorum agnoſcit Schola; licere quidem uti illis in bello juſto: ut equis & elephantis, ſervata conditione gemina. quam omnes, puta Suares, Vaſques, Banes, Molina, Becanus, Layman & Bonacina conſtanter exquirunt, ut res ſine ſcandalo fiat & Eccleſiæ detrimento. His fundamentis nitebatur optimi conſcientia Principis, qui tam impenſe commendabat ne diriperentur Eccleſiæ, ne deſtruerentur aræ, ne quidpiam catholica damni pateretur reſpublica: nunc autem cum tot conſtet experimentis duas illas, quas expetunt Theologi, conditio-

nes

nes, quas & ſollicite Rex requiſivit, non tantum fuiſſe neglectas, ſed barbaris facinoribus concuſſas atque violatas, cùm ſit compertum omnibus ſolutos diſciplina milites, permiſſione flagitiorum invitatos ad Chriſtiani Orbis direptionem, viginti ferme templorum millia ſolo æquata, dejectis aris corpus & ſanguinem Chriſti conculcatum, vagos ſacrarum virginum greges effrenatæ libidini petulanter objectos, & ea perpetrata eſſe ſcelera, quæ nec lacrymis æquari poſſent nec percenſeri voluminibus.

XL. Quæro ubi nunc moderator ille regiæ conſcientiæ, qui cum tot immanes tragœdias mente conceperit, audeat pœnitenti dicere, hæc ab eo tuta fieri poſſe conſcientia, uti jure ſuo, ſic iri ad bellicas laureas & majorum decora? Num hoc eſt Chriſti prodere ſanguinem? conſternati orbis illudere lacrymis & implacabiles in ſe concitare cæleſtium iras?

XLI. Sed quia placuit anteceſſorum meorum renovare memoriam, dicam quod ùnius quidem pios manes, alterius commendet æſtimationem. R. P. Mallianus cum tot horrenda ex moderatis nata ſciret eſſe conſiliis, tanto animi cruciatu afficiebatur, ut ſibi vitam acerbam eſſe diceret; jamque incœperat interpellare Regem & liberare conſcientiam; cùm eum pene dejectum Cardinalis artibus & nutantem mors antevertit. Non latuere ſocios ſuſpiria, nec graves gemitus, quos moriens effudit, ictus terrore ſupremi fori in tanta vitæ innocentia.

R. P. Gordonus, qui vigorem mentis profunda ſenectute obtuderat, ſenſit tamen acres conſcientiæ morſus, monitus arcanæ manus religioſo ſcripto, ut Regem de ſtatu conſtanter admoneret; quod niſi faceret, impendere cæleſtem iram in caput. Itaque cum paucis poſt menſibus paralyſi ſubita corruptus eſſet, ſchedam mihi tradidit, rogavitque ut ejus vice fungerer, quod intrepidus admiſi, nec me exilii aut mortis terror ab eo inſtituto revocavit.

XLII. Nunc ad id venio quod graviſſimum eſt, & ipſum fontem aperio è quo dolores mei redundarunt omnes. Dixi penes unum rerum omnium ſummam eſſe

non

non debere, inde videor affectaſſe Miniſtrorum mutationem, quæ res Galliæ ſtatum pervertiſſet. Heu duram nimis Confeſſariorum Principis conditionem, ſi omnes ſuſpicioſiſſimi hominis conjecturæ carcere ſunt & exiliis eluendæ. Teſtor te, ſancta Veritas, ea me ſemper in Aula mente vixiſſe, ut quod mihi ex officio incumberet, animoſè & conſtanter agerem, ceteris implicari curis nullo modo paterer.

XLIII. Si me Deus in Aulam ~~ad res ſtatus~~ movendas venire voluiſſet, feciſſem equidem, aut in ipſo conatu me vis aut vita defeciſſet: ſed longe mihi ſemper alia mens fuit. Sic enim judicavi propiorem illum eſſe Deo, qui minus curaret quibus in manibus volveretur mundus; verſatilem honorum aleam & reciprocantes fortunæ cados immotus vidi, ratus ſatis magnum eſſe in eorum contemptu ſpectaculum. Miniſtros non attigi; at ſi quid fuit quod conſcientiam Regis ſpectaret, non tacui, nec eorum terroribus ceſſi, nec blanditiis. Angebar cum Principe de hoc luctuoſiſſimo bello, pacem ad quam propendere cœperat urgebam: loquebar ore Theologorum, dicebam equidem bellum poſſe geri authoritate Principis, mente bona, cauſa juſta, ſed de ipſius juſtitia præcipere Doctores longam & accuratam haberi quæſtionem, nec id ex hominis unius arbitrio pendere: non dubitare me quin Cardinalis mens acerrimo vigore præſtaret, ſed ejus prudentiam opinor lubenter primaria regni Capita in rebus ambiguis audituram. Quid hoc æquius? quid moderatius? num hoc lex divina præſcribit? *Diſſipantur*, inquit, *cogitationes, ubi non eſt conſilium, ubi vero plures conſiliarii, confirmantur.* Num id ipſum cavent regnorum ſtatuta? num conſuetudines ſanciunt? quid aliud ad firmandam in re tam ſeria Regis conſcientiam ſuadere poterat ipſius moderator & cuſtos? Inde tamen orta ſuſpicio, moliri me res novas, & movere eum cardinem, quo totus hic orbis vertitur: Quid ajunt accuſatores mei? hoc egiſſe me non audent dicere: affectaſſe? ne iſtud quidem: videri? hoc eſt quod arguunt. O me infelicem, ſi per tot acerba Miniſtri ſuſpicatiſſimi cogitationibus immoler! omnia illi in hoc faſtigio ſuſpecta ſunt. Habet, ut ajunt,

& pilus umbram ſuam, nihil eſt tam minutum in rebus humanis quod tantum non feriat apicem. Fingit intra & extra mundum novos quotidie inſidiatores, nova decernit exilia, novas inducit pœnas; ut omnia ſint ei tuta, nihil vult à ſe tutum. Qui potui ego non eſſe ſuſpectus homini, qui nimis eram amicus veritati? Ego ſcilicet deſtruere volui Cardinalem. Nimis demiſſe de ſua ſentit amplitudine, ſi credit: ſi non credit, contra innocentiam meam decernit nimis inique. Ubi cum Aulicis agitata conſilia? ubi copulatæ cum ſuſpectis partibus amicitiæ? ubi litteræ? ubi index? ubi teſtis? occupata ſcrinia, interceptæ epiſtolæ, ſinguli apices curioſiſſimis inſpecti oculis, nihil innocentius: perveſtigati cum quibus agerem, cum quibus ſermonem miſcerem, nihil modeſtius: numerata omnia veſtigia, omnes notati congreſſus, nihil ordinatius: nulla niſi de cælo vox, nullum niſi à Deo conſilium. Sed quo authoramento rem tantam, tam impeditum aggreſſus ſum negotium? promittebatur mihi Cardinalis purpura, (nam & iſtud objiciunt) à quo? num à ſummo Pontifice? cui ſum ignotus, & quem ſola ſanctitatis veneratione novi. Num à Rege, à quo dari maxime oportuit? ſed quis putet illum ipſius conjurationis conſcium, autorem, munerarium? An à Reginis? quibus nec libertas promittendi fuit, nec dandi facultas. Enimvero reſtabat hoc unum in tot funeſtis rebus ridiculum, ambire me purpuram, hominem mente, animo, vita, profeſſione, ab omni ſemper honorum ſplendore alienum. Quis credat me tam ſtupide ambitioſum, tam præpoſtere candidatum, ut illius ictus deſiderio purpuræ continuò non reſpexiſſem Eminentiſſimum Cardinalem, patrem muntrum, honorum omnium diſtributorem, totius gloriæ arbitrum ſine cujus nutu nullum cuiquam obtingere poterat in Gallia beneficium? Cum ad eum vota omnium ſuſpirarent, cum illi ferme thura arderent, & cæleſtes cantarentur hymni, ſolus ego per calcatum & contemptum cæca mente perverſis itineribus ad dignitatem ampliſſimam contendebam. Teſtem Deum invoco, cui cor omne patet & omnis lingua loquitur, cum unus è regni

Pro-

Proceribus ejus Eminentiæ addictiſſimus, me impenſe hortaretur ut eſſem Cardinali per omnia obſequentiſſimus, nec vererer ei Regis arcanos aperire ſenſus, tum ſi quæ oborta eſſet inter utrumque diſſenſio, ſtarem à partibus Cardinalis relicto Principe, qui mihi ſine illo nec obeſſe poterat nec prodeſſe; ita futurum me quidquid vellem, nec eminentiſſimorum mihi defuturum apicem. Inhorrui ad hanc orationem, & dixi me non capi honoribus, quibus renuntiaſſem, ſubiturum me potius extrema quàm ambirem: ſed ſi occulta vis conſiliorum Dei contra me aliud molitetur, iturum me in ordinem ſupremæ voluntatis per decora potius quàm per crimina. Non eſt inter homines natus qui frigidæ illius ambitionis in me ullum unquam deprehenderit veſtigium: vixi in Societate purus, in Aula etiam religioſus, & tota illa faſcinatio nugacitatis procul ab animo, procul à ſenſibus ſemper abfuit. Quod ſi qui cum me à Miniſtris Cardinalis in exilium deportari viderent, dolendas rerum humanarum dixerint vices, quod Patri Joſepho purpureus deſtinaretur galerus, qui eſſet Orbis Chriſtiani cruore tinctus, mihi vero qui pro pace Eccleſiæ caput devoviſſem catenas necti & duram omnino parari ſortem, non eram in ore omnium ut querelas compeſcerem, & eos ex decretis providentiæ conſolarer.

XLIV. Reſtat, quod ajunt doctiſſimi Patres, incidiſſe me in cenſuras quas quinta & ſeptima Congregatio tulit, quod diſſuaſerim Regi ne per impium atque funeſtum fœdus Saracenos ad Chriſtianorum vaſtitatem evocaret. Hic enim expreſſis verbis notantur fœdera & bella de quibus cum Rege ſum locutus. Heu projectas in ſervitutem mentes! heu propudioſos ſenſus! Quod vix credideram poſſe mihi evenire, jam cum pudore quodam & dolore cogor tueri veritatem. Dum fratribus parco, dum imbecillitatis humanæ miſereor, utinam jus Eccleſiæ & Societatis aut legerent attentius aut ſanctius interpretarentur! eſſent in opinando cautiores, aut minus in damnando præcipites: declarat enim ſatis Canon XLI. Congregationis ſeptimæ nullo modo vetari quæ

 ad

ad conſcientiam directionemque Principum ſpectant, ſed quæ natura ſua ſunt omnino politica, qualia eſſent jura regnorum, fœdera & bella, quæ nihil ad religionem attinerent: tum indicat qui cenſeantur canonis tranſgreſſores. Si quis, inquit, publicis harum conſiliis intereſſet, aut tractandis iis operam impenderet, faceret contra ſtatutum. Quæro nunc ab ipſis Patribus, an ceras & ſigilla Franciæ tractaverim? an diplomatibus ſubſcripſerim? an privatis aut publicis interfuerim conſiliis? an Miniſtrum ſtatus egerim? Dirigebam, Deo ita volente, optimi Principis conſcientiam, qui ſæpe jubebat ne quid illum celarem, quod faceret ad ſalutem, cui poſthaberet omnia. Videbam illum periculoſe circumventum, & ad Turcicum fœdus ſollicitari, creari inde animo labem, nomini dedecus, fœdam Chriſtianæ genti calamitatem. Tum illi in hoc rerum articulo ob oculos poſui timorem Numinis, decreta Eccleſiæ, majorum facta, ſanctiſſimi Regis Ludovici, cujus ſe imitatorem vellet, exempla, denique unctionem ejus & ſacramentum. Deinde magnum admiſi facinus, & quidem cenſuris atque anathemate profligandum, quod Deum timui, quod vera dixi, quod cervices pro domo Dei oppoſui. Multa quidem dictu gravia imminere Chriſti Eccleſiæ proſpicio, ſummo Pontifici multa, niſi conatus imperioſos occulta vis ex alto eliſerit. Quod ſi religioſæ mentes tam molles ad ſerviendum, ad reſiſtendum tam infirmæ reperiantur, nec vita ſine ſegnitie, nec mors poterit eſſe ſine dedecore. Nimis urgeo, nimis evinco: pudet me Patres iſtos tam invicto premi rationis robore; demus veniam timori, ignoſcamus neceſſitati: ſatis magnum ſupplicium eſt contra veritatem ſtetiſſe.

XLV. Dixi omnia ſincera fide, accurata, ut potui, brevitate: habet veſtra Paternitas totam facinorum ſeriem, quibus expiandis in hoc angulo terræ defoſſus jaceo. Premor equidem variis incommodis, fracta valetudine, cœlo gravi, victu aſpero, oppreſſâ libertate: domus mihi carcer eſt, diſcrimen publicum, inſidiæ ſecretæ. Ultimum malorum eſt, antequam moriaris, exire devius, & tamen hoc egere perſecutores mei, ut vi-

vens

vens ac ſpirans tumulum ingrederer, omni privatus ſuffragio, omni functione abdicata, ſuperſtes funeribus meis, vox erepta innocentiæ patrono, quaſſus & fractus calamus poſt tot vulgatos libros & pictam toties ſtilo meo virtutem, ſubjicior cenſuris & pœnis, quibus adulteri & falſarii ſolent, quòd impolluta mente, veraci oratione, pro Dei cauſa ſteti. Agitantur præterea nova conſilia de uno per tot mortes perdendo capite; quicquid malorum habent maria, quicquid deſertæ habent inſulæ, quicquid horribilis carcer, quicquid ferrum & cætera tormenta, hoc irato Cardinali dicunt eſſe timendum. Sed tutiſſima res, præter Deum timere nihil: grande ſolatium eſt Chriſto configi cum univerſo, & in tam illuſtrem deſcribi confeſſorum legionem, qui pro veritate ſunt icti, pro veritate mortui. Hoc quod primum docemur & ultimum diſcimus, pati, factum eſt autore Deo glorioſum, non tantum pœnis erigi, ſed & paſci juvat pœnarum cauſam relegentem. Ille timendus omnibus, cœpit tamen à me non timeri, Domino vel protegente vel adverſa cæleſtibus ſolatiis mitigante. Unum eſt quod me malis meis inſultantem ſæpe afficit, ſæpe deprimit, *filii matris meæ pugnantes contra me.* Quamquam tota prope Societas pro me in hac cauſa eſt, ô quàm dolenda ſunt illa vulnera quæ ab amica veniunt manu? Inveni aliquid ferro & vinculis & irato Cardinali pejus. O domus altrix & parens, tu me abjectum dereliquiſti, tu me derelictum furentibus inimicis tradidiſti. Heu durum dictu, tu me in ſinu innocentiæ confixiſti. Non accuſo pietatem tuam, ſed doleo neceſſitatem: multa fuerunt imperanti, plurima minanti concedenda: jubebat ab Aula amoveri, parendum fuit; jubebat ab urbe, exeundum; jubebat in abditum relegari collegium, nec iſtud deprecandum; jubebat à te ſcribi contra me quicquid ira frementi dictaret, quicquid tua prudentia ignoravit, hoc honeſte tu poteras denegare, & ſi urgeret, fortiter recuſare. Habeat ille ſolus invidioſæ potentiæ novum argumentum, quod innocentiam damnare poſſit inauditam. Hoc æquitas tua non permittit, religio non ſinit. Tu me per totam Europam

iniquis oppreſſum calumniis circularibus litteris traduxiſti, tu famæ vitam eripuiſti, omnium fere quas hic vivimus pretioſiſſimam, tu me everſi ſtatus, tu me convulſi ordinis reum feciſti. Quo teſte? quo judice? perſecutore meo. Tam carus tibi fuit, ut illi filium immolares, tam timendus, ut petenti nec crimen denegares. Poſt hæc jubes in virtute ſanctæ & tremendæ obedientiæ, ut iniquiſſimis contumeliis laceſſitus de cauſæ meæ juſtitia & veritate conticeam. O mater, quid agis? damnare vis & non vis audire? hoc ne Diocletianus fecit? Non eſt hoc innocentiæ tuæ, non eſt prudentiæ: loqueris ore non tuo, ſenſu judicas alieno; ſæva neceſſitas quæ hoc extorſit, miſera virtus quæ neceſſitati ſuccubuit!

XLVI. Unum à te peto, mi Pater, antequam moriar piacularis domo victima, tuam æquitatem appello, tuam paternitatem imploro, abſens quidem corpore, mente præſens, ad tuum integerrimum & ſanctiſſimum tribunal voces ultimas, meo ſi vis cruore obſignandas, fundo, & teſtor, me à meis ejectum, damnatum, oppreſſum, nullius convictum criminis, niſi crimen eſt quod ex officio Regi verba feci de pace Chriſtiani orbis, de concordia regiæ domus, de ſublevando populorum jugo, de avertendis à direptione templorum & vaſtitate Catholicorum infidelium armis. Si hæc injuſta viro probo, temeraria ſeni, indigna moderatore Chriſtiani Principis, ſubeam pœnas iniquitatis, amentiæ, audaciæ, non recuſo: ſed ſi quæ dixi in tam ſerio negotio, ut feci, probata ſunt ſapientibus, amica bonis, omnibus profutura, redde famam vivo; ſi non potes, redde aliquando mortuo. Ego quantum poſſum charitatis ſenſu omnibus qui mihi graves fuerunt ignoſco: ſed tamen audiant per tuas litteras omnia collegia, omnes domus, ad quas hæc circularis pervenit epiſtola, de mente Societatis non fuiſſe ſcriptam, ſed ex neceſſitate expunctam, vi extortam, nullo me obſtringi piaculo, nullis detineri cenſuris, feciſſe me in hoc officio meo quod vir probus, integer confeſſarius, fortis ac germanus Societatis filius facere potuit aut debuit.

Cte-

Credat mihi veſtra Paternitas, res magni momenti eſt ut omnes intelligant nunquam eſſe calcatam in Societate virtutem, nunquam oppreſſam innocentiam, nullam eſſe tantam temporum caliginem quam præcelſæ mentis tuæ fulgor non illuminet, nullas præſtigias quas vis tua non diſſipet, vim nullam cui tua ſuccumbat conſtantia.

XLVIII. Cum vitia proſunt, ait ille, peccat qui recte facit, quis ſe ruenti audaciæ opponeret? quis impietati omnia temeranti? ſi virtus accuſatur à juſtis, punitur à ſanctis innocentia, ubi ille magnarum vigor mentium, quibus hæc Societas ad tantam gloriam crevit; ſi exiliis digna judicantur quæ præmiis Chriſtus proſequitur? Enimvero timendum eſt ne ſerviiſſe magis tempori videamur, quàm probitati. Pone mihi Athanaſios, pone Baſilios, pone Chryſoſtomos, ſi ad politicorum hominum, & quidem aliquot religioſorum ſenſum hodie judicandi ſunt, omnes cauſa excident, audient ſimplices, inſipidi, audaces, temerarii, & quidvis aliud quàm ſancti: ſed timendum ne cæleſtis ira feriat tam perverſe judicantes, facientes tam præpoſtere; timendum ne unde putatur aſſurgere, inde corruat domus iniquitatis, & per ipſa quæ videntur ornamenta, feriatur.

Sed nihil nobis eſt in Societate metuendum tam ſapiente Præpoſito, tam vigili Moderatore, Patre tam pio, à quo virtus tutelam nacta eſt, innocentia patrocinium, qui lucem obſcuris, opem deſertis, ſpem deploratis largiri, divinum putat, & facit ſuam hujus ſacrificii ſalutem, protectioni famam commendat

Coroſopiti Martii die 7.
Anno Domini MDCXXXVIII.

Servus & filius in Chriſto
obſequentiſſimus

Nicolaus Caussin.

X.

SUCCINCTA NARRATIO

Eorum quæ P. THYRSUS GONZALES *geſſit in Hiſpania apud Superiores ſuos & apud ſummum Pontificem Innocentium XI. ad cohibendum opinionum probabilium abuſum, cum brevi explicatione rationum ob quas anno* 1691. *edidit tractatum ſuccinctum de hoc argumento, & difficultatum quæ circa ejus publicationem ſupervenerunt.*

P. Thyrſus Gonzales, nunc Præpoſitus generalis Societatis Jeſu, poſtquam per decem annos Theologiam Scholaſticam docuerat Salmanticæ, vocatus à Deo renunciavit Cathedræ anno 1665. ut miſſionarii munus per Hiſpaniæ provincias exerceret. Dum in his miſſionibus verſaretur, quaſi manibus ipſis contrectavit quàm pernicioſa in quibuſdam confeſſariis daretur laxitas in uſu opinionum probabilium, & quàm ſine limitatione uterentur illo principio, inter Theologos ſæculi hujus tam familiari, quòd nimirum licitum ſit ſequi opinionem probabilem minus tutam, relictâ probabiliore & tutiore : nullâ namque habitâ ratione de veritate opinionum, ſatis illis erat ſcire dari opinionem probabilem de eo quod res liceat, ut ſta-

tim

tim licita reputaretur ; nec examinabatur an opinio contraria haberet pro ſe graviores Authores & urgentiora fundamenta, ſed vel ſine hoc prævio examine procedebatur ad praxim operandi ; vel quamvis ſciretur dari opinionem magis probabilem , magiſque fundatam de eo quod res ſit illicita, putabatur hoc non obſtare , ſed poſſe quamlibet ſequi opinionem probabilem, faventem ſuæ libertati, quamvis ipſe cognoſceret opinionem contrariam eſſe authoritati & rationi veriſimiliorem. Educatus fuerat in hâc doctrinâ quæ tunc erat communis , nec illam in dubium revocavit uſque ad annum 1670. in quo ſe ſeriò & accuratè applicuit ſtudio hujus celebris controverſiæ; & poſtquam diligenter evolvit quidquid pro unâ & alterâ parte allegabatur , deprehendit atque recognovit ſententiam benignam , aſſerentem licitum eſſe ſequi ſententiam minus probabilem & minus tutam, relicta probabiliori & tutiori, ſeu licitum eſſe ſequi opinionem minus probabilem & minus tutam in concurſu probabilioris & tutioris, duplicem habere ſenſum legitimum , deprehenditque in uno ſenſu eſſe veram & in altero falſam; eſſe quidem veram, ſi intelligatur de opinione minus tutâ, verè in ſe abſolute probabili, quia defenditur ut vera à viris probis & ſapientibus poſt accuratum totius quæſtionis ſtudium, quæ tamen communiter habetur pro minus probabili , quia pro ſe pauciores numerat Authores: hanc enim operans poteſt licite ſequi , ſi citra paſſionem & culpam, judicio opinativo abſolute cenſeat illam eſſe veram & legi divinæ conformem, eo quòd pro illâ invenit rationem fortem præponderantem rationibus ſententiæ contrariæ. Nam in illius ratione opinio illa , quæ communiter habetur pro minus probabili, ipſi operanti eſt magis veriſimilis, & idcirco approbatur ab ipſo ut vera , & in hoc ſenſu exiſtimat locutos fuiſſe multos authores claſſicos hujus ſæculi, præſertim Patrem Suarez, cum tom 4. de Relig. pag. 540. dixit juxta communem ſententiam per ſe licere ſequi opinionem probabilem circa honeſtatem actûs relictâ probabiliori: cùm enim juxta Ariſtotelem

I. Mor. cap. 1. probabilia ſint quæ videntur omnibus vel pleriſque, vel ſapientibus, atque iis vel omnibus vel pleriſque, vel maxime notis ac claris, ſane regulariter loquendo, ut ſapienter inquit Caſtropalus tom. 1. diſput 2. de conſcientia cap. 1. num. 8. ea ſententia probabilior eſt judicanda, quæ à pluribus defenditur & à doctioribus; & è contra ſententia minus probabilis eſt judicanda, quæ à paucioribus & minus claris defenditur.

At ſimiliter deprehendit ſententiam illam benignam, ſi intelligatur de opinione minùs tuta, quæ ipſi operanti in actu primo magis apparet falſa quàm vera, eo quod pro contrariâ videantur ſtare non ſolùm plures & graviores authores, ſed validiora fundamenta rationis, quia nimirum experitur ſe vehementius impelli ad aſſenſum per fundamenta rationis tutioris, quàm per fundamenta ſententiæ minus tutæ; deprehendit, inquam, illam ſententiam benignam ſic intellectam eſſe falſam & expoſitam laxitatibus pernicioſis, quas contingens foret aliquando damnari à Sede Apoſtolica, ſicut reipſâ damnavit Innocentius XI. ſex vel ſeptem annis pòſt, & recognovit in hoc ſenſu accipi à modernis probabiliſtis poſt Caramuelem, ac proinde ut ſecure poſſet conſcientiam proximorum ſuorum dirigere, decrevit illam doctrinam recentium probabiliſtarum ex profeſſo impugnare, ideoque tribus annis continuis, tempore æſtivo, quando neceſſarium erat ab exercitio miſſionum, in quo verſabatur, per tres menſes vacare, tractatum Theologicum compoſuit de recto uſu opinionum probabilium ſub hoc titulo, *Fundamentum Theologiæ moralis*, id eſt, *Tractatus Theologicus, in quo oſtenditur non probabilitatem quæ communis eſt ſententiis oppoſitis, ſed duntaxat veritatem ſaltem ut creditam & prudenter exiſtimatam, eſſe rectam regulam morum; proindeque nunquam eſſe licitum ſequi ſententiam minus tutam in concurſu tutioris, niſi illa præemineat iſti quoad probabilitatem ſeu veriſimilitudinem in exiſtimatione operantis.* Et quia videbat doctrinam huic oppoſitam ita jam eſſe in Societate communem, ut timeri poſſet intra paucos annos fore in eâ ſicut ſcientiam mediam,

niſi

niſi prodirent authores qui apertâ fronte & non diſſimulato nomine religionis eam impugnarent, voluit hunc tractatum dedicare R. P. Joan. Olivæ tunc Præpoſito Generali, ut hoc argumento manifeſte indicaret Societatem non adſcripſiſſe ſibi ut propriam ſententiam benignam Probabiliſtarum; quod manifeſtum fieret ſi è Societate prodiret liber dicatus Generali Præpoſito, qui illam ex profeſſo impugnaret, illumque miſit Romam anno 1675. ſed tractatus Romæ examinatus à Reviſoribus generaliter approbatus non eſt, & negata eſt licentia illum edendi in lucem, quia judicatum eſt doctrinam benignam, quam Jeſuitæ communiter tenent, eſſe aptiorem ad dirigendas conſcientias proximorum & faciliorem reddendam viam ſalutis.

In eo tractatu tanquam rem præcipue intentam ad cohibendum opinionum probabilium abuſum latiſſimè omni genere argumentorum oſtendit, licitum non eſſe ſequi opinionem minus tutam in concurſu tutioris, quando hæc, tum ab authoritate, tum à ratione apparet operanti, ut manifeſte veriſimilior: & acriter invectus eſt in illam eandem propoſitionem de uſu licito opinionis minus probabilis, quam damnavit Innocentius XI. oſtendens illam doctrinam eſſe perniciosam & ingentem afferre poſſe morum corruptionem, nec aliquid eſſe in moribus ſecurum, ſi illa doctrina ſerpat. Poſt autem oſtendit licitum non eſſe ſequi opinionem minus tutam in concurſu tutioris, quando hæc omnibus conſideratis, apparet abſolute & ſimpliciter operanti veriſimilior. Tertio nec licitum eſſe ſequi minus tutam, quando omnibus hinc inde conſideratis opinio tutior apparet in actu primo æquè veriſimilis, quia ubi fundamenta pro utraque parte contradictionis ſunt omnino æqualia in dimovendo & trahendo ad aſſenſum, mutuo ſe elidunt, & intellectus fluctuat & manet ſuſpenſus & dubius, neſciens in qua parte ſit veritas, quam naturaliter quærit; in dubiis autem tutior pars eſt eligenda. Hinc ad uſum licitum opinionis minus tutæ ſeu faventis libertati contra præceptum omnino neceſſarium cenſet, ut poſt diligentem veritatis

exquiſitionem , ex ſincero deſiderio non offendendi Deum ſuſceptam, pars favens libertati citra paſſionem & culpam appareat operanti in actu primo ſimpliciter & abſolute veriſimilior , & ob hanc majorem veriſimilitudinem directe pars illa judicetur abſolute vera judicio determinato , quo intellectus ſibi perſuadeat actionem honeſtam & legi æternæ conformem , vel ſaltem non malam , & à lege æternâ permiſſam, ita ut aliter non poſſit ſequi licitè partem faventem libertati & relinquere partem faventem præcepto, niſi ex prudenti perſuaſione quod illa ſit vera & hæc ſit falſa. Atque adeo ipſius ſententia duobus nititur principiis: primum eſt, neminem poſſe ſequi opinionem faventem libertati adverſus legem , quin prius ſine præcipitatione & paſſione, atque adeo prudenter, judicet, ſaltem judicio opinativo vel cum aliqua formidine, eſſe veram & legi æternæ conformem. Secundum eſt, neminem poſſe hoc judicium ferre , niſi poſt ſufficientem veritatis inquiſitionem fundamenta iſtius partis apud ſe præponderarent ſimpliciter, ſenſibiliter & clare fundamentis partis oppoſitæ , ita ut operans manifeſtè experiatur ſe vehementius impelli ad aſſenſum per fundamenta ſententiæ faventis libertati , quàm per fundamenta ſententiæ ſtantis pro lege.

Poſtquam obtinere non potuit facultatem edendi tractatum illum , poſtulavit à R. P. Generali anno 1679. ut ſaltem ſibi liceret inſerere quarto tomo Theologiæ Scholaſticæ (qui tunc ſub prælo erat) ſubſtantiam illius doctrinæ in duobus vel tribus paragraphis, in quibus per propoſitiones aliquas breviſſime prolatas ſuam mentem aperiret : ſed nec hoc impetrare potuit.

Propoſitiones autem erant ſequentes.

1. Nemini licet in praxi ſequi opinionem faventem libertati adverſus legem , quando ipſe judicat eſſe falſam & legi divinæ contrariam in ſenſu compoſito, talis judicii præcipue intenta ad cohibendum opinionum probabilium abuſum.

2. Ne-

2. Nemo poteſt ſequi licite opinionem faventem libertati adverſus legem, quando habet fundamentum evidenter majus ad credendum illam eſſe falſam & legi divinæ contrariam, quàm ad credendum eſſe veram & legi divinæ non contrariam.

3. Nemo poteſt licite ſequi opinionem faventem libertati adverſus legem; quando abſolutè habet fundamentum majus ad judicandum illam eſſe falſam, quàm ad judicandum eſſe veram; eo quod in actu apparet ei veriſimilis.

4. Nemo poteſt licite ſequi opinionem faventem libertati adverſus legem, quando non habet fundamentum majus ad judicandum eſſe veram, quàm ad judicandum eſſe falſam, eo quod experitur æqualem vim movendi in fundamentis partis oppoſitæ, ac proinde utraque opinio ſit illi æque veriſimilis.

5. Licitum eſt ſequi opinionem faventem libertati adverſus legem, quando poſt diligentem veritatis inquiſitionem citra paſſionem & culpam habet majus fundamentum ad credendum eſſe veram, quàm ad credendum eſſe falſam, quia tunc inculpate poteſt judicare illam eſſe veram; & legi divinæ conformem.

6. Quamvis opinio favens libertati adverſus legem ſit ſpecificative in ſe probabilis minus, quia habet pro ſe pauciores authores graves, ſi tamen ſit in ſe certe probabilis quia defenditur ut vera ab authoribus claſſicis, quorum opinio habetur communiter pro probabili, & operanti ipſi poſt diligentem veritatis inquiſitionem citra omnem paſſionem & culpam repræſentatur ut magis veriſimilis quàm oppoſita, poteſt eam licite ſequi, quia tunc inculpate poteſt judicare illam eſſe veram.

7. Fundamenta Doctorum aſſerentium licitum eſſe ſequi opinionem probabilem minus tutam, relictâ probabiliori & tutiori, ſi intelligantur de opinione tutiori, quæ ſolum in ſe ſpecificative & materialiter & communi æſtimatione eſt probabilior, ſunt ſatis efficacia: ſi autem intelligantur de opinione tutiori, quæ non ſo-

lùm in ſe eſt probabilior, ſed etiam ipſi operanti veriſimilior apparet, ſunt inefficacia.

8. Multi Doctores hujus ſæculi aſſerentes licitum eſſe ſequi opinionem probabilem minus tutam relictâ probabiliori & tutiori, conciliari poſſunt cum multis antiquorum, qui ad uſum licitum operationis minus tutæ exigunt quod ſaltem ſit probabilior tutiore, dicendo iſtos ſolum exigere quod opinio minus tuta ſit operanti ipſi probabilior, id eſt veriſimilior: illos vero ſolùm aſſerere licitum eſſe ſequi opinionem minus tutam, quæ in ſe & communi exiſtimatione eſt minus probabilis, ſi ab ipſo operante inculpate judicatur vera, quia ob fundamentum rationis in actu primo viſa eſt ei veriſimilior.

Sed Præpoſitus Generalis ex judicio Reviſorum generalium judicavit non expedire ut propoſitiones illas adhuc ſub illâ brevitate typis mandarentur: tunc autem ſatis cognovit Pater Thyrſus ſuum tractatum de uſu opinionum probabilium præcipue fuiſſe improbatum propter ipſam ſubſtantiam doctrinæ, quam in illo ex profeſſo ſtatuebat, & Superiores velle, ut ſenſim ſententia benigna de uſu licito opinionis minus probabilis & minus tutæ in concurſu tutioris & operanti ipſi veriſimilioris in Societate prævaleret, & imperium pacifice poſſideret, quia judicabant illam eſſe aptiorem ad dirigendas conſcientias in ſpiritu dulcedinis & ſuavitatis; manifeſtum eſt enim hanc doctrinam amplexos fuiſſe non ſolùm ſapientia, ſed & virtute & pietate inſignes, non ex ſtudio placendi hominibus & animos omnium ſibi conciliandi, ut malitioſe calumniantur Janſeniſtæ cum Lud. Montalt. Epiſt. 5. ſed ex ſincero deſiderio conſulendi proximorum ſaluti, ad quam promovendam magis aptam cenſebant hanc benignam doctrinam, quàm oppoſitam paulò ſecuriorem.

Septem annis poſtquam P. Thyrſus hunc tractatum confecerat, prodiit Bulla Innocentii XI. in quâ confixit anno 1679. ſexaginta quinque propoſitiones, & in quâ declaravit ad uſum minimum opinionis minus

tutæ

tutæ non ſufficere quod illa ſit utique probabilis in ſe,ſi ejus probabilitas comparata cum probabilitate ſententiæ tutioris ſit tenuis & exigua. Occaſione hujus publicationis in Hiſpaniâ per litteras ſui Nuncii reſcivit ſummus Pontifex Religioſum è Societate Jeſu ante aliquos annos confeciſſe tractatum, in quo late & nervoſe impugnabat illam propoſitionem & alias quas damnaverat, & in quo late ſententiam probabiliſtarum, quæ in Societate erat communis, rejiciebat, & oppoſitam Antiprobabiliſtarum doctrinam, in quam ſua Sanctitas magis inclinabat, late ſtatuebat. Gaviſus eſt ſanctus Pontifex, & juſſit illum examinandum & reviſendum tradi duobus viris valde peritis, qui illum maxime probaverunt & laudaverunt, licèt unus ex eis majorem in eo deſideraverit ſeveritatem & rigorem: alter enim illorum in ſuâ cenſurâ dixit tractatum illum eſſe moribus Chriſtianorum formandis apprime utilem, atque iiſdem hâc tempeſtate reformandis præſentaneum fore. Alter vero diſerte pronunciavit nihil ſuo judicio circa propoſitum argumentum prodiiſſe ex officinâ Societatis Jeſu ipſo tractatu ſolidius: addit verò quòd ut tuto poſſit commendari, optandum eſſet ut nonnulla quæ illic tantum obiter notantur, ex profeſſo (ut dicitur) tractarentur. Itaque operæ pretium, inquit, eſſet, conditiones opinionis probabilioris quàm ſequi liceat, etſi minus tuta ſit, tractare, & copioſius explicare, inculcando præcipue tantam eſſe debere illam probabilioritatem, ut omnibus inſpectis unice probabilis ſit, & poſt diligentem veritatis inquiſitionem nihil appareat in contrarium ad perſuadendum rem illam eſſe illicitam. Atque ideo Reviſoribus Pontificiis viſus eſt tractatus illius minus ſeverus, quia P. Thyrſus exigebat ad uſum licitum opinionis minus tutæ, ut illa in actu primo citra paſſionem & culpam appareret operanti ſimpliciter & abſolute veriſimilior, quàm oppoſita, & ob hanc majorem veriſimilitudinem ab ipſo judicatur vera, licèt hoc judicium ſit opinativum & cum aliquâ formidine partis oppoſitæ. At uni ex Reviſoribus Pontificiis viſus eſt tractatus

ille

ille in hac parte minus ſeverus, quia exiſtimabat ad uſum licitum minus tutæ non ſufficere quod operans judicio opinativo cenſeat actionem eſſe honeſtam vel licitam; ſed requiri quòd formet judicium moraliter certum de honeſtate actionis, ceu judicium excludens omnem formidinem partis oppoſitæ circa malitiam actus oppoſiti.

P. Thyrſus, cui firma hærebat determinatio non edendi hunc tractatum ſine facultate ordinaria Religionis, timens ne forſan Pontifex imprimi faceret ſine licentiâ Societatis, ſi ſemel Reviſores à ſua Sanctitate deſignandi illum approbarent, ut præcaveret hoc periculum, dedit litteras ſummo Pontifici die 25. Decembris 1681. in hæc formalia verba. „ Quamvis „ doctrina mei tractatus probetur à Reviſoribus deſi„ gnatis vel deſignandis à veſtra Sanctitate, & ab illis „ deducatur utilem fore, non expedit ut tractatus im„ primatur ut jacet. Cùm enim illum compoſuerim „ dum verſarer in miſſionibus, & poſt magis ventilata „ ſit hæc materia, nunc neceſſe eſt illum magis locu„ pletari; licèt enim pro miſſionario foret ſufficiens, „ pro cathedratico primario Salmanticenſi eſt diminu„ tus, & oportet fuſius impugnari per illum, qui poſt „ illum tractatum compoſitum, tomum edidit de „ regulâ morum. “ Hoc dixit quia anno 1676. juſſus fuerat à ſuis Superioribus dimittere officium miſſionarii, & ex deſignatione Regis Catholici præfectus fuerat cathedræ primariæ Univerſitatis Salmanticenſis. Itaque Pontifex hujus libri editionem valde optabat & urgebat, authoriſque enixis precibus ægre tribuit, ut res differretur donec matureſcerent quædam.

Venit P. Thyrſus anno 1687. tanquam Procurator provinciæ Caſtellanæ ad Congregationem generalem XIII. & ſummus Pontifex ſigna manifeſta dedit deſiderii quo flagrabat ut eligeretur in Præpoſitum Generalem, ſperans fore ut factus Generalis cohiberet nimiam licentiam opinandi, de quâ accuſabatur Societas, ut aperiret januam doctrinæ ſecuriori Anti-probabiliſtarum, in quam inclinabatur magis Sedes Apoſtolica. Dolebat

quip-

quippe Pontifex & conquerebatur de tanta conformitate, & quaſi conjuratione Jeſuitarum, in defendendâ minori probabilitate, tanquam regulâ ſecuræ conſcientiæ: videbat quotidie ex officina Societatis prodire libros, qui quaſi pro aris & focis pugnabant pro uſu licito opinionis minus probabilis & minus tutæ, eoſque recipi cum plauſu à Jeſuitis; nullum autem prodire qui apertâ fronte, & non diſſimulato authoris & Religionis nomine, doctrinam illam impugnaret; inſuper audiebat in Societate male audire apud Superiores qui doctrinam probabiliſtarum ſibi diſplicere ſignificaret, & fere nullum eſſe qui palam auderet impugnare, imò & aliquos moleſtias non paucas paſſos eſſe ob hanc cauſam. Hinc inferebat tantam uniformitatem tantamque conſpirationem in defendendo ſuo Probabiliſmo, in Religione in quâ eſt tanta opinandi libertas, ut eſt Societas, non videri caſualem, ſed potius provenire ex conſilio Religionis, volentis ſenſim & in actu exercito adaptare ſibi & facere propriam Religionis ſententiam de uſu licito opinionis minus probabilis. Probe ergo cognoſcens magnus ille Pontifex quantum poſſet bonis moribus nocere, quòd Orbis Chriſtianus ſibi perſuaderet Religioſos Societatis ſibi adſcripſiſſe ut propriam ſententiam Probabiliſtarum, & pro Religione eam defendere licitum eſſe ſequi ſententiam minus tutam in concurſu tutioris, & ipſi operanti probabilioris & veriſimilioris, hoc malum totis viribus impedire eſt conatus, ſuaviter tamen & ſine ſtrepitu. Mediante ergò Emin. Cardinali Cibo Secret. ſtatus ſignificavit Congregationi generali cupere ſe & deſiderare, ut in doctrinâ de opinione probabili licitum eſſet Theologis Societatis tenere, atque libris publicis, ſi vellent, tueri, quod in concurſu opinionis magis probabilis magiſque tutæ non liceret ſequi minus tutam minuſque probabilem. Congregatio verò deſiderio Pontificis cupiens ſatisfacere, condidit Decretum XVIII. in quo declaravit Societatem non prohibuiſſe nec prohibere quo minus ſententiam illam tueri poſſent quibus illa magis probaretur, ipſeque Pontifex locutus

cum

cum novo Generali illum ſæpe hortatus eſt ad procurandum ut in Collegio Romano aliiſque Gymnaſiis Societatis legeretur doctrina Anti-probabiliſtarum, quatenus docet neminem poſſe ſequi ſententiam minus tutam, niſi illa ſaltem ſit probabilior ſententiâ tutiore ſtante pro lege adverſus libertatem; & novus Generalis promiſit ſuæ Sanctitati vocaturum ex Hiſpania Profeſſorem Theologiæ, qui eam doctrinam in Collegio Romano dictaret, & ita adimplevit anno ſequenti, quo P. Joſephum Alfarum ex Hiſpania adduxit ad legendam Theologiam in Collegio Romano. Ex his conſtat quàm ſeriò & conſtanter Innocentius XI. deſideraverit ut in Societate plena eſſet libertas ad docendum licitum non eſſe ſequi ſententiam faventem libertati adverſus legem, niſi operans prius prudenter & probabiliter ſibi perſuaderet illam eſſe veram & legi æternæ non contrariam; quam perſuaſionem habere nunquam poterit, quin authoritate & ratione, vel utraque ſimul ſit ipſi clare veriſimilius rem eſſe licitam & à lege divina permiſſam.

Præpoſitus ergo Generalis Societatis, ut ſatisfaceret deſiderio ſummi Pontificis Innocentii XI. & operibus ipſis oſtenderet Decretum Congregationis XIII. non fuiſſe ſolum cæremoniam mere politicam ad placandum animum Innocentii XI. qui ægre ferebat tantam conſpirationem Jeſuitarum in defendendo uſu opinionis minus tutæ, poſthabitâ tutiore, quæ operanti ipſi appareret magis veriſimilis, & vehementer optabat ut traderet doctrinam ſecuriorem; & ut Religionem ſibi commiſſam purgaret à labe fœdâ, quam illi aſpergebat multorum perſuaſio quod Societas ſibi vellet operibus ipſis, & in actu exercito, adaptare & propriam facere ſententiam benignam Probabiliſtarum, decrevit typis mandare tractatum ſuum de recto uſu opinionum probabilium, qui eſt ſpecimen quoddam operis grandis, eo argumento, ut facto tam illuſtri omnibus conſtaret non eſſe propriam Societatis ſententiam quam ejus Præpoſitus Generalis ex profeſſo impugnabat.

In hoc tractatu, ad claudenda ora Janſeniſtarum, qui ut invidiam conflarent Societati ex laxitatis famâ, tanquam propriam tribuunt ſententiam probabiliſtarum non ſolum conceptam ſub terminis iſtis: *Quod liceat ſequi ſententiam probabilem minus tutam, relictâ probabiliore & tutiore, ſeu in occurſu probabilioris & tutioris*, ſub quibus terminis eſt communis inter ſcriptores hujus ſæculi qui rem hanc attigerunt ab anno 1677. ad annum 1688. paucis exceptis, ſed etiam ſub terminis invidioſis qui illam doctrinam reddunt invidioſam, in eo ſcilicet ſenſu in quo eam defendunt recentes Probabiliſtæ, qui cum Caramuele aſſerunt licitum eſſe unicuique ſequi ſententiam ſibi minus probabilem ſeu minus veriſimilem & minus tutam relictâ tutiore & ſibi veriſimiliore, id eſt licitum eſſe ſequi ſententiam faventem libertati adverſus legem naturalem, quamvis omnibus conſideratis habeat majus fundamentum ad judicandum eſſe falſam & legi æternæ contrariam, quàm ad judicandum eſſe veram & legi æternæ non contrariam.

Inprimis manifeſte probat illam ſententiam non prodiiſſe ex Societate, & non niſi per calumniam à Ludovico Montaltio in Litteris Provincialibus, à Willielmo Wendrochio in notis ad eas Epiſtolas citari tanquam doctrinam Societatis, quia evidens eſt evidentia facti, eam fuiſſe communem quando Doctores Societatis incœperunt de hac controverſiâ ſcribere, ut oſtendit diſſert. 1. deinde probat è Societate prodiiſſe primos hujus ſententiæ impugnatores; nam anno 1608. illam impugnavit P. Ferdinandus Rebellus in opere de Juſt. & Jure lib. 8. Quæſt. 5. & anno 1609. Paul. Comitolus in Reſp. Moral. lib. 5. q. 1. & fuſe ac ex profeſſo P. Andreas Blancus ſub nomine Candidi Philalethi 1642. de quo propterea Julius Mercorus & Joan. Bapt. Gonet ex ſacrâ Prædicatorum familia teſtantur primum in Italia adverſus illam doctrinam calamum ſtrinxiſſe, & hujus noſtri ſæculi opinandi licentiam compreſſiſſe; quod ideo dixerunt quia primus illam doctrinam Probabiliſtarum ex profeſſo impugnarit.

Præ

Præterea in hoc tractatu differt. 3. probat Præpoſitus Generalis ſententiam recentium Probabiliſtarum aſſerentium unicuique licitum eſſe ſequi opinionem minus tutam, ſi ſciat eſſe abſolute probabilem, quamvis & in actu primo appareat minus verisimilis quàm oppoſita, non eſſe communem inter Theologos hujus ſæculi, qui cum Bartholomæo de Medina docuerunt licitum eſſe ſequi ſententiam probabilem minus tutam relictâ probabiliori & tutiori: nam quamvis ſub his terminis, *Licet ſequi opinionem magis tutam relictâ probabiliori & tutiori*; vel ſub iſtis, *Licet ſequi opinionem minus probabilem & minus tutam in concurſu probabilioris ac tutioris*, vel aliis æquivalentibus, ſit communis inter Theologos hujus ſæculi, qui hanc quæſtionem agitaverunt ab anno 1677. in quo Medina 1.2.q. 19.art.6. propoſitionem hanc & doctrinam primus Theologorum evulgavit, hanc ſtatuens concluſionem contra Cajetanum, Sylveſtrum, Scotum, & alios antiquos, mihi videtur quod ſi opinio eſt probabilis, licet eam ſequi, etſi opinio oppoſita ſit probabilior, ad annum 1658. in quo ſuam Baſim Theologiæ edidit in lucem P. Jul. Mercorus ex eadem familiâ, in qua eam Medinæ ſententiam acriter impugnat, ut contrariam doctrinæ D. Thomæ, & omnium Theologorum; ac proinde quamvis P. Franc. Suarez tom. 4. de Religione pag. 544. veriſſime pronunciarit juxta communem ſententiam, per ſe licere ſequi opinionem probabilem circa honeſtatem actûs relictâ probabiliori, tamen neque P. Suarez neque ipſe Medina loquuntur in ſenſu poſteriori, quem amplectuntur recentiores cum Caramuele, & nos impugnamus, ſed in priori, quem nos approbavimus. Solum quippe intendunt poſſe quemlibet licite exercere actionem quam ipſe judicat eſſe honeſtam ob aliquod fundamentum rationis, vi cujus illa pars repræſentata fuit ipſi veriſimilior oppoſitæ, quamvis ſciat ſententiam tutiorem eſſe probabiliorem; ſeu habere pro ſe plures & graviores authores; ut enim, inquit Caſtropalus diſp. 2. de Conſc. cap. 1. num. 8. regulariter loquendo ea ſententia

pro-

probabilior eſt judicanda quæ à pluribus defenditur & à doctioribus: cùm juxta Philoſophum probabilia ſint quæ videntur omnibus vel plurimis, vel maxime notis & illuſtribus; unde in eo tractatu oſtendit Præpoſitus generalis falſò Janſeniſtas tribuere communi conſenſui Jeſuitarum ſententiam benignam ſumptam in ſenſu odioſo, & intellectam de opinione minus tutâ, quæ ab ipſo operante judicetur falſa, vel prudenter poſſit judicari, eo quòd oppoſita ratione & authoritate appareat illi veriſimilior; modumque tradit Jeſuitis, quo poſſunt explicare multos ex ſuis authoribus claſſicis, eoſque liberare ab invidia quam illis conflant Janſeniſtæ.

Præterea in eo tractatu oſtendit eſſe falſam doctrinam Janſeniſtarum & quorundam aliorum Theologorum nimis rigidorum, aſſerentium nullam opinionem probabilem reipſâ falſam & legi divinæ contrariam à peccato coram Deo excuſare.... probat enim in eo tractatu poſſe dari ignorantiam invincibilem juris naturalis, quoad concluſiones remotas & valde diſtantes à primis principiis, quia inter Doctores ſapientes diſputatur, an aliqua actio ſit intrinſece mala, & jure naturali prohibita; & dantur opiniones probabiles oppoſitæ quarum altera neceſſario eſt falſa. Unde contingere poteſt ut Doctor citra culpam doceat probabiliter licitam eſſe actionem quæ re vera eſt illicita; & ſicut hoc contingit, ita & contingere poteſt, ut operans, poſt diligentem veritatis inquiſitionem citra paſſionem & culpam judicet actionem eſſe licitam, quæ in ſe eſt mala, & quod fundamenta Doctorum affirmantium viſa ipſi ſint urgentiora, tunc autem ſequitur opinionem re ipſâ falſam, quam tamen bona fide putabat eſſe veram; unde quamvis reipſâ agat contra legem, illa tranſgreſſio eſt materialis, & non imputatur ipſi, quia habet ignorantiam probabilem & inculpabilem, quæ ipſum excuſat. Inſuper contra Janſeniſtas, aſſerentes nullam opinionem merè probabilem de honeſtate actionis ſufficere ad licite agendum, ſed requiri omnimodam certitudinem moralem.

Præ-

Præpoſitus Generalis tota diſſertatione I. late oſtendit ſufficere opinionem mere probabilem, dummodo phyſice & ſubjective exiſtat in mente operantis; quia hoc ipſo quòd operans prudenter vel ſaltem inculpate judicat actionem eſſe honeſtam, quamvis hoc judicium ſit mere opinativum & cum aliqua formidine partis oppoſitæ, poteſt ſuper hoc judicium formare dictamen practicum ultimum conſcientiæ, quo ſine ulla formidine operans ſibi perſuadet ſibi hic & nunc licere exercere actionem, quam judicio mere opinativo judicat eſſe ſecundùm ſe honeſtam vel ſaltem licitam. Rurſus loquendo de opinione alienâ exiſtente in libris vel in mente ſuorum authorum, dicitur licitum quidem eſſe ſequi quamcunque opinionem mere probabilem ex iis quæ affirmant aliquid eſſe licitum, dummodo illa non concurrat cum opinione tutiore, quæ operanti ipſi repræſentatur in actu primo ut magis veriſimilis, præſertim ſi talis appareat à fundamentis authoritatis ac rationis ſimul: quia nimirum operans agnoſcit ſententiam tutiorem pro ſe habere plures & graviores authores, & eorum fundamenta ipſi videntur urgentiora. Item dummodo non concurrat cum opinione tutiore, quæ operanti repræſentatur ut æque veriſimilis; ſiquidem opinio favens libertati adverſus legem eatenus eſt probabilis practice reſpectu operantis, quatenus poteſt approbari ab ipſo ut vera: non poteſt autem ſic approbari, quando in actu primo magis apparet falſa quàm vera, imo vel quando non appareat magis vera quàm falſa, quia nequit homo licite aſſumere ſibi tanquam rectam regulam operandi ſenſus hominum, niſi quatenus ſibi perſuadet illam eſſe conformem primæ regulæ, cui non conformatur niſi per veritatem, quia nimirum proponit ut licitum quod lex æterna permittit, nam ſi proponat ut licitum quod reprobat ut illicitum lex æterna, non eſt conformis ſed contraria legi æternæ.

Quare dum probabiliſtæ ſupponunt opinionem minus tutam manere abſolute probabilem reſpectu operantis, etiamſi ipſi repræſentetur ut minus veriſimilis quàm oppoſita

poſita, ſupponunt quòd erat ipſis probandum: ſolum ergo ſupponere debent opinionem minus tutam eſſe in ſe abſolute probabilem, quia defenditur ut vera à viris probis & doctis; & aliunde repræſentari ut veriſimilem operanti: hoc autem non ſufficit ut operans poſſit illam licite ſequi; ſiquidem cum hoc ſupponitur quòd operans cognoſcat illos authores deceptos, & eſſe falſam opinionem, quia in intellectu habet diverſum ſtatum ab eo quem habet vel habuit in mente ſuorum authorum, qui propterea illam probabiliter propugnarunt ut veram; quia poſt diligentem veritatis inquiſitionem citra paſſionem & culpam fundamenta ejus ipſi apparuerunt validiora quàm fundamenta ſententiæ tutioris; & operanti apparent validiora fundamenta ſententiæ oppoſitæ; unde quamvis ſpeculative cognoſcat illam ſententiam eſſe abſolute in ſe probabilem & poſſe eſſe practice probabilem ſibi, eam judicat eſſe falſam vel judicare prudenter poteſt, eo quod ejus fundamenta apparent ipſi minus veriſimilia, quàm fundamenta ſententiæ oppoſitæ. Nunquam enim eſt probabilis abſolute reſpectu operantis opinio cujus fundamenta præponderant fundamentis ſententiæ oppoſitæ. Hinc Præpoſitus Generalis late obſervat in ſuo tractatu, in eo allucinari recentes probabiliſtas, quòd exiſtimant opinionem probabilem de actus honeſtate eſſe regulam abſolutam licite opinandi, cùm ſolum ſit regula reſpectivè; eſſe regulam rectam pro omnibus, etiam pro illis qui judicant eſſe veram & legi æternæ conformem, & in quorum intellectu habuerit eundem ſtatum quem habuit in intellectu ſuorum authorum.

Quare in hoc duntaxat ſenſu verum exiſtimat licitum eſſe cuilibet ſequi opinionem probabilem minus tutam, nimirum ſi citra paſſionem & culpam illam opinionem approbaret per aſſenſum, ſibi probabiliter perſuadendo illam eſſe veram & legi divinæ conformem, ac proinde eſſe licitam actionem quam illa opinio licitam affirmat; ſive illum aſſenſum portet ſimpliciter & bonâ fide credendo viro docto, aſſerenti talem actionem eſſe licitam, quamvis ei quicquam occurrat in contrarium

rium quo moveri poſſit ad diſſentiendum; ſive aſſenſum portet nixus fundamentis gravibus, quæ pro parte benignâ videt eſſe urgentiora quàm pro parte ſeverâ: nemo enim prudenter judicare poteſt actionem eſſe honeſtam, ſi omnibus conſideratis invenit majus fundamentum ad judicandum eſſe turpem, præſertim ſi hoc fundamentum ſit authoritatis & rationis ſimul, quia nimirum videt plures & graviores authores aſſerere illam actionem eſſe intrinſece malam, ipſorumque fundamenta ipſi videntur urgentiora.

Ex hâc relatione conſtat quàm utilis ſit ad conſulendum honori Societatis Tractatus Præpoſiti Generalis, in quo declinans nimium rigorem & nimiam indulgentiam in uſu opinionum probabilium, moderatum uſum tradit, & probat maligne Janſeniſtas tribuere Societati ſententiam Probabiliſtarum acceptam in ſecundo ſenſu invidioſo; illam enim multi ex præcipuis & gravioribus non docuerunt in illo ſenſu, ſed in priori, quem ipſe Generalis approbat, idque ſolum docet tanquam Doctor particularis, non ut Generalis, nullum ex ſuis ſubditis ad ita docendum adſtringens, ſed omnibus plenam libertatem relinquens, ut in hâc graviſſimâ controverſiâ eam partem defendant, quam poſt diligentem veritatis inquiſitionem & accuratum ſtudium, ex ſincero deſiderio non errandi, ſententiam ſolidioribus nixam fundamentis deprehenderint. In hoc tractatu oſtendit ſolidum & fundatum modum quo Jeſuitæ tueri poſſint licitum eſſe ſequi opinionem probabilem omnino tutam, relictâ tutiori & probabiliori, quamvis opponantur antiquis omnibus, de quibus vere dixit Perillus, Quæſt. 22. de Conſc. num. 4. tom. 8. Antiqui ad operandum exigunt ut quis ſectetur ſibi probabiliora, & eruditiſſ. P. Franc. Amicus tom. 3. Curſûs Theol. Diſp. 10. num. 79. vere pronunciavit, omnes fere antiqui Theologi negant licitum eſſe operari ſecundum ſententiam minus tutam, quæ minus probabilis judicatur, ſemperque exigunt ut illa operanti ſit probabilior; & Ant. de Cordova in ſuo Quæſt. Theol. edito 1556. Quæſt. 3. aſſert. 1. affirmat partem tutiorem eſſe tenen-

nendam, quando illa eſt probabilior. Et ſubdit, & in hoc omnes Theologi conſentiunt. Poſſunt igitur multi ex antiquis commode exponi, dum dicunt dari obligationem ſequendi opinionem tutiorem quando illa eſt probabilior, loquuntur de probabilitate reſpective ad operantem, ut nimirum operans teneatur ſequi ſententiam tutiorem quando illi apparet probabilior, ac veriſimilior, ſolum velint quòd illa operanti ſit probabilior ſeu veriſimilior, non autem quòd ſit abſolute probabilior in ſe, ſeu quòd habeat pro ſe plures ac graviores authores.

Præcipua vero utilitas eſt ne adverſarii noſtri cum fundamento dicere poſſint Societatem fucum facere, & verba ſolùm dixiſſe, dum in Congregatione ultima declaravit Societatem non adſciviſſe ut propriam ſententiam benignam de uſu licito opinionis probabilis minus tutæ, & ipſi operanti minus probabilis ſeu minus veriſimilis, & declarationem eſſe factis contrariam, dum nullus effectus illius Decreti poſt tot annos viſus eſt, ſed adhuc poſt Decretum pergunt Jeſuitæ eo modo quo antea illi inſiſtere doctrinæ, & infenſos ſe oſtendere illis qui illam impugnant. Id autem faciunt ex falsâ perſuaſione, quòd omnes Doctores Societatis, ante Alexandrum VII. excepto Paulo. Comitolo & P. Andrea Blanci illam propugnarint in ſenſu illo primo, quem ſequentes Moderni cum Caramuele, & in quo ſolum illam impugnat P. Generalis, cum tamen efficaciter probat nec P. Suarez nec alios multos authores claſſicos hujus ſæculi, intra & extra Societatem, locutos fuiſſe de opinione minus tutâ, quæ ipſi operanti appareat in actu primo minus veriſimilis quàm oppoſita, ſeu magis falſa quàm vera, ſperetque paucos fore in Societate, qui interrogati an liceat homines facere actionem de qua diſputatur an ſit peccatum mortale, ſi judicatur plures & graviores authores affirmare eſſe peccatum mortale, & ipſorum fundamenta ipſi videantur urgentiora quàm fundamenta ſententiæ oppoſitæ, paucos, inquam, fore qui ſic interrogati reſpondeant licere.

Ob hunc finem præcipue judicavit Præpoſitus Generalis ſuæ obligationis eſſe Religionem ſibi commiſſam liberare à tam odioſâ notâ, typis mandando tractatum ſuccinctum, in quo illam doctrinam in eo ſecundo ſenſu acceptam ex profeſſo impugnaret, & oſtenderet eam in eo ſenſu acceptam non eſſe communem inter Doctores claſſicos Societatis, licet non pauci illam in eo ſenſu ſecuti ſint.

Vix autem P. P. Aſſiſtentes cognoverunt Patrem Generalem diligenter ſub prælo habere tractatum in quo ex profeſſo impugnabat uſum licitum opinionis probabilis minus tutæ, niſi poſt diligentem veritatis inquiſitionem in actu primo illa appareat veriſimilior quàm oppoſita, & idcirco ab ipſo judicatur vera & legi divinæ non contraria, cum in unum convenientes obtulerunt libellum ſupplicem P. Generali, cujus concluſio erat, petere ut librum ſuum ſupprimat, ſive ille nondum typis mandatus ſit, ſive totus ſive ex parte ſit impreſſus.

Prœpoſitus Generalis reſpondit illis impenſe gratias agendo pro inſigni zelo quo ipſum admonebant, & pro ſummâ vigilantiâ quâ Societatis bonum proſpiciebant: addidit vero quoad impreſſionem impediendam jam non eſſe tempus, quia illa abſque dubio tunc eſſet finita, quod erat certum: nam illi obtulerunt ſuum libellum quartâ die Novemb. & ad finem Oct. finita fuerat. Hoc ſuppoſito reſpondit 1. ſe libenter hoc tribuere judicio ſuorum P. P. ut liber non prodeat nomine ſuo, dummodo prodeat nomine alicujus Theologi Societatis ſaltem in genere. 2. quia intellexit illis ſpecialiter diſpliciuiſſe diſſert. 2. cujus index ad ipſos tranſmiſſus fuit, expoſuit illis in Tractatu reperiſſe ſe errorem Typographi vel Amanuenſis, nam cum deberet ſic apponi, „ Diſſert. 2. continens graviſſimas rationes ob quas „ expediens fuit ut Societas in ultima congregatione „ generali declararet, non eſſe ſuam nec ad ſe attinere „ ſententiam benignam de uſu licito opinionis minus probabilis & minus tutæ in concurſu probabilioris & tutioris; ſic eſt appoſitum, Continens rationes

nes

„ nes ob quas ultima Congregatio declaravit..... quo ſi„ gnificatur illas rationes expenſas fuiſſe in Congre„ gatione , quod erat manifeſte falſum ; cum (inquam) intellexiſſet hoc illis diſplicuiſſe, rem illis expoſuit, & teſtatus eſt irrepſiſſe errorem in eum titulum, & ideo cùm primum accepit quaternionem impreſſum fuiſſe, juſſit ut inter errata primo loco poneretur, addiditque id evidenter omnibus conſtitutum ex Præfatione illius diſſertationis, in quâ expreſſe notabat, rationes illas eſſe eas quas ipſe ſuis ſuperioribus repræſentabat, ne permitterent illam doctrinam fieri propriam Societatis, ſicut ſcientiam mediam, ideoque illam Præfationem ſic abſolviſſe: „ Hic appendam rationes quibus ad hoc „ procurandum permotus ſum.

Inſuper adjunxit ſe quidem ſecurum eſſe nihil in illis rationibus tangi quod poſſit merito offendere: cæterum ſi illis lectis & examinatis judicaretur oppoſitum, ſe paratum eſſe totam illam diſſertationem à reliquo opere libri extrahere, & loco illius aliam ſubſtituere, quæ foret de magno honore Societatis; in quâ ſcilicet probaretur quod quamvis Jeſuitæ ut plurimum ſecuti eſſent doctrinam communem in hoc ſæculo de uſu licito opinionis probabilis minus tutæ in occurſu probabilioris & tutioris; nullos tamen magis limitaſſe illud principium & intra certos cancellos coarctaſſe quàm Jeſuitæ. Ad petitionem verò P. P. Aſſiſtentium reſpondit his formalibus verbis quæ ipſis prælegit.... Quia jam publicum eſt me inter varia typis mandare Tractatum de recto uſu opinionis probabilis, omnino neceſſarium duxi ob rationes graviſſimas, quas habeo, ut antequam agatur de libro publicando, vel non publicando, huc ſecreto afferantur duo exemplaria vel tria, ut V. V. R. R. & Secretarius Societatis circumſpiciant, an contineat doctrinam quæ gloriæ Dei & honori Societati poſſit incommodare, & tunc cùm plenâ libri cognitione mihi exponant rationes quæ ipſis occurrerint pro publicando vel ſupprimendo libro, ut illis attente conſideratis & expenſis ego determinem id quod in Domino judicave-

Q 2 rim

rim fore de majori gloria Dei, & noſtræ Societatis vero honore, quem unicè quæro.

PP. Aſſiſtentes non contenti hoc reſponſo, ſex diebus poſt oblatum primum libellum ſupplicem obtulerunt ſecundum, nempe die 10. Novembris, in quo ſuam ſententiam de libro diligenter impreſſo ſic expreſſerunt, ut dicerent, Illic ubi natus eſt ita ſupprimendus, ut nullum ejus exemplar afferatur Romam. Præpoſitus Generalis huic poſtulato acquieſcere non potuit. Quid enim amplius potuiſſent poſtulare, ſi lecto libro deprehendiſſent illum continere pravam doctrinam contra fidem & bonos mores? Eſſet enim hæc ſuppreſſio non ſolùm contra honorem Generalis, ſed contra honorem Societatis, cui probroſum eſſet quòd ejus caput impreſſiſſet librum malæ doctrinæ, ita ut Religio ipſa compulſa ſit illum perpetuis tenebris damnare, quia permiſerit ullum exemplar comparere in mundo. Quis credit enim viros Religioſos & cordatos tam duram protuliſſe ſententiam contra librum ſui Præpoſiti Generalis, niſi propter doctrinam pravam? Quis credat illos eo ſolum nomine tam ſevere cenſuiſſe de illo qui continet doctrinam paulò ſeveriorem quàm ſit illa quam ſequuntur recentes probabiliſtæ? Et tamen doctrina libri non alio titulo potuit diſplicere illis; nam ſi liber non diſplicuiſſet propter doctrinam, ſed ſolum propter aliqua incidentia, deberent ipſi ſollicitare ut aliqua exemplaria veherentur Romam, & ſubjicerentur examini, ut ablatis accidentibus maneret ſalva doctrina; quod cùm non fecerint, ſignum eſt diſplicere doctrinam eo titulo, quod illis videatur contraria communi ſententiæ noſtrorum doctorum; quod tamen verum non eſt.

Poſtquam P. P. Aſſiſtentes animadverterunt Patrem Generalem non acquieviſſe ſuo conſilio, timentes ne obtineret à Pontifice ut libri examen committeretur alicui Congregationi particulari Cardinalium & Theologorum à ſuâ Sanctitate deſignandorum, & merito metuentes quod ſi obtinuiſſet, liber eſſet publicandus ſalvâ totâ doctrinæ ſubſtantiâ, correctis duntaxat aliquibus accidentibus, quæ poſſunt in politicâ offendere, & audien-

dientes Patrem Generalem hoc ſecretò totis viribus intendere: inito de novo conſilio, nomine omnium unus ex illis allocutus eſt Pontificem, ut creditur, reliquit ei libellum ſupplicem ab omnibus ſubſcriptum, in quo repræſentabant turbandam eſſe Religionem ſi liber ille publicaretur , magnaque ſcandala inde oritura in totâ Societate, & omnibus viis conati ſunt præoccupare aures Pontificis, & perſuadere expedire bono Societatis ut liber ille ſupprimatur.

Generalis è contra poſtulat ut liber ſubjiciatur examini, & non damnetur ante prævîſa merita ad inſtantiam P. P. Aſſiſtentium & aliorum Jeſuitarum qui librum non legerunt, obteſtatus ſe non aliud intendere quàm gloriam Dei & honorem Societatis ,& paratum eſſe corrigere ea quæ judices deſignandi judicaverint corrigenda, vel perpetuis tenebris damnare, ſi poſt examen ita judicaverint; & ſuæ Sanctitati obtulit ſcripta aliqua, quibus probatur ſuppreſſionem hujus libri eſſe contra honorem Societatis & ipſius Sedis Apoſtolicæ, & quibus oſtenditur nullam turbationem ſecuturam eſſe in Societate ex publicatione hujus libri, & doctrinam ejus non eſſe contra authores omnes Societatis claſſicos, ſed contra aliquos duntaxat, & eſſe conformem doctrinæ Patrum & omnium Theologorum antiquorum & communi recentium Theologorum, qui poſt Alexandrum VII. extra Societatem de hâc controverſiâ ſcripſerunt, & eſſe doctrinam conformem juri canonico, & quam pro reformanda Theologia morali deſideraverant Alexander VII. & Innocentius XI.

Quia verò P. P. Aſſiſtentes & alii Jeſuitæ Romæ nihil magis timent quàm quòd liber juſſu Pontificis ſubjiciatur examini alicujus Congregationis particularis Cardinalium & Theologorum, ad hoc impediendum & rem involvendam ſuggeſſerunt Pontifici, ut res differretur uſque ad Congregationem Procuratorum ; cùm tamen certum ſit Congregationem Procuratorum non poſſe ſuffragium ferre an ſit publicandus liber ille nec ne, neque poſſe in hoc ſe ingerere niſi..... Pontifex novum condens jus hanc poteſtatem illi tribuat, nec Pon-

tificem congrue poſſe judicium libri committere Congregationi illi, ad quam ex Provinciis non ſolent mitti communiter Profeſſores Theologi exercitati in ſcholis, prout erat opus ad ferendum judicium de libro, neque hoc examen poſſe illis committi ſine magnis expenſis Provinciarum, quia ad examinandum librum deberent ſpatium aliquod temporis hic manere; quod ſi ex illis Procuratoribus velit Pontifex, ex ſingulis aſſiſtentibus eligere unum, & judicio quinque virorum committere judicium libri, id facilius poterit nunc facere Romæ.

FINIS.

Sequitur Decretum ſacræ Congregationis Cardinalium circa hoc negotium.

Feriâ 4. Die 20. Junii anno 1680.

In Congregatione generali ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & univerſalis Inquiſitionis.

Factâ relatione per P. Lauream contentorum in litteris P. Thyrſi Gonzalez Societatis Jeſu S. D. N. directis, Emin. D D. dixerunt ut ſcribatur per Secretarium ſtatus Nuncio Apoſt. Hiſpaniarum ut ſignificet dicto Patri, quòd Sanctitas ſua benigne & non ſine laude perlectis ejus litteris, mandavit ut ipſe libere & intrepidè prædicet, doceat, & calamo defendat opiniones magis probabiles, nec non viriliter impugnet ſententiam eorum qui aſſerunt quòd in concurſu minus probabilis opinionis, vel probabiliori ſic cognitâ & judicatâ, licitum ſit ſequi minus probabilem ; cumque certum faciat, quòd quidquid in favorem opinionis magis probabilis egerit & ſcripſerit, gratum erit Sanctitati ſuæ. Injungatur P. Generali Societatis Jeſu de ordine Sanctitatis ſuæ, ut non modò permittat Patribus Societatis ſcribere pro opinione magis probabili, & impugnare ſententiam aſſerentium, quòd in concurſu minus probabilis opinionis, vel probabiliori ſic cognitâ & judicatâ, lici-

tum

tum ſit ſequi minus probabilem ; verum etiam omnibus Univerſitatibus Societatis ſignificet, mentem Sanctitatis ſuæ eſſe, ut quilibet, prout ſibi libuerit, libere ſcribat pro opinione magis probabili, & impugnet contrariam prædictam, eiſque jubeat ut mandato Sanctitatis ſuæ ſe ſubmittant. Die 8. Julii denunciato prædicto ordine Sanctitatis ſuæ P. Generali Societatis Jeſu per D. Aſſeſſorem, reſpondit ſe in omnibus quantocius pariturum, licèt nec per ipſum nec per ſuos Prædeceſſores fuerit unquam interdictum ſcribere pro opinione magis probabili, eamque docere.

Laus Deo.

XI.

LUCII CORNELII EUROPÆI MONARCHIA SOLIPSORUM

Ad virum Clariſſimum

LEONEM ALLATIUM.

TIMOTHEUS CURSANTIUS LEONI ALLATIO S.

REDIT *in Urbem, Clariſſime Leo*, *Liber* DE MONARCHIA, SEU REGNO SOLIPSORUM, *quem* LUCIUS CORNELIUS EUROPÆUS *ex longinqua longævaque peregrinatione redux, ſi iſthic primùm cœpit, hic certè perfecit. Profecturus verò ad viſenda Sacra Palæſtinæ loca, nec unquam, ſi rectè præſagiebat, rediturus, ſupremum partum mihi commendavit, ut quid eo factum vellem, ratum eſſet. Viſum eſt talis ingenii, quale tu cum eruditis æſtimare ſoles, monumentum, Reipublicæ litterariæ, niſi etiam totius Orbis bono, publico juri permittere. An alibi alia ſpecimina reliquerit, clam me eſt; illud conſtat, niſi inter Solipſos rubiginaſſet, & copia, & ſplendore, inter ſummates litterarum viros fuiſſe radiaturum. Sic ingenio & diligentia factus erat. Porro veræne ſint an veri umbræ, & potiùs agendorum caven-*

vendorum in Politicis delineamenta, quæ hic tradit, tu videris. Mihi quidem, & viris præſtantibus qui mecum ſunt, argumentum præferunt, & ſtili gratia, & narrationibus animum oblectantibus, amœnum. Hoc ſi in cortice, ſub involucris opimum latere nucleum credas, quo curioſiùs ſecto, præclariſſima ad mores omnium in quocunque ſtatu, humano ritu viventium formandos, capere liceat documenta. Plura tu eruditorum in urbe faciliè, Coryphæe, ſagaciter conjeceris. Mihi ſat fuerit, publico bono faviſſe, & tibi hujuſmodi dono, quo delectari ſoles, gratificari. Vale.

LUCII CORNELII
EUROPÆI
MONARCHIA
SOLIPSORUM

Caput I.

Regnum, Monarchiam, an Rempublicam dicere debueram, hæreo: tu videris. Mihi vocabula, nec Ariſtoteles, nec Plutarchus, nec Tacitus, nec antiquiſſimus omnium Plato ſuggerunt. Nova facies eſt regiminis, noſtro hemiſphærio ignota; admirabilis tamen, & digna ſcitu, ad formandos populi Principumque mores, ad conſervandum boni publici ſtatum, ad acquirendas, tuendaſque opes, ad cumulum, ſi quæ eſt, humanæ fœlicitatis. Mira Regni cum Sacerdotio, prudentiæ cum ſimulatione, magnificentiæ cum ſplendoris contemptu, præparcitatis cum immenſa potentia conſenſione. Operæ pretium foret, de Cœlo, & ſitu Regni, de vaſtitate ditionis, populorumque confiniis Lectorem initio docere: ſed hactenus nulli mortalium qui in illud penetravit, rem factu facilem, poſtremus

ego non tentabo, qui cum Ulyſſe Homerico multas hominum ejus Regni videns Urbes, & mores, de Cœli poſitione nihil certi ſervare novi. Nam & conſtitutio Univerſi apud eos longè diverſa, & populorum numerus, nominaque varia, quibus & Luna ſæpius Verticalis, quàm Sol in meridie: nulla loci, vel ſitus differentia, ut quod ſurſum, idem imum; perinde & dextrum, quod ſiniſtrum; centrum denique nec unum, nec fixum. Tanta diverſitatis ratio Monarchæ ſtat arbitrio. Quod hic decernit, id ſolum ratum habetur, quicquid ratio, vel ſenſus reluctetur, ut niſi vapulare placet, non replices, nec niſi contra mentem & ſenſum affirmes, gratiam apponas: credes experto. Tanto aliquando imbre Civitas Regia immaduit, ſubtractis ubique nubium denſitate Solis radiis, ut nec cymbæ, nec lucernæ ſufficerent, cùmque admirabundus omnia nocte confuſa exclamarem; & tacere, & Solem in meridie ſplendeſcere, & nihil non ſiccum eſſe, profiteri ſum juſſus, tametſi velut imbrice veſtibus aqua defflueret. Monarchæ ita placere monebant Apparitores, à cujus nutu, ſi recederem, pœna deportationis; ſi obſiſterem, mortis foret. Satis puto cauſæ habeo, cur à deſcriptione abſtineam, ne ſi aliquando in id Regni fortuna te appellat, ſi omnia mutata offendas, me tibi hoc ſcripto impoſuiſſe conqueraris. Quippe ea me duntaxat tradere noveris, quæ per annos quinque & quadraginta, quibus Regna Solipſorum incolui à prima adoleſcentia vel vidi, vel audivi, vel ex publicis Regni codicibus clam deſcripſi. Quæ ſicut meo tempore in dies mutationem ſubibant, ita in poſterum inconſtantiæ ſubdenda, hiſque lucubrationibus haud conſenſura, nullus dubito; ut hoc ſolum, perpetuum apud illos tenorem ſervare affirmaris, omnia ad Monarchæ nutum, præter ejuſdem forum, demutari.

CA-

Caput II.

Occaſio adeundi Regni Solipſorum.

ANtequam narrare de Regno Solipſorum incipiam; delectabit paucis exponere, qui me turbo Europæ, imò toti huic hemiſphærio abreptum in incognitas plagas ejecerit. Natus in florentiſſimo Europæ Regno, ubi aves aquas findunt, vix pueritiæ metas egreſſus, Romam à parentibus ſtudiorum cauſa ſum miſſus, Clemens VIII. Pontifex, non multo poſt Jubilæum decimi ſexti exeuntis ſæculi edixerat. Hic, poſt humaniores litteras, prudentia Juris imbutus, juvenis admodum patrocinia cauſarum ſuſcepi, & Purpuratis placui. Ad magna favor impellebat, niſi præpoſterum fatum incantaſſet. Forte quaterni ſtudiorum ſodales extra Urbis portam, quæ ad Romanum portum, vetuſta fama clarum, viam commonſtrat, ad ripam Tyberis amœna & umbroſa ſemita inambulabamus, animique cauſa varia ſerentes; mox nonnihil laſſi prope ipſum fluminis alveum, frigidioris auræ captandæ gratia conſidemus. Hic de rerum ſub Sole viciſſitudinibus, de Illuſtrium caſibus, incertis humanorum eventis, dum non ſine ſale fabulamur, inopinos à tergo ſentimus adeſſe ignoti vultus homines: putaſſes repente ex humo enatos, niſi diù antè in proximo fruteto latitantes noſtras confabulationes obſervaſſent. Ut plenè conſpecti, non ampliùs levi & ſuſpenſo, ſed preſſiori gradu fidentiùs aggrediuntur ſedentes, & blandè ſatis adſalutant: quid verborum cædimus, rogant. Adductæ ſupra genua veſtes & pallia ſuper humeros complicata, mentumque raſum, & nigra omnia funeratores notabant: mox tamen demiſſa ad talos toga, palliumque incontemptè explicatum Philoſophos oſtendebat, ejus generis, quo tum Roma abundabat. Equidem animi pendens, magos, arioloſque mecum fingebam. Ipſi tamen percepto noſtro ſermonis argumento, forum nacti, altiùs ordiuntur. Quærunt de

patria, de genere, de cenſu: ubi intellexerunt Romanos partim, partim peregrinos; nobiles omnes, ac opulentos eſſe; tum de ætate parentum, officio, de numero fratrum, ſororum, conſanguineorum, agnatorum. Reſponſum ad ſingula, denique genus ſtudiorum percunctati, ad nomen Juriſprudentiæ labra comprimere, neſcio quid torvum oculis, ac fronte præferre. Et ſenior ex illis ſuſpirabundus, ô miſeros, inquit, adoleſcentes, quibus laqueis compediti trahuntur ad Orcum! Ecquid vobis Juriſprudentia, quia divites ac nobiles multis benefacere poteſtis, nemini damno eſſe, ut lucri cupiditate legulei ſolent? Quin potius legibus Solipſorum manus nobiſcum datis, & potentiſſimi Monarchæ aulam ſequimini. Regnum incomparabile viſuri, poſſeſſuri. Hic ego ſuſpicatus ejus farinæ homines, qui allegoriis ineſcantes, ad clauſtra & cucullum tractos vellent: Chriſtiani, ajo, omnes ſumus, Evangelio credimus; Solipſos non novimus, nec niſi Chriſti Regis aulam quærimus, & diverſis quamvis ſemitis Chriſtum ſequimur, ſua cuique vocatio, & ductus ſpiritûs, niſi vos aliter ſentitis. Nos Deo, Patriæ, & nobis nati, vitam mortalibus communem ducturi ſumus, donec in libertatem filiorum Dei plenè adſciſcamur; atque interim bonis ex alto datis jucundè fruimur. At ſenior (Apogonites dicebatur) odoratus candidi animi errorem, fori uſus momento ſumpta Melanorum recentioris inſtituti perſona, compoſitoque cum ſuſpiriis ad lachrymas vultu: O fili, inquit, non hæc vera vocatio, ſed occulti hoſtis eſt doloſa impulſio, cave præcipites, ducens in bonis dies tuos. Chriſtum ſequi, mundum contemnere eſt, abnegare ſeipſum, & tollere crucem ſuam, relictis patre & matre, omni ſanguinis affectu, rebus omnibus, etiam ſpe habendi. Hæc eſt vera vocatio, quam nos à Deo miſſi, vobis annunciamus. An putatis abſque ſingulari Numinis providentia factum, huc acceſſiſſe? Cavete Spiritui Sancto tempore acceptabili reſtiteritis, non aliàs exaudiendi, pœnas in orco æternùm daturi. Hæc iſte fictus animum, & pleraque ex Sacris Scripturis, qualia Chriſtus Phariſæis

ex-

exprobrat; nonnulla etiam ex ſanctis Patribus, illud maximè Hieronymi: *Per calcatum perge patrem, ſolum pietatis genus eſt, hac in re eſſe crudelem.* Jam ſuſpenſi animis hærebant ſocii mutuò ſe intuiti; quos ego velut faſcinatos conſpicatus, ad ſenem concita maſcula bile; Deſine, inquam, Barbitrunce Philoſophe, hujuſmodi incantamentis adoleſcentes irretire, ſexcentis ego te Brocardicis obruam, ſi Scripturam torquere pergas: ac ut me fors juvet, ex ſubvulturio venatore faciam te momento piſcatorem Tyberinum. Senſit Apogonites, & torvo ſupercilio, preſſiſque labris neſcio quid obſcuri demurmurans, arrepto, quod ſocius ferebat, vidulo, pulverem improbum illico expedit, omneſque nos, ac me potiſſimum inſpergit. Nec mora, ſoporifera vi ad ima tempora penetrante, in vertiginem actos, arctior, quàm ſanos ſolebat ſomnus complexus eſt, objectæ incunctanter, non earum rerum ſpecies, de quibus, ut de Homero ſcribit Ennius, vigilantes ſæpè cogitare, & loqui aſſuevimus; verùm quidquid vitæ in poſterum agendæ ſeries contineret, confuſæ imagines exhibebant. Nimius ſim recenſendo, quæ ego ipſe vidi, nam ſociorum alia ſcotomata, ſed ea ipſa in hiſtoriam conjicienda ſunt, ne prænarrata non ſapiant, quando quæ de Regno Solipſorum dicturi ſumus perſimillima ſunt ſomniis, vera tamen. Uno hic verbo delectat dicere; dum ſoporati per frigentes calenteſque aëreas plagas, navi, curru, pegaſo interdum vehimur, rapimur, totieſque aliis, atque aliis comitibus ſtipamur (nam bini illi, qui ad Tyberim Romæ incantarant, paulò poſt viſi in turmam ſeſe explicare, humana forma depoſita, evanuerunt) tandem in Regia Solipſorum, evigilantes ſiſtimur. Quod iter mihi, cùm unius noctis ſpatium mentiretur, triennii curriculo poſtea à navigantibus definitum eſt.

Caput III.

Qui ſucceſſus in Regia Solipſorum.

Regnabat Avidus Cluvius *(a)* dictus infractus; manebatque Pricantiburæ Regia conſueta, unde Monarchæ Solipſorum, niſi animi gratia, in ſuburbana, nuſquam longiùs recedunt. In Urbe novem numerantur palatia Monarcharum, quibus totidem Satrapæ Præfecti hebdomadatim Monarchæ Sacramentum dicunt. Sedes Monarchæ in medio ſita, cum Vaticano certat, reliqua paulò minus; ſubſtructiones ſunt antiqui operis Europæi; nam Solipſi artis ædificatoriæ rudes ſunt, non naturæ indocilitate, ſed aſſuetudine, ſive quia parata ſemper occupant, ſive quia architectonicam, Monarchæ, & Satrapæ ignari, quibus lubet præſcribunt. Hinc repente qui modo ſutor erat, Architectus eſt, & perinde cæmentum, coriumque habet. In ſuburbiis totidem villæ deliciarum, iiſdem Monarchis inſerviunt; paulò longiùs abſunt prædia bina, Mucus *(b)* alterum, & Tritubirium *(c)*, ad humani generis voluptates facta, qua ſe gravioribus anni partibus curas levandi recipiunt, nectare, & ambroſia paſti. Horum comparatione Tuſculanæ Romanorum, mappalia ſunt, & caſæ paſtoritiæ. Pergo. Huc jam fama prævolarat (ita nihil ſolertius Emiſſariis Solipſorum) fuiſſe interceptos in Europa, atque adeo in ipſa Urbe Romana, quaternos adoleſcentes, ingentis operæ pretio; eoſque prope horam adfuturos. Ea de cauſa plurimi extra Regiam Monarchæ juſſu effuſi, excepere allabentes læto vultu, humana omnes ſpecie, ſed verſatili perſona. Deducimur ad Monarcham, undique ſepti non cuſtodia, ſed turbæ objectu, ut tum nihil Urbis, ſed nigras tantùm excubias cerneremus. Lux ſabbatica vergebat ad occaſum. Cum pri-

(a) Claudius Aquaviva Præpoſitus Societatis.
(b) Tuſculanum. *(c)* Tibur.

primùm in conſpectu venimus, proni ad pedes accidentes, ut juſſi ab Apparitoribus, adoramus. Ille ex eburnea ſede annuenti & arridenti ſimilis, bono animo eſſe jubet, ſingulos nomine, & patria compellans, & plura, quæ relatu Emiſſariorum jam notata in adverſariis habebat, repetens, per interpretem ſignificat, adeo exacta notitia, ut ſingulorum geneſi & educationi interfuiſſe videretur. Hærebamus attoniti nos, & paulatim hebeſcente ſenſu, hominem exuebamus: nec, de itineris ſucceſſu plura veſtiganti, verbum reddimus. Cùm interea circumſtantes Aulici, exquiſita oratione divinam Monarchæ ſapientiam coram laudare, ut qui ex fronte, cordium indolem, errore procul, noſcere ſit ſolitus, nobis ſtupentibus, ac planè ſtupidis. Tum ille præfecto Ephæbiorum traditos commendat, ut linguam, leges, & mores doceat; jubet, menſtruatim de ſingulorum profectu referat, vetito cum civibus & accenſis colloquio, donec patria inſtituta edocti, novo Sacramento pares eſſemus: ac interim diligenter curet, ne Europæ deſiderio, procul etiam recordatione, teneamur. Ita abducti: & non paucis diebus optimè habiti, genioque indulgentes, tandem nullo ritu veſtibus Europæis exuti, gauſapina penula amicimur. Nunquam ego mihi turpior viſus, nec hominem niſi cum ſimia referre. Ridere tamen capitale erat. Sexennium tenuit diſcendo, ac dediſcendo, niſi quæ ad rem Solipſorum facerent: quo talento, ego qui Juriſconſultus Europæus agnitus fueram, poſtea rationibus Regiis admoveor, mox & præſidum Provinciarum aſſeſſor, nonnunquam cauſarum Judex conſtitutus, identidem odia multorum, tandem & Monarchæ indignationem incurri; quòd rumor eſſet, ad mores Europæorum omnia me exigere, leges regni corrigere, plus juri naturæ, quàm Monarchæ auctoritati tribuere, in pleriſque dictamina contraria ſectari, & ſerere; verbo, plus omnibus Regni Satrapis, & ſapientibus ſapere velle. Quæ omnia verè, an calumnioſè objecta, fortunam retardarunt, interdum penè afflixerunt, ut mirum ſit qua fortitu-
dine

dine animi, quinque & quadraginta annos, in gente, gentibus omnibus diſſona, cum ſalute fuerim eluctatus.

Caput IV.

Antiquitas Monarchiæ Solipſorum.

SI gentis vetuſtatem legibus & Principe ſolutæ ſpectes, fabuloſa planè ſunt, quæ narrant. Nempe regnum ſuum, antequam Intelligentia rerum creatrix mundum operaretur, in ſpatiis imaginariis, velut in embryone, latitaſſe, primumque factitiorum in ideâ opificis apparuiſſe. Qui, ne ſolus foret Univerſi faber, ſocios, & adjutores ſibi deſtinârat eos, per quos poſtmodum Solipſorum gens propagaretur, ac demum Monarchia inſtauraretur. Hæc adeo conſtans apud eos obtinet opinio, ut ſi contra ſentias, aut non continuò applaudas, proditionis inſimuleris. Quærenti mihi interdum de ſucceſſione gentis, uſque ad Brotacanum (*a*) primum legislatorem, varias generationes adſtruxerunt, involutis adeò hieroglyphis implexas, ut dementire, & dementare viderentur. Poſtquam tamen in Archivis eorum offendi Pentateuchum, lingua gentis planè in commenta depravatum, longa animadverſione deprehendi, ſimilitudine quadam adludere ad ea, quæ in genuina ſacra Scriptura longè alio traduntur ſenſu. Eſt autem hujuſmodi ſucceſſio. Decreto per aquas humani generis interitu, cùm viventium ſpeciem ſervandam Noachi navis condidiſſet, excluſum forte aquilæ ovum, in ſentinam decidit: hoc, corvus evolare juſſus, ne fameſceret, roſtro ſublatum extulit, ſed natantibus in unda cadaveribus illectus, demiſit. Servatum in aquis ovum, ubi hæ ſiccatæ ſunt, ſolis radiis attractum, in arcu Iridis hæſit; mox autem calore in vitam coactum, edidiſſe ajunt fortes illos viros, Turris Babylonicæ, & confuſionis auctores,

(*a*) Cantabrum, i. e. Ignatium de Loiola.

res; qui ob audax facinus, peregrinari à Numine juſſi, cum Sodomam veniſſent, liberali hoſpitio Loth excepti, cuſtodiendæ ejus familiæ curam ſuſceperunt: deinde verò imperato exitu in Segor, ſtipantes latera uxoris Loth, quia non caverunt, ne iſta curioſos oculos ad incendia Sodomorum reflecteret, in eandem ſalis ſtatuam abierunt. Sic ſervati aliquot ſæculis ſunt, donec avulſa pars ſtatuæ à Magis Pharaonis, argumento rerum mirabilium, in Regiam illata eſt, atque à Pharaone ſupra pretium habita. In ea parte latebant, quos dixi, Solipſorum majores: & hinc ea virtus incantamentorum, quibus Pharao deluſus eſt, hodieque Solipſi pollent. Quid plura? Elapſo, Duce Moyſe, populo Hebræo, cùm Pharao furore percitus inſequeretur, ſumpta ſecum ea ſalis concreti portione, quo fugientes magica violentia ſiſteret, contra ſpem, æſtuoſi maris vorticibus hauſtus, id quoque fruſtum perdidit, ſed eò mox aquis ſoluto, continuò apparuere, qui latebant Heroes, iidemque egregiè ſaliti, & per omnia maria natantes, quocunque appellebant, ſalem ſapientiæ circumtulerunt. Ita paulatim in generationes, & uſque ad hæc tempora propagati, Monarchiam, quam deſcribimus, fundaverunt. Ex hac traditione ſuſceptum, ut Monarchiæ inſignia ſolis radii ſint, & arcus Iridis: gloriantur quippe Solipſi, ſe mundum inſtar ſolis illuminaſſe, mortalibus univerſis, in ſignum pacis & fœderis ſempiterni cum cœleſtibus, inſplenduiſſe; denique humanum genus veræ ſapientiæ ſale condiviſſe. Quare ſi præſentem Regni ſtatum, & aſſurgentis Monarchiæ magnitudinem conſideres, non admodum antiqua, ac ſaltem priſca regendi forma non eſt. Ex Annalibus deſcriptum habeo tertium ſeculum haud excedere, à quo exſplendere tanta granditate cœpit, latis à Brotacano (*b*) legibus, quem, & legiſlatorem poſtremum, & Regni ſic conſtituti primum Monarcham agnoſcunt, veneranturque; rarò ut Brotacanum, niſi cernui & reverentes appellent. Bar-

(*b*) Ignatio de Loiola.

Barſabbantinous (*c*) ſcriptor celebris, hunc ſuæ gentis Turbolanorum (*d*), ad Solipſos miſſum à Rege Chornaminorum (*e*) tradit, quo ipſos legibus informatos titulo beneficii ſibi obnoxios redderet: contra Saltalcudius Pagonias (*f*) nobilis hiſtoricus, Hyantheſiorum (*g*) nationi adſcribit, & à Principe ditionis eadem de cauſa amandatum. Pernegant utrumque Solipſi, & tantam gloriam nolentes eſſe inſititiam, è ſuo ſinu prognatum, ac propemodum autogenithentam immenſæ generationis parentem affirmant. Ita ab ovo ad pomum contentio deducta adhuc pendet.

(*c*) D. Conſtantinus Cajetanus, Abbas Benedictinus. (*d*) Benedictini Monachi. (*e*) Monachorum. (*f*) Joannes Baptiſta Caſtaldus Theatinus. (*g*) Theatinorum.

Caput V.

Nomen, Religio, & Sacra Solipſorum.

NOmen, antiqua Magogorum lingua, Deorum omnium providentiam ſonat: id ſibi ſummæ gloriæ vertunt Solipſi, non ut cæteris gentibus unum, verum omnes univerſim Deos ſibi adeſſe, & Monarcham revereri. Nonnulli ex Europæis adulati, ita reddiderunt, quaſi ſoli ipſi, tanto Monarchæ ſubditi, etiam apud Europæos, mortalium haberentur beatiſſimi. Id ita Monarchæ arriſit, ut ſingulos ſingulis Satrapiis donaret, excelſæ gloriæ ducens, eo loco apud eos eſſe, quos præ cæteris ſibi ſubdi in votis haberet. Horum exemplo officii monitus, addidi, Solipſos Europæis ſingulos ſoles eſſe, tot mundis illuminandis idoneos: Monarcham tamen ſuper omnes, mille mundis regendis, illuſtrandis parem eſſe, idque totum unius vocabuli Solipſorum myſterio contineri. Nimium dixi, nunquam aliàs magis mentitus, quia captare nunquam doctus. Et placuiſſem præ omnibus, niſi propter veriora Monarchæ favor abdixiſſet. Ne

tamen

tamen fruſtra titillaſſem, torquem aureum medii pretii tuli. Hæc de nomine. Religio à pagana diſtat non ſuperſtitione, ſed varietate. Omnium gentium mores, & ritus complexa, omnes nihilominus averſata; ſingularis quædam nullique communis mortalium generi ſecta eſt. Quæ credit non quia à Numine quopiam, verùm quia à Monarcha jubetur, mordicus tenet: Monarchæ dictum illis ratio credendi. Hic ſummus ſacrorum Antiſtes, à quo provocare, vel ad Numina, nefas. Nulla gens novitatum avidior, unde & opinioſiſſima, & ſemel auditi tenax, nec paucæ apud Romanos damnatæ ſententiæ, illis primæ veritates ſunt. Reſurrectionem cum Phariſæis admittunt, ſed eorum, qui Monarchæ aut ſubditi ſunt, aut amici, aut demum privilegio muniti migrant, quibus ſolis aditum ad beatorum vitam affirmant, excluſis qui vel re, vel voto Monarchæ favorem non implorant. In quo cum Herodianis ex parte conveniunt, & quatenus arbitrio Monarchæ omnia ſubjiciunt, cum Sadducæis. Quod ad ſacra attinet, Egiaſas (*a*) habent (ſic vocant fana, templa, baſilicas) & ſtructurâ magnificas, & cultu pro more ſplendidas, araſque in iis auro, gemmis & lapidibus pretioſis luxuriantes, nullo argenti pretio. Exiſtimant in his ſuorum eſſe Deorum delitias, alliciendis etiam aliarum gentium Diis factas, quos contempta apud ſuos paupertate huc migrare credunt. Quot diebus victimas cædunt, in ſolemnitatibus adhibito vocum, & inſtrumentorum concentu, ſua ſacra peragunt. In iis tibiæ utriculares, & cruſmata Bethica primas ferunt, mirumque in modum Solipſos delectant. Ter fere in anno Tutelarium memoriæ Monarcha ipſe (alioqui opertaneus) publicè litat ad aram magnifico apparatu tiara quadrifida, ad ſignificandos quatuor Orbis cardines, inſignis: latera utrinque ſtipant lecti ad id munus Satrapæ, ſtolis amicti dibaphis: reliqui miniſtri magno numero linteati, laici omnes ſuo quiſque munere funguntur, hoc ipſo ad

horam

(*a*) Eccleſias.

horam ſacri, quod à Monarcha ad præſentem uſum deſtinantur, cæteroquin nullo ceremoniarum muneriſque habitu, ut apud Europæos Diaconi, & Subdiaconi diſtincti, ſed perinde omnes è populo, & plebe Monarchæ nutu cenſentur idonei, dum togati, & ſyndone ſemitecti interdum, & ſyntheſiati. Eſt tamen qui Exorciſtam referat lacertoſus canum verbero, hic, torto in flagellum cannabo, ubi beſtiam conſpicatur, nunquam fallente dextera, ſic totis viribus atrocem vibrat ictum, ut inter ejulatus, ad retrimenta cogat, idque illi præmium redit. Veſpertina ſacrificio autothyta ſunt, procul ſacerdote, & Levita; Laicus duntaxat ſyntheſiatus, ubi cereos ad aram nullo ordine accendit, continuò latet, ac interim ex editiore pegmate, tibialibus, calamis, moduliſque vocum aſſarum, organicarumque concinitur auditoribus deorſum in coronas diſtributis, & murmure rauco plaudentibus: Ita ſacrificium abſque ſacrorum miniſtro, virtute arcana, conſummatur.

Caput VI.

Gymnaſia, & ſtudia Solipſorum.

HAbent gymnaſia pro ratione Urbium ſplendidi operis. In iis magno diſcipulorum concurſu docent artes, & ſcientias ex inſtituto gentis. Principiis tradendis plures annos terunt, tracta in diſpendium juventute. Quæ tum maximè cenſetur profeciſſe, cùm theatricis exercita ludis, ſpectatorum oculos novit mancipare, ſpecie, & ingenio juxta certantibus. Huic faſcino, cæteris neglectis, omne ſtudium impenditur: Leguntur idcirco adoleſcentes comptuli, venuſta corporis agilitate quaquaverſum facti, ſive ad modos choreis plaudendum ſit, ſive graphicè ad pyrrichen ſaltandum; quorum vel ſi lingua taceat, forma perquam eleganter in utroque foro peroret. Ita capiunt pleroſque, capiunturque viciſſim, à vulturiis altius erudiendi. Et licet cati evadant plagas, ingeniis

ad

ad theatra aſſuetis, doctrina eſt geſticulatio, cum pronitate ac procacitate fandi, agendi, conjuncta: Ut nobiliſſimorum liberi, qui nuper vocabulo Gymnaſii (*Principelli*) audiebant, gladiatores, aut circumforanei apud ſuos appareant. Ea interim utilitate relicta iis, quorum nec vultibus Venus, nec cenſibus Plutus ineſt, ut nec ludis perſonatis, nec litterariis adhibiti, in trivio penſum eruditionis accurent, & Reipublicæ proficiant. Pergunt deinde ad Philoſophica, demum ad ſua Theologica pari eventu. Nihil memoriter, omnia ex cæra enuntiant, extra ſcamnum pauci admodum ſapiunt. Juris ſtudium apud eos nullum, quando judicia non legibus, & ratione, ſed ſolius Monarchæ auctoritate conſtant. Agitant verò quæſtiones de Regimine (*Monarchales* vocant) ſeorſim, & coram delectis auditoribus. In his præcipua contentio, *de modo conquirendarum, ſervandarumque ditionum, de arte, utilitate, & neceſſitate ſimulandi, de amphibologiis, æquivocationibus, reſtrictione mentis omnique ſpecie enthymematum ritè adſtruenda, pro loco, re & tempore*. Quo in genere tam excellunt, nullis ut difficultatibus expediendis non occurrant, æquatis ad omnium palatum quibuſvis contrariis ſententiis, ſupra omnes Juris Europæorum apices. Medicinæ profeſſio illis publicè nulla, privatim ſuperflua, multiſque uſus, & ſtudium præcipuum in ſecretis præſervativis, quæ aut ipſi domi parant, aut peregrina arte facta ex ultimis terrarum Orbis finibus mira induſtria advehunt. Hinc tot inter eos Macrobii, quibus tamen ſemel decumbere plerumque fatale eſt, eoque cura quàm maxima, ut ſe ſervent. Nec mirum ſi qua ætate nos Europæi deficimus, ipſi emergant ad tractanda Reipublicæ munera per multos annos velut prætextati, & ſine togis. In Philoſophicis & Theologicis ampla ſentiendi libertas eſt, & inſignis habetur, qui in docendo opinioſus, inveniendoque excellens, nullo reſpectu veri, dum novi aliquid aut nondum vulgatum afferat. Hinc quotannis receptæ ſententiæ proſcribuntur, novique termini, novas pariunt artis & ſcientia-

rum

rum præceptiones, nec à nuperis Magiſtris recentiſſimi intelliguntur. Jam inter publica doctrinæ ſpecimina, non tam methodicæ diſputationes, quàm jurgia audiuntur citra formam, iſque vincit, qui vocalior eſt; & totius corporis jactatione turgidior effertur, circumductis per coronas oculis ad plauſum captandum, ſibila plerumque & riſus referens, idque ab Europæis in ignorantia faſtum nauſeantibus. Ariſtotelis apud eos non alia notitia, niſi quam Europæi intulerunt, nulla tamen auctoritas, ut neque Scholaſticorum in Theologicis. Habent quoſdam ſuos ſcribas, magni ut ajunt nominis; ii tamen cum iis non omnibus horis ſapiunt. In his Phancurſius (*a*), Agarrullius (*b*), Hellinaſius (*c*), Homatarrius (*d*), Dicoſcenius (*e*), Banimonicus (*f*), Pentaſiphorus (*g*), & alii quàm plures, quorum catalogum Annales Regni recenſent. Philoſophica apud eos fere hujuſmodi ſunt. *An Scarabeus paradigmaticè ſtercora volvat in orbem. An ſi Mus in mare mingat timendum naufragium. An puncta mathematica ſint receptacula ſpirituum. An hiatus ventris ſit ſpiraculum animæ. An canum latratus lunam reddat maculoſam*; & plura id genus, quæ pari contentione dictantur, & excipiuntur. Theologica ſunt: *Utrum in ſpatiis imaginariis poſſit inſtitui navigatio. Utrum intelligentia* Burach *dicta habeat virtutem digerendi ferrum. Utrum animæ Deorum ſint colorata: An Dæmonum excrementa ſint alexiteria hominibus in octavo gradu. An tympana corio aſini intecta delectent intelligentias.* Sexcenta hujuſmodi, quæ adeo mordicus, & tumidè iſti profitentur, ut negligentes, nedum contemptores, Religioni ferant obnoxios. Quæ nos Europæi interdum de Noſtratum Theologia referebamus, illis inter phreneticorum deliria erant, à Monarchis toto regno proſcripta. Et tenebant memoria ſuorum annalium, veniſſe huc quoſdam aliquando

(*a*) Franc. Suarez. (*b*) Gabriel Vaſquez. (*c*) Leonardus Leſſius. (*d*) Thomas Sanchez. (*e*) Coninck. (*f*) P. Baptiſta. (*g*) Gregor. Valentia.

quando Profeſſores Europæos, qui ſe Theologiam novam docturos recepiſſent; his, cùm permiſſu Monarchæ in Regio Gymnaſio ingenium periclitarentur, & de libertate humani arbitrii, cujuſvis Monarchæ poteſtati exempta liberiùs dixiſſent, juſſu magiſtratus ejectos eſſe in Inſulam Imaginariorum, ne populos ea doctrina, ad libertatem, ſervitute excuſſa, provocarent. Quæ nota, omnes, qui tunc aderant, Europæos, in magnam gentis invidiam adduxit: quoad alii recèns appulſi, palam perhibuerunt, Doctores illos, nulla inter Gymnaſticos auctoritate palabundos vagari, ſolitoſque per Europam qualicumque docendi talento ſtipem adhamare, nuſquam conſtanti diſciplina; nec ſemel urbibus exactos, quod Academiis occupatis, ſtatuta, formamque docendi majorum minime ſervâſſent, exotica omnia conſectati, eoque maxime exoſi, quòd in legum fraudem precariis quibuſdam privilegiis Doctores inſignivilſent, ipſi nec lauro, nec cornu baccati; verbo, Doctores imaginarii. Hæc ab advenis Europæis palam narrata, exiſtimationi reliquorum conſuluerunt. Porrò Scribarum ſuorum aphoriſmis adeo tenaciter inhærent, ut Numina potiùs deſciviſſe, quàm ſuos erraſſe affirmare malint. Ex ſuis pura puta omnia, ex aliis ſecutina hauriri paſſim jactant, nec quicquam penſius eſt, quàm deſpretis exterorum omnium oraculis, Delphica ſua, præ omni Lyceo, laudare: ut jam Sceptici iſti Pyrrhones & Herilli, adeoque Speutici, & heſterni dictatores, de omnibus audeant palam ſtrepere & ſcribillare: quinetiam medicamentaria omnia tam pancraticè tractant, quàm nec circulator ille Apuleii, qui ſpatham præacutam mucrone infeſto viſus eſt devoraſſe; aut quem Paulus Juriſconſultus ſerpentes circumferentem juſſit excedere. Adeſte Vulnerarii, Unguentarii, Mangones, Ceruſſarii: hic neque Rhodios confectores deſideretis, nec qui Cypriæ tabi obnoxii eſtis Clinicos, & Seplaſiarios: ſed neque aliorſum vos ablegaverim, qui ad rubricam, aut album aſpiratis, accedite & formularii. Solipſorum Pandectas ſcrutamini. Quid ſi & Plautinus Cho-

Chorus attrahatur ? Omnia certè hic (juxta proverbium græcum) de omnibus : nec mica Æſopo reſidua. Quod ulterius pertinet ad Scribas Solipſorum , in eo ſuperant Hieroſolymitanos , quòd non ſuas , quæ confuſæ ſunt , & inexplicabiles , ſed aliarum gentium leges præſumunt interpretari , inducere , pro arbitratu corrigere , tametſi nec conſtituti , nec rogati , imò magis ſuſpecti , quàm ut ad hanc rem idonei. Exemplum inter alios offertur Reſultantii (*a*) , ubique originarii , qui leges Muſalganorum (*b*) , quaſi non ſuo jure , ſed alieno beneficio viventium notans , ita Principem ferocis populi irritavit , ut Monarchæ Viboſnato (*c*) , niſi hominem aut dedidiſſet , aut ipſe è medio tuliſſet , bellum indixerit , & Solipſos ubique funeſtare decreverit. Extimuit illico Viboſnatus , & quæſitum Reſultantiûm , cùm ad nutum Principis ſtetiſſet , is hominis aſpectu miſerando mitigatus , cùm ſomniaſſe illum potiùs , quàm vigilaſſe dicendo conjeciſſet, ut quem dictorum immemorem timor an feciſſet infelicitas , alio pacto tranſegit ; jurato nimirum Viboſnato , ſe ſuoſque Solipſos in poſterum legibus latis , ferendiſque Muſalganorum , nullo religionis diſcrimine ſubſcripturos : Reſultantii autem dicta , & ſi quæ aliorum ſui generis eſſent , carbone ſignaturos. Ita placatus Muſalganorum Princeps , bello quidem abſtinuit , ſed ſonticum Reſultantii argumentum in medio foro flammari juſſit : ridentibus interim Muſalganis , tam facilem ſe habuiſſe Viboſnatum , qui tali fide bellum redemiſſet ; aliis verò laudantibus prudentiam viri pro omni foro , ſuam ſuorumque conſcientiam verſare gnari. Quo exemplo adducti reliqui Principes finitimi , Solipſorum apophthegmata ſæpius deinceps proſtare valuerunt.

(*a*) Antonii Sanctarelli Jeſ. (*b*) Gallorum.
(*c*) Mutio Vitelleſco.

C a-

Caput VII.

Varii Solipſorum mores.

NIhil hac gente curioſius aut natura, aut aſſuetudine. Student ſinguli novis, plus quàm olim Athenienſes, quæ deinde in ſymbolum collata ad Monarcham referunt, præſcribuntve ſuis conſequis & conjecturis inſpergentes; idcirco perſæpe, & perfœdè aberrantes, ut nec ſomniare fractius, nec fingere magis abſonè queant. Hoc certum nihil ab illis viſum, auditumve, ſine addito renarrari, quidquid inde præjudicii oboriatur. Periti rumorum collectores, omne forum ſuum faciunt. Progrediuntur ex aula, non niſi pluribus comitati. Ex his unus ſemper latero, non Achates potiùs quàm obſervator; hoc ſibi officii mutuò præſtant, raró fida ſocietate, niſi conſpirent. In inceſſu minimus decor, concitatio immoderata, ferocula circumſpectio, jactata brachia, ſubducta humeris pendens toga, interdum tota ad tergum manibus ceu revinctis adſtricta; non ſemel, ſi æſtus urgeat, detecto capiti aut galerus agitatus auram miniſtrat, aut ſtrophium manu ventilatum, nunquam interea per omnem circuitionem feriante vocaliori lingua. Salutationes raræ, niſi quos ſibi utiles norunt, his profunda inclinatione arrident, cæteris (etſi dignis) neglectis, gravitatis, ut ajunt, cauſa. Hæc ſi in Regia, nihil minùs per univerſam Monarchiam, lege conſtituta, ut ſaltem ſemel in anno viſa, audita conjecta perſcribant: unde Monarcha futura deſignare queat certiùs quàm ex aſtrorum poſitu, Cœlique directione. In his perſcribendis numquam ſe ſua laude fraudant Satrapæ *(a)*, Rectores Provinciarum *(b)*, ut in Annalibus gentis vulgentur nomina, ſub quibus ea geſta ferunt. Illud admirandum, neminem prorſus Solipſorum leges Monarchiæ univer-

(a) Aſſiſtentes. *(b)* Provinciales Societatis.

lum callere, ſed confuſe de iis loqui, & ſentire. Cauſa potiſſima, præceptionum multitudo, inconſtantia, & ſtudii abſtinentia. Juvenibus quippe legendæ non traduntur; ſeniores verò jam oculis, & animo lippientes, ut inde ſibi, aliiſque proficiant, idonei ampliùs haud cenſentur: hinc confuſa omnia, capiendo juxta, ac agendo. Sed nec juvat legiſſe, aut ex ſenſu percepiſſe, quando in dies mutantur ad unius nutum, nec ut ſonant ad litteram, ſed ut ſapiunt ad ejuſdem palatum explicantur. Schediaſmata quædam, ſummam legum complexa, initiandis proponuntur, & deinceps per menſes, hebdomadaſque recoluntur; verùm hæc ipſa anima ſua carent, & ſolo ſpiritu Regentis vivunt, ex cujus ſenſu, quod hodie patina, cras cacabus; quòd fritilla, fluta audit; ſi improbes, exilium inſtat perpetua hac inclamatione, *Aut pareto, aut exeſto*, & obediendum uſque ad beſtialem (ut vocant) virtutem, alioqui nec Solipſus, nec homo. Hac lege ſtetiſſe ab initio Monarchiam, ſed conciſa Monarcharum vita, ſtaturamque in poſterùm ſapientiores putant, ſed conciſo munere, variaque ſucceſſione; quando uni perpetuò, pari tenore ſubeſſe vix humanum eſt, ut neque facile, diuturnum Principem non inſoleſcere. Omnes jurant in præcepta, ſed plerique parent illibenter, neque tamen detractare audent nec mutare ſtatum, carentes calculo decretorio: ſcilicet Numen aliquod incognitum avent, quod res convertat, & ſacramento pœnitendo exolvat, aliàs vel ſi Cœlum ruat, actum eſt. Monarcham ſuum tam verentur, quàm numquam Europæi Romanum Pontificem, pene ad aras & thura. Nomen ſi audiant, pedibus ſtrepunt, hæc illis prima reverentia: ſi hominem videant, fronte humum feriunt: ſi jubentem excipiant, pavidi currunt, mutuóque ſe proculcant, adeo tumultuarii in parendo, multaque manus citra bonum factum. Summa omnium cura, ut is, vel ſolus bene valeat, cæteris animam agere indultum. Edit inviſus, ſecretis ſervitiis; nonnunquam cum Satrapis, ſed hi extra conopeum, quod variis coronamentis intextum luxuriat; nec pavimentum vacat inſcriptis Numinis inſignibus, non

non extra calcantium metam. Singulis horis anteluca-nis potionem ſumit Numidicam impenſè decoctam; capiunt & Satrapæ, probi imitatores; ſed & plebeii, qui-bus copia eſt: ea his omnibus cautela, ne apepſi a labo-rent. Qui in aula Regiis cibis veſcuntur, mille fere mi-niſtri, ſine ordine plebeii cum nobilibus mixti: in ſo-lemnibus conviviis Satrapæ priores habent. Inter epu-lum uniſono monochordio, voce aſſa audiuntur quæ-dam ex vetuſtis annalibus ad plauſum ſorbentium. Ac-cumbentium elegantiæ ſunt crus cruri ſuperponere, ex-panſis ſuper menſam cubitis metari, pleno cratere panem macerare, appoſitiſque ferculis altera manu in catino, altera in cratere natare, & hinc fruſtum panis, illinc bo-lum carnis extractum, unà utrinque buccæ tumenti in-gerere: ac ut non præmanſa citiùs in ventrem deſcen-dant, poculum mero plenum, aut ſcutellam potagio redundantem confeſtim affundere, tam dextrè ut re-fluat per mentum, diluatque barbam. Jam edentibus velocitas compendium facit, vorare, non manducare dixeris, ac ne prævertantur, integros bolos deglutiunt; rarò inſtrumentorum uſu ad dividendum, ſed utraque manu rapta ex paropſide portione, ſi præſertim oſſa ad-hæreant, hianti ori admovent, citiùſque dentibus de-paſcuntur, quàm ſoliti ſint vel moloſſi, vel oribaſii. Væ tardè maſticantibus! Jam qui penſum citius abſolvunt, cæteris adhuc laborantibus, ne ferientur, feſtucas pro-munt, vel ſi careant cultris, dentes ſuffodiunt, micaſ-que, ingeſto in os vino, cum ſaliva reſorbent præter nauſeam. A menſa cùm ſurgitur, ſi quid boli in ore non-dum confectum, medio in cœnaculo molitur, circum-ductis oculis in reliquos, ceu teſtes eximii facti. Nec omittendum, quoſdam poſt exhauſtum merum ſonan-tius reſpirare, ut lapidè bibiſſe noſcantur, eoſdemque poculum vacuum reponendo fortiùs allidere: alios ſor-billando paulatim, alliſione gutturis ſtridorem edere rheumaticum. Quoſdam jurulenta cochleari haurientes, ubi ad ima venerint, adeo ſonanter radere fundum & concava ſcutellæ, ut ſocios ad claſſicum ciere putes: quamquam rarus cochlearis uſus, ubi jura liquidiora,

ut hauſtui paria ſint. Alios item amygdala, nuces, nucleum perſicum fracturos mappæ imponere, aptatumque cultrum ad findendum pugno impellere, tanto ſtrepitu, ut incudem verberari arbitreris. Plures hujuſmodi habent morum elegantias mira concinnitate exercitas: omnium elegantiſſima eſt, ſtrophiolis ut parcas, oramentumque, dum editur, mappa uvidiore abſtergere, frontemque perfricare: demum emunctam è naribus fœdam, mucoſamque pituitam repanſo linteolo intueri, in eaque velut in ſpeculo ſe contemplari. Sed hæc ſatis de hoc genus civilitate. Quod reliquum eſt, nobiles ſibi obvii mutuò ſe utrimque ex lege adſalutant, plebeii nequaquam; ſed neque nobilibus, neque popularibus honorem habent tametſi præveniantur. Id privilegii Monarchæ neſcio cui referunt acceptum, ſicut etiam adeundo, deducendo, ſeſſione, & petaſis omnibus eſſe pares. Quin verò ligonibus natum hoc genus, cum doctiſſimis contendunt, ſæpiuſque vincunt favore & clamore; addo etiam delatione, quando ut ſupra memini Nobilibus *(a)* laterones adduntur, & obſervatores: hinc, mirum quantum quotidiana acceſſione efferantur magnarum turbarum cauſæ. Et miſera ſanè conditio, unius bubulci atteſtatione de nobiliſſimorum fortunis agi, mendaces impunè agere, ne ſi coerceantur, defuturi ſint accuſatores; quorum officiis regitur Monarcha: hinc bene, & ex virtute operantibus rara præmia, minimum errantibus lauta ſupplicia, adulatoribus primæ, modeſtis poſtremæ, vel nullæ partes; vera loquentibus parata odia. Verùm hic finis eſto non materiæ ſed ſcriptionis; numquam aliàs de cacoëthia Solipſorum ſatis. Reliqua pete ex noſtris Solipſorum chronicis, ubi & præclara facinora per annos, menſes, dies digeſta, & mores ad rhombum examinati.

Ca-

(a) Profeſſis quatuor votorum Societatis.

Caput VIII.

Magiſtratus, & forma regendi Solipſorum.

ANtequam de Legibus, Comitiis & Judiciis Solipſorum agamus, formam Monarchiæ generatim adumbramus. Monarcha, ſupremus mortalium à ſui creditur, nec niſi poteſtatem quandam occultam, nunquam viſam, ſupra ſe agnoſcit, cui reverentia quædam arbitraria reſpondet: cæterùm lege omni, etiam naturæ, ſi mortem & infirmitates excipias, ſolutus. Idem perpetuus eſt, perinde optimus bonus an malus, quod capitale ſit ullum ejus factum non laudare; nedum improbare. Durum id non paucis Satrapis, ſed inviti tolerant, quod incauti & ignorantes probant. Cur Monarchæ tempora non definiant, quatuor cauſæ à ſcribis perhibentur. Prima, quòd difficile eſt ſemel dominio ineſcatum, rurſum in ordinem redigi. Secunda, ne cæteri, ſi ſors ferat eadem ſuavitate, brevi tempore, & minùs jucundè perfruantur. Tertia, ne ſæpius mutata Curiæ facie Reſpublica perturbetur, nulliuſque Satraparum conſtans ſit principatus, ſi toties depoſitis, qui adulando meriti ſunt, novi ſufficiantur. Quarta, eſt ſacramentum occultæ poteſtati dictum, ſine cujus vehementiſſima in contrarium ſpiratione, nefas eſt de hac perpetuitate tollenda cogitare. Eſt ſanè occulta hæc poteſtas, quam rarò pro re ſua coacti appellant, in cæteris, auribus, & ſtomacho famulantes. Reliqui ſecundum Monarcham Magiſtratus, ejuſdem nutu, & arbitrio lecti, ita diſpertiuntur, ut duodeni aſſiſtant in Curia, arduis quotidie conſiliis præſentes: centeni ad regendas totidem Provincias emittuntur, ſed locales ſingularum Urbium præſides, ſine numero conſtituuntur. Tam verò illi, quàm iſti, ſuos habent Conſiliarios, Accenſos, Apparitores, & viliſſima quæque ſervitia, quæ numerari vix poſſunt. Hoc conſtat, in ipſa Monarchæ aula, qui auctoritatem Potentum habent, centenis ampliùs

cenſeri miſſis delatoribus, ne nullus eximatur; quomodo fere tot ſunt quot impunè hac via graſſantur ad Dignitates. Hi porro magiſtratus ita ſibi reſpondent, nihil ut Superiores prætereat geſtorum ab inferioribus. Ad Monarcham autem ſtatutis temporibus perſcribuntur, quæ in tota Monarchia univerſim publiceque ſpectantur, & quæ in ſingulis provinciis, urbibus, domibus atque etiam in angulis clam geruntur, nulla re quantumvis minima prætereita, quidquid referat, dum Monarcha reſciat. Cujus potentia maximè in duobus creditur vulgo eminere: de alio mox dicemus, alterum in re præſenti verſatur, quòd ſecretas etiam ſuorum cogitationes perhibetur comprehendere & callere. Nam qui perſcribunt, non duntaxat rimantur facta, quæ viderint, ſed quæ facienda præimaginantur, ſola lege liberè cogitandi, fingendi, placendi. Servantur verò Acta in Archivio Curiæ vaſtis infecta Indicibus ampullariis, ad memoriam ſupplicii, non præmii; hoc enim vel maxima de cauſa rarò, illud ex leviſſima ſæpius, certiuſque decernitur, ne ſuo merito quiſpiam, non arbitratu Monarchæ fiat gratioſus. Itaque nullus hic Aſſuerus, & ſi non pauci Mardochæi, quàm plurimi verò Aman digni patibulo. Jam regimen Satraparum, qui Provinciis aut Urbibus præſunt, perpetuum non eſt; ſed ad nutum Monarchæ ſeriùs, aut citiùs expirat, quamquam favorabiles perſæpe luſtrum explent. Sic ad paucos inopinos deerrant honores, melioribus præteritis, ne hi ſuopte Marte valeant. Nam cæteri animis & ſenſu obærati, Monarchæ ingenio vivunt. Et hoc alterum illud eſt quod Monarchæ potentiam exaggerat, duo nimirum inter ſe pugnantia, ſupra naturæ vires in unum connectere; hoc eſt imprudentes, & judicio caſſos populis præficere. Dudum in Europa apud Jeſuitas didiceram, Entia rationis, quæ ipſi vocabant fictitia, in unam eſſentiam coaleſcere, nulla potentia ſalvis rebus poſſe; quæ doctrina trimeſtri in Logici ſcriptione, vociferantiſque toties uſque ad ravim miſeri magiſtri, fruſtra ſtetit. Qui niſi deliraſſet, præcepta,

pta, Solipſorum animo ſapientia, trimeſtri alio recantaſſet. Rideant porrò Europæi, quantum velint Solipſorum inſtituta, dum agnoſcant hac arte, nec alio exemplo Monarchiam ſervari, & æſtimari.

CAPUT IX.

Status Monarchiæ Solipſorum.

QUinque hominum genera hæc Monarchia continet. Nobilium *(a)*, Populi *(b)*, Artificum *(c)*, Plebis *(d)* & Adiaphororum *(e)*. Qui omnes univerſim ab ipſo Monarcha, prævia de vita & moribus informatione, leguntur; Adiaphoris per Provincias cooptandis, Præſidibus quoque fit poteſtas. Regno tamen & Civitate non donantur, antequam ut reliqui peculiaribus cuique generi ſacramentis in unum dictorum ordinum ritè adſcribantur. Omnes ſine exceptione fidelitatem Monarchæ jurant, Nobiles præterea militiam, ubicumque & contra quaſcumque gentium, non petitis ſumptibus promittunt. Populi gubernandis tantum Urbibus, & quibuſcunque muneribus domi obeundis fidem ſpondent: Artifices demum, & plebeii ad præſtandam reliquis omnibus ſervitutem, nullo aut loco, aut tempore, aut onere detractato capita devovent. Et hi quidem levibus de cauſis ſacramento ſoluti, tota Monarchia excedere coguntur. Reliqui nequaquam, ſed intra fines relegati, vel etiam deportati, arctâ perpetuò cuſtodia habentur, præciſa omni ſpe dignitatum & honorum, neque interim ſponſione liberi. Ex nobilibus tantùm creatur ipſe Monarcha, ritu in loco narrando. Præſides Provinciarum nobiles item, non niſi ab ipſo Monarcha, ſicut & Rectores Urbium, ſed hi etiam ex populo leguntur, quibus Vicarios, & Coadjutores ſinguli Provinciarum Præſides deſignare poſſunt. Artifices, opificia,

(a) Profeſſi quatuor votorum. *(b)* Coadjutores ſpirituales. *(c)* Scholares ſive Profeſſi. *(d)* Laici ſeu coadjutores temporales. *(e)* Novitii.

cia, & mercaturam tractant, interdum gymnaſiarchis quoque perinde ac nobiles & populares accenſentur. Denique ex plebe, conſtant milites, mechanici, ſervitia omnia, & reliquum Monarchiæ, cuſtodes nimirum corporis Monarchæ, cæterorumque Præſidum; foſſores etiam, calones, agricultores, prædiorum curatores, bajuli, veſpillones, carnifices denique fex omnis ſpeciei. Ex ſtatu in ſtatum non datur tranſitus, ſed ſinguli, quam juramento ſpartam ſuſceperunt, ad extremum vitæ coguntur ſervare, irriti facti pœnitentia. Qua vel una re Monarchiam ſtare arbitrantur, ſi minimè perturbatis ordinibus ſtudia partium, & ſeditioſæ factiones longè abſint. Memini tamen ex plebe quoſdam ſingularis facinoris merito inter nobiles ſemel, iterumque ſumma poteſtate Monarchæ ſuiſſe adſcriptos. Decedentium ex ſingulis ſtatibus locum, Adiaphori, Monarchæ arbitratu, implent. Nullum ſanè genus felicius plebeiis Solipſorum, quos maximè lateri Monarchæ Præſidumve adhiberi ſors tulerit. Hi ſiquidem, non menſis tantùm, cubiculis, lectiſterniis, & retrimentis efferendis, purgandoque lotio præſunt, verùm etiam nobilibus admittendis, deducendiſque præeunt, Principum exterorum legatos excipiunt, audiunt, auditis reſpondent. Ne dixeris id fieri præpoſterè, his enim fulcris Monarchiam ſuſtineri ajunt, ſi æquatis ordinibus argumenta invidiæ & factionum faceſſant. Si Monarcha in publicum prodeat, iidem plebeii pari greſſu ad latus incedunt, quibus maximè cura corporis incumbit, nam & domeſtici medici ex horum tribu leguntur, reliqui, cujuſcunque ſtatus, præ & pone eunt. Vix invenias, qui horum amicitiam non ambiat, variiſque donariis non procuret, ut favorabilem Principem habeat, ſive gradu ad dignitates faciendo, ſive noxam calumniamve purgando. Nec quidpiam tanti eſt momenti, quod horum commendatione non obtineas. Dolet id non minimum nobilibus, feruntque impatienter ominoſam ſervitutem. Et deliberatum aliquando in Interregno, de iis ad conditionem revocandis, jurato in rem Monarcha futuro. Sed fruſtra: nam ſubodorati conſilium, capita vernilia conti-

continuò defectione clam agitata Principum exterorum auxilia ſollicitare, præmio tradendæ Monarchiæ propoſito, ſi præſto eſſent, & privilegia plebis ſervaſſent. Ita factum, ut Viboſnatus *(a)* qui ſucceſſit, ſeditionis metu, non ſolùm Interregni decreta præteriret: ſed neglecto etiam juramento, integra illis omnia ſervaret, atque etiam ultro prærogativùm Mithræ, Nobilium, & Majoris Magiſtratus inſigne *(birretum)* adderet, multis ex nobilitate proſcriptis, qui nedum arma capere, ſed contra mutire auſi fuiſſent. Qua victoria illi elati, mirum qua deinde ſemper inſolentia reliquos erga ordines ſe ſe habuerint, Viboſnatum ubique ſub manu ferentes, ut quos vellent gradu moverent, & alioſque ſufficerent. Vidi non ſemel digniſſimos honoribus privatos, ac contra nocentiſſima capita, ſæpiuſque legibus ſacra, factione dictorum plebeiorum, ad gubernacula Provinciarum accitos, non alio quàm turbandarum rerum talento; ringentibus interim clariſſimis, & præ mœrore animi tabeſcentibus, etſi nonnulli ſpecimine cujuſdam fortitudinis, præpoſterum Monarchæ exemplum ſimulatè probarent, ne legi obnoxii forent. Fuit ex illis mortalium unus, quem noverim omnium ad regendos populos ineptiſſimus, cui nec haram tutò commiſiſſes, is non pridem ante plurimorum criminum poſtulatus, & me Judice capitis damnatus, jamque noviſſimo exemplo notandus, plebeiorum tamen illorum apud Viboſnatum auctoritate patibulo ereptus eſt: parum erat, niſi paulò poſt, nondum inductis criminibus, iiſdem fautoribus Prætorio quoque Præfectus *(b)* fuiſſet, frementibus juſtiſſima indignatione cunctis tantam dignitatem maculari, & fecem hominum Monarchæ noxâ, Nobilium capitibus turpiter dominari. Reſtiti pro munere quantum potui, leges, ſalutemque Reipublicæ convelli multis argumentis aſſerens; ſed irrito conatu, quod inſulſum factum, ut Verniliti objiciebant, Monarchæ dicto ſupra leges ſtabilitum oportuit. Vulgatam porrò ſonticam famam, edictum Monarchæ correxit, quo

R 5 per

(a) Mutius Vitelleſcus. *(b)* Rector Collegii.

per omnia Provinciæ Liaderſiæ (*a*) fora, & compita Sivarlicæſus Colosbidozarus, (ita appellabatur) omni ignominia liber eſſe jubebatur, & omnium opinione bonus haberi. Quod licèt ritè damnatus fuiſſet, multis tamen inhoneſtis nominibus, quorum unum ad ſcopum cauſæ ſatis erat, accuſatus; nempe Majeſtatis, depeculationis, occultæ conſpirationis, concitatæ ad defectionem Provinciæ, perverſæ ex inſcitia adminiſtrationis, denique repetundarum, quas perpetuo ſtellionatu interverterat. Horum tamen omnium probatio, quia factis pro ſe loquentibus nimia erat, abſolventis reatu fuit, cui alioquin ſupplicium dignum inveniri non potuiſſet, abigendo omni magiſtratu remotarum regionum: atque ideo adhibere eum ſatius viſum eſt ad cuſtodiam, & directionem Curiæ Monarchalis, quàm perpetuò infamem vivere. Hæc forma edicti: quod cum attonitis auribus plerique accepiſſent, dubitare cœperunt an eo tenerentur, Monarcham à ſeipſo diſceſſiſſe arbitrati. In Regia omnium oculis in me converſis, quid facturus eſſem, officium & inſignia Judicis abjeci, cauſatus ne aut novis Colosbidocari criminibus, aut vetuſtis nondum deductis fatigatus, objectum furori populi caput in Monarchæ injuria contumeliaque foret. Ita meo deinceps ſucco vivens, per aliquot annos tuli hoſtem nunquam feriatum, quò nocentiſſimus eſſet: neque tamen is ſine pallore vixit, & ſine metu novi judicii, toties vultu, animo, oculis, voce cadens, quoties obvium in Curia declinare non potuit. Quæ de ſtipatoribus Monarchicis dicimus, proportione quadam accipienda ſunt de iis, qui Præſidibus Provinciarum, & Urbium frequentes adſunt; cum quibus niſi more & jure priſco agatur, de reliquis ſtatibus brevi actum puta, formidine plebeiorum, conditione omnium æquata.

(*a*) Siciliæ.

C A

Caput X.

Leges Solipſorum.

LEges & ſtatuta Solipſorum, à quo Monarchiæ forma cœpit, in quinquagena volumina ingentia excrevêre, abitura in infinita, niſi moderatio interſit. Continent autem varia decreta, tum ad univerſam Monarchiam ſpectantia, tum Monarcharum ſingularia reſcripta, admirandarum plena induſtriarum, & præceptionum circa ſingula genera rerum, munerum, perſonarum, & quæ ſub generibus ſunt ſingulorum. Præterea, quæ ſingula item Regna, & Provinciæ, velut Acta quædam Conſularia, à Monarcha approbata ſervant: ſingulæ item Urbes inſtar legum municipalium eadem auctoritate firmata, cuſtodiunt. In quibus omnibus duo potiſſimùm libet obſervare; alterum quanta religione Solipſi Monarcham ſuum colant, ſupraque omnes mortales efferant; alterum quàm acri & indefeſſa contentione terrarum orbem eidem ſubjicere ſive per fas, ſive per nefas laborent: quod Evangelica luce deſtituti, barbara affectatione res caducas metiantur. Ut hinc diſcant politici quidam Europæi, longè ſe barbaris eſſe deteriores, quoties dominandi cauſæ, juris omnis humani divinique contemptu, patrocinantur. Sed jam præcipuas Solipſorum leges in quædam capita paucis redigamus. In primis & ante omnia, Quivis Monarchæ Solipſorum ſubditus, quocunque modo ſub poteſtatem venerit, caſu an electione; ſpontè an coactus: noverit omni ſibi domino alieno, juri cuicumque, etiam naturæ, ſacramento renuntiandum. Secundò. Nullum Numen, niſi ex præſcripto Monarchæ, colet, ipſum verò Monarcham inſtar omnium Numinum cœli, terræ, maris, orci habebit. Tertiò, quodvis ejus dictum, factum, etſi nulla ratione boni apparentis, imò naturæ repugnans, ut ſacro-ſanctum laudabit, exquiſitiſque argumentis confirmabit. Quartò, quoſcunque Monarcha perſequitur, eoſdem ipſe om-

omni conatu perdere vel ſaltem deprimere ſtudebit; & contra, quibus is favet, omni honore & amore proſequetur; nullius præterea inviſi Monarchæ patrocinium ſuſcipiet, imò ne mentionem quidem niſi ad odium inducet, ne laus ejuſmodi Monarcham vituperet. Quinto. Cum nullo exterorum, finitimorumque cujuſvis neceſſitudinis aut officii commercium habebit, neque ullas tabellas dabit, ſignabitque, niſi priùs à tribunali conſtituto viſas, probataſque. Sed neque ullius conſilium, auxiliumve neceſſitate quavis urgente implorabit. Sextò. Dicta, factaque ulla Regni, vel Curiæ non efferet, nec quicquam ulli mortalium ſcripto, verbove communicabit, quod ad mores & ſtatuta Monarchiæ quovis modo ſpectare cognoſcitur. Contra quicquid ubique gentium, agi, dici perceperit, illico Monarcham certiorem faciet, nullis parcendo ſumptibus, minutiſſima quæque conſectando, & quæ arcana aliorum concernunt ritè excipiendo. Septimo. Nullius gentis nationem, mores, aut leges, Solipſorum nationi, moribus, & legibus anteferat; ſed neque laudet ullo modo, niſi cum prærogativa inſtituti Solipſorum, procul minimo præjudicio. Octavo. Si quem Solipſorum externa quævis Reſpublica, aut Regnum, finitimive Principatus, Conſiliarium, Ducem, Regem, aut Principem optent, is niſi conſulto & indulgente Monarcha non conſentiat; & nihilominus meminerit ſe obnoxium antiquæ ſervituti, tenerique de omnibus, quæ iſtic geruntur, manifeſtis juxta & occultis eumdem monere; nec quippiam ſeu conſulere, ſeu decernere, niſi monito priùs & probante ſuffragium Monarcha Solipſorum. Nono. Cujuſcumque ſubditorum occultum quodvis crimen, quamprimum & nulla admonitione præmiſſa Monarchæ, aut captandarum accuſationum Vicario denuntiabit, nulla ſervata juris cujuſquam forma, quidquid tandem inde ſequatur accuſato: irrito præterea quovis voto, & juramento præſtito de non denunciando: idque etiam de manifeſtis criminibus intelligendum, etſi conſtet aliunde jam innotuiſſe Monarchæ; neque curandum

quæ

quæ moveat ſuſpicio, vera an falſa ſint referenda, præſtabit verò officium omni poſtpoſita mora, ni periculo ſuo eam eſſe velit. Decimo. Sicut curare non debet de fama alterius, juſtè an injuſtè delati, ita negligere debet ſuam, ſi fors deferatur legitimè an contra, veri an falſi poſtuletur, nec ullo jure vindicias petat, certus ſe nullum habere famæ ſuæ dominium, quod ſemel in Monarchæ poteſtate depoſuit. Undecimo. Omnium, ſive apertè, ſive clanculum geſtarum à ſe rerum rationem Monarchæ, aut ejus Vicario reddet, ſive ſponte, ſive toties quoties cum authoritate requiſitus, nullas celando quantumvis occultiſſimas, & ſolis Diis receptis, vel ignoto alicui Numini notas cogitationes, tametſi contra ipſum Monarcham, & Monarchiam conceptas, nec curioſè inquirendo, quem in finem id exigatur. Duodecimo. Quidquid de ſe conſtituatur, è manu Monarchæ ſuſcipiat, non replicando, aut obmurmurando, vel ſi prælatis indignioribus ipſe negligatur, aut ſtudio deprimatur, talentorum omnium detrimento facto, hoc ſecum ſeriò & ſedulò reputans, bene ſecum agi humine an ſublime putreſcat, cujus ſors in manu Monarchæ ſit; quem ſemel dominum errandi neſcium agnoverit, quo injuſta an injuſtè faciente appellare nefas eſto: quippe Numinis inſtar omnipotentis, ſuperiorem ſe ignorans vult æſtimari. Tertiodecimo. Caveat ne curioſè myſteria gubernationis Monarchæ, & Vicariorum veſtiget, neque hos dementiæ inſimulet in agendo, quamvis omni diſcretione, prudentia, & judicio caſſos; certus Monarchæ non expedire prudentiores ſe regimini præficere, quive non tam obſequi incunctanter ad litteram, quàm conſulere & præcipere ſecundum rationem norint. Quartodecimo. Denique certò ſibi perſuadeat, non ſolùm voluntatem omnem, & judicium ſuum ſubdendum eſſe voluntati & judicio Monarchæ, ſed etiam intellectum & rationem, non obſtante, (quidquid dicant ſuperſtitioſi Europæi) legis & luminis naturæ pugna, mancipandam eſſe in obſequium dictorum decretorumque ejuſdem, eo duntaxat

 mo-

momento, *quia ipſe dixit : ipſe juſſit.* Atque hæc fere eſt ſumma legum, quas Solipſi tot inſanis Pandectis complectuntur, & nullo propoſito præmio, ſed maximis intentatis pœnis diſtrictiſſimè ſervandas præcipiunt, addita hac, velut appendice, ad ſubditos animandos ſententia, ipſarumque legum anima, ut quiſque ad obedientiam & obſequium Monarchæ ſe paraturus, cogitare acquieſcat, non ſe hominem, ſed cicuratam beſtiam eſſe.

Caput XI.

Conſiderationes quædam circa leges Solipſorum.

Omni etiam juri naturæ renuntiare, quod primum caput exigit, diræ cujuſdam paucis cognitæ devotionis ſapit authoramentum. De quo cùm altiora quædam ex Satrapis ſcrutarer, attoniti profitebantur ſe non ſciſſe, quid juxta principia Europæorum lex naturæ præ ſe ferret : adoleſcenteſque admodum ejuraſſe, ut jam pœnitentia duntaxat, facti retractandi nullus ſuperſit modus. Lex *ſecunda* aut ad ſtatuam auream campi Duræ provinciæ Babylonis alludit, aut ad Darii Regis ex inſtituto Medorum & Perſarum decretum refert : perſæpe ſubit, ſi contingeret Solipſos Evangelio nomen dare, ex Monarchæ placito Religionem ordinandam, & pluſquam olim Tiberium, laboraturos Chriſtianos ad Chriſtum inter Numiſma recenſendum. *Tertia* habitum pravæ diſpoſitionis in intellectu ingeneret neceſſe eſt : quid enim ſi unius horæ intervallo contraria cogantur affirmare, ne veritati conſtanter aſſuefacti conſuetudine quadam mentiantur ? *Quarta* mihi ſemper inhumana, & infra Scythicam barbara viſa eſt, cùm ferrem iniquiſſimè toties innocentes inauditos damnari, ſontes contra & perditiſſimorum mancipia morum, foro uti : verum ipſi incolumitatem ſuæ Monarchiæ hinc potiſſimùm ſolent æſtimare ; ſi prudenti, imprudentique Monarchæ perinde aſſentiantur, nil ſua referre dictitantes,

bene

benè an malè, dum jubeat: multoque magis ſi exemplo præeat, atque hanc ſummam membrorum inter ſe & cum capite concordiam, pluſquam ex enthuſiaſmo profitentur. *Quinta lex* multa ex prudentiæ normæ commoda habet, ſi excipias malè cautum, nullius conſilium impune implorare, ingenti forſitan argumento ſuperbiæ, periclitari Rempub. malle, quàm ſapientioris conſilium auxiliumve requirere, ne turpe (credas) videatur, in tanta Monarchia paucos ſapere, & tantùm opinione ſimplicium & obnoxiorum, Sapientiæ nomen tueri. *Sexta* verſutiſſimam in gente barbara carnis prudentiam prodit, non infra Europæorum politicorum calliditatem, ut dubites, an hi ab illis acceperint, an per abreptos traditam, poſtliminio revocarint. Cæterum ſi quid aliquando contulit ad providum regimen Provinciarum, quando ſimplicioribus expectoratis, omnium conſilia Monarchæ patebant: hodie plenum periculi negotium eſt, & quemadmodum antea proni ad mendacia perſcribebant, quæ vulgò rumore jactabantur, multiſque ea in rem ſuam exaggerabant; ità modò à callentibus hominum mores, & contraria ſimulantibus, in errores mittuntur planè ridiculos, & deliberationes Monarchæ ludos faciunt. *Septima* cum urbana humanitate pugnat, nec divines quid ad politicum ſtatum conferat, niſi certò exiſtiment, aliorum Regnorum, & legum laudem, transfugio ſuorum ex ſervitute in libertatem, Monarchiæ tyrannidis eſſe deſtructionem. *Octava* immanem dominandi libidinem manifeſtè accuſat, ob quam non multis abhinc annis, omnium finitimorum Principum odiis exerceri cœperunt, diſtricte caventium, ne quis unquam Solipſorum in poſterum, non modò in honoris & Regni participationem evocaretur, verùm etiam, ut aditu omni arceretur, deprehenſus in forum mithellatus produceretur, & cum riſu plebis extra fines ageretur. Magnum alioqui in hac lege ſubigendi orbis totius compendium, præpoſtera cupiditas corrupit: quam ut aliquando ex parte ſanarem, quod ſub manu habui conſilium in medium attuli, cujus infrà

frà meminero. *Nona*, ut capitaliſſima, ita olim magna religione ſervata eſt, hodie à pleriſque (an ſuo periculo eruditis) prætteritur, ut nihil ad naturam extirpandam violentius, nec pauci hoc propter ejuratâ Monarchæ fide, receptorum niſi authoritate Solipſos in odium gentium vocatos vexant. *Decima* ſimilem conſiderationem habet, nec minùs temerè prodigus eſt vitæ, qui crudelis eſt in famam, ut aliena poteſtate ſæviat in naturam, nulla aliena vita æſtimandam. *Undecima* cauſas habet odii plenas, nec tutum in humanis ſacramentum, pleriſque doloſa hæc confidentia deperit exitium, quibus manifeſtata conſcientia dux fuit ad ſupplicium, & vindictam, quoties prætextu directionis irretiti ſunt minus cauti laqueis ſinceræ confeſſionis: hodie plerique fallunt ſcrutatores doloſos, experientia docti eoſdem fuiſſe & eſſe delatores, ſi quid arcanæ cogitationis vel adverſum ſe, vel adverſum Monarcham elicuerunt, ut quos fortaſſe tacitis cogitationibus offendiſſent, eoſdem perpetuos hoſtes ſentirent, turpiſſimi facinoris architectos: Quid enim inhumanius, quàm ſpecie religionis extortam arcanam fiduciam, in fidei & omnis confidentiæ perniciem convertere? Sed benè actum quod ſerius licet, paulatim inducendo, niſi apud rudiſſimos, obviam itum huic, ut quidam ex Aſianis ajebat, animorum carnificinæ. Interrogatus haud ſemel, an quid ſimile mos Europæus ferret: reſpondi, Eſſe quoſdam Numini conſecratorum cœtus, qui tyronum ſuorum cogitatus religioſè expiſcantur: ad formandum in iis legitimum cultum, ne in cæremoniis ſecretioribus errent: cautum tamen hujuſmodi quæſtionariis, ne ſuſceptas adverſum ſe tyronum cogitationes, aut veſtigent, aut cernant. Eſſe altius forum, quo ſecreta cordium, quæ expiatione egent, ſoli Numini Europæorum inviſibili: & Sacerdoti locum ejus tenenti, ſub ſigillo Sacramenti, oris confeſſione deteguntur, acceptaque noxæ abſolutione, fruitur confeſſus tuta conſcientiæ libertate, nullo periculo, ut ex ea in judicium hominum deducantur; aut Sacerdos, qui excepit, ejuſmodi

ſecreti cognitione in rem ſuam utatur, millies moriturus antequam ſigillum violaturus. Hic, inquam, mos eſt Europæorum. At quidam Satraparum, Rectè, ajebant, ita fieri apud Europæos, quibus Deus aliquis Principibus major imperat. Solipſorum Monarcham ſupra ſe noſſe neminem; quid mirum ſi in occultas quoque mentis conceptiones jure ſibi vindicet dominatum? *Duodecima*, niſi ex æternis quas vocant rationibus pendatur, quarum tamen cura Solipſis minimè conſtat, miræ tyrannidis ſpeciem præfert, impotenter in naturam vim exercentis, nihil ut triſtius accidere queat iis, quos adulari minimè doctos favor Monarchæ non attingit. Jacent ingenui, & ad ſumma omnia nati, quibus origine ſpectata Monarcha ne dignè quidem ſerviat, ſine ulla rerum geſtarum laude, nedum præmio; contrà terræ filii, ac tantum ad genium Monarchæ facti aſſurgunt, ſervique dominis deperdito favore imperant. Nempe hæc ſumma eſt gloria Monarchæ, viris præſtantiſſimis perinde uti ad Provincias regendas & cloacas hauriendas. mediaſtinos verò ad ſolium dirigere. O tempora, ô mores! *Decimatertia* eò tendit, ut ſtulti ſapientibus moderentur, atque utinam tacendo norint ſapientiam præferre, qui loquentiâ nimiâ nunquam non melioribus officiunt. Sed hinc nimirum prudentia penditur Monarchæ, ne ſi ſapientes promoveat, ipſi cum iiſdem minime conſtet. Nam ſi difficile eſt parem ferre, moleſtius multò ſuperiorem talento, auctoritate licet inferiorem revereri. Proinde ſatius eſt inter cæcos monoculum regnare, ut de coloribus tutè aſſerat & perſuadeat. *Decima quarta* denique omnium aliarum eſt ſumma, qua vel ſola tota Monarchia conſiſtat perpetuò, ſi cætera ſemper futura ſint paria, ſed verendum, ne detracta aliquando larva, inter ſtultitiam, & ſimplicitatem diſcernatur, cumque lumine naturæ tranſigat diſcretio.

CAPUT XII.

Judicia Solipſorum.

De judiciis ingentes habent Pandectas, ſed nullo ordine, nec arte, ob id ne à ſenioribus quidem intellectas, omnia moderante Monarchæ arbitrio, ad quem omnium Regnorum majores minoreſque cauſæ deferuntur. Is porrò nulla juris forma ſervata, nec tamen de plano, & vix etiam ſummaria cognitione, damnat, abſolvit, ut lubet. Habent nihilominus ſinguli Monarchæ ſuos modos, non ex præſcripto legum, ſed ſuæ voluntatis. Hinc tot praxes, quot Monarchæ: exempla duorum, qui meo tempore ſibi ſuccedentes imperarunt, paucis referam. Prior Avidus Cluvius (*a*) paucis poſt meum adventum defunctus, Monarchiam florentem reliquit, magni vir animi, cujus non poſtrema laudum fuerit, multa licet è ſuo genio gerentem, Majorum tamen veſtigia, ex ſapientum decretis ſanctiùs, & luculentiùs expreſſiſſe. Qui ſi diutiùs vixiſſet, hodie Solipſi magnam partem Chriſtiani eſſent. Succeſſit Viboſnatus (*b*) ſorte errante, ſibi potiùs quàm Reipublicæ factus, qui laxatis ignaviæ habenis, juſtitia afflicta Monarchiam haud parum labefactavit: cujus porro imperio in judiciis exercendis, hic fere mos tenuit. Reo per apparitores conſtituto, permittebatur defenſio, ad aquæ modum, nullo tamen patrono admiſſo, ſed quam ſuopte ingenio valebat adſtruere. Ea excepta Judices dati, Satrapæ, Monarchæ Aſſeſſores, adjunctis potentioribus, qui accuſaſſent, vel accuſati fuiſſent: ne fortè aut his convictis, aut illis deficientibus, minùs potentes, & deſerti inſoleſcerent. Ea propter conſtituta etiam pœna talionis, qua in miſeros acerbè ſæviebatur, ſemper enim certi erant potentiores, ſe cauſa triumphaturos, cujus ipſi cognitores & judices eſſent. Quo fiebat ut iidem, quan-

(*a*) Claudius Aquaviva. (*b*) Mutius Vitelleſcus.

quantumvis criminoſiſſimi, rarò accuſarentur, accuſati damnarentur nunquam; qui jure ipſos accuſare fuiſſent auſi, etſi centum criminum capitaliſſimorum totaque aliqua Urbe, aut Provincia manifeſtorum, argumentis veniſſent inſtructi: nihilominus dubii periclitarentur. Quare datis, quos dicebam, judicibus, conſequens erat reum minorum gentium cauſa cadere: vulgataque ſententia pœna illico ſequebatur nulla interceſſione redimibilis, & ne injuſtitia appareret, provocatione ſecluſa jura manu claudebantur; contra ſi meritò cauſæ fidentius rem geſſiſſet, fractaque potentum tergiverſatione victoriam prope manu teneret, tum judices vario prætextu procraſtinare, adeoque in diem longum ſpem irritam extendere, ut miſerum moleſtia diuturnæ expectationis emaciatum, vel cedere cogerent, vel ad ſpontaneam confeſſionem; ſi accuſatus fuiſſet, tametſi nullius criminis compertus. Quam ſi impetraſſet, monito Monarcha reus peragebatur, vix unquam abſolvebatur, ne ſi impunè abiiſſet, fruſtra à delatoribus per fas nefaſque accuſari quempiam malo exemplo fuiſſet. Si porrò adverſus iniquam moram duraſſet, tum judices, conſtantiam contumaciam interpretati, repetitis à prima ætate vel minimis noxis, nec evacuata interim exceptione præſentis judicii, cauſam vulneratam alio rſum trahebant: capita fere criminum erant ſternutando crepuiſſe, manducando labra diduxiſſe, caſum aſini riſiſſe, clam in cubili contentius tuſſiviſſe, & ſexcenta id genus. Quæ ſi reus tanquam aliena deriſiſſet, tum demum ſententia peremtoriè lata ſupplicium extremum miſero decernebatur. Hoc ordine meo tempore Afrorum quidam capitis damnatus, inopinato finitimos Principes, qui tum fortè Monarchiæ ſociale bellum indixerant, appellavit; ea cauſa conſternatus Monarcha, hactenus enim nemo à tanta poteſtate provocaſſe auditus erat, rem ex compoſito geri ſuſpicatus, Surlolagerum (ita vocabatur) abſciſſa ſententia liberum pronuntiavit, proteſtatus nihil ſe de ejus damnatione ſciſſe, culpamque in Satrapas effœminatè conjecit. Nos Europæi

ſalutem Afro gratulati, quid facto in poſterum opus eſſet, notavimus. Pœnæ ſuppliciis debitæ apud Solipſos ſunt variæ, emaceratio, fuſtigatio, diverſa verberatio; ſed ut quiſque ſibi ſit virgator publicus, carceres, relegationes, proſcriptiones, majores minoreſve capitis diminutiones, cujuſmodi ſunt abſtentos eſſe gratia & conſpectu Principis, impotem ſuffragiorum ad honeſtiora munera, denique exoſum & peroſum, nullo ut merito favor integrari queat. Quo uno maximè ſæviebat Viboſnatus (*a*), nulli placabilis quem ſemel etſi immerentem deſpexiſſet, ut contra nulli non favorabilis, quem ſemel, etſi nauci hominem & inſigniter diſcholum, adamaſſet. Ea res non paucos ad deſperationem, & ad acerba omnia adegit, quorum ego ſorte miſeratus, ut animos ſumerent admonui, nec tanti facerent muliebrem hominis lepore timidioris impotentiam, & qui modeſtos vexare tantùm noſſet, audaciores extimeſceret. Quamquam non pauci ingenium ad altiores cauſas adulando referebant, affirmantes Monarcham ex meritis cujuſque prævisis, & ſcientia quadam degrummata (*b*) cognoſcere, quid quiſque ſubditorum facturus foret pravi, ſi Principis gratia frueretur, aut odio non exerceretur; eoque par eſſe hujuſmodi anticipato ſupplicio plecti, etſi in oculis mortalium nondum ſontem: ut contra inſolentes ad gratiam admitti, & reliquis efferri, quòd prænoſſet Monarcha, futuros aliquando modeſtiores, dignoſque præmiis antecaptis. Quo certè modo, nec Caiphas apud Hebræos prophetavit, nec turpius actum apud illos, qui reos ſuſpicione duntaxat criminis, nulla alia probatione peractos, patibulis ſuffigere ſoliti ſunt. Deinde verò cauſa cognita ſi ſontes deprehendiſſent, dio permittere; ſi ſecus, depoſitis honorificè juſta perſolvere. Referam & aliud, ſed ludo, ne lectori bilem moveam, ut norit eſſe in Solipſis, qui Plauti comica exornet. Edicit Spinomantæus (*c*) Prætor

(*a*) Mutius Vitelleſcus. (*b*) Scientia Media.
(*c*) P. Cæſar Del Boſco.

tor Pharſacio (*a*) aulico deportationem Monarchæ juſſu & ſcripto. Miratur is inſcius demeriti, Monarcham appellat, adit, provolutus inquirit. Negat hic ſtupenti ſimilis quicquam ſe auctore factum, & bono eſſe animo Pharſacium jubet, qui totus ſibi redditus, ſua gaudia amicis narrat. Poſtridie à Spinomantæo monetur acriùs, ad exilium ſe quantocyus componat. Renuit ille, fidentiùs etiam, in eum, Monarcha fictam juſſionem improbante, actum obtendit. Verum Spinomantæus: Nihil mihi, inquit, cautum recens à Monarcha; inſiſto primis decretis, actutum faxis, ut pareas. Quid ultra? Curritur ad Satrapas participantes (*b*), iterumque ad Monarcham; & accuſatur à Pharſacio Spinomantæus, ceu contemptor magni nominis. Iterum geſtu, vultuque ſimulat Monarcha, ore per ambigua, ſed favorabilia errante. Inſtat Pharſacius, ut ſiſtatur Spinomantæus, coramque monita capeſſat. Hæret Monarcha, ne filum ſuccidat: mox, Perge, inquit, ſecurus voti, curabo accerſier, advertendum ne te vexet. Abit Pharſacius, & tanquam omnes fluctus eluctatus, technæ imprudens iterum triumphat. Perendino urgetur vehementiùs, ut ſarcinas componat, intra horam pedes elaturus, ſeverè plectendus ni exit. Tum Pharſacius iniqui impatiens, concita bile ad Monarchæ fores advolare. Sed negata admiſſio à docto cuſtode, ne quieſcenti, ut ajebat, intercederet; monet, ut craſtina redeat: ſcilicet ut poſt ſeceſſum Monarchæ primo diluculo ad ſuburbana, venientem fruſtret, aut ejiciendo ſpatium faciat, inſtante interim momento, quod Spinomantæus ſcorpii cauda deſignarat. Ita Pharſacius penè ob deceptionem ſui impos, extruſus eſt in exilium: quotidiana exempla ſuo quoque periculo illuſtrans. Hoc nimirum admirandæ regimen eſt ſapientiæ, colluſionibus, & ſtellionatu traducere miſeros, & dotariæ ſalutis exortes, qui æqui cauſa ex lege recurrunt, in totius vitæ ærumnam mittere perplexiſſimos.

(*a*) Laico Jeſuitæ. (*b*) Patres Aſſiſtentes.

mos. Luditur ut pila, juſtitia percuſſa, repercuſſa, eluditurque afflictorum exſpectatio, quibus ſi dolor verbum eliciat impatientius, crimen Majeſtatis in foro eſt. Si Spinomantæus barbarus, Monarchæ ſe ſtitiſſet compulſus, patuiſſet mutua ex vultibus colluſio, & technæ vafritiem, non conſtantia cum mente verba prodidiſſent. O verſutam, ſi Diis placet, politicam agyrtis plauſibilem! Gemina fuit cauſa Recuſii, ſed doloſis adinventionibus protractior. De ea conſultus ego reſpondi, artem arte eludendam. Deferret Spinomantæum apud Monarcham, quaſi de ejuſdem ignavia mutientem, ut cujus conſiliis nutaret potiùs, quàm ſtaret Regnum. Viciſſim obſcurè adverteret Spinomantæum, de inſidiis à Monarcha tentis, ut officio motum releget ad glaciales inſulas, odiis implicando imperioſam ſuperbiam. Ita futurum, ut vel committantur infenſiſſimè, provocatis etiam ad ſeditionem turbatorum animis: vel ſi dolus detegatur; hoc argumento doceantur ipſi, notas eſſe ſuas artes, quibus ſubditos ludificarent, nec ſtruendum aliis malum, quod ſibi nollent; nec aſtu, ſed prudentia, & ſcientia regendos populos, animo, quod Orator noſter notavit, non verſuto, obſcuro, fallaci, malitioſo, veteratorio, vafro; ſed qui decet, apertum, ſimplicem, ingenuum, diſcretum, juſtum denique, & bonum virum.

Caput XIII.

Conſiderationes circa Judicia Solipſorum.

Quæ de Judiciis, eadem de Legibus hic quoque non extra ſcamnum dici poſſunt. Judicia ſine jure tractari, prorſus ab humanitate alienum, ſed neque tolerabile ſubditis contra Magiſtratus merito conquerentibus, qualecumque jus, & æquitatem adimi: ne quemadmodum inique cauſſantur, contemnere dominos aſſueſcant, ac paulatim in Monarcham inſurgant; futurum alioquin, nemo ut Magiſtratum ineat,

ineat, confuſaque Monarchia aditus ad Anarchiam pateſcat. Dignus prætextus, quo & ſubditi opprimantur, & Magiſtratus citra reatum impunè quidvis admittant ex Monarchæ lubentia; quæ non ſemel pretium tulit, fertque in dies ingenuis tantam iniquitatem non ferentibus, ſuaque manu vindictam ſumentibus. Vidi proinde ab his Magiſtratus non perfunctoriè vapulaſſe, qui cum accuſarentur ad finitimos Principes ſeſe recipientes, cauſam liberè dixerunt: feciſſe ſe amore juſti, quod Monarcha negligeret, eo ſolùm culpandos, quòd minus lacertoſi, pejora meritis vitam reliquiſſent: hoc modo in anteceſſum ſatis eſſe, facturos ſe in poſterum, ut Monarchæ officium facerent, aut certè ipſi quoque in jus ambularent. Turpe etiam ſervos Monarchæ favore ingenuis dominari; adulatores ac delatores ſummo loco haberi, ſeria amantes & modeſtos nullo gradu cenſeri. Qua religione ſtimulatus non nemo Aſianorum, aliquando ad libertatem conclamavit, ſed enim ex miſeris infra ſervitia depreſſis, vix erat qui ad pileum reſpiceret, multò minus, qui capita conferre auderent, quod Sacramento nonæ legis alter alteri non fideret. Quippe Solipſi nunquam tuta inter ſe ſocietate coaleſcunt, & contemta ſecreti ſanctitate, qui modò amiciſſimi, iidem paulò poſt inimiciſſimi, nullo vel ſanguinis reſpectu, modo gratiam Monarchæ, adulatione & accuſatione ceu teſſera fidelitatis unica, parare non ceſſent. Ea cauſa aliquando in diſcrimen vocatus, bono ſidere evaſi. Fortè cuidam, ut ſimulabat, amico, oſtenderam Thema cœleſte, quo ex ritu Europæorum Principis finitimi caſum conjeceram: probavit homo verſutus, ac ut de capite Monarchæ noſtri periclitarer, callidè urgebat, jurans apud ſe clam futurum. Nec promiſi, nec abnui: is tamen velut ſponſione capta, rectà ad Monarcham perrexit, & mentitus iniquiſſimè denuntiat, tanquam ſi Magicis Europæorum characteribus de capite Monarchæ cum diris peregiſſem. Nec mora, inter inopinas apparitorum manus Majeſtatis reus acclamor, & coram Monarcha ex-

cutior,

cutior : profertur è femoralibus charta genethliaca, ſed lecto Principis Europæi vocabulo, mendax accuſator deferbuit, non erubuit. Juſſus evolvere prognoſim & rei non fallentem in Europa eventum, peritiæ laudem tuli, tum ut Monarchiæ quoque Solipſorum futuros ſucceſſus in figuras referrem, ab ipſo Monarcha monitus; reſpondi rem eſſe ſupra artis metas, quod Europæi virtuti ſiderum influentium ſubjecti eſſent; Solipſorum Monarcha ſuperior cœlo & aſtris, conſtellationes manu regeret, alioquin Evimæum, antequam accuſaſſet, inſtantiſſimè flagitaſſe, ſi quid poſſem, in Monarchæ caput procuderem. Ita ſaluti meæ conſului, ac ut Evimæus gradu dejectus luce careret, ex lege confectum eſt. Sed is neque tum adulando defecit, perhibens denunciatum eſſe me ab ſe non ut plecterer, ſed ut de peritia commendarer. Dii maluerint meliora, atque talem commendationem averruncaſſint. Adhuc verò durius fortaſſe ſit prudenti imprudentique Principi perinde conſentire, mentem, ajenti, neganti venalem accommodare, ſenſum animi ducem pervertere, quos denique ipſe perperam odit perditos velle. Quoties id coram Satrapis deteſtatus, natura ipſa reclamante execrabar. Sed fruſtra, & ſurdis fabulabam. Amici ut abſtinerem nutu advertebant, in ſpeciem contradicebant, ne delatoribus obnoxii forent. Lepidum eſt quod narro. Delatus nonnemo, quod Præſidem Regni Pactelisſonavi torviùs aſpexiſſet (luſcus erat) ſecuri adjudicatus eſt; abreptum ab adſpectu Principis, & jam ducendum ad ſupplicium, cuncti certatim verbis opprobrioſis, creperos ictus minati, impetere. Ego miſeratus hominis olim amici vices, fortè interceſſi, ac ut iniquam fortunam patienter ferret hortari blandius cœpi. Tum apparitorum Præfectus, ſemihomo, & qui nuper ex patibulo ſe in aulam injecerat, adulando, mentiendoque, huc progreſſus; horrenda voce inclamare, truceſque oculos fœdè diſtorquere. Quid tu, inquit, mortalium audaciſſime, ſolaris, quem Monarcha perditum cupit? Jam jam ſocius criminis pœnam dabis. Dixit, & obtorto

torto collo ad Monarcham raptari jubet. Momento plures centenis accuſatoribus adſunt , deponunt me nullo eorum reſpectu , qui Monarchæ placituri, damnato ad ſupplicium inſultaſſent, inter manus penetraſſe: & morituro ad aures inſuſurraſſe, quibus ipſe ariſiſſet. Id quia in contemptum Principis redundaret, ridere jus , & poteſtatem jubentis , me reum eſſe mortis. Reſpondi , hortatum me , ut mortem miſer fortiter ferret ; hoc ipſum , clamabant illi, eſſe contra mentem Monarchæ , ſed tamen plura alia noxia dixiſſe me jurabant. Inſtanti, ut quænam illa eſſent , in medium proferrent, aut neſcientes ad mortuum ſciſcitaturi pergerent ; ludum improperant , & ridentem nova accuſatione petunt. Cæterum Monarcha nutu ſilentio imperato , ut ſi quid amplius morituro dixiſſem enunciarem, ſeriò mandavit. Reſpondi facturum me libenter, ſed remotis arbitris, ne myſteria vulgarentur. Diſceſſere omnes , & ego ex gentis more, quoties luberet, mentiri doctus, retuli: Tria me commendaſſe morituro. Primum , ut quo loco apud Inferos eſſent Monarchæ & Satrapæ noſtri , renunciaret. Alterum , ut ſi qui modus foret Monarchiæ etiam apud Inferos proferendæ, edoceret. Tertium, ut quidquid tandem iſtic novi accideret , certiorem faceret. Ita enim argumentabar , O Monarcha potentiſſime , magnam me apud te gratiam initurum, ſi quæ in cæcis illis Regnis agerentur , tibi indicarem ; quando quæ in hoc mundo geruntur, quamplurimi ſunt, qui placendi ſtudio partes præoccupant, & mendaciis exaggerata referunt, nunquam ut ego tempori adſim. Atque hæc ſumma ſermonis cum morituro fuit, novo tibi placendi ſtudio, ſi verum amas. Probavit Monarcha ingenium, ac ut clam aliis, quæ ex Inferis accepturus forem, ſedulo referrem rogavit, & mox patefacta porta, mirantibus, qui foris præſtolabantur Satrapis , me non ſolùm ſacris conſiliis & ſcriniis intereſſe juſſit , verum ut cauſas omnes cum abſoluta auctoritate cernerem, publicavit. Vidiſſes mutatos repente plurimorum vultus, quibus mendacium & adulatio cenſus erat; plauſiſſe alios, qui

reſtrictam ad ſtabiles leges diſciplinam amabant. Equidem foro uſus indignos muneribus arcere , bene meritos fovere , ex Europæorum inſtituto æquitatem moderari, perſonas non acceptare : ita orcinis amici mortui oraculis moneri perhibebam. Quid plura? ut infanda delatorum capita deprimerem , ſexcentis una nocte numellis medio loco locatis , interjectis inter ſingula centena quinis crucibus , ſpectaculum Juris edidi : totidem inſertis collis viſebantur adulatores , & ex crucibus ſinguli pendebant delatores, qui propoſita & jurata pœna talionis, probando defecerant, & mendacii & calumniarum manifeſtò comperti. In his tres quoque Satrapæ , nuper Præſides Provinciarum. Ita factum, ut deſerta pene aula Monarchæ videretur, procul præhenſatoribus, & reliquo hominum fuco, paucis admodum bonis, qui in munere ſuo verſabantur, ejuſdem conſpectui ſeſe offerentibus. Cauſam rarioris officii & ſervitiorum ſciſcitatus ille; deductus eſt unde ex patentiori loco in forum proſpiceret, attonitiſque oculis hæſit in numellatis, ac patibulatis, quidque id rei eſſet tremebundo ore quærens , audiit ex Accenſo : Hoc te ſpectaculo, ô Monarcha , recreat Cornelius, quem nuper extuliſti. Si pergit , de Monarchia brevi actum eſt: ſublatis enim adulatoribus ac delatoribus, qui te varie erudiant , ignorantia aut tædio tabeſcas neceſſe eſt. Motus ille ad hæc continuò acciri jubet, ac cur ita feciſſem , rogare. Reſpondi, ſic me juſſum à mortuo , minis quoque tibi intentis ni citò paruiſſem : quod præſtaret nebulonum genus è medio tollere, quàm horum facinoribus damnata innocentia Monarchiam probroſè regi. Nec me inclementer egiſſe, vita relicta iis , quorum cervices numellæ coercent , fame duntaxat emaciatis , & hi quidem ſunt effrontes adulatores , qui victum & honores meritis debitos manticulando adhamant. Cæteri qui ex furcis enecti pendent, gratiam tuam fictis innocentum accuſationibus nundinari ſoliti , quod pœnas talionis juxta leges Monarchiæ conſtitutas non pendiſſent, hac vice luerunt; fortunati , quòd uno,

nec

nec productiori ſupplicio perierint, majoribus digni. Ex hoc genere ſervantur adhuc in cuſtodiis, millenis ampliùs, quamprimùm directis addendi. Ita ſpero futurum, ut ſublata paulatim hac nefariorum colluvione, me conſule & Judice, Monarchiam ſtabilitum eas. Obſtupuit Monarcha, nec quid contra redderet occurrit; diriguere & ſtipatores, quos inter Colosberadorus, de quo aliàs dictum, animo defectus, lectica delatus eſt. Paulò poſt coacto abſque me reſiduo Senatu, mutilo ſanè & manco, ut Judicis officio cederem, decretum eſt, mox etiam juſſus porrigere nomina deſignatorum ad crucem, cum inter ea Colosberadorus quoque hæreret, hic metu exanimatus, non ante fugientem ſpiritum revocavit, quàm audiſſet me ceſſiſſe. Et agebatur ſolertiſſimè de tollendo è vivis, niſi timuiſſent coalito cum mortuis fœdere funeſtiorem, quàm à numellis & crucibus, me facturum Monarchiam. Cujus rei non multò poſt, neſcio quid, ludicri ſpectaculi ſpeciem adſtruxit. Fortè Libanotius *(a)* Ritanorum Principis Legatus per confinia Solipſorum iter faciens, in morbum incidit, atque etiam intra paucos dies vita functus eſt: Muſarbanus *(b)* Collegam ſepulturæ traditurus, proximæ Urbis Solipſorum Arontiæ *(c)* gubernatorem Tiraphernum *(d)* adit; rogat liceat ſibi in communi civium fano cadaver ſepulturæ mandare, & juſta tanto viro ex more perſolvere: facturum ſe ut Libanotius Princeps tanti memoriam beneficii regio præſtaret officiò. Negavit Tiraphernus, & nequicquam jura gentium cauſatum, inhumanè rejecit: quid enim impenderet mortuis, viventibus odioſus? Excanduit Muſarbanus, & convitio jacto indignans receſſit. Mox coacta ſuorum manu impoſitum carro cadaver, junctis elephantis, pluribuſque circum tædis accenſis advexit: ut prope mœnia ventum, cuſtodes, barritu & inſolenti

 ſub

(a) Epiſcopus Marritanorum. *(b)* Abrahamus Marronita. *(c)* Collegium Marritanorum urbis. *(d)* Ferrantinum Jeſuitam.

ſub auroram luce territi diffugiunt, & Tiraphernō prodigium narrant. Is dum arma amens capit, ſuoſque excitat, Muſarbanus interim, vi, patefacta Urbis porta infunditur, & jam medio foro funus ducit, ſtupentibus ad inuſitatum adſpectum Arontiæ populis, quos nec tecta, nec feneſtræ capiebant. Adeſt & Tiraphernus, inclamat retrò ſe agant, nolle ſe peregrinis exuviis religionem, fanumque ſuum polluere. Muſarbano negligente inſaniam, & qui funus agebant, ordine ſervato, leſſum proſequentibus. Ille manus admovet, & Sacerdotem thura parantem humi ſternit, ſuoſque ut vim tentent vociferando urget. Tum Muſarbanus tempus adeſſe ratus, ſociis quid facto opus innuit, qui abjecta continuò pulla, ut parati erant, manus exerunt; nec tamen gladiis, ſed facibus rem gerunt, in ora Solipſorum flammeos ictus vibrantes. Siſtit interea funus, & qui in carro erant curatores, erecto etiam caſu, an ſtudio, cadavere, quaſi ad ſpectandum ſuum trophæum, jaculabantur in adverſos, quidquid aut ſtuppæ, aut picis aut cæræ ardentis funeri præparant, ejulantibus Solipſis, quorum vultum, vel manus ferventes guttæ contigiſſent: neque hoc ſolùm, ſed laxatis elephantis, quos jam flammæ agitatæ ad ferociam accenderant; ubi hi adverſos proterere cœpiſſent, clamor ingens Solipſorum exoritur pacem deprecantium, nec ſe cum mortuis præliari velle ingeminantium. Ita pluſquam panico terrore correpti dant manus. Ipſe ante alios Tiraphernus, ambuſtis oculis, barba, mento, naſo, auriculis, primus adorat, & facturum ſe juſſa jurat. Sic pugna ſedata, reclinato cadavere, funus perrexit. Cecidere ex Solipſis ſexcenti; totidem vultu deformati, monoculi, barba, crinibuſque deuſti, naſis picatis, colliſque cæcomaticis. Ex Ritanis *(a)* unus è carro, dum fortius agit in ſubjectos nates attrivit. Atque hoc genus prælii, finitimis circum populis, diu, & terrori fuit, & riſui, ſed Solipſis ingenti pudori, exprobrantibus barbariem Tirapherni pleriſque Princi-

pi-

(a) Maronitis.

pibus. Super omnia terruit Viboſnatum, quod rumore incerto accepiſſet, à mortuis Arontiam expugnatam. Id Lucii Cornelii factione ex nupera offenſione obveniſſe ſuſpicatus, ne quid ſimile Regiæ ſuæ intentaret, hominem lenire, & priſtinis honoribus ornare inſtituit. Verum paulò poſt certior factus, deſtitit. Miſſis quippe à finitimis, qui docerent, & Tiraphernum inhumanitatis accuſarent, de eo in ordinem redigendo cogitavit. Quare communicato cum Satrapis conſilio, perpetuis vinculis mancipandum decreverat, niſi fuiſſet qui hominem adeo deformatum, & cui timor ex ea rixa fixus, ultro ſpiritum extruſurus erat, parcendum eſſe perſuaſiſſet; proinde vacaturo à munere, gravius nihil actum eſt, quàm ut pudori ſuo relinqueretur. Porrò tum ipſe, tum reſidui Solipſorum ſæpius teſtati ſunt, ſe non tam elephantum, aliove terrore perculſos concidiſſe, quàm, cum erectum è feretro cadaver, cominus exiſtimaſſent faces vibrare; tum ſibi viſum inconſultum pugnare cum iis; qui mortui quoque bellaturi forent. Ridiculi homines, orbi terrarum leges ſe dare ſomniant, neque tamen diſcernunt inter larvas, & veros vultus. Placuit hæc deſcribere memorando magis ſtratagemate, quàm cum Haſtingus ille Danorum Dux tot ſcriptoribus decantatus Lunam Liguriæ Urbem imaginatus Romam eſſe, objecto per dolum funeris ſui ductu, diripuit, non facibus, ſed gladiis cives interimendo.

CAPUT XIV.

Comitia, & Conſultationes Solipſorum.

COmitia Solipſorum duplicis ſunt generis; Majora, quæ generalia vocari lubet; Minora, quæ ſingularum Provinciarum. Illa rariſſimè, & niſi in Interregnis ad novum Monarcham legendum vix coguntur. Vacante porrò Monarchia, Præfectus Prætorii *(a)* auctoritate

(a) Rector Collegii Romani.

ctoritate Vicarii jus dicit, & ex omnibus Regnis evocat Satrapas, quibus in eligendo ſuffragium eſt. Ii omnes conſtituto die in Regiam conveniunt. Hic præmiſſis diris & execrationibus, ſi quis vel ſecreta evulget, vel in non idoneum conſpiret, in conclave numeroſiſſimi ſe abdunt, adhibitiſque cærimoniis & ſui ritus carminibus, tandem ad plura vota nominant, quem Monarcham eſſe contigerit. Nec multum ambigitur, præjudicata jam ſorte, quando ex defuncti Monarchæ arte, res ita diſponuntur, ut non eligatur, niſi quem ipſe deſignarit, nemoque illo dignior communi errore cenſeatur. Solent enim Monarchæ unum alterumve ad ſuum ingenium factos, præ ceteris, omnibus muneribus iis adhibere, è quibus proxime gradus fit ad ſolium. His verò diſpoſitione Monarchæ alternis ſibi in eadem provincia ſuccedentibus, aliiſque excluſis, & in ordinem redactis: conſequens eſt, ut Satrapæ electores, non in alios colliment, quàm quos dictis honoribus perfunctos norunt: quippe viri ſapientes perſuaſum habent idoneos non eſſe Monarchiæ regendæ, niſi qui Præſides Provinciarum malè, ac benè eas adminiſtraſſent. Quo pernicioſo errore fit, ut ex duobus tribuſve nauci homellis, non alio talento, quàm favore Monarchæ, præter meritum conſpicui, eligatur, qui veſtigiis defuncti inſiſtat, & ſexcenti poſtponantur, qui tametſi regendo Monarchæ ignavia non fuerint unquam adhibiti, eam tamen ſapientiam & prudentiam ad moderandum afferre queant, ad quam illi craſſiſſimæ Minervæ, & nunquam ſatis dedolandi perventores, adſpirare nec ſciant, nec auſint. Sed hoc eſt ingenium verſutæ philautiæ, nolle poſt ſe regnare meliores, qui rebus reſtitutis famam defuncti obſcurent, neque interim magnifacere, quidquid Reſpublica ſucceſſoris inertia detrimenti faciat. Ad Comitia redeo. Monarcha electo, fit illico tympanis pulſatis concurſus omnium, & genu flexo, libatiſque dexteræ oſculis geminantur applauſus, nihilque non terſæ adulationis ingenioſe funditur, tanta amplificatione, ut non humana induſtria, ſed divina

ma-

manu rectam ferant hominis electionem ; manifeſtis portentis oſtenſam, quòd nempe illa nocte non pluerit, quòd ſub auroram moloſſi latrarint, quòd ad egreſſum novi Monarchæ ex conclavi, muſcæ, culiceſque frequentes prævolarint, & id genus plurima, quæ deinde compoſitiſſimis verbis, dicto, ſcriptoque in vulgus ſparguntur, ac præſertim è concione confirmantur; ſingulos laudatores Monarcha, paratis ad id præmiis, donat; præ aliis habet. quos adulando excelluiſſe judicarit. His penes ipſum ſtata ſtipendia numerantur, nec unquam à latere amoventur, niſi cum honoris cauſa in Provincias eunt, idemque omnia apud Monarcham poſſunt, ſolertiſſimi voluntatum voluptatumque conjectores ; unde & aliis fortunam perinde parare, & deſtruere callidè norunt, ut niſi hos omni ope & ſtudio tibi devinxeris, ſpes omnis jucundè vivendi decollet neceſſe eſt. Quod ad minora Comitia ſpectat, ea ſingulis luſtris coeunt, latiſque ſuffragiis legunt, quem ad Monarcham referendi cauſa mittant, & cavetur in his quàm maximè, ne quid in deliberationem veniat, unde Monarcha notari queat, diſſimulato interim publico malo. Conveniunt proinde ex omnibus Regnis, & Provinciis frequentes ad Urbem regiam, & ſinguli Monarchæ dona eximia ferunt, argumentum honoris, & devotæ ſubjectionis. Ubi in ſecreto conſilio capita conferunt, Principem negotium, propter quod vel ſolum tractandum miſſi venerunt, ad roganda videlicet rebus quàm maximè poſcentibus Comitia majora, ſtudioſe celant, caventque unicè, ne vel mentionem injiciant, certi de offenſa Monarchæ, quem dictis comitiis repurgatum eant. Quòd ſi Monarcha ipſe callide ſimulans inſtet, negant illi perfrictè & præfractè, operæ pretium eſſe, cùm omnia rectiſſimè habeant, & à ſagaciſſimo, omniumque mortalium ſapientiſſimo, ac planè Divino Monarcha, ſupra omnium Numinum providentiam gerantur, cui idcirco Neſtoreos annos optant, atque ut in Comitiis quibus Majoribus ſolet, omnia in poſte-

rum etiam ex arbitrio regenda commendant. Et hinc Ilias illa tot bonorum. Hic finis Comitiorum: in quibus ne tot impenſis nihil egiſſe Satrapæ exiſtimentur, ad retrimenta quædam negotiorum redeunt, & feriò coram Monarcha deliberant, utrùm in poſterum phyſitergia in Civitatibus linea, an chartacea eſſe oporteat. An frixoria ahenea, vel potiùs ferrea ad artocreas adhibenda. An equitando micturos in itinere, ſpongia potiùs quàm lagenula uti conveniat: pluraque hujuſmodi, quæ recenſere perlongum eſſet. Ita demum conſiliis & conſtitutis in Acta redactis, & Monarchæ ſigillo manuque munitis, in Provincias redeunt, & præclaro de geſtis fuco ſubditis anhelantibus ad res novas facto, Reducialia læti celebrant. Hæc de Comitiis. Ad Conſultationes quod attinet, nihil illis frequentius in aula Monarchæ, ut his fere dies noctesque traducantur, admiſſione interim Principibus quoque viris excluſis. Sunt item eæ majores & minores: hæ quot ferè diebus: illæ ter in hebdomada habentur. In his Satrapæ cum ſuis honoratis adſunt Monarchæ, & de Provinciis ſuæ fidei commiſſis referunt, quæ à Præſidibus Provinciarum perſcribuntur, tractantque ſinguli ſingularum negotia. In Majoribus omnes unà Curiæ Satrapæ conveniunt, & de omnibus Regnis Monarchæ ſubjectis conſilia capeſſunt, quæve in rem opportuna videntur decernunt. In omnibus univerſim deliberationibus, ſcopus unus eſt, dilatatio Monarchiæ, & Monarchæ exaltatio: medio Principum per idoneos Legatos expectoratio. In quibus eligendis, rogantur à Monarcha in ſpeciem Satraparum ſuffragia, ſed reipſa nutu Monarchæ jam præcepta. Solet enim, ut hominem ad ſalem ſuum natum mittat, hujuſmodi fere oratione præoccupare: Venerabiles & nobis fideles Satrapæ, Provincia, & Regna Traburcana egent novo legato, & Præſide; nobis præ omnibus eſt Dorius Doridontius, placet tamen & veſtras laudationes audire. Tum Satrapæ cervice prona, ut vulpes in fabula, coram Leone, impræmeditati annuunt, laudantque Dorium, vix dignum Agaſonem, & Monar-

narcham à ſapientia efferendo, perorant. Eum nempe aut locutum cum Jove, aut Jovem in ipſo, nihil ejus conſiliis eſſe ſapientius, nihil perſpicacitate magis providum. Ita naribus velut annulo inſerto trahuntur ad votum Satrapæ, fitque Dorius Legatus Provinciæ, qui nuper à dejectionibus olliſque tergendis faciebat. Similes ſunt, proportione quadam, Præſidum in Provinciis, cum ſuis officiis & optionibus, & Gubernatorum in Urbibus eadem norma & fine, congreſſus. Et hæ quidem Majores univerſim cenſentur conſultationes. Aliæ minores, vel ſecunda conſilia habentur in Aula Monarchæ, & ſingulis, per regna & Provincias, Præſidum Legatorumve domiciliis; coram Vicariis & certis Accenſis, in quibus ea ferè aguntur, quæ ad menſas, & reliqua Aula miniſteria ſpectant; An quot fercula apponuntur, tot pocula adhibenda: An catapoſia quæ vocant Regia contuſa & decocta, præterquam Monarchæ & Satrapis paſſim porrigenda. An tempora prandii & cœnæ producenda. An recta cœna more antiquo accumbendum, cultri ſingulis trimeſtribus ad cotem ducendi, & ſexcenta id genus. Verùm hic non omiſerim dignam majoribus rem Comitiis, etſi minoribus peracta ſit. Venerant miſſi, à Senceſtanis *(a)* populis, rogatum, liceret eis frigidam ex proximo Muravenii puteo haurire, quòd aqua paluſtris, cui hactenus malo ſuo aſſueviſſent, inſuavem præberet potum, & præſertim Sirio urente, maximè inſalubrem. Negavit Monarcha, audientibus & laudantibus Satrapis, & inſtantibus demiſſe Senceſtanis referri juſſit. Majores eorum hoc potu paluſtri à ſæculis uſos, nunquam de ea cauſa morbidos fuiſſe, nedum mortuos: præſtaret porrò eorum æmulatione fortiter, ac patienter durare. Commovit unum ex miſſis (Monacuſio nomen) tam iniqua repulſa; & illico invidioſo Elencho retundens; præſtaret, ait, & Monarcham prædeceſſorum ſuorum exempla ſequi, quorum nemo Regia quotidie potione Dianorum, magnis

S 5 ſump-

(a) Catanenſibus.

ſumptibus parata, uſus, diu nihilominus provixit. Quod ſi à ſe facit tantis impenſis, cur ſubditis iniquior eſt, quibus frigida, præterquam labore bajuli, pretio nullo conſtat? Non defuit ſolertia nuncio, neque fides, continuoque ſequuta vindicta, ut Monacuſius exularet, nec niſi eo vita functo Senceſtani beneficium frigidæ ſenſerunt, ceſſante Majorum reſpectu, & prædeceſſorum apud Monarcham, de more ſuo, cum Satrapis non remittentem.

Caput XV.

Induſtria Solipſorum in Monarchia propaganda.

Diximus ſemel omnia Solipſorum tendere in Monarchiam proferendam, & Monarcham extollendum. Id ſane meris artificiis unicè procurant: quidquid unquam boni rentur in moribus peregrinis, ad ſe derivant, nec aliunde accepiſſe, ſed felicitate ſua ſe adinveniſſe gloriantur. Id jam in Gymnaſiis quoque uſuvenit, ut compilatas deſcriptaſque ſæpius ex verbo Europæorum, Aſianorumque doctrinas, ſuas faciant. Ita ſcriptores innumeri in dies ut fungi enaſcuntur; & ſi quid ipſi novi ſuo Marte cudunt, paradoxis ſcatet, ut mare conchiliis. Fuit, qui inventam à ſe novam, ut videbatur, quæſtionem profligaturus, unius anni diſpendio diſcipulos oneravit. Quærebat verò, *An barba felis unius eſſet ſpeciei cum proboſcide elephantis*; cujus quæſiti appendicem problematicam edidit, *de antiquis Heroibus in culices converſis. ut haſtis amentatis in Gigantes pugnarent.* Ad filum redeo. Manet Monarcha Prantaticuræ, ſuæ Regiæ perpetuò affixus, niſi cùm animi gratia aliquot lapides ſecedit; unde ad viſitanda regna, nunquam ſeipſum effert, ſed cum poteſtate mittit viros plerumque flocci, quorum ingenio res Regnorum ſtat, caditque, Regna & Urbes non continuo territorio, ſed ſparſas per exterorum Principum Provincias habet; plerumque in meditullio, ita ſe miro aſtu, & vallare exte-

exterarum Urbium cuſtodia, viciſſimque in eas ſub jugum ducendas velut è ſpecula, jactant intendere; & hactenus admirabili ſucceſſu, modiciſque quod huc ſpectat expenſis evaluerunt, valebuntque in poſterum, niſi Principes, officii admoniti, ſervitutem imminentem avertant, ſi tamen Monarchia ſcindi jam cœpta non priùs exſcindatur. Hoc ſtatu non ſua ſolùm, ſed omnium aliorum Principum geſta, arcanaque conſilia callidi venatores reſciſcunt, & Monarcham per occultos veredas edocent, nec quicquam tutiùs, certiuſque reliqui Principes, quàm ex ore Monarchæ aſſequuntur: Habet hic Emiſſarios ubique ſagaces, qui Principum animos capere docti, ultro in conſilia ſe penetrant, & præceptæ opinione ſapientiæ trahunt quò volunt, ſcilicet ſpecie in amicitiam Monarchæ, re in obſequium & ſervitutem. Horum diligentia totus Orbis facile Solipſorum ſceptro hactenus paruiſſet, niſi effrænis dominandi libido proſperos ſucceſſus corrupiſſet. Qua Principes animadverſa, tempeſtivè caverunt, præclaro honeſti prætextu, nolle ſe tanti Monarchæ abuti gratia, unde & Emiſſariis paulatim viam præſtruxerunt. Quare cùm cœpta lentiùs procederent, monui clam Monarcham, moderaretur animo ſuo, futurum alioquin, ut præſumptione Emiſſariorum, qui omnia auderent, provocata Principum conſpiratio Monarchiam aut everteret aut certe humiliaret. Sat notæ jam Solipſorum artes exteris Principibus, adulandi fingendique technis pretium reliquere viliſſimum. Addidi, ſi meliora optaret, ſub manu mihi eſſe conſilium, paratúmque exequendo ſtudium, id eſſe, ut admiſſa Evangelii prædicatione Romano Pontifici ſe populumque ſuum & univerſam Monarchiam exemplo aliorum Regum & Monarcharum obſtringeret. Hic ille gravi ſupercilio interrumpens, Non eſt, inquit, è dignitate Monarchæ Solipſorum ulli ſe obſtringere, qui omnes ſibi ſubditos velit: cæterum libenter Romanum Pontificem ſecundo loco ſe habiturum, ſociique & commilitonis appellatione decoraturum, ſi ipſe legibus politicis Solipſorum honeſtè pa-

reat immuni Evangelio. In hac forma daturum ſe tabulas authenticas, miſſurumque legationem, ſi primus eam Romanus Pontifex decenti ſubmiſſione imploret. Plura in hunc ſenſum dicere parantem tuſſis inhibuit, me verò inteſtina commota officii monuere. Poſt horam reverſus, Potentiſſime, inquam, Monarcha, meliora refero, quid ſi Romanum Pontificatum ditionis tuæ fecero, quid præmii abſtulero? Ad hoc ille velut è veterno curarum repente experrectus, & altùm ridens. Dum vivo, inquit, ſecundas; demortuo me, ut primas obtineas lege faxo. Cui ego, mallim mille capita delatorum habere in præſentiarum, quàm ad futura ambigere, & intutò adſpirare. Verùm ne conſilium fuerit internecinum, vivant miſeri, dum tuo bono, forſan & adulatores aliquando reſipiſcent. Hoc ergo cape conſilium. Ex omnibus, quibus abundas, fingendi, ſimulandi, mentiendi gnaris, mitte Romam, qui ſe in Aulas Purpuratorum callidè inſinuet, & ſapientiæ famam aucupatus, Religionem quoque Chriſti omnibus omnia factus ſtudioſè repræſentet, tectis interim mente Solipſorum Sacris, ita in omnem ſectam paratus, ſi quando occurrat ſcripto ſententiam edere, cautè noverit, in quam partem ſacer Senatus inclinat, in eamque ipſe pedibus contentim eat: quidquid animus veri in diverſum trahat; ita futurum eſt, ut placendi ſtudio, doctrinæque opinione vulgatus, facile in Purpuratorum collegium irrepat, iiſdemque artibus tandem ad Pontificatum aſcendat. Id ſi fuerit, fuerit verò citra dubium, Romanæ Eccleſiæ Principatus potentiæ tuæ cedet, accedet. Et ne te Emiſſarius fallat; duplici hominem ſacramento adſtringas, ut jam Purpuratus, Sacri Senatus conſilia quævis arcana, nullo ſecreti vinculo obſtante, tibi pandat, & Pontifex renuntiatus nihilominus obſequio tuo maneat obnoxius. Habes ſenſum conſilii: deinceps utere foro tuo. Audiit exultabundus, datoque oſculo, immortalitatem ſpopondit. Poſtridie coactis Satrapis evulgatoque pectoris arcano, cùm omnes miro cum plauſu aſſenſiſſent, divinitatem gratulati, delectus

ex

ex omni numero eſt Salinus Gevilofius (*a*), ad omnem horam, mentem, dictum, factum ipſe factiſſimus, qui Urbem æternam copioſus peteret, atque in eam rem feliciter intenderet, additis etiam ex ordine plebeiorum (*b*) fidis, & catis latronibus, qui geſtorum omnium obſervantiſſimi Monarcham edocerent.

(*a*) Joannes de Lugo. (*b*) Ex laicis, ſeu Coadjutoribus temporalibus Societatis.

Caput XVI.

Varii rerum apud Solipſos eventus.

SAlino (*a*) profecto in Europam, Monarchæ & Satraparum animos curæ angebant, ne aut ſpes falleret, aut ſi Salinus ad Pontificatum perveniſſet, veteratoriè illuderet, utpote venalem habens opinioſiſſimam in contraria mentem, & placendi ſtudio omnia probantem. Quibus dum æſtuaretur, certatim aderant, qui ſales ſererent. Et ibant quotidie in forum, & compita, qui eos à peregrinis nundinati Monarcham oblectarent: forte advenerat circulator Ægyptius: hic in media platea ligneo crocodillo inſidens, de Luna gerras ſerere. Ajebat Lunam aliud nihil eſſe, quàm ingentis rotundi caſei formam, cujus quotidianum decrementum in Deorum convivia cederet, quoad veteri abſumpto recens per menſes apponeretur, eadem forma ac magnitudine. Quæ fabula ita Monarchæ arriſit, ut accerſitum coram audire cupido inceſſerit. Venit ille, audituſque & multis interrogatus, reddidit ſe eam doctrinam ex iis quibus comitaſſet accepiſſe, qui præterea profiterentur in Cœlo campos eſſe, lacte, butyro, & melle manantes, non niſi ad lacticiniorum frixorum, & dulcium jurulentorum uſum. Illos pone adeſſe in foro, dictu-

(*a*) Joanne de Lugo.

ros plura inaudita, ſi Monarchæ luberet. Dictum factum. vocati, & admiſſi, Monarcham primùm adorare, vultu ſubtriſti, ſed qui Philoſophos decet, macie reverendo; mox Senior os patulum in hæc verba laxare: Salvus ſis Monarcharum maxime, noſtra, tuaque, ſi ſunt, Numina te ſoſpitent: de Cœlo ſervavimus, meditari te Regnum proferre, ultra quàm olim bella Gigantum ſeſe explicuêre. Adſumus opportuni ſi audias, & Regnum, de quo dixit Ægyptius, ditioni tuæ ſubdituri: ſimulque exhibent auro argentoque pictas affabre divorum imagines. En cives Regni illius, quàm decori, quàm vultu amabili, & auguſto: brevi tibi ſacramentum dicturi; mox & horologia promunt curioſè facta, & demenſa diei noctiſque ſpatia tinnulè loquentia. Hæc, ajunt, manu noſtra fabricata, ſolis curſum ſignant, morantur, incitant ut lubet: unde ſcias, quæ noſtra in rerum univerſa poteſtas, experimentum poſtridie capturus. Mane deſcriptas vario colore in muris editioribus horas ſolares, ſignaque cœleſtia monſtrare, & reſpondentes ad amuſſim cum umbra gnomonis lineas, ſonanteſque momentis iiſdem ex adverſo malleolos cùm oſtendiſſent, attonitum reddidêre Monarcham. Et roganti quid præmii vellent, nihil aliud ajebant, quam de Regno cœleſti pro concione verba poſſe facere. Annuit, & poſtridie coram frequentibus ordinibus de gloria Regis, de opulentia Regni, bonorum omnium affluxu, malorumque abſentia copioſè dixerunt; conteſtati, facturos ſe Monarcham ejus Regni Tyrannum, ſi dictis fidem haberet. Quibus cum pruritu acceptis, viciſſim ille promiſit, adepto eo permiſſurum ſe eorum poteſtati Solem, Lunam, & Stellas; ac ut regendo tempori perpetuò præeſſent. Convenit utrimque. Mox iſti concionales facti, nec tempus, nec modum ſervare, ſæpius excedere, & ſua horologia ſuo ſenſu moderari, rariùs contractis, ſæpiſſimè productis ad incerta ſpatia ſonis. Sed enim deprehendere dolum, quibus aures ad ventrem Satrapæ; ſenſit & Monarcha inanis, ad quem eſurientes Satrapæ; homines iſti, quos dominio

Solis,

Solis, horarum, & temporum donaſti, ſi nondum inito Cœlo, miſerè adeo nos vexant, quid facturi ſunt eo adepto? Nihil propiùs, quàm ut productioribus horis fame, contractioribus apepſia necent, te quoque tuo Regno, quod in præſens poſſides, exuturi. Expedit proinde reſciſſo pacto, quam primùm eos tota Monarchia faceſſere. Dum deliberatur, adſunt alii, & admiſſionem petunt, dicturi quædam ad palatum Monarchæ. Introducuntur homines barba hiſpidi, cannabo cincti, nudi pedes, vertices raſi, epomidibus à tergo pendulis, & adorato præbent humilia dona, cæras figuratas, chordulas contortas, imagines chartaceas fumo tinctas. Quas ut adſpexit Monarcha. An & hi, inquit, Cœli cives? Quàm diſſimiles prioribus! Niſi forte plebeios referant. Iterum, num & vos promittitis Cœlum, ſi fidem habeam? Affirmantibus illis, qua poſſent, ſi permitterentur Evangelium docere. Conſenſit, ſed addito pacto, ne Solis, Lunæ, Stellarum, ulliuſque temporis dominium uſurparent. Mirantibus illis, nec ſimile quidquam affectantibus, permiſſum loqui. Illi poſtero die coram Monarcha & Satrapis de peccato primi hominis, de redemptione per Chriſtum Crucifixum breviter & nervoſè dixerunt, prolataque in medium effigie Crucifixi, omnibus non admirationem minùs, quàm horrorem incuſſerunt: auditique clamantes, aut delirare, aut mentiri centonatos (*a*) iſtos garrones, qui Regem Cœli Crucifixum vociferarentur, quem priores glorioſum prædicaſſent, niſi hic plebeius ſit, diverſus ab altero, & ob noxam plexus, cujus Hæredem indecens eſt eſſe Monarcham, vel ſi dono cederet. Tum acciri juſſos Monarcha, cùm mente ſanos & verbis ſimplices deprehendiſſet, priorum vaframentum conjectans, ut doloſi honorum & opum manticularii à fuga retraherentur mandare. Verùm illi jam exceſſerant, nunquam redituri: nec meliorem Centonatis locum relinquere, quod laus Crucifixi Regis barbarorum auribus gravis & abſona eſſet.

(*a*) De Capucinis ſeu Franciſcanis loquitur.

eſſet. Ut nihilominus in Regno manerent, quotidianâ ſtipe victuri, nulliſque noxii ob cauſam continuò memorandam, permiſſum eſt.

Caput XVII.

Salini Genilofii (a) ex Europa littera.

Forte adfuêre ex genere erronum, portitores litterarum, compreſſo faſciculo, miſſi ex Europa à Salino, immani pretio angariati. Is inter alia renunciabat Viboſnato (*b*) de proſpero ſuo in Urbem adventu, de bene cœptis, poſtquam ſimulata religione baptiſmate tinctus in Vaticano fuiſſet, de annua penſione conſtituta, in honorum ſuſtentationem, de opinione doctrinæ antecapta, cæteriſque præſidiis ad ſublimia gradum oſtendentibus, niſi fortaſſe fata favorem Purpuratorum corrupiſſent. Id verò, ajebat, ſe metuere ob non paucos qui à Solipſis proſcripti huc evaſiſſent, & coram Principibus Europæis turpiſſima nota nomen Solipſorum traduxiſſent, irritatis omnium animis, qui niſi everſa, vel depreſſa Solipſorum Monarchia, quieturi vix forent. Nec ſibi è re videri, ut reſpondeat, vel excuſet, ni fictionem prodat, ſed magis ut vituperet, quando ipſi proſcripti Salini potiſſimùm auctoritate dictis ſuis robur ſufficiant. Facturum ſe nihilominus, ſi poſſit, ut clanculario ſcripto in vulgus ſparſò refellantur. Pergit deinde ad objectorum præcipua capita. Solipſos nulla nedum gentium, ſed nec naturæ lege vivere; omnia Monarchæ libidine conſtitui, hominis nec ore nec pectore conſtantis, ſemperque injuſti, ut qui modeſtos premat, inſolentes foveat, cujus gloria ſit mancipio habere ingenuos, dominari velle plebeios, nulla præmia præclarè factis, ſupplicia peratrocia decernere minimis erratis, nullo juris proceſſu, ſed temerè & perperam judicare, fictè agere, idem affirmare, idem negare, ini-

(*a*) Joannis de Lugo. (*b*) Mutio Vitelleſco.

iniquos delatores impunè ſervare ; verbo, regnum impotenti affectu regere, leges omnium gentium ſus deque habere, ſe unum mortalibus omnibus offerre, ac ut orbem terrarum ſub jugum ducat, omni ſtudio contendere. O quàm mihi metuo, ajebat hoc loco Salinus, ne conjecto adventus mei ſcopo, luam proditoriè; ſed hactenus cautam ſervo mentem, tuis tuæque Monarchiæ vituperatoribus obſecundans. Illud etiam acerbiſſimæ iniquitatis plenum eſſe dicunt; plerumque per multos annos dirè plecti miſeros, nulla eis cauſa indicata cur patiantur, ne aut juſtitia ſe tueantur, aut innocentia. Interdum verò ex leviſſima culpa, quæ verbo emendari poterat, Monarchæ & Satrapis inviſos, tametſi aliàs digniſſimos, abſtineri perpetuò ab honoribus & muneribus, ipſis inſciis, nec monitis cur negligantur, eoque tabeſcentibus. Denique cumplures nulla legitima ſuſpicione vocati in diſcrimen honoris & famæ, & luere extrema omnia, nulla admiſſa defenſione innocentiæ. Quæ ſi demum aliunde patefiat, non ideo meliorem fieri conditionem, ſed laxata duntaxat pœna permitti vitæ ærumnoſæ; cæterùm, nec abſolvi, nec in integrum reſtitui; nec alio præmio conſtituto, hærente ſemper ignominia, vexari: idque fieri, ne vel calumniatores iniqui talione, vel leviſſimi cognitores pudore teneantur. Quæ omnia non niſi ex temeraria ſummæ poteſtatis præſumptione, juriſque omnis humani, & virtutis illius, quam hìc charitatem vocant, nos iſthìc neſcimus, ignorantia committi clamant. Jam & hoc in ſumma calamitatum numerant proſcripti, ſe nunquam non jure potiores, ſemper tamen cauſa excidere; quod turpe exiſtimetur à ſubjectis vinci ſuperiores, minuſque mali juſtitiam vulnerare, quàm his notam infligere. Et ne unquam, ſive conqueri in poſterum miſeri, ſive gloriari vincentes poſſint, eos quàm longiſſimè relegari extra Solis famæque vias, ut ne audiri aliquando queat, in rerum natura alicubi ſint, an penitus extincti. Ajunt horum omnium malorum fontem eſſe Monarchæ Solipſorum perpetuitatem, quaſi

qui

qui omni juri ſuper eſt; hoc jus ipſe ſibi conſtituat, æternum legere, nec ullius Numinis, aut hominis ſupra ſe poteſtatem agnoſcere. Urgent proinde, ut collatis Europæorum viribus Solipſorum imperium aut exſcindatur penitus, aut limitato Monarchæ tempore caſtigetur. In quam rem implorata Papæ (ſic Romanum Principem vocant) auctoritate, omnia confecta putant, ſi his humiliato Monarcha aditum ad Solipſos Evangelio patefaciat: nec eſt argumentum præſtantius, quod Papam ad bellum Solipſis inferendum, Principeſque Europæos permovere queat. Pergit Salinus ſe non dubitare ſuum quoque conſilium à Purpuratis periclitandum, nec ſibi aliud mentis eſſe, ut mentem non prodat, quàm dicta proſcriptorum approbare, & Europæorum regendi rationem laudare. Hi enim aut in regnis ſuccedunt nati Reges, & legibus Regni utuntur, nil perperam agentes, ſed prudentum reſponſis auſcultantes: aut à populis leguntur, & temporanei ſunt; vel ſi perpetui, ſervare leges jurant, ſuaque ſponte coercentur, & ſapientum conſiliis reguntur. Nemo unus eſt, qui omnia ſolus velit, auſit; ſed neque Papa, qui, quemadmodum Europæi perhibent, Numinis æterni diſpoſitu perpetuus eſt, & omni legi humanæ exemptus, quicquam niſi ex conſilio ſui Senatus plerunque agit. Idipſum cernitur in Sacrorum cœtibus, quos hìc Religioſos appellant. Hi aliquando perpetuos dicuntur tuliſſe Hegumenos, ſed quàm damnoſè experientia docuit: & ne in poſterum durarent, judicio Papæ perfectum eſt: neque hactenus viſum, ut contra, ex temporaneis tranſirent in perpetuos, quod id nihil unquam compendii, ſemper damni plurimum rebus attulit. Ajunt quippe hanc perpetuitatem ferre ſecum, ut pauci admodum reddantur ad regendum idonei, longævitate Monarcharum ſpe ſua fracti, ac interim Monarchæ omnia miſcentis poteſtate variè exerciti, ut paucis, nec præclaris aditum ſtruat ad Regnum, ſcilicet quos ſui moris eſſe novit, nec ab exemplo diſceſſuros. Contra temporaneis, per momenta ob oculos animumque verſati,

verſati, ut brevi deceſſuri, meliorem ſucceſſoribus relinquant Rempublicam, ac interim modeſtè imperent, memores conditionis ſuæ, ex Regno oblata mox vacatione in ordinem redigendi. Idque unicum & ſalutare cenſent remedium eſſe Monarchis officio continendis. Præterea juſti tenorem non ſanctius ſervari poſſe contendunt, ne indigni aſſumantur, optimi dejiciantur; tota Monarchia nullo æquimento paulatim ad nauci homines redacta; quando, & vitia, & virtutes ad libitum finguntur. Queruntur nimirum proſcripti, ſe non alia de cauſa ejectos, quàm juris, cùm flagitarent, non ſervati, idque capitale ſancitum, ſi flagitaſſent, cùm interim ob minimos exceſſus plecterentur acerrimè, quando omnium licèt diverſiſſimorum errorum paria eſſent vocabula; ut perinde reus Majeſtatis poſtularetur, qui pyrum comeſſet, & venenum propinaſſet; muſcam, aut bovem occidiſſet. Quæ omnia ex ignorantia juris, an inſolentia arbitrandi promanent, in medio eſt: Duo tamen plerumque præcipua expendunt contrahendi Imperii momenta; alterum grave ſanè, ſenectutem durantis non ad mentem, ſed ad vitam invalidam; unde prona ſint omnia ad labefactationem, nullius interim auctoritate legitimè recta Republica, ſed imbellibus deformata conſiliis: alterum longè gravius, ſi quæ pravitas, vitio longævè Regnantis, invaleſcat, vix futurum ex ſucceſſoribus, qui diſtorta ad normam reducere, labentia ad ſtatum erigere queat, quando vel unius anni tortitudo plurium annorum rigorem requirat: cùm temporaneus interim Magiſtratus, etſi pravus & tortus, non tantum deformitatis aut enormitatis afferat, quin unius alteriuſve ſucceſſoris prudenti regula valeat emendari. Ad quæ argumenta, inquit Salinus, cùm vix eſſet, quid pro Solipſorum Monarchia reponi poſſet; Ambitio ſe obtulit: pulchrum quippe videbatur, arcere honorum prenſatores, qui circumſcripto brevi tempore principatu, capita elati, occultiſque artibus ſceptra venati, Regnum pluribus dominis obruerent; quando vel in minimis difficile eſt ferre æmu-
ſum,

lum, nedum parem. Sed reſponderunt proſcripti, lege coërceri poſſe ambitioſos, ſi deprehendantur, nec deeſſe ſupplicia ſalvis juribus; quamvis ex horum affectatione non plus damni oriri certius ſit, quàm ex diuturnæ dominationis abſolutæ aſſuetudine; quæ, ſi competitores ſemper impellit in vota novi magiſtratus, tum interdum diu ſuſpenſos animis, in malum provocat diu regnantis. Quin verò expedire putant, plures eſſe qui ambire modeſtè norint, nec damnoſum eſſe Monarchiæ, imò maximè honorificum, multos habere regno pares, nec in unius miſerandi capite ſortem omnium, & fortunam publicam miſerè errare. Hæc fere, & plura Salinus in litteris, manu quoque & fide lateronum firmata. Quæ coram Satrapis lecta, diviſos omnium animos mutuò ſe contuentium conſternarunt, metu præſertim belli impendentis, quòd ſuſpicarentur præventas à Papa plagas, quas Monarcha Solipſorum capiendo Romano principatui dolo tetenderat. Quare Comitia Majora indicenda ſuadent, ut quid facto opus eſſet, ne Solipſi humiliarentur, maturè deliberaretur. Nec defuêre, qui Salinum in animos Europæorum penetrantem, non extra dolum malum eſſe conjicerent, eumdemque, ſi fors ferret, ſplendore purpuræ captum, primum fore Solipſorum Monarchiæ hoſtemque infenſiſſimum. Sed hæc hactenus. Interim vocatis clam Centonatis (*a*), quos hac de cauſa detinuerant, ſuaſere multis promiſſis, ut pars profecti in Europam, Principibuſque callidè expectoratis, ſi quid adverſum Solipſorum Monarchiam ſuſcepiſſent, injecta ſuorum Numinum religione conarentur avertere, & meliora de Solipſis ingerere. Quod ſi perfeciſſent, futurum in Regno eorum generationi perpetuum locum, & gradum, liberumque per omnia genera commercium. Arriſêre illi, cum lubentia paratiſſimi officii, certò recipientes, facturos ſe, ut Europæi Solipſi temperent, nec deſiderare artem conciliandorum, ſæpius jam feliciter periclitantem,

(*a*) Capucinis ſeu Franciſcanis.

tem, ſemperque ſub manu eſſe conſilium verſandi in utramque partem, procul omni ſuſpicione doli, quem ſi mens condat, habitus arcet; Europæos longè poſitos, nunquam, niſi per nubes incantamentis rectos, ad Solipſos ſalvo milite trajecturos; caverent potiùs à finitimis, ne iſti colluſione turbas faceſſant, Europæis morem geſturi, qui cæterò ad arma in ſe convertenda proniores ſunt, quàm remotis populis magno cum diſpendio inferenda. Hæc Centonati: quibus abituris datæ ſunt plurimæ voluminum centuriæ, quæ Solipſorum præclarè geſta, laudeſque à ſæculo incomparabiles loquerentur. Scilicet inter proceres & Principes Europæorum dono diſtribuendæ, ut vel inde conſtaret de univerſa rerum natura longè excellentius meritos eſſe Solipſos, quàm ut quiſpiam mortalium ipſis male velle poſſit: idque ut mediata peroratione Centonati omnibus conteſtarentur imperatum. Sed jam reliqua ad hujus Monarchiæ propagationem ſpectantia inſpiciamus.

Caput XVIII.

Conjugia Solipſorum, & liberorum educatio.

Conjuges Solipſi tot habent, quot alere poſſunt, nec tam adoleſcentes, quàm adultas, ſæpiuſque anus decrepitas, & has, (quod monſtri inſtar meritò mireris) fœcundiſſimas, raroque abortientes, imò ſub ipſum exitum vitæ copioſiùs enitentes. Hæ porrò omnes concipiunt, non coitu, ſed verbis & afflatu, pariuntque non utero, ſed manu, contra aliarum mulierum naturam. Admittunt & ipſæ plures maritos, ſed tum minus fœcundè pariunt, minuſque gratum edunt partum: univerſim verò nullum certum pariendi tempus habent, ſed modò citiùs, modò tardiùs enituntur, interdum Elephantinum partum ſuperant. Eo certè maritis gratiores ſunt, quò citiùs, & ſæpiùs, & copioſiùs pariunt, quamquam ultimæ ſenectutis partus ſubinde inter gratiſſimos habentur, & feliciſſimos.

Edi-

Editos liberos ; non uxores, ſed mariti lactant lege Solipſorum, nutriuntque ad metas uſque adoleſcentiæ, tum aliis commendant formandos, ſed non extra tribum ; poſt juventutem exactam, virilem ætatem ingreſſos cum fœnore altorum repetunt, vitamque deinceps domi ſecum agere jubent, ſenectutis habentes levamen. Hæc de maribus præcipuè, nam fœminas aut rarò edunt, aut editas, & vix ablactatas elocant, dote non data, ſed contra mores gentium accepta à ſponſoribus, & in cenſum converſa. Cæterùm non hoc ſolum genere prolis beatos ſe cenſent Solipſi, verùm multò magis alienæ ſobolis rapina, quod ad populum parandum, gentemque multiplicandam illis unicum & ſingulare præſidium eſt: hinc ingens ubique numerus civium otioſè vitam traducentium, coloniæque ad ultimos Orbis fines exportatæ. Nimirum partubus finitimarum alieni juris gentium ita inſidiantur, ut ſerpens ovis perdicum ; hos rapiunt jam adoleſcentes, & nova velut incubatione fotos, paulatim ad mores ſuos ita efformant, ut domi genuiſſe videantur. Diceres ab urſis lambitos, niſi formoſos rapuiſſent. Nihil porrò magis curant deſtinati ad munus Emiſſarii, quàm ut delectu rapinam exerceant, nec ullos obſcuro natu deſignent, niſi quos indoles fortunave credatur elatura. Hæc rapina divinum planè ipſis quoddam inventum eſt ad ſervandam augendamque Monarchiam, ſtabilitis finitimorum fœderibus, metu liberis. Ita quippe fit ut natis Magnorum potiti, in parentes quoque conſanguineos & affines Imperium populare exerceant, adeoque integras cum familiis urbes, & Provincias ſenſim obtineant. Nec alia re magis potentiam ſuam jactat Monarcha, quàm habere ſe mancipio ſupra centum mille puerorum, alienigenarum natos, arbitratu ſuo ad omnia factos, horumque reſpectu famulantem ſibi totius mundi parentelam. Audivi non neminem ex Aſianis dolenter conqueſtum, exhauriri nobiliſſimas familias, trahique quotannis non unam adoleſcentium raptorum myriadem, ducturam in otio & indolis op-

preſ-

preſſione vitam ærumnoſam; qui alioqui ad omnia ſumma nati, patriæ, orbique univerſo, ſaluti, & ornamento futuri erant. At is tantùm abfuit, ut profecerit, ut provincia, quam adminiſtrandam ſuſcepturus erat, cedere juſſus, paulò poſt etiam in Africam deportatus ſit.

CAPUT XIX.

Reditus Solipſorum.

MIro ſanè artificio diviſæ ſunt opes Solipſorum, ut ſi Præſidia Urbium excipias, quibus certa ex agris ſunt ſtipendia, aut cùm miles ad expeditionem ducendus eſt, cæteri nullos habeant certos proventus, nullos cenſus agrarios, unde victum parent, nullas præterea auri vel argenti fodinas, unde talenta cumulent, nullas denique ex mercibus aut opificiis auctiones, unde lucrum pecuniarum æſtiment: abundant nihilominus magnificis expenſis erogandoque pares, & ex ſuperfluis inſanæ paſſim ſplendidiſſimorum ædificiorum ſubſtructioni intenti. Tanta rerum fortuna largitionibus duntaxat, donariiſque finitimorum Principum, ac populorum conſtat, certa adeo, liberalique contributione, ut incerta ſit accepti copia. Atque hæc Monarcharum Satraparumque ingens eſt gloriatio, habere devinctas omnium opes, quorum liberos rapuerunt, eoſque habere nullo ſuo labore, cultu aut quavis parandi ſollicitudine tam obnoxios, quàm ſanguinis tributarios. Nemo enim unus eſt, qui filiis, apud Monarcham bene habendi cauſa, viſcera non profundat, nedum opes, muneraque conſtituat auctiora, quàm annui cenſus ferrent. Sic ſanè captata gratia filii aſſurgunt: Et ſi interdum indole caſſi nec officiis pares, præſtat defectum Monarchæ favor. Par ratio ex Tributariis. Teſtatores facit parentes, agnatoſque ſignata penes Monarcham ſuprema voluntate, æqua in vivos & mortuos poteſtate; is ſuccedit hæres non lege teſtamenti magis, quàm jure fiſci, (quod nobis

nobis Europæis eſt ſpolium) diciturque *Dominus altus*. Sed in ſummo jure non immemor beneficii, defunctorum familiam inter cives accenſet dato chirographo, indulgetque ſolito Solipſorum privilegio, ſi quando decedant, aditum ad beata Numina, ac interim defunctos Apotheoſi donat. Jam quidquid Ganges, Tagus, cæterique auri, & gemmiferi fluvii, monteſque fundunt, aut quidquid medicamentarii terrarum abdita viſcera creperis ſcrutatorum laboribus produnt, magnam partem Monarchiæ cedit, ſupra Regium cenſum. In eam curam Præſides Provinciarum, ſi in aliam, unicè incumbunt, nihil ut non ſartum tectum repræſentetur. Totum id in quatuor partes tribuitur: primam vendicat gaza Regia; alteram Pharmacopæum publicum: tertia creandis pecuniis impenditur: quarta finitimis Principibus doni beneficentiæque titulo mittitur, magna Solipſorum æſtimatione, ob raritatem munerum, & gratiæ pretium, in amuletis maximè prorogandæ ætati idoneis: unde cùm vitam eis ſe debere blandiendo agnoſcant, paulatim & libertatem dedunt: felices pronuntiantes, qui Solipſorum Monarchæ ſerviunt, & pluſquam Regina Saba divitias Salomonis, copiam rerum peregrinarum ſtupentes, viciſſim illi talenta auri argentique reddunt. Cæterum, quia, coercito parentum vigilantia Principumque ſeveritate plagio, donariorum ratio labilis eſt; expediret certa fundorum poſſeſſione cenſum conſtituere, idque Brotacano *(a)* Monarcharum primo, viſum initio, quod ſapienter præſagiiſſet, futuros aliquando Solipſos, ſive ſuo vitio finitimis exoſos, ſive æmulatione meliorum, ad quos favor reſpexiſſet, neglectos contemptoſque. Neque latuit ſucceſſores providum legiſlatoris conſilium, idque res, & tempus poſtea monuêre; ſtimulantibus etiam Principibus viris, quibus Solipſi vel cari, vel ſuſpecti, vel indiſcreta, prætextu donariorum, exactione graves erant. Verùm iſti ruſtica quadam ſui præfidentia, & tumore pectoris, quaſi

(a) Cantabro, id eſt, S. Ignatio.

quaſi conſtantia elati, tantùm abeſt; ut neque unquam parerent, ſuperbè obduruerint, inviſa prudentibus ſubditis obſtinatione, qui communi cum cæteris mortalibus lege victuri, optarent non prægravari oneribus, quæ Monarchæ, & Satrapæ, bonis aliorum labore paratis jucundè perfruentes, minimè ſentiunt.

Caput XX.

Bella à Solipſis geſta.

NIhil hic de vetuſtis, quæ fabuloſa ipſi in compitis & circis jactant, & in Annalibus ad nauſeam repetunt; exempli gratia olim in pugna Gigantum unos Solipſos cœleſtibus auxilium tuliſſe, duce Lopio Bumnavo *(a)*, qui idem in condendis rerum naturis, opifici præſto fuerit, formamque univerſi in palimpſeſto delineatam obtulerit: fugatos Gigantes aurum quod rapuerant ſparſiſſe per campos Cœlorum, quod deinde noctu relucens, magno mortalium beneficio, ſtellarum quas conſpicimus nomen tulit: ipſos verò poſt Herculeum fretum in Oceanum præcipitaſſe, uno duntaxat ſeniore Bulzegugo vexillifero, infimo orbe ſua mole detento. Nam cùm ætate & corpore gravis, cæteros fugientes aſſequi non valeret, tentata fractura, hæſit capite tenus inter medias rimas, reliquo corpore ſurſum verſo: hoc ipſi caput Lunam plenam eſſe dicunt, adeoque faciem Lunæ nobis viſam, faciem Bulzegugi in terram proſpectantis, & ſuorum opem fruſtra implorantis. Quod autem crebrò dichotomos, & ſyncipite, occipite tantùm corniculatus appareat, aſſiduum retro eluctantis conatum, ſi quo modo caput inſertum redimat, indicat, ac interim tergo natibuſque à cuſtodibus ſuperis vapulans, fæda non minùs quàm horrida edit ſpectacula: nam & mingit, & reflat, & ſpirat, & cacat. Hinc

(a) Jacobo Lainez, Præpoſito generali poſt Ignatium, qui Concilio Tridentino interfuit. *Vide Ribadeneiram.*

Hinc illi pluvias, ventos, nubes atras, tonitrua, fulmina, grandines oriri perhibent; pluraque id genus inſignitis muſca Annalibus tradunt, nec antiqua ſolùm, ſed quæ medio tempore, atque etiam poſt erectam Monarchiam geſſerunt, per Centurias deſcribunt. Quæ omnia ipſis remittentes, ea dumtaxat breviter & ordine narrabimus: quæ noſtro tempore circiterve, per annos quadraginta quinque ſuſceperunt, & ferè dubio exitu clauſerunt. Primum ſuperbia excitavit. Nam cùm Avidus Cluvius *(a)*, ditione, prædeceſſorum virtute nonnihil prolata, Regnum attollere tentaſſet, nec amplius Sumonacleſtum *(b)* Sottirobuſiorum Principem potentiſſimum, cujus beneficio Manimorandiæ *(c)* provinciam poſſidebat, agnoſcere vellet: hic hominem in ordinem redacturus, dominatu privare, & in Marboiciam relegare conſtituerat, urgente potiſſimum Sennarimandomo Regni Scriba, Avidio Cluvio nequicquam ſuis juribus ſe tuente, ſed ſenium morbidum miſeranter interponente, fruſtra omnia fuiſſent, niſi Sumonacleſtum in medio conatu mors tuliſſet. Tum reductus miles Solipſis jactandæ gloriæ locum reliquit, quaſi prælio viciſſent, & Sottirobuſiorum Principem *(d)* congreſſu occidiſſent. Hoc ſucceſſu elatiores, non multò pòſt in Regno Toſeneveorum *(e)* turbas commoverunt; dominaturi, niſi iſti evigilaſſent, aut niſi Solipſi, conſiſtente jam ad pugnam acie, à Soricio Duce deſerti fuiſſent. Tum enim Toſenevei circumventos male mulctarunt, pluribuſque cæſis, & paucis precariò ſervatis, omnes demum commercio in perpetuum interdicto proſcripſerunt. Stetit hoc bellum ſane Monarchæ Viboſnato immani pretio, nunquam hactenus reſarcito, eoque triſtiori exitu; quòd omnis recuperandi juris ſpes crederetur præciſa. Memorant uno ab hinc ſæculo, Regno quoque Romullagorum *(f)* pari

(a) Claudius Aquaviva. *(b)* Clementem VIII. Summum Pontificem. *(c)* Romaniæ, id eſt Status Pontificii. *(d)* Summum Pontificem. *(e)* Venetorum.

(f) pari ex cauſa ejectos Solipſos, diuque adverſis jactatos, ſerò tandem poſtliminio purgatis facinoribus revocatos, ad gentis mores & ritus ſe conformaſſe, ſua religione ejurata: hoc enim illis ſolemne ad fœdera ſancienda, dum mentem, ut perhibent, injuratam ſervent. Pene eadem tempeſtate, ſuſcepta contra Solvinianos *(g)* expeditio, quòd hi leges Solipſorum corrigere tentaſſent; & arſiſſent hoc bello, religionis, ut videbatur, prætextu, quamplurimæ Provinciæ, niſi Utoxius *(h)*, qui tum Sottirobuſis imperabat, auctoritatem interjeciſſet: hunc reveriti Solviniani conceſſerunt, perſtrictis tamen ante Solipſis eatenus, ut ſe erraſſe coram Utoxio faterentur, publiciſque tabulis, ſaniorem in poſterum geſturos mentem ſponderent. Verùm hæc duo bella ante meum iſtuc adventum, & medio tempore geſta ſunt. Ad ſeriem redeo. Imperante Sottirobuſis adhuc Sumonacleſto *(i)*, ingens bellum exortum eſt inter Solipſos, & Cinimonaduſios *(k)*, raro inter paganos prætextu religionis, hic tamen ſpecie quadam divinitatis. Ajebant Cinimonaduſii Deum ſuum ejus eſſe poteſtatis, cui mortalium nemo valeret reſiſtere. Negabant pertinaciter Solipſi, exaggerata ſui Monarchæ prærogativa, ut ne omnibus quidem omnium gentium Diis, in unum conſpirantibus, adeſſe tantum potentiæ vellent, quo Solipſos rebellare paratos coercere poſſint. Duravit hoc bellum quinquennio, Sumonacleſto Rege, & Solvinianis ad Cinimonaduſios, Alapuniis *(l)*, & ex parte Latinimeraciis *(m)*, aliiſque collectitiis accedentibus, victoria ad illos inclinavit, & internecione plurimorum ſopitum potiùs, quàm extinctum diſſidium. Deſiderati Solipſorum Duces Atilenavius, Tibaſavius, Calambalſineus, & plures alii: Sibalaſius, Gencaratanus deſerta acie fugerunt: Cinimonaduſii Oſmelium, & Zejulavium ſaucios avexerunt. Jactata à

T 2 Soli-

(f) Gallorum. *(g)* Lovanienſes. *(h)* Sixtus V. Rom. Pont. *(i)* Clemente VIII. *(k)* Dominicanos. *(l)* Polonis. *(m)* Salmanticenſibus.

Solipſis victoria, tametſi relictis ſarcinis pauci evaſerint. Idem bellum aliquot poſt annos recruduit, Solvinianis *(n)* in aciem provocantibus, quod Solipſi opinione deteriores, jura gentium inceſtarent. Multis præliis, haud ſine Solipſorum depreſſione geſtis, convenit tandem ut Buſnaturii *(o)* Sotterobuſiorum Principis arbitrio res componeretur, poſitis ad tempus utrinque armis. Et hæc quidem totius gentis majora ſunt bella: Minora quædam diverſis in Provinciis agitata, nunquam adeo fortunatis Solipſis, quin meliora optarent ſæpiùs profligati. Aliqua hìc referam, ubi prius de rebellione provinciæ Abſciſſianæ *(p)* capite ſequenti meminero.

(n) Lovanienſibus. *(o)* Urbani VIII. Summi Pontificis. *(p)* Siciliæ.

Caput XXI.

Rebellio Abſciſſianorum. (a)

POpulos hæc Provincia nutrit feroces, uno tum Præſide Sinacarſio *(b)* recta, homine præcocis iræ, ingenio ruſtico, & qui nec muneris, nec Regni magnitudini par eſſet: hinc ſæpius expedire judicatum, plures immitti juriſdictione, & territoriis diviſos, ne unius numquam idonei imprudentia, ſalus omnium periclitaretur. Sed non eſt viſum Monarchæ, ne Sinacarſium amicum ingenti cenſu fraudaret, tantique Regni dominum anguſtioribus limitibus circumſcriberet. Hoc honoris auctu ſibi plaudens homo iners, neque interim populis placere ſtudens, efferebat ſe in dies & ſuperbia, & ſævitia, & quaſi non precariò præeſſet, vexare ſubditos, minimiſque de cauſis mulctare, detrectantes in crucem agere. Itum ad Monarcham, quiritatum ſæpius de imminenti rebellione, niſi providè caveret: contempſit; provocatum ad ſinitimos Prin-

(a) Siculorum *(b)* P. Hieronymo Acaſſina, Jeſuita.

Principes, quibus eminebat Maroſappanus (*a*). Hic, miſſis deprecatoribus, addidit periculum defectionis, niſi Abſciſſianis juſtè faceret. Ita factum metu, ut Provincia in plures tributa, ordinatoque Magiſtratu, populi quieſcerent. Nec tamen diu feriatum. Nam Sinacarſius deminutum ſe ægerrimè ferens, omnem lapidem apud Monarcham movit, quo rurſum integrato Regno ſolus regnaret, multoſque nobiles, ut id flagitarent, promiſſis induxit. Credulus Monarcha, miſit Buxaldirnum (*b*) inquiſitum, quid è re foret. Hic qui nunquam inter Leporem & Cervum diſcrevit, perſuaſus à Sinacarſio, retulit, niſi Abſciſſianum Regnum quantocius rurſum coëat in unum, periiſſe; multiſque falſorum ſyngraphis in medium prolatis, creditum dolo, & refixum, quod pacis gratia interceſſerat, Sacramentum. Quid enim inconſtantius verbis, ubi mens fluxa? Mittitur Mimpiloſuminus (*c*) alieno tantùm cerebro ſapiens, confuſiſque juribus, ſceptra ſuſtulit, unumque rurſus Regnum initiavit, priùs tamen præſidiis clam milite obſeſſis, ne populus armis correptis omnia miſceret, uno Mimpiloſumini capite non contentus. Quievere interim concuſſi, donec paucis poſt diebus agnito ſyngrapharum dolo vehementius exarſere. Tum furentium agmine facto, irruere in Prætorium, exturbatoque Præſide ad finitimos provocare, & ſi manus ferrent, Regno paciſci. Impetrarunt, ut cum Monarcha de inſtauranda, caſſo dolo, fide tranſigeretur, regnumque deintegraretur: quod ſi is renueret, Sacramento ſoluti Abſciſſiani, aut potentiori finitimorum ſe dederent, aut ſuum ipſi Regem umbone efferrent. Senſit Monarcha pavidus, & certus periculi in pacta deſcendit nunquam ſervanda; facturum ſe ſatis, ſi omnium mens eadem eſſet, ut ſceptrorum dividundorum, aut populorum non unius Vicarii Imperio regundorum. Id ſibi quoque è re videri: ſtatutum fuiſſe priſcis decretis, niſi adverſan-

(*a*) Papa Romanus. (*b*) P. Hironymum de Alexandris Jeſuitam. (*c*) P. Franciſcus Piccolomineus Jeſ.

tium ſyngraphæ obviaſſent. Cæterum firmata jam pacta antequam vulgarentur, mora ex compoſito injecta eſt, itumque interim ad antiquos dolos, ut Rantiſantius Satrapa, qui tum Abſciſſianis tyrannicè moderabatur, clam iterum omnium ſyngraphas cogeret, non honoratorum modò, ſed etiam mediaſtinorum, & ſervorum, præſcripta formula, qua omnes conteſtarentur, nolle ſe Regni ſtatum demutatum, nec niſi unum cui parerent optare. Addita dolo cautio, de non propalando ſecreto, & incuſſa violentia: quippe ex timidioribus magnam partem coactè ſubſcribere, iis, quorum pectora ſaperent, præteritis. Ita factum ut nomina magno numero miſſa finitimis fucum facerent, donec detecta barbara verſutia pleriſque iram & odium acuit; eruptura in bellum, niſi Dii faxint, ut barbari ex fide ſaltem, & jure gentium ſapere incipiant. Hactenus jura, & arma ſilent. Sed jam ad majora illa diverſis in Provinciis ſuſcitata, quemadmodum commemorabamus, convertendus ſtilus. Ea noſtro tempore ferè quaterna fuere, Rumorregienſe (*a*), & Narimeſium (*b*), quæ ferè conjuncta, Semlilenſe (*c*), & Tiremanumium (*d*). Rumorregium Urbs eſt Morandiæ (*e*) nobilis, & antiqua, cui præerat Lugarriquintinus (*f*), homo, ſi favorem Principis excipias, vilis, & regendi imperitus, qui, cùm boni & æqui non capax cives divexaret, ſeditione commota clam profugit. Princeps occurrendum ratus Rodagariſtum (*g*) mittit, qui forte, an meliori talento rem compoſuit. Lugarriquintinum verò, quaſi improbè factis commendabilem, Narimeſiorum (*h*) Urbi nobiliſſimæ præfecit; ſcilicet generoſis equis, & pullis buphalum. Non diu præfuit, & ruſticitatis, immaniſque duritiæ notatus, puta repentinus (*i*) Dubenus

(*a*) Collegium Græcorum urbis. (*b*) Seminarium Romanum. (*c*) Melitenſe. (*d*) Mamertinum ac Meſſanenſe. (*e*) Romaniæ, id eſt, Status Pontificii. (*f*) P. Tarquinius Gallalatus. (*g*) P. Garſadocum Jeſ. (*h*) Seminario Romano. (*i*) Dominus.

nus, ita omnes offendit, ut correptis ad ſignum armis, hominem dejicerent, ſtipatores aut jugularent, aut ſe dedentes plagoſos efficerent. Lugarriquintinus (*a*) in Turrim ſe abdens, prætereuntes magno clamore ſollicitabat, fruſtra; niſi carnifex an apparitor caſu ſe obtuliſſet. Hic celerrimè ad finitimum Principem Renſugieſum (*b*) accurrit, quo loco res Solipſorum amicorum ſint renunciat; ni ſuccurrat ipſe, omnes ad unum tota urbe cædendos priùs, quàm exigendos. Adfuit illico ingenti manu, nec quicquam initio profecit, Narimeſiorum furore gliſcente in pernitiem Lugarriquintini, quem niſi ſervorum quorumdam fides tutata fuiſſet, parato in medio atrio ligno deſtinarant. Urſit interim ad mœnia Renſugieſus, ſe non hoſtem, ſed amicum venire, non ut liberet Solipſos, ſed ut ſeditioſos ad pœnam poſcat, optare etiam ſuæ fidei dedendum Lugarriquintinum, plectendum, ſi meritus eſſet. Annuere Narimeſii amico Principi, & apertis Urbis portis, admiſſo rem ab ovo narrant, hominemque in admirationem rapiunt. Cujus gratia deditus Lugarriquintinus, verberibus an metu elanguens, Renſugieſus à Narimeſiis faciens illico ad Monarcham perſcripſit, niſi Lugarriquintinum tolleret, pacem à Narimeſiis non futuram, qui ſi è manu ſua ille abiret, hominis necem devoviſſent. Extimuit Monarcha perculſus, nunquam ratus audere tantùm Narimeſios, ſed eos non ſolùm ſuis viribus nixos, ubi accepit, pejora metuens, ut Lugarriquintinus poſito Magiſtratu ea urbe excederet, mandavit, ac ut cum pace deduceretur, Renſugieſi auctoritatem imploravit. Nec mora, ille non tam dimiſſus, quàm ignominioſe ejectus, Renſugieſo ægrè manus impetentium inhibente, diſceſſit, & ne ægritudine animi conficeretur Rumorregiis (*c*) Surcabinerii (*d*) gratia, qui omnia apud illos poterat, concilia-

(*a*) P. Tarquinius. (*b*) Antonium Riccialum, vices gerentem urbis. (*c*) Collegio Græcorum Urbis. (*d*) Cardinalis Barberini.

tus poſtliminio ad eos rediit. O miſeros terque quaterque Rumorregios! Siccine fortuna in hunc caſum vos dedit, ut quod in oculis non poteratis, in viſceribus ferretis? Ecquæ hanc apepſiam medicina ſanabit, ne perpetuus & ſonticus veſter ſit morbus? ſaltem curate diligentèr ut ſæpius vomatis. Hæc de Rumorregienſi, & Narimeſio. Succeſſit Semtilenſe (*a*). Præerat hic Urbi Silvinæ Soralucus Bridenus (*b*), ſola Viboſnati (*c*) gratia; is cùm in animum Regis Elcheniæ (*d*) penetraſſet, à legibus patriis hominem tranſverſum egit, ad ſuumque modum per omnia moderantem habuit. Id indignè ferentes Picuriuri populi (*e*), honoribus, & aditu Regis arceſſiti, conſpiratione facta Bridenum (*f*) in Urbe obſident, eaque expugnata in arcem, quò is effugerat, evadunt; quæſitum ad necem cùm non inveniſſent, pluribus cæſis omnia diripiunt. Is ſe opportunè in ſubterraneum aquæductum abdiderat, unde paucorum officio totus nudus, & ſemimortuus extractus, Luna ſilente navigio effugit. Ita relicta Silvina, ad Viboſnatum evocatus cauſam dixit, qui culpam in ſe hærere ſentiens, quòd toties monitus Badenrium regendi ignarum non amoviſſet, nocentiſſimum caput non ſolum abſolvit, ſed quaſi prudentiſſimè rem, in aquæductu latens, & excernens, geſſiſſet, Moporanæ caſtro finitimo præfecit. Succeſſit Teremanumium (*g*) longè atrocius, ſed eventu ridiculo. Nam qui Solipſi ſuas ubique leges, abrogatis gentium ritibus, avidè callideque obtrudunt, forte ſubornatis viris Magiſtratui renunciant, velle ſe in Regia platea copias luſtrare, ad expeditionem Danorum Monarchæ juſſu ducendas. Annuit benignè Magiſtratus, illi verò ducto in forum milite, ex condicto caſtra metari, & vallum educere. Qua fraude ani-

(*a*) Melitenſe Collegium. (*b*) P. Carolus Ventimilia Jeſ. (*c*) Mutii Viteleſcii. (*d*) Magni Magiſtri Equitum Melitenſium. (*e*) Equites Melitenſes. (*f*) Car. Ventimiliam. (*g*) Mamertinum.

nimadverſa Tiremanumienſes (*a*) illico ad arma conclamant, factoque populi ingentis concurſu tumultuario, nihil propius fuit, quàm ut Solipſi ad unum omnes internecione delerentur. Ne id fieret, Præſes cum cohortibus interceſſit: vi tandem pluribus cæſis, ſedata turba vallumque ſolo æquatum. Ex Decurionibus Solipſorum metu non nemo ementatus; alii ſexum habitu mentiti fæminis quoque riſum fecere. Ex eo die fides parce habita Solipſis, qui nihilominus mitigatos jam ut videbatur Tiremanumios nova arte adoriuntur, tranſiguntque de Gymnaſio armorum utrique genti communi, in quo juventus ad militiam erudiretur. Nec mora, locum deligunt, haud dum aſſenſis primariis proſpectu in Urbem amœno, unde etiam dominari, ſi res poſceret, valerent. Id ubi Senatores animadvertiſſent, concitatum populum, ſi libertatem amaſſet, in Solipſos armant. Extemplo concurſum eſt, cæſique complures, etſi non inulti, ſed accenſo majoribus copiis prælio, victi tandem Solipſi, & funditus everſum Gymnaſium: multi quò fuga rapuit evadentes, ne in præterfluentem præcipitarent, moderatione Prætoris cautum eſt. De vita, & civitate pactis oblatum eſt Sacramentum, ut in poſterum morigeri eſſent, ſi ſalutem amarent. Vix menſem quievere, & loco alio quem non nemo Solipſis ſtudens pretio locarat, domicilium ordiri: quo nondum conſtituto, Decuriones turbis ad ſigna vocatis cœpta disjecerunt. forte à ſyderato quopiam clamatum, de ritibus Deorum agi; tum verò, & furentes ſacrorum omnium cœtus exciti, tanquam pro aris & focis in Solipſos irruere: qui territi repente, niſi rebus armiſque projectis manus dediſſent, hac vice omnes perierant. Ita toties attriti, Teremanumiis fere contemptui, & ludo eſſe cœperunt, commiſeratione potiùs, quàm odio digni: hodie inter poſtremos cenſentur, rato cum civibus commercio. Id nuncii cum Viboſnatus accepiſſet, ingens in Curia ſequuta eſt perturbatio, dejectique Satraparum animi, quòd

(*a*) Mamertini ſeu Meſſanenſes.

Solipſos, vinci neſcios, non adeo potens populus tot cladibus affeciſſet. Percrebuit is rumor, non militum ignavia, ſed ſocordia, & imprudentia Colosbiradori, cujus alibi ampla mentio, Monarchiam prope ſalute perdita vulneratam. Is deinde in jus ambulare coactus, in tam lubrica quæſtione, linguæ aliàs impeditioris, penitus obmutuit. Mox tamen ad conſuetas ſibi cum fæminis artes converſus, lacrimis, & precibus infimis, capitis ſententiam redemit, interceſſoribus uſus iis, qui ex plebe ad Monarchæ ſervitia erant, olim artocreis recreati. Ita quem dies inſequens noviſſimo ſupplicio plectendum manebat, non ſolùm vidit abſolutum, ſed etiam Aulæ Regiæ præpoſitum, haud minori animorum, quàm rerum omnium in pejus converſione, quòd qui pridie hominem laqueis devoviſſent, execrati Monarcham, niſi legibus ſacrum caput, quemadmodum deſignarat ac jurarat, tradidiſſet: iidem poſtea à ſexcentis talentis commendarent, Monarchæ verò pluſquam divinam prudentiam admirati deprædicarent oratione dehiſcentes. Inter hos non nemo Ægyptiorum ſemibeſtiam pridem indutus, cum Monarcham ob bonum factum laudare juſſus, perplexa adulatione verba meditaretur, neſcio quo fidere afflatus in hæc verba erupit: *Monarchia Solipſorum datus occulto fato Viboſnatus, ut lentius occumbentem urgeat: adeſte deſignatores funeris, adeſte portitores, quos efferendis Regnis ipſe extulit, properate ſpectatores ad novum ludum.* Quæ cùm liberius, iterumque dixiſſet, obmutuit. Re illico ad Monarcham delata, præſto fuêre adulatores, infandum genus, conteſtati Ægyptium inſanum neſcire ſtrophas, ſed *Lucium Cornelium Europæum*, inſignem aculeorum ſtructorem, ingeſſiſſe dirum carmen. Ita inſcius facti, nulla citatione, juriſque forma caſſa appellatione, Majeſtatis damnor, & data ab Apparitore tabella, ſententiam legere jubeor in hæc verba: *Lucius Cornelius Europæus à quadraginta quinque annis fictè Solipſus, Numinis noſtri irriſor, legis naturæ, & Evangelii cujuſdam Crucifixi ſectator, legibus noſtris palam infenſus, judicio & intellectu ad nutum noſtrum non ſe abdicans, noſtris beneficiis abutens, in adulatores*

&

& delatores noſtros fideles crudelis ; in Monarchiam dicax , Satyris & Sarcaſmis omnibus illudens , omnia Solipſorum damnans : denique toti Monarchiæ pernicioſus, damnatus Majeſtatis eſto ; faciem Principis non videto, intra tres horas ab Aula, intra triduum à tota Monarchia exul eſto , nec unquam revertitor. Vix lecta tabella : & continuò abreptus navi injicior , ſæpè tritæ , ſæpe fixæ , ſæpè excuſſæ malleo , reciſiſque omnibus inſtrumentis, conto protrudor. Nec mora iiſdem momentis & plagis , quibus olim vectus, & loco unde ſopitus abſceſſeram expoſitus , & carminibus ſolutus veternum excuſſi , Romamque novam adſpexi , mœnibus & muris non viſis cinctam. Mox ingreſſus , facto æris campani ex Turri Capitolina vehementiori , protractiorique pulſu , audio Urbanum Octavum Summum Pontificem ad plures exceſſiſſe. Indolui , ac ut tempus animumque fallerem , donec oſtenderetur , quem virtus ex alto Paſtorem Eccleſiæ præeſſe juſſiſſet , hæc æternæ memoriæ conſecranda ſcribebam. Et quidem de imbellia ſatis. Plura ſi amas conſule binos à nobis libros exaratos ; alterum de inteſtinis Solipſorum , de externis bellis alterum. In iis, velut in geminis ſpeculis imaginoſis , adverſè inverſè adſpicies admirandas ſtratagematum ſtrophas , Pœnis , Romanis , Græcis ignotas , ut fruſtra præ illis , abſit verbo invidia , Herodotum , Thucydidem , Cæſarem , Vegetium , Livium , alioſque legas.

SYLLABUS
SEU
CLAVIS ONOMASTICA,
Quâ

Recluduntur omnia penè occluſa tam propria, quàm alia nonnulla Opuſculi hujus nomina.

ABſciſſiani	*SIculi.*
Adiaphori Solipſorum	*Novitii Jeſuitarum.*
Agarrullius	*Gabriel Vaſquez.*
Alapunii	*Poloni.*
Anontia	*Collegium Marronitarum Urbis.*
Artifices Solipſorum	*Scholares Societatis ſive profeſſi poſt biennium.*
Avidius Cluvius	*Claudius Aquaviva Præpoſitus Societatis.*
Banimonicus	*Pater Baptiſta Jeſuita.*
Barſabantinous	*D. Conſtantinus Cajetanus Abbas Benedictinus.*
Brotacanus	*Cantaber, i. e. S. Ignatius.*
Buſnatarius	*Urbanus Octavus.*
Buxaldirnus	*Hieronymus de Alexandris Jeſuita.*
Centonati	*Capucini vel Franciſcani.*
Cinamoducii, & Cinimonaduſii	*Dominicani.*
Chorunmini	*Monachi.*
Dicoſenius	*Pater Conincq Jeſuita.*
Dubenus	*Dominus.*

Egia

Egiacæ	*Eccleſia.*
Hellinacius	*Leonardus Leſſius Jeſuita.*
Homatarrius	*Thomas Sanchez Jeſuita.*
Hyantheſii	*Theatini.*
Iliadeſia	*Sicilia.*
Latinimeracii	*Salmanticenſes.*
Libanotius	*Epiſcopus Maronitarum.*
Lugarriquintinus	*Pater Tarquinius Gallalatus Jeſuita.*
Maroſappanus	*Papa Romanus.*
Mimpiloſuminus	*Pater Franciſcus Piccolomineus Jeſuita.*
Mitra nobilium & majoris Magiſtratus inſigne	*Birretum.*
Monarcha Solipſorum	*Præpoſitus generalis Societatis.*
Manimorandia	*Romania, id eſt, Status Pontificius.*
Mucuſalterum	*Tuſculanum.*
Muſalbanus	*Abrahamus Marronita.*
Muſalgani	*Galli.*
Narimeſium	*Seminarium Romanum.*
Nobiles Solipſorum	*Profeſſi quatuor votorum Societatis.*
Pentaſiphorus	*Pater Gregorius Valentia Jeſuita.*
Phancurſius	*Pater Franciſcus Suarez Jeſuita.*
Pharſacius	*Laicus Jeſuita.*
Picurjuri	*Equites Melitenſes.*
Plebeii Solipſorum	*Laici ſeu Coadjutores temporales Societatis.*
Populi Solipſorum	*Coadjutores ſpirituales formati Societatis.*
Præpoſiti Provinciarum	*Provinciales Societatis.*
Prætores urbium	*Præpoſiti domorum & Rectores Collegiorum Societatis.*
Princeps Hyantheſiorum	*Beatus Cajetanus Thianeus fundator Theatinorum.*

Rennius	*Laicus Societatis.*
Reſultantius	*Pater Antonius Sanctarellus Jeſuita.*
Reſungieſus	*Vices gerens Urbis Antonius Ricciallus.*
Rex Helcheniæ	*Magnus Magiſter Equitum Melitenſium.*
Ritenii	*Marronitæ.*
Rodagariſtus	*Pater Garzadocus Jeſuita.*
Romullagi	*Galli.*
Rumorregium	*Collegium Græcorum Urbis.*
Salinus Geniloſius	*Joannes de Lugo.*
Saltalcudius Pagonias	*D. Jo. Baptiſta Caſtaldus Theatinus.*
Satrapæ & Satrapæ participantes	*Patres aſſiſtentes Societatis.*
Scientia degrummata	*Scientia media.*
Semtilenſe	*Melitenſe.*
Sinceſtanum	*Cathanenſe.*
Sinacarſius	*Pater Hieronymus Acaſſina Jeſuita.*
Solipſi	*Jeſuitæ.*
Solviniani	*Lovanienſes.*
Soralucus Bridenus	*Pater Carolus Ventimilia Jeſuita.*
Satirobuſii Princeps	*Totius orbis Princeps, id eſt Summus Pontifex.*
Spinomantheus	*Pater Cæſar del Boſco Jeſuita.*
Sumonacleſtus	*Clemens Octavus.*
Surcabinerius	*Cardinalis Barberinus.*
Teremanumium	*Mamertium ſeu Meſſana.*
Tiraphernas	*Pater Ferrantinus Jeſuita.*
Toſenevei	*Veneti.*
Tritubirium	*Tibur.*
Turbolani	*Benedictini Monachi.*
Viboſnatus	*Pater Mutius Vitelleſcus Præpoſitus Gener. Soc.*
Utoxius	*Sixtus Quintus.*

XII.

FRAGMENTUM

Epiſtolæ D. PONTI TYARDÆI BISSIANI, *Epiſcopi Cabilonenſis ; quo Pſeudo-Jeſuitæ Caroli & ejus Congerronum maledicta depellit.*

CÆTERUM, audio quendam ex Jeſuitarum Collegio, Eccleſiaſten apud vos agentem, contra me ſæpiſſime, non ſolùm in familiaribus colloquiis, ſed etiam publicis in concionibus debacchatum eſſe, quamvis à me nuſquam, nec re, nec verbis læſus fuerit, aut laceſſitus, unde in me anſam invehendi arripere debuerit. Ni ita leviter erumpente ſit ſtomacho, ut iracunde ſuam ipſius umbram allatrare ſueverit. Nam qui fieri poteſt, ut eum quapiam in re offenderim, cum totum illud Collegium, in quo nidum habet, meis non exiguis beneficiis ſit adauctum? Sum etenim bonæ partis illius fundi clientelaris Patronus, remiſſione Juris mei liberalis. Quamobrem libello etiam Græcis, Latinis & Gallicis verſibus atque oratione ſoluta ſcripto, & mihi dicato cum Ampliſſima laudum mearum prædicatione, habuerunt gratiam, & fidem dederunt: Digni certè, quibus commiſſi pœna, ob perfidiam infligeretur. *Et paulò poſt*; Næ, perfecte delirare videtur & inſanire, qui mihi, quod cum illo ſuiſque conſponſis conſponſoribus inſaniendum in iſtis ſeditioſis factionibus non eſſe viſum ſit (quæ enim alia mihi cum illo, aut communio, aut alienatio eſſe potuit?) bellùm indixerit. Non te quæſo (A. V.) inſaniæ vocabulum turbet, aut offendat, quæ enim inſania magis inſania eſt, quam non ſolùm inſontem, ſed etiam beneficum lædere: Et ore putido im-

impudentiſſimiſque mendaciis eum collatrare? Quid vero immerentem me vexat, Canis ignavus adverſum lupos? Qui pios, tanquam hæreticâ labe aſperſos accuſat, hæreticorum vero dogmata, aut nunquam, aut remiſſius languidiuſve confutat: In Cathedra Pyrrhicham ſaltans, & ſibi belle placens, ludicris verbis, hiſtrionicisque geſticulationibus, ſæpiſſime, Mythicus hic Pantomimus pro lacrymis, riſum effuſum, latiſſimumque elicit à popello, cujus auribus nugas diſſeminat, & ſacræ Scripturæ locos plurimos detorquens, incautum vulgus (cujus grato favore nullum uſquam numen præſentius eſſe veterator iſte credere videtur) à veritate longe abducit, atque infatuat: Illuſtriſſimorum Principum claram nobilemque memoriam, venali loquacitate obliterare tentat: Viros probos traducit: Pium Regem Chriſtianiſſimum, pie mortuum, & impiiſſime trucidatum, ἀνήκεστον & inexpiabilem eſſe, atque apud inferos indeprecabilem pœnam ſubire, clamitat, ut ſua crudelitate, Mortuos etiam jugulet. Ex viliſſima vero plebis fæce, vanos balatrones, impuros apoſtatas, rapaces rapinatores, latrones ſceleratos, crudeles homicidas, capitales furciferos, iterum atque iterum minaci ſacratarum legum ſanctione ſervatos, horrendumque & abominatum Regis noſtri (heu ſcelus!) parricidam nefarium ἐκθειάζει, atque ad ἀποθέωσιν ἀθανατίζει: ut meritos honores, quos impia temeritate ſanctis avulſit, improba fatuitate effundat ſuis iſtis propudiis, & affingat atque * τοῖς ἀνοήτοις θεὸν νέον ἐξ ἀτυχήματος emergere faciat, ut de Juliano dixit Nazianzenus. Apageſis (exclamat ſcriptor Mileſiarum) tam cruentos Deos, dextram cædibus feſſam, & telum ſanguine rubiginoſum. Eum verò qui tales ſanctos facit, quis ſanctum, quis pium eſſe credet? Sint certe, ſint, hæc nova, ad ſuam pietatem appoſitiſſima, quæ ſibi fingit, numina ea colat, iiſque ſupplicet. Dum ego Apoſtolorum Ignatii, Cypriani, Cyrilli, Grego-

rio-

* *Inſipientibus Deum novum ex infortunio vel calamitate.*

riorum, Chryſoſtomi, Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini, cæterorumque piorum patrum antiquiſſimæ & ab univerſa Eccleſia probatiſſimæ ſanctitatis, vitas ſuſpicio, doctrinam tenaciſſime amplector, eorumque preces, infirmitatis meæ ſubſidium, expeto & peto: Suis inquam illis Divis, quos per ſcelera ſanctificat, fruatur. Nunquam verò à me extorquebit, ut talibus ſanctis venerationem ullam exhibeam, etiamſi centies me hæreſeos notatum invidioſe & mendaciter atteſtetur: ut verò claritudini nominis mei (qualiſqualis ſit) nebulas offundat: & meæ famæ obſcuratio, populique furioſum in me odium, ſui mendacii ſint pretium: ſe quadraginta quatuor hæreſes exprompſiſſe jactitet, in tribus foliolis mearum Homiliarum in orationem Dominicam: E qua pius iſte Theologus, petitionem hanc: Fiat voluntas tua, evellendam eſſe publice aſſeruit, fallorque ni etiam (ut eſt bilioſus & animo percito) illud de remittendo debitoribus nostris obliterandum cenſeat. Eóne mendacem impuriſſimum impudentiſſima ſua adegit dementia, ut etiam Chriſtianæ Charitatis oblitus, admonendum me (ſi quaſdam in meis ſcriptis exerrationes, allucinationes animadvertiſſet, quod falſum credo) fraterna monitione non duxerit, antequam publico me proderet? uſque adeóne ſua ſibi Paterna videtur excelſa Paternitas, ut ad fraternitatem Epiſcopi, ſeſe demittere vereatur? Hoc nimis verum eſt, à Puro Pura: ſcio eos qui ſe totos Societati Jesu dediderunt, (id eſt, Apoſtolorum ſectatores) patientiæ, moderationis, humilitatis, modeſtiæ, Pacis, Evangelicæ Charitatis, omniſque virtutis ſeſe ſtudioſos præſtitiſſe: omnem longe ventoſum, ſuperbi faſtus tumorem efflaſſe; firmam, ſanam, ſalutaremque doctrinam prædicaſſe: pro ſuis inimicis preces effudiſſe, defunctos revocaſſe; Amorem & benevolentiam, cunctis cumulate exhibuiſſe: & neminem lædendum, ne hoſtem quidem ſuaſiſſe: excepto illo infido comite, & diſcipulo (filio ſcil. perditionis) ejuſque ſimilibus, hoc eſt ſæculo natis. Si ergo iſte ex Jesu Societate vere eſt, & non infidi illius pa-

radigma, cur ad bellum, neces, crudelitatem, rebellionem cæteraque impietatis ſcelera, Populum concitat? Atque (ut totus eſt diſcordioſus) militariter ſeſe motans, nihil aliud quam *Arma*, *Arma*, in ſuggeſtu ſuggerit, ad ravim uſque clamitans? Et è vivis quantum poteſt homines exturbans? Me autem, quia ab iis omnibus criminibus, animum, linguam, & manus arceo: quia, more majorum, id eſt ſine fuco aut fallaciis, voce & ſcriptis, Regibus pietatem, populo obedientiam, Partium benevolam conciliationem, Pacem Reipublicæ Chriſtianæ, pœnitentiam, & reſipiſcentiam hæreticis, & iis, qui in errore ſunt, ad veram viam reditum, veniam adhuc viventibus, & requiem æternam reſolutis corporum vinctione (ut cum pio quodam antiquorum loquar) poſtulo & efflictim precor: Quia illis, qui mutuis inimicitiis, atque vulneribus, ſeſe confodiunt, in amicitiam coeant, & fœdera jungant ſuadeo, *hæreticum* vocat. Equidem ſi illum nulla fide, aut probitate inſignitum neſcirem, ſi mille teſtibus ejus maledicentia mihi nota non eſſet, in mei ipſius candoris diffidentiam tam populari authore, mea dilaberetur opinio: Sed hoc de me ſcio, ſciuntque atque atteſtantur Chriſtianæ diſciplinæ probati viri, moribus candidi, & omnium literarum peritiſſimi, ſcio, inquam, & ſciunt hi, me adhuc, ſacrorum ſigna, & memoracula, ſanctiſſime cuſtodiviſſe: me nunquam à doctrina Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ diſceſſiſſe, in ejuſque ſinu enutritum, & fotum, ab ea me divelli nuſquam paſſum, nec (ſi Dei gratia me juverit) paſſurum eſſe. Hic tamen omnium hominum mendacium quos unquam Creta aluit mendaciſſimus meæ innocentiæ nigrum audet præfigere Theta? Hoc certe Chriſti, Apoſtolorum & ſanctorum doctrinam orthodoxorum non redolet: hoc, inquam, cum diſciplina Chriſtiana, eorum qui ſe vere JESU *ſocios* vocare debent, eminus, & cominus pugnat, longeque iſtum alium quam Chriſtianum eſſe, à ſancto pietatis officio emigraſſe, & omnem Religionem expuiſſe convincit: cumque non Evangelicæ doctrinæ prædicatorem, ſed ſeditioſæ concito-

citorem, & inſtinctorem eſſe factionis: Cujus appicti ſanctæ unionis tituli, tam frequenter iterata, atque affectata repetitio, inter tot execranda crimina & flagitia, diſcordeſque ab omni pace & unione, atque concordia, animos omnibus bonis, neſcio quid, callidæ impietatis, ſub hac ſpecioſa nuncupatione, latere perſuadet. Præſertim cum novus hic Theologus Hæreticos declaret eos, qui cum unionis hujus ſanctæ (nunquam enim abſque ſanctitatis Epitheto nominatur) inimicis & adverſariis, vel inter fœderatos non adſcriptis, pacem, aut concordiam ineundam eſſe dixerint. Ergone Symbolo Apoſtolorum, aut Niceno inſuendus eſt hic nondum auditus Fidei articulus? Credo sanctam unionem Hispanicæ factionis, et conjurationis in Henricum Tertium Francorum et Poloniæ Regem? ejuſque conſanguineos atque ſucceſſores? An Athanaſiano annectemus hunc verſiculum: quicunque vult salvus esse, opus est ut hujus sanctæ unionis vinculo sit ligatus? Nullus ergo Chriſtiani dignus eſt cognomine, cujus fides hoc novo Sacramento non ſit rogata? O parum pios Apoſtolos, & Orthodoxos patres, ſanctoſque Eccleſiæ doctores antiquos, qui in Reges, & Imperatores, etiam Idololatras, etiam hæreticos, penes quos ſuis temporibus rerum erat ſumma, nunquam conjuraverunt, aut conjuratis ſeditiones concitantibus adhæſerunt. Iſtiuſne ſacri ignoratio Canonis, aut omiſſio, tot miſeras Chriſtianorum animas immiſericorditer demiſerit Orco? Ergo notandus impietatis crimine, Divus ille Gregor. Nazianzenus, Theologus aptiſſimè cognominatus, qui horrenda hæreſi Conſtantium Imperatorem tinctum laudat, & excuſatione dignum affirmat. *καὶ γὰρ ἐι τὴν ὀρθὴν δόξαν παρακινεῖν ἔδοξεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτό τις τῶν ὑποδυναστευόντων σκαιότητος καὶ κακοδοξίας τὸ ἔγκλημα, ὁ ἁπλῆν καὶ ἀπαγῆ ἐις ἐυσέβειαν παραλαβόντες ψυχὴν, ἐν προορμημένην τὰ βάραθρα, ἀπήγαγον ἧπερ ἐβούλοντο. Etſi enim rectam opinionem invertere & labefactare viſus ſit, hoc certe imperita fa-*

tui-

tuitatis & perverſa opinionis eorum, qui ſub eo dominabantur crimen erat: qui nacti ſimplicem & infirmam impietate animam, neque pernicioſum exitium prævidentem, quo libuit, abduxerunt. Immo vero etiam mortuum Chriſtiano more publice & bonis ominationibus (inquit paulo ante) Odis decantatis & facium accenſarum geſtatione elatum deduximus: atque in locis ſublimibus Pſallentum angelicarum poteſtatum voces, auditas eſſe credendum putavimus. Tu vero Catholicum Regem horrendo, tui ſimilium, facinore crudeliter trucidatum etiam ſacris precibus indignum, omnique funebri pompa judicaſti, prædicaſti? Oh ſacerrume! Te furorne cœcus an rapit vis acrior? Unde hanc doctrinam hauſiſti? Ex D. Johannis Evangelio, & cæteris ſacræ Scripturæ libris, ſcilicet in quibus toties, Pax, Pax, à Chriſto ſuis inculcatur: in quibus pro Regibus & quibuſvis in eminentia conſtitutis, ut eis omnia fauſta, proſpera, & felicia eveniant, precandum, & ſupereminentibus eſſe poteſtatibus & Dominis (quamvis * σκολιοῖς) parendum, nominatim cum formidabili etiam id detrectantibus comminatione, ſancitum eſt, atque diſerte præſcriptum. *Nos* (inquit Tertullianus in Apologetico) *pro ſalute Imperatorum Deum invocamus æternum.* Et paulò poſt: *Precantes ſumus ſemper pro omnibus Imperatoribus: vitam illis prolixam, Imperium ſecurum, domum tutam, exercitus ſortes, ſenatum fidelem, populum probum, orbem quietum.* Item addit. *Quid ergo amplius de religione atque pietate Chriſtiana in Imperatorem, quem neceſſe eſt ſuſcipiamus, ut eum quem Dominus noſter elegit? ut merito dixerim, noſter eſt magis Cæſar, ut à noſtro Deo conſtitutus: itaque ut meo, plus ego illi operor in ſalutem.* Sed quid ultra progrediar? Hem (pie Jeſuita ſcilicet) Tertullianus pro ſalute Severi & Caracallæ Imperatorum Idololatrarum preces fundebat, tu Chriſtianiſſimum Regem execraris? Non doctrinæ Apoſtolorum fracta jam & jacens videbitur Majeſtas, ſi potuit alterius decreti novitate

* *pravis, ſævis.*

vitate ſuperari? Tu ne, ſacrum caput, hoc Romani illius Annalium ſcriptoris ſcite dictum neſcis? Principi ſummum rerum Judicium dii dederunt, ſubditis obſequii gloria relicta eſt. Cæterum an tuæ aures terſæ (V. A.) & pietati, æquitati, Juſtitiæque auditionibus aſſuetæ & exercitæ, impias iſtius exclamationes, ſignificantiſſimorum nominum virtutum, in vitiorum nomina permutationes: & vice verſa, vitiorum perverſiſſimarumque actionum virtutis appellatione, transnominationes, ſine horroris aſpretudine hauriunt? Quis bonus unquam vir inter Ethnicos? Quis unquam pius inter Chriſtianos, ſeditionem, factiones, rebellionem virtutis nomine nuncupavit, vitia hæc turpiſſima, honeſtis vocabulis prætexendo? Quis vero Politsían, aut Politicos improbitatis & vitii titulo infamavit, niſi iſti * κακοπραξίας cultores infeliciſſimi? Quid fiet porro populo Chriſtiano, ſi † πολιτεύεσθαι non oportere, ex Epicuri doctrina alter hic Trebatius ſtatuerit? Quam ſerio clamaret Socrates ut olim, Quis iſte furor? Quæ iſta inimica diis hominibuſque natura eſt? Infamare virtutes, & malignis ſermonibus ſancta violare? Mirum ni Deus in miſeros Gallos irritatus, florentiſſimum hoc Regnum jam à larvatis iſtis impoſtoribus labefactatum, funditus evertere ſtatuerit, nec illi eſſe curæ noſtram ſecuritatem, eſſe ultionem. Cum Theologia, religioſa Pietas, Judicia, Políteia, Nobilium claræ virtutis fideique in ſuum Regem avitus Amor, Pudicitia, erga alterum Chriſtiana dilectio, ipſaque diſciplina militaris, in Atheiſmum, ſummam injuriam, manifeſtarium, & mandatum Rei numariæ adulterium, peculatum, Simoniæ ambitum nefarium, & ſacrilegium, in veneficium factioſas ſeditionum perturbationes, rebelliones, latrocinia, compilationes, rapinas, impudiciſſimamque licentiam in virgines & Matronas: fœdas contra naturæ decus & ordinem impuritates, atque cæterorum vitiorum colluviem, confuſe mutentur: cum ſe-

pul-

* *Malignitatis.*

† *Sub adminiſtratione politica verſari.*

pulchra ab impiis * Τυμβωρύχοις (qui ſacram etiam defunctorum quietem interturbant) eruantur, atque ipſa cadavera, turpiſſime ſuis involucris ſpolientur, & denudentur: cum delubra igne deflagrent: cum ſpectabiles Divorum Imagines deartuatæ, reſpectum miſerabilem præbeant, cum inaugurata Deo Templa expilentur: per cruentas cædes, atque turpiſſimæ obſcænitatis ſtupra fœdentur: in illis jumenta ſtabulentur: Araque in haram mutata, fana contumeliæ fiant, & impudentiæ; cum ingenioſa impietate, amula & aquiminale luſtratorium, in uſum chutræ culinariæ convertatur, atque fœdiſſimo lotio arferia aqua conſpurcetur. Cum dicati ſacris Liturgiis calices, ſanctæ Euchariſtiæ pulvinaria, & conſecrata corporis Chriſti conditoria, prophanis militum manibus rapiantur & effringantur: Ipſaque ſalutaris Hoſtia, pedibus eorum (proh ſcelus!) impie conculcetur, quos iſta religionis ludibria (ut os nobis ſublinunt) ſanctos ſancti ſui exercitus Milites (cum ſint Ambrones turpiſſimi) nuncupare non verentur. Sanctos inquam atque adeò ſanctos, ut Galliæ totius Templa & tecta, non patriam, ſed prædam putent. Cumque (quod non ſine ſtupore audivi, & quod verum ne ſit ſummopere cupio) omnibus ſacris turpiſſime & impiiſſime fœdatis, ad Idololatricam illam, portentoſam, diram beſtialemque Goetejam decurratur, cereis imaginibus ab altero quodam Pavioto Mago effictis, quæ à virgunculis aſcetriis (ad hanc impietatem, arcano quodam terrore, ſubornatis ab impoſtoribus turbulentis) exorciſmo execrabili adjurato ſpiculo (ô facinus, cætera dicere horreo) in Principis cujuſdam perniciem, lancinentur, fodicentur: atque per ſacroſancta Divorum Templa ad iſtud opus nefarium certatim concurratur; ubi præpoſteræ precatiunculæ, & inverſi Pſalmi, ad Magicam impietatem cantitantur. At (proh pudor) hæc omnia in profundo ſilentio jacent, coram iſtis piis, ſcilicet, concionatoribus, ne unico quidem oculi nictu, aut minimo verbulo reclamantibus,

* *Sepulchrorum effoſſoribus, ſpoliatoribus.*

bus, vel increpantibus: Immo verò (ut fertur) etiam applaudentibus fàvitoribus, aſſenſoribus, conſciis, effectoribus, aut ſuaſoribus. Cum enim homines ſuapte natura nimium ad vitia propenſos, ad meliora revocare, & ad pietatis modeſtiæque cultum erudire deberent, officium ſuum intervertentes, ad omnia crudelitatis facinora, atque teterrima patriæ parricidia, præmiis etiam cœleſtibus propoſitis, ciere & excitare non deſinunt, quaſi nolint ſtare Remp. firmitate virtutum, ſed impunitate vitiorum. Φ, Φ, hoc eſt ne Chriſtianum, hoc ne Catholicum? O pii cives! O bonæ Matronæ! Iſtis ne figmentis & ſuperſtitionibus impiis, vos & veſtras tenellas & charas virgines adeſſe & initiari? Sic mellitos puellos lectiſſimoſque adoleſcentes matrimoniorum veſtrorum dulciſſima pignora, aures ſuas, nullis dum verbis impuris ventilatas, mimodidaſcalis ſubdolis iſtis, & circumſcriptoribus præbere patiemini, ut à fallaciſſimis eorum linguis, Hiſtrionicam, ſaltandarum fabularum, & maledicentiæ artem, atque alia morum pernicioſiſſima venena, cum primis literis hauriant? Obſervatote quam blande palpabunt φρεναπάτας iſti & palpones delicatuli. Cavete ab elegantulis concinnitatibus, blandimenta hæc ne vos decipiant: delicatula mollities delicium petit, cætera prudens prætereo. Timeo tamen ne nimio veſtræ poſthac diſcatis famæ intertrimento: Cavete, inquam, cum domeſticis veſtris ingenioſe familiaritatem ineunt, ut vobis inſidias tendant; famulitia veſtra lenocinio verborum & ſuavitudine fictitiæ pietatis, ineſcata, occultiſſima quæque illis aperiunt & recludunt. In domibus enim veſtris Corycæos habent, à quibus abſtruſa omnia expiſcantur, nihilque arcanum, nihil clauſum & nihil in familiis veſtris occultum, quod illis non prodatur * ἴσασι καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥρην. Tacebo? Dicam licet nolim: quod tamen à me V. A. ſincere & Chriſtiane dictum putes cupio: Ordinarias, & uſitatas iſtorum pêr domos viduarum cantilationes, curſitationes, &

* *Sciunt quo modo Jupiter duxerit Junonem.*

& frequentes ad aurem ſecretiores collocutiones ſuſpectas habeo: anſam enim malitioſis præbent, dubias conſcientias & anxias decipiendi: hac ſpecie (etiam piæ confeſſionis) ſimpliciores, à verſutis, expiatoriis auſcultatoribus, facile deludantur. Iſti vero Sancti ſcilicet pneumatici, quibuſdam interrogationum formulis, circa ſcrupuloſas peccatorum differentias, obſcœna & impudica quædam [nimium Volſce loquentes & opice] anquirunt, quæ ſine utriuſque ſexus interrogati (cujus auribus inauditæ turpitudines & laſciviæ inſtillantur) rubore, & interrogantis inhoneſti appetitus titillatione, vix ullis verbis, ac ne vix quidem, enunciari poſſunt. Nova exempla, quorum rumor quidam ſubortus eſt prætereo: veterem autem hiſtoriam de Diacono & Matrona, noſti: hanc certe, qui non noverunt moneo, ne ſint in hac notione curioſi: ſcandala ſunt aliquando obtegenda, & ego, qui verecundiam amo, hac de re ne Gry quidem. Attamen iſtud non poſſum ſilentio nubere, cavendum eſſe ab iis quorum animus vultu, & flagitia parietibus teguntur: quamvis hæc obſtructio non ita ſit obducta, ut à vigilantioribus oculis perſpici non poſſit. Quis verò pauxillum inter vos ſagacior, quæ ſint quorundam iſtius ordinis ingenia neſcit? Non Xaverios, Carnerios, Lopeſos, Diazios, Meſquitas, Nuneſios, Gaſparos [quos pietatis & virtutis gratia nomino] ſimileſque Sanctos * θαυματέργυς, Religionis cultores, & diligentiſſimos Chriſti agricolas, noto, qui longinquas gentes, veræ virtutis ſteriles cultu ſuo fœcundant, nulli labori parcentes, nullumque periculum refugientes: duros animos emolliunt, crudeles Idololatras ad piam humanitatem omni conatu & nixu attrahunt. De ſua & præſenti pecunia mercantur familiaritatem Barbarorum impiorum, ut eos lucrentur: & Apoſtolico more, omnia ſunt omnibus, ut ex omni genere aliquos ſalvos faciant. Jejuniis, lachrymis, precibus, cæteriſque hujus generis piorum Eccleſiaſtici ordinis virorum armis, ſeſe exercent,

durati

* *Miraculorum effectores.*

durati malis, cælum omne, ſive ſudum, ſive ſubſtillum, ſive tenebricoſum, æquo animo ferentes, in ſolo, aut in caſa ventis pervia, plerumque recumbunt: nec in cilicio munditias quærunt: ſolam charitatem erga proximum, pro mercede ſibi proponentes, perfectæ eruditionis ſcholas aperiunt. Pacem divinum eſſe donum, quod præſtare nullus poſſit mortalium, ideoque ſummopere expetendam prædicant: & antequam ſanguis humanus, per ſeditiones effundatur, ſuum profundendum præbere, atque ultro ad ſtadium martyrii ſeſe offerre præoptant. Semper autem & ubique fallaces, & futiles hujus ſæculi divitias, neglectui habent, & floccifaciunt. Non hos (inquam) generoſos pietatis cultores noto: ſed degeneres iſtas, nothaſque κακοβλάςους & κακοκάρπους plantas, à ſerpente antiquo illo arboratore, Sanctorum vireto inſitas: id eſt, Halophantas illos, quorum perniciosa ſuaſione Gallia (ſuum natale ſolum) tot & tantis quondam fœcunda virtutibus ſit omnis pietatis & politiæ ſterilis: quorum perfidioſa & impudenti fallacia, facillimi & moderati noſtrorum hominum mores, in Barbaram crudelitatem: vera Religio in fictitium & perfunctorium [labiorum tenus] Dei cultum, aut in cæremoniam impoſturæ fuco illitam: Amicitia mutua & concordia fratrum, & concivium, in infenſiſſimum odium demutantur: eos quoque qui, ut Plebem ſuam faciant, malorum omnium opinioni, populariter ſubſcribunt: Pios verò Catholicos, contumeliis inſectantur, & in eos Popelli furorem concitant: atque ſanguinis Chriſtianorum miſere fluentes rivos, ſiccis oculis, etiam geſtientes, aſpectant: Bellum, eſſe viam Dei, ex Moamedis doctrina, impie prædicant: Amplas domos & inſanas ſubſtructiones, auro undique ex publicis, & privatis Theſauris æruſcato atque corraſo, ædificant: & chameuniarum odio, molles culcitras incubant: nullis auditoribus ſine lucroſiſſimo minervali claſſium fores patefaciunt: Perpetuum verò, bonis & facultatibus veſtris inhiant, adoptiones Teſtamentarias à vobis expetunt & expectant. Etenim,

* *Malè germinantes & malos fructus producentes.*

Quale ſolet ſylvis brumali frigore, viſcum
Fronde virere nova, quod non ſua ſeminat arbos:

Tale eſt hoc hominum genus. Nam cum ſuam ſedem non habeant, in aliena vivunt: Viſcus merus ſunt: viſcata ſunt eorum verba, viſcatus oris habitus & vultus: geſtus motuſque corporis viſcatus: viſcata maxime, fictitia, ſuperbaque humilitas: viſcatum eſt ambitioſum honorum faſtidium: avaraque divitiarum aſpernatio & averſatio viſcata eſt. Quid plura? Toti ſunt viſcidi. Veſtra certe nimis ſtolida erit facilitas, niſi hunc fallacioſum errorem corrigatis. Siccine tam magnum veſtro diſpendio fiet illis compendium? Siccine tamdiu vinulis iſtorum ſermonibus vos ludificari patiemini? Ergo ſub Sanctæ Religionis velo, decipulæ, impietates, & omnis generis ſcelera conteguntur? Ergo nefariæ, infandæ, ab Angelis deſertoribus proditæ, & à Deo interdictæ, vetitæque artes, ſacris Leiturgiis immiſcentur? Ita ne, Flectere dum nequeunt ſuperos Acheronta movebunt? O Jus antiquum & venerabile! O Chriſtiana veritas, an non debitas Pſeudo Chriſtiani impoſtores iſti pœnas luent? Quæ nova, quæſo, hæc Religionis facies? Quale hoc Chriſtianiſmi genus? Infanda verò omnia & immania crimina, una hac truci luſtratione expiari Theologum iſtum novum, mercenarium & conductitium, impudenter affirmare. Quotquot eſtis (rudit in ſuis demegoriis probus hic Eccleſiaſtes, modo de Æſopi puteo veniens) ſceleſtiſſimi. ſcelerati, nomina veſtra ſacræ noſtræ Militiæ conſcribite: noſtrarum partium contrarios, pro hæreticis habete, è medio tollite, trucidate. Pecua eorum abigite, & expilate, ſupellectilem omnem diripite, inque veſtros uſus convertite: hortos defrugate: viretorum topiaria deformate: viridariorum arbores uſque ad radicem reſecate: domos funditus evertite: omnimoda ſævitia deſævite; omnem eorum memoriam delete: ſciantque dum exulant à nobis, iſti ſanctæ noſtræ unionis adverſarii, ſe omnia ſua, non ad reditum ſed direptioni, atque

que incendiis reliquiſſe. Illiſque aqua & igni interdictum eſſe. Ita ut nulli eorum, aut danace, aut melittuta ſuperſit. Quin diris devoveamus, & noſtro gladio flammeo, atque formidabili, ab ipſo paradiſo expulſos, arceamus, & ejus aditum claudentes, eos ab ingreſſione propulſemus. Non enim Deum ipſum poſſe (etſi velit) miſericordiæ ſuæ fructus illis elargiri, & delictorum gratiam facere, fide mea obſide, vos credere jubeo. State animis Phratores & Sodales, atque ad tantum facinus ſuſceptum, Macti viribus eſte: hoc certe in me recipio: vos extemplo puros, ab omni labe peccati februatos, elutos, emaculatos, noxæ exemptos, omniſque venialis Donativi, etiam ſæcularium veniarum meritiſſimos participes futuros. O Pſeudo-Jeſuita, quam luculente feros tuos mores, immanemque naturam oſtendis: quam flagitioſe ſullaturit animus tuus & callide proſcripturit? adeóne es alienatus omni pudore, ut etiam ſub tot illuſtrium virorum oculis, ſine rubore ullo, tam impie mentiaris: dum civilis ferri crudelitatem exacuere tentas? O quantum mens tua, procul à divini Theologi Gregor. Nazianz. Chriſtiana mente abſceſſit, qui contra impium Chriſti deſertorem & Idololatram Julianum, ne minimum quidem ſe tumultum excitaſſe profitetur. ποίας παῤῥησίας (inquit prima in Julianum oratione) ὑμᾶς ἀπεστερήσαμεν, τίσι δήμους ἐπανεστήσαμεν ζέοντας, τίσιν ἄρχοντας πλείω τῶν ἐπιταττομένων ὑπερετοῦντας, τίσι τὸν περὶ ψυχῆς ἐπηγάγομεν κίνδυνον. *Qua libertate dicendi vos privavimus? in quos populum exaſtuantem contra vos inſurgere ſolicitavimus? aut præfectos ultra mandatum miniſterium præſtare ſolicitavimus, quibus vita periculum attulimus?* Utinam meminiſſes; quantis in tenebris Africanum, vel potius, Ennium Poetam verſatum fuiſſe Firmianus exclamarit, quia per cædes & ſanguinem in cælum patere hominibus aſcenſum putarit, de te fortè non diceretur, quod illud Ennii approbaveris,

Si fas cadendo, cœleſtia ſcandere cuiquam eſt,
Mi ſoli cœli maxima porta patet.

Horreſco certe referens & monſtrum prodigiumque judico, quod quiſquam credat, tantum in Deo eſſe ſanguinis amorem, tamque duram eſſe * φιλάνθρωπον Divinitatem, ut homicidiis, & rapinis delectetur; eoſque qui ferro & flamma populabundi, Domos, prædia, ſupellectilia, omne genus pecorum, vitas Civium, Incolarum, Colonorum, totius denique Galliæ omnia ſacra & prophana, ad exitium, & vaſtitatem vocant, rore ſuæ miſericordiæ aſpergere, & in beatorum ſedibus collocare dignetur. Tu verò V. A. quid ſentis? agnoſcis ſcilicet, in hoc dicendi genere characterem antiquæ Chriſtianæ pietatis? Agnoſcis Apoſtolicas conciones, Orthodoxorumque patrum, ſanctas & à Spiritu S. dictatas phraſes, in piis admonitionibus atque Homiliis. Is tamen, qui meritoria ſua lingua, hæc publice declamitat, pii, ſancti, integri, & religioſi hominis exiſtimationem, & cum totus ſit impius, dogmatum fidei Chriſtianæ dijudicationem ſibi ſumit & arrogat, nobiſque novus hic tam magnæ cervicis magiſter populi ſententiam dictat. O Bone JESU, quouſque iſti Sathanici, ſeductilis populi fraudatores, totiuſque ſanctæ Politeiæ perturbatores, verſuti, tallidi, & impii, divina tua patientia abutentur? Heu pietas! heu priſca fides! iſta ne eſt vis & efficientia ſalutaris, votivæ illius & juratæ formulæ, de hæreſi extirpanda, atque reſtituenda vera Religione? Hoc-ne eſt Tyrannidis jugum à cervicibus noſtris dejicere? Eſt-ne iſtud ad levandum populi onus intolerabile, † σεισάχθειαν indicere, promulgare? Is-ne eſt toties decantatus felix Rei exitus? Sed hæc, quæ ultra Epiſtolam, ſuo loco poſteritati candide mandabuntur. Interim te V. A. mihi amicum appello & compello, apud te de hac illata mihi injuria conqueror, teſtor-

* *Hominum amantem.*
† *Oneris excuſſionem.*

teſtorque Deum Judicem juſtiſſimum, hominem illum (ſi tamen homo eſt) mihi tam aſpere iniquum & injurium, perverſo, varo, & nigro nimis animo concitatum eſſe, qui me, non offenſus, ſæviter ita læſerit. Vereor equidem ne vehementior quædam paſſio, ejus etiam mentem everterit, & à propria ſede rationem deturbarit. Quem tamen ut ad ſe redeat moneo: Chriſtianam charitatem & pietatem quam exuerit, denuo induat: & de canina facundia ad Chriſti diſertitudinem tranſmigret: neque impietatis alterum inſimulare, illi continua ſit pietatis oſtentatio. Meus (ſi in aliquo erraſſe animadverterit) pius ſit monitor, atque ſua ſi permittit ferocitas, locum candide, & non captioſe, ut verſutiloqui ſolent & argutuli ſophiſtæ, notet, atque rationem, & authoritatem veterum ſanctorum Patrum addat. Speret ita (idque non fruſtra) apud me ſe maximam initurum gratiam: Quid gratiam? Immo me illi ſtricto obligationis nodo, devinctiſſimum fore, infinitaſque habiturum, & redditurum gratias. Ego certe non poſſum mirari de meis opuſculis tam repentinam in iſtorum hominum animis opinionum mutationem inſediſſe: nec mihi facile cauſam conjicere licet, niſi forte tenebriones (lubens Turbones pacis inflecterem) iſtos pupugit, ac commovit, Nepos ex fratre meus, quod à partibus eorum (quaſi multitudo peccantium ſcelus minuat) ſtare noluerit: Is ab ipſa pene infantia, inter pueros Regios, prætextatoſque nobiles Regis aſſeclas; in Regio Equitio, ultra decennium enutritus, exercitiis iis, quæ ad Arma & Equitia pertinent, & quorum peritia, ſcutati Nobiles maxime ſolent ornari, exercitatiſſimus evaſit. Regibus deinde noſtris, ſuam debitamque ſine labe obedientiam, ſatis cum periculoſo generoſi ſui animi experimento, conſervavit; virtutiſque ſuæ longo Regum Sacramento imbutus ſpecimen fecit: cæterum conſtantiſſime in fide Catholicæ & Apoſtolicæ Religionis immotus permanſit, ſemperque permanſurum ſe profitetur. Sed quorſum hæc? Nihil ad me: Sui juris eſt: Vanam certe & levem nimis irarum & odii in me cauſam hanc meam, iſti ſibi fingunt.

Quod ſi me bellicorum negotiorum impulſorem conſultoremve ſuſpicantur quidam, tam falluntur quam qui maxime: ego enim conatus iſtos lubentius infringerem. Ad quid iſtam meam occiduam ſenectutem, jamque labantem impellunt? Quid à ſeptuagenariis ferme iſtis meis viriculis timent, aut expectant? Armorum omnis in me jamdudum ardor deferbuit, & amor ab animo meo revulſus eſt, eorumque uſus è manibus meis excidit: Cruentos odi Cane pejus & Angue: ſolaque pax meo grata eſt ingenio. Equidem illis, qui pro dignitate officium & ſacrum munus, quo fungor, exequi velint; rem nimis indecentem, atque adeo ἀνόσιον, eſſe puto, partes fovere, ſeditiones alere, & ſeſe (ut loquuntur) ſævis immiſcere: Arma enim Civilia (inquit Romanorum unus) neque parari, neque haberi poſſunt per bonas artes. Si iſta eſt virtus, quæ nos immortales facit, mori equidem, quam exitio cuiquam eſſe malim. Sancta enim eſſe, mihi videtur ignorantia ejus rei, quam tantum miniſtri perituri vident, tanquam in ſecreto caſti nemoris lacu. Verumtamen ſi quis aliter apud ſe velit aut ſentiat, non altercor; ſed conſcientiam puram ſervare, mihi certum eſt. Ego quam longiſſime à Civilium tumultuum motibus diſto: & Chriſti paciferi partibus aſto: concordiam quærito, quantumque poſſum ſuadeo. An non meminiſti V. A. totuſque veſter Senatus? Sed meminiſtis & memorare poteſtis aliquoties me meam operam, ut laborem onuſque internecinum, populi interareſcentis & pene extincti, levarem, Provinciæque noſtræ tranquillitatem, & pacem conciliarem impendiſſe. Quare igitur declamator iſte * στηλιτευτικὸς & infamator, vel potius clamator impudens, facundia ſua rabida & jurgioſa me notat? Cur à ſuis inimicis labris, libri mei delibantur, & violantur? Ante triennium unus è collegis ſuis, magni nominis inter ceteros ejus ordinis Pater, meas Homilias in Orationem Dominicam, Chriſti paſſionem, & in Crucis dignitatem, ſplendidis laudibus in Cœtu Principum

* *Infamator.*

pum & virorum illuſtrium extulit, & honeſtavit: eas etiam doctiſſimi & piiſſimi, Primariique Pariſienſes Theologi approbarunt, & mihi editionem ſunt congratulati. Qui fit ergo, ut iſte tam longo eis doctrina & pietate proximus intervallo, à piorum librorum Catalogo expungendas eſſe cenſeat? Ita ne triennio Theologica Axiomata mutationem ſortiuntur, & recipiunt? Dicam apud te quod ſentio, V. A. fert hoc ſæculum homines uſque adeò ſui amantes, & gloriæ cupidos, ut ad ſuæ * δοξοσοφίας metrum, omnia metiantur. Nihilque præterquam quod ipſis placet rectum putent: quos placitum eſt laudant, quos placitum eſt vituperant: vero ne an falſo ciccum interduint. Mihi verò nuſquam placebit ullus cui pietas, & vera non placeat virtus. Apage iſtos Hypocriticos Religionis ſimulatores, & parietes dealbatos. Sunt è ſchola & pulvere rhetorculi quidam declamatores, ſeſe pro ſacris concionatoribus venditantes, qui concionibus ſeditioſe concitatis; accommodatiores ſunt, quam tranquillis moderatiſque ſermonibus. Quique loco Evangelicæ lectionis ſigna dant Militibus, & pro Divinis Hymnis Claſſicum, hormum, ſeu Orthium bellicoſum Minervæ νόμον canunt. Neque Deo, Militaris inſaniæ ſedatori, litant: ſed ſanguinei torrentis præcipitatori, ſupplicant: ut fratres parricida nece commoriantur, Civilibuſque diſſenſionibus totus orbis noſter collidatur: Præcipue vero, vicales & perſonatas aliquando, atque larvatas luſtrationes, conceptivaſque, & ſtativas ſupplicationes, diurnas, nocturnas, inducunt, decernunt, atque nudipedalia populo denunciant: ut Regni iſtius Chriſtianiſſimi & Nobiliſſimi, antiquiſſimæ leges, Regius magiſtratus, & ſuprema dignitas abrogentur & aboleantur: ut omnis Politeia, & Oeconomia religionis Chriſtianæ, à tam multis retro ſæculis, ad Chriſti, Apoſtolorum, & omnium Orthodoxorum regulam obſervabiles, ab animis ſimplicium convellantur & evellantur. Totaque Gallica Reſp. per ſummam juris divini, & humani injuriam, evertatur.

* *Falſæ opinionis ſapientia.*

tatur. O Impias preces! O deteſtanda vota! * *ὦ νόθον εὐσέβειαν* (ut verbis mei Philonis conquerar) † *ὦ κεκιβδηλευμένην ὁσιότητα, ὦ βωμολόχον θεραπείαν Θεοῦ.* O vera *ἀπατύρια.* O deceptoria celebritas! Suntne quidam adeò nefarie Barbari , ut hæc non exiſtiment, à ſummi & æterni ingenio numinis (ut ſic loquar) eſſe disjuncta? Si iſte ex eorum eſt numero (ut eſt) ſuam rem me ſine agat, ſuoque more propriis affectibus ſe oblectet, dum me non vulneret, lancinet aut laceret? Si quid (ut iterum & tertium id inculcetur) ſuo judicio peccarim (ſcio me hominem eſſe, idque ni ſcirem homo non eſſem, nec mea ita mihi placent, ut *ἀναμάρτητα* eſſe exiſtimem) modeſte, ut pii & literati ſolent, moneat & ab errore revocet: nunquam cum veritate mihi luctatio erit. Nam quanquam detractores fugio, emendatores non fugio. Sed injurioſa mendacia, quæ maculam meæ inurunt famæ, & conſcientiæ, ferre & tacitus præterire nec volo, nec debeo, nec poſſum. Hoc D. docuit me hieronymus, qui non vult quenquam in ſuſpicione hæreſeos eſſe patientem. Rufinus vero, Chriſti exemplo eſſe quidem glorioſum injurias tolerare, ſed unam hæreſeos notam, qui ferat vel diſſimulet, non eſſe Chriſtianum eſt profeſſus. Verum enimvero, rudis eſt, qui non novit, bona ac mala, inter has factiones, non ſua natura, ſed vocibus ſeditioſorum æſtimari. Non tamen vereor, ne aut mea vitæ modeſtia parum valitura ſit in poſterum; contra falſos, impoſtoris iſtius mendaciſſimi, de me rumores; aut ne etiam ii, qui me non amant, propter meam in Regem piiſſimum Henricum tertium (Regem inquam meum beneficentiſſimum) conſtantiam, non malint mei quàm ſui ſimiles amicos habere. Hortor ergo obtrectatorem hunc laudum mearum, ut diſcat Deum timere, & eum non temnere: Diſcat proximum diligere, & parcat inimicè lædere, linguam ſuam peſſima conſuetudine & perlevi temeritate mobilem, in injurias proclivem

* *O religionem adulterinam.*

† *O fucatam pietatem, ô ſcurrilem & ſceleſtum Dei cultum,*

Digitized by Google

clivem, ſibi occludat, & tanquam dato linguario hac ratione cohibeat. Quando gloſſalgiæ ſuæ maledicentiſſimæ paroxyſmus eum laceſſet: Antequam injuria & blaſphema verba proferat, linguam dentibus undique fortiter demordeat, ex D. Jo. Chryſoſtomi conſilio, melius enim eſt (inquit eloquentiſſimus ille ſanctus * *περὶ ἀῤῥωστίας καὶ ἰατρῶν*) eam nunc ſanguinem fundere, quam illa die, [id eſt, cum apud inferos torquebitur] ad miſeri divitis exemplar, impatienti unius aquæ guttulæ deſiderio, ſatisfacere non poſſe. Præſtat itaque illam ad aliquod tempus dolorem fortiter pati, quam aſſiduo, atque in æternum frigi & torreri. Seriæ igitur meæ monitionis meminerit, antequam incipiat ſero pœnitere: utaturque prudentius clamoſa ſua eloquentia, quam plerique omnes, loquacitatem procacem vocant. Utinam † *Ἄλαλα γενόσθω τὰ χείλη τὰ δόλια.* Sed tua mihi venia V. A. hominem parumper ſeorſum à te, ſic alloqui liceat: Heus tu: An ne præter æquum in te durum aut aſperum exiſtimare poteris? Vide quam te Amice compellatum moneam, ne ullum quod in rem tuam ſit, à me tibi claudatur commodum. Si bene notus es iis, qui utrunque tui ſimulachrum mihi exhibuerunt: Tu certe homo Gallus, Hiſpanicæ fautor es factionis: & te Iberi mores maxime delectant, attrahunt, eos ſuſpicis, amas, & imitaris: Quod ut tibi fauſtum felixque ſit, atque liberius, jucundiuſque iis fruaris: aude hoc egregium facinus, & homine tui ſimillimo dignum. Hiſpanienſis fias, & à nobis quibus (utpote Gallis) male cum Hiſpanis convenit, abſcede: Hiſpaniam Hiſpanicamve ditionem pete: atque ibi exprime, & eloquere, in concionibus, vel epularibus tuis colloquiis, contra Hiſpaniarum Regem, aliquam imaginem factionis & conjurationis ejus, quam contra Regem noſtrum Piiſſimum & Chriſtianiſſimum (cujus venerabilis facies, auguſtaque præſentia impio & crudeli parricidio veſtro nobis eſt abrepta) publice & privatim

V 5 ſuaſiſti

* *De ægrotatione & medicis.*
† *Muta fiant labia doloſa.*

ſuaſiſti, inculcaſti totiſque tuæ locuteliæ dicacitatis viribus, approbaſti, & perſuaſiſti: adde tua illa furioſa & hæretica Axiomata, contra Chriſti atque Apoſtolorum doctrinam, de Oratione Dominica detruncanda, & ordinationi Dei reſiſtendo: de præpedimento ejus potentiæ objiciendo: de Rege deturbando, Politeia evertenda & cætera tuæ novæ Theologiæ dogmata. Hem homo tam prudens, quam pię, vin' ſcire quæ tibi dona conferentur? Quam magnum illic venalis tua lingua, operæ pretium menſtruum (dicunt enim te ad hoc temporis ſpatium eam locitare) merebit? Confeſtim exauguratus, reſecratus, & ſpectabili ſanctoque illo Sanbenito, cruce rubea (quæ tuo tam profunde infixa eſt pectori) inſignito conveſtitus: lingua præciſa, ad vivicomburii patibulum perduceris. Ubi juſtum æquiſſimumque judicium, vitæ tuæ impiæ, finem, & voci ſeditionum ſeminatrici, perpetuum ſilentium imponet. At Pater doce, Pater delica, quo privilegio, ſub Hiſpanico Imperio, conjuratores contra Regem atque ſeditioſi, ob crimen imminutæ & læſæ Majeſtatis plectuntur & morte mulctantur: Sub Gallico vero, conſpiratores, deſertores, perfidi atque adeo [proh omnis humanitatis ſceleſtiſſimi perditores] Regis ipſius Chriſtianiſſimi, horrendi parricidæ, pietatis ſanctitatiſque titulo decorantur & honeſtantur? Quis unquam *νομοθέτης* aut juriſconſultus hujus * *παρανόμου προνομίας* meminit? Quiſve hanc rogavit, aut probavit, te excepto, Miſo Chriſtiane Pſeudo Jeſuita, tuiſque cohæreticis? Qui ſoles Pios Chriſtianos, ſedulos & ſolertes, ſanctæ ſancitæ ab antiquis Politeiæ obſervatores, † *ἀποτροπαίους ἡγεῖσθαι, καὶ μὴ πυρὸς, μὴ ὕδατος, μὴ σκέπης αὐτοῖς κοινωνῆσαι*: atque tanquam vere ſacro natos, aut immolandos, aut extra fines exigendos, & me tanquam depontanum ſenem deturbandum eſſe, *λαρυγγίζοντες*, & quanta poteſtis voce contendentes, clamitatis, & ramices rumpitis? Sed cave;

Tem-

* *Injuſti privilegii.*

† *Abominandos exiſtimare neque ignem, aquam & tectum cum iis communicare.*

Templariorum ſceleratorum, ſi dirus exitus non te monet, te manet tamen Carle, te [inquam] & tui ſimiles, qui impuro illo Noſſa impuriores eſtis. Reſipiſcat ergo tandem tua Paternitas, atque redeat ad Chriſtum, quem te impii tui ſermones abjuraſſe nimis manifeſte comprobant. premit ultio noxas. tunc gravior cum tarda venit. Abſtine ab ea poſthac lanieua, quam de Chriſti verbo & nomine, toties feciſti: ne facetus ille diſcipulus tuus, qui Deſpauterii prophetiam, tibi illudens citavit, verum prædixiſſe videatur, quando verſum hunc illius Grammatiſtæ.

Et male ab indoctis laniatum nomen Iesu,

auribus tuis occinuit. Fabulæ meminiſti: Tu enim potior eras hujus dramatis perſona: jocumque iſtum, quo tu acri ſale aſperſus es, negare, aut diſſimulare, non audebis, teſtibus id multis affirmantibus, niſi impudentiæ & impietatis, in te ſit libramentum: Imo niſi truncus es, tuos etiam, te ludos facere, non ſine perfrictæ tuæ frontis rubore fateberis. Nunc ad te V. A. revertor. Ridiculæ quidem ſunt picæ, neſcio quæ è caveis ſuis vana & injuria verba præſtrepentes: & cornices chlamydatæ & σπερμολόγοι alieno farcimento ventres collativos refercientes: ſed locuteleias has loquacitantes beſtias, à Magiſtro ventre edoctas nihil moror; Nam ego quid de me ſentiant manum non verterim: in id tamen eſt incumbendum, ut publicarum tubarum ſeditioſus clangor, homines ad crudelitatem, mutuamque internecionem accendens, & concitans, in ſonos dulciores mitioreſque flectatur: qui concordiam, pacem, tranquillitatem, & pietatem inſtillent animis efferatis. Nam dum homines, mutuo ſibi ſunt offenſioni, odiiſque & inimicitiis operam navant, Divinæ favorem aut auxilium gratiæ, ſperare non debent. Itaque quibus ſerio religionis integritas, & res divinæ ſunt curæ, omnis armorum ſtrepitus, populique factioſus motus fugiendus eſt, & longè à ſimilibus rebus eis ſecedendum. Præcipue verò, eum qui populo verbum Domini annunciat,

ciat, candido animo, pacata tranquillaque mente, ſpiritu quieto, & ab omni perturbatæ paſſionis affectu vacuo, eſſe decet: atque ab infami adulatione Principum, vanæque illius popularis auræ captatione ſemotum: neque eos in laude ponendos exiſtimat, qui incitarunt aliquando populi animos ad ſeditionem: aut qui fortes & claros viros, & bene de Rep. meritos, in invidiam aliquam vocaverunt. Tandem (quod eſt maximum) ne Chriſti nomen prætendat diſſidiis Principum, prudentiſſima cautione opus eſt: Sed aliquando Eccleſiaſten noſtrum, id eſt, quæ de Concionatoris officio à nobis conſcribuntur, communicabimus, & in publicum ſi DEUS dederit, exire patiemur. Hoc unum addam V. A. vobis totis viribus omnique conatu enitendum eſſe, & elaborandum, ut à bonorum virorum contubernio totaque adeò civitate, exputetis, & extrudatis Æolos iſtos, tempeſtatum belli civilis auctores, vulgi turbamenta, animorum incendiarios, faces ſeditionum, Hiſpanicæ nationis ſpeculatores emiſſarios, clancularios auſcultatores, & inſidioſos conſpecilliones, circulatores, & circumcelliones, ne ſua contagione bonos omnes inficiant. Muſſitare enim quoſdam inter vos, de Galliarum Imperio transferendo, neſcio quid: alios autem de conſtituenda Democratia, aut ἀναρχίᾳ mutire videbar ſubaudiſſe. Sed quid aio muſſitare? Quid mutire? Imo vero jam aperte clarigare, Exclamem lubens, quo, quo, Sceleſti ruitis? Ergo igitur, &c.

XIII.

LIBELLUS SUPPLEX

Reverendi Patris HIERONYMI BAPTISTÆ DE LA NUZA *Provincialis Aragoniæ, Ordinis Prædicatorum* PHILIPPO *II. Hiſpaniarum Regi datus, die* 22. *Auguſti* 1597, *Quo oſtendit Jeſuitas novitatibus intendentes, cauſas eſſe turbarum in Eccleſia Dei exiſtentium.*

SACRA MAJESTAS.

NUntius Apoſtolicus, qui in veſtrâ Matritenſi Curiâ degit, ac generales Aragoniæ fidei Quæſitores, ad me nuper Epiſtolas tranſmiſere: quibus conqueruntur, hujuſce Provinciæ Religioſos, ſummi Pontificis Mandatum, quo nobis circa divinæ gratiæ Auxilia ſilentium indicitur, nequaquam obſervare. Eâque de cauſâ, mihi Sanctitatis ſuæ nomine præceperunt, ut omnibus Provinciæ meæ Religioſis rurſùs inhibeam; ne de divinæ gratiæ Auxiliis ullo prorſus modo in diſputationibus, tum publicis, tum privatis, in Concionibus, Lectionibus, ſeu apertè ſeu ſecretò agant; illoſque moneam, ſummo cum illis rigore actum iri, ſi ſecùs eos agere contigerit.

Obſtupui quidem ad Mandati hujus ſignificationem. Ac licet (ſervatâ, quæ prædicto Nuntio, & Inquiſitoribus debita eſt obedientiâ) ſtatim illud per univerſam Provinciam denunciandum curaverim, interminatis

etiam in illius violatores graviſſimis pœnis: cum tamen ſummo Ordinis damno ea nobis injungi putem, ad Majeſtatis Veſtræ Clementiam, qua Religioſis ita piè patrocinatur, confugere, damnaque eo mandato nobis illata demonſtrare cogor, ut ei pro ſua benignitate modum adhiberi provideat.

Injunxit Provincialis deceſſor meus, ne in materia divinorum Auxiliorum propoſitiones ullas Religioſi notarent, damnando alias, cæteras uti fidei dogmata propugnando. Ac licet mandato ſuo, nullo pacto ſignificarit, hanc fuiſſe Sanctitatis ſuæ ejuſve Nuntii, aut Generalis Inquiſitoris voluntatem, ſummâ tamen hactenus religione ſervatum eſt. Id autem tolerabile quidem fuit. Verùm ne in Cathedris, pulpitis, privatiſque diſputationibus, aut aliâ quacumque ratione, de divinæ gratiæ Auxiliis agamus, ea ſanè res eſt, quæ nobis citra graviſſima incommoda præcipi nuſquam potuit.

Sub falſis itaque delationibus injuriam nobis irrogari, ſequentibus rationibus reverenter demonſtrabo: quas omnes ſacra Majeſtas Veſtra perpendi, quæſo, jubeat ac ponderari. Cùm enim Provincia noſtra, datis licet nobis tot conquerendi occaſionibus, ad hanc uſque diem juſtum animi ſenſum ſilentio continuerit; nonnullas jam rationes aperiam, quibus ad Majeſtatis Veſtræ patrocinium efflagitandum adigimur.

PRIMA RATIO.

Prima ratio hæc eſt. Quanquam facta nobis prohibitio legendi de divinæ gratiæ auxiliis, rebuſque ad illa ſpectantibus, facilè admodum atque uno veluti verbo feratur; re ipſa tamen maximam nobis Theologiæ partem interdicit. Tanta enim eſt hujus amplitudo argumenti, ut graviores, atque iſta ætate contra Lutheranos & Calviniſtas, in quos ita ſeriò Tridentinum Concilium egit, magis neceſſarias difficultates complectatur. De Auxiliis quippe divinis agendum venit, quoties de Juſtificatione peccatoris, de merito æternæ

æternæ gloriæ, de libero Arbitrio, de Contritione, attritione, pœnitentiâ, de voluntate Dei, ejuſque providentiâ, æternâque Prædeſtinatione, de impletione mandatorum, & obſervatione legis, de actibus virtutum Theologicarum fidei, ſpei, & charitatis, atque etiam moralium, dicendum occurrit. Quæ ſane ampliſſimam graviſſimamque Theologiæ partem præ ſe ferunt: de qua propterea ne quid omnino dicamus, conſequenter injungitur. Id verò in apertam Scholarum noſtrarum everſionem, nec non Studentum ad nos confluentium detrimentum maximum cedit, quos cum excolere atque inſtituere debeamus, in ea tamen rerum illarum ignoratione dimittemus, quarum ſcientiam atque notitiam abſoluta temporum iſtorum neceſſitas exigit.

SECUNDA RATIO.

Altera ſummi momenti ratio, ex hac priore deducitur. Nempe ex hoc ſtatuto Profeſſores, Concionatores & Confeſſarii Ordinis noſtri, infinitis propemodum ſcrupulis agitatum iri; ne fortè ſummum Pontificem & Eccleſiam offenderint. Cùm enim omnes prædicti tractatus, quibus tota penè Theologia continetur, aliquid de divinæ gratiæ Auxiliis ſecum ferant, ſi ita indiſcretum de iis quoquo modo agendi interdictum ſtet, vix fieri poterit, quin mandatum impoſitum Profeſſores aliquando violent: aut certe in hujus violationis aperto diſcrimine verſabantur. Quippe vix laudati tractatus auditoribus tradi poſſunt, niſi quidpiam de divina gratia ejuſque auxiliis attingatur. Ac propterea licet iis in partibus irrefragabiles Sacræ Theologiæ veritates edoceant, quas ex officio pertractare cogentur, continuo tamen ſcrupulo tenebuntur, num mandatum impoſitum violarint; & in latas adverſus hujus argumenti tractatores Cenſuras incurrerint: quòd nonnihil de divinis Auxiliis ex occaſione delibarint, à quo abſtinere impoſſibile fuit.

Eodem in diſcrimine Concionatores & Confeſſarii verſa-

verſabuntur. Sacrum enim Evangelium, aut ipſa orationis ſeries ſæpiſſime poſtulat, ut de divinæ gratiæ auxiliis in Concionibus agant, ut hominem ad divinam gratiam debitè ſuſcipiendam, in ſacris pulpitis ac tribunalibus inſtruant; ut lapidea corda ad divinæ miſericordiæ pro ſui emollitione petitionem diſponant; ut demùm fideles ad ſecretam illam Eccleſiæ orationem (quæ Dominica 4. poſt Pentecoſtem occurrit) recitandam invitent: *Oblationibus noſtris, quæſumus Domine, placare ſuſceptis; & ad te noſtras etiam rebelles compelle propitius voluntates.* Quæ certè ſi præſtent, graviſſimis ſcrupulis tenebuntur, an injunctum nobis præceptum violarint.

Clariùs & apertiùs hujuſce rationis poteſtas privatis ac familiaribus exemplis innoteſcit. Doceat, exempli gratiâ, Theologus aliquis doctrinam illam, quam in Apoſtoli ſchola didicit Eccleſia Catholica: Nimirum non ſtare in nobis Prædeſtinationis noſtræ cauſam: aut certè eam non eſſe bonum liberi arbitrii uſum; cùm is à divina gratiâ, ipſius Prædeſtinationis effectu, omnino pendeat: qua profectò veritate, totius Prædeſtinationis divinæ tractatio nititur. Illico Profeſſori ſcrupulus venit, num præceptum violarit. Hac quippe propoſitione altera continetur: ſcilicet ex eo liberi arbitrii bono uſu, conſenſus efficaciam à divinâ gratiâ pendere: quod contra recentiores illos Theologos, nunc primùm exortos, communi Eccleſiæ Catholicæ voce prædicatur. Pari etiam ratione, incidat Theologus aliquis in illud Spiritus S. Oraculum, Oſée 11. *Perditio tua ex te, Iſraël; tantummodo ex me auxilium tuum:* Aut in illud Chriſti Domini dictum, Joannis 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit eum:* Aut in illud, *Sine me nihil poteſtis facere: Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic & vos, niſi in me manſeritis:* Aut in illud Apoſtoli ad Philippenſes 2. *Deus eſt qui operatur in vobis & velle & perficere, pro bona voluntate:* Aut in alia hujus generis penè ſexcenta: fieri nequaquam poterit, ut Patrum interpretationes referat, niſi bonorum illorum

ope-

operum efficaciam à divinâ gratiâ repetat. Qua in re in latum mandatum offendet.

Idem de Concionatoribus dicendum. Pulpitum aſcendat Concionator, proferatque ex locis laudatis aliquem: ſi eos interpretari velit, non dicam juxta Sanctorum Patrum reconditiorem intelligentiam, ſed familiari expoſitione duntaxat adductâ; idem periculum imminebit. Nuſquam poterit aliquem Divi Pauli contextum afferre, qui toties divinorum auxiliorum efficaciam commendat, niſi de liberi Arbitrii infirmitate pariter dicat. Nec dabitur locus Parabolam Evangelicam vineæ interpretandi, ex qua Chriſtus Dominus, attentâ gratiæ ſuæ efficaciâ, concludit, *Erunt primi noviſſimi & noviſſimi primi*. Nullatenus etiam fideles ad petendas à Deo vires poterit adhortari, ut quoties ſanctas inſpirationes immittit, gratiæ efficacis auxilium addat, ne eas fortè reſpuat, ſed excipiat: ſic quippe in latum mandatum impingeret. Nec plebem devotiſſimas Sanctorum orationes, quibus divinæ gratiæ auxilium petitur, docere licebit. Nec Sancti Franciſci humilitatem, qua ſe mortalium nequiſſimum futurum fuiſſe dicebat, niſi divina gratia obſuiſſet, ad imitationem licebit adducere. Nec demum illud Auguſtini Lib. 2. Confeſſionum Cap. 7. uſurpare fas erit: *Gratiæ tuæ deputo quæcunque non feci mala.... Omnia mihi dimiſſa eſſe fateor, & quæ mea ſponte feci mala, & quæ te ducente non feci*. Procul igitur, ſi hujuſce mandati habeatur ratio, à FF. Prædicatorum ore abſcedent piiſſimæ illæ ſententiæ, quæ Sanctis Auguſtino, Anſelmo, Bernardo, Bonaventuræ, Catharinæ Senenſi, aliiſque bene multis in deliciis fuere, & ab iis ad ædificationem noſtram ſcripto commendatæ.

TERTIA RATIO.

NEdum variis ſcrupulis, erga SS. Dominum noſtrum tenebuntur Profeſſores, Studentes, Concionatores, ac Confeſſarii Ordinis noſtri; verùm etiam continuo apud alios timore concutientur. Etenim noſtri

ſtri hac in parte adverſarii adeo ſollicitè ac diligenter invigilant, ut nulla miſſa occaſione, tanquam venatici canes, Profeſſores noſtros, Studentes, ac Confeſſarios, odorentur; num verbulum aliquod de divinæ gratiæ auxiliis proferant: quò illos è veſtigio, veluti mandatorum Apoſtolicorum violatores traducant. Viros ſibi devotos ad Scholaſticos actus noſtros ſubmittunt, ſubdolis argumentis inſtructos, ut multiplici conſecutionum ſerie Theologos noſtros ad nonnulla de divinis auxiliis dicenda pertrahant. Immò ipſe etiam Societatis Rector, horâ octavâ ſerotinâ, laternam deferens (cæca quippe nox erat) nonnullos Doctores Theologos domum adiit, ut illos ad diſputationem adverſùs noſtros concitaret. Quod quidem, ſi Veſtræ Majeſtati placuerit, certiſſimis teſtimoniis demonſtrabo. Nec abſimili modo, menſe mox elapſo, poſt propugnatas in hocce noſtro Prædicatorum Collegio Valentino Theſes de ſcientia Dei, unde nonnulla, licet eminùs, ad divinæ gratiæ auxilia trahi poſſunt, conſilium domi habuere, habitâ totius diſputationis dictorumque notitiâ: ut ſecum deliberarent, num Religioſum Reſpondentem violati Pontificii mandati accuſare poſſent. Videat Veſtra Majeſtas, quo pacto ſolerter & aſtutè ſe gerant, quâve ratione eorum adverſùm nos accuſationes declinare poterimus: cum & adeo indiſcretum ſit mandatum, & ii in ſcrutandis ſermonibus noſtris adeo ſollicitè vigilent tantaque demum calumnias nobis ſtruendi materia ſuppetat. In metu itaque ſemper erunt Profeſſores, Concionatores, ac Diſcipuli, num illos in judicium vocatura ſit Inquiſitio; num injuriam patietur aliquam Ordo noſter; num ſevera animadverſio alicui noſtrûm impendeat. Quod certè perinde eſt, ac ſi nobis Sacræ Theologiæ, Doctrinæque Evangelicæ & Eccleſiaſticæ profeſſio interdicatur.

QUARTA RATIO.

Quarta ratio, quâ nos eo Mandato gravatos contendimus, magni etiam momenti videtur. Quia videlicet

delicet nos pacificâ poſſeſſione, in qua quiſque ſervandus eſt, dejicit. Nota certè eſt communis agendi ratio, naturali jure aſſerta, atque ubivis gentium comprobata: Ubi quis pacificâ ac ſæculari poſſeſſione alicujus rei fruitur, ſi alter in jus veniat, qui id ſuum eſſe velit, non illico propterea dimittitur. Omni quippe jure, Melior eſt conditio poſſidentis, quàm recentioris præſumentis. Nos autem ab annis ampliùs trecentis doctrinam S. Thomæ profitemur, eamque repugnante nemine legimus in Scholis, univerſâ etiam Eccleſiâ comprobante, & plaudentibus Academiis. Speciatim verò imperturbatâ poſſeſſione fruimur, ea publicè docendi, quæ de divinæ gratiæ auxiliis à Sanctiſſimo Doctore ſuſcepimus. Aſſurgunt jàm nunc, qui de novâ ſibi doctrinâ præſumunt, nobiſque Scholas & ora præcludi volunt. Numquid pacificæ noſtræ poſſeſſioni infertur injuria, cùm nulla ejùs, majoriſque conditionis habita ratione, in nullo ſuperiores, immò potiùs inferiores habeamur?

Rem clariùs aperio. Aut ea in parte ſana eſt S. Thomæ doctrina, vel mala. Nemo certè eam dixerit malam: quippe tota ab Urbano V. quem nonnulli ex errore ſextum appellant, uti vera & Catholica; à Joanne XXII. uti miraculis plena, commendata eſt. Innocentius autem hujus nominis VI. illius impugnatores de veritate ſuſpectos pronunciavit. Ac demum Pius V. unanimi Cardinalium aſſenſu, veteres ac recentes hæreſes hujus ope profligatas aſſeruit. Idque jam inde compertum habemus, quòd in omnibus ab ejus morte celebratis Conciliis generalibus, ac ſpecialiter in Florentino, Lateranenſi, ac Tridentino doctrina ipſiùs uſurpata ſit; multaque ex illa fragmenta de verbo fuerint deflorata. Nec id mirum, cum & Chriſtus illam ſemel atque iterùm commendaverit; eamque Virgo Deipara Sancto Doctori conſpicua comprobaverit, uti graviſſimorum Scriptorum fide liquet. Si igitur doctrina hæc bona eſt, quorſùm illam tueri ac prædicare prohibemur, quibus defenſionis ejus jus ſpeciali titulo eſt aſſertum? Tametſi enim id in uniuſcujuſque officio po-

poſitum videatur, propterea quòd Sanctorum Patrum doctrina ſit, & ab Eccleſia vulgò ſuſcepta; ſingulari tamen Ordinis noſtri lege tenemur, in hujus defenſionem aſſurgere, ad ultimum uſque ſpiritum. Qua itaque ratione nobis injungitur, ne ad illius defenſionem reſpondeamus; hocce potiſſimum tempore, quo propter damnum Scholis noſtris illatum, deturbatamque poſſeſſionem noſtram, ita ſollicitè adverſarii noſtri omnia movent, tentant, adnituntur, ut ad eam evertendam collatis conſiliis conſpiraſſe videantur.

Licet porro Patribus Societatis à S. Ignatio juſſum ſit, quarta Conſtitutionum parte, Capite 14. Ut in Theologia Scholaſtica doctrinam D. Thomæ ſequantur: jam tamen ſatis ſuperque demonſtrarunt, quàm ardenti ſtudio, ad eam potiùs delendam intendant. Quod quidem, tum novis in dies vulgatis opinionibus, tum inhoneſtis dicteriis, tum libris adversùs ejus doctrinam prælo datis, apertè conſpicitur. Næ, quæſo, rem ludicrám, quòd ſpecioſum D. Thomæ Interpretis titulum nonnulli eorum arripiant. Licet enim in ipſo librorum limine, illum firmam Eccleſiæ Columnam, Scholaſticæ Theologiæ Solem, Epitomen veritatis & ſapientiæ, inexpugnabilem fidei Arcem appellent; poſtmodum tamen quaſi illos tot elogiorum pœniteat, ejuſdem doctrinam oppugnant: hancque ipſam occaſionem arripiunt, ut nedum ſeſe cum illo inhoneſtè conferant, ſed & in eum ambitioſiùs attollant. Id in Molinâ hujuſce Comœdiæ actore videre eſt: qui arrepto D. Thomæ Interpretis nomine, præmiſſiſque magnificis illis Angelicæ doctrinæ titulis, in illam ſubinde adeo petulanter inſurgit, dubitari ut meritò poſſit, an in Auguſtinum Pelagius impudentiùs declamarit. Poſtquam enim ultro faſſus eſt, illius de divina gratia doctrinam communem eſſe Sanctorum ſenſum, illicò eam adeo falſam eſſe ſubjungit ut inferri ex illa poſſit, Deum ſævum, ferum, ac crudelem futurum. Ac demum concludit, ex S. Thomæ aliorumque Doctorum ſententiâ blaſphemas opiniones neceſſariò conſequi; ſic ut nulla ratione capiam, quo pacto illa in Sanctiſſimum

Fræ-

Præceptorem, ſeu veriùs in univerſos Eccleſiæ Catholicæ Doctores convitia ſuſtineri quadamtenus poſſint. Propterea de Patribus Societatis dicendum venit, quod de Florentinis, ſibi reverâ quidem adverſariis, verbis verò ſibi blandientibus dicere ſolebat Joannes XXII. illos Chriſti ſatellitibus jure eſſe conferendos, qui illum dato Regis titulo colere videbantur, ſed impactis alapis illudebant.

Cæterùm ne, quæſo, putet Veſtra Majeſtas, eos præſumtionem illam lentè ac placidè promovere. Etſi enim de divinæ gratiæ auxiliis ſilere videantur; id nihilominus minimè præſtant; quin potiùs opiniones ſuas, datis undequaque quaternionibus, diſſeminant: Lectores, ut eas in Scholis edoceant, diſcipulos ut illos ebibant, irrequieta ſollicitudine ſtimulant: remque ſe maximam conſecutos exiſtimant, ſi eos à D. Thomæ doctrina, uti minùs ſecurâ, minuſve Catholicâ (Eccleſiæ licet judicio repugnante) deterruerint. Præterea plurimos ſibi in Scholis devinciunt & obſtringunt: quia omnes ea opinione ſolerter inficiunt, nimirùm ipſorum ope, quidquid libuerit facile obtineri; à Clericis Beneficia Eccleſiaſtica, à Juriſperitis Clientes, à Studentibus Sacros Ordines, à Doctoribus publicas Cathedras, ab omnibus denique vitæ commoda: eaque arte ſuas per vim novitates promovent.

Sic cùm non ita pridem in Academia Valentina gradus adipiſceretur Doctor aliquis, qui eorum novitates propugnabat; illuc Jeſuitæ inſtar ingruentium imbrium confluxerunt, Autoritatem Reſpondenti additur: illorumque unus aſſidenti ſibi Clerico perilluſtri inquit: *Noverit Dominatio veſtra, virum hunc plurimâ eruditione pollere, & Cathedram quantocitiùs occupaturum, ut veteranam hujuſce ſcholæ doctrinam eliminet.* Jam tunc Cathedram ipſi certò ſpondebat ille, quòd eorum nutu ac voluntate conferri ſoleat: ſolidamque & antiquam doctrinam, ab Eccleſia hactenus probatam & uſurpatam, veteranam contemtiùs appellabat. Ex quo profectò, quid machinentur ii, quidve tentent, apertè colligitur; quantaque neceſſitas urgeat, ut doctrinam

adeo

adeo ſanctam, tot titulis propugnandam, ab oblivione vindicemus.

QUINTA RATIO.

QUinta Ratio in Superiorum confirmationem, ex perpetuâ univerſalis Eccleſiæ conſuetudine petitur. Quæ adeo diligenter intendit, ne novæ doctrinæ prodeant, eaſque ex ipſo ſolo novitatis titulo ſuſpectas habet: infinitis propemodùm Scripturæ Sacræ Oraculis nixa, potiſſimùm verò Apoſtoli dicto, 1. ad Timotheum Capite ultimo: *O Timothee, depoſitum cuſtodi, devitans profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ.* Quocirca plurima ac planè divina, in rem noſtram habet Vincentius Lirinenſis, in aureo Libello contra profanas hæreticorum novitates. Unde novam doctrinam inducentibus, ſilentium imponere conſuevit Eccleſia; præſertim ſi cum receptis ab antiquo fidei dogmatibus contendant, donec de ſubductæ doctrinæ novitate planè conſtet non ſecus ac civitates peſtilentiæ ſuſpicione laborantes, neminem advenam niſi diu præpurgatum, aut probatâ diligenter ſanitatis fide, intùs admittunt: notos autem cives, utpotè minimè ſuſpectos, nullo præmiſſo viarum examine, ſponte recipiunt. Sic Eccleſia militans, perpetuo hæreſis, corporea lue deterioris, metu agitata, adjacentes plagas, uti perverſarum doctrinarum peſte infectas circumſpicit: doctrinaſque recens inductas, non ante admittit, quàm diligenter explorarit, an cum recepta Sanctorum Patrum Traditione conveniant. Verùm doctrinam antiquam, in Conciliis approbatam, prædicatam in pulpitis, à Patribus traditam, à fidelibus exceptam, nullo examinis onere præmiſſo in ſacra pulpita & Academias admittit. Talis eſt S. Thomæ doctrina de divinæ gratiæ Auxiliis, ab univerſis hactenus excepta, nec alios niſi Pelagium, Cœleſtium, Julianum, cæteroſque hujus ſortis hæreticos, adverſarios experta: contra quorum peſtifera dogmata mirum quantum Eccleſiæ ſuæ providerit Deus. Qua etenim die Pelagius libe-

liberi arbitrii contra divinæ gratiæ efficaciam ſuperbus elator, in Anglia natus eſt; ea ipſâ Auguſtinus divinæ gratiæ ſupra liberi Arbitrii infirmitatem potentiſſimus Vindex, in Africâ lucem aſpexit.

Quibus profectò conſtitutis manifeſtum eſt, nobis hujuſce doctrinæ publicam profeſſionem interdici, aut ſilentium imperari non poſſe: eos autem qui hac in parte novitates inducunt, in judicium juſtò vocari debere, eorum libros interdici, ora obſtrui; atque interim ſeriò perpendi, num eas ex infectâ falſis principiis regione, an è ſana Theologia derivarint: num è Sanctorum Patrum monumentis, an è lucubrationibus hæreticorum obtinuerint: num demum eos divinæ gratiæ magnificandæ zelo, an humanæ captandæ gloriæ ſtultâ libidine venditarint? Obſervat ſiquidem Sanctus Hieronymus, nonnullos eo fine novas opiniones cuderé: quod ſanè de Patribus iſtis non immeritò creditur. Quippe cùm ante Mandatum iſtud emiſſum, Moliniana de divina gratia dogmata, illorum nonnemo defenderet, objicienti cuipiam Theologo, fruſtra Auguſtinum cæteroſque Sanctos ingenia ſua torſiſſe, in divinæ gratiæ Myſteriis detegendis, ſi vera ſupponerentur Molinæ figmenta, reſpondit Jeſuita diſputationis Præſes: *Gratias quàm maximas Molinæ referendas eſſe, qui ea ingenii acumine penetrarit, ac revelarit, quæ antea nemo penetraſſet ac revelaſſet.* Quod cum præſens ipſe audirem, Eccleſiæ hujuſmodi propudia ſuſtinentis tolerantiam obſtupui.

SEXTA RATIO.

SExta Ratio eſt, quod periculoſus, & Eccleſiæ uſibus planè repugnans inducatur agendi modus. Ad hanc uſque diem permultæ, eæque graves, inter S. Thomæ, Scoti, Durandi, Ochami, Henrici de Gandavo Diſcipulos, diſputationes emerſere: illorum tamen nemini venit in mentem, ut adverſæ parti, diſputandi facultatem ab Apoſtolica Sede aut à Sacra Inquiſitione interdici poſtularet; ſed ſuam quiſque ſententiam diſputatione

tione promovit, donec quæ verior eſſet, Eccleſia definiret.

Primi ea ſervandi ſilentii mandata Patres Societatis invexere, quia ſibi ab aliis contradici ægerrimè ferunt. Ac licet tenuiori judicio polleam, multum in ea agendi ratione proſpicio, quibus faxit Deus ut remedii detur locus, quo tempore afferri tentabitur. Nonnulla dicam obiter quæ ſciri ab aliis expedit.

Primum eſt, Patres Societatis, Eccleſiæ Catholicæ, illiuſque Capitis Romani Pontificis judicium, tanquam ultimam rerum credendarum regulam non excipere, ſed Societatis ipſius ejuſdemque Doctorum definitionem. Abſit ut in hoc ariolari velim. Legantur, ſi lubet, eorum Conſtitutiones, 3. parte Cap. 1. litterâ O, ubi licet cautum ſit, ne novas opiniones admittant, continuò tamen additur: *Si quis aliquid ſentiret, quod diſcreparet ab eo quod Eccleſia & ejus Doctores communiter ſentiunt, ſuum ſenſum definitioni ipſius Societatis debet ſubjicere.* Digna ſanè verba, quæ unicuique Doctori Catholico ſtuporem inferant! Pariter in gloſſa Capite 1. partis 8. earundem Conſtitutionum, iis qui recens ſtudia conſummarunt ſeriò præcipitur, ut ſe opinionibus in Societate communiter receptis accommodent. At non illos ad communes Eccleſiæ Catholicæ ejuſve doctorum ſententias auſcultandas mittunt.

Alterum eſt, Patres Societatis, novas quotidie doctrinas & opiniones obtrudere, quas brevi tempore plurimas & graviſſimas fuiſſe proſpiciet quiſquis attenderit. Hìc illorum unus theſibus publicis defendit, Mulieres ſuſcipiendis Ordinibus ſaltem minoribus idoneas eſſe. Alter, in Trinitate tres perſonas propriè emanare. Alter, aquam Calici infuſam, vino licet non immixtam, conſecrari, & in Sanguinem Chriſti converti. Eorum nonnulli docuere, Extremam unctionem, Japoniis Mulieribus conferendam non eſſe, quòd nimis ſint verecundæ: cum tamen illorum unus, collatum hoc idem Sacramentum Beatiſſimæ Virgini ſcripſerit; quaſi ea Japoniis Mulieribus minùs verecunda eſſet.

eſſet. Alius publicis theſibus inſcripſit; Præceptum fraternæ Correctionis, vulgò inter Religioſos minimè ſervandum, repugnante licet S. Auguſtini Regulâ, ab Eccleſia comprobatâ. Alter ſcripto tradidit, Sanctorum Imagines cultu à S. Thomæ tradito coli non poſſe: cùm tamen eam S. Thomæ ſententiam Eccleſia ipſa definierit. Alii in pulpitis perinde ac in Scholis periculoſiſſimas opiniones diſſeminarunt de Confeſſione generali ſub certis conditionibus faciendâ. Alii ex ſuggeſtu docuere Confeſſionem & abſolutionem per litteras fieri poſſe. Alii in hacce Cathedrali Eccleſiâ prædicarunt, non eſſe pro univerſali Eccleſia orandum, quòd videlicet illa falli non poſſit; Deumque ſpecialiorem de peccatore, quàm de petra, providentiam non habere. Quæ omnia ſi feriò perpendantur, perſpicuum fiet, ſynodos olim, ad errores minoris momenti proſcribendos conveniſſe; Theologoſque Societatis novitates in omnibus penè tentaſſe, eum imitatos, qui ut vulgari fertur adagio, experiri voluit, an Eccleſiæ dentes eximere poſſet.

Tertium eſt; quòd cum ita fingendis novitatibus intendant Jeſuitæ, adeo tamen ægrè ferunt ſibi ab aliis contradici, ut Principum Eccleſiaſticorum ac ſecularium aulas clamoribus impleant: & pia (quod mirandum magis) ſibi adverſantium ſtudia, quaſi ſuſcitata ſcandala criminentur. Novam profectò, ſed illis interim familiarem induſtriam! Statim atque Religioſus aliquis Ordinis noſtri nonnulla docet, contra quæ ipſi vel dixêre vel docuere; tametſi nudè propugnatâ veritate, illos nullo pacto indigitarit; ſtatim devotorum ſuorum ac devotarum domos circumeunt; id ſui occaſione factum conqueruntur; noſque ipſis implacabile bellum inferre, pacem perturbare, Apoſtolica mandata peſſumdare, oblaterant. Multa hâc de cauſa ſiniſtrè expoſtulant, quibus & populum commovent, & ſuis partibus addicunt; ſic ut è re Catholica Superiores exiſtiment, novis nos pro bono pacis præceptis onerare. Hæc ergò ſi feratur agendi ratio, nedum cæterorum, uti moliuntur, Scholas occludent, libros præpedient;

ſed & creſcentibus in dies novitatibus , & interdictâ confutandi veniâ, quidquid demum ſanæ doctrinæ eſt, eliminabunt. Ac ſi ſemel contra debitam ſummo Pontifici, Regibus, Epiſcopis, Inquiſitoribus obedientiam, notent aliqua, eo etiam ſuſcitandi ſcandali prætextu, ad præcludenda ſibi adverſantibus ora mandata rogabunt, & obtinebunt. Quibus propterea ſactum illud Eliæ ad Regem Achab reſponſum, accommodari meritò poteſt: dum dicenti Regi, *Tune es ille, qui conturbas Iſraël?* Reſpondit Propheta, *Non ego turbavi Iſraël, ſed tu & domus Patris tui, qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.* 3. *Reg.* 18.

Compertum omnibus eſt, tandiu in Hiſpania pacem eſſe ſervatam inter Religioſos Ordines, quandiu divinorum auxiliorum illorumque efficaciæ doctrina, juxta S. Auguſtini & Thomæ principia, tradita fuit: multaque Hiſpanos hujus doctrinæ Vindices, à Deo beneficia fuiſſe conſecutos. Verùm ex quo tempore Ludovicus Molina, ejuſque gregales, fanaticos propriæ vertiginis partus Patrum ſententiæ prætulerunt, Scholæ depravatæ ſunt, mutuiſque diſſidiis, ut aliàs Gibellinorum ætate, Hiſpania jactata eſt.

Et certè, quis æquo animo ferat, quæ à Patribus illis continuò proferuntur; illos ſcilicet ſcandala excitare, qui eorum novitatibus contradicunt? Siquidem ab inſtitutione Ordinum S S. Dominici & Franciſci, contrariæ inter utriuſque Inſtituti viros opiniones extitere; nec tamen eorum aliquis partem alteram excitati ſcandali accuſavit: ſed cum opinionum repugnantiâ ſumma ſtetit animorum conjunctio. Idem de cæteris Ordinibus, ac ipſis etiam Sanctiſſimis antiquæ Eccleſiæ Patribus Auguſtino & Hieronymo dicendum venit. At quis Patres Societatis ea uti arte miretur, ſi injectâ ſuis adverſariis, ſuſcitati ſcandali accuſatione, res ſuas feliciter promoveant, & pro votis obtineant?

Cæterùm quæ nunc inde futura mala proſpicio, proſpexit etiam Illuſtriſſimus Epiſcopus Canarienſis, Melchior Cano, cujus verba refero, ex Epiſtolâ data ad

op-

optimum Patrem Regla, Ordinis S. Auguſtini, Carolo V. Imperatori à Confeſſionibus, ubi ſic ſcribit: *Utinam & mihi, quod olim Caſſandra, non accidat: cui non eſt data fides, donec Troja incendio periiſſet. Si quo pede cœperunt Patres Societatis, pergere permittantur, faxit Deus, ne tempus tandem adveniat, quo Reges obſiſtere eis velint, nec poſſint.* Nihil miror hæc ab eo dicta: quippe unus ex præcipuis viris, qui inter ipſos hac in patria floruere, (dum viſitationem Societatis, Autoritate Majeſtatis veſtræ, ab Illuſtriſſimo Epiſcopo Manriques obeundam, atque ab illo vehementer optatam, averterunt) cuidam è noſtris dolore tactus ac gemebundus ait: *Effecerunt jam Patres noſtri, ne Illuſtriſſimus Epiſcopus apud nos viſitationem obiret. Contra ipſam etiam Eccleſiam Dei, Societas prævalere tentabit, & adnitetur.*

SEPTIMA RATIO.

SEptima Ratio eſt, quòd Mandatum hoc, perpetuum Societatem inter & Ordinem noſtrum rixarum ſeminarium ſit. Tantâ enim proprii honoris invidiâ tanguntur, ut in eos viribus omnibus adnitantur, qui ipſis non adulantur, aut illorum conſiliis obſiſtunt. Sic ob id unum, quòd F. Hieronymus, Ordinis Sancti Auguſtini, non eo, in libris ſuis de Societate, decore alicubi ſcripſerit ad illorum voluntatem; non antea quievêre, quàm folium illud expungi fecerint. Idem, immò quid pejus, in Patrem Madariagam Carthuſianum moverunt; quòd in S. Brunonis Vitâ, ſereniſſimo Principi Domino noſtro dicatâ, dixiſſet, Patres Societatis, ad Carthuſienſem Ordinem transvolare poſſe. Quin etiam Barcinone, cùm ea contra ſe dicta ſuſpicarentur, quæ P. M. Medina in Summâ ſuâ de Confeſſione generali & complicibus aſſeruerat; hæc privatâ autoritate, quaſi Inquiſitorum jure pollerent, ſuſtulerunt, dum ſecundis typis mandata eſt: quæ res graviſſimæ adverſùs illos expoſtulationi materiam ſubminiſtravit. Implacabiles itaque querimonias contra Pro-

feſſores & Concionatores noſtros quotidie deferent. Nunc Profeſſorem, tunc Concionatorem, de emiſſo circa divinæ gratiæ auxilia verbulo accuſabunt. Nullus demum illis criminationum finis erit: nobiſque illatarum injuriarum, de quibus poſtea dicam, ſenſus nunquam deficiet.

Addam præterea, Mandatum hoc perpetuæ nobis in Jeſuitas amaritudinis anſam daturum. Quoties enim de divinis Auxiliis agendi data occaſione, ſe præditos ſentient Profeſſores ac Concionatores noſtri, toties ipſis injuriæ, ut putant, à Jeſuitis illatæ memoria recurret, tantóque graviùs, quantò cæteros ſeu Clericos ſeu Religioſos, ea de re liberiùs tractantes, ac Societatis cauſam agentes animadvertent. Illos enim ubique gentium ſuas in partes pertrahere adnituntur; hac præſertim ætate, qua ſilentibus nobis, eorumque gregalibus palàm loquentibus triumphum agunt.

Id autem diu perſeveraturum exiſtimo. Quia omni conatu contendunt, ut controverſia iſta nunquam definiatur, & à Sacra Inquiſitione non declaretur, quid ſit ea in parte tenendum. Sciunt etenim Thomiſtarum doctrinam, utpote Auguſtinianam & ex pluribus Scripturæ Sacræ locis petitam, (quibus divinorum Auxiliorum efficacia ad ſingulos actus bonos commendatur) damnationis periculo minimè ſubeſſe: nec tanquam hæreticam, vel ſuſpectam, vel maleſonantem, proſcribi ullomodo poſſe: Molinianam verò iis omnibus titulis, aut certè illorum aliquo afficiendam ſuſpicantur, ſi ad definitivam ſententiam veniretur. Verenturque ne pœnis addicatur Autor, tum ob turbas in Hiſpania excitatas, tum ob contemtam petulanter SS. Auguſtini & Thomæ autoritatem; tum potiſſimùm ob ſuſceptum in aliquibus Pelagianorum & Lutheranorum patrocinium, dum videlicet Auguſtinum contra Pelagium, recentiores verò Theologos contra Lutheranos, duriùs egiſſe contendit. Propterea cauſam illam non ſecretò ſopiendam, nec benigna & occultâ animadverſione componendam præſentiunt: ſicut ob propugnatas Valentiæ Theſes, quibus pertinaciter aſſeruerunt, tres

San-

Sanctiſſimæ Trinitatis Perſonas propriè emanare. Tunc enim adeo occulta animadverſione caſtigati fuere, ut perpaucis innotuerit, obſtupente meritiſſimo iſtius urbis Præſule, cui publicus error publicâ retractatione luendus videbatur.

OCTAVA RATIO.

Octava ratio eſt, quòd jam aliter nobiſcum agatur, quàm ab ipſo Ordinis exordio actum ſit. Accepta à Sanctiſſimo Parente noſtro Dominico obſequia, ad ſanæ doctrinæ defenſionem, adeò grata habuit Eccleſia, ut in grati animi ſignificationem ſummi Pontifices & Antiſtites plurima Ordini noſtro beneficia, ab ipſa ſui inſtitutione rependerint. Infinitos propemodum Albigenſes, tum diſputatione tum prædicatione, tum impleto per S. Dominicum Inquiſitionis officio, profligavit Ordo. Subinde, agente ac promovente S. Petro Martyre, recentes Manichæos, in univerſa Longobardia graſſantes fudit. Poſtmodùm Sabatharios, urgente S. Raymundo de Pennafort in Catalonia debellavit. Tum Alberti Magni & S. Thomæ Aquinatis glorioſis laboribus Guillelmum à S. Amore ejuſque gregales, nec non hæreticos flagellantes exagitavit. Innumeros ſubinde Begardos, Beguinas & Fraticellos, toto Orbe dominantes, variorum Inquiſitorum induſtriâ, exilio, igne damnavit. Demum Religioſiſſimi Patris Bartholomæi, ejuſque ſociorum zelo, integram hæreticorum regionem in Armenia vocavit ad fidem, teſte ſummo Pontifice Innocentio VI. Hæc primo inſtituti Ordinis ſeculo FF. Prædicatores glorioſè præſtiterunt. Nec minora deinceps, ad hæc uſque tempora ab ipſis geſta demonſtrare facile eſſet. Quibus permotus Philippus Bergomenſis Auguſtinienſis, Prædicatorum Ordinem fluvio Tigris magno impetu profluenti comparavit; quòd videlicet adverſùs hæreticos, perverſaque dogmata, ſummo ſemper impetu decertarit.

Jam verò dicant, amabo, hujus Ordinis obtrectatores, quas hæreticorum ſectas confutarint, quæ obſe-

quia Eccleſiæ inſignia præſtiterint? Quod hactenus præſtitit Ordo Prædicatorum, deinceps opitulante Dei gratiâ, ejuſque faventibus efficacibus auxiliis, uti benè ſperamus, præſtare non deſinet. At certè venerabilis Mater Thereſia à Jeſu, varias inter Revelationes, quibus à Deo donata eſt, vidit aliquando F F. Prædicatores evaginato gladio plurimam hominum multitudinem interficientes: ipſique cœlitùs ſignificatum eſt, eo ſymbolo ſtragem adumbrari, quam adverſùs hæreſes illaturi erant: ſicut refert Ribera Societatis Jeſu.

Nec exigua, favente Deo, Hiſpaniæ beneficia contulit idem Ordo. Non hìc retulerim, ſereniſſimis Regibus, ſeu bello, ſeu pace obſequia præſtita: Non illa memorem, quæ ad fovendam in Scholis & Academiis ſanam doctrinam exhibuit. Ea obiter indigitare ſufficiet, quæ relata probataque ſunt, in causâ ſolennis Canonizationis S. Raymundi de Pennafort, qui paulò poſt S. Dominici obitum Inquiſitionem in Hiſpaniam invexit; unde integritas fidei ſervata eſt. S. Vincentius Ferrerius, viginti primùm, tum octo Judæorum millia vocavit ad fidem: ac demum, promovente ſervo Dei Joanne de Turre-cremata, infiniti propemodum ejecti ſunt. Quod tanto Hiſpaniæ emolumento fuit, ut quæcunque accuſatores noſtri hactenus egere, cum eo conferri minimè poſſint. Qua igitur ratione, ita durè cum iis agitur, qui tantâ fide, ſua Eccleſiæ obſequia devoverunt? Quo jure iis ora præcluduntur, qui ea tanto Eccleſiæ & Regni bono aperuere? Quo demum titulo tot obſequiis nota probataque Eccleſiæ famula, cum alterâ recens admiſſâ æquali ſorte conferetur? Per hæc igitur obſequia Majeſtatem Veſtram ſupplex obſecro, ut hancce meam Supplicationem ſeriò perpendi jubeat. Quieti enim ac paci proviſum iri benè ſpero, ſi quæ mox dicturus ſum, attentiùs ponderentur: omnes quippe æmulorum noſtrorum criminationes cumulatiſſimè diluunt.

Querimonia Patrum Societatis adverſus Fratres noſtros.

CUm mecum ſeriò cogitarem, quid Superiores noſtros adeò adverſùm nos commovere potuiſſet, ex eorum tandem tranſmiſſis Epiſtolis apertè novi, id ex Patrum Societatis criminationibus ortum ducere. Quæ licet re ipſâ futiles ſint atque ſiniſtræ, ita tamen ab illis larvatè obductæ ſunt, ut Superiorum fidem extorſerint, eoſque ad mandata nobis quaſi inobedientibus imponenda, in dies adduxerint. Et quidem id negligentiæ noſtræ debitum fuit: ſiquidem nedum illatas nobis frequentes injurias ſilentio tegimus; verùm nec iis quidquam reponimus, quæ adverſùm nos maximo damno criminantur. De his etſi longus mihi ſermo eſſe poſſet, nonnulla ſaltem breviter dicam, ne officio omninò deſim: Veſtræque Majeſtati ſincero corde teſtabor illos ipſos eas nobis injurias intuliſſe, quas ſibi ipſis à nobis illatas conqueſuntur: noſque iis in capitibus læſos eſſe, quibus ſe lædi criminantur; ſolitoque adagio hîc locum eſſe: Qui plus furatur, plus clamitat, & qui graviùs peccat, altius queritur.

In primis coram Majeſtate Veſtra, aut certè coram Inquiſitoribus Generalibus, & Nuntio Apoſtolico, de hujuſce Provinciæ inobedientiâ expoſtularunt; quòd in iſto Valentino Ordinis Prædicatorum Collegio, Theſes publicè propugnatæ ſint, contra doctrinam Ludovici Molinæ, de interdictis divinæ gratiæ quæſtionibus, die 27. Aprilis, Præſide R. P. Hieronymo de Gamarra. Hujuſque prætenſi delicti gravitatem auxerunt adeò, ut R. P. Generalis noſter, urgentibus prædictis Inquiſitoribus & Nuntio Apoſtolico, poſt probatam licet per plures menſes pronam noſtram erga Præpoſitos obedientiam, mihi geminatis litteris diſtinctè præceperint, ut facti reos ad cæterorum exemplum ſeveriſſimè caſtigarem. Equidem ſi talis eſſet falſitas iſta & machinatio, ut aliquo veritatis colore duci poſſet, non mirarer admodùm illos criminationem hujuſmodi detuliſſe,

Theſes proferendo, Præſidem deſignando, notando diem: at ille ipſe, qui contra nos ita clanculùm expoſtulavit, evidenter oſtendit, id non hiſtoriæ, ſed fabulæ & machinationis loco habendum eſſe. Non enim Theſes illæ apud nos propugnatæ ſunt; aut hujus nominis Religioſum hìc novimus: paratuſque ſum extrema quæque ferre ſupplicia, ſi talis apud nos Religioſus exſtet, aut ſi in hacce Provincia noſtra, hujuſmodi Theſes habitæ ſint. Nullatenus capio, quo pacto ita audaciter expoſtulationem adeò apertè falſam deferre potuerint; niſi quòd nos, etiam à Superioribus durè exceptos, ſilentium ſervaturos exiſtimarint: ſicut re ipſâ ſervavimus hactenus. Si verò ſe in ea accuſatione deceptos fateantur, easque Theſes non in iſta Provincia, ſed alibi habitas dicant; hinc innoteſcet, quàm enormiter ac cæca fronte nos onerent, ut culpam in nos transferant; quàmque res ultra modum augeant, ut nos putidis impoſturis, Superioribus noſtris odioſos faciant.

Nec verò ea falſis nos expoſtulationibus infamandi ars apud illos nova eſt, ſed antiqua admodùm, & annis elapſis uſurpata. Dum ad Viſitationem ſimul cum quodam Inquiſitore pergeret P. M. Petrus Blaſcho, Inquiſitionis Edictum in Inſula Cretenſi publicaturus, neceſſarium duxiſſet, acceptâ occaſione, nonnulla de Confeſſionibus generalibus, in concionibus habere: illicò Patres Societatis eundem ipſum Inquiſitorem talibus adverſùs illum accuſationibus convenerunt, ut (ſicut ipſemet faſſus eſt) niſi Concioni præſens ipſe fuiſſet, prædictum Patrem in graviſſimum periculum conjeciſſent, adeò ſiniſtrè ac diverſè dicta ejus expoſuerant. Appoſuerat non ita pridem in Theſibus ſuis R. Pater Præſentatus Didacus Mas propoſitionem aliquam, apud Theologos receptiſſimam, de Autoritate ſummi Pontificis, ad Leges pro privatis Eccleſiis aut Religionibus ferendas: continuò Theſim illam ſuis Conſtitutionibus repugnantem exiſtimarunt Jeſuitæ; unde Inquiſitorem circumvenientes, propoſitionem fidei repugnantem à prædicto Patre Theſibus inſcriptam fuiſſe

conqueſti ſunt ; rogaruntque ne illas publicè defendi ſineret. Rem ita verſutè expoſuerunt, ut illum re ipſâ Inquiſitor accerſiri juſſerit. Comparuit ille theſium ſuarum rationem redditurus , aperuitque quàm falsò rem accuſatores expoſuiſſent. Vetuit Inquiſitor, ne ullo pacto delatam propoſitionem expungere, ſed illam cum cæteris publicè defenderet. Idem aliis vicibus accidit ; nec diſſimili arte ſilentibus nobis manifeſtas injurias intulerunt.

Conqueruntur ſecundò, & quidem apud plurimos Superiores (quemadmodum ex tranſmiſſis ipſorum Epiſtolis accepi) adverſùm eundem Patrem Didacum Mas, Univerſitatis Valentinæ Profeſſorem, & hujuſce Conventus filium, quòd publicè & magno cum ſcandalo de divinæ gratiæ auxiliis legerit : eumque uti excommunicatum, ob violata Pontificia mandata, hìc apud devotos ſuos paſſim traducunt. Qua in re graviſſimam nobis injuriam irrogant. Nulli enim hujuſce Provinciæ Religioſo, Sedis Apoſtolicæ aut S. Officii nomine, ſignificatum fuerat Mandatum aliquod, antequam ipſe, ſuſceptis Arragoniæ Inquiſitorum Epiſtolis, menſe Julio mox elapſo ſignificaverim. Equidem P. M. Joannes Vincentius Provincialis Deceſſor meus, privato dumtaxat nomine prohibuerat, ne propoſitiones ullas de divinæ gratiæ Auxiliis aliquâ Cenſurâ afficeremus : nequaquam tamen vetuit, ne hoc de argumento in Cathedris aut pulpitis privatim aut publicè tractaretur : quod ſumma religione ſervatum eſt. Immò, licet Conſtitutionum noſtrarum præſcripto Provincialium Mandata poſt conſummatum officium ligare deſinant, illud nihilo ſeciùs perinde ſervatum fuit, ac ſi Provincialatum ſuum minimè conſummaſſet. Quo itaque jure eos ut inobedientes accuſant, quibus Mandata non innotuerant, dicente Apoſtolo, *Ubi non eſt lex, nec prævaricatio?* Quo etenim tempore de divina gratia legit P. Didacus Mas, nihil de legendi interdicto noverat, nec illud prælectionum ſuarum argumentum propriâ ſponte ſelegerat, ſed jubente Academiæ Rectore. Quo autem loco agit S. Thomas de gratiæ ne-

neceſſitate, ejus dumtaxat mentem nudè ac ſimpliciter aperuit, Molinâ aut quocumque Societatis Autore perinde inſalutatis, ac ſi nunquam in vivis exſtitiſſent. Tantumque abeſt, ut ſcandalum excitarit, quin potiùs ſupra trecentos Diſcipulos Auditores habuit, Jeſuitis admodùm dolentibus, quòd illorum Profeſſor vix decem aut duodecim haberet. Viderint itaque qui prædictum Patrem adeò indecorè velut excommunicatum infamant, noſque omnes ut inobedientes accuſant, quantùm probatione deficiant, & ad famam reſarciendam teneantur.

Tertiò, gravari ſe conqueruntur Patres Societatis à Patribus noſtris Majoricenſibus, quos ſimul cum Minorum Provinciali propoſitionem aliquam de divinâ gratiâ, à quodam Franciſcano Profeſſore Theſibus inſcribi curaſſe ajunt. Id nonnullis circumſtantiis auxerunt, quas nequidem poſſibiles exiſtimaverim: Fratreſque noſtros, ob id potiſſimùm reos agunt, quòd jam tunc Interdictum emiſſum eſſet. At ex iis quæ ſupra, occaſione alterius injuriæ dicta ſunt, liquet nullam eis re ipſa illatam eſſe: cum Majoricæ nullum unquam ea in re Provincialis Mandatum exſtiterit, multò minùs Apoſtolicæ Sedis. Addam quæ proprio ipſe experimento hac in parte novi, ac etiam geſſi. Dum Bilbili ante Natalem Domini verſarer, inviſit me Societatis Provincialis, ac de Fratribus noſtris Majoricenſibus conqueſtus eſt. Reſpondi, permoleſtum mihi eſſe, quòd Societatem offendiſſent; me tamen illos innocuos exiſtimare, ob ignorantiam Mandati Deceſſoris mei, quo ab omni Concluſionum aut Propoſitionum cenſurâ temperandum injunxerat: cæterùm ipſi ſatis notum eſſe affectum meum, quo Societati ad integram ſatisfactionem gratificari vellem. Id à me ſincero animo dictum excipere meritò poterat; cùm ſatis univerſa Societas norit, quæ ſibi præſtitiſſem officia, quantâque humanitate me geſſiſſem, ut omnes offenſionis occaſiones averterem, potiſſimùm annò elapſo, in Capitulo Generali in iſta domo celebrato. Cùm enim juxta Ordinis morem, è Provincia Luſitaniæ Theſes publicas defen-

defenſurus acceſſiſſet aliquis, in quibus nonnihil de divinæ gratiæ Auxiliis habebatur; ſignificantibus Patribus Societatis, id Nuntio Apoſtolico minimè probatum iri, ſeque illud injuriæ loco habituros; effeci ne de ea Concluſione tractaretur; tametſi id ægrè ferrent nonnulli aliarum Provinciarum Magiſtri, quibus videbar, cum Ordinis noſtri damno, Societati plus æquò gratificari. Quapropter Majoricam protinùs ſcripſi, Fratribus noſtris injungens, ut Patres Societatis ſatisfactione convenirent; id ignorantiâ mandati factum dicerent, ſeque ſummâ pace cum ipſis velle agere, atque etiam obſequi ſignificarent: nec abſimilia Patribus Jeſuitis Majoricenſibus ſcripſi. Satisfactionem grato animo Provincialis cæterique Patres Societatis exceperunt, quemadmodùm ex Epiſtolis Præfecti Collegii Majoricenſis perſpicuum eſt; quibus nedum Societati factum ſatis atteſtatur, ſed & lætari ſe vehementiùs ſignificat, quòd deſideratam diu pacem, Societatem inter & Ordinem noſtrum promoviſſem. Addidit vir bonus hanc ſtatuendæ inter nos pacis rationem ſatis lepidam; quòd ſcilicet in nullo prorſùs duæ iſtæ Religiones diſcriminentur; nihilque ſit aliud Societas ipſa, quàm Ordo Prædicatorum, quo primùm tempore ſub S. Dominico floruit. Quæ profectò verba cachinnum mihi commoverunt. Quaſi verò communia nobis iſta forent, Chori aſſidua tum de die tum de nocte frequentatio, perpetua à carnibus abſtinentia, ſeptimeſtre Jejunium, laneorum induſiorum uſus, dura paupertas, cæteraque quibus maceratur Ordo noſter? Ut ut eſt, inter tot illa honeſtatis & humanitatis officia, clanculùm coram Nuntio Apoſtolico adverſùm nos expoſtularunt, ac etiamnum ubique expoſtulant. Qua in re, ipſa per ſe patet injuria, qua nobis pacificè licet & amanter agentibus bellum inferre ſatagunt.

Quod quartam injuriam attinet, ea certè minor eſt, quam ſibi illatam conqueruntur, quàm quæ nobis illata eſt. Dolent etenim hac in domo fuiſſe propugnatum, teneri Religioſos ad obſervantiam præcepti, de correctione fraternâ, nobis à Chriſto Domino in Evangelio

traditi, quia id ſuis Conſtitutionibus contrarium exiſtimant. Equidem non capio, qua fronte id injuriæ loco habeant; cùm ipſi potiùs, & Religioni noſtræ, & Sacro Evangelio injuriam irrogarint anno 1595. Menſe Octobri, dum contra S. Auguſtini Regulam, noſtraſque Conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas, atque etiam contra Sacroſanctum Evangelium propugnarunt, nullam Religioſos inter „ fraternæ correctionis legem ſervandam eſſe; ſed illorum culpas quantumcunque ſecretas, Superioribus denuntiandas. Ac licet perverſa fuerit propoſitio typis mandata; pejor tamen ea fuit, quam verbo in ipſa Theſeos defenſione protulerunt: nimirùm Religioſos omnes ex purâ malitiâ peccare, nullamque in eis ſpem emendationis ſupereſſe; adeoque vanam in eis fore fraternam correctionem. Quæ quidem non niſi ab iis, qui ita perverſè de Religionibus omnibus ſentiunt, proferri unquàm potuerunt. Quanquam porro Cajetani autoritate propudium illud tueri velint, qui nonnulla eâ de re obiter ſcripſit; ſi tamen legatur ille, ac D. Thomas, necnon Sancti Patres, quos in Secunda-ſecundæ laudat, agendo de peccatis Religioſorum, conſtabit quàm ſcandaloſa fuerit ea propoſitio ac doctrina Theologorum illorum. Cæterùm, tametſi illos ad injuriam nobis irrogandam Theſes illas defendiſſe videamus adverſùs Regulam S. Auguſtini, quam profitemur, quamque adeò probat Eccleſia, ut eam Ordines pluſquam Viginti profiteantur (ex quibus unus, videlicet Canonicorum Regularium, tot Sanctos peperit, ut pro qualibet anni die, trecenti ſexaginta numerentur; quemadmodum Anaſtaſius Bibliothecarius in Catalogo Sanctorum, Carolo II. Imperatori nuncupato atteſtatur.) tametſi eam propoſitionem expreſſè poſitam videamus, adverſùs Conſtitutiones noſtras; quæ, ut ait Pius II. ſcribens ad Mahumetem Conſtantinopoleos Imperatorem, univerſo Orbi lucem afferunt, quæque à S. Dominico aſpirante divino numine exaratæ fuerunt, uti ſibi à Chriſto revelatum S. Brigitta in approbatis revelationibus fidem fecit: tametſi, inquam, hæc omnia probè noſcamus, non

non tamen Orbem commovimus, nec in oppoſitum expoſtulavimus; ſed ſolùm in Theſibus, ante paucos dies, in iſta Valentina domo propugnatis, propoſitionem hanc appoſuimus: *Servanda eſt inter Religioſos correctio fraterna. Hæc opportuna eſt ad proximi emendationem; nec poteſt his in caſibus privatus Religioſus cedere juri ſuo.* Illi autem protinus ad Inquiſitores, ad Nuntium Apoſtolicum, & ad quoſcunque potuere Superiores, confugerunt, adverſùm nos expoſtulaturi. Quis id patienti ferat animo? Quaſi verò liceat ipſi palàm in Theſibus declamare adverſùs Conſtitutiones & Regulas noſtras, immò etiam, ut videtur, contra Evangelium, fraternæ correctionis ſolatium nobis eripiendo: nequaquam autem nobis liceat propugnare, ea ſanctè ſtatuta eſſe, quæ noſtris Regulis & Conſtitutionibus ſanciuntur? Profectò quid futurum de nobis ignoro, ſi qui nobis eas injurias inferunt, ſe ipſos injuriâ affici conquerantur.

Quintam injuriam, quam ſibi à nobis illatam dicunt, in eo conſtituunt, quòd illos infamemus, ipſorumque Scriptoribus obloquamur. Quæ ſanè quo jure ab ipſis venditentur, prorſùs ignoro. Hoc enim in capite, uti & in ſuperioribus, ipſimet ab illis graviùs afficimur. Si enim de ſcriptoribus ipſorum agimus, id ad ſummum in Scholis nobis accidit, juxta cæterorum omnium conſuetudinem. At illi in Scriptores noſtros, arreptâ Inquiſitorum autoritate, animadvertunt: nec iis dumtaxat obloquuntur, ſed & illos emendare præſumunt. Nec ſatis ipſe capio, an excuſari patientia noſtra poſſit, dum ea recolo, quæ annis elapſis Barcinone contigerunt. Animadvertentibus Bibliopolis, quanto applauſu excepta fuiſſet Patris Magiſtri Medinæ Summa Confeſſorum Salmanticæ typis edita, eam ſecundis typis edendam judicarunt. Huic ſe negotio immiſcuit Rector Societatis Collegii Barcinonenſis, qui quæcunque de Confeſſionibus generalibus, & de complicibus in Confeſſione non revelandis, in Summa ſuâ ſcripſerat Medina, propria autoritate expunxit, quæ Societatis praxi repugnabant. Eáne auderent illi, niſi pa-

patientiam noſtram, immò veriùs negligentiam in illorum auſibus propulſandis exploratam haberent? Certè cum adeò vitioſa eſſet Molinæ in 1. partem elucubratio, nemo tamen noſtrum procurare auſus eſt, ut illam Typographi aliqua ſui parte circumciderent. Quid itaque ſuam illi in noſtros Autores autoritatem exercent?

Sextam injuriam obtendunt, quòd illos debito honore non proſequamur. Rem ludicrè feſtivam! Cùm accepiſſem Patres Societatis Majoricæ de Fratribus noſtris graviter conqueri, ob illatam ſibi, ut ajebant, ſolennem injuriam, Viſitatorem delegavi P. M. Andream Valaquer, hujuſce Conventus Valentini Priorem, qui in facti veritatem inquireret, ipſoſque Patres Societatis diſtinctim interrogaret, quid rei eſſet: qui ſe à noſtris deſpici reſponderunt, quia in publicis Theſibus primum locum duobus Patribus Franciſcanis ſupra duos Societatis Theologos dederant. Gravem certè injuriam, cujus occaſione univerſum Orbem commovere neceſſe fuerit! Quaſi verò Societas Seraphico Ordine ſit antiquior, aut Sanctorum multitudine celebrior; vel aliqua exſtet pro diſputantium ordine Theſiumque diſtributione conſtituta lex! Acceſſit tamen ſpecialis quædam ratio ultimum Patribus Societatis locum concedendi. Invaluit ſcilicet ibi conſuetudo, ut qui ultimo loco diſputat, extemporaneam oratiunculam ſub finem habeat: hancque Conventus noſtri Prior Patri Societatis ibidem præſenti committendam cenſuit, quòd peritus Rhetor haberetur. Verùm potiori jure dixerim, eos pro viribus adniti, ut famam nobis eripiant. Illi enim ipſi ſunt, qui nobis præripere moliuntur titulum Prædicatorum, quem ad S. Dominici obſequia recognoſcenda nobis conceſſit & confirmavit Eccleſia. Idque clanculùm moliuntur, devotis ſuis injungendo, ne nos Fratres Prædicatores, ſed Dominicanos appellent. Adeo ut qui rem paulò attentiùs adverterit, inductam ſatis in Hiſpania hujus appellationis mutationem, ex quo ipſi ſunt inſtituti, facilè deprehendet. Officium pariter Magiſtri ſacri Palatii Apoſtolici, quod ab ipſo S. Dominico, ad

hæc

hæc uſque tempora imperturbatè tenuimus, auferre nobis Romæ tentarunt. Gregorium XIII. ad id impulerunt. At re tanti momenti in publico Conſiſtorio pertractatâ, cenſuerunt DD. Cardinales, recentiores eſſe Jeſuitas, quàm ut locum hunc præripere Prædicatoribus poſſent, qui tanta pro Eccleſia ſuſtinuerant. In urbibus in quibus conſtitutæ ſunt Academiæ, omnia movent, ne Cathedras obtineamus. Hinc videre eſt, num ii potiùs injurii nobis ſint, qui ſe à nobis injuriâ affici conqueruntur. Sexcenta proferrem alia, de quibus juſtò conqueri poſſumus: at ne quidem muſſitamus, aut ea recolimus, Sacro Evangelio religioſè obſecuti. Quin etiam quæ hactenus dicta ſunt, minimè refricaſſem, niſi nobiſcum ita injuſtè actum eſſet, ut dum injuriam ſuſtinemus, illatæ injuriæ accuſemur.

Demùm eas de nobis querimonias perſeveraturas ſentio, donec quidquid habemus ſponte ceſſerimus: nec omninò ſcimus, quo pacto cum illis nobis agendum ſit. In Auguſtinum, Thomam Aquinatem, Bonaventuram, ſi jam viverent, quantæcunque ſanctitatis ſint, declamaturos illos crediderim, ac etiam longè duriùs, quàm unquam in nos declamarunt. Quapropter ad præſcindendas omnes querelarum occaſiones, conſtitui & injunxi, ne nos ad illorum actus Scholaſticos diſputaturi accedamus, nec ipſi viciſſim ad noſtros. Quia faciliùs mihi viſum eſt, per extentum funem ire, quàm cum ipſis pacificè converſari. Si enim poſt ſuſcitatas novitates illas ad diſputationem accedunt, non ſicuti nobiles luctatores, oblectationis & exercitationis cauſâ, ſed uti ſanguinolenti bellatores, omnia pro arbitrio venditant: ac de D. Thoma tanquam de commentitio Doctore obloquuntur. Id non ita pridem evenit in quadam Scholaſtica Exercitatione apud nos habita, ita contemtim de D. Thoma ejuſque doctrina diſſeruere, ut meritiſſimus P. Magiſter Salon Ordinis S. Auguſtini, hujuſce Academiæ Profeſſor emeritus, eorum audaciam indignè ferens, nec patientiam noſtram in ſuſtinenda injuriâ ſatis probans, in cauſam palàm ingreſſus ſit, & in Jeſuitam diſputantem ſeverè animadverterit.

Addi-

Addidit vir eruditus, Patres Societatis, ea in D. Thomam petulanti elatione malum aliquod grande portendere. Quæ cùm ita ſint, longè ſatius erit, ſi omnes propriis domibus commoremur. Probabimus an eo ſaltem pacto, bonâ nos pace frui ſinent: Veſtramque Majeſtatem, ejuſve Adminiſtros perpetuarum contra nos expoſtulationum, quibus ab iis oneramur, faſtidio liberabunt. Faxit Deus, ne ob id ipſum novam in nos quæſtionem inſtruant, quòd ad illos diſputaturi non accedamus. Sed clamitent quantum libuerit, Deum adprecor, ut illis ſimul ac nobis veritatis ſuæ lumen infundat, Sanctorumque doctrinam, qua tot ad ſalutem eruditæ ſunt animæ, ipſemet tueatur.

Concludendum ergo. Cùm pacem Jeſuitas inter & nos vehementer optet Veſtra Majeſtas; ſpondeo me eam pro viribus promoturum. Cùmque ad eam promovendam neceſſe ſit, ut ad illos qui de nobis ita temerè conqueruntur non accedamus, rogo Majeſtatem Veſtram, ut id nobis benignè concedat, atque ad omnes rixarum occaſiones præſcindendas, nobis inhibeat, ne de nobis invicem ullo modo dicamus; neve autores vel nominemus, vel notis afficiamus; ne demum ad Scholaſticos Actus mutuò veniamus. Spondemus nos omnia ad amuſſim ſervaturos, nec de iis eorumve autoribus, opinionibus, aut libris memoriam ullam habituros. Quemadmodum enim trecentis annis adeo ſine illis floruit Ordo noſter, ut univerſo Orbi in deliciis & admiratione fuerit; ita ſine ipſis Deo favente perſeverabit, ad omnia tamen officia paratiſſimus. Tanti accepti beneficii memores, Deo Optimo Maximo ſupplicabimus pro Regiæ Majeſtatis Veſtræ incolumitate, quam ad felices annos Eccleſiæ ſuæ diu ſervet. Datum in noſtro Conventu Valentino Ordinis FF. Prædicatorum, die 22. Auguſti, anni 1597.

F. Hieronymus Baptista de la Nuza, *Provincialis Arragoniæ.*

XIV.

LIBELLUS MEMORIALIS

Datus Paulo V. *anno* 1612, *Quo tempore Capitulum generale Ordinis Prædicatorum habebatur, neceſſitatem demonſtrans promulgandæ Conſtitutionis* Pauli V. *poſt finitas controverſias de auxiliis, juſſu ipſius à ſacris Conſultoribus elaboratæ, & ab ipſo probatæ ad reſtituendam in Eccleſia pacem, cujus ſpes probabilis non apparet quamdiu dilata ulterius Conſtitutionis promulgatione, non compeſcentur iniquæ ſuſpiciones & accuſationes, quibus Jeſuitæ viros ſingularis pietatis ob doctrinæ contrarietatem ſibi inviſos, non ceſſant inſectari, editus à R. P.* Hieronymo Baptista de la Nuza, *noviſque per R. P.* Thomam de Lemos *rationibus auctus.*

Beatissime Pater.

Enatis adverſùs Eccleſiam, Petri Abaelardi, ejuſque diſcipuli Arnaldi Brixienſis erroribus, obſtitit viriliter ac generoſo prorsùs animo Bernardus Clarævallenſis; ac poſt multos utrinque conflictus, re demum ad Innocentium Pontificem hujus nominis ſecundum delatâ, multis ad eum datis Epiſtolis ſupplicavit Sanctiſſimus Doctor, ut veritatem ab Eccleſiâ catholica tenendam definiret. Id porrò ut brevi conficeretur, ſingulari ad Sacrum

Sacrum Cardinalium Collegium miſsâ Epiſtolâ, quæ cæteras inter centeſima octogeſima octava numeratur, ſignificavit, quantâ ipſi religione tenerentur ad Sanctitatem ſuam inſtare, pro Apoſtolica definitione, in tam patienti neceſſitate, maturandâ. *Nulli dubium eſt*, inquiebat, *quin ad vos ſpecialiter ſpectet, tollere ſcandala de Regno Dei, ſurgentes ſuccidere ſpinas, ſedare querelas* &c. Alteram quoque ad Guidonem, qui poſtmodùm ſub Cœleſtini nomine Pontifex fuit, dedit Epiſtolam, numero Centeſimam nonageſimam primam, quâ poſt multa in eam rem prolixiùs enarrata, ultimò tandem colligit, neceſſum omninò eſſe, definitionem Apoſtolicam edere, de quæſtionibus recens in Eccleſiam inductis, & ad Romanæ Sedis Judicium tantâ animorum contentione delatis. Atque id quidem tribus de cauſis, à SS. Patribus maximè commendatis, præſtandum oſtendit. Primùm quidem, ob Apoſtolicæ Sedis officium, tùm ob univerſalis Eccleſiæ bonum, tum ultimò ob illorum, qui controverſias illas concitaverant, audaciam cohibendam: *Illud autem*, inquit, *ſcitote, quia expedit vobis, quibus poteſtas data eſt à Domino; expedit Eccleſiæ Chriſti; expedit illi homini, ut ei ſilentium imponatur.*

Idem & nobis impræſentiarum uſurpare liceat, ac potiori quidem jure. Nec verò dubium, ſi hæc aliàs Apoſtolicam Sedem ad enatas controverſias extremo judicio dirimendas impulerunt, quin & in iſto rerum eventu, illam ad judicium tandem aliquando ferendum impellant. Salvâ quippe quæ Apoſtolicæ Sedi reverentia debetur maxima, neceſſaria videtur omninò quæſtionum de divinæ gratiæ auxiliis definitio. Primò quidem, quia expdit Eccleſiæ Chriſti: ſecundò quia expedit partibus in cauſam venientibus: tertiò quia expedit Apoſtolicæ Sedi.

C A-

CAPUT I.

Quantum Eccleſia Chriſti expediat controverſiam definiri.

§. I.

ID in primis compertum videri poteſt, quia divinæ gratiæ virtus & efficacia, Catholicæ fidei baſis ac fundamentum eſt; uti Concilii Milevitani Patres adverſus Pelagium & Cœleſtium, gratiæ efficacis implacabiles hoſtes, profeſſi ſunt in Epiſtola ad Innocentium I. quæ inter Auguſtinianas nonageſima ſecunda eſt, ſeque graviſſimæ culpæ reos fore confeſſi ſunt; ſi ab urgendâ apud Summum Pontificem graviſſimæ controverſiæ definitione abſtinerent.

Duo potiſſimum ſtatuebant Pelagius & Cœleſtius. Primum, naturam humanam primi hominis peccato nequaquam corruptam eſſe. Secundum, efficaciam gratiæ Chriſti non eſſe homini neceſſariam, cum ſatis ex ſe ſe virium habeat liberum arbitrium. Quæ duo, ut ajebant Africani Patres, Chriſtianæ religionis fundamentum concutiebant. *Hæc duo ſunt, quibus omninò totum quod Chriſtiani ſumus, nituntur evertere.* Quia nimirum, ut Auguſtinus illorum unus Epiſtolâ 94. ad Hilarium ait, duo illa, quid natura ex Adamo contracta poſſit, quid gratia per Chriſtum operetur in nobis, totius Chriſtianæ fidei fundamenta ſunt. Quocirca etiam Theologi omnes, Sacram Theologiam ad duo capita revocant, naturæ videlicet ab Adamo contractæ, & gratiæ à Chriſto Domino reſtitutæ, ſic ut tota penè in hiſce duobus Theologia vertatur, quid à Chriſto, quid ab Adamo teneamus.

Ea de cauſâ, præteritis olim temporibus voluit Eccleſia, ut ea potiſſimùm capita nitidâ atque diſtinctâ definitione ſancirentur. Ac licet divinæ gratiæ neceſſitas in Concilio Carthaginenſi definita eſſet, quia tamen Pelagii ac Cœleſtii ſectatores, eoſdem errores recudebant, Con-

Concilium Milevitanum paulò poſtea celebratum eſt, ne quod in re tanti momenti dubium ſupereſſet, uti ejuſdem Concilii Patres Epiſtolâ mox laudatâ ſignificant, ſuoque etiam ſuffragio confirmavit Innocentius I. in ſuo ad præfatos Patres dato Reſcripto: ubi poſt laudatum illorum zelum ac ſtudium, neceſſarium prorſùs atque æquiſſimum ait, ut quæ divinæ gratiæ & liberi arbitrii vires attinent diſtinctiſſimè ſanciantur. Quin id quoque etiam obſervat, in omnibus Sacrarum Scripturarum paginis divinæ gratiæ neceſſitatem & efficaciam commendari; ut intelligerent univerſi, quàm certò, quàm diſtinctè teneri ab omnibus debeant, quæ nobis toties in Sacris Litteris inculcat Spiritus Sanctus.

Hinc profectò compertum eſt, quanto ſtudio invigilarit Sedes Apoſtolica in dirimendis controverſiis circa naturam Adami peccato vitiatam, & divinæ gratiæ à Chriſto reparatæ virtutem enatis: nec ſatis fidelibus fore exiſtimarit, ſi veritates illas utcunque compertas haberent, niſi illas quoque diſtinctè & explicatè profiterentur. Id ipſum ſub Gelaſio ſummo Pontifice videre fuit. Cùm enim naturæ humanæ vitium agnoſcerent aliqui, nec tamen peccatum originis in quolibet Adæ filio re ipſâ ac propriè inhærens faterentur; catholicam veritatem ſingulari verborum proprietate exponendam aggreſſus eſt Pontifex Maximus, in Epiſtola ad Epiſcopos per Picænum conſtitutos, *ſubſtantiam hominis peccato originali depravatam* appellans. Quocirca obſervat Cardinalis Baronius ad annum 406. eam loquendi rationem à Gelaſio uſurpatam, graviſſimâ difficultate laborare; cùm non ipſa naturæ ſubſtantia, ſed ejuſdem potiùs accidentia ex protoparentis peccato vitiata ſint: eam tamen conſultò Pontificem uſurpaſſe, ut peccati originalis noſtris animabus verè ac propriè inhærentis veritatem eliquatiùs & apertiùs definiret. Illud ipſum in cauſa divinorum auxiliorum obſervatum eſt. Enim verò (quemadmodum Patres Carthaginenſes in ſua ad Innocentium I. Epiſtola adnotarunt, *Eſt 90. inter Auguſtinianas.*) non idcirco Pelagium ac Cœleſtium damnandos exiſtimavit Eccleſia, quòd verbis

gra-

gratiam abnegarent, ſed quod re ipſa gratiæ virtutem diffiterentur, quam ſpecioſis verbis profiteri videbantur: quippe qui gratiæ neceſſitatem prædicabant, ut agendi facultatem obtineremus; alteram verò gratiam neceſſariam detrectabant, ut reipſa ageremus & mereremur. Nec tamen illos idcircò catholicos habuit Eccleſia, quòd gratiæ neceſſitatem & efficaciam promiſcuè & in commune faterentur, niſi ejuſdem neceſſitatem & efficaciam ad ſingulos actus agnoſcerent. Quod ut apertè diſtinctèque definiretur, conjunctis *ſtudiis apud Innocentium I. inſtarunt, ne veritatem catholicam vaga illa Pelagianorum profeſſione eludi ſineret. Non abſimiliter D. Auguſtinus, unà cum aliis quatuor Epiſcopis, in Epiſtola ad eundem Innocentium 95. quanti intereſſet ſignificavit, divinæ gratiæ efficaciam ſpecialiter definire; cùm vaga illa divinæ gratiæ divinique auxilii nomina Pelagius uſurparet, ejuſque neceſſitatem aliquo ſenſu fateretur, ne fideles penitùs exacerbaret ac commoveret. Id porro Eccleſiæ minùs ſufficere monuit Auguſtinus, niſi eam quoque gratiam agnoſceret, quæ operatur in nobis velle & perficere, quæ adjuvat infirmitatem, facitque ut ſit in nobis bona voluntas.

* Non itaque impræſentiarum Eccleſiæ Dei ſufficere putandum eſt, ut divinæ gratiæ efficaciam vagis tantùm ſpecioſiſque vocibus Theologi profiteantur, quas non niſi ex abuſu Doctores nuper exorti, ad fucum incautis faciendum uſurpant: ſed Apoſtolico Judicio diſtinctè & explicatè definire neceſſum eſt, quam re ipſa vim & efficaciam in hominum voluntates obtineat; ne quam voce tenùs efficaciam profiteantur, re ipſa ac facto negare pergant. Quantùm enim efficacis gratiæ nomine turpiter abutantur, nedum abundè in ſolennibus Congregationibus nuper oſtendimus, cenſueruntque delegati judices, verùm etiam ingenuè faſſus eſt Cardinalis Bellarminus, lib. 1. de gratia & libero arbitrio cap. 12.

§. 2.

§. 2.

Accedit ratio altera, ſuperiori admodùm affinis, qua palàm oſtenditur, quantùm Eccleſiæ Dei congruat, controverſiam iſtam ultimo judicio eliquari. Cùm etenim quæſtiones de divinæ gratiæ efficacia, liberique arbitrii viribus, fundamenti loco ſint univerſæ Theologiæ, ex iis profectò pendent omnes penè graviſſimæ controverſiæ, quæ de Divina Prædeſtinatione, Scientiâ, Juſtificatione, Providentiâ, Voluntate, Merito, Redemtione Chriſti, Sacramentorum efficaciâ, aliiſque benè multis agitari ſolent. Quas omnes idcirco nutare neceſſum eſt, quandiu certum firmumque de divina gratia & libero arbitrio canonem non habemus: univerſamque Theologiam novitatibus infici proclive erit, ſi nova & hactenus inaudita fundamenta poni ſinat Eccleſia.

Lothario Imperante, anno circiter 855. Theologi nonnulli, captandæ humanæ gloriæ plus æquo avidi, multa circa Dei præſcientiam, gratiam, liberum arbitrium, Juſtificationem & Prædeſtinationem novarunt, innatâ quadam garriendi prurigine. Protinùs inſpecto orituri damni periculo Concilium Valentinum habuere Præſules Gallicani, ac eos inter potiſſimùm Laudunenſis, Rhemenſis & Arelatenſis, iis ad enatas novitates diſſipandas verbis Apoſtolicis concitati: *O Timothee, depoſitum cuſtodi, devitans profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* 1. ad Timot. 6. Et rurſùs: *Profana autem & vaniloquia devita: multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum ut cancer ſerpit.* 2. ad Timot. 2. Quibus demum adducti ſunt, ad enatas profanas vocum novitates eliminandas, vetereſque loquendi rationes ſuo calculo comprobandas, ne nova in Eccleſiam Theologia induceretur. Iiſdem ſe Apoſtoli verbis adductum oſtendit D. Bernardus, Ep. 189. dum ſua apud Innocent. II. officia contulit, ut Petri Abaelardi & Arnaldi Brixienſis novitates ſolenni de-

definitione proſcriberet: quia cùm iis in capitibus peccarent, quibus veluti fundamentis ſtabat Chriſtiana Religio, periculum erat, ne novum prædicaretur populis & gentibus Evangelium, fides nova proponeretur. Quod & latiùs proſequitur ſanctiſſimus Abbas Epiſtola 190. quam unà cum nonnullis Epiſcopis ad eundem Innocentium Pontificem dedit.

Profanis ſpuriiſque vocum novitatibus, omni retrò tempore obſtitit Eccleſia, uti Conciliorum penè omnium uſu compertum eſt, multiſque oſtendit argumentis Hormiſdas in Epiſtola ad Juſtinianum Comitem, apud Baronium tomo 7. pag. 55. *Ne hæretici ſtabilitatem fidei verborum novitate confunderent.* Quantò magis ergo iis novitatibus obſiſtendum eſt hodie, quæ non verbis ſolùmmodò peccant, ſed & ipſa fidei noſtræ fundamenta concutiunt; de quibus Innocentius I. in Epiſtolâ ad Patres Concilii Carthaginenſis (numero 91. inter Auguſtinianas) occaſione Pelagii ac Cœleſtii, liberè pronunciavit: *Totam veri dogmatis quærunt invertere diſciplinam.* Quàm nova ſiquidem ſint dogmata Moliniana, non modò in ſolennibus illis Congreſſibus probatum à nobis eſt, & à Cenſoribus judicatum; ſed & illorum præcipuus Architectus uſque adeò faſſus eſt, ut de inducta novitate ſibi gratuletur & plaudat in Concordia quæſt. 14. art. 4. & 5. diſp. 1. mem. ultimo; & 1. parte quæſt. 23. art. 4. & 5. mem. 6. §. *Quoad S. Auguſtinum.*

§. 3.

Alia quoque de cauſa expedit Eccleſiæ Dei, cauſam iſtam ultimò definiri, ut nimirum fideles noverint, quid à Deo ſuis in orationibus debeant poſtulare. Hanc rationem potiſſimùm urget Concilium Carthaginenſe, in ſuâ ad Innocentium I. Epiſtolâ, ut eum ad divinæ gratiæ efficaciam contra Pelagium & Cœleſtium ſtatuendam adducat. Quia nimirum noſtris ad Deum precibus efflagitamus, quæ propriis conatibus præſtare ex nobis ipſis minimè poſſumus. Idcircò quid propriæ vires

res poſſint noſſe congruit, ut Deum prudenter oremus. *Conſideret enim Sanctitas tua*, inquiebant præfati Concilii Patres, *& paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus, quàm ſit peſtiferum & exitiale ovibus Chriſti, quod iſtorum ſacrilegas diſputationes neceſſariò conſequitur, ut nec orare debeamus ne intremus in tentationem, quod Dominus Diſcipulos monuit &c... Si enim hæc poſſibilitate naturæ & arbitrio voluntatis in poteſtate ſunt conſtituta, quis non videat, ea à Domino inaniter peti, & fallaciter orari, cum orando poſcuntur quæ naturæ.... viribus obtinentur? Nec debuiſſe Dominum Jeſum dicere, Vigilate & orate, ſed tantum modo, Vigilate ne intretis in tentationem; nec Beatiſſimo Petro primo Apoſtolorum: Rogavi pro te; ſed, Moneo te, vel, Impero ac præcipio, ne deficiat fides tua.* Quam quidem rationem uſque adeò probavit Sanctiſſimus Pontifex; eâque ſe ad maturandam Pelagianiſmi damnationem adductum fuiſſe ſignificavit, ut illam potiſſimùm in ſuo ad eoſdem Reſcripto ponderarit & inculcarit. *Non conſequitur*, inquit, *gratiam, qui eam à Deo pendere minimè confitetur.* Et infrà: *Neſcientes, quòd nonniſi magnis precibus gratia in nos implorata deſcendat.* Ac demum de Pelagio & Cœleſtio ſermonem habens, *Iſti*, inquit, *qui tales ſunt, nullam Dei gratiam conſequuntur, qui ſine illo tantum ſe poſſe confidunt, quantum vix illi qui ab illo poſtulant & accipiunt, promerentur.* Hoc ipſum ſtatuit idem Pontifex in altero ad Patres Concilii Milevitani Reſcripto, fruſtra à Deo peti inquiens, quod in liberi arbitrii facultate poſitum eſt. *Quid enim acerbius*, ait ille, *in Deum fingere potuerunt, quàm cùm adjutoria divina caſſarent, cauſamque divinæ, id eſt, quotidianæ precationis auferrent? Hoc eſt dicere, Quid mihi opus eſt Deo? Meritò in eos dicat Hymnidicus: Ecce homines, qui non poſuerunt Deum adjutorem ſibi. Negantes ergo auxilium Dei, inquiunt hominem poſſe ſibi ſufficere, nec gratiâ egere divinâ.*

Nil minùs eleganter D. Auguſtinus, Epiſtolâ 89. ad Hilarium, multis momentis oſtendit, fruſtra ad Deum preces à nobis fundi, niſi ejus dona noverimus. Quocir-

circa oraculum illud Sapientiæ 8. maximè ponderat: *Scivi quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det; & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adii Dominum, & deprecatus ſum illum:* ſingulaque hujus oraculi verba minutatim expendens, neminem quidquam à Deo obtinere colligit, niſi petat; neminem petere, niſi norit quid à Deo pendeat: atque idcircò neceſſum eſſe id ſcire, ut prudenter & religiosè petamus; fruſtraque illos preces ad Deum fundere, qui nec gratiæ potentiam, nec humanæ libertatis infirmitatem exploratam habent. Hoc idem ex ſtatuto principio intulerant prælaudati Patres Synodi Carthaginenſis: *Negatâ,* inquiunt, *divinæ gratiæ neceſſitate, contradicitur Benedictionibus noſtris, ut incaſſum ſuper populum dicere videamur, quidquid eis precamur à Domino, ut rectè & piè vivendo illi placeant; & quod Apoſtolus petebat: Oro per fidem interiùs corroborari in interiori homine per Spiritum ejus. Si enim voluerimus benedicendo ſuper populum dicere: Da illis, Domine, virtute corroborari per Spiritum tuum; iſtorum nobis diſputatio contradicit, ſi hoc à Deo poſcitur quod in noſtra eſt poteſtate.*

Non abſimiliter impræſentiarum inferre licet. Si etenim Deus omnipotentiſſimâ gratiæ ſuæ prævenientis energiâ voluntates noſtras interiùs non inflectit, agit, rapitque ad ſeſe, fruſtrà petimus ut id præſtet, immeritóque orat Eccleſia, *Ut noſtras ad ſe etiam rebelles compellat propitius voluntates:* fruſtrà rogamus, ut auferat à nobis cor lapideum, detque cor carneum: fruſtrà, ut voluntates noſtras ad ſe convertat, corda mutet, efficaciter ad bonum inclinet. Ita quippe colligebat aliàs S. Auguſtinus, Epiſtolâ 89. ad Hilarium quæſt. 3. *Cùm de ſuis viribus præſumunt homines, adjutorium gratiæ non implorant, & addunt infirmitati ſuperbiam. Cùm autem vocatione divina intelligunt, cur ſit ingemiſcendum, & invocant eum in quem corde credunt, dicentes: Miſerere mei, Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam.... & alia multa, quæ propterea ſcripta ſunt, ut nos admonerent ad implenda ea quæ nobis jubentur, ab illo petendum eſſe adjutorium, à quo jubentur.*

§. 4.

HOc ipſum etiam definiri Eccleſiæ congruit, ut fideles agnoſcant, quas Deo grates rependere debeant. Tametſi enim Apoſtolus dixerit, *In omnibus gratias agentes*, ſatis nihilominùs ſignificavit, non eſſe iis de rebus gratias Deo optimo referendas, quæ in liberi arbitrii poteſtate ſunt poſita; ſed quæ Dei liberalitate conferuntur, ut Fides, Caritas, Juſtificatio, &c. Hinc illa longè celebratiſſima Apoſtoli verba: *Quis te diſcernit? Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* quæ toties Auguſtinus in Pelagianos retorſit. Si ergo Deus non operatur in nobis motum voluntatis humanæ, nec eam interiùs & efficaciter movet ad bonum, ſed externis ſolummodò ſuaſionibus, & invitationibus allicit, non eſt cur illi potiùs, quàm nobiſmetipſis gratias rependamus; nec certè plus illi bonum opus acceptum referre debemus, quàm cuipiam cœleſti Magiſtro, qui nos ſuis adhortationibus invitaret; nec plus poſſet Deus in motibus voluntatis ad bonum, quàm diabolus poſſit ad malum, ad quod liberum arbitrium ſolis ſuaſionibus & invitationibus allicit, non efficaciter trahit. Atque idcircò quo jure potiorem in peccatis perpetrandis dæmone ipſo partem habemus, utpotè qui voluntatem noſmetipſi determinamus ad malum, is verò exteriùs dumtaxat invitat; ita ſanè potiorem Deo ipſo in Juſtificatione partem habebimus, ſi ſolis ille ſuaſionibus agit in nobis, ipſi verò voluntatem efficaciter inclinamus: nobiſque non Deo referemus acceptum, quod in noſtræ Juſtificationis opere potiſſimum eſt: in libero arbitrio non in Domino gloriabimur, quaſi ab illo non acceperimus. Quæ certè quantùm divinæ gratiæ derogent, nemo non videt.

Receptiſſima S. Auguſtini ſententia eſt, à S. Cypriano petita, Nihil in nobis eſſe, in quo tanquam in noſtro gloriemur. Unde & illud Pſalmiſtæ ubi dicitur, *Præcinite Domino in confeſſione*, legendum putat, *incipite*

te Domino in confeſſione: quod primùm exponit de gratiarum actione, unde auſpicari omninò debemus, gratias de perceptis beneficiis referendo: ſecundò de confeſſione peccatorum, quæ nobis ita præſtanda eſt, ut quidquid boni agimus referamus in Deum; quidquid mali, voluntatis noſtræ vitio adſcribamus. Quocirca oraculum illud Pſalmi 94. *Præoccupemus faciem ejus in confeſſione*, in ſuis Enarrationibus exponens, *Confeſſio*, inquit, *duobus modis accipitur. Eſt confeſſio laudantis, & eſt confeſſio gementis. Confeſſio laudantis ad honorem pertinet ejus qui laudatur: Confeſſio gementis ad pœnitentiam pertinet ejus qui confitetur. Confitentur enim homines, cùm laudant Deum; confitentur cùm accuſant ſe; & nihil dignius facit lingua. Verè puto, quòd iſta ſint vota, de quibus dicitur in alio Pſalmo*, (*Pſal.* 65. 13. & 14.) *Reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea. Nihil iſta diſtinctione ſublimius: nihil tam neceſſarium, & ad intelligendum & ad faciendum. Quomodo ergo diſtinguis vota, quæ reddis Domino? Ut illum laudes, te accuſes; quia illius eſt miſericordia, ut peccata noſtra dimittat: nam ſi vellet pro meritis agere, non inveniret niſi quos damnaret.* Cautè itaque ſecernendum eſt, quid à Deo, quid à nobis habeamus: quidquid verò boni, totum hoc qualecunque eſt, Deo; quidquid mali, nobis eſt adſcribendum. Jam ſi id veritate niteretur, quod hodierni liberi arbitrii elatores obtendunt, in ipſis bonis operibus ſecernendum eſſet, quid à Deo, quid ab innatis nobis viribus habeamus, ut Deo partem, partem nobis adſcriberemus: quo nihil magis à pietate alienum excogitari poteſt.

Qui divinæ gloriæ ſtudio ac zelo ardent ſancti Dei homines, divinæ gratiæ virtutem, humanæque voluntatis infirmitatem perpetuò commendarunt. Ea de causâ, ſuam ad Romanos Epiſtolam ſcripſit Apoſtolus, qua perſpicuè pronunciat, ſalutem noſtram nedum à noſtris viribus operibuſve petendam non eſſe, ſed à ſola quæ per Chriſtum eſt Dei gratiâ: cujus vim & energiam ad bonum ita commendat, ut infirmitatem ſauciatæ voluntatis humanæ nil niſi ad bonum valere, diſertè

fertè ſignificet. Hoc ipſum in ſuis ad Corinthios Epiſtolis ſtatuit. Cum etenim fideles aliqui divinæ veluti gloriæ partem in Evangelicæ prædicationis officio Prædicatoribus adſcriberent, atque in illorum partes ináni ſtimulo gloriæ hinc inde ſcinderentur, palámque jactitarent, *Ego quidem ſum Pauli, ego verò Cephæ, ego autem Apollo*; inanem jactantiam ſcripto retudit, ne quid Chriſti gloriæ detraheretur, cujus illi adminiſtri dumtaxat erant, unâ ejus gratiâ ad miniſterium Apoſtolicum obeundum communiti.

Non abſimiliter Auguſtinus eo adversùs Pelagium fine pugnavit, qui quantum divinæ gratiæ, tantum divinæ gloriæ detrahebat: eumque hoc argumento ſæpiùs exagitavit ſanctiſſimus Doctor, potiſſimam Juſtificationis partem libero arbitrio adſcriptum iri, ſi ex innatis viribus voluntatis inclinatur & determinatur ad bonum. Porrò ſi Molinianos audiamus, ea ad bonum determinatio; & bonus, ut ajunt, liberi arbitrii uſus ab ipſa liberi arbitrii innata virtute oritur, uti & à nobis in habitis Congregationibus oſtenſum eſt, & à conſtitutis Judicibus pronunciatum. Perſpicua etiam Molinæ confeſſio eſt 1. part. quæſt. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. mem. 10.

§. 5.

Hinc oritur altera promulgandæ definitionis efficaciſſima ratio; ut nempe vanam de propriis viribus fiduciam deponant peccatores. Ubi etenim audiunt, in humanæ libertatis viribus poſitum eſſe, ut applicetur & determinetur ad bonum, alterutrumque pro nutu ſuo eligat aut refugiat, in peccato ſordeſcunt, mollique deſidiâ torpent, falsâ prorſùs ac ſegni fiduciâ tuti, qua ſe ubi libuerit peccatum depoſituros confidunt, nullius gratiæ victricis ope, quæ rebelles voluntates frangat, & à dæmonis tyrannide, omnipotentiſſimâ virtute redimat; Paulo Apoſtolo in oppoſitum reclamante, ad Philip. 2. *Cum metu & tremore ſalutem*

veſtram

veſtram operamini: Deus eſt enim qui operatur in vobis velle & perficere, pro bona voluntate.

§. 6.

NIl minùs hujuſce controverſiæ definitio Eccleſiæ neceſſaria videri poteſt, ad ſcandala procul arcenda. Res in comperto eſt, nihil æque Eccleſiam tueri ac fovere, quàm fidei atque doctrinæ unitatem, ſic ut licet varia ſint dona ac talenta Prædicantium, unum tamen ab omnibus Evangelium, una veritas prædicetur. Hinc Deus *Locutus per os Sanctorum*, à Zacharia dictus eſt, Lucæ I. quòd etſi Prophetæ multi atque Doctores exſtiterint, uno tamen velut ore, eandem veritatem ſinguli ſuis oraculis prænunciarunt. Hanc Eccleſiæ ſuæ prærogativam ſpopondit Deus: *Dabo*, inquit, *eis labium electum, ut omnes ſerviant humero uno.* Quemadmodùm enim in turris Babel molitione hominum linguas diviſit Deus, ne in unum opus intenderent; ita planè ut in Eccleſia noſtræ ſalutis opus promoveremus univerſi, unum fidelibus omnibus labium eſſe voluit, idemque ab omnibus prædicari. Stat eâ doctrinæ conſenſione, uti notat Auguſtinus L. contra Epiſtolam fundamenti, Eccleſia catholica, nulloque alio æquè inſici concutique poteſt, ac repugnantium inter ſeſe doctrinarum tolerantiâ. Hinc omnem à Corinthiis ſciſſionem eliminatam voluit Apoſtolus: *Obſecro vos*, inquit, *ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata*; tametſi non doctrinarum, ſed affectuum ſciſſio eſſet, quibus erga ſuos Apoſtolos ducebantur. Quæ cùm ita ſint, nemo non videt, quantæ neceſſitatis ſit, pendentem controverſiam definire, ſeu veriùs latam pridem definitionem promulgare. Cùm partes hinc inde diſſidentes tutandæ famæ cauſæque promovendæ ſtudio, in Scholis perinde ac pulpitis ſua pro arbitrio venditent, non ſine cæterorum morſu, ſummoque fidelium ſcandalo & offenſione.

Nec verò reponere juvat, controverſias iſtas in judicium vocatas, non Religionis ſed Scholæ rixas eſſe.

Quantùm enim novis illis opinationibus religio læſa ſit, demonſtratum à nobis eſt, & in Congregationum Commentarios relatum, quid de iis conſtituti Judices cenſuerint. Quin etiam ea fuit hactenùs Eccleſiæ Catholicæ in eliminandis quibuſvis novorum Theologorum ſiniſtris opinationibus vigilantia, ut minùs probabiles opiniones, ex quibus ſcandalum ſciſſioque ſuboriri poſſent, majoris ſecuritatis ſtudio quandoque proſcripſerit. Exemplo eſt Clementis V. in Concilio Viennenſi definitio, qua quorundam Scholaſticorum ſententiam improbavit ac rejecit, qui gratiam informantem atque virtutes parvulis in Baptiſmo conferri diffitebantur. *Nos*, inquit, *opinionem quæ dicit, tam parvulis quàm adultis conferri in Baptiſmo informantem gratiam, & virtutes quoad habitum, tanquam probabiliorem, & dictis Sanctorum magis conſonam & concordem, Sacro approbante Concilio duximus eligendam.* Quanquàm ea gratiæ informantis & habitus infuſi nomina, metaphyſica ſint, quæ nuſquam in divinis Scripturis obſervare licet.

§. 7.

Ultimò tandem Eccleſiæ neceſſaria definitio eſt, ad ea pericula præcavenda, quæ ex diuturniori judicii procraſtinatione ſuboriri poſſent. Quia cùm univerſi in alterutrius partis ſtudia veniant, omneſque pro alterutrius Scholæ affectu opiniones ebibant, res eò demùm perducentur, ut quæ nunc facili negotio componerentur, nullo demum conatu, nullâ induſtriâ reſarciri poſſint. Continuo ſiquidem uſu monſtra miteſcunt, & errores ſectatorum multitudine vires accipiunt. Eâ ratione permoti Juſtinus Imperator, & Comes Juſtinianus Hormiſdam Romanum Pontificem, variis Epiſtolis ſtimularunt, ad nonnullarum controverſiarum definitionem maturandam, uti apud Baronium tomo 7. ad annum 520. legere eſt. *Quoniam*, inquiebat Juſtinianus Epiſtolâ ultimâ, *nec difficilia ſunt quæ ceciderunt in ambiguitatem, nec expedit diutiùs cauſam vi-*

ta protrahi ſempiterna: ne dilatis temporibus aliquid naſcatur incertum. Nova diſſeminantur in dies; exoticæ in dies opiniones procuduntur, inauditâ petulantium ingeniorum audaciâ. Jactis jam ruinoſis fundamentis, unuſquiſque pro arbitrio ſuperædificat; ac turres veluti Babelicæ exſtruuntur: tanta eſt in ſentiendo atque loquendo diſſonantia! E re Catholicâ igitur eſt, ut Pontificio Judicio certa fundamenta ponantur, qualia ab Apoſtolis ac Patribus conſtituta eſſe, probatum ac demonſtratum eſt, quibus ſolis doctrinam de divina gratia ſuperſtruere liceat.

CAPUT II.

Quantum expediat controverſiam definiri, habitâ ratione Partium diſſidentium.

§. PRIMUS.

Altero ex capite Innocentium II. inducit D. Bernardus ad controverſiam ætate ſua ſubortam extremo judicio finiendam: Quòd videlicet cauſam ultimò dirimi expediret, habitâ ratione adverſæ partis, quam indicto ſilentio frænare neceſſe erat. Res ita ſe habuit, ut ex ejuſdem D. Bernardi Epiſtola 189, aliiſque ſequentibus colligere licet. Cùm bona pace frueretur Eccleſia, tritaſque teneret Majorum ac Patrum doctrinæ ſemitas; circa Chriſti Domini Redemtionis efficaciam; & Peccatum Originale, &c. inſolentem ſibi fiduciam arripuit homo quidam eruditionis opinione tumidus, Petrus Abaelardus: qui ut doctrinæ ſingularitate famam ſibi ſupra cæteros faceret, nova meditari cœpit; ne ſi cum aliis ſentiret ipſe, nihil præ aliis ſcire videretur. Librum eo animo fabricavit, ut novos Minervæ ſuæ partus effunderet; *atque in ipſo ſtatim diſputationis exordio* (Divi Bernardi verba ſunt Epiſt. 190.) *Eccleſiaſticorum Doctorum unam omnium de hac re dicit eſſe ſententiam; & ipſam ponit & ſpernit, ac gloriatur ſe habere meliorem.* Solitum illi erat, ita de

 gravi

gravi ſupercilio pronunciare : *Omnes ſic; Ego autem non ſic (Ep. 190.)* ; quaſi novâ præ cæteris Eccleſiæ Doctoribus luce perfuſus eſſet. Diſcipulos ſibi momento fecit, atque eos inter Arnaldum Brixienſem, multæ audaciæ virum, diſſeminandæ novitatis peritum artificem, quo velut armigero novus Goliath utebatur. In multorum amicitiam & gratiam, ſparſis undequaque ac Romæ præſertim doctrinæ ſuæ libris, irrepere molitus eſt, ut doctrinæ ſuæ nomen ac patrocinium conciliaret. Unde Bernardus Epiſtola 192. *Securus eſt*, inquit, *quoniam Cardinales & Clericos Curiæ ſe diſcipulos habere gloriatur, & eos in defenſione.... erroris aſſumit.* Epiſtolâ verò 192. *Magiſter Petrus in libris ſuis profanas vocum novitates inducit & ſenſuum, diſputans de fide contra fidem, verbis legis legem impugnat.* In Epiſtola 91. ad Innocentium II. quam unà cum nonnullis Epiſcopis dedit, *Extendit*, inquit, *palmites ſuos uſque ad mare, & uſque Romam propagines ejus. Hæc gloriatio hominis illius, quod liber ſuus habet in Romana Curiâ ubi caput ſuum reclinet. Hinc confirmatus & confortatus eſt furor ejus.*

Cæterùm cùm doctrinam captu facilem venditaret ille, multoſque ea de cauſa traheret in partes, diuturnioris moræ periculum expertus ſanctiſſimus Abbas, eum publicis diſputationibus ad ſana conſilia pertrahere conatus eſt, tametſi auſu omninò irrito; ob novatoris ſcilicet impudentiam, diſcipulorum numeroſitate tumidiorem. Ad Sedem igitur Apoſtolicam confugere neceſſe fuit; quâ unâ & viri petulantis audacia, & doctrinæ undequaque ſerpentis novitas coerceri poſſe videbantur. Litteras igitur ad Innocentium dedit, ad ſubortæ novitatis damnationem urgendam: quam & re ipſa efficaciſſimis rationibus obtinuit.

Videat jam atque perpendat Beatitudo veſtra, num eodem nunc ſtatu verſemur. Erat ante paucos annos unius planè labii univerſa Theologorum Schola, circa divinæ gratiæ & æternæ prædeſtinationis controverſias. Subintrarunt viri novitatis cupidi, & Sanctorum Patrum vaniſſimi contemtores, qui ſparſis hinc inde libellis

bellis, totum penè orbem novitatibus infecerunt. Formam alteram doctrina penè omnis nuper induit, novam faciem univerſa Theologia. Res eò demùm incredibili novatorum induſtriâ, ſtudio, dexteritate perducta eſt, ut unius Apoſtolicæ Sedis autoritate componi poſſit; jamque Baſilii magni verba de quodam ſui temporis novatore uſurpare liceat, *Facilitate ſcribendi, qua per occaſionem ad quoſvis irrepit, conjunctam habens ſufficientem linguæ facultatem, orbem ſuis libris implevit.* (*Epiſt.* 47. *ad Damaſcum.*) Id porrò non aliunde ortum, quàm ex inanis gloriæ cupiditate, & dominandi deſiderio, ut & cæteris eminere, & altiora reliquis inveniſſe viderentur.

§. 2.

AUget promulgandi Judicii neceſſitatem, recentium novatorum indoles, qua omnibus adulari, indulgere omnibus ſtudent. Non unum idemque, ut ſcitis, eſt hominum genus. Novitatibus alii delectantur, atque ii quidem numero plures: rerum etenim novarum cupidos experimur propemodùm infinitos. Alii doctrinam antiquam, & à Majoribus acceptam in pretio habent. Utriſque indulgere ambiunt illi paucorum dierum homines. Doctrinam etenim ſuam, interdum novam jactitant, Pelagianiſmi debellatoribus ignotam, Auguſtino *in caligine poſito* prorsùs imperviam; ut viris novitatum amatoribus adulentur. Antiquam è contra nonnunquam appellant, atque ex primæva Patrum traditione derivatam, ne viris avitæ doctrinæ retinentioribus ſtomachum faciant. Familiaris eſt illa hæreticis penè omnibus aſtutia; commune novatoribus ineſt multiformis ingenii ſpecimen. *Hæretici*, inquit Baronius tomo 4. pag. 288. *Primò quidem jactant quæ proferunt*; *& quia ſtatim ad novitatem ſequitur ſuſpicio, iterum dicunt ſuam doctrinam eſſe, antiquiorum ſententias ſuſcitare.* Quod idem ante illum obſervaverat Baſilius magnus lib. 1. adversùs Eunomium, cujus verba hæc ex ipſius Sermonis exordio petita profert: *Eam*

quam jam diu apud Patres obtinuit pia traditio, tanquam amuſſim quandam & regulam exponendo præmittamus.

Legantur novi iſti autores, obſervare facile erit, quo nunc ſupercilio Patres contemtim excipiant, deſpiciantur, ſeque in illos ſuperbiùs efferant, quaſi myſteria ipſis impervia penetrarint; quo nunc è contra feſtivo plauſu eorum ſe doctrinam excipere glorientur: tanta illis ineſt cuilibet adulandi dexteritas! Opus eſt igitur, ut Apoſtolicâ definitione Veritas innoteſcat, palámque fidelibus conſtet; an re ipſa veterum Patrum veſtigiis inſiſtant. Num etenim ita ſit, ſatis ſuperque in Congregationibus actum eſt.

§. 3.

EO verò potiori jure definitio illa vulganda eſt, quò ii majori ſtudio adnituntur ne publicè prodeat. Mali profectò id ominis eſt, apertumque deperditæ cauſæ argumentum. Quid etenim, ſi veritatem à ſuis partibus ſtare putant, rem extremo judicio eliquari nolunt? Aperta Chriſti ſententia eſt, Joannis 3. *Omnis qui malè agit, odit lucem; & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus: qui autem facit veritatem, venit ad lucem.* Nihil æquè hæreſim ſapit, quàm velle tenebris deliteſcere, nolle prodire in lucem, judicium doctrinæ ſuæ refugere. Hinc Hieronymus in Præfatione in librum 4. ſuper Jeremiam, *Aut bona ſunt quæ docetis, aut mala. Si bona, defendite liberè: ſi mala, quid occultò miſeros jugulatis errore, rectaque fide ad decipiendos ſimplices quoſque jactatis expoſitionem? Quæ ſi vera eſt, cur abſconditur? Si falſa, cur ſcribitur?* Et in Epiſtola ad Cteſiphontem, *Sola hæc hæreſis eſt, quæ publicè erubeſcit loqui, quod ſecretò docere non metuit.* Hinc & Baronius ad annum 410. Pelagii ac Cœleſtii circuitus verſipelles enarrat, quibus Eccleſiæ judicium effugere nitebantur. *Talis,* inquit, *hoc tempore ſtatus erat hæreſis Pelagianæ, ut cum propalarentur errores, autores tamen latere cuperent: hacque de cauſa, inſu-*

laş

las ad docendum elegerint, duaſque ſimul peſtilentiæ cathedras erexerint, alteram in Sicilia ad decipiendos Occidentales; in Rhodo Inſulâ alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. Conſentiunt & Acta Concilii Carthaginenſis apud Auguſtinum, lib. 2. de peccato Originali cap. 2. & 3. ubi cùm Cœleſtius urgeretur ad doctrinam ſuam nitidè & expeditè proponendam, ut de ea pronuntiare Eccleſia poſſet, rem ægerrimè tulit; ſibi ſatis eſſe inquit, ſi Baptiſma neceſſarium fateretur: cætera verò ad peccati originalis doctrinam attinentia, liberæ opinionis eſſe, quam Eccleſiaſticâ definitione decerni & eliquari non expediret. *Quæſtionis res iſta eſt,* ajebat ille, *non hæreſis. Infantes ſemper dixi egere baptiſmo, ac debere baptiſari: quid aliud quæritis? Cap. 4.*

Pari calliditate Eutyches Concilii Conſtantinopolitani judicium refugiebat. Miſſis ad ſe legatis ut Synodo ſe ſiſteret, infirmitatem primò cauſari cœpit: tum Monachum ſe eſſe dixit, ſeque religione teneri obtendit, ne extra Monaſterium vagaretur. Uno verbo, hæreticos nonniſi filios tenebrarum, noctuas, veſpertiliones à Patribus appellari, notum eſt, quod nec videri ab aliis patiantur, nec ſenſa ſua examinari, & Eccleſiaſtica definitione in aperto poni velint. (*Apud Baron. ad ann. 448.*) Ubi ergo Pontificii Judicii ſol affulſerit, abſcedent illicò veſpertiliones, ſuiſque latibulis deliteſcent; Regio Vate id atteſtante: *Ortus eſt ſol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur.*

Hoc porro Sedis Apoſtolicæ Judicium prodire palàm ac ſecundùm juris formulas promulgari, tantò plus congruit, quantò petulantiùs & audaciùs rem ſibi adjudicatam conclamarunt, ac veluti partâ victoriâ triumpharunt. Mirum profectò fuit, quot dies feſtos egerint, quot publicæ lætitiæ ſignificationes dederint, quot tentarint artes, ut apud ſtultam plebeculam, viroſque rerum geſtarum ignaros, cauſam obtinuiſſe viderentur. Atque hinc verè colligere fuit quàm ſibi in hujuſce litis tractatione malè conſcii eſſent, quàm iniquis titulis nobiſcum agerent, quàm anxiâ imminentis damnationis ſuæ conſcientiâ torquerentur; qui Sententiam à

veſtra Sanctitate in ſuſpenſo poſitam, & in opportunum tempus dilatam, inſignis victoriæ loco habuerunt.

Hæreticorum hoc proprium eſt, victoriam ſibi ſemper accinere, quo etiam tempore causâ cadunt, juſtoque judicio percelluntur: quia cùm non veritatis ſtudio, ſed popularis gloriæ cupiditate ducantur, nihil aliud adnituntur, quàm ne damnati videantur. Id in Apollinariſtis comprobatum eſt, qui, ut refert Gregorius Nazianzenus, in Epiſtola ad Cledonium, in Synodo Occidentali proſcripti cauſam ſibi adjudicatam conclamarunt procul ab urbe Roma, ſibique victoriam mille mendaciis & fraudibus accinerunt. Hoc ipſum ante paucos annos in hiſce novis Doctoribus experti ſumus. Damnatâ quippe Romæ à Clemente VIII. illorum ſententiâ de Confeſſione per litteras & internuncium, illicò extra urbem, ac potiſſimùm in Hiſpania, in Scholis paſſim & pulpitis conclamarunt, ſe eo Judicio Pontificio nequaquam petitos eſſe, ſed alios, de quibus ipſimet apud Apoſtolicam Sedem expoſtulaverant, & ad ſententiam ferendam adduxerant. Quo caſu mille fabulas riſu dignas egere, à quibus proferendis abſtinemus, uti & alias hic ſcenas miſſas facimus, quas occaſione dilati Judicii Pontificii præbuere, dum divinorum auxiliorum Congregatio ſoluta eſt.

§. 4.

ACcedit ratio altera ex D. Athanaſio petita, libro de Spiritu Sancto ad Serapionem. Narrat ſcilicet eò loci Macedonii calliditatem, qui Spiritus Sancti divinitatem oppugnare cœpit, ſpecie oppugnandi Arianiſmi: eoque obtentu fidelium ſibi benevolentiam conciliavit, qui eum religioſo oppugnandi Ariani erroris ſtudio duci exiſtimabant, cùm è contra nihil aliud ſentiret ille, quàm Arius, amboque in ejuſdem blaſphemiæ profeſſionem conſpirarent. Fraudem detexit Serapion Epiſcopus pientiſſimus, & Athanaſium per litteras monuit, quàm præſenti remedio opus eſſet: *Eo etenim periculoſiùs hæreſis illa graſſari cœperat*, inquit Baronius ad ann.

360. *quòd licet prodiret ex Arianis, tamen ejus promulgatores adverſari ſe Ario profitebantur.*

Ea ſe aſtutiâ muniunt Doctores iſti nuper exorti. Oppugnandi Pelagianiſmi ſpecie, novam in Eccleſiam doctrinam intulere, cùm ſua penè omnia ex Pelagianorum officinâ derivarint, quemadmodùm in Congregationibus habitis oſtenſum eſt. Pelagio æquè ac Calvino bellum indixiſſe videri volunt, ac tantâ quidem oſtentatione atque jactantiâ, ut illorum ductor exercitus, à quo etiam Schola recens nomen habet, ſcripturire non erubuerit, nec Pelagianam quidem hæreſim orituram fuiſſe, ſi ſua illa inventa divinæ gratiæ hoſtibus expoſuiſſet Auguſtinus. Id porro quo conſilio jactitatum? Niſi ut fidelibus turpiùs illuderent; quaſi medias oppugnandi Pelagianiſmi & Calviniſmi vias invenerint, reliquis Eccleſiaſticis Tractatoribus prorſùs ignotas. Hinc itaque nova vulgandæ definitionis Apoſtolicæ neceſſitas oritur: ne honeſto illo obtentu ſuſcitatus error latiùs ſerpat & ambitioſiùs.

CAPUT III.

Quantùm expediat, controverſiam definiri, ob Apoſtolicæ Sedis honorem & dignitatem.

§. UNICUS.

SUpereſt ultima, eaque graviſſima vulgandi Judicii Apoſtolici ratio, à D. Bernardo præ cæteris commendata, Pontificii ſcilicet muneris obligatio. Nemini quippe dubium eſt, quin eo præſertim titulo, univerſali Eccleſiæ præfectus ſit Summus Pontifex, ut enatas controverſias dirimat; veritatem in aperto ponat; Apoſtolicæ Traditionis dogmata non arcano dumtaxat ſinu foveat, ſed publicam in lucem ſolenni judicio prodat, dum id fidelium inter ſeſe diſſidia poſtulaverint. Exſtat in hanc rem explicatiſſima Deuteronomii lex, Capite 17. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris &c. & Judicium intra portas tuas*

videris verba variari ; ſurge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotem & ad Judicem, qui fuerit illo tempore ; quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem. Nec aliâ de cauſa Summus Pontifex in lege nova inſtitutus eſt, quàm ut ſubortas in Eccleſia controverſias indeficienti judicio dirimat. Hinc D. Bernardus Epiſt. 188. Moiſis in Montem aſcenſuri verba recolens, *Habetis Aaron & Hur vobiſcum : ſi quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad ipſos :* Chriſtum eâ figurâ præſignari monet, qui Summum Pontificem in Cælos aſcenſurus Eccleſiæ dedit, ut eâ qua pollet autoritate ac zelo emergentes quæſtiones enodet. Quo etenim jure Regiæ autoritatis eſt, civiles ſubditorum controverſias definire, Jus in temporalibus populo dicere, ſarta tectaque cuique bona ſervare ; ita Pontificii muneris eſt, enatas in Spiritualibus lites dirimere, doctrinæque ac fidei quæſtiones Cœleſti veluti nutu definire. Quod uſque adeò certum eſt, ut ejus interdum de ſubortis controverſiis definitionem, interminatâ etiam divini Judicii pœnâ, illi requiſierint. Sic ſanè Juſtinus Imperator & Juſtinianus Comes emergentis controverſiæ judicium ab Hormiſda ſummo Pontifice expoſtularunt. *Tremendi Judicii,* inquiebant in data ad illum Epiſtolâ, *non immemor Sanctitas veſtra, quæ ſibi commiſſa ſunt efficacia tradi deproperet : ut intelligant cuncti, rectè vos Apoſtolicæ Sedis Primatum fuiſſe ſortitos.* Nec verò id mirum : cum & Gelaſius ipſe Anaſtaſio Imperatori rationes exponens, cur à ferenda ſententiâ abſtinere tutâ conſcientiâ non poſſet, iſtam præ cæteris proferat, (in Epiſtola apud Baronium ad annum 494.) *Diſpenſatione enim divini Sermonis mihi injunctâ væ mihi eſt ſi non Evangelizavero. Quod cùm vas electionis B. Paulus formidet & clamet, multò magis mihi exiguo metuendum eſt, ſi divinitùs inſpiratum & paternâ devotione tranſmiſſum ſubtraxero miniſterium prædicandi.*

Pari profectò conſilio Hieronymus Damaſum compellavit Epiſtolis 57. & 58. ut fluctuantem veritatem in tuto poneret, dum celebrato Nicæno Concilio, con-

tro-

troverſia de tribus in Deo Hypoſtaſibus orta eſt. Has ille palàm dicere detrectabat, quòd ea loquendi ratio nova in Eccleſia videretur, nec ſatis quid hac in parte certi conſtitueret, noverat ſanctiſſimus Doctor. Damaſum ergo convenit Epiſtolis, rogans ut ſentiendi loquendique rationem præfigeret, pro ea, quâ in univerſam Eccleſiam valebat autoritate; futurumque ſpopondit, quod in Evangelio Chriſtus Dominus adpromiſit, *Ubi fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ:* fideles ſcilicet univerſos in eandem ſententiam cum Romano Pontifice conſenſuros. *Apud vos ſolos*, inquiebat Ep. 77. *incorrupta Patrum ſervatur hæreditas... Vos eſtis lux mundi, vos ſal terræ... Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A Sacerdote victimam flagito ſalutis, à paſtore præſidium ovis.* Tum demùm in altera ſupplicationes ſuas ita concludit: *Obteſtor Beatitudinem tuam, per Crucem Domini, per neceſſarium fidei noſtræ decus, per paſſionem Chriſti, ut qui Apoſtolos honore ſequeris, ſequaris & merito... Noli deſpicere animam, pro qua Chriſtus mortuus eſt.* Iis ſcilicet verbis innuens, has illi ſanciendæ veritatis partes ex Pontificiæ dignitatis officio incumbere, eùmque commiſſo ſibi gregi defuturum, ſi minùs illas exſequeretur.

Jam verò ſi Damaſum Hieronymus compellavit, dum nominis potiùs, quàm rei quæſtio vertebatur; quid facturum illum exiſtimamus, ubi rei graviſſimæ controverſia moveretur? Gravior hoc in caſu edendæ definitionis Apoſtolicæ religio inſtat, nec ſine ſummo Eccleſiæ damno negligi poteſt. *Tempus eſt*, inquiebat aliàs Divus Bernardus, in non abſimili rerum eventu Ep. 190. ad Innocentium II. *Tempus eſt, ut veſtrum agnoſcatis, Pater amantiſſime, principatum, probetis zelum, miniſterium honoretis: in eo planè Petri impletis vicem, cujus tenetis & Sedem, ſi veſtra admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, ſi veſtra autoritate conteritis fidei corruptores.* Similiter & Patres Concilii Carthaginenſis, Innocentio I. ſignificarunt, quanta ipſi ex Pontificii muneris religione incumberet proſcribendi

bendi Pelagianiſmi neceſſitas: primùm quòd Pelagius in erroribus promovendis experrectus & ardentiſſimus eſſet: ſecundò quòd multos ubique gentium ſectatores atque diſcipulos ſibi faceret: tertiò quòd agitatæ ab illo divinæ gratiæ quæſtiones noſtrarum orationum religionem ac pietatem prorſùs extinguerent. Quæ tria Summum Pontificem ad proſcribendum ſine morâ Pelagianum errorem impulerunt.

Videat nunc Sanctitas veſtra, num hoc ipſum impræſentiarum experiamur. Inductâ nuper in Eccleſiam doctrinæ novitate de divinæ gratiæ auxiliis & humanæ voluntatis arbitrio, ad Inquiſitores generales & Nuntios Apoſtolicos res illicò delata eſt. Cauſam illi, inſpectâ argumenti dignitate, diligentiùs examinarunt: cumque eſſet ferendo judicio matura, eam Pontifex Maximus Romam adſcivit; ſpopōnditque ſæpenumerò rem ſeſe quantociùs confecturum. Tum ſubinde permulti Romæ Congreſſus habiti, Diſputationes initæ, data & in Commentarios relata deputatorum Cenſorum judicia. In Apoſtolicam itaque Sedem totus orbis defixos habet oculos, magnâque ſpe definitionis Apoſtolicæ ſuſpenſus hæret, ex ea potiſſimùm die, qua eam ſe Beatitudo veſtra opportuno tempore promulgaturam, dato ſolenni Reſcripto ſpopondit, ſuamque veluti fidem partibus diſſidentibus obligavit. Nuſquam-ne igitur opportunitas illa temporis occurret? Nuſquam ne illuceſcet optata dies, Beatiſſime Pater, quo ſacrum illud veritatis Oraculum licebit excipere, oſculari? Novas in dies ex hac tantâ Judicii procraſtinatione vires obtinent Novatores; inventa ſua longè latéque diffundunt; doctrinæ ſuæ ſuffragatores undequaque congerunt, ac niſi brevì Pontificiæ definitionis oraculum prodeat, ſpes omnis demùm excidet propulſandæ novitatis, & ſanciendæ veritatis.

CA-

CAPUT IV.

Satisfit momentis adverſæ partis, quibus Apoſtolicæ Sedis Judicio intercedunt.

§. I.

HAc in primis Novatores iſti ratione pugnant. Quæſtiones in judicium vocatas, ex eorum numero non eſſe ajunt, quas definire ſit opus, ſed liberæ Theologorum opinioni permitti, ut quiſque illis pro arbitrio ſentiat: quales aliæ propemodùm infinitæ à Theologis hinc inde pro ingenii libertate agitantur.

At priſtinæ profeſſionis ſuæ & ante-actorum meminiſſe opus eſt, quotquot jam ita garriunt. Quæſtiones quippe in judicium vocatas, non opiniones eſſe, ſed fidei, in publicis congreſſibus faſſi ſunt adverſæ partis Actores non ſemel & iterum, ſed multis admodùm vicibus. Rurſùs, de ſuſcitato Pelagianiſmo poſtulabantur; atque an ita res eſſet, quæſtio ſecundùm Juris formas apud Apoſtolicam Sedem inſtructa eſt, de fide itaque, non de opinionibus agebatur. Hinc toties in Congregationibus diſputatum, An Molina cum Pelagianis ſentiret? An cum Caſſiano cæteriſque Maſſilienſibus conveniret? An hæc vel illa ſententia ex Pelagianiſmi fontibus derivata eſſet? An eaſdem ac Auguſtinus libero arbitrio vires Molina tribuerit? An Juſtificationis initium liberi arbitrii conatibus Molina dederit? aliaque id genus de caritate, de fide, de virtutibus, de tentationum victoriâ, de gratuitâ vocatione, de ſcientiâ futurorum, longè multa, in quibus Molinam Pelagianiſmi luto hærere demonſtratum eſt, & à conſtitutis Judicibus pronuntiatum. Quid itaque nunc ſibi volunt, dum controverſias illas omnes præter fidem eſſe dicunt, & liberæ Theologorum opinioni permittendas; ut ſpecioſâ illa circulatione Sanctitatem veſtram à vulgandâ Apoſtolicâ definitione dimoveant?

Communis eſt illa Hæreticorum aſtutia, maximè

verò

verò Pelagianorum, de quibus ita ſcribit S. Auguſtinus lib. 2. de peccato originali cap. 23. *Volentes hæreſeos aſtutè invidiam declinare, aſſerunt iſtam præter fidei periculum eſſe quæſtionem; ut videlicet, ſi in eâ fuerint exorbitaſſe convicti, non criminaliter, ſed quaſi civiliter erraſſe videantur. . . . Perſpicitis id eum egiſſe, hac prælocutione præmiſſâ, ut ſi quid in illo apparuerit erroris, non in fide, ſed in quæſtionibus quæ ſunt præter fidem, videretur erraſſe; ubi etſi corrigendus eſt error, non tamen tanquam hæreſis corrigatur: & qui correctus fuerit, ita dicatur errare, ut non tamen hæreticus judicetur.*

Plus ſatis à nobis oſtenſum eſt, non ex earum numero eſſe quæſtiones illas, quæ liberæ opinioni permitti debeant: cùm ipſa Religionis fundamenta concutiant, eaſdemque veritates impetant, quæ jam pridem à Pelagianis & Maſſilienſibus oppugnatæ ſunt. Nec enim ſi ſecùs eſſet, tanto eas ſtudio, tanto apparatu Apoſtolica Sedes ventilaſſet, indictis per tot annos Congregationibus celeberrimis, auditis Academiis, Theologis ad Judicium vocatis. Immò verò eâ ſolemnitate Cauſa illa tractata eſt, ea totius orbis exſpectatione inſtitutum examen, ea religione vulgandæ tandem aliquando ſententiæ, oppignorata Sedis Apoſtolicæ fides, ut hærere jam, atque ſuſpenſâ definitione Apoſtolicâ pedem figere, pudor ſit.

§. 2.

ADdunt ad idem inſtitutum Novatores, à ferenda definitione abſtinendum eſſe, ne orbis eo judicio commoveatur. Nec id modo tantùm obtrudunt; ſed & illo quondam terriculamento Clementem VIII. à ferendâ ſententiâ dimovere conati ſunt; ingentes fidelium motus & ſcandala comminati, ſi Moliniana dogmata damnarentur.

Et hæc quoque familiaris hæreticis calliditas eſt, motus, ſeditiones, & ſcandala comminari, ut Eccleſiæ Judicium effugiant. Hac arte uſos Eutychianos, nar-

narrat Evagrius lib. 3. cap. 5. ut Concilii Calcedonenſis definitiones eliderent. (*Apud Baron. ad an.* 476.) Imperatores Baſiliſcum & Marcum litteris commovêre, quibus Calcedonenſia Decreta minimè vulganda inquiebant, *Pro certo perſuaſi, mundum, ſi id fieret, ſeditionibus everſum iri.* Pari calliditate Anaſtaſio Imperatori ſuaſerunt alii, ne Pontificias Conſtitutiones, ad confodiendam ipſorum hæreſim à Gelaſio latas, vulgari fineret, ne turbaretur Imperium.

Tantùm porro abeſt, ut orituræ ſeditionis metu, cauſa injudicata dimitti debeat; quin potiùs idcircò maturanda definitio eſt, ne altiores radices novitas agat, novumque ſectatorum multitudine robur obtineat. Hac ratione permoti Carthaginenſis Synodi Patres coram Innocentio I. ſupplicarunt, ut Pelagianam hæreſim brevì configeret, quæ novis ſpatio temporum viribus augebatur. Innocentium II. adduxit D. Bernardus, ut Petri Abaelardi errores ſine mora proſcriberet, ne rei conficiendæ difficultas ſententiæ procraſtinatione augeretur in dies: ſic enim cum ſociatis nonnullis Epiſcopis ſcribebat Epiſtolâ 191. *Quia ergo homo ille multitudinem trahit poſt ſe, & populum, qui ſibi credat, habet; neceſſe eſt ut huic contagio celeri remedio occurratis. Serò enim medicina paratur, cùm mala per longas invaluere moras.*

Jam quòd objicitur ex Pontificia definitione ſcandalum oriturum, ludicrum eſt. Illud immò ſcandali loco habendum, quòd iſtud viri Religioſi ac Theologi comminari audeant. Digna quippe Gregorii Magni ſententia eſt, ſuper Ezechielem: *Quando de veritate naſcitur ſcandalum, utiliùs permittitur naſci ſcandalum, quàm veritas relinquatur.* Aliàs à ferenda etiam in Lutheranos ſententiâ temperandum fuiſſet; cùm univerſam penè Germaniam infeciſſent, ejuſque Principes benè multos ſuis partibus addixiſſent: ab Arianorum damnatione abſtinendum, cum toto penè orbe diffuſi eſſent, Potentum gratiâ tuti, ac Sectatorum multitudine formidandi. Tantùm igitur abeſt, ut infauſti quidpiam Eccleſiæ catholicæ ex Pontificio Judicio oriri

poſſit;

poſſit ; quin immò in ejus pacis & gloriæ cumulum ceſſuram hujuſce litis definitionem, æſtimandum eſt. Quocirca notanda venit Conſtantini Imperatoris Epiſtola ad ſextam Synodum œcumenicam ; dum excitatis graviſſimis controverſiis, cauſam fidei à ſanctiſſimis Sacerdotibus finiri ſupplicavit, in ſpem optatiſſimæ pacis Imperio ſuo reſtituendæ: *In pace namque fidei*, inquit, *pariter compactam à Chriſto dilectam Rempublicam noſtram confidimus.*

§. 3.

Opponunt tertio loco Novatores, multas Theologorum arbitrio permitti graviſſimas controverſias; uti ſententiam de immaculato Virginis conceptu, quam nec Concilium Tridentinum, nec Romani Pontifices definiendam judicarunt.

Verùm longè aliter ſe res habet impræſentiarum. Nulla etenim Scripturarum aperta teſtimonia ſuppetunt, nulla Eccleſiæ facta revelatio, nulla Patrum imperturbata traditio, de Immaculato conceptu Virginis, quibus niti Canonica definitio poſſit. At vix ulla divinarum Scripturarum pagella eſt (uti loquitur Innocentius I. ad Milevitanæ Synodi Patres) ubi divinæ gratiæ neceſſitas non magnoperè commendetur. Vix novi quidpiam de divinis auxiliis fingi ſtatuique poteſt, quod à Synodis Africanis, Patribuſque hæreſeos Pelagianæ debellatoribus, non fuerit in anteceſſum occupatum, ac minutatim diſpunctum. Quibus omnibus Eccleſiaſticam de rebus controverſis definitionem ſuperſtruere facile eſt.

Sed nec illud omittendum hoc loco: eam fuiſſe hactenus Eccleſiæ catholicæ providentiam, ut etſi nonnunquam ab edendâ ſolenni definitione temperarit, peculiari nihilominus ſtudio, ſaniori ſemper atque tutiori doctrinæ tuendæ providerit. Sic legem præmittendæ Confeſſionis Sacramentalis, dum quis peccati mortalis ſibi conſcius ad Euchariſtiæ Sacramentum accedit, ita ſartam tectamque voluit Concilium Tridentinum

tinum, ut illos excommunicatione petierit, qui ſecùs docere ac prædicare præſumerent. Sic Viennenſe Concilium ſub Clemente V. eorum Theologorum ſententiam, qui gratiam informantem atque virtutes parvulis etiam in Baptiſmo conferri docent probabiliorem pronunciavit, & Sanctorum Patrum aſſertionibus conſentaneam. Nuſquam tamen Eccleſia cuique licitum fecit in graviſſimis controverſiis, quibus ſtat Religionis Catholicæ fundamentum, pro arbitrio & ingenii libertate ſentire.

§. 4.

OBjectant ultimo tandem loco Novatores, partem adverſam nova etiam vocabula in Eccleſiam induxiſſe: ut pote, quæ *Phyſicæ Prædeterminationis* vocem, Patribus ignotam uſurpet:

Quibus breviter reponimus, nolle nos de vocibus diſputare, modò de doctrinæ capite conſtiterit: *Judaïcæ quippe perfidiæ genus eſt, relictis rebus, ſyllabas conſectari*; ut aliàs inquiebat Gregorius Nazianzenus. Gratiam ſe ipſâ efficacem, in ſolennibus Congreſſibus propugnavimus; qua Deus movet hominis voluntatem ad ſingulos pietatis actus, non ſolùm interiùs ſuadendo, invitando, & excitando moraliter, verùm etiam activè, propriè ac verè efficiendo, ut liberum arbitrium infallibiliter conſentiat. Rurſus hanc divinæ gratiæ efficaciam ex Dei in hominum voluntates omnipotentiſſima virtute atque dominio oriri defendimus, quòvis exploratricis ſcientiæ mediæ ſemoto lumine. En noſtræ doctrinæ ſummam, de qua potiſſimùm à Cenſoribus pronuntiatum eſt. Id ſi nobiſcum admiſerint adverſarii, nulla aut certè minima ſupererit de nomine controverſia. Phyſicæ quidem Prædeterminationis nomen, ad id ſignificandum uſurpavimus, nec immeritò: quòd aliis penè omnibus voculis adverſæ partis Actores abuterentur, noſtrique dogmatis ſummam eo vocabulo congruentiùs explicari putaremus. Quid verò, ſi novum illud utcunque videri poſſet? Obſervat ſiquidem ele-

eleganter Cardinalis Baronius ad annum 496. Eccleſiam ad nova interdum vocabula uſurpanda cogi, ob ſingularem hæreticorum audaciam: qui cùm tritis ſæpiùs vocibus abutantur, catholicos penè invitos ad novas etiam uſurpandas impellunt. Hinc Conſubſtantialis, Deiparæ, Tranſubſtantiationis vocabula neceſſariò uſurpata, ut antiqua Eccleſiæ fides adverſùs Hæreticorum dicacitatem exponeretur; *Nova*, inquit, *in Eccleſia catholicâ opus fuit excogitare vocabula, cùm hæretici prioribus abuſi vocibus ſimpliciter proferri ſolitis, ex illis ſuam ipſorum ſententiam roborari conati ſunt.* Sic & nos pari neceſſitate compulſi ſumus, phyſicæ Prædeterminationis vocabulum uſurpare; ut gratiæ ſe ipſâ efficacis omnipotentiſſimam, inſuperabilem, & indeclinabilem energiam ab Auguſtino contra Pelagianos aſſertam, ſignificemus: id à nobis exigente adverſæ partis dicacitate, quæ aliis quibuſve vocabulis licentiùs abutitur.

XV.

EPISTOLA

Reverendi Patris VALERIANI MAGNI *Capucini ad ſummum Pontificem* ALEXANDRUM VII.

BEATISSIME PATER,

POſt beatorum pedum oſcula, & humillimam meæ devotiſſimæ ſubjectionis conteſtationem: Ego F. Valerianus à Mediolano Sacerdos Ordinis FF. Minorum nuncupatorum Capucinorum: juſſus ſub pœnâ excommunicationis latæ ſententiæ, aliiſque expreſſis in Bullis Summorum Pontificum Prædeceſſorum tuo-

tuorum, denuncio Sanctitati tuæ me per longam annorum ſeriem certò certius obſervaſſe, quòd Clerici Regulares nuncupati Jeſuitæ, dum inhiant divitiis, dominationi & gloriæ ſuper omnes mortales, plurima palam committant prohibita, & omittant præcepta ſub pœna culpæ mortalis; nullum exhibentes indicium pœnitentiæ, ſine quâ ſunt ſuſpecti de hæreſi, nimirum ſi credant eas commiſſiones non eſſe prohibitas; ſin verò cognitâ culpâ inſordeſcant in illa, ſunt ſuſpecti de Atheiſmo. Expono hanc deductionem hoc exemplo.

Titius Parochus in Civitate inducit Notarium publicum & quatuor teſtes ad conficiendum teſtamentum falſum, cujus vafricie hæres privatur hæreditate centum millium aureorum, quam Titius ſibi uſurpat; everſâ juſtitiâ apud Judicem; quem tamen ut & Notarium & teſtes pronunciat in ſacramento pœnitentiæ immunes à culpâ, & reſtitutioni non obnoxios; ſe verò tuetur adverſus oppreſſos & ſcandalizatos omni genere aliorum bonorum operum; iis exceptis quæ obſtant conſequendis divitiis, dominationi & gloriæ, cujuſmodi ſunt oratio, jejunium, eleemoſyna, & quæ habent meritum & laudem ab auſteritate vitæ. Hoc factum 1. involvit crimen falſi in Notario publico. 2. Juramenta falſa quatuor teſtium. 3. Furtum centum millium aureorum. 4. Oppreſſionem juſtitiæ apud Judicem. 5. Publicum ſcandalum impœnitentiæ & impunitatis tot criminum. 6. Abuſum Sacramenti pœnitentiæ.

Hæ ſex actiones prohibentur ſub culpa mortali omnibus hominibus per legem divinam, naturalem, & poſitivam: qui verò ea aliaque ejuſmodi pertinaciter & contumaciter negat, eſt hæreticus. Cui doctrinæ innixus, conteſtatâ veritate facti, denuncio Sanctitati tuæ præfatam Jeſuitarum hæreſim vel Atheiſmum. Verùm antequam exponam non pauca earum commiſſionum & omiſſionum cum circumſtantiis loci, temporis, perſonarum, & aliis eò ſpectantibus, volo aſſerere Sanctitati tuæ innocentiam meæ denunciationis,

non

non tamen ab utilitate ex ſuppreſſione hæreſis (ea eſt per ſe nota) ſed à circumſtantiis meæ perſonæ. Nimirum ab anno 1653. frequenter in hanc ſententiam de Jeſuitarum hæreſi ſcripſi ad Sacram Congregationem de propaganda fide aliiſque miniſtris Apoſtolicæ Sedis, nec tamen extitit unus qui ullo modo improbaverit hunc meum zelum, quem propterea credo ſanctum, & non diſplicere.

Ante annos plus viginti exaravi ſcripto ad Sacram Congregationem de propaganda fide quatuordecim commiſſiones & omiſſiones, in quibus hærebant multis annis contumaces Generalis & duo Provinciales Jeſuitarum, & alii plures cum ſuis Aſſiſtentibus & Conſultoribus, quas ſum execratus velut involventes hæreſim & Atheiſmum. Illi verò Patres purpurati cùm ex me intellexiſſent Jeſuitas de me ſpargere me inde reprehendi, literis ſuis patentibus, roboratis appreſſione ſigilli & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Borgiæ, ultrò laudarunt illud meum ſcriptum & zelum, ſuaſeruntque conſtantiam in obſequiis exhibendis Sanctæ Sedi Apoſtolicæ: provoco ad Archivum ejuſdem Sacræ Congregationis. Ad hanc denunciationem fui aliquando animatus à perſona quam paratus ſum manifeſtare cum decore actionis quam inſtituo.

Patri Waddingo Jeſuitæ tunc pſeudo-Cancellario Univerſitatis Carolinæ Pragæ ſatagenti conciliare animum meum Societati, promiſi mea humillima obſequia, ſi doceret præfatas quatuordecim actiones non eſſe prohibitas ſub culpa mortali: Is verò ſtatim abrupto colloquio indignabundus ſe inde proripuit nunquam poſtea à me viſus. Simili ſtudio poſt aliquot annos P. Nicolaus Lenſiſius Jeſuita Exprovincialis Lithuaniæ, unà cum Barone Pramoro Decano Cathedralis Comucenſis, in præſentia aliquarum nobilium perſonarum multis ſuadebat concordiam cum Societate: Cui cùm prælegerem meum ſcriptum de illis quatuordecim actionibus, non ſuſtinuit finem lectionis, ſed illicò evaſit; nec modò literis de hoc argumento ad ſe datis reſpondit, nunquam poſtea à me viſus.

Cùm

Digitized by Google

Cùm hæc & alia ejuſmodi plura me ſtimularent ad denunciandum S. Sedi Apoſtolicæ hanc gliſcentem, ſeu potius graſſantem in illa Societate hæreſim, humilliter ea de re monui ex noſtro Monaſterio Romano per epiſtolam Mutium Vitelleſcum Jeſuitarum tunc Præpoſitum generalem, cujus copiam exhibui Urbano octavo felicis recordationis Summo Pontifici, necnon & nonnullis Cardinalibus qui etiamnum vivunt, exemplarque ejuſdem epiſtolæ deſtinavi ad glorioſæ memoriæ Cæſarem Ferdinandum ſecundum, ut diſpoſita ex tunc denunciatio juridica eſſet innocentior, ubi evangelica correctio nil effeciſſet.

Nullum à Mutio retuli reſponſum, nullam in Societate notavi emendationem. Hiſce igitur aſſeruerim ſufficienter innocentiam meæ denunciationis, velut inſtituta ſecundum normam Evangelii ſacrorumque Canonum ad conſervandam fidei & morum puritatem. Verùm ea ſpectat ad meam incolumitatem quam velim protectam contra Jeſuitas, qui propterea me volunt extinctum, imò ſepultum etiam viventem, cum tanto dedecore eorum quorum protectionem invoco, ut hoc meum privatum commodum ſpectet Catholicæ Fidei integritatem. Id verò exponam proximis meis literis.

Tuæ Sanctitatis

28. *Aprilis*, 1656. *Humillimus Servus*

F. Valerianus Capucinus.

XVI.

EPISTOLA

Reverendi Patris Provincialis Capucinorum ad admodum Reverendum Patrem Generalem ejuſdem Ordinis, de captivitate Patris Valeriani.

Libellus Apologeticus noſtri Patris Valeriani contra PP. Societatis non ita pridem vulgatus, qualem hic nobis tragœdiam exhibuerit, paucis innumera complectar.

In vigilia Purificationis B. Mariæ Virginis, circa horam octavam veſpertinam comparuit in hoc noſto Conventu Viennenſi Auditor Nuncii Apoſtolici cum curru, & cum eo quidem Secretarius Cæſareus militibus armatis ſtipatus. Auditor Patre Valeriano ad ſe vocato, præſente loci Guardiano, ex parte Summi Pontificis, & ejuſdem Nuncii, arreſtum ſive captivitatem annunciat: Secretarius verò Cæſarei Patrui nomine jubet eundem Patrem abſque mora & ſua ſponte currum conſcendere, niſi velit violentâ manu capi, quem cùm lubens aſcendiſſet armatâ manu ad Hoſpitale nuncupatum Imperatoris ducit, ibique in publicum, & infamem carcerem detrudit, & militibus cuſtodiendus traditur, inde brevi extrahendus, & de mandato, ut dicebat, ſuæ Sanctitatis Romam deducendus. Dum interim tota Civitas Viennenſis commovetur, major pars utriuſque ſexus & conditionis hominum ſtupet, miraturque turpem procedendi modum, & velut ſcandaloſum, nimium præcipitem, religionique præjudicialem ſumme deteſtatur. Turmatim homines tam ſæculares, & ipſi Magnates ad Monaſterium currunt, compatiuntur, & nonnulli eorum ſua ſponte Imperatorem, Im-

Imperatricem, Nuncium Apoſtolicum, & alios proceres quorum intererat, accedunt, partes Valeriani & noſtri Ordinis aſſumentes, media ſcandalis obviantia ſupplices explorant. Clamores per plateas audiuntur vociferantium, Vivant Capucini, vivat P. Valerianus, hæc pro veritate dicta patitur: Pereant PP. Societatis velut omnium iſtarum turbarum autores & fautores, ac verbis maledicis, imò quoſdam eorum obvios luto & ſaxis proſequuntur.

Ego interea quando Conventuum vicinorum incumbo viſitationi, & hæc audio, mox Viennam advolo, Nuncium Apoſtolicum totum turbatum, & noctes inſomnes ducentem accedo, pericula magni tumultus expono, pro mediis præſentibus & futuris ſcandalis mederi valentibus inſto. Reſpondit hic ſe nobis & P. Valeriano quidem compati, ſed non potuiſſe niſi mandatis Pontificiis parere, utque ipſi media pro avertendis malis indicem, poſtulat, & tandem concludit quòd Sacræ Cæſareæ Majeſtatis diſpoſitioni, habitâ tamen cautione, ſe conformare intendat, dicendo ſe modum hujus captivitatis ignoraſſe. Inde pergo ad alios proceres, & tandem ad ipſum Imperatorem propero, & ab illo benignè & patienter auditus, dico me non veniſſe ut partes Valeriani agam, factaque ejus defendam, imò ut juſtitiam implorem, quatenus ipſo mediante dictus P. Valerianus Judici competenti ſiſtatur, proceſſus ejus audiatur, & reus inventus, pro demeritis puniatur, quemadmodum ipſe petit, & inſtat; ſed ſaltem obnixè rogare ut ſcandalis obvietur, & honori Religionis noſtræ hâc in parte nullam cauſam habenti maturè proſpiciatur: Omnes dico in admirationem & ſtuporem raptos quòd unus Capucinus in Religione ſexagenarius, à vita & moribus optimè commendatus, hujus provinciæ quondam provincialis, in conceptu totius Ordinis Generalis, ac tandem Cardinalitiæ dignitatis, de domo Auſtriacâ optimè meritus, quo operante Matrimonium inter Regem Poloniæ & Filiam Imperatoris Ferdinandi ſecundi feliciter ſucceſſit, ad eundem Regem Poloniæ, & Sedem Apoſtolicam, & alios pro-

ceres legatione cum bono effectu functus, non minus de Eccleſia Romana bene meritus, multis annis Miſſionarium Apoſtolicum agens, ſcriptis & diſputationibus fidem defendens,& vitæ periculis pro eâ ſe exponens non ſine animarum eximio fructu,necnon & Principum,& Ipſorummet Prædicantium converſione: Talis, inquam, vir multis Magnatibus ac Principibus ſanguine junctus, & Conventu noſtro, vel potius ſuo, non habitâ ratione tot corporum Imperatorum & Imperatricum ſuorum Anteceſſorum, imo ſuimet patris & matris in dicti Conventus Eccleſiâ in Domino quieſcentium, armatâ manu capiatur, toti orbi & urbi velut maleficus ad publicos & infames carceres detruſus, ludibrio & ſpectaculo exponatur, non proceſſatus, non auditus, non ſententiatus, nec condemnatus. Inſuper adjungo, quòd non minus ſcandalum in religionis detrimentum timendum & expectandum ſit caſu quo armatâ manu tot provincias peragraturus, & ubique notus, Romam uſque captivus ducatur, cauſam populo ignorante.

Ad hæc Imperator objecta dicit ſe & Religioni & P. Valeriano plurimum compati, modumque procedendi ſibi diſplicere, ſeque hoc in caſu partem aliam non habere, quàm quòd Nuntio Apoſtolico ab eo brachium ſæculare imploranti nomine Summi Pontificis denegare non potuerit, ſeque cum dicto Nuntio collaturum, ac pro futuris avertendis malis & ſcandalis allaboraturum. Tandem Cæſare ab hâc cauſâ ex toto exempto, in Concilio ſecreto concluditur ut prædictus P. Valerianus ex carceribus dimiſſus priſtinæ libertati reſtituatur, cautione prius præſtita ab Excellentiſſimo Marchione Principe Badenſi P. Valeriani affine, & ejuſdem Nepote Comite Magni de Straſuits, non in Conventu, verùm in domo Comitis de Weitenberg commoretur, donec illi tempus commodum ſe eo conferendi abſque ullâ captivitatis notâ, ibique permanendum uſque ad aliam reſolutionem à Romanâ Curiâ ferendam affulgeat.

Tragœdia hæc ſcandaloſa quidem, attamen attentis circumſtantiis videtur hic & nunc quòd ad Religionis, Pa-

Patriſque Valeriani majorem potiùs honorem quàm dedecus cedet: Omnium ferè Ordinum Religioſi videntur pro parte Valeriani ſtare. Interea P P. Societatis qualiter adlaborent, quantiſque conviciis & enormibus mendaciis in P. Valerianum ubique locorum invehant, eſt dictu incredibile. Hæc judicavi conſultum A. R. Paternitati Veſtræ annuntiare, ipſamque de ſucceſſu tragœdiæ certiorem reddere, ut apud Curiam Romanam, & ubi opus fuerit, honorem ſaltem Religionis prout in Domino melius videbitur poſſit & valeat tueri.

Viennæ Auſtriæ

15. Feb. 1661.

A. R. P. V.

Obſequentiſſimus filius.

XVII.

EPISTOLA

R. P. Valeriani Capucini ad R. P. Ludovicum à Salice ejuſdem Ordinis.

MI Ludovice, Quandoquidem à me poſtulas breves reſponſiones ad illa quæ paſſim objiciuntur mihi, en illas: tu verò ſciſcitare & percunctare quodnam ſit illud crimen meum tam grande ut juſtum fuerit ordiri judicium ab executione tam violenta & acerba, quam vir ingenuus averſatur horribilius ipſâ morte. Spectaculum factus ſum mundo. Vale.

Dabam ex carcere Viennæ, 8. *Febr.* 1661.

1. Cur Valeriane denunciaſti Societatem Jeſuitarum Summo Pontifici velut infectam hæreſi? *Reſp.* Quia committunt & omittunt impunè ſine ſcrupulo plurima quæ evidenter involvunt culpam mortalem fide Chriſtiana: Quia Eccleſia Gallicana & Belgica cenſuravit eorum moralem Chriſtianum velut adverſum Evangèlio, Statui politico, & omnibus neceſſitudinibus vitæ humanæ.

2. Cur Valer. poſt ſæpiùs iteratam denuntiationem, Summo Pontifice ſilente, non deſiſtis denunciare? R. Nec ſemel denunciavi, ſufficienter ſcilicet, pauca exempla hæreticarum commiſſionum & omiſſionum adduxi, ſuperſunt verò plurima eaque ſcandaloſiſſima adducenda in conſiderationem Pontificis & Eccleſiæ Univerſæ. Quia uſque in hunc diem ignoro an mea denuntiatio innotuerit Pontifici.

3. Cur Valer. auſus es aggredi univerſam totamque Societatem? R. Si temerè id feci, mea temeritas cedat in honorem Societatis, promittoque me in eo caſu ſatisfacturum illi, etiam pœna mei capitis.

4. Cur Valer. edidiſti typo tuam apologiam contra Decretum Pontificis id inhibentis ſub pœnâ excommunicationis? R. Decretum illud non arctatur ad unum Valerianum, ſed ad omnes Miſſionarios. Obedivi Decreto non publicatâ typo meâ diſputatione cum Crerio Habenone & Calixto, licèt ea fuerit approbata à Nuntio Apoſtolico & ab Ordinario loci ante Decretum: Obedivi Decreto non publicatâ majori parte meæ philoſophiæ. Edidi meam veriſſimam apologiam quia diffamatus ſum à Jeſuitis velut hæreticus, damnatus hæreſis, deſtinatus inibi ad ſupplicium ſi Romam adirem, ſceleratus ad eam menſuram cujus una pars decima mereatur expulſionem mei ab univerſo Ordine Capucinorum.

5. Cur Valer. non poſtulaſti providentiam Judicis adverſus illas calumnias? R. Poſtulavi ſæpiſſimè in ſucceſſu aliquot annorum, ſed ſine remedio & reſponſione ullâ.

6. Cur Valer. non pertimuiſti indignationem ſummi Pontificis editurus typis aliquid contra ejus Decretum? R. Credidi Pontificem non me ſeparaturum à communione fidelium ex titulo quòd deſperatâ juſtitiâ voluero me aſſerere Catholicum, non ſceleratum, ſed ſervum Dei. Quòd verò homo conſtitutus in privatis circumſtantiis teneatur ſub pœna peccati mortalis & excommunicationis à cœtu fidelium, tolerare potiùs illam infamiam, quàm diſpenſare materialiter Decretum Pon-

tifi-

tificis, eſt propoſitio falſa, involvens hæreſim, & perniencioſiſſima jurisdictioni Pontificiæ, velut illa ſit iniqua & tyrannica.

7. Cur Valer. ut te purgares ab illa infamia non es veritus ſubjicere Pontificem ſuſpicioni denegatæ juſtitiæ? *R.* In mea Apologia ſufficienter expreſſi principes omnes tametſi ſancti & prudentes frequenter decipi circa veritatem facti, ſentioque Alexandrum Septimum etiamnum ignorare veritatem hujus facti.

8. Cur Valer. non voluiſti ſurdeſcere ſub illa infamia potiùs quàm leviter ducere Pontificem in ſuſpicionem denegatæ juſtitiæ? *R.* Illa quæſtio eſt indigna viro non inſano.

9. Cur Valer. tam aculeatè perſtringis Societatem Jeſuitarum, propalaſque denuntiationem univerſo orbi? *R.* Id feci jure potiore ex quo illi me traducant ut Jeſuitis aculeatè excitis, nec tamen contra me provocantibus eſſet præſumptio meæ innocentiæ evidentiſſima: Ut auditus ad veritatem obſtructus arte & potentia Jeſuitarum, deobturetur ingenti rumore.

10. Cur Valer. non es veritus ſcandala Acatholicorum ex diſſidio? *R.* Imò publicavi meam Apologiam ut omnes intelligant Catholicos non conſpurcari hæreſi Jeſuitarum, neque præſupponere in Pontifice jurisdictionem legibus non coërcitam, meque lege Canonicâ coërcitam, meque lege Canonicâ obligari in ejuſmodi caſibus præſumere & præſupponere innocentiam mentis Pontificis.

11. Cur Val. diſponebas deficere à fide Catholicâ tranſiturus ad hæreticos? *R.* Nec cogitavi; imò ſponte redii non vocatus Pragâ Viennam, ubi ut primum extuli pedem ex Monaſterio me ſtiti Nuntio Apoſtolico, cui dixi me eſſe paratum reſpondere Judici interroganti, & convictum pœna capitis ſatisfacere accuſanti; & tamen fui incarceratus antequam id potuerit reſcire Summus Pontifex.

12. Cur Valer. ſignificaſti Nuntio Apoſtolico nolle ire Romam, etiamſi jubente, ut dicitur, Pontifice, poſſe quidem te eò trahi? *R* Non credo Pontificem,

ſi eſt facti conſcius, decretum mihi carcerem ſæcularem milite cuſtodiendum, etiam in profectione ad urbem propter has quas ſubjungo circumſtantias meæ perſonæ: Nimirum, 1. Actu verſor in denuntiandâ hæreſi Jeſuitanâ apud Summum Pontificem, ex Decreto aliorum Pontificum has denunciationes præcipientium ſub pœnâ excommunicationis latæ ſententiæ, cujus denuntiationis argumenta potiora non potui, ut dixi, exponere quinque vel ſex epiſtolis, quæ vix ad textum ſufficient. 2. Crimina patrata à Jeſuitis velut ab ipſis directa, ut aiunt ad majorem Dei gloriam non fuerunt à me deprehenſa vel obſervata Româ, ſed in ſtatibus, hæreditateque Sereniſſimæ domus Auſtriacæ, unde abducendus ſum. 3. Acerbitas & carceris & profectionis ad urbem non poteſt fieri ſine infinitâ confuſione faciei meæ. 4. Meum ſenium, valetudo imbecilla, & afflictio animi quam ſupponere debent qui ſic me tractant, conjuncta privatis incommodis ea ſunt, quæ certò certius tolerare nequirem ſine imminenti periculo mortis. 5. Imò mea mors cauſata ex violento præfato modo procedendi fieret mihi infamis apud eos qui benè ſentiunt de meo judice. 6. Tanta taliſque dehoneſtatio meæ perſonæ urit & ureret Ordinem Capucinorum, meoſque conſanguineos & affines, perturbaretque non exiguam partem orbis Chriſtiani, cui plurimis, iiſque honeſtis titulis innotui. 7. Invigilo curæ domeſticæ meorum quatuor nepotum, qui, unico excepto, ſunt minorennes, ſeniore omnium adoleſcente conſtituto tutore ſuorum fratrum, ſub mea tamen directione; horum educatio & totius familiæ noſtræ Comitum de Magnis certò certius peribunt me abſente. 8. Itaque hæc mea incarceratio & diſpoſita deductio Romam uſque affecta enumeratis, aliiſque ejuſmodi circumſtantiis, judicio virorum prudentum ea eſt quam vir innocens & generoſus averſetur, & horret pluſquam mortem corporalem.

13. Quid ergo criminis objicitur tibi cujus infamia excuſet hoc exordium judicii ab executione acerbiore ipſa morte? *R.* Ignoro incarceratus, milite cuſtoditus, fruſtra implorans audiri, Nuntio Apoſtolico negante ſibi licere cognoſcere hanc cauſam. 14. Tan-

14. Tandem Valeriane edic Canonem aliquem cujus vigore licuerit tibi diſpenſare Decretum Pontificium; hæc enim diſpenſatio tibi accuratiùs objicitur? R. Alexander Papa tertius ad Archiepiſcopum Ravennenſem C. V. R. de reſcriptis. Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videantur, turbari non debes, qualitatem negotii pro quo tibi ſcribitur diligenter conſiderans, ut aut mandatum noſtrum reverenter adimpleas, aut per literas tuas quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam intendas, quia patienter ſuſtinebimus ſi non feceris quod pravâ nobis inſinuatione fuerit ſuggeſtum.

I N D E X

Contentorum in hoc ſecundo volumine Tubæ Magnæ.

I. AURELII LE BLANC Gratianopolitani Opuſculum de neceſſitate reformandi Jeſuitas ob turbas longè maximas, quas plus quàm à ſæculo in Eccleſia ſuſcitant cum maximo Reipublicæ Chriſtianæ & honoris ſanctæ Sedis præjudicio.

SECTIO I. De turbis quas ſuſcitant per Molinianas novitates ſuas. 1

SECT. II. De turbis per Jeſuitas in Eccleſia ſuſcitatis à tempore Congregationum de Auxiliis. 28

SECT. III. De turbis per Jeſuitas excitatis occaſione libri Janſenii, cui nomen Auguſtinus 32

SECT. IV. De turbis per Jeſuitas adverſus aliorum Ordinum Miſſionarios in ſinico Imperio ſuſcitatis, occaſione Rituum ſinenſium, ab Innocentio X. & S. D. N. Clemente XI. damnatiorum. 71

SECT. V. De turbis per Jeſuitas excitatis occaſione Queſnellianarum Reflexionum ſuper Novum Teſtamentum. 82

II. EPISTOLA Illuſtriſſimi viri, Joannis de Palafox, ad ſummum Pontificem Innocentium X. de Jeſuitarum Societate extinguenda vel ſtrictè reformanda ob univerſalis

verſalis Eccleſiæ bonum. 126

III. Epistola Fratris Ludovici Soteli, S. Ord. S. Franciſci, Regis Oxenſis ad Sedem Apoſtolicam Legati, & in Regno iſto Miſſionarii Apoſtolici glorioſique Chriſti Martyris, de Eccleſiæ Japonicæ ſtatu ad S.D. N. Urbanum VIII. 174

IV. Protocatastasis, ſeu prima Societatis Jeſu Inſtitutio reſtauranda ſummo Pontifici Latino Gallica Expoſtulatione proponitur Theophili Eugenii zelo. 204

I. Prima Ordinis Societatis Jeſu inſtitutio ſancta & reſtituenda. 205

II. Beati Ignatii Loyolæ converſio admirabilis. 208

III. Præſentem Societatem à prima ſua inſtitutione in aliam declinaſſe. 210

IV. Præſentis Ordinis Jeſuitarum gradus & jura & ejuſdem ad primum inſtitutum reformatio ac reductio petitur. 215

Pauli III. prima primi inſtituti Societatis Jeſu approbatio, cum reſtrictione numeri ad perſonas ſexaginta duntaxat. 219

Primæ Societatis laus in muneribus obeundis. 226

Theophilus ſummo Pontifici primæ Societatis Jeſu ſtatuta reſtauranda aſſerit. 227

Imperatori Auguſto, Franciſco Regi Chriſtmo Hiſpaniæ Regi Catholico omnibuſque Principibus Chriſtianis, pro reformatione Ordinis Jeſuitarum. 240

V. Danielis Hospitalii ad Reges Principeſque Catholicos Conſultatio de cauſis & modis conſervandæ & amplificandæ Societatis Jeſu, ut perpetuò durare, deque Eccleſia Dei & Regnis ac Rebuſpublicis Chriſtianis prælcarè ſemper mereri poſſit. 247

VI. Fortunii Galindi Cantabri de cauſis publici erga Jeſuitas odii Diſputatio. 278

VII. Varii Libelli ſupplices ſummo Pontifici Clementi VIII. oblati à pluribus Societatis Jeſu Provinciis, pro reformatione obtinenda in eadem Societate. 292

VIII. Illustrissimi & Reverendiſſimi Principis, Domini Cardinalis & Archiepiſcopi Pragenſis, Legati nati

nati, &c. Judicium & Cenſura Bullæ à Patribus Societatis Cæſari oblatæ, Cæſareâ ac Regali authoritate firmandæ, pro erectione Carolo-Ferdinandææ Academiæ. 299
IX. Epistola R. P. Nicolai Cauſſini Societatis Jeſu Theologi Presbyteri, Regis Chriſtianiſſimi Ludovici XIII. Confeſſarii ad Reverendiſſimum Patrem Mutium Viteleſchum ejuſdem Societatis Præpoſitum Generalem. 310
X. Succincta Narratio eorum quæ P. Thyrſus Gonzales geſſit in Hiſpania apud Superiores ſuos & apud ſummum Pontificem Innocentium XI. ad cohibendum opinionum probabilium abuſum, cum brevi explicatione rationum ob quas anno 1691. edidit tractatum ſuccinctum de hoc argumento, & difficultatum quæ circa ejus publicationem ſupervenerunt. 344
XI. Lucii Cornelii Europæi Monarchia Solipſorum ad virum Clariſſimum Leonem Allatium. 368
Cap. I. Occaſio hujus ſcripti. 369
Cap. II. Occaſio adeundi Regni Solipſorum. 371
Cap, III. Qui ſucceſſus in Regia Solipſorum. 374
Cap. IV. Antiquitas Monarchiæ Solipſorum. 376
Cap. V. Nomen, & Sacra Solipſorum. 378
Cap. VI. Gymnaſia, & ſtudia Solipſorum. 380
Cap. VII. Varii Solipſorum mores. 385
Cap. VIII. Magiſtratus, & forma regendi Solipſ. 389
Cap. IX. Status Monarchiæ Solipſorum. 391
Cap. X. Leges Solipſorum. 398
Cap. XI. Conſiderationes quædam circa leges Solipſorum. 398
Cap. XII. Judicia Solipſorum. 402
Cap. XIII. Conſiderationes circa Judicia Solipſ. 406
Cap. XIV. Comitia, & Conſultationes Solipſ. 413
Cap. XV. Inductio Solipſorum in Monarchia propaganda. 418
Cap. XVI. Varii rerum apud Solipſos eventus. 421
Cap. XVII. Salini Geniloſii ex Europa littera. 424
Cap. XVIII. Conjugia Solipſorum, & liberorum educatio.

catio. 429
Cap. XIX. Redditus Solipſorum. 431
Cap. XX. Bella à Solipſis geſta. 433
Cap. XXI. Rebellio Abſcitianorum. 436
XII. Fragmentum Epiſtolæ D. Ponti Tyardæi Biſſiani, Epiſcopi Cabilonenſis, quo Pſeudo-Jeſuitæ Caroli, & ejus Congerronum maledicta depellit. p. 447
XIII. Libellus supplex R. P. Hieronymi Baptiſtæ de la Nuza Provincialis Aragoniæ, Ordinis Prædicat. Philippo II. Hiſpaniarum Regi datus, die 22. Aug. 1597. quo oſtendit Jeſuitas novitatibus intendentes, cauſas eſſe turbarum in Eccleſia Dei exiſtentium. p. 469
XIV. Libellus Memorialis datus Paulo V. anno 1612. neceſſitatem demonſtrans promulgandæ Conſtitutionis Pauli V. juſſu ipſius à ſacris Conſultoribus elaboratæ, & ab ipſo probatæ ad reſtituendam in Eccleſia pacem, cujus ſpes probabilis non apparet quam diu dilata ulterius Conſtitutionis promulgatione, non compeſcentur iniquæ ſuſpiciones & accuſationes, quibus Jeſuitæ viros ſingularis pietatis ob doctrinæ contrarietatem ſibi inviſos, non ceſſant inſectari. p. 497
Caput I. Quantum Eccleſiæ Chriſti expediat controverſiam definiri. p. 499
Caput II. Quantùm expediat controverſiam definiri habitâ ratione partium diſſidentium. p. 511
Caput III. Quantùm expediat, controverſiam definiri ob Apoſt. Sedis honorem & dignitatem. p. 517
Caput IV. Satis ſit momentis adverſæ partis, quibus Apoſtolicæ ſedis Judicio intercedunt. p. 521
XV. Epistola Rev. Pat. Valeriani Magni Capucini ad ſummum Pontificem Alexandrum VII. p. 526
XVI. Epistola Reverendi Patris Provincialis Capucinorum ad admodum reverendum Patrem Generalem ejuſdem Ordinis, de captivitate Patris Valeriani. p. 530
XVII. Epistola R. P. Valeriani Capucini ad R. P. Ludovicum à Salice ejuſdem Ordinis. p. 534

FINIS.

ERRATA.

Pro Secundo Tomo.

Pag. 35. *l.* 22. *lege*, demonſtraſſent
Pag. 36. *l.* 7. *lege*, Barberinum
Pag. 38. *l.* 3. *lege*, demonſtrant
Pag. 43. *l.* 5. *lege*, declaravit le
Pag. 49. *l. ult. lege*, nec ullo pacto
Pag. 54. *l.* 4. *lege*, cum ſui
Pag. 57. *l.* 9. *lege*, viliſſimis illis
Pag. 61. *l.* 17. *lege*, Quod ne
Pag. 62. *l. ult. lege*, Jeſuitæ contrarium
Pag. 82. *l. penult. lege*, in integerrimis
Pag. 90. *l.* 22. *lege*, omni exceptione majorem; qui appellari
Pag. 103. *l.* 28. *lege*, non poſſunt
Pag. 104. *l.* 31. *lege*, Certè
Pag. 108. *l.* 23. *lege*, quanto verius
Pag. 111. *l.* 26. *lege*, qui Apoſtolicum
Pag. 117. *l.* 25. *dele*, horum ſolutioni
Pag. 118. *l.* 21. *lege*, recuſavit
Pag. 124. *l.* 14. *lege*, deceptos ſe eſſe
Pag. 146. *l.* 32. *lege*, Paulus V
Pag. 175. *l.* 14. *lege*, mittendos
Pag. 193. *l.* 12. *lege*, infideles
Pag. 225. *l.* 13. *lege*, omnia
Pag. 244. *l.* 22. *lege*, potuiſtis
Pag. 314. *l.* 12. *lege*, intimis
Pag. 317. *l.* 3. *lege*, incumberet
Pag. 318. *l.* 15. *lege*, fratrem ac cæteros
Pag. 338. *l.* 3. *lege*, munerum
Pag. 360. *l.* 32. *lege*, dixit Terillus

FINIS.

005652042

Digitized by Google